Het Summum Bonum

Het Leven van Śrī Kṛṣṇa

Śrīmad Bhāgavatam Canto 10

Kṛṣṇa Dvaipāyana Vyāsadeva

Vertaling: Anand Aadhar

Derde herziene editie 2022

Dankbetuigingen:

Met dank aan m.n. de Vaiṣṇava geestelijk leraren en toegewijden:
ŚrīlaViśvanātha Cakravartī Ṭhākura,
Śrīla Bhaktisiddhanta Sarasvatī Ṭhākura,
His Divine Grace A.C. Bhaktivedānta Swami Prabhupāda,
Bhanu Swāmī Mahārāj,
Hridyānanda dāsa Goswami,
Gopīparānaṇdhana dāsa Adhikāri,
Bhumipati dāsa, C.L. Goswami,
M.A. Sāstri,
Śrī Hayeśvara dāsa,
en
Sakhya Devī dāsī die steeds alles corrigeerde.

Copyright: © 2022 Anand Aadhar.
Voor de copyrights op deze vertaling geldt het z.g. Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License copyright. Dit betekent dat men vrij is te kopiëren en te bewerken onder voorwaarde dat 1) men de naam Anand Aadhar vermeldt en linkt naar de site bhagavata.org, 2) men de tekst niet gebruikt voor commerciële doeleinden en 3) het resulterende werk alleen maar wordt gedistribueerd onder dezelfde of soortgelijke licentie.

Het plaatje op de voorpagina is getiteld: 'Kṛṣṇa Houdt de Berg Govardhan Omhoog' ca. 1790. Toegeschreven aan Mola Ram (1760-1833). Bron: Smithsonian Sackler Gallery.

INHOUD

Inleiding	**6**
1 De Komst van Heer Kṛṣṇa: Inleiding	**9**
2 De Gebeden van de Halfgoden tot Heer Kṛṣṇa in de Moederschoot	**17**
3 De Geboorte van Heer Kṛṣṇa	**23**
4 De Wreedheden van Koning Kaṁsa	**29**
5 Kṛṣṇa's Geboorteplechtigheid en de Ontmoeting van Nanda Mahārāja en Vasudeva	**33**
6 Het Doden van de Demone Pūtanā	**37**
7 Kṛṣṇa Schopt de Kar Omver, Verslaat Tṛṇāvarta en Toont Yaśodā het Universum	**41**
8 De Naamplechtigheid, Zijn Streken en Opnieuw het Universum in Zijn Mond	**46**
9 Moeder Yaśodā Bindt Heer Kṛṣṇa Vast	**52**
10 De Verlossing van de Zoons van Kuvera	**54**
11 Een Nieuwe Woonplaats, de Fruitverkoopster en Vatsāsura en Bakāsura Verslagen	**59**
12 Het Einde van de Demon Aghāsura	**64**
13 Heer Brahmā Steelt de Jongens en Kalveren	**69**
14 Brahmā's Gebeden tot Heer Kṛṣṇa	**76**
15 Het Doden van Dhenuka de Ezel-demon en Gif in de Rivier	**84**
16 Kṛṣṇa Bestraft de Slang Kāliya	**89**
17 De Geschiedenis van Kāliya en Kṛṣṇa Slokt een Bosbrand op	**96**
18 Heer Balarāma Doodt de Demon Pralamba	**98**
19 Kṛṣṇa Slokt Opnieuw een Bosbrand Op	**102**
20 Het Regenseizoen en de Herfst in Vṛṇdāvana	**104**
21 De Gopī's Verheerlijken het Lied van Kṛṣṇa's Fluit	**108**
22 Kṛṣṇa Steelt de Kleren van de Ongehuwde Gopī's	**115**
23 De Echtgenotes van de Brahmanen Gezegend	**120**
24 Kṛṣṇa in Tegen Indra ten Gunste van de Brahmanen, de Koeien en de Heuvel Govardhana	**124**
25 Heer Kṛṣṇa Tilt de Heuvel Govardhana op	**126**
26 Nanda Brengt de Verblufte Gopa's de Woorden van Garga in Herinnering	**127**
27 Heer Indra en Moeder Surabhi Brengen Gebeden	**130**
28 Kṛṣṇa Redt Nanda Mahārāja uit het Rijk van Varuṇa	**132**
29 Het Rāsa-spel: Kṛṣṇa Ontmoet 's Nachts de Gopī's en Ontsnapt	**135**
30 De Gopī's op Zoek naar Kṛṣṇa die Verdween met Rādhā	**140**

31 De Gezangen van de Gopī's in Gescheidenheid 144
32 Kṛṣṇa Keert Terug naar de Gopī's 147
33 De Rāsadans 150
34 Sudarśana Verlost en Śaṅkhacūḍa Gedood 154
35 De Gopī's Zingen over Kṛṣṇa als Hij in het Woud Rondtrekt 157
36 De Stier Ariṣṭāsura Verslagen en Akrūra Gestuurd door Kaṁsa 160
37 Keśī en Vyoma Gedood en Nārada Looft Kṛṣṇa's Toekomst 163
38 Akrūra's Gemijmer en de Ontvangst in Gokula 166
39 Kṛṣṇa en Balarāma Vertrekken naar Mathurā 170
40 Akrūra's Gebeden 175
41 De Aankomst van de Heren in Mathurā 178
42 Het Breken van de Offerboog 182
43 Kṛṣṇa Doodt de Olifant Kuvalayāpīḍa 186
44 De Worstelwedstrijd en het Doden van Kaṁsa 190
45 Kṛṣṇa Redt de Zoon van Zijn Leraar 194
46 Uddhava Brengt de Nacht in Gokula door Pratend met Nanda 201
47 De Gopī Onthult haar Emoties: Het Lied van de Bij 205
48 Kṛṣṇa Behaagt Zijn Toegewijden 214
49 Akrūra's Missie in Hastināpura 218
50 Kṛṣṇa Gebruikt Jarāsandha en Vestigt de Stad Dvārakā 221
51 De Verlossing van Mucukunda 226
52 De Heren Springen van een Berg en Rukmiṇī's Bericht aan Heer Kṛṣṇa 232
53 Kṛṣṇa Ontvoert Rukmiṇī 236
54 Rukmī Verslagen en Kṛṣṇa Getrouwd 241
55 De Geschiedenis van Pradyumna 250
56 Hoe het Syamantaka Juweel Kṛṣṇa Jāmbavatī en Satyabhāmā Bracht 250
57 Satrājit Vermoord, het Juweel Gestolen en Weer Teruggegeven 254
58 Kṛṣṇa Huwt eveneens Kālindī, Mitravindā, Satyā, Lakṣmanā en Bhadrā 258
59 Mura en Bhauma Gedood en de Gebeden van Bhūmi 264
60 Heer Kṛṣṇa Plaagt Koningin Rukmiṇī 269
61 Heer Balarāma Maakt een Einde aan Rukmī op Aniruddha's Huwelijk 276
62 Ūṣā Verliefd en Aniruddha Ingerekend 280
63 De Koorts in de Strijd en Bāṇa Verslagen 284
64 Over het Bestelen van een Brahmaan: Koning Nṛga een Kameleon 289
65 Heer Balarāma in Vṛṇdāvana en de Stroom Verdeeld 293

66 De Valse Vāsudeva Pauṇḍraka en Zijn Zoon Verzengd door Hun Eigen Vuur 296
67 Balarāma Slays the Ape Dvivida 300
68 Het Huwelijk van Sāmba en de Kurustad Bevend voor Zijn Woede Gesleept 303
69 Nārada Muni's Visioen van Kṛṣṇa in Zijn Huishouding 308
70 Kṛṣṇa's Routines, Moeilijkheden en Nārada Nog Eens op Bezoek 313
71 De Heer Reist op Aanraden van Uddhava naar Indraprastha 318
72 Jarāsandha Gedood door Bhīma en de Koningen Bevrijd 322
73 Heer Kṛṣṇa Zegent de Bevrijde Koningen 327
74 De Rājasūya: Kṛṣṇa Nummer Een en Śiśupāla Gedood 330
75 Het Afronden van de Rājasūya en Duryodhana Uitgelachen 335
76 De Veldslag tussen Śālva en de Vṛṣṇi's 339
77 Een Einde aan Śālva en het Saubha-fort 342
78 Dantavakra Gedood en Romaharṣana Omgebracht met een Grasspriet 345
79 Heer Balarāma Doodt Balvala en Bezoekt de Heilige Plaatsen 349
80 Een Oude Brahmaanse Vriend Bezoekt Kṛṣṇa 352
81 De Brahmaan Geëerd: Heer Kṛṣṇa de Godheid van de Brahmanen 356
82 Alle Koningen en de Bewoners van Vṛṇdāvana op Bedevaart Herenigen Zich met Kṛṣṇa 360
83 Draupadī Ontmoet de Koninginnen van Kṛṣṇa 365
84 Vasudeva Offert voor de Wijzen die te Kurukṣetra de Weg naar het Succes Wijzen 370
85 Heer Kṛṣṇa Instrueert Vasudeva en Haalt Devakī's Zoons Terug 378
86 Arjuna Ontvoert Subhadrā, en Kṛṣṇa Instrueert Bahulaśva en Śrutadeva 384
87 Het Onderliggende Mysterie: De Gebeden van de Veda's in Eigen Persoon 390
88 Heer Śiva Gered uit Handen van Vṛkāsura 399
89 Viṣṇu, de Beste van de Goden, en de Kṛṣṇa's Halen de Zoons van een Brahmaan Terug 403
90 De Koninginnen Spelen en Spreken, en Heer Kṛṣṇa's Heerlijkheid Samengevat 409

Inleiding

Het Summum Bonum, dit boek, gaat over het leven en de tijd van Śrī Kṛṣṇa, een centrale goddelijke persoonlijkheid, een manifestatie op aarde of *avatāra* van de Indiase god van de handhaving en bovenzinnelijkheid, Heer Viṣṇu. Hij verscheen ongeveer 5000 jaar geleden aan het einde van de oude Vedische beschaving en luidde het begin in van ons moderne 'tijdperk van de redetwist', het 'ijzeren tijdperk' of Kali-yuga, zoals de Hindoes het noemen. Kṛṣṇa vormt het hoogste goed, het uiteindelijke doel, de Absolute Waarheid, voor het vestigen van de waarden en principes van deze klassieke cultuur van de kennis van het antieke India, die heerste vóór de grote oorlog van de Mahābhārata plaatsvond die een einde maakte aan die achtenswaardige maatschappelijke Vedische orde.

Het Hindoeïsme staat heden ten dage bekend als een hybride cultuur in nagedachtenis van die oude beschaving, die een diversiteit aan religieuze opvattingen samenvoegt rondom een brahmaanse, intellectuele, centrale kern, waarin verzaking, toewijding, studie van de geschriften en offeren de kernfuncties van de discipline in de samenleving vormen. Hindoes, 'mensen levend in het land achter de Indus', zien zichzelf meer als *Āryans*, beschaafde mensen met achting voor een klassiek systeem van klassen en levensstadia - het zogenaamde *varṇāśrama dharma* - in navolging van de Veda's. Dat is een reeks van vier heilige boeken met mantra's, hymnen en gebeden ter ondersteuning van hun geloofsrichtingen en praktijken. Naast deze centrale Vedische kennis is er een kennisbron genaamd de Purāṇa's, boeken die ook wel de vijfde Veda worden genoemd, vol met klassieke verhalen over de oude beschaving, die speciaal voor de gewone man zijn ontworpen om de normen, waarden en filosofie van hun oude Vedische manieren te onthouden en begrijpen. Het Summum Bonum is het tiende boek (*Canto*) van de twaalf boeken van de Bhāgavata Purāṇa, die de belangrijkste is van deze verzamelingen die ook wel *Saṁhitās* worden genoemd. De Bhāgavata Purāṇa, of het Śrīmad Bhāgavatam, is de meest essentiële Purāṇa waarin de room van al de Vedische kennis werd vastgelegd door de wijze en grootvader van de familie genaamd Vyāsadeva (of ook wel Bādarāyaṇa) die de gehele cultuur condenseerde in deze (en ook andere) boeken opdat die glorie van de mensheid nimmer vergeten zou worden. De ware goddelijke aard van deze Vedische prins genaamd Kṛṣṇa, 'de donkere' vanwege zijn donkere grijsblauwe huid, was tijdens Zijn leven niet bij iedereen bekend, zelfs niet bij Zijn

vriend Arjuna voorafgaand aan de oorlog, of aan Zijn vele vrouwen. Een andere oude grootvader van de adellijke dynastie van die tijd genaamd Śrī Bhīṣmadeva, onthulde aan het einde van de Mahābhārata oorlog, stervend op het slagveld, Kṛṣṇa's ware identiteit aan de edelen die om hem heen zaten te luisteren toen hij zei: '*Hij* [*Kṛṣṇa*] *die Zich op ondoorgrondelijke wijze beweegt onder de Vṛṣṇi's, is niemand anders dan de Allerhoogste Heer, de oorspronkelijke oergenieter Nārāyaṇa die de wereld verbijstert met Zijn energieën.*' Lang voordat dit plaatsvond, vóór de oorlog, werd Hij al door velen herkend als de belangrijkste persoonlijkheid van de beschaving, omdat Hij, samen met Zijn broer Balarāma, had uitgeblonken qua heldhaftigheid in het bestrijden van al de kwade elementen van Zijn tijd, ook binnen Zijn familie, waarbij Hij met de grootste vriendelijkheid en zorg de koeien, de brahmanen en al de gewone mensen van toewijding beschermde. Hoewel Hij tijdens Zijn aanwezigheid op aarde dus niet door iedereen werd herkend als een incarnatie van Viṣṇu - Hij moest nogal wat vijanden verslaan - laat dit verhaal geen twijfel bestaan over Zijn goddelijke aard. Hij is waarlijk de mythische Godheid waarover iedereen in verbijstering verkeert, tot aan de grootste schepper Heer Brahmā en de hoogst genadige Heer Śiva, de vernietiger, aan toe.

In het Summum Bonum neemt het verhaal zijn aanvang met de persoon van koning Parīkṣit, de laatste keizer van de oude orde die na de ondergang ervan de regels instelde voor het huidige Kalitijdperk. Hij stelt de zoon van Vyāsadeva, Śukadeva, een brahmaanse wijze, vragen over zijn aanstaande dood, omdat hij door de zoon van een brahmaan werd vervloekt binnen een week te sterven vanwege het beledigen van zijn mediterende vader. Hij stelt de wijze vragen over de oude cultuur, waarmee hij dit boek, de Bhāgavata Purāṇa, tot een schatkamer en compendium maakt van deze zo hoogst belangrijke vorm van klassieke heilige kennis en wijsheid. Zijn vragen en de antwoorden die Śuka geeft, maken het boek een perfecte gids voor alle mensen om in Kali-yuga hun weg te vinden in het dichte woud van van de moderne illusie waarin zo velen de weg kwijtraken, ten prooi gevallen aan de begoochelende invloed van de materiële natuur genaamd *māyā*. Het Summum Bonum, het langste verhaal in deze *Saṁhitā*, deze verzameling van boeken, vertelt in een volmaakte chronologie, in proza gewetensvol aan de Sanskriet bron (woord voor woord afgeleid van de oorspronkelijke ritmische verzen), zonder al te veel filosofie, al de mythische, mystieke, wonderbaarlijke en verrukkelijke avonturen, zoals ze vandaag de dag nog steeds herinnerd worden door vele toegewijden van Viṣṇu, die Vaiṣṇava's worden genoemd in India en daarbuiten over de hele wereld. Het boek vormt het kroonjuweel van verschillende leerscholen van de internationale Vaiṣṇava beweging voor de bevordering van het Kṛṣṇabewustzijn. Dit

Summum Bonum wijdt niet uit over de praktijken en de persoonlijkheden van de diverse erfopvolgingen in kwestie, maar niettemin zijn we hen onze dank verschuldigd voor het naar het Westen brengen van deze onschatbare rijkdom aan alle wijsheid in de vorm van het verhaal over Hem, Hij die *bhāgavata* wordt genoemd, omdat Hij dit boek is, omdat Hij Zijn toegewijde is en omdat Hij, natuurlijk niet op de laatste plaats, Zichzelf is. Omdat de *bhāgavata* zowel het boek is als de Heer, zou men moeten proberen met dit boek om te gaan zoals men met Hem persoonlijk zou proberen om te gaan. Een constructieve relatie met Hem vormt immers de verlossing die je vindt in je leven. Kṛṣṇa liet bij het voorbeeld van Zijn leven zien dat iedereen die een geestelijk leven leidt op basis van principe, deugd en meditatie op Zijn naam en Persoon, kan rekenen op de volle bescherming van de toevlucht van Zijn Persoonlijkheid, Vedische kennis en lotusvoeten. In feite is er in deze wereld geen ander verhaal te vinden over een verschijning van de Hoogste Goddelijkheid in een menselijke gedaante, dat zo glorieus, gelukzalig, liefdevol, menslievend, heldhaftig, wijs, wonderbaarlijk en inspirerend is als dit relaas. Al de goddelijke kwaliteiten die men maar bedenken kan, kan men in Hem aantreffen, Hij die Zijns gelijke niet kent, wiens echo voorbestemd is over de hele wereld te worden gehoord gedurende de hele periode van Kali-yuga, ter wille van het opwekken van iedere slapende ziel uit zijn materialistische overpeinzingen en ellende van eindeloze karmische herhalingen. Hij is de Heer van de Bevrijding die Zijn toegewijden zuivert met een enkele blik of het fluisteren van Zijn naam. Zijn bijzondere genade voor deze moeilijke tijd van Kali is dat, in tegenstelling tot voorgaande tijdperken, enkel in dit tijdperk het volstaat om Zijn heilige namen te herhalen in meditatie, om Hem ten volle gemanifesteerd te krijgen in je hart waar Hij je bevrijdt van al je onzuiverheden. Aldus kan men er in slagen, in de gelukzalige kern van je hart, Zijn innerlijke aanwezigheid tot stand te brengen als de bewaker die je leven en goddelijke liefde beschermt.

Met liefde en toewijding,
Anand Aadhar
Enschede, Nederland
13 maart, 2016 / 30 jan. 2022

Hoofdstuk 1

De Komst van Heer Kṛṣṇa: Inleiding

(1) **D**e achtenswaardige koning zei: 'Uwe Heerlijkheid heeft uitgebreid zowel de dynastieën van de koningen van de zonnegod als de maangod beschreven, alsook de hoogst wonderbaarlijke handelingen van hun leden [*]. (2) Beschrijft u alstublieft Heer Viṣṇu voor ons die [samen met Zijn Volkomen expansie Saṅkarṣaṇa in de gedaante van Baladeva] verscheen als een incarnatie in [twee verschillende] delen in de lijn van de hoogst dharmagetrouwe, deugdzame Yadu's die u eveneens voor ons beschreef, o beste onder de *muni's*. (3) Wees zo goed ons alles te vertellen over wat de Allerhoogste Heer, de Ziel van het Universum, de Oorzaak van de Manifestatie, deed nadat Hij was neergedaald in de Yadudynastie. (4) Het [via de geestelijke erfopvolging of *parampará*] luisteren naar de aangename klanken van de verheerlijking van de Heer Geprezen in de Geschriften, vormt het juiste medicijn om de geest te verlossen van de materiële ziekte van zijn verlangens. Tenzij hij een doder van dieren is, kan een persoon door het luisteren naar of uitspreken van dergelijke beschrijvingen bevrijd raken [van de valsheid. Zie ook B.G. 2: 44]. (5-7) Toen in het verleden, op het slagveld, mijn grootvaders [de Pāṇḍava's] vochten met onoverwinnelijke strijders als Devavrata [Bhīṣma] en andere grote bevelhebbers, die waren als *timiṅgila's* [haaieneters], staken ze met behulp van de boot die Hij is, de zo moeilijk te overwinnen oceaan van Kauravasoldaten net zo gemakkelijk over, als men over de hoefafdruk van een kalf heen stapt. Dit lichaam van mij, het enige zaadje dat nog over is van de Kuru's en Pāṇḍava's, werd geschroeid door Aśvatthāma's wapen toen ik me bevond in de schoot van mijn moeder, maar het werd door Hem, [Kṛṣṇa,] met de *cakra* in Zijn hand, beschermd omdat mijn moeder haar toevlucht tot Hem nam [zie 1.8: 11 en 1.12: 7]. O man van scholing, beschrijf alstublieft de glorie van de Heer die, op eigen kracht, verscheen als een normaal menselijk wezen, van Hem Die het Eeuwige Leven en de Dood Schenkt, zoals men Hem noemt, van Hem die Zich vertoont in gedaanten gebonden aan de tijd, van Hem, de Oorspronkelijke Persoon aanwezig zowel vanbinnen als buiten al de belichaamde wezens. (8) We weten van u over Balarāma, die Saṅkarṣaṇa is, dat Hij de zoon van Rohiṇī is. Hoe kon Hij zonder een ander lichaam aan te nemen nu verbonden zijn met de schoot van Devakī? (9) Waarom verhuisde Mukunda, de Opperheer, van het huis

van Zijn vader naar [het huis van Nanda in] Vraja, en waar leefde Hij, de Meester van de Toegewijden, met Zijn verwanten? (10) Wat deed Hij toen Hij in Vraja woonde en Hij in de stad Mathurā verbleef en waarom bracht Hij, de doder van Keśī, zijn oom van moeder's zijde Kaṁsa ter dood? Dat is toch iets volkomen in strijd met de geschriften! (11) Hoeveel jaar leefde Hij die een menselijk lichaam aannam, onder de Vṛṣṇi's en hoe lang woonde Hij in de stad van de Yadu's [Dvārakā]? Hoeveel vrouwen had de Meester? (12) O wijze, u bent overal van op de hoogte. U bent de aangewezen persoon om uit te wijden over de handelingen van Heer Kṛṣṇa. Beschrijf dit allemaal in detail voor mij zo vol van geloof en overgave, en alles wat er nog meer te zeggen valt. (13) Nu ik drink van de nectar van de verhandelingen over de Heer die voortkomt uit uw lotusmond, is het zelfs niet moeilijk de honger [van mijn vasten] en mijn afzien van water te verdragen.'

(14) **S**ūta [zie 1.1] zei: "O zoon van Bhṛgu [Śaunaka], nadat de machtige zoon van Vyāsa, de zuiverste van alle toegewijden, deze vragen had aangehoord, bewees de toegewijde van Viṣṇu hem de eer. Toen begon hij met de beschrijving van de onderwerpen aangaande Kṛṣṇa, die een einde maken aan de duisternis van het Kalitijdperk. (15) Śrī Śuka zei: 'O beste van de wijze koningen, omdat u zich ononderbroken aangetrokken voelt tot de verhalen over Vāsudeva [Kṛṣṇa als de zoon van Vasudeva], heeft uw intelligentie een vast besluit ontwikkeld. (16) Zoals de wereld wordt gezuiverd door [Ganges]water dat afkomstig is van Zijn tenen [5.17: 1], worden de drie personen van de spreker, de vragensteller en de toehoorder gezuiverd door vragen die worden gesteld over de verhalen over Vāsudeva. (17) Toen moeder aarde gebukt ging onder een ondraaglijke last aan ingebeelde Daityastrijdkrachten [9.24: 67] en hun zogenaamde edelen, ging ze [op een dag] naar Heer Brahmā om bij hem haar toevlucht te zoeken. (18) Met het aannemen van de gedaante van een koe verscheen ze zeer van streek deerniswekkend huilend voor de Almachtige [zie ook 1.16: 18] en legde ze hem haar klachten voor. (19) Heer Brahmā had begrip voor haar situatie en begaf zich toen samen met haar, de goddelijken en de Drie-ogige [Heer Śiva], naar de oever van de melkoceaan [waar Heer Viṣṇu verblijft, zie ook 8.7: 41]. (20) Daar aangekomen aanbaden ze, met de grootste aandacht, met behulp van de [Puruṣa-sūkta] hymnen de Oorspronkelijke Persoon, de Allerhoogste Persoonlijkheid, de God van Goden en de Meester van het Universum, die zorg draagt voor allen.

(21) **D**e heer van de Veda [Brahmā] hoorde in zijn trance woorden weerklinken in de hemel [zie ook 1.1: 1]. Hij zei tot de dienaren van de drie werelden, de halfgoden: 'Verneem verder van mij wat de Oorspronkelijke Persoon opdraagt, o onsterfelijke zielen. Geef direct gehoor aan deze instructies, stel niet uit. (22) Voordat we hier kwamen, wist de Persoonlijkheid van God al van het leed van moeder aarde. Hij is van zins om, samen met uw goede zelf als Zijn delen, Zich te manifesteren door geboorte te nemen in de familie van de Yadu's. Hij wil dat jullie er met Hem zijn [voor de vervulling van Zijn missie] zolang Hij, de Heer der Heerscharen, zich met Zijn vermogen van de Tijd op deze aarde rondbeweegt om de last van de planeet terug te dringen. (23) De Opperheer, de oorspronkelijke bovenzinnelijke persoon, zal persoonlijk verschijnen in het huis van Vasudeva, en Hij wil graag dat [ook] al de vrouwen van de halfgoden hun geboorte nemen om Hem te behagen. (24) Voordat Heer Vāsudeva verschijnt zal eerst dat deel van Hari, dat bekend staat als de onafhankelijke Ananta met de duizenden kragen [Saṅkarṣaṇa, zie ook 5.25], ten tonele verschijnen [als Baladeva] met het verlangen [om Hem] te behagen. (25) Door de Meester ertoe opgedragen te verschijnen en Zijn aangelegenheden te behartigen zal ook [de genade van Viṣṇu die bekend staat als de vrouwelijke incarnatie van Zijn vermogen] Viṣṇu-māyā samen met al haar verschillende vermogens verschijnen, zij die zo goed is als de Opperheer Zelf en door wie al de werelden in beslag worden genomen [zie ook B.G. 9: 12 & 13].'

(26) **Ś**rī Śuka zei: 'Na aldus moeder aarde tot kalmte te hebben bewogen met aangename woorden en de onsterfelijken op de hoogte te hebben gebracht, keerde de almachtige meester van de stamvaders naar zijn eigen hemelse woning terug. (27) In het verleden leefde Śūrasena de koning van de Yadu's [zie 9.23: 27] in de stad Mathurā van waaruit hij de verschillende districten Māthura en Śūrasena bestuurde. (28) Mathurā, de stad nauw verbonden met de Allerhoogste Heer Hari, was sedertdien de hoofdstad voor al de koningen van Yadu [zie ook de *bhajan* Sāvarana Śrī Gaura Mahimā]. (29) Het was in die woonplaats dat op een goede dag de godspersoon Vasudeva, na te zijn getrouwd met Devakī, met zijn bruid in een wagen klom om naar huis terug te keren. (30) Kaṁsa, de zoon van Ugrasena, voerde, om zijn zuster voor die gelegenheid een plezier te doen, de teugels van de paarden temidden van duizenden gouden wagens. (31-32) Toen ze het ouderlijk huis verliet gaf Koning Devaka zijn dochter waar hij dol op was, een bruidsschat mee van vierhonderd olifanten behangen met gouden slingers, tienduizend paarden met achttienhonderd wagens, en een honderdtal jonge, aantrekkelijke dienstmaagden compleet met juwelen. (33) O mijn beste Koning, bij hun vertrek schalden

schelphoorns, trompetten, trommels en pauken eendrachtig om de bruid en de bruidegom al het beste toe te wensen. (34) Onderweg gebeurde het dat zich een stem uit de hemel tot Kaṁsa richtte die de teugels vasthield: 'Het achtste kind van dit meisje dat je met je meevoert, jij dwaas, zal een eind aan je leven maken!'

(35) **N**a aldus te zijn toegesproken nam hij, die [in het verleden] kwaadwillig en zondig de Bhojafamilie te schande had gemaakt, een zwaard ter hand tegen zijn zuster en greep hij haar bij haar haar met de bedoeling haar te doden. (36) Om hem tot vrede te bewegen richtte Vasudeva, die hoogst fortuinlijke ziel, zich toen tot hem die op het punt stond zo'n gruwelijke en schaamteloze misdaad te begaan. (37) Śrī Vasudeva zei: 'Een man van zoveel loffelijke kwaliteiten, zulk een schitterende ster onder de heldhaftige Bhoja's als jij, hoe kan jij nu je zuster ter dood brengen, een vrouw, en nog wel tijdens haar huwelijk [zie ook 1.7: 53-54]? (38) De dood, o held, is inbegrepen bij het lichaam dat geboren werd. Of men nu vandaag sterft of over honderd jaar, uiteindelijk is ieder levend wezen verzekerd van de dood [zie ook B.G. 2: 27-28]. (39) Als het lichaam terug moet keren naar de vijf elementen ontvangt zijn bewoner automatisch, overeenkomstig zijn eigen karma, een nieuw lichaam als hij het oude verlaat. (40) Zoals een persoon die loopt van het ene been overstapt op het andere en zoals een rups die bezig is op een plant [van het ene blad naar het andere gaat], moet het levende wezen de gevolgen van zijn karma ondergaan [zie ook B.G. 2: 22 en 2: 13]. (41) Net zoals men in een droom, waarin men is toegerust met de kwaliteiten van een materieel lichaam, is onderworpen aan dat wat de geest denkt en het bewustzijn volledig in beslag wordt genomen door dat wat men hoort en ziet, is men op dezelfde manier van de vergetelheid in zijn huidige lichaam [over het lichaam en karma dat werd verworven in een voorgaand leven, zie ook 4.29: 60-79 en 5.26]. (42) De geest beweegt zich, door het lot en de eigen wil er toe gedreven, van de ene positie naar de volgende, zodat de belichaamde ziel, na te zijn heengegaan, een geboorte verkrijgt en tot een [nieuw] lichaam komt dat overeenstemt met de materiële kwaliteit [en de evolutie] die hij onderging [B.G. 13: 22, 14: 14-15 en 6: 34-35]. (43) Op dezelfde manier als de reflectie van de hemellichamen, gezien in water of andere vloeistoffen, bewogen door de wind vertekeningen te zien geeft in verschillende vormen, raakt ook het levend wezen, in de situatie die hij door zijn eigen inbeelding overeenkomstig de natuurlijke geaardheden schiep [de wereld met zijn veranderende kwaliteiten], verbijsterd naar gelang zijn eigen gehechtheden [zie ook 5.5: 4 en B.G. 9: 12-13, 12: 5]. (44) Daarom moet een ieder in het belang van zijn eigen welzijn [en goede wedergeboorte], niemand kwaad doen, want degene die kwaad doet

moet zelf steeds bang zijn voor anderen [de 'gouden regel']. (45) Deze onschuldige vrouw, je jongere zus, is volledig van jou afhankelijk als was ze je eigen dochter - breng haar niet ter dood. Ze heeft het beste met je voor en is je zorg en mededogen waard!'

(46) **Ś**rī Śuka zei: 'Hij die geen genade kende kon, door deze pogingen tot goed advies, niet gestopt worden of tot vrede worden bewogen, o zoon van Kuru, want hij volgde de weg van de menseneters [de Rākṣasa's]. (47) Zich bewust van dat besluit dacht Vasudeva diep na over hoe hij, met de acute dreiging van de dood, hem ervan kon weerhouden en zo kwam hij uit op een alternatief. (48) [Hij dacht:] 'Iemand die intelligent is moet, zolang als hij daar mentaal en fysiek toe in staat is, de dood vermijden, maar als iemand geplaatst wordt voor de onvermijdelijkheid van de dood, gaat dit niet op. (49-50) Als ik beloof mijn zoons uit te leveren aan deze man van de dood, kan het me lukken mijn onschuldige Devakī te bevrijden. Misschien krijg ik helemaal geen zoons of sterft hij wellicht voor die tijd. Dat kan gebeuren of het tegengestelde. Wie weet wat het lot voor ons in petto heeft? Dat is lastig te zeggen. Ook al blijft de dreiging hierna dan nog bestaan, ik kan ten minste voorlopig haar dood afwenden. (51) Als een stuk hout om een of andere reden ontsnapt aan een brand is dat aan de voorzienigheid te danken en niet aan iets anders. Op dezelfde manier kan je ook niet achterhalen waarom een levend wezen een [bepaald] lichaam verlaat of aanvaardt.' (52) Na dit alles naar zijn beste vermogen te hebben overwogen, bracht de godvrezende man de zondaar zijn eerbetuigingen en legde hij met de grootste aandacht het voorstel aan hem voor. (53) Met een brede lach op zijn gezicht maar met een hart vol angst en verdriet sprak hij toen tot de hardvochtige, schaamteloze man. (54) Śrī Vasudeva zei: 'Van Devakī heb je, volgens de stem uit de hemel, inderdaad niets te vrezen, o nuchtere geest. Haar zoons riepen die angst bij je op en die zal ik dan ook aan je uitleveren.'

(55) **Ś**rī Śuka zei: 'Kaṁsa begreep de kern van wat hij zei en was er voorlopig van weerhouden zijn zuster om te brengen. Met hem meer op zijn gemak, was Vasudeva toen blij [heelhuids] thuis te komen. (56) Daarna gaf na de nodige tijd Devakī, de moeder van alle goddelijkheid [zie 4.31: 14 en B.G. 10: 2], jaar na jaar geboorte aan inderdaad [zoals gezegd in 9.24: 53-55] acht zoons en een dochter. (57) Zeer bang zijn belofte niet na te komen gaf Ānakadundubhi [ofwel Vasudeva, zie 9.24: 28-31] met veel moeite Kīrtimān, zijn eerstgeborene, aan Kaṁsa. (58) Wat zou er voor een heilige nu te pijnlijk zijn, waar zou een wijze nu van afhankelijk zijn, wat zou er voor een slecht mens nu verboden zijn en wat zou er nu voor iemand

die vasthoudt aan de ziel niet los te laten zijn? (59) O Koning, toen Kaṁsa zag dat Vasudeva gelijkmoedig, waarachtig en zeker van zichzelf was, zei hij tevreden daarover met een grijns op zijn gezicht: (60) 'Neem dit kind maar weer met je mee, mijn angst betreft niet hem, mijn dood was voorspeld met de achtste zwangerschap die jij met je vrouw hebt.'

(61) '**G**oed dan', zei Ānakadundubhi, nam zijn zoon weer terug en vertrok zonder veel waarde te hechten aan de woorden van die onwaarachtige ziel zonder zelfbeheersing. (62-63) O nazaat van Bharata, al de bewoners van Vraja, te beginnen bij Nanda [Kṛṣṇa's pleegvader], al de koeherders en hun vrouwen, alsook al de Vṛṣṇi's, te beginnen bij Vasudeva en Devakī, en de Yaduvrouwen, waren allen in werkelijkheid goden uit de hemel. En ook de verwanten, vrienden en weldoeners in het gevolg van Kaṁsa waren van die aard [zie ook vers 22 en B.G. 6: 41-42]. (64) Dit werd Kaṁsa allemaal duidelijk gemaakt door de machtige Nārada [**] die hem benaderde en zei dat al de Daitya's die een overlast voor de aarde vormden zouden worden gedood [zie vers 17 en ook 9.24: 56]. (65-66) Nadat de *ṛṣi* was vertrokken, dacht Kaṁsa dat al de Yadu's goddelijk waren, en dat dus ieder kind geboren uit Devakī, Viṣṇu zou kunnen zijn. Daarom in angst verzet over zijn eigen dood arresteerde hij Vasudeva en Devakī, zette ze thuis gevangen in boeien en doodde hij, de een na de ander, ieder van hun pasgeboren kinderen, niet wetend of het nu de 'Nimmer-geboren' Heer was of niet [***]. (67) Koningen als hij die worden voortgedreven door dierlijke genoegens en hebzucht op deze aarde, brengen doorgaans moeders, vaders, broers, vrienden of wie dan ook ter dood. (68) Hij had [van Nārada] begrepen dat hij, in een vorig leven als de grote demon Kālanemi, persoonlijk gedood was door Viṣṇu [zie 8.10: 56]. Daardoor werd hij, toen hij opnieuw in deze wereld zijn geboorte nam, een vijand van de Yadudynastie [waarop de zegen van Viṣṇu rustte]. (69) Hij, de almachtige heerser, onderwierp Zijn eigen vader Ugrasena, de koning van de Yadu's, Bhoja's en Andhaka's [en zette hem gevangen], zodat hij in Śūrasena het rijk voor zich alleen had.'

*: Om in herinnering te brengen wat in vorige hoofdstukken is gezegd: Heer Rāma verscheen in de *sūrya-vaṁśa* van Iksvāku ofwel de zonnedynastie en Heer Kṛṣṇa verscheen in de *candra-vaṁśa* ofwel de maandynastie.

**: Een bijkomend vers in dit hoofdstuk van het Śrīmad Bhāgavatam wordt aanvaard door de Madhvācārya-sampradāya, vertegenwoordigd door Vijayadhvaja Tīrtha. Het vers luidt als volgt:

atha kaṁsam upāgamya
nārado brahma-nandanah
ekāntam upasangamya
vākyam etad uvāca ha

Woord-voor-woord:
atha: op deze manier; *kaṁsam*: jegens Kaṁsa; *upāgamya*: na te gaan; *nāradah*: de grote wijze Nārada; *brahma-nandanah*: die de zoon is van Brahmā; *ekāntam upasangamya*: nadat hij naar een zeer afgelegen plek ging; *vākyam*: de volgende instructie; *etat*: deze; *uvāca*: zei; *ha*: in het verleden.

Vertaling:
"Daarna benaderde Nārada, de geestelijke zoon van Heer Brahmā, Kaṁsa en stelde hij hem, op een zeer afgelegen plaats, op de hoogte van het volgende nieuws."

***: Svāmī Prabhupāda geeft als commentaar: 'Voorheen had een Asura genaamd Kālanemi zes zoons, genaamd Hamsa, Suvikrama, Krātha, Damana, Ripurmardana en Krodhahantā. Ze stonden bekend als de Ṣad-garbha's, of zes Garbha's, en zij waren allen even machtig en bedreven in militaire aangelegenheden. Deze Ṣad-garbha's gaven de omgang op met Hiranyakaśipu, hun grootvader, en ondergingen zware boetedoeningen om Heer Brahmā tevreden te stemmen, die, toen dat naar zijn genoegen was, instemde hen welke gunst ze ook maar verlangden te verlenen. Toen hen door Heer Brahmā werd gevraagd te zeggen wat ze wilden, gaven de Ṣad-garbha's ten antwoord: "Beste Heer Brahmā, als u ons een gunst wilt verlenen, schenk ons dan de zegen dat we niet zullen worden gedood door welke halfgod, Mahā-roga, Yakṣa, Gandharva-pati, Siddha, Cārana of menselijk wezen dan ook, noch door grote wijzen die volmaakt zijn in hun boetedoeningen en verzakingen." Brahmā begreep waar ze op uit waren en vervulde hun wens. Maar toen Hiranyakaśipu achter deze gang van zaken kwam, was hij zeer kwaad op zijn kleinzoons. "Jullie hebben de omgang met mij opgegeven en zijn vertrokken om Heer Brahmā te aanbidden", zei hij, "en daarom koester ik geen enkele genegenheid meer voor jullie. Jullie hebben geprobeerd jezelf te redden uit handen van de halfgoden, maar ik vervloek jullie op deze manier: jullie vader zal geboorte nemen als Kaṁsa. Hij zal jullie allen ter dood brengen omdat je geboorte zult nemen als de zoons van Devakī." Vanwege die

vloek, moesten de kleinzoons van Hiranyakaśipu geboorte nemen uit de schoot van Devakī en door Kaṁsa worden omgebracht, hoewel hij voordien hun vader was geweest. Deze beschrijving staat vermeld in de Hari-vamśa, Viṣṇu-parva, tweede hoofdstuk. Overeenkomstig de commentaren van de Vaiṣṇava-toṣanī, was de zoon van Devakī, die bekend stond als Kīrtimān, de derde incarnatie. In zijn eerste incarnatie stond hij bekend als Smara en was hij de zoon van Marīci, en later werd hij de zoon van Kālanemi. Zo staat het vermeld in de geschiedenissen.'

Hoofdstuk 2

De Gebeden van de Halfgoden tot Heer Kṛṣṇa in de Moederschoot

(1-2) **Ś**rī Śuka zei: 'Onder de hoede van de machtige koning van Maghada, Jarāsandha [zie 9.22: 8], vond er met de medewerking van types als Pralamba, Baka, Cāṇūra, Tṛṇāvarta, Aghāsura, Muṣṭika, Ariṣṭa, Dvivida, Pūtanā, Keśī, Dhenuka en Asurakoningen als Bāṇa, Bhaumāsura en meer van dat soort, een systematische vervolging plaats [door Kaṁsa] van de koningen van Yadu. (3) Opgejaagd zochten ze hun toevlucht in de landen van de Kuru's, de Pañcāla's, de Kekaya's, de Śālva's, de Vidharba's, de Niṣadha's, de Videha's en de Kośala's. (4-5) Sommigen van hun verwanten steunden echter de politiek van de zoon van Ugrasena [Kaṁsa]. Toen Kaṁsa zes van de kinderen had vermoord die werden geboren uit Devakī, wekte de zevende, een volkomen expansie van Viṣṇu die werd geëerd met de naam Ananta, daarom als vrucht in de schoot van Devakī zowel vreugde als verdriet. (6) Toen de Allerhoogste Heer, die tevens de Superziel is van ieder levend wezen [zie ook B.G. 10: 11], hoorde van de angst die er voor Kaṁsa bestond bij de Yadu's die Hem als hun toevlucht hadden gekozen, instrueerde Hij Zijn spiritueel vermogen [Yoga-māyā] als volgt: (7) 'O Devī zo goed voor alle levende wezens, ga naar Vraja, de plaats die prachtig is met haar koeherders en koeien, en waar Rohiṇī en de andere vrouwen van Vasudeva, uit angst voor Kaṁsa, in afzondering leven in de koeherdersgemeenschap [de *gokula*] van Nanda. (8) In de schoot van Devakī bevindt zich de vrucht bekend als [Ananta-]Śeṣa die een volkomen expansie van Mij is. Zorg ervoor dat Hij zonder problemen van haar schoot wordt overgedragen naar de schoot van Rohiṇī [*]. (9) Op dat moment zal Ik, met al Mijn verschillende aspecten [met Mijn volle vermogen], de zoon van Devakī worden, o heil van allen. Ondertussen zal jij verschijnen als de dochter van Yaśodā, de vrouw van Nanda. (10) De mensen [de *śākta's* in tegenstelling tot de Vaiṣṇava's] zullen je, met verschillende vormen van offeren, met wierook aanbidden als zijnde de beste Godin voor alle verlangens, daar jij, met het verlenen van jouw zegeningen, iedere wens in vervulling doet gaan. (11-12) Afhankelijk van de plaats op aarde [**] zal je worden vereerd met verschillende namen zoals Durgā, Bhadrakālī, Vijayā, Vaiṣṇavī, Kumudā, Caṇḍikā, Kṛṣṇā, Mādhavī, Kanyakā [of Kanyā-kumārī], Māyā, Nārāyaṇī, Īśānī, Śāradā en Ambikā [***]. (13) Omdat Hij van

moederschoot wisselt [van Devakī naar Rohiṇī] zullen de mensen in de wereld Hem aanspreken met de naam Saṅkarṣaṇa, omdat Hij de mensen [van Gokula] genoegen verschaft zal men Rāma tegen Hem zeggen, en vanwege Zijn grote fysieke kracht zal Hij Balabhadra worden genoemd.'

(14) **A**ldus geïnstrueerd door de Allerhoogste Heer, aanvaardde ze Zijn woorden met de mantra 'Om'. Vervolgens omliep ze Hem en ging weg om precies dat te doen wat haar werd opgedragen [vergelijk B.G. 16: 24]. (15) Toen Devakī's vrucht, dankzij de sluimering van de yoga [opgewekt door Yoga-māyā, zie B.G. 2: 69], werd overgedragen naar Rohiṇī, jammerde iedereen 'Helaas, de baby is verloren' [denkende dat het een miskraam was]. (16) De Allerhoogste Heer, de Ziel van Allen, die altijd een einde maakt aan de angst van Zijn toegewijden, ging toen met Zijn volle vermogen de geest van Vasudeva binnen [zie ook 3.2: 15]. (17) Met het [in zich] dragen van de stralende toevlucht van de Oorspronkelijke Persoon, schitterde Vasudeva als de zon, en daardoor was hij voor een ieder moeilijk te aanschouwen of te benaderen. (18) Hij, de Zegen van Heel het Universum, die Onfeilbaar is in al Zijn Delen, werd daarna van geest tot geest in Zijn geheel door de zoon van Śūrasena [Vasudeva] overgedragen aan zijn *devī* [Devakī], zodat ze, met het behouden van de Allerhoogste Ziel en Oorzaak van Alle Oorzaken, van puur geluk opbloeide als de oostelijke hemel. (19) Devakī, met in haar schoot de Instandhouder van Alle Universa, kon, opgesloten zittend in het Bhojahuis zoals de vlammen van een bedekt vuur of als de kennis van iemand die zich niet kan uitdrukken, zo haar licht niet vrij laten schijnen [****]. (20) Maar Kaṁsa zag dat ze straalde met de schoonheid van het in zich dragen van de Onoverwinnelijke, en dat ze heel de atmosfeer opklaarde met haar schitterende glimlachen. Hij zei tot zichzelf: 'Degene die nu de schoot van Devakī is binnengegaan moet wel haast de Heer zijn die me zal doden. Ze heeft er nog nooit eerder zo uitgezien! (21) Wat moet ik nu doen om mijn eigenbelang niet te verwaarlozen? Ik ga er van uit dat het Voorbeeld van de Deugd Zijn manier van doen niet op zal geven. Het vermoorden van een vrouw, van mijn zuster, juist nu ze zwanger is, zal voor altijd mijn reputatie en weelde aantasten, en mijn levensduur bekorten. (22) Hij die zijn leven doorbrengt met veel wreedheid is dood bij het leven. Als de tijd voor het lichaam erop zit zal iedereen hem verdoemen en zal hij, met zijn lichamelijke kijk op het leven [zie ook 7.5: 30 en 5.5: 5 en B.G. 16: 18-21], zonder twijfel in de diepste duisternis belanden [Andhatama, zie ook 3.20: 18 en 5.26: 9].'

(23) **H**et gruwelijke idee van het vermoorden [van de moeder] aldus overwegend, zag hij er van af en hield hij zich in bedwang. Volhardend in vijandigheid wachtte hij het moment af dat de Heer Zijn geboorte zou nemen. (24) Of hij nu zat of lag, waar hij ook was, hij at of hij naar toe ging, dacht hij [vol van haat] aan Hṛṣīkeśa, de Heer van de Zinnen. Hij was de hele wereld voor hem. (25) Maar Heer Brahmā en Heer Śiva kwamen daar bijeen met de wijzen, Nārada en andere goddelijke persoonlijkheden en hun gevolg, en behaagden Hem, Hij die de Sterkste Man van Allen is, gezamenlijk met hun bovenzinnelijke gebeden: (26) 'U bent de waarheid van de gelofte [zie 9.24: 56 en B.G. 9: 22], de waarheid van het Allerhoogste en de waarheid van de drievoudigheid [van b.v. verleden, heden en toekomst]. U bent de bron van alle waarheid die alle waarheden doordringt, U bent de waarheid van alles wat voor waar doorgaat, de oorspronkelijke waarheid van iedere waarheid die men ziet, en de waarheid van alles wat betrekking heeft op de Allerhoogste Ziel, van U, aan wie wij ons geheel overgeven. (27) De oorspronkelijke boom [van dit universum, van ons lichaam] met daarin twee vogels [de ziel en de Superziel], is één in zijn afhankelijkheid [van de materie], twee in zijn vruchten [van geluk en verdriet], drie in zijn wortels [de drie geaardheden], vier in zijn smaken [de *puruṣārtha's*, de burgerdeugden], vijf in zijn kennen [de vijf zinnen], zes in zijn toestanden [van weeklagen, illusie, ouderdom, dood, honger en dorst], zeven in zijn lagen ['zijn bast' of de *koṣa's*, de soorten lichamen], acht in zijn takken [de elementen, de geest, de intelligentie en het ego], negen in zijn lichaamsopeningen en tien in zijn bladerdek [ofwel de tien verschillende luchten, zie 7.15: 42]. (28) U als de Ene en Gehele, bent de Oorspronkelijke Bron van dit zichtbare universum [van deze boom]. U bent de genade [het behoud] als we aan vertwijfeling [vernietiging] zijn overgeleverd. Zij wiens intelligentie wordt overdekt door Uw *māyā* en de visie ontberen van Uw toegewijden en geleerden, kunnen U niet zien voorbij de veelvoud. (29) Ten behoeve van ieder levend wezen, bewegend of niet bewegend, waakt U over de ziel en zaligheid, met het aannemen van allerlei soorten van gedaanten bestaande uit zuivere goedheid, die de deugdzamen bovenzinnelijk geluk brengen, en die telkens weer een einde maken aan hen die niet willen deugen. (30) Geheel opgaand in een niet aflatende meditatie op U als de thuishaven van het volledige bewustzijn, o Lotusogige, klimt men, door die éénpuntigheid zoals beoefend door de grootsten, aan boord van de boot van Uw lotusvoeten die de grote oceaan van onwetendheid reduceert tot [het formaat van] de hoefafdruk van een kalf [vergelijk 1: 5-7]. (31) Als ze zelf eenmaal de weerspannige oceaan van duisternis hebben overgestoken die zo moeilijk te boven te komen is, o Licht van de Wereld, laten zij [de ervaren toegewijden]

die dankzij Uw genade voor de waarheidlievenden vol zijn van goede wil [om te helpen], de boot [de methode] van Uw lotusvoeten in deze wereld achter zich [zie ook B.G. 6: 44]. (32) Alle anderen die Uw lotusvoeten negeren, o Lotusogige, zitten gevangen in een illusie van bevrijd zijn, en hebben, verstoken van U, een onzuivere intelligentie. Hoewel ze succes hebben met gestrenge praktijken [van boete doen en dergelijke], vallen ze uit hun verheven positie weer terug in de materiële wereld [zie ook B.G. 8: 15-16 en 5.6: 11]. (33) In tegenstelling tot de niet-toegewijden, vallen zij die U volgen in toewijding, o Mādhava, niet weg van het pad. Omdat zij geheel en al tot U zijn aangetrokken, worden ze door U beschermd, en bewegen ze zich, zonder angst, over de hoofden van degenen die tegen hen in het geweer treden, o Meester [zie ook 1.5: 17 en B.G. 18: 78]. (34) Teneinde [Uw heerschappij] te handhaven, neemt Uwe Heerlijkheid, die bestaat voorbij de geaardheden, een gedaante aan voor het heil en welzijn van al de belichaamde zielen, zodat de menselijke samenleving, in overeenstemming met de Veda, middels [bhakti] yoga en verzaking volledig verzonken in Uw eerbetoon, van opoffering kan zijn [zie ook B.G. 3: 9 & 18: 3]. (35) Hoe zouden we tot Uw wijsheid, die de onwetendheid verdrijft, kunnen zijn gekomen, als de zuiverheid van het bestaan, o Bron van de Wereld, niet deze constante [aanwezigheid] van U zou zijn? De onwetendheid wordt volledig weggevaagd als die kwaliteit van U tot leven wordt gewekt door Uw Heerlijkheid als U zich manifesteert, en daarvoor bestaat er geen alternatief. (36) O Heer, op het pad van de woorden en stellingen van hen die zich [enkel] op de geest beraden [het onpersoonlijk intellect], kan men zich niet verzekeren van Uw naam, gedaante, kwaliteiten en handelingen. U realiseert men zich slechts door Uw naam en gedaante [daadwerkelijk] in praktijk te brengen [met eerbetoon en gezang; zie ook 1.3: 37-38, 4.18: 5, 7.15: 58 en B.G. 6: 24 & 18: 55]. (37) Voortdurend over Uw goedgunstige namen en gedaanten vernemend, er verzen over aanhalend, ze herinnerend en ze overdenkend [zie 7.5: 23-24] is hij, die van een onverdeelde aandacht is in dienst aan Uw lotusvoeten, niet langer in staat zich nog in de wereld te verliezen [zie ook 6.17: 28-31]. (38) Met deze aarde als de plaats van Uw voeten, o Heer, is het ons geluk om te zien hoe de Asuralast [door U] wordt weggenomen. Dankzij de grondeloze genade van Uw manifestatie als de Meester over Alles en Allen, mogen wij het geluk genieten, zowel in de hemel als op de aarde getuige te zijn van de merktekenen van Uw bovenzinnelijk gesierde lotusvoeten [met de schelphoorn, de lotus, de knots en de schijf]. (39) Voor U, die onze levens stuurt, bestaat er [op zich] geen geboorte [of dood, zoals wij dat onder ogen moeten zien]. Het lijdt echter geen twijfel dat de zaak van het geboren worden niet zonder het genoegen [van Uw bevrijdende spel en vermaak] kan

bestaan. U bent immers, met het geboren worden, zich handhaven en sterven van ons normale zielen - dat door de uitwendige energie wordt beschikt -, onze veilige haven voor iedere angst. (40) In de gedaante van een vis, een paard, een schildpad, een leeuw, een zwijn, een zwaan [of zelfgerealiseerde wijze], een koning en als een geleerd man onder de godvruchtigen [zoals Heer Vāmana], bent U, o Heer, ten tonele verschenen als *avatāra's*. Redt nu alstUblieft, ons en de drie werelden, o Meester, neem de last van de wereld weg, o beste van de Yadu's, we dragen al onze gebeden aan U op [zie ook 1.3]. (41) [en tot Devakī baden ze:] Tot ons geluk, o moeder, kan de Allerhoogste Persoonlijkheid met al Zijn energieën nu worden waargenomen in uw schoot. De Opperheer is een ieder welgezind. Maakt u zich daarom nimmer zorgen over de heer van de Bhojas [Kaṁsa], die het wenst te worden gedood door Hem, de beschermer van de Yadudynastie, die uw zoon zal worden.'

(42) Śrī Śuka zei: 'Na op deze manier hun gebeden te hebben gebracht voor de Oorspronkelijke Persoonlijkheid wiens gedaante bovenzinnelijk is, keerden al de halfgoden met Brahmā en Śiva voorop naar hun verblijfplaatsen terug.'

*: Svāmī Prabhupāda geeft als commentaar: 'Symbolisch, zuiverde moeder Devakī's voortdurende angst voor Kaṁsa haar. Een zuivere toegewijde behoort altijd de materiële omgang te vrezen, en op die manier zullen al de Asura's van materiële associatie worden gedood, zoals de Ṣaḍ-garbhāsura's werden gedood door Kaṁsa. Het wordt gezegd dat door de geest, Marīci verschijnt. Met andere woorden, Marīci is een incarnatie van de geest. Marīci heeft zes zonen: Kāma, Krodha, Lobha, Moha, Mada en Mātsarya (lust, woede, hebzucht, illusie, waanzin en afgunst). De Allerhoogste Persoonlijkheid van God verschijnt in zuivere toegewijde dienst. Dit wordt bevestigd in de Veda's: '*bhaktir evainaṁ darśayati*'. Alleen bhakti kan iemand in contact brengen met de Allerhoogste Persoonlijkheid van God. De Allerhoogste Persoonlijkheid van God verscheen uit de schoot van Devakī, en daar representeert Devakī symbolisch de bhakti, en Kaṁsa representeert symbolisch de materiële angst. Als een zuivere toegewijde altijd materiële omgang vreest, manifesteert zich zijn werkelijke positie van bhakti, en verliest hij op een natuurlijke manier zijn interesse voor materiële genoegens. Als de zes zonen van Marīci door een dergelijke angst de dood vinden en men bevrijd is van materiële besmetting, zal in de schoot van de bhakti de Allerhoogste Persoonlijkheid van God verschijnen. Aldus houdt de zevende zwangerschap van Devakī de verschijning in van de

Allerhoogste Persoonlijkheid van God. Nadat de zes zoons van Kāma, Krodha, Lobha, Moha, Mada en Mātsarya zijn gedood, schept de Śeṣa incarnatie een situatie geschikt voor het verschijnen van de Allerhoogste Persoonlijkheid van God. Met andere woorden, als men zijn natuurlijke Kṛṣṇa-bewustzijn opwekt, verschijnt Heer Kṛṣṇa. Dit is de verklaring gegeven door Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura.'

**: De namen waarmee Māyādevī bekend staat op verschillende plaatsen zijn als volgt opgesomd door Vallabhācārya. In Vārāṇasī staat ze bekend als Durgā, in Avantī kent men haar als Bhadrakālī, in Orissa is ze bekend als Vijayā, en in Kulahāpura kent men haar als Vaiṣṇavī of Mahālakṣmī (de vertegenwoordigers van Mahālakṣmī en Ambikā bevinden zich in Bombay). In het land bekend als Kāmarūpa kent men haar als Caṇḍikā, in Noord-India als Śāradā, en in Kaap Comorin als Kanyakā. Aldus is ze verdeeld naar de verschillende namen en plaatsen.

***: Śrīla Vijayadhvaja Tīrthapāda, heeft in zijn Pada-ratnāvalī-ṭīkā, de betekenis uiteengezet van de verschillende representaties. Māyā staat bekend als Durgā omdat ze met moeite wordt benaderd, als Bhadrā omdat ze goedgunstig is, en als Kālī omdat ze diepblauw is. Omdat ze de meest machtige energie is, staat ze bekend als Vijayā; Omdat ze een van de verschillende energieën van Viṣṇu is, staat ze bekend als Vaiṣṇavī; en omdat ze geniet in deze wereld en gelegenheid bied voor materiële genoegens, staat ze bekend als Kumudā. Omdat ze het zeer ernstig meent met haar vijanden, de Asura's, staat ze bekend als Caṇḍikā, en omdat ze voorziet in allerhande materiële faciliteiten, wordt ze Kṛṣṇā genoemd. Op deze manier is de materiële energie verschillend benoemd en geplaatst in verschillende plaatsen op het oppervlak van de aarde.

****: Śrī Caitanya Mahāprabhu zei:

yāre dekha, tāre kaha 'kṛṣṇa'-upadeśa
āmāra ājñāya guru hañā tāra' ei deśa

"Instrueer iedereen te volgen naar de opdrachten van Heer Śrī Kṛṣṇa zoals die worden gegeven in de Bhagavad Gītā en het Śrīmad Bhāgavatam. Wordt op deze manier een geestelijk leraar en probeer een ieder in dit land te bevrijden." (Cc. Madhya 7.128)

Hoofdstuk 3

De Geboorte van Heer Kṛṣṇa

(1-5) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen was er daar het hoogst gunstige uur, in het teken van Rohiṇī rijzend, dat alle kwaliteiten in zich droeg. Al de sterren en planeten stonden in een gunstige stand. Overal was er vrede, de sterren twinkelden aan de hemel, en de steden, dorpen, weidegronden en delfplaatsen waren op hun best. Met de rivieren kristalhelder en de meren prachtig vol met lotussen, met de groepjes vogels en de zwermen bijen die lieflijk hun lof zongen in de bloeiende wouden, waaide er een geurig en stofvrij briesje met een zachte streling en brandden de vuren van de brahmanen stabiel en onverstoord. De geesten van de deugdzamen, die onderdrukt werden door de Asura [Kaṁsa en zijn mannen], klaarden op toen in die situatie de pauken gezamenlijk weerklonken om de geboorte van de Ongeborene te vieren. (6) De Kinnara's en Gandharva's [de allerbesten en de bewoners van de hemel] zongen, de Siddha's en de Cārana's [de vervolmaakten en de halfgoden] brachten gebeden en de Vidyādharavrouwen [de echtgenotes van de wetenschappers] dansten in grote vreugde samen met de Apsara's [de dansmeisjes van de hemel]. (7-8) De wijzen en de halfgoden lieten verheugd de fijnste bloemen neerregenen, en de wolken rommelden zachtjes als de golven van de oceaan, toen in het holst van de nacht Janārdana, de Weldoener van de Hele Wereld, uit de goddelijke gedaante van Devakī verscheen. Heer Viṣṇu, Hij die verblijft in ieders hart, manifesteerde zich in Zijn geheel, zoals de maan die vol opkomt in het oosten. (9-10) Dat wonderbaarlijke kind, met mooie lotusogen en vier armen die verschillende wapens [en andere zaken] omhoog hielden, zoals de schelphoorn, de knots enzovoorts, was gesierd met het Śrīvatsa-teken, had het schitterende Kaustubha-juweel om de nek, droeg gele kleding en had een huidskleur zo mooi als die van regenwolken. Vasudeva zag Hem [de Heer] fraai opgesierd sprankelen met een met *vaidūrya* [tijgeroog] bezette helm op Zijn hoofd, met hangers in Zijn oren, met weelderige, loshangende haarlokken, met een verfijnde gordel om Zijn middel, en met arm- en polsbanden om Zijn armen. (11) Ānakadundubhi stond versteld toen hij de prachtige verschijning van de Heer als zijn zoon zag. Overweldigd door grote blijdschap droomde hij in gedachten weg over het houden van een feestelijke plechtigheid ter gelegenheid van de nederdaling van Kṛṣṇa, een

festiviteit waarbij hij wel tienduizend koeien zou wegschenken aan de brahmanen.

(12) **O** zoon van Bharata, begrijpend dat het kind zonder twijfel de Oorspronkelijke Persoonlijkheid was, raakte hij verlost van al zijn angsten. Tot die conclusie gekomen viel hij, in staat van vervoering over Zijn majesteit, met gevouwen handen ter aarde om tot Hem te bidden die Zijn geboorteplek in iedere richting verlichtte. (13) Vasudeva zei: 'U mijn Heer, bent de Oorspronkelijke Persoon Zelve verheven boven de materiële natuur, U bent het absolute begrip en de gelukzaligheid [*sat-cit-ānanda*] in zijn ware gedaante, U, de intelligentie die waakt over een ieder. (14) U kennen we als Hij die, na in den beginne middels Zijn persoonlijk vermogen deze wereld met haar drie geaardheden geschapen te hebben [zie B.G. 7: 4-6], erin lijkt te zijn binnengegaan [als *avatāra's*], maar in werkelijkheid is dat niet het geval [zie ook 7.12: 15 en B.G. 9: 11]. (15-17) Het is als met het idee van de materiële elementen [lucht, aarde, water, vuur en ether] die helemaal geen verandering hebben ondergaan, ondanks dat ze gevangen zijn geraakt in vele combinaties van afzonderlijke energieën [van moleculen en organismen] die tezamen het geheel van het universum vormen. Nadat ze in hun samengaan zijn verschenen, lijkt het erop dat de primaire elementen de schepping later zijn binnengegaan, maar dat in deze wereld komen kan nooit hebben plaatsgevonden omdat ze er voordien al waren. Als men op dezelfde manier redeneert op basis van ware intelligentie en soortgelijke kenmerken, wordt U, hoewel U in contact staat met de zinsobjecten en de geaardheden van de natuur, in het geheel niet door die materiële kwaliteiten bepaald. U [die het geheel vormt] wordt immers niet door hen overdekt. Omdat U de bestaansgrond vormt voor alles en iedereen, is er niet zoiets als een binnen- en een buitenkant aan U die de Superziel bent van heel het bestaan [zie ook B.G. 9: 4-6]. (18) Een ieder die zich in de positie van een herkenbaar materieel lichaam bevindt, maar volhardt in handelen alsof hij een apart bestaan voor zichzelf zou hebben, los van het oorspronkelijke zelf of de ziel, is een dwaas. Hij is een persoon die, met het aanvaarden van zijn lichaam als het ware zelf, als zijnde dom zal worden afgewezen. Hij refereert immers niet aan bestaande kennis en het ontbreekt hem aan een volledig besef van 'dat' [of *tat*. Zie ook B.G. 18: 16, B.G. 7: 4-5 en *] (19) O Almachtige Heer, de geboorte, het zich handhaven en eindigen van dit alles, is er, zo concluderen de geleerden, vanwege U die vrij van voorkeuren, vrij van veranderingen, en vrij van de geaardheden bent. Dit is niet met zichzelf in strijd omdat U, die zowel de Heer bent als het Hoogste Brahman, de stabiele basis vormt voor de fundamentele kwaliteiten van de natuur [zie B.G. 9: 10]. (20) U [als

die basis, als die transcendentie] neemt daarom, terwille van de handhaving van de drie werelden, met Uw energie zowel een witte gedaante aan vanuit de Ziel [in goedheid en kennis], als een rode kleur aan die hoort bij de hartstocht van de schepping [de beweging], en neemt U ook de vorm aan van de duisternis [van onwetendheid] terwille van de uiteindelijke vernietiging. (21) U hier nu aanwezig, o Almachtige, bent in mijn huis verschenen als de Volledigheid van Controle met de wens deze planeet te beschermen en de demonische mannen en hun legers te bestraffen die onverlicht met miljoenen tegelijk over de hele wereld zich voordoen als koningen en staatslieden [zie ook B.G. 4: 8]. (22) Maar hij die zo goddeloos is [Kaṁsa] en die, nadat hij vernam over Uw geboorte bij ons in huis, al de broers vermoordde die vóór U werden geboren, o Heer van de Godvruchtigen, zal door zijn gezagvoerders op de hoogte worden gesteld van Uw verschijnen, en ongetwijfeld meteen de wapens ter hand nemen.'

(23) **Ś**uka zei: 'Nadat ze zagen dat hun zoon begiftigd was met al de eigenschappen van de Allerhoogste Persoonlijkheid, bracht Devakī, die bang was geweest voor Kaṁsa maar nu zeer [vreugdevol] verrast was [met de komst van Kṛṣṇa], Hem haar gebeden. (24) Śrī Devakī zei: 'In Uw '*tat*'-gedaante [ofwel als de substantie van onze eenheid in de verscheidenheid] wordt U soms de ongeziene genoemd, de oorspronkelijke, of Brahman, het licht, de vrijheid boven de geaardheden, en zuiver bestaan [de maat van goedheid en perfectie]. U bent de onverdeelde vrij van materiële motieven, die rechtstreeks Heer Viṣṇu is, het licht van de Superziel [vergelijk B.G. 14: 27]. (25) Als, na miljoenen en miljoenen jaren, de kosmos op zijn einde loopt, de primaire elementen opgaan in hun oorspronkelijke vormen, en al het gemanifesteerde door de kracht van de Tijd in het ongemanifesteerde verandert, bent U, o Heer met de Vele Namen, de enige die overblijft. (26) Van deze zo machtige Tijdfactor, waardoor, van de kleinste tijdmaat tot aan de maat van een jaar, deze gehele schepping werkt, zegt men dat die Uw actie vormt, de beweging vormt van U, de veilige haven, de Allerhoogste Meester, die ik mijn overgave bied. (27) De sterfelijken vluchten, uit angst voor het serpent van de dood, in alle richtingen maar kunnen de vrees niet van zich afschudden. Alleen als ze het geluk hebben Uw lotusvoeten te vinden, slapen ze ongestoord en slaat de dood voor hen op de vlucht. (28) O Heer, kan U, in Uw gedaante als degene die alle vrees van Uw dienaren verdrijft, ons beschermen tegen de verschrikkelijke zoon van Ugrasena waar we zo bang voor zijn? En kan U, als deze Oorspronkelijke Persoonlijkheid waar we in meditatie op gericht zijn, er alstUblieft voor zorgen dat U niet te zien bent voor degenen die U beschouwen

als zijnde belichaamd [vergelijk B.G. 11: 8]? (29) O Madhusūdana, uit evenwicht vanwege Kaṁsa, ben ik vervuld van angst over Uw verschijnen. Moge Uw geboorte uit mijn schoot aan de aandacht ontsnappen van die grote zondaar. (30) O Allesdoordringende Heer, trek alstUblieft deze bovennatuurlijke, vierarmige gedaante van U terug, die is uitgerust met de voorwerpen van de lotus, de schelphoorn, de schijf en de knots. (31) De ganse schepping, met alles wat zich erin bevindt, wordt door U, o Heer, o transcendentale Oorspronkelijke Persoonlijkheid, met gemak geborgen en behouden binnenin Uw lichaam ten tijde van de vernietiging. Maar dat U nu met Uw gedaante mijn schoot bent binnengegaan, is iets onvoorstelbaars in de menselijke wereld, o Godheid!'

(32) **D**e Opperheer antwoordde: 'In een voorgaand tijdperk stond u bekend als Pṛśni, o kuise dame, en hij [Vasudeva] was in die tijd een Prajāpati die Sutapā heette, een onberispelijke persoon. (33) Toen Heer Brahmā jullie beiden opdroeg om nageslacht te verwekken, waren jullie daaropvolgend van zware boetedoeningen om jullie zinnen onder controle te krijgen. (34-35) De regen, de wind, de brandende zon en de strenge koude en hitte van de seizoenswisselingen verdragend, maakten jullie, met het beoefenen van onthouding, de geest vrij van smetten. Enkel gevallen bladeren en lucht etend werden jullie zuiver en vreedzaam, volbrachten jullie sereen Mijn verering en baden jullie om een gunst van Mij. (36) Terwijl jullie, met je geest op Mij gevestigd, aldus in gestrenge boetvaardigheid de moeilijkste verzakingen beoefenden, verstreken er twaalfduizend hemelse jaren. (37-38) Door deze innerlijke vastbeslotenheid en constante, trouwe dienst en boetvaardigheid, o zondelozen, verscheen Ik, uitgeroepen tot de gunstigste aller wensvervullers, zeer tevreden zijnd over jullie twee, toen in deze gedaante. Ertoe bereid om aan jullie verlangens tegemoet te komen vroeg Ik jullie na te denken over een gunst voor jezelf, waarop jullie vroegen om een zoon die was als Ik. (39) Jullie, die als man en vrouw zonder een kind, teleurgesteld op het zinnelijk vlak, zo sterk waren aangetrokken tot Mijn goddelijke energie, vroegen Mij nimmer om bevrijd te raken uit deze wereld [zie ook 4.9: 30-35]. (40) Nadat jullie de zegening hadden ontvangen en Ik was vertrokken, genoten jullie geslachtsgemeenschap, en bereikten jullie het verlangde resultaat van het krijgen van een zoon als Ik. (41) Omdat Ik niemand anders in deze wereld aantrof met jullie edelmoedige karakter en kwaliteiten, werd Ik jullie zoon, en zo sta Ik dan bekend als Pṛśnigarbha [zie ook 11.5: 26]. (42) Via Kaśyapa geboren uit Aditi, verscheen Ik nogmaals uit jullie tweeën met de naam Upendra, en werd Ik ook wel Vāmana genoemd omdat Ik een dwerg was [zie 8.17-22]. (43) Mijn woord houdend,

verscheen Ik voor de derde keer op deze manier in een gedaante als deze en nam Ik wederom mijn geboorte uit jullie tweeën, o kuise dame. (44) Ik toonde jullie deze [vierhandige] gedaante om jullie te herinneren aan Mijn voorgaande verschijningen. Met de vergankelijke gedaante zou anders [bij jullie] geen spiritueel begrip van Mijn identiteit ontstaan. (45) Als jullie Me met liefde en zorg behandelen, zullen jullie, in je voortdurende bewustzijn van Mij als zijnde zowel jullie zoon als de Absolute Waarheid, aldus beiden Mijn bovenzinnelijk verblijf bereiken.'

(46) **Śr**ī Śuka zei: 'Na aldus te hebben gesproken zweeg de Persoonlijkheid van God, de Allerhoogste Heer, en nam Hij direct, voor ogen van Zijn ouders, vanuit Zijn innerlijk vermogen de gedaante van een gewoon mensenkind aan. (47) Toen daarna de zoon van Śūrasena, zoals hem was gezegd door de Opperheer, zorgzaam zijn zoon naar buiten wilde dragen, weg van de plek waar Hij was geboren, nam precies op dat moment Yogamāyā, de ongeborene [die in feite steeds bovenzinnelijk is], haar geboorte uit de echtgenote van Nanda [zie 2: 6-12]. (48-49) Onder haar invloed hadden de wachters, alsook de rest van de mensen daar, diep in slaap verkerend, het bewustzijn van al hun zinnen verloren. Zo gauw Vasudeva die Kṛṣṇa droeg naderde, zwaaiden de zware deuren en poorten, die waren vergrendeld met bouten en kettingen, uit zichzelf wijd open, zoals de duisternis wijkt voor de zon. De wolken lieten, lichtjes rommelend, hun regen stromen, maar Śeṣa Nāga volgde hen en hield de regen tegen met Zijn uitgespreide kragen. (50) Het oppervlak van het diepe water van Yamarāja's jongere zuster, de Yamunā, schuimde heftig vanwege Indra's aanhoudende regenval. Het water kolkte onrustig, maar de woeste, gewelddadige stroom week uiteen, zoals de oceaan dat in het verleden had gedaan voor de Echtgenoot van Sītā [Heer Rāma, zie 9.10: 13-15]. (51) De zoon van Śūrasena bereikte het koeiendorp van Nanda, en trof al de koeherders daar diep in slaap aan. Terwijl ze sliepen legde hij zijn zoon op Yaśodā's bed, pakte hij haar dochter op, en keerde hij terug naar huis. (52) Daar plaatste hij het meisje op Devakī's bed en legde hij zichzelf weer de ketenen aan voor zijn voeten zodat hij als voorheen weer gevangen zat. (53) Yaśodā, de vrouw van Nanda, had met het baren van haar kind er geen idee van hoe het er precies uitzag, omdat ze, overmand door slaap vanwege de zware bevalling, haar bewustzijn had verloren.'

*: Svāmī Prabhupāda geeft als commentaar: 'Als we deze wereld als vals beschouwen, vallen we in de categorie van de Asura's, die zeggen dat deze wereld onwerkelijk is, geen reden van bestaan heeft

noch een controlerende God kent (*asatyam apratiṣṭhaṁ te jagad āhur anīśvaram*). Zoals beschreven in het zestiende Hoofdstuk van de Bhagavad Gītā, is dit de conclusie van de demonen.'

Hoofdstuk 4

De Wreedheden van Koning Kaṁsa

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Met al de buiten- en binnendeuren van het gebouw weer vergrendeld als voorheen, werden de wachters in de gevangenis wakker toen ze het pasgeboren kind hoorden huilen. (2) Ze haastten zich toen om dat aan de koning van Bhoja mee te delen die angstig de tijd afwachtte dat Devakī zou baren. (3) Hij kwam snel uit bed en zei: 'De Tijd is gekomen' en ging onmiddellijk verontrust, met zijn haar op zijn hoofd in de war, naar de plek van geboorte.

(4) **D**e kuise Devakī zei ellendig en vervuld van medelijden tot Kaṁsa, haar broer: 'Moge je gelukkig zijn, dit meisje is je toekomstige schoondochter. Een vrouw moet je niet doden! (5) Op aanwijzing van die stem van boven heb je reeds vele kindjes zo schitterend als het vuur ter dood gebracht. O broeder, gun me dan nu deze ene dochter. (6) Ik ben nog steeds je arme en kinderloze zusje, nietwaar? O meester, beste broer, hou je in, dit laatste kind ben je me schuldig.'

(7) **Ś**rī Śuka zei: 'In tranen haar baby omklemmend, smeekte ze hoogst deerniswekkend, maar hij rukte het allerwreedst met een snauw uit haar handen. (8) Al zijn familiale genegenheid uitgebannen hebbend, nam hij het kind van zijn zuster bij de beentjes en wilde hij het tegen de stenen vloer slaan. (9) Maar halverwege glipte het uit zijn handen en verscheen op datzelfde moment in de lucht als Devī [Durgā], de jongste zuster van Viṣṇu, met haar acht machtige armen compleet met wapens [zie ook 8.12: 40]. (10-11) Gesierd met sandelhoutpasta, bloemenkransen, kostbare juwelen en fraai aangekleed, hield ze een boog vast, een lans, pijlen, een schild, een zwaard, een schelphoorn, een lotus en een werpschijf. Met verschillende offergaven aanbeden door de Siddha's [de vervolmaakten], de Cārana's [de eerbiedwaardigen], de Gandharva's [de zangers van de hemel], de Apsara's [de dansmeisjes], de Kinnara's [de bijzonder getalenteerden] en de Uraga's [de 'goddelijke slangen'], zei ze het volgende: (12) 'Wat heeft het voor nut mij te doden, dwaas die je bent! Hij, je oude vijand die je zal doden [zie 1.68], is reeds ter wereld gekomen [en is nu] ergens anders. Hou ermee op onnodig arme zieltjes te vermoorden.'

(13) **N**adat de Godin van de ontzagwekkende macht van *māyā* hem aldus had toegesproken, [verdween ze en] raakte ze op verschillende plaatsen op aarde bekend onder verschillende namen [zoals Annapūrnā, Durgā, Kālī en Bhadrā, zie 2: 10 & 11]. (14) Toen Kaṁsa haar woorden hoorde, was hij met stomheid geslagen en liet hij Devakī en Vasudeva meteen vrij, nederig zeggend: (15) 'Mijn beste zus en zwager, ik heb, als gevolg van mijn zonden me gedragend als een kannibaal die zijn eigen kroost opeet, helaas jullie vele zoons gedood. (16) Ik ben er werkelijk zo een die, genadeloos wreed, zijn verwanten en vrienden het leven ontzegt. Naar wat voor een wereld is nu iemand, die bezig is als was hij een brahmanenmoordenaar, op weg, hier of in het hiernamaals? (17) Niet enkel de mens, maar ook de hemel kan je misleiden. Alleen maar omdat ik geloof hechtte aan de profetie, heb ik hoogst zondig al de kinderen van mijn zus gedood! (18) O gezegende zielen, treur niet over jullie zoons, want allen die worden geboren gaan gebukt onder hun eigen daden [in een voorgaand leven, zie voetnoot 3 hoofdstuk 1]. Levende wezens hebben zich in hun lot te schikken en kunnen niet steeds op dezelfde plaats leven. (19) Alles op aarde, en alles samengesteld uit aarde [zoals dingen van klei], verschijnt en verdwijnt weer. Zo ook ondergaat dit fysieke lichaam veranderingen, maar de ziel, net als het aarde-element zelf, verandert niet [vergelijk 3: 15-17]. (20) Als men zonder kennis van dit verschil [tussen lichaam en ziel] zich niet naar behoren identificeert met het ware zelf, en men aldus, valselijk verenigd met het lichaam, van oppositie is [in zijn hart en in de samenleving], kan men niet het zich herhalen doorbreken van zijn geconditioneerde leven [oftewel: men kan zich alleen maar verenigen in het bewustzijn]. (21) Omdat iedereen, of hij het nu wil of niet, de gevolgen van zijn daden onder ogen moet zien, moet jij, mijn beste zus, niet treuren over je zoons die door mij werden gedood. (22) Zolang men zichzelf niet kent [als een ziel] en men met een verkeerd idee over zichzelf denkt als iemand die doodt of gedood wordt [ofwel als zijnde een lichaam], is men een onwetende die te maken heeft met de pijn van materiële lasten [zie ook B.G. 3: 9 & 18: 17 en *nitya-mukta*]. (23) Vergeef me alsjeblieft mijn wreedheden, jullie zijn beiden heilige, bescheiden en liefdevolle zielen!' Dit zeggend greep hij de voeten beet van zijn zus en zijn zwager, en rolden de tranen langs zijn wangen.

(24) **M**et vertrouwen in de woorden van Durgā bevrijdde hij Vasudeva en Devakī van hun ketenen en bewees hij zijn hart voor de familie. (25) Omdat hij berouw toonde was Devakī verlost van haar woede jegens haar broer, en ook Vasudeva gaf zijn woede op. Hij zei met een glimlach tegen hem: (26) 'Je hebt gelijk met wat je zei over

belichaamde zielen in de greep van onwetendheid, o man van het grote geluk, men maakt aldus een verschil tussen zijn eigen belang en dat van anderen. (27) Als mensen alles als op zichzelf bestaand beschouwen, staan ze elkaar naar het leven en zijn ze vol van treurnis, lust, angst, haat, begeerte, illusie en waanzin. Met een dergelijk onderscheid zie je niet wat je continuïteit is [de 'draad', de ziel, je verbondenheid].'

(28) **Ś**rī Śuka zei: 'Kaṁsa, die aldus vrij van onzuiverheden was beantwoord door de gerustgestelde Devakī en Vasudeva, nam afscheid en ging zijn paleis binnen. (29) Toen de nacht voorbij was riep Kaṁsa zijn raadslieden bijeen en stelde hij ze op de hoogte van alles wat de 'Sluimer van de Yoga', Durgā [of Yoga-māyā], had gezegd. (30) Nadat ze hadden vernomen wat hun meester te zeggen had gaven de Daityategenstanders van de halfgoden, die zich aan hen stoorden en die niet zo handig waren [zie ook B.G. 9: 12], ten antwoord: (31) 'Welnu, laten we in dat geval, o Koning van Bhoja, nu meteen in iedere stad, dorp of landstreek, al de kinderen doden die ongeveer tien dagen oud zijn of jonger. (32) Wat kunnen de halfgoden nu uitrichten in hun angst om te vechten? De schrik slaat ze om het hart bij het geluid van uw boogpees! (33) Geplaatst voor uw vele toegewijde pijlen, die hen van alle kanten raakten, vluchtten ze link en rechts weg van het gevecht om hun leven te redden. (34) Sommige van die hemelbewoners, met hun haar en kleding in de war en verstoken van hun wapens, vouwden in hun ellende hun handen voor u en zeiden: 'We zijn zo bang voor u!' (35) En u doodde geen van hen als ze doodsbang waren, als ze zonder hun strijdwagens zaten, ze niet meer wisten hoe ze hun wapens moesten aanwenden, ze andere dingen wilden dan vechten, of als hun bogen gebroken waren en ze geen strijd meer leverden. (36) En wat te zeggen over de positie die de machtige goden innemen? Ver van de strijd geven ze hoog op! En van de kant van Heer Hari dan? Hij houdt zich schuil in het hart! Moeten we dan bang zijn voor Heer Śiva? Hij leeft in het woud! En Indra dan? Die is ook niet zo'n held! En Brahmā? Die zit altijd maar te mediteren! (37) Niettemin zijn we van mening dat de halfgoden vanwege hun vijandigheid niet over het hoofd moeten worden gezien. Zet ons, uw trouwe volgelingen, er daarom voor in om korte metten met ze maken! (38) Zoals een ziekte van het lichaam, die eenmaal verwaarloosd, in zijn acute fase niet meer door de mens kan worden behandeld, en zintuigen die zijn veronachtzaamd [later niet meer kunnen worden beheerst], kan men zich ook niet meer ontdoen van een grote vijand die te sterk werd. (39) Heer Viṣṇu vormt de basis van de halfgoden. Hij ligt ten grondslag aan de traditionele religieuze verplichtingen en de brahmaanse orde met zijn koeien, geleerden, boetedoeningen en

offerplechtigheden die compensatie vereisen [zie ook 7.5: 31]. (40) Daarom, o Koning, zullen we alles in het werk stellen om een eind te maken aan de brahmanen en hun brahmaanse praatjes, die boetelingen zo druk met hun offers en met hun koeien die de ghee leveren! (41) De geleerden, de koeien en de Veda's, de verzaking, de waarheidsliefde en de zinsbeheersing, de gelijkmoedigheid, het geloof, de genade en tolerantie, als ook de plechtigheden, maken allen deel uit van Hari. (42) Hij is de leider van al de Sura's. Hij is de vijand van de Asura's. Hij bevindt zich in ieders hart. Aan Zijn voeten treft men al de halfgoden aan, met inbegrip van hun meester [Śiva] en hij met de vier gezichten [Brahmā]. Werkelijk, de enige manier om Hem tegen te gaan is al Zijn wijzen, toegewijden en heiligen te vervolgen.'

(43) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus met zijn slechte raadgevers nogal dom uitweidend, dacht Kaṁsa, die als demon werd beheerst door de Heer van de Dood, dat hij maar het beste de brahmanen [en hun aanhangers] kon vervolgen. (44) Nadat hij de Dānava's, die liefhebbers van geweld en vernietiging die iedere gedaante konden aannemen die ze maar wilden, toestemming had gegeven om al de boetvaardigen ter wereld te bestrijden, verspreidden de demonen zich in alle richtingen. Kaṁsa keerde toen terug naar zijn vertrekken. (45) Vervuld van de meest duistere hartstocht gingen ze, geheel verdwaasd met de schaduw van de dood reeds over zich, over tot de vervolging van de deugdzame zielen. (46) Van iemand die zich schuldig maakt aan overtredingen jegens grote persoonlijkheden worden al de zegeningen van een lang leven, schoonheid, roem, religiositeit, talenten en een plaatsje in de hemel vernietigd.'

Hoofdstuk 5

Kṛṣṇa's Geboorteplechtigheid en de Ontmoeting van Nanda Mahārāja en Vasudeva

(1-2) **Ś**rī Śuka zei: 'Nanda was een man van grote toewijding. Dolblij dat er een zoon was geboren nodigde hij de geleerden thuis in de Veda uit, reinigde zichzelf middels een bad en kleedde zich netjes aan. Om de geboorte te vieren [met een *jātakarma*plechtigheid*] zoals dat was voorgeschreven, liet hij de mantra's zingen en zorgde hij er ook voor dat de voorvaderen en de halfgoden werden aanbeden. (3) Aan de brahmanen schonk hij in liefdadigheid talloze volledig opgesierde melkkoeien en zeven bergen sesamzaad, massa's juwelen en met goud bestikte stof. (4) Materiële dingen worden gezuiverd door de tijd, door ze te wassen en te baden, door riten, door te boeten, door aanbidding, door liefdadigheid en door tevredenheid, maar de ziel wordt gezuiverd door zelfrealisatie. (5) De geleerden, de verhalenvertellers, de reciteerders en de zangers bedienden zich van woorden die alles en iedereen zuiverden, terwijl de *bherī's* en *dundubhi's* [trommels] voortdurend klonken. (6) Heel Vraja werd schoongeveegd, de ingangen, binnenplaatsen en binnenkamers werden besprenkeld met water, en een keur aan slingers, en vlaggen sierden erebogen gemaakt van bloemenslingers, stukken stof en mangobladeren. (7) De koeien, stieren en kalveren werden ingesmeerd met turmeric-olie en versierd met allerlei grondkleuren, pauwenveren, stoffen, gouden ornamenten en bloemen. (8) O Koning, de koeherders [de *gopa's*] die zich daar verzamelden, brachten allerlei geschenken mee en waren uitgedost in de meest kostbare kledingstukken, met waardevolle juwelen, overjassen en tulbanden. (9) De koeherdersvrouwen [de *gopī's*] waren er ook blij mee om te horen dat moeder Yaśodā het leven had geschonken aan een jongen, en toonden zich op hun best door te verschijnen in feestelijke kleding met hun ogen opgemaakt en juwelen om en dergelijke. (10) Met hun lotusgezichten allerprachtigst gesierd met saffraan en verse *kuṅkuma*, haastten ze zich derwaarts met offergaven in hun handen met deinende boezems en heupen. (11) De *gopī's* droegen schitterend gepolijste oorbellen bezet met edelstenen, hadden kettingen van gouden munten om hun nek en gingen gekleed in fraai bestikte kleren. Het was een lust voor het oog om ze, met hun slingerende armbanden, oorhangers,

borsten en bloemenslingers, aldus gekleed op weg te zien naar het huis van Nanda, terwijl een regen van bloemen uit hun haar naar beneden viel. (12) Ze spraken allen een lange tijd zegeningen uit voor de pasgeborene, zoals '*pāhi*' ['wees beschermd'], en besprenkelden de Ongeboren Heer met turmeric-olie terwijl ze gebeden opzegden. (13) Met het verschijnen van Kṛṣṇa, de Onbegrensde Heer en Meester van het Ganse Universum, in Nanda's koeiengemeenschap, weerklonken er veel verschillende muziekinstrumenten samen in één groot feest. (14) De *gopa's* zich vermakend, gooiden yoghurt, melk en karnemelk naar elkaar en smeerden met boter. (15-16) Om zijn kind de beste vooruitzichten te bieden en om Heer Viṣṇu te behagen, vereerde Nanda, die nobele ziel, warmhartig de *gopa's* en de verhalenvertellers, de reciteerders, de zangers, en zij die met hun scholing de kost verdienden, met alles wat ze maar konden gebruiken of zich konden wensen aan kleding, sierselen en koeien [zie ook 7.14: 17]. (17) De hoogst fortuinlijke Rohiṇī [de moeder van Baladeva, zie 10.2: 7] werd gefeliciteerd door Nanda en Yaśodā, en ook zij, prachtig aangekleed en met een bloemenslinger en een halsketting om, was druk in de weer [met het ontvangen van gasten]. (18) O Koning, van die tijd af aan ontstond er in het koeiengebied van Nanda de grootste weelde met alle vormen van rijkdom, omdat het, nu het de verblijfplaats van de Heer vormde, door Zijn bovenzinnelijke kwaliteiten was getransformeerd in een plaats voor het spel en vermaak van Ramā [de Godin van het Geluk, zie 8.8: 8].

(19) **N**anda droeg daarna de bescherming van Gokula [het koeiendorp] over aan zijn koeherders en ging naar Mathurā om Kaṁsa de jaarlijkse belasting over zijn winst te overhandigen, o beste van de Kurudynastie. (20) Vasudeva, die hoorde dat zijn [jongere stief-]broer Nanda [**] was gearriveerd [in de stad] - naar bleek om de koning de eer te bewijzen, begaf zich daarop naar zijn kamp. (21) Toen Nanda hem opeens voor zich zag, stond hij verheugd op alsof zijn lichaam een nieuw leven had gevonden en omarmde hij, overmand door liefde en genegenheid, zijn dierbare vriend. (22) Hij verwelkomde hem respectvol met alle eer, wees hem een zitplaats en informeerde naar zijn gezondheid. Vervolgens vroeg Vasudeva, gehecht als hij was, naar zijn twee zoons en zei hij het volgende, o heerser over de wereld. (23) 'Beste broeder Nanda, op leeftijd en geen zoon hebbend, verlangde je er wanhopig naar er een te krijgen. Wat een geluk dat je nu een zoon hebt gekregen! (24) En wat een geluk is het ook om jou hier vandaag te treffen; het is als een wedergeboorte. Hoe lastig is het niet om, ondanks je aanwezigheid in deze wereld van geboorte en dood, je dierbaren weer eens terug te zien! (25) Zoals dingen die drijvend in een rivier worden meegevoerd door de kracht van de golven, blijven

wij, met de nauwe band die we hebben, niet [bij elkaar] op één en dezelfde plaats, omdat onze wegen zich scheiden als gevolg van ons karma. (26) Gaat alles goed met de koeienzaken? Is er genoeg water, gras, planten en zo meer, in het grote bos waar je nu leeft met je vrienden? (27) O broeder, beschouwt mijn zoon, die met Zijn moeder [Rohiṇī] bij jou in huis woont, je als Zijn vader, en is Hij een lieve jongen onder jullie liefdevolle zorg? (28) De drie in de Vedische literatuur vermelde levensdoelen van een persoon [van geregelde lusten, financiën en rituelen] vinden hun navolging en geloof in het samenzijn. Maar dat is niet zo als dat samenzijn moeilijk is geworden, dan verliezen ze hun zeggingskracht.'

(29) **Ś**rī Nanda zei: 'Kaṁsa doodde, helaas, de vele zoons die je had met Devakī, en ook het ene kind dat er overbleef, de jongste, een dochter, ging naar de hemel. (30) Het lot bepaalt het einde van alle dingen, de voorzienigheid staat boven ieder levend wezen, en het ongeziene vormt de uiteindelijke waarheid van de ziel. Hij die dat weet zal nimmer verbijsterd raken.'

(31) **Ś**rī Vasudeva zei: 'Nu dat je de koning zijn jaarlijkse penningen hebt betaald en wij elkaar ontmoet hebben, moeten we niet nog meer dagen hier samen doorbrengen. Er kan wel iets in Gokula zijn gebeurd!'

(32) **Ś**rī Śuka zei: 'Na dat advies van Vasudeva, excuseerden Nanda en de *gopa's* zich, spanden ze hun ossen voor hun ossenwagens, en vertrokken ze naar Gokula.'

*: De *jātakarma* geboorteplechtigheid, welke plaats kan vinden zo gauw de navelstreng, waarmee het kind aan de placenta vastzit, is doorgesneden, bestaat er uit dat de tong van de nieuwgeborene driemaal met ghee wordt aangestipt voorafgegaan door inleidende gebeden. De geboorteceremonie van Kṛṣṇa wordt ook wel Nandotsava genoemd. De dag dat jaarlijks Zijn geboorte wordt gevierd wordt Janmāṣṭamī genoemd [de achtste dag van de maand Bhādra of Śrāvana (Augustus-September)]

**: De paramparā verduidelijkt: 'Vasudeva en Nanda Mahārāja waren dermate nauw met elkaar verbonden dat ze leefden als broers. Verder, leren we van de notities van Śrīpāda Madhvācārya dat Vasudeva en Nanda Mahārāja stiefbroers waren. Vasudeva's vader, Śūrasena, trouwde met een *vaiśya* meisje, en uit haar nam Nanda Mahārāja zijn geboorte. Later, trouwde Nanda Mahārāja zelf met een *vaiśya* meisje, Yaśodā. Daarom wordt deze familie gerespec-

teerd als een *vaiśya* familie, en nam Kṛṣṇa, zich identificerend als hun zoon, de zorg op zich voor *vaiśya* zaken als de zorg voor koeien (*kṛṣi-go-rakṣya-vāṇijyaṁ*, B.G. 18: 44).'

Hoofdstuk 6

Het Doden van de Demone Pūtanā

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Nanda bedacht op weg naar huis dat de woorden van de zoon van Śūra [Vasudeva] niet onterecht waren en daarom nam hij, uit angst voor eventuele moeilijkheden, zijn toevlucht tot de Heer. (2) Kaṁsa [zie 4: 43] had een afgrijselijke moordenares gestuurd die in de steden, dorpen en gehuchten rondwaarde om er baby's te doden. (3) Daar waar men weet te luisteren en dat alles [in bhakti], en men zijn plicht doet, kan er vanwege de Beschermer van de Toegewijden geen sprake zijn van moordende wilden en kwade elementen. (4) Zij die Pūtanā werd genoemd en in staat was door de lucht te reizen, vloog op een dag naar het dorp van Nanda. Ze transformeerde zich daar middels haar mystiek vermogen in een mooie vrouw en drong, gaand en staand waar ze maar wilde, overal naar binnen. (5-6) Met haar haar gesierd met mallikā [jasmijn-]bloemen, met haar zeer weelderige borsten en heupen die haast te zwaar waren voor haar slanke middel, met haar fraaie kleding en de oorhangers die ze droeg, met de pracht en de grote aantrekkingskracht van haar gezicht dat omlijst werd door haar zwarte haar, en met de uitdagende blikken die ze wierp naar iedereen, trok ze als schoonheid ieders aandacht in Gokula. In de ogen van de *gopī's* leek ze, oogstrelend met een lotus in haar hand, de godin van de schoonheid te zijn die was gekomen om haar Echtgenoot te zien. (7) De babymoordenares ging, ongehinderd, in het huis van Nanda op zoek naar kinderen en zag toen het Kind dat een Einde Maakt aan Alle Onwaarheid op bed liggen. Het onbegrensde vermogen van het kind was overdekt, precies als een vuur verborgen onder de as. (8) Begrijpend dat ze eropuit was kinderen te vermoorden, sloot Hij, de Onbegrensde Ziel van al wat Leeft en Niet Leeft, Zijn ogen toen ze, zich van niets bewust, als iemand die een slapende slang aanziet voor een stuk touw, Hem - haar eigen ondergang, op haar schoot zette. (9) Met kwaad in de zin zich alleraardigst gedragend was ze als een scherp zwaard in een fraaie schede. De twee moeders [Yaśodā en Rohiṇī] die haar in de kamer zagen waren echter dermate onder de indruk van de opvallende, mooie vrouw, dat ze als aan de grond genageld stonden. (10) De verschrikkelijke vrouw nam Hem op haar schoot en duwde Hem ter plekke haar borst in de mond. Die was ingesmeerd met een sterk vergif, maar de Allerhoogste Heer greep in reactie daarop haar pijnlijk hard met Zijn beide handjes beet en zoog verwoed zowel het gif als het leven uit haar. (11) Haar geheel uitputtend schreeuwde ze, vanuit

de kern van haar wezen, 'stop, stop, genoeg!', en opende hevig zwetend wijd haar ogen terwijl ze heftig tegenspartelend met haar armen en benen aldoor om zich heen sloeg. (12) Het zeer diepe en krachtige geluid dat ze voortbracht, deed de aarde met haar bergen, de buitenruimte met al zijn sterren aan het firmament, alsook de lagere werelden in alle richtingen, schudden op hun grondvesten. Mensen die de vibraties voelden, waren bang te worden getroffen door de bliksem en wierpen zich languit op de grond. (13) Aldus gekweld aan haar borsten worstelend, gaf ze de geest met haar mond wijd open en haar armen en benen en haren uitgespreid. Daarop expandeerde ze naar haar oorspronkelijke demonische gedaante en stortte ze ter aarde in de weidegronden, o Koning, net zoals Vṛtrāsura toen hij werd getroffen door de schicht van Indra [zie 6.12]. (14) Haar lichaam verpletterde in zijn val alle bomen in een straal van zo'n twintig kilometer, o Koning, daar het wonderbaarlijk gigantisch was.

(15-17) **D**e *gopa's* en de *gopī's,* die in hun harten, oren en hoofden al diep geschokt waren door het luide gekrijs, waren ontsteld dat massieve lichaam te zien. De mond had schrikwekkende tanden zo groot als een ploegschaar, de neusgaten waren zo groot als berggrotten, de borsten waren net enorme rotsblokken, het uitgespreide haar zag eruit als koper, de diepe oogkassen waren als overwoekerde putten, de dijen waren als rivieroevers, de ledematen zagen eruit als dammen, en de buik leek wel een opgedroogd meer. (18) Er bovenop zat het kind zorgeloos te spelen. Het werd direct opgepakt door de naderende *gopī's* die in hoge staat van opwinding verkeerden. (19) Samen met Yaśodā en Rohiṇī zwaaiden ze toen met een koeienstaart rondom het kind om het kind volledig te beschermen tegen alle gevaren. (20) Het kind werd grondig schoongewassen met koeienurine en verder bedekt met het stof opgeworpen door koeien. Daarna werd er voor de bescherming van het kind ook nog met koemest de Heilige Naam aangebracht op twaalf plaatsen [*]. (21) De *gopī's* namen een teugje water [*ācamana*] en na het plaatsen van de letters van de [volgende **] mantra op hun lichamen en twee handen, gingen ze verder met het kind: (22-23) 'Moge Aja Je benen beschermen, moge Maṇimān Je knieën beschermen, moge Yajña Je dijen beschermen, moge Acyuta Je boven Je middel beschermen, moge Hayagrīva Je onderbuik beschermen, moge Keśava Je hart beschermen, moge Îśa Je borst beschermen, moge Sūrya Je nek beschermen, moge Viṣṇu Je armen beschermen, moge Urukrama Je mond beschermen en moge Îśvara Je hoofd beschermen. Moge Cakrī Je van voren beschermen; moge de Allerhoogste Persoonlijkheid Gadādharī, die de knots draagt, Je van achteren beschermen en moge de doder van Madhu en Ajana, de drager van de boog en het zwaard,

Je twee zijden beschermen. Moge Heer Urugāya, de drager van de schelphoorn, Je vanuit iedere hoek beschermen, moge Upendra Je van boven beschermen, moge [Hij die rijdt op] Garuḍa Je op de grond beschermen, en moge de Allerhoogste Persoon Haladhara Je van alle kanten beschermen. (24) Mogen Je zinnen worden beschermd door Hṛṣīkeśa, Je levensadem door Nārāyaṇa, moge de Meester van Śvetadvīpa Je geheugen beschermen, en moge Je geest worden behoed door Yogeśvara. (25-26) Moge Pṛśnigarbha Je intelligentie beschermen, moge Je ziel worden beschermd door Bhagavān, moge Govinda Je beschermen als Je speelt, en moge Mādhava Je beschermen in Je slaap. Moge de Heer van Vaikuṇṭha Je beschermen als Je loopt, de Echtgenoot van de Godin van het geluk Je beschermen als Je zit, en moge Heer Yajñabhuk, de vrees van al de kwade werelden, Je beschermen als Je van het leven geniet. (27-29) De duivelinnen, duivels en haters van kinderen die als slecht gesternte zijn, de boze geesten, kwaaie dwergen, kwelgeesten en spoken, de wildemannen, monsters en heksen als Koṭarā, Revatī, Jyeṣṭhā, Mātṛkā en Pūtanā, die mensen tot waanzin drijven, zijn degenen die het geheugen bederven en de lichamelijkheid, levensadem en vitaliteit bemoeilijken. Mogen die nachtmerrie-achtige wezens, die zowel jonge als oude mensen veel ellende bezorgen, allen hun ondergang vinden, mogen ze allen verdreven worden door het zingen van de namen van Viṣṇu.'

(30) **Ś**ri Śuka zei: 'Gebonden aan hun moederlijke genegenheid, namen de oudere *gopī's* aldus alle maatregelen om het kwaad af te wenden. Vervolgens gaf Zijn moeder Hem de borst en stopte ze haar zoon in bed. (31) De *gopa's,* met Nanda voorop, waren ondertussen teruggekomen uit Mathurā, en toen ze in Vraja Pūtanā's lichaam zagen stonden ze allen stomverbaasd [en zeiden]: (32) 'Het schijnt zo te zijn, o vrienden, dat Ānakadundubhi is uitgegroeid tot een grote yogameester. Hoe kan hij anders zo'n situatie hebben voorspeld als die we hier nu voor ons zien?' (33) De bewoners van Vraja hakten met behulp van bijlen de massa van het lichaam in stukken. Vervolgens werd het weggegooid op een afgelegen plek, met hout bedekt en verbrand. (34) Toen het lichaam werd gecremeerd, bleek de rook die vrijkwam zo sereen te geuren als *aguru* wierook. Met het zuigen van Kṛṣṇa was het terstond bevrijd van alle smetten [zie 1.2: 17]. (35-36) Als Pūtanā, die kindermoordenares en bloeddorstige duivelin, ondanks haar moordlust erin slaagde het hoogste doel te bereiken nadat ze de Heer haar borst had geboden, wat mogen zij dan verwachten die met geloof en toewijding, net als Zijn liefhebbende moeders, hun meest geliefde, Kṛṣṇa, de Allerhoogste Persoonlijkheid, boden wat [Hij nodig had]? (37-38) De Allerhoogste Heer omknelde haar borst en

stapte op haar lichaam met Zijn lotusvoeten, de voeten die de toegewijden altijd in hun harten dragen en die in toewijding worden vastgehouden door degenen die alom worden geprezen [zoals Brahmā en Śiva]. Als zij, hoewel ze een moordenares was, naar de hemel ging met het innemen van de positie van een moeder, wat zou dat dan niet betekenen voor de moederlijke koeien waaraan Kṛṣṇa zoog om de melk te genieten? (39-40) O Koning, voor allen met liefde voor het kind en van wie de melk vloeide die Hij, de Allerhoogste Heer, de Schenker van de Eenheid en Bevrijding en zoon van Devakī, naar Zijn voldoening dronk, voor al degenen die voortdurend Kṛṣṇa tot hun voorwerp van moederlijke zorg maakten [de *gopī's*], kan nooit gelden dat ze weer terug moeten keren naar de materiële oceaan waar men zich verlustigt in onwetendheid [zie ook B.G. 4: 9].

(41) **M**et het opsnuiven van de geur van de rook die vrijkwam, vroegen al de bewoners van Vrajabhūmi zich af: 'Waar komt het vandaan?' Aldus met elkaar pratend bereikten ze het koeiendorp. (42) Daar aangekomen waren ze hoogst verrast om te vernemen wat de *gopa's* allemaal te vertellen hadden over de ophef die Pūtanā had veroorzaakt, hoe ze was gestorven en wat er allemaal voor het heil van de baby was gedaan. (43) De zachtaardige Nanda nam zijn zoon op schoot alsof die uit de dood was teruggekeerd, besnoof Zijn hoofdje en bereikte de hoogste vrede, o beste van de Kuru's. (44) Welke sterveling ook die met geloof en toewijding luistert naar dit wonderbaarlijke avontuur van Kṛṣṇa over de verlossing van Pūtanā, zal gesteld raken op Govinda ['de Beschermer van de Koeien'].'

*: Het zwaaien met een koeienstaart rondom een kind is een occulte rite waarin de staart van de koe wordt beschouwd als de zetel van Lakṣmī, de Godin van het Fortuin. Dit geldt ook voor de urine, het stof, de melk en de mest van de koeien die met hun producten als heilig worden beschouwd. De urine heeft antiseptische kwaliteiten, de mest fungeert als brandstof en de melk brengt alle gezondheid en weelde.

**: Met the mantra [*aṅga-nyāsa* en *kara-nyāsa*] kent men de eerste of zaad-letter toe van de namen van de Heer vermeld in het volgende vers, gevolgd door *anusvāra* en het woord *namah*.

Hoofdstuk 7

Kṛṣṇa Schopt de Kar Omver, Verslaat Tṛṇāvarta en Toont Yaśodā het Universum

(1-2) **D**e achtenswaardige koning zei: 'De verschillende lotgevallen van de *avatāra's* van de Allerhoogste Persoonlijkheid die ons het beeld verschaffen van onze Heer en Heerser, zijn hoogst aangenaam voor onze oren en inspirerend voor onze geesten, o meester. Wie er ook maar over verneemt zal zijn bestaan zeer spoedig gezuiverd zien van de hang naar ontevredenheid en, als een persoon die de Heer is toegewijd, tevens vriendschap vinden met Zijn mensen [de Vaishanava's]. Spreek, zo u wilt, voor ons alstublieft over alles wat betrekking op Hem heeft. (3) Vertel ons meer over het wonderbaarlijke spel en vermaak van Kṛṣṇa die, met het nabootsen van de menselijke manier van doen, in de gedaante van een kind Zijn plaats innam op deze aarde.' [*]

(4) **Ś**ri Śuka zei: 'Op een dag, toen de maan in het sterrenteken Rohiṇī stond [na drie maanden], kon Hij Zichzelf op Zijn rug keren in Zijn wiegje. Om dat te vieren werd er een feest met een baadritueel georganiseerd door de moeders. Ze kwamen bijeen met muziek en gezang, en terwijl moeder Yaśodā de baadceremonie uitvoerde, werden er hymnen gezongen door de brahmanen. (5) Toen Nanda's echtgenote en de andere leden van de huishouding klaar waren met het baden, werden de brahmanen die hun zegenrijke mantra's hadden uitgesproken respectvol geëerd met voedsel, kleding, bloemenslingers en koeien. Ziend dat het kind slaperig was geworden, werd het zolang apart gelegd. (6) Terwijl ze er druk mee bezig was om voor de *utthāna*[of 'omkeer']ceremonie het de gasten uit heel Vraja naar de zin te maken, hoorde ze niets van het geschreeuw van het kind dat, huilend om te worden gevoed, boos met Zijn beentjes in het rond trappelde. (7) De kar waaronder Hij was neergelegd werd geraakt door Zijn kleine voetjes die zo teer waren als een nieuw blaadje. Hij kieperde om zodat al de kommen, schalen en het zoets dat ze bevatten naar beneden kwamen, de wielen en as uit hun verband raakten en de dissel brak [**]. (8) Al de vrouwen en mannen van Vraja die op uitnodiging van Yaśodā en Nanda bijeen waren gekomen voor de *utthāna*ceremonie, waren getuige van die wonderbaarlijke gebeurtenis en vroegen zich af hoe de kar zo maar uit zichzelf dermate in het ongerede kon zijn geraakt. (9) De kinderen vertelden de met stomheid geslagen *gopa's* en *gopī's* dat er geen twijfel over bestond dat, zo gauw het kind begon te huilen, het met één beentje de kar uit elkaar

had geschopt. (10) Zich niet bewust van de ongekende macht van die kleine baby konden ze het niet geloven. De *gopa's* hielden het allemaal voor kinderpraat wat ze te horen kregen. (11) Moeder Yaśodā pakte haar huilende zoon op en gaf Hem de borst. Ervan uitgaande dat het een verkeerde planeetstand betrof, riep ze de brahmanen op een plechtigheid uit te voeren met Vedische lofzangen. (12) Nadat enkele sterke *gopa's* de kar weer in elkaar hadden gezet en de potten en zo meer er weer op hadden geplaatst, voerden de priesters met yoghurt, rijst, kuśagras en water de rituelen uit voor het vuuroffer. (13-15) De zegeningen van hen die, begiftigd met de volmaakte waarheid, vrij zijn van ongenoegen, onwaarheid, valse trots, afgunst, geweld en zelfmisleiding, zijn nooit tevergeefs [zie ook B.G. 18: 42]. Met dit in gedachten droeg Nanda zorg voor het kind door die excellente brahmanen te verzoeken om gunstige hymnen te zingen en het kind overeenkomstig de Sāma, Ṛg en Yajur Veda te zuiveren met behulp van water vermengd met kruiden. Nadat het kind gebaad was hield hij, de leider van de koeherders, een vuuroffer en vergastte hij die tweemaal geboren zielen op een uitmuntende maaltijd. (16) Om zijn zoon van al het beste te verzekeren schonk hij hen - bij de zegen die ze ook hem verleenden - in liefdadigheid de beste kwaliteit, fraai met bloemen en gouden kettinkjes opgesierde, melkkoeien. (17) De wijzen verenigd met welke woorden ze ook maar uitspreken, brengen je, als deskundigen in de mantra's, alle zegeningen, omdat de geldige woorden waar ze zich van bedienen nooit en te nimmer hun effect zullen missen.

(18) **O**p een dag [met Hem ongeveer een jaar oud] toen Yaśodā Hem knuffelde terwijl Hij op haar schoot zat, kon ze het gewicht van het kind niet langer dragen omdat Hij zo zwaar werd als een bergpiek. (19) Verbaasd over de drukkende last zette de *gopī* het kind op de grond. Vervolgens wendde ze zich tot Nārāyaṇa en wijdde ze zich aan haar wereldse taken. (20) Het zittende kind werd [echter] meegevoerd door een demon genaamd Tṛṇāvarta, een dienaar gezonden door Kaṁsa die de gedaante had aangenomen van een wervelwind. (21) Met een enorm kabaal bedekte hij zwaar bulderend heel Gokula met stof dat in alle hoeken en gaten doordrong, zodat alles aan het zicht werd onttrokken. (22) Bijna een uur lang werd heel het weidegebied gehuld in duisternis door de dichte stofwolk. Yaśodā kon haar zoon niet weervinden op de plek waar ze Hem op de grond had gezet. (23) De mensen konden door het opgewaaide stof zichzelf en elkaar niet langer zien en waren verstoord en in de war. (24) De vrouw, hulpeloos omdat ze door de stofwolken van de sterke wervelwind niets meer zag, begon uit angst jammerlijk te huilen om haar zoon en viel op de grond als een koe die haar kalfje verloren heeft. (25) Toen de heftige

stofstorm van de wervelwind was opgehouden en ze Nanda's zoon niet kon vinden, huilden de overige *gopī's,* met betraande gezichten vol medeleven, mee met haar huilen. (26) Nadat Tṛṇāvarta de gedaante van een wervelwind had aangenomen en aldus Kṛṣṇa met zich mee had gevoerd, kon hij met het bereiken van de bovenste regionen van de atmosfeer, niet hoger komen met Hem die almaar zwaarder en machtiger werd, en zo verloor hij zijn kracht. (27) Hem die zijn hals dichtkneep voor een ongelofelijk zware rots houdend die zijn macht te boven ging, kon hij zich niet van het wonderbaarlijke kind ontdoen. (28) Vastgegrepen bij zijn nek was de demon machteloos. Zijn ogen puilden uit terwijl hij stikte, en levenloos stortte hij samen met het kind ter aarde in Vraja. (29) De verzamelde treurende *gopī's* zagen hem neergestort uit de hemel op een stuk rots liggen met al zijn ledematen gebroken, gelijk Tripura getroffen door de pijlen van Śiva [zie 7.10]. (30) Ze waren totaal verrast toen ze Kṛṣṇa in goede gezondheid aantroffen op de borst van de mensenverslinder die Hem door de lucht had meegevoerd. Dolblij juichten de *gopī's* en *gopa's* gelukkig dat Hij uit de mond van de dood was gered en ze Hem weer terug hadden. (31) [Ze zeiden:] 'Hoe enorm wonderbaarlijk deze baby die werd meegevoerd door de wildeman en ons verliet, maar ongedeerd is teruggekeerd! Nu die akelige, gewelddadige duivel gedood is vanwege zijn zonden, zijn de onschuldige, gelijkgezinde mensen verlost van hun angsten. (32) Van welke verzaking waren wij, wat was ons eerbetoon voor Hem in het Voorbije? Van welke goede werken, publieke dienstverlening, liefdadigheid of andere goedgunstige activiteit ten behoeve van onze naaste zijn wij geweest, als gevolg waarvan het kind, dat we praktisch verloren hadden, weer hier aanwezig is tot het geluk en genoegen van al Zijn mensen?' (33) Als getuige van al deze verbazingwekkende gebeurtenissen in het grote woud, verbaasde de leider van de koeherders, Nanda, zich er keer op keer over hoe waar de woorden van Vasudeva waren geweest [zie ook 6: 32].

(34) **O**p een dag trok de moeder het kleintje op haar schoot om Hem de borst te geven, waaruit vanwege haar grote liefde de melk druppelde. (35-36) O Koning, toen Hij klaar was en moeder Yaśodā, met het geven van zachte klopjes om het te helpen, het tevreden en lachende kind in het gelaat keek, kreeg ze, toen het gaapte, het volgende visioen: ze zag de hemel, de planeten en de aarde, de hemellichten in alle richtingen, de zon en de maan. Ze zag vuur, de lucht en de zeeën met de continenten, de bergen, hun dochters de rivieren, de wouden en alle zich wel en niet rondbewegende schepselen [zie ook B.G. 11]. (37) Met aldus opeens het hele

universum voor zich, o Koning, stond ze hogelijkst verrast te staren met reeënogen en begon ze over haar hele lichaam te trillen.'

*: Aan het begin van dit hoofdstuk, doen zich soms twee extra verzen voor:

evaṁ bahūni karmāṇi
gopānāṁ śaṁ sa-yoṣitām
nandasya gehe vavṛdhe
kurvan viṣṇu-janārdanaḥ

"Op deze manier, om de demonen te straffen en te doden, legde het kind Kṛṣṇa vele activiteiten aan de dag bij Nanda Mahārāja thuis, en de inwoners van Vraja vermaakten zich met deze gebeurtenissen."

evaṁ sa vavṛdhe viṣṇur
nanda-gehe janārdanaḥ
kurvann aniśam ānandaṁ
gopālānāṁ sa-yoṣitām

"Om het bovenzinnelijk genoegen van de *gopa's* en de *gopī's* te verhogen, werd Kṛṣṇa, de doder van alle demonen, aldus opgevoed door Zijn vader en moeder, Nanda en Yaśodā."

Śrīpāda Vijayadhvaja Tīrtha voegt ook nog een ander vers toe aan dit hoofdstuk:

vistareṇeha kāruṇyāt
sarva-pāpa-praṇāśanam
vaktum arhasi dharma-jña
dayālus tvam iti prabho

"Parīkṣit Mahārāja verzocht toen Śukadeva Gosvāmī om door te gaan met het vertellen van dergelijke verhalen over de wederwaardigheden van Kṛṣṇa, zodat de koning door hen bovenzinnelijke gelukzaligheid kon genieten."

**: Svāmī Prabhupāda geeft als commentaar: 'Kṛṣṇa was onder een huishoudkar neergelegd, maar deze handkar was in werkelijkheid een andere gedaante van Śakathāsura, een demon die daar was gekomen om het kind te doden. Toen nam, met de wens dat Hij wilde drinken van Zijn moeder's borst, Kṛṣṇa de kans waar de duivel om te brengen. Zo gebeurde het dat Hij Śakathāsura schopte alleen maar om hem te ontmaskeren. Hoewel Kṛṣṇa's moeder bezig was

met het ontvangen van gasten, wilde Heer Kṛṣṇa haar aandacht trekken door Śakathāsura te doden, en daarom schopte Hij die demon in de vorm van een kar omver.'

Hoofdstuk 8

De Naamplechtigheid, Zijn Streken en Opnieuw het Universum in Zijn Mond

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Garga, de familiepriester van de Yadu's, een man van grote boetvaardigheid, o Koning, begaf zich op verzoek van Vasudeva naar Nanda's koeiengemeenschap. (2) Toen Nanda hem zag kwam hij zeer verheugd overeind om hem met gevouwen handen welkom te heten. Hem kennende als iemand die boven het zintuiglijke staat [*Adhokṣaja*], wierp hij zich uit respect ter aarde om zijn eerbetuigingen te brengen. (3) Met de grootste gastvrijheid en de vriendelijkste woorden liet hij de wijze plaatsnemen en zei hij, na het hem aldus naar de zin te hebben gemaakt: 'O brahmaan van volkomen zelfverwerkelijking, wat kan ik voor u betekenen? (4) Als grote zielen [zoals u] zich bewegen in de richting van eenvoudig ingestelde huishouders, moet men nooit denken dat dat zou gebeuren om enige andere reden dan hun eigen bestwil. (5) U bent de auteur van een boek over de bovenzinnelijke kennis van de beweging van de hemellichten, [een astrologieboek] aan de hand waarvan een ieder rechtstreeks kennis kan nemen van de reden en gevolgen van zijn lotsbestemming. (6) U, de beste van de kenners van het Brahman, bent een brahmaan die door zijn geboorte [*] een geestelijk leraar is voor de hele samenleving. Wilt u nu u hier naar mijn huis bent gekomen alstublieft de heilige plechtigheid uitvoeren [de *saṁskāra*] voor deze twee jongens [Kṛṣṇa en Balarāma]?'

(7) **Ś**rī Garga zei: 'Iedereen weet dat ik de leraar van het voorbeeld van de Yadu's ben. In deze wereld voer ik altijd het zuiveringsritueel uit voor iedere zoon [van die familie]. Als ik voor u deze zuiveringsrite uitvoer, zou men uw zoons beschouwen als de zoons van Devakī. (8-9) Kaṁsa, die grote zondaar, is op de hoogte van uw vriendschap met Vasudeva. Ook weet hij van het feit dat het achtste kind van Devakī niet een meisje kan zijn, terwijl hij hoorde dat Devakī een dochter kreeg [Durgā 4: 12]. Hij zou om die reden kunnen overwegen deze kinderen ter dood te brengen en daarom is het voor ons niet verstandig dat te gaan doen.'

(10) **Ś**rī Nanda zei: 'Voer dan alstublieft, zonder dat hij of zelfs maar mijn verwanten er weet van hebben, nu hier ter plekke op deze afgezonderde plaats, in de koeienstal, het zuiveringsritueel uit voor de tweede geboorte door de zegenende woorden op te zeggen.'

(11) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus er dringend toe verzocht, voerde de geleerde man in geheime afzondering de naamgevingsplechtigheid voor de twee jongens uit waarvoor hij was gekomen. (12) Śrī Garga zei: 'Hij hier, de zoon van Rohiṇī, is er met Zijn bovenzinnelijke kwaliteiten voor het genoegen van al de Zijnen. Daarom zal Hij de naam Rāma dragen. Ook zal Hij vanwege Zijn buitengewone kracht bekend staan als Bala en zal Hij, omdat hij niet los van de Yadu's staat [zie ook 2: 8], tevens Saṅkarṣaṇa heten [de samenbrenger]. (13) En Hij hier [de zoon van Yaśodā] is naar gelang de *yuga* verschenen in gedaanten met een rode, een witte en een gele kleur. Nu is Hij Kṛṣṇa [donker van kleur, zie **]. (14) Dit kind kwam voorheen elders ter wereld uit de lendenen van Vasudeva, en daarom zullen zij die hiervan op de hoogte zijn over uw kind spreken als de glorieuze Vāsudeva. (15) Er zijn vele gedaanten en namen bekend van uw zoon, overeenkomstig de kwaliteiten en handelingen van Zijn verschijnen. Ik ben daarvan op de hoogte, maar de gewone man weet het niet. (16) Dit kind zal in Zijn rol als een *Nanda-Gokula* koeherder altijd doen wat voor jullie allen het beste is. Met Zijn hulp zullen jullie zonder moeite alle gevaren te boven komen [*3]. (17) O Koning van Vraja, in het verleden, toen er eens een fout regime heerste, heeft Hij de vrome zielen beschermd die werden verstoord door schurken zodat zij, met die kwade elementen verslagen, konden floreren [zie ook 1.3: 28]. (18) Net zoals zij die trouw zijn aan Viṣṇu niets te vrezen hebben van de Asura's, zullen ook zij die het geluk hebben om met dit kind om te gaan in liefde en genegenheid, niet door vijanden worden overweldigd. (19) O Nanda, draag daarom nauwgezet zorg voor de opvoeding van dit kind. Qua kwaliteiten, rijkdom, naam en faam, is deze zoon van u zo goed als Nārāyaṇa!'

(20) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat Garga hen aldus volledig op de hoogte had gesteld van de Allerhoogste Ziel [zoals die zich met de twee jongens had gemanifesteerd] en naar zijn verblijfplaats was vertrokken, beschouwde Nanda, gezegend met al het goede geluk, zichzelf een zeer gelukkig man. (21) Niet lang daarna waren Rāma en Keśava [Kṛṣṇa] op Hun handjes en knietjes in Gokula aan het rondkruipen, genietend van Hun jeugd. (22) Als slangen door de modder van die koeienplaats kruipend terwijl ze Hun voetjes achter zich aan sleepten, brachten Ze een lief geluid met Hun enkelbelletjes voort, maar als Ze, bekoord door dergelijke geluiden, enthousiast achter [de enkelbelletjes van] andere mensen aankropen, werden Ze bang en gingen Ze snel weer terug naar Hun moeders. (23) Als de moeders Hun, door de modder schattig gekleurde, lichaampjes omarmden, lieten ze Hen drinken van de melk die, vanwege de grote liefde voor ieder van hun zoontjes, uit hun borst vloeide. En als ze,

terwijl ze zoogden, in Hun mondjes keken waren ze hemels gelukkig om de doorkomende tandjes te ontdekken. (24) Vanuit hun huizen de kinderen gadeslaand die buiten in Vraja aan het spelen waren, lachten ze en vergaten ze hun huishoudelijke taken, geamuseerd om te zien hoe de twee jongens de uiteinden van de staarten van de kalfjes beetgrepen en Zich door hen rond lieten slepen. (25) Als de moeders tijdens hun huishoudelijke plichten geen kans zagen Hen een halt toe te roepen als Ze in Hun onvermoeibare spel bezig waren met de koeien, met het vuur, met scherpgetande beestenmuilen [van apen en honden], met [rondslingerende] messen, water, vogels en doornen, raakten ze ongerust. (26) Binnen de kortste keren, o Koning, begonnen Rāma en Kṛṣṇa met gemak, zonder de hulp van Hun knietjes, op enkel Hun twee beentjes in Gokula rond te lopen. (27) De Allerhoogste Heer, samen met Balarāma blij spelend met de andere kinderen in Vraja, wekte aldus bij de dames van Vraja een hemelse verrukking op. (28) De *gopī's*, die met Kṛṣṇa op het oog er enkel op uit waren om telkens weer opnieuw over Zijn kinderstreken te vernemen, kwamen bijeen in de aanwezigheid van Zijn moeder en zeiden: (29) 'Hij heeft eens zonder dat het er de tijd voor was de kalveren losgelaten en zat toen te lachen over de commotie die daarover bestond. Op één of andere manier stal Hij de smakelijke yoghurt, melk en boter uit de potten, at Hij er Zelf van en gaf Hij ook iedere aap er een deel van. Als die [dan zat zijn en] niet meer willen eten, breekt Hij de pot, en als Hij niets kan vinden [om de apen te eten te geven] gaat Hij, boos op de mensen in het huis, de babytjes knijpen. (30) [Met de potten] buiten Zijn bereik opgehangen, vindt Hij er wat op door dingen op te stapelen of een stampvat om te keren, en weet dan de inhoud te bereiken door een gat te maken in de hangende pot. Hij wacht totdat de *gopī's* druk bezig zijn met hun huishoudelijke bezigheden en slaagt er dan in, met het nodige licht van de stralende juwelen op Zijn lichaam, Zijn weg te vinden in een donkere kamer! (31) Hij is zo stout dat Hij soms zomaar een plas doet op een schoon plekje in onze huizen, en die slimme, vindingrijke dief zit daar nu als een lief jongetje!' De *gopī's* daar bijeen bespraken al dit soort zaken, maar als ze Hem dan voor zich zagen zitten, bang kijkend met Zijn mooie gezichtje, waren de *gopī's* blij Hem te zien. Met hun klachten tegen Hem ingebracht konden ze echt niet boos op Hem zijn en moesten ze, zich vermakend, enkel maar glimlachen. (32) Op een dag, toen Hij wat ouder was, kwamen Balarāma en de andere kinderen uit de buurt om Zijn moeder te zeggen: 'Kṛṣṇa heeft zand gegeten!'

(33) **Y**aśodā, bezorgd over Zijn welzijn, berispte Kṛṣṇa, nam Hem bij de hand en keek bezorgd in Zijn mondje om Hem te onderzoeken. Ze zei: (34) 'Waarom heb Jij, ongehoorzame jongen,

stiekem zand gegeten? Wat hoor ik nu van Je oudere broertje en Je speelkameraadjes?'

(35) '**H**elemaal niks van waar mammie, Ik heb geen modder gegeten! Als U denkt dat het waar is, kijk dan maar hier in Mijn mond!'

(36) '**D**oe Je mondje dan maar eens wijd open als dat zo iś, droeg ze Hem op en Hij, de Allerhoogste Persoonlijkheid, de Heer wiens weelde onbegrensd is, opende toen, in Zijn spel als een mensenkind, Zijn mond. (37-39) In Zijn mond zag ze [voor de tweede keer, zie 7: 35-37] het hele universum met alle bewegende en niet-bewegende levensvormen, de hemel in alle richtingen, de bergen, de continenten, de oceanen, het oppervlak van de aarde, de waaiende wind, het vuur, de maan en de sterren. Ze zag de planetenstelsels, de wateren, het licht, het uitspansel met de hele buitenruimte, al de [godheden] gebonden aan verandering, de zinnen, de geest en de drie geaardheden. Met al die zaken voor ogen, samen met de tijd van leven van iedere ziel, de natuurlijke instincten, het karma, wat er zoal begeerd wordt, de verschillende subtiele lichamen, alsook Vraja en haarzelf binnenin de wijd open mond van het lichaam van haar zoontje, stond ze versteld vol ongeloof: (40) 'Is dit allemaal een droom, een waanidee van God of misschien een drogbeeld van mijn eigen intelligentie, of zou dat wat ik zie anders een of ander yogafenomeen zijn dat eigen is aan mijn kind? (41) Laat ik me daarom overgeven aan de voeten van Hem voorbij mijn gezichtsbereik die ik niet vermag te begrijpen, die ontsnapt aan mijn bewustzijn, geest, handelingen en woorden, en onder wiens controle ik leef en terug mag keren [naar huis, terug naar de goddelijke natuur]. (42) Met het idee dat ik van mezelf heb als de vrouw van deze echtgenoot met die zoon, als de koningin van Vraja die alle weelde zou bezitten en gezag zou hebben over al de *gopī's* en *gopa's* met hun koeien en kalveren, heb ik het helemaal bij het verkeerde eind, want alleen Hij vormt mijn levensdoel [zie 5.5: 8, 7.9: 19 en B.G. 5: 29].' (43) Toen moeder Yaśodā aldus dit begrip van Zijn werkelijkheid had gekregen, manifesteerde Hij, de meester van de illusie, de machtige Heer Viṣṇu, voor haar weer de magie van de liefde voor haar zoon. (44) Met de herinnering [aan het visioen] direct verdwenen, zette de *gopī* haar zoontje op haar schoot met een hart vol van [dezelfde] intense genegenheid als voorheen. (45) De Heer wordt verheerlijkt in al Zijn grootheid met behulp van de drie [Veda's], met filosofische oefeningen [de Upaniṣads], met yoga-analyses [*sāṅkhya yoga*] en met andere toegewijde literatuur, maar zij dacht simpelweg over Hem na als zijnde haar zoon.'

(46) **D**e achtenswaardige koning zei: 'O brahmaan welke vrome handelingen [zie B.G. 7: 16] werden volbracht door Nanda en Yaśodā van wiens moedermelk de Heer dronk? Hoe bereikten ze de hoogste vervolmaking van een dergelijke zegen? (47) Zijn eigen vader en moeder konden nog niet eens genieten van de grootse activiteiten van de kleine Kṛṣṇa die de onzuiverheid uit de wereld helpt, handelingen die zelfs vandaag de dag nog worden bezongen door de transcendentalisten!'

(48) **Ś**rī Śuka zei: 'Droṇa, de beste van de halfgoden [de Vasu's] zei, vastbesloten om de instructies van Heer Brahmā uit te voeren, samen met zijn vrouw Dharā het volgende tegen hem: (49) 'Mogen wij, als we worden geboren op aarde, van toewijding zijn voor de hoogste Godheid, de Meester van het Ganse Universum, de Heer die het uiteindelijke doel is dankzij wie men met gemak een ellendig bestaan kan vermijden.' (50) 'Het zij zo', luidde het antwoord [dat Brahmā gaf]. Droṇa nam daarop zijn geboorte in Vraja en werd de Grootheid [de Bhagavān voor Bhagavān], de hoogstaande en gevierde ziel Nanda, en zij, Dharā, verscheen als Yaśodā [vergelijk 3: 32-45 en zie *4]. (51) O zoon van Bharata, als gevolg daarvan was er van de kant van zowel de echtelieden als van al de *gopa's* en *gopī's*, de constante [liefde van de] toegewijde dienst voor Hem die was verschenen als hun zoon, de Heer die een ieder het beste toewenst. (52) Ter bevestiging van de woorden van Brahmā, verbleef Kṛṣṇa toen, samen met de almachtige [Bala-]Rāma, in Vraja om, tot ieders grote vreugde, gestalte te geven aan Zijn spel en vermaak [Zijn '*līlā*'].'

*: Het Sanskriet zegt hier 'bij geboorte', maar de *paramparā* benadrukt de *tweede geboorte* of initiatie. Svāmī Prabhupāda geeft als commentaar: 'Niemand komt als een *brāhmaṇa* ter wereld; iedereen wordt geboren als een *śūdra*. Maar onder de leiding van een *brāhmaṇa* en door *saṁskāra*, kan men *dvija* worden, tweemaal geboren, en dan stap voor stap een *brāhmaṇa* worden. Brahmanisme is niet een systeem bedoeld om een monopolie te creëren voor een bepaald soort mensen. Iedereen zou er toe moeten worden opgevoed een *brāhmaṇa* te worden. Er moet ten minste een gelegenheid bestaan om het iedereen mogelijk te maken het doel van het leven te bereiken.' Naast deze tweede geboorte is er ook de derde geboorte die men heeft vanwege de offers die men brengt: men bereikt de onafhankelijkheid met het internaliseren van de goeroe (zie ook 4.31: 10, 7.11: 35).

**: Het woord Kṛṣṇa betekent behalve donker nog meer. Svāmī Prabhupāda geeft als commentaar: 'Als we het *nirukti*, of de

semantische afleiding analyseren van het woord "Kṛṣṇa," ontdekken we dat *ṇa* betekent dat Hij de herhaling van geboorte en dood stopt, en dat *kṛṣ sattārtha*, ofwel "bestaan" betekent (Kṛṣṇa vormt het geheel van het bestaan.) Ook betekent *kṛṣ* "aantrekking," en betekent *ṇa ānanda*, of "gelukzaligheid." Zijn kleuren worden later in het elfde Canto besproken onder: 11.5: 21, 24, 27 en 34.

*3: Een van de mantra's die de Vaiṣṇava's gebruiken om hun voedsel te offeren voor Kṛṣṇa luidt:

brahmaṇya-devāya
go-brāhmaṇa-hitāya ca
jagad-dhitāya kṛṣṇāya
govindāya namo namah

'Mijn eerbetuigingen voor de godheid van de brahmanen altijd bezorgd om de koeien, de brahmanen en het ganse universum; voor Kṛṣṇa, Govinda, mijn respectvolle betoon.'

*4: Wat betreft dit verschil tussen het privilege van het zijn van de eigenlijke ouders, Vasudeva en Devakī, en het zijn van Zijn pleegouders, Nanda en Yaśodā, legt Prabhupāda uit dat er twee soorten van *siddha's*, van vervolmaakte of bevrijde zielen zijn: *nitya siddha's* en *sādhana siddha's*. Zij die eeuwig zijn bevrijd, zoals Nanda en Yaśodā, en die Kṛṣṇa's eeuwige metgezellen of expansies zijn van Kṛṣṇa's persoonlijke belichaming, en die normale levende wezens die een bijzondere positie verwerven door gedurige *sādhana*, de spirituele praktijk van het uitvoeren van vrome handelingen en het volgen van de regulerende beginselen van de toegewijde dienst.

Moeder Yaśodā Bindt Heer Kṛṣṇa Vast

(1-2) **Ś**rī Śuka zei: 'Op een dag, toen de dienstmaagden druk bezig waren met andere zaken, was Yaśodā, Nanda's koningin, aan het karnen en maakte ze haar yoghurt. Terwijl ze aan het karnen was zong ze liedjes over wat ze zich allemaal kon herinneren van de dingen die haar zoon had gedaan. (3) Gekleed in linnen dat bijeen werd gehouden door een ceintuur om haar bewegende heupen, deinden, terwijl ze aan het karnen was, haar borsten mee die bij de tepels nat waren vanwege haar liefde voor haar zoon. En met die beweging bewogen ook de armbanden om haar polsen en haar oorhangers mee in harmonie. Ondertussen liep het zweet, vanwege het karwei van het trekken aan het touw van de karnstok, van haar gezicht en viel het naar beneden samen met de jasmijnbloemen in haar haar. (4) De Heer die graag melk wilde drinken benaderde haar tijdens het karnen en stopte, lief voor Zijn moeder, de karnstok door hem beet te pakken. (5) Zij liet Hem liefdevol op haar schoot drinken van haar van liefde overlopende borsten en keek met een glimlach toe hoe gelukkig Hij was. Toen ze zag hoe een pan met melk aan het overkoken was moest ze Hem snel naast zich neerzetten en ging ze weg, maar Hij was nog niet voldaan. (6) Boos geworden brak Hij, bijtend op Zijn volle, rode lippen en met waterlanders, met een steen de pot waarin de boter werd gekarnd en begon Hij, aan het zicht onttrokken in een zijkamertje, te eten van wat er allemaal was gekarnd. (7) De *gopī* redde de kokend hete melk van het fornuis en keerde naar haar werkplek terug, waar ze de karnpot gebroken aantrof. Haar kind er niet ziend kwam ze met een glimlach tot de conclusie dat Hij het moest hebben gedaan. (8) Staande op een stampvat dat Hij had omgekeerd deelde Hij, schichtig om zich heen kijkend, vanuit een neerhangende [voorraad]pot naar believen een deel van het melklekkers uit aan een aap. Van achteren deze activiteiten gadeslaand, naderde ze haar zoontje stapje voor stapje. (9) Toen Hij haar zag naderen met een stok in haar hand, klom Hij snel naar beneden en ging Hij er vandoor, alsof Hij bang was, met de *gopī* achter zich aan - Hij die zelfs niet kon worden bereikt door de grootste yogi's die boetvaardig in hun meditatie toegang tot Hem proberen te krijgen [zie ook B.G. 18: 55]. (10) Hoewel de Hem snel nazittende moeder, met de bloemen vallend uit haar haar en met haar zware borsten bij haar slanke middel, vaart moest minderen, slaagde ze er uiteindelijk toch in Hem te pakken te krijgen. (11) De deugniet bij zijn hand grijpend, wees ze Hem terecht met een dreigende houding, en zag Hem toen met angstige oogjes schuldbewust huilen en met Zijn handjes Zijn ogenzwart helemaal over Zijn gezichtje uitsmeren. (12) Haar zoon welgezind zich rekenschap gevend van Zijn angst, gooide

ze de stok aan de kant en wilde ze Hem met een touw vastbinden. Maar ze had er geen idee van met wat voor macht ze te maken had.

(13-14) **H**ij die vrij is van een begin of een einde, van een binnen- of een buitenkant, is zowel het begin als het einde, zowel de binnen- als de buitenkant van de schepping. Hij vormt het geheel van de schepping. En Hij, de Ongemanifesteerde, de Ongeziene in de gedaante van een sterfelijk wezen, werd door de *gopī* voor haar zoontje gehouden en vastgebonden aan een stampvat, zoals men dat met een normaal kind doet. (15) Toen het touw dat ze gebruikte om haar ondeugende kind vast te binden een paar centimeter te kort uitviel, knoopte de *gopī* er een ander touw aan vast. (16) Maar met zelfs dat te kort uitvallend, probeerde ze het met een ander touw dat, met knopen en knopen, [wederom] een paar centimeter te kort ook niet voldeed om Hem te binden. (17) Yaśodā ging zo verder met al het touw dat er in huis was, maar daarin mislukkend, moest ze vol verwondering lachen, samen met al de *gopī's* die deelden in de pret. (18) Zijn moeder zien zwetend en moe worden, met al de bloemen vallend uit haar losgeraakte haar, was Kṛṣṇa zo genadig haar toe te staan dat ze Hem vastbond. (19) Mijn beste, hiermee liet de Heer in feite zien hoe Hij, Kṛṣṇa, ondanks dat Hij het hele universum met al zijn halfgoden beheerst, wordt beheerst door de dienaar van Zijn eigen gezag [de toegewijden, vergelijk 7.3: 14-21]. (20) Noch Heer Brahmā, noch Heer Śiva, noch de Godin van het Geluk, ook al verkeert ze aan Zijn zijde, ontving van de Schenker van de Uiteindelijke Bevrijding de genade die de *gopī* kreeg. (21) Degenen die er een lichamelijk begrip van het leven op nahouden [de *karmi's*], zowel als de *jñāni's* [de boekenwurmen, de transcendentalisten] en zij die enkel op de ziel uit zijn [de escapisten, de impersonalisten], kunnen de Allerhoogste Heer, de Zoon van de Gopī die bevrijding geeft, niet zo makkelijk voor zich winnen, als degenen die van de bhakti overtuigd zijn [ofwel van toegewijde dienst zijn. Zie ook B.G. 11: 54 en 18: 16].

(22) **T**erwijl Zijn moeder zeer druk in de weer was met haar huishouding, zag Heer Kṛṣṇa [die was vastgebonden aan het stampvat] buiten twee arjunabomen staan die halfgoden waren geweest [Guhyaka's]. Ze waren ooit de zonen van hem die de weelde schenkt [Kuvera]. (23) Ze stonden destijds bekend als de zeer welvarende Nalakūvara en Manigrīva, maar ze waren vanwege hun inbeelding door Nārada vervloekt dat ze zouden veranderen in bomen.'

Hoofdstuk 10

De Verlossing van de Zoons van Kuvera

(1) **D**e koning zei: 'Alstublieft, o machtige, kan u de wandaad beschrijven waardoor de *devaṛṣi* boos werd en de twee [zoons van Kuvera] werden vervloekt?'

(2-3) **Ś**rī Śuka zei: 'Er zeer trots op dat ze het zover gebracht hadden als tot de associatie van Rudra, wandelden zij die geboren waren uit de Behouder van de Weelde, [op een dag] in een prachtig park aan de Mandākinīrivier [boven-Ganges] nabij Kailāsa [Śiva's berg]. In die tuin vol bloemen lieten ze zich geheel verdwaasd, met rollende ogen beschonken door het drinken van *vāruṇī*, door vrouwen liedjes toezingen. (4) Omdat ze zich wilden vermaken gingen ze in het gezelschap van de jonge meisjes de Ganges in vol bedden lotusbloemen, als waren ze twee mannetjesolifanten met hun wijfjes. (5) Het geval deed zich voor, o zoon van Kuru, dat Nārada, de oppermachtige *devaṛṣi*, ze te zien kreeg en uit de verdwaasde ogen van de halfgoden kon opmaken in welke staat ze verkeerden. (6) Toen hun aanhang [de meisjes] hem zag, waren ze beschaamd en bedekten ze uit angst te worden vervloekt snel hun naakte lichamen met hun kleding. Maar de twee bewakers van Kuvera's schatten [de Śiva-guhyaka's] die ook naakt waren, deden dat niet. (7) Met voor ogen het dronken stel blind met hun prestige en weelde, sprak hij, om de twee zonen van het licht een lesje te leren, een vloek uit door het volgende te zeggen. (8) Nārada zei: 'Voor degene die in de modus van de hartstocht van de dingen van de wereld geniet, is er niets zo verstandsverbijsterend als de arrogantie van de weelde, een goede geboorte, [een fraai lijf, scholing, rijkdom] en dat alles, waarin men zich aangetrokken voelt tot vrouwen, wijn en gokken. (9) In die positie dieren dodend, denken mensen zonder genade die zichzelf niet meer in de hand hebben, dat dit lichaam, dat gedoemd is te vergaan, niet zou verouderen en niet zou sterven [zie ook 7.15: 7, B.G. 9: 26]. (10) Het lichaam, hoezeer ook voor goddelijk gehouden, is er na de dood voor de wormen en verandert in uitwerpselen en as. Weet iemand met zo'n zelfzuchtige houding jegens andere levende wezens wel op wat voor een hel hij afstevent [zie ook 5.26: 17]? (11) Is dit lichaam het eigendom van degene die het voedsel verschaft, van jezelf, van je verwekker, van je moeder, of behoort het toe aan je schoonvader, aan het gezag van de staat, aan een koper, aan het vuur of zelfs aan de aaseters? (12) De vraag is: wie zou aldus die kenner [die eigenaar] nou eigenlijk zijn die bij het lichaam hoort dat iedereen heeft en dat zich manifesteerde vanuit de ongemanifesteerde natuur om vervolgens weer te verdwijnen? Wie anders dan een dwaas zou het lichaam voor het ware zelf houden en [andere] levende wezens doden

[zie ook 4.11: 10]? (13) Voor dwazen verblind door de trots op hun weelde is armoede de beste ogenzalf. Een arm iemand is het best in staat om andere levende wezens te zien als gelijkwaardig aan zichzelf [*]. (14) Iemand die zich prikt aan een naald wenst die pijn niet toe aan een andere, net zo belichaamde ziel, maar dat gaat niet op voor een persoon die zich nog nooit aan een naald heeft geprikt. (15) Een arm man is vrij van alle eigenwaan die hoort bij de valsheid van het zelf. De tegenslag [van de armoede] die iemand in deze wereld door het lot ten deel kan vallen, vormt voor hem de beste verzaking. (16) Altijd hongerig verliezen de zintuigen van het slanke lichaam van een arme persoon die naar voedsel verlangt [**], steeds meer hun dominantie en neemt ook het geweld af [dat de keerzijde vormt van de eetlust]. (17) De armen kunnen [in tegenstelling tot de rijken makkelijk] omgang hebben met de heiligen [die zich houden aan de gelofte van armoede] en allen gelijk gezind zijn. De [mentale] oorzaak van hun lijden alsook hun [fysieke] hunkering wordt door het ontmoeten van dergelijke oprechte mensen teruggedrongen, zodat er daardoor snel zuivering wordt gevonden [zie ook 8: 4]. (18) Waarom zou je de omgang vermijden met gelijkmoedige wereldverzakers [*sadhu's*] die Mukunda willen dienen en omgang zoeken met materialisten, die trots op hun rijkdom hun toevlucht zoeken in het onware [zie ook B.G. 7: 15]? (19) Daarom zal ik de onwetende eigenwaan wegnemen van deze rokkenjagende dronkaards, die door het drinken van de zoete likeur *vāruṇī*, arrogant en verblind met de weelde, zichzelf niet meer de baas zijn. (20-22) Omdat deze twee zonen van Kuvera, verzonken in duisternis, zich in hun trots onverschillig naar anderen toe er niet om bekommerden hun lichamen te bedekken, verdienen ze het om onbeweeglijk te worden [als twee bomen]. Dit om te voorkomen dat ze dat nog eens zullen doen. Verder is het mijn genade dat ze zichzelf blijven herinneren en verleen ik ze de bijzondere gunst dat ze na een honderdtal godenjaren [een jaar is een dag] persoonlijke omgang krijgen met Vāsudeva. Met het herleven van hun bhakti kunnen ze dan weer hun hemelse leven oppakken.'

(23) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat de *devaṛṣi* dat gezegd had ging hij weg naar Nārāyaṇa-āśrama [zijn verblijf], Nalakūvara en Manigrīva achterlatend om in een stel arjunabomen [***] te veranderen. (24) Teneinde de woorden van de ziener, die Zijn allerbeste toegewijde was, gestand te doen, bewoog de [aan het stampvat gebonden] Heer zich heel langzaam naar de plek waar deze twee arjunabomen stonden. (25) [Hij dacht:] 'De *devaṛṣi* is Mij hoogst dierbaar. Ofschoon deze twee werden geboren uit de lendenen van Kuvera [een rijkaard], zal Ik gevolg geven aan de woorden die de grote ziel heeft gesproken.' (26)

Met dat besluit bewoog Kṛṣṇa zich tussen de arjuna's en kwam aldus het stampvat overdwars vast te zitten. (27) De jongen, die het houten stampvat dat aan Zijn buik was vastgebonden achter zich aan sleepte, trok met grote kracht de twee bomen omver. Door Zijn superieure macht schudden ze hevig en kwamen ze met stam, takken en bladeren, met een donderend geraas naar beneden met de wortels naar boven [*4]. (28) Ter plekke kwamen vanuit de twee bomen toen, schitterend prachtig, aan alle kanten stralend als een opvlammend vuur, twee personen tevoorschijn die Kṛṣṇa met gebogen hoofd en gevouwen handen hun eerbetuigingen brachten. Tot de Heer van de Ganse Wereld zeiden ze, vrij van hartstocht en onwetendheid, het volgende: (29) 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o Hoogste Meester van de Yoga! U bent de grondoorzaak, de Oorspronkelijke Persoon in het voorbije van deze wereld, van deze schepping van grofstoffelijke en subtiele materie die de brahmanen kennen als Uw gedaante. (30-31) U bent de Ene voor alle levende wezens, U bent de meester van de levenskracht, van het lichaam, van de ziel en van de zinnen. U bent de Tijd, de Allerhoogste Heer Viṣṇu, de Onvergankelijke Heerser. U, als de Grootste, die zowel de kosmische schepping bent als het subtiele, U, die bestaat uit de hartstocht, de goedheid en de traagheid, bent de Oorspronkelijke Persoonlijkheid, de Supervisor en Kenner van de rusteloze geest in alle levensbereiken. (32) Wie, die zit opgesloten in een lichaam met een geest in beroering gebracht door de geaardheden van de natuur, is in staat om U te kennen? Wie nu is U waardig, U die reeds vóór de schepping bestond, U die niet beperkt bent tot een lichaam en, nu overdekt door de geaardheden van de natuur, hier aanwezig bent? (33) Daarom bieden wij U, Vāsudeva, de Allerhoogste Persoonlijkheid, de Oorsprong van de Schepping, U, wiens licht wordt overdekt door het geheel van Uw natuurlijke geaardheden, U, het Brahman [zowel de binnen- als de buitenkant], onze respectvolle eerbetuigingen. (34-35) U, die onstoffelijk bent maar wordt gekend in de verschillende verschijningsvormen van de *avatāra's,* toont daarmee een onvergelijkelijke, onbegrensde macht in activiteiten die voor normaal belichaamde personen niet te volbrengen zijn. U, diezelfde Goedheid en Meester van Alle Zegeningen, bent nu verschenen voor de verlossing en verheffing van iedereen, met al Uw vermogens en expansies! (36) Ons respect voor U, o Hoogste Deugd, o Opperste Goedgunstigheid! Voor U, o Vāsudeva, o Vreedzame en Meester van de Yadu's, ons eerbetoon. (37) O Onbegrensde, hebben wij, de dienaren die u, o Allerhoogste, persoonlijk mochten ontmoeten door de genade van Uw volgeling, de wijze [Nārada], nu Uw toestemming [om te vertrekken]? (38) Mogen onze woorden altijd Uw avonturen betreffen, mogen onze oren Uw verhalen horen, mogen onze ledematen voor U werken, en mogen onze geesten zich steeds Uw

lotusvoeten herinneren. Mogen onze hoofden zich buigen voor U die alles doordringt en mogen onze ogen steeds de waarachtigen zien [de heiligen, de Vaiṣṇava's m.n.] die Uw gedeeltelijke belichamingen zijn.'

(39) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat Hij aldus was verheerlijkt door de twee Guhyaka's, glimlachte de Opperheer, de Meester van Gokula die met touwen was vastgebonden aan het stampvat, en sprak Hij tot hen. (40) De Allerhoogste Heer zei: 'Alles wat van dit voorval met de zo aardige Nārada, zich in het verleden voordeed, is Mij bekend. Welk een grote gunst verleende hij u toen hij u vervloekte ten val te komen omdat u blind was in uw dwaasheid met de weelde. (41) Zoals de ogen van een persoon die zich keert naar de zon [vrij zijn van duisternis], raakt men eenvoudig bevrijd van al zijn gehechtheid door in het gezelschap van heilige zielen te verkeren die allen gelijkgezind zijn, door om te gaan met personen die zich aan Mij hebben gewijd. (42) Nu jullie, rieten [*5] van Kuvera, doordrongen zijn van de liefde voor Mij, keer naar huis terug met Mij als de Hoogste Bestemming, Ik die het Opperste vorm van uw verlangen, en van wie men nimmer meer terugkeert [naar een werelds bestaan, zie ook B.G. 5: 17].'

(43) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus door Hem toegesproken, omliepen de twee Hem die was vastgebonden aan het stampvat. Ze brachten herhaaldelijk hun eerbetuigingen, namen afscheid, en vertrokken toen in de noordelijke richting [waar Kailāsa ligt].'

*: Hierbij geeft Prabhupāda het commentaar: 'Er is een verhelderend verhaal genaamd *punar mūṣiko bhava*, "Opnieuw een Muis Worden." Er was er eens een muis die zeer geplaagd werd door een kat, en daarom benaderde die muis een geheiligde persoon om te vragen of hij een kat mocht worden. Toen de muis een kat werd, werd hij geplaagd door een hond, en toen hij een hond werd, werd hij belaagd door een tijger. Maar toen hij een tijger werd staarde hij naar die heilige, en toen de gelouterde ziel hem vroeg, "Wat wil je nu?" zei de tijger, "Ik wil u opvreten." Toen vervloekte die gezuiverde persoon hem, zeggende, "Moge u weer een muis worden".'

**: In feite is systematische honger of geregeld vasten voor de toegewijden een standaardprocedure. Ze vasten geregeld voor de duur van een dag zoals met *ekādaśi*: iedere elfde dag na de nieuwe en volle maan vast de Vaiṣṇava van granen en bonen en chant hij. De moderne medische wetenschap bevestigt dat regelmatig vasten, of systematische honger, iemands levensduur verlengt. Zie ook 8.16: *payo vrata*, het vasten van vast voedsel als de beste van alle offers.

***: Arjuna bomen treft men nog steeds in de bossen aan. De bast word door cardiologen gebruikt om medicijnen te vervaardigen tegen hartaandoeningen.

*4: Het is vanwege deze *dāmodara-līlā* dat Heer Kṛṣṇa als kleuter soms Dāmodara wordt genoemd: aan de buik gebonden [zie ook de bhajan Damodarāṣṭaka].

*5: 'Rieten' heeft betrekking op het hol zijn van de overgave.

Een Nieuwe Woonplaats, de Fruitverkoopster en Vatsāsura en Bakāsura Verslagen

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'De koeherders onder leiding van Nanda hoorden het tumult van de vallende bomen en begaven zich, bang dat het de donder was, naar de plek van het onheil, o beste van de Kuru's. (2) Daar ontdekten ze dat de twee arjuna's waren omgevallen en ze hadden er, stomverbaasd, geen idee van wat daar de oorzaak van kon zijn. (3) Wie zou dat gedaan kunnen hebben? Het kind, slepend met het houten stampvat waaraan Hij zat vastgebonden? Hoe kon zoiets wonderbaarlijks zich nu voordoen? Ze stonden versteld. (4) De andere kinderen zeiden: 'Hij heeft het gedaan. Met de vijzel overdwars tussen de bomen in getrokken! En er waren ook twee personen. We hebben het met eigen ogen gezien!' (5) Ze konden niet geloven wat ze zeiden. 'Dat is niet mogelijk. Hoe kan zo'n klein kind nu die bomen ontworteld hebben?' Maar sommigen van hen twijfelden [en achtten het heel goed mogelijk]. (6) Toen Nanda zag hoe zijn zoon, met een touw vastgebonden aan de grote vijzel, ermee rondsleepte, moest Nanda glimlachen en maakte hij Hem los.

(7) **D**oor de *gopī's* aangemoedigd, danste de Allerhoogste Heer soms of zong Hij voor hen, als was Hij een eenvoudig, gewoon kind dat ze als een marionet onder controle hadden. (8) Soms bracht Hij op verzoek een houten kruk, een maatbeker of een paar schoenen, waarbij Hij voor de grap voor Zijn verwanten op Zijn armen sloeg [alsof Hij een sterke kerel was]. (9) Door Zich als een kind naar ieders genoegen te gedragen, liet de Opperheer in Vraja de wereld zien hoezeer Hij Zich voor Zijn dienaren gewonnen geeft.

(10) **K**ṛṣṇa hoorde [op een dag] een fruitverkoopster uitroepen: 'O mensen, kom en haal uw fruit!' Snel greep de Onfeilbare, de Schenker van alle Vruchten, die wel fruit wilde, wat graankorrels en ging Hij erheen. (11) Wat Hij te bieden had was [onderweg] uit Zijn handjes op de grond gevallen, maar de fruitdame vulde ze [niettemin] met vruchten. Daarop vulde zich de gehele fruitmand met goud en juwelen!

(12) **N**a het voorval met de arjuna's riep Rohiṇī Devī op een dag Kṛṣṇa en Rāma, die waren verdiept in Hun spel met de andere kinderen aan de rivieroever. (13) Toen de jongens opgegaan in Hun spelletjes niet reageerden op haar oproep, stuurde Rohiṇī moeder Yaśodā om zich te bekommeren om de zoontjes. (14) Terwijl ze riep

om haar zoon Kṛṣṇa en om de andere jongetjes waar Hij nog zo laat mee aan het spelen was, vloeide vanwege haar liefde de melk uit haar borsten. (15) 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, mijn lotusoogje, o liefje, stop met spelen en drink wat melk. Je bent vast moe en hongerig mijn zoon! (16) O Rāma, kom nu meteen alsJeblieft samen met Je jongere broertje! O liefde van de familie, Je hebt zo genoten van Je ontbijt vanmorgen, dus wil je vast nog wel wat meer! (17) O nazaat van Dāśārha ['de dienstbaarheid waardig', de Yadu's], de koning van Vraja wil graag eten en wacht op Je. Kom hier, wees lief en laat de andere jongens naar huis gaan. (18) Je zit onder het vuil mijn zoon, kom Je wassen. Het is vandaag de dag van Je geboortester, wees schoon en dan gaan we koeien weggeven aan de brahmanen! (19) Kijk eens hoe de jongens van Jouw leeftijd, gewassen door hun moeders, allemaal netjes gekleed zijn. Ook Jij moet, met een bad, een maaltijd en opgesierd, nu plezier hebben.' (20) Moeder Yaśodā, die aldus in haar intense liefde de Hoogste van Allen als haar zoon beschouwde, o heerser over mensen, nam Kṛṣṇa en Rāma bij de hand en bracht Ze naar huis om Ze toonbaar te maken.'

(21) **Ś**rī Śuka zei: 'De oudere *gopa's* die getuige waren geweest van de ernstige onregelmatigheden in het Grote Woud, kwamen bijeen met Nanda om te bespreken wat zich in Vraja afspeelde. (22) Daar liet Upananda [Nanda's oudere broer], de oudste en wijste met de grootste ervaring, zich uit over wat ze, gezien de tijd en omstandigheid, ten gunste van Rāma en Kṛṣṇa het beste konden doen: (23) 'Wij die Gokula het beste wensen, zouden allemaal deze plek moeten verlaten. Er doen zich hier allerlei grote verstoringen voor met de kwade bedoeling de jongens te doden. (24) De reden hiervan is dat, op de een of andere manier bij de genade van de Here God, Hij, deze jongen, werd verlost uit de greep van de Rākṣasī [Pūtanā] die hier naartoe kwam om kinderen te doden, en ook vanwege het feit dat de vallende handkar Hem maar op een haartje miste. (25) En toen moest de Heer van de Sura's Hem redden van die duivel in de gedaante van een wervelwind, die Hem meevoerde in de lucht en zo gevaarlijk op de rotsige bodem neerstortte. (26) Ook ontsnapten, beschermd door de Onfeilbare, het kind en de andere kinderen aan de dood als gevolg van twee [omvallende] bomen waar Hij tussen was blijven steken. (27) Zolang dat soort ongeluk het ons moeilijk maakt, kunnen we niet in deze koeienplaats blijven. In het belang van de jongens moeten we met z'n allen naar elders verhuizen, voor het te laat is. (28) Er is een [ander] bos genaamd Vṛndāvana [het 'groepjesbos' *] met veel nieuw groen en serene rotsformaties, dat met zijn rijke schakering aan planten en overdaad aan grassen een zeer geschikte plek is voor *gopa, gopī* en koe [*go*]. (29) Laten we daarom onze tijd niet verspillen en

meteen allemaal, vandaag nog, daarnaartoe gaan. We maken de karren klaar en gaan samen op weg met de koeien, onze rijkdom, voorop - als jullie het hier mee eens kunnen zijn tenminste.'

(30) **T**oen ze dat hoorden zeiden de *gopa's* eenstemmig: 'Dat is de juiste manier, de goede benadering', en begonnen ze de koeien samen te brengen en hun bezittingen op te laden. (31-32) Met de ouden van dagen, de vrouwen en de kinderen op de ossenkarren gezet en toen al hun bezittingen erbij, pakten de *gopa's* met de grootste zorg hun bogen en pijlen op, en vertrokken ze samen met de priesters, o Koning, waarbij ze de koeien voor zich uit dreven en ze hun hoorns en trompetten in de wijde omgeving lieten klinken. (33) De *gopī's,* fraai uitgedost met hun goud om hun nekken en met hun jeugdige borsten aantrekkelijk gesierd met verse kunkum, zongen tijdens de rit op de karren met veel plezier over Kṛṣṇa's spel en vermaak. (34) Yaśodā en Rohiṇī, prachtig met Kṛṣṇa en Balarāma tezamen gezeten op één kar, waren er zeer gelukkig mee om de verhalen te horen die ze zongen. (35) Toen ze aankwamen in Vṛndāvana, waar het gedurende alle seizoenen prettig toeven is, vormden ze een afscherming voor de koeien door de karren maanvormig in een halve cirkel te plaatsen. (36) O heerser over mensen, toen Rāma en Mādhava Vṛndāvana zagen met de heuvel Govardhana en de oevers van de Yamunā, waren Ze zeer gelukkig. (37) De twee jongens met Hun kinderspelletjes en gebroken taal brachten aldus de bewoners van de koeiengemeenschap [het nieuwe Vraja] in verrukking. Na verloop van tijd waren Ze oud genoeg om voor de kalveren te zorgen. (38) Op verschillende manieren Zich vermakend met allerlei spelletjes, hoedden Ze samen met de andere jongens de kalfjes in de omgeving van het grondgebied van Vraja. (39-40) Soms op Hun fluiten blazend, soms met een slinger gooiend [voor de vruchten], soms Hun voeten bewegend ter wille van het getinkel [van Hun enkelbelletjes], soms koetje en stiertje spelend waarbij Ze hard loeiend de dieren nadeden die met elkaar vochten en soms de geluiden van andere dieren imiterend, zwierven Ze rond als twee gewone kinderen.

(41) **T**oen Ze op een dag aan de oever van de Yamunā Hun kalveren hoedden met Hun speelkameraadjes, verscheen er een demon [genaamd Vatsāsura] met de bedoeling Kṛṣṇa en Balarāma te doden. (42) Hij had zich met het aannemen van de gedaante van een kalf gemengd onder de andere kalveren. Maar de Heer kreeg hem in de gaten en vestigde, naar Baladeva gebarend, de aandacht op hem terwijl Hij zich onopvallend langzaam in zijn richting bewoog. (43) Acyuta vatte hem samen met zijn staart bij de achterpoten, slingerde hem hard in het rond en gooide hem vervolgens levenloos bovenin een

kapittha [**]. Daar dijde het lichaam van de demon uit tot een gigantisch formaat en stortte samen met de boom ter aarde. (44) De jongens die allen dit voorval hadden gadegeslagen, waren hoogst verbaasd en prezen Hem, uitroepend: 'Goed gedaan, goed zo!', en de goden lieten tevredengesteld een regen van bloemen neerdalen. (45) Dit tweetal, de Enige Beschermers van Al de Werelden die waren veranderd in beschermers van kalveren, voltooiden die ochtend Hun ontbijt en trokken vervolgens rond met het hoeden van de jonge dieren.

(46) **M**et ieder van hen verantwoordelijk voor zijn eigen groepje kalveren, arriveerden ze op een dag verlangend hun dorst te lessen bij een waterplaats waar ze de dieren drenkten en zij daarop ook zelf dronken van het water. (47) Daar zagen de jongens een gigantische gestalte, eruitziend als een door de bliksem getroffen en naar beneden gevallen bergpiek, die hen schrik aanjaagde. (48) Hij was van een grote demon genaamd Bakāsura, die de gedaante had aangenomen van een [monsterlijke] reiger [een *baka* ***]. Plotseling met grote kracht zich verheffend verzwolg hij Kṛṣṇa met zijn scherpe snavel. (49) Toen ze zagen dat Kṛṣṇa door de reiger werd opgeslokt, waren al de jongens met Rāma voorop verbijsterd en stonden ze geheel overweldigd als aan de grond genageld te staren. (50) Hij, de zoon van een koeherder, de Meester van de Heer van het Universum [Brahmā], begon diep in zijn keel te branden als een vuur, en werd terstond weer zonder een schrammetje kwaad losgelaten. De reiger probeerde Hem toen onmiddellijk met zijn scherpe snavel opnieuw te doden. (51) Met Bakāsura opnieuw in de aanval, greep Hij met Zijn armen de snavel van die vriend van Kaṁsa beet, waarna Hij, als de Meester van de Waarachtigen, en tot het genoegen van de hemelbewoners, voor ogen van de jongens, hem uiteenreet met het gemak waarmee men een grasprietje doormidden splijt. (52) De goden van alle werelden, begeleid door trommels, schelphoorns en gebeden, strooiden op dat moment met jasmijn en andere bloemen uit Indra's paradijs [Nandana-kānana] en feliciteerden de vijand van Bakāsura. Toen ze dit zagen waren de koeherderszonen stomverbaasd. (53) Net zoals de zinnen weer tot leven komen [als men bij kennis komt], kwamen de jongens aangevoerd door Balarāma weer tot leven toen Hij verlost was uit de bek van de reiger. Bevrijd van het gevaar omhelsden ze Hem, verzamelden ze hun kalveren en keerden ze terug naar Vraja. Daar maakten ze er luidruchtig melding van [dat Kṛṣṇa weer een duivel had verslagen]. (54) De *gopa's* en de *gopī's* stonden versteld toen ze al de verhalen hoorden. Vol bewondering waren ze er hoogst verrukt niet toe in staat om hun ogen af te wenden van de jongens, die Ze gretig aanstaarden alsof Ze uit de dood waren opgestaan. (55) [Ze zeiden bij

zichzelf:] 'Wat een wonder dat deze jongen, die zo vaak met de dood werd bedreigd, er nog steeds is, en dat zij die angst hebben aangejaagd, zelf de dood moesten vinden waar ze mee dreigden. (56) Hoewel ze toenadering zochten met de bedoeling deze jongen te doden, kon geen van de kwaadaardige plannenmakers die zich zo grotesk vertoonden in hun slechtheid, daarin slagen. Hem belagend vonden ze allen de dood als waren ze vliegen in het vuur. (57) Zo zie je maar weer: de woorden van de kenners van het Brahman bewijzen zich nimmer als onwaar. Dat wat door de hoogste meester [Garga] was voorspeld heeft zich precies zo voorgedaan [zie 8: 8-9]!' (58) Op deze manier genoten Nanda's *gopa*'s ervan de verhalen over Kṛṣṇa en Balarāma te bespreken, zonder dat ze ooit tegen de pijnen van de wereld opliepen [zie ook 1.7: 6]. (59) De twee jongens brachten aldus hun jeugd in de koeiengemeenschap door met verschillende kinderspelletjes, zoals verstoppertje spelen, dammen bouwen en rondspringen alsof ze apen waren.'

*: Vṛndāvana is gelegen tussen Nandeśvara en Mahāvana.

**: De kapittha word soms *kṣatbelphala* genoemd. Het vruchtvlees is zeer smakelijk. Het is zoet-zuur en geliefd bij iedereen.

***: De reiger is een zeer slimme vogel, vol van list, bedrog en opzet, en staat zo model voor de hypocriet, de bedrieger, de schurk.

Hoofdstuk 12

Het Einde van de Demon Aghāsura

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Op een dag besloot de Heer te gaan picknicken in het bos. Vroeg in de ochtend opgestaan blies Hij fraai op Zijn hoorn om Zijn kameraadjes en de kalfjes te wekken. Toen vertrokken ze uit Vraja met hun groepjes kalveren voor zich uitgedreven. (2) Het bood een hoogst aantrekkelijke aanblik om te zien hoe ze allemaal blij en prachtig stralend samen met Hem eropuit trokken met hun herdersstaven, hoorns, fluiten en de vele kalveren die ze ieder hadden. Bij elkaar waren het er wel meer dan duizend stuks. (3) Met de kalfjes van Kṛṣṇa erbij inbegrepen waren ze niet meer te tellen. Opgegaan in hun jongensspelletjes, genoten ze op uiteenlopende plaatsen [in het woud].

(4) **H**oewel ze reeds met kleurige steentjes, schelpen, goud en parels waren opgesierd, maakten ze ook gebruik van vruchten, groene bladeren, bossen prachtige bloemen, pauwenveren en grondkleuren om zichzelf te verfraaien. (5) Ze gristen elkaars eigendommen weg en wierpen die dan ver weg als het ontdekt werd. Anderen gooiden ze zo weer verder weg, maar dan werden ze weer met een lach teruggegeven. (6) Als Kṛṣṇa wegliep om de schoonheid van het woud te bewonderen, hadden ze er plezier in om 'ik was 't eerst, ik was 't eerst' te roepen, terwijl ze Hem aanraakten. (7-11) Sommigen bliezen op hun fluiten, sommigen schalden hun hoorns, sommigen zoemden mee met de hommels en anderen deden de koekoeken na. Sommigen holden achter de schaduwen van de vogels aan, sommigen schreden elegant mee met de zwanen of zaten met de eenden even zo stil of dansten met de pauwen. Ze zochten naar jonge aapjes en sprongen met hen mee tussen de bomen als ze van boom tot boom slingerden. Ze sprongen samen met de kikkers, nat rakend in het water, ze lachten om hun schaduwen en dreven de spot met hun eigen echo's. Op deze manier genoten ze van de verdienste van hun voorgaande levens in vriendschap met Hem die de Allerhoogste Goddelijkheid is voor degenen die verstrikt zijn in *māyā*, Hij die het spiritueel geluk vormt voor die transcendentalisten die het aanvaardden om [als gevolg daarvan] van dienst te zijn [zie * en 1.1: 2, 1.7: 6 en 2.1: 6]. (12) Yogi's bedreven in de zelfbeheersing kunnen nog niet eens na vele jaren van boete doen het stof van Zijn lotusvoeten bereiken. Wat een geluk hebben de bewoners van Vraja dan wel niet voor wie Hij persoonlijk aanwezig direct waarneembaar was?

(13) **E**n toen verscheen hij die Agha ['de kwaadaardige'] wordt genoemd daar ten tonele, een grote demon die de aanblik van hun gelukkige tijdverdrijf niet kon verdragen. Naar zijn levenseinde werd

steeds uitgekeken door al de onsterfelijke zielen, ondanks de nectar die ze dronken. (14) Toen de door Kaṁsa gezonden Aghāsura, die de jongere broer was van Bakī [Pūtanā] en Bakāsura, de jongens zag die werden aangevoerd door Kṛṣṇa, dacht hij: 'Dit moet de moordenaar zijn van de twee die samen met mij uit dezelfde moeder ter wereld kwamen. Laat ik dan nu omwille van hen twee Hem en Zijn jongetjes om zeep helpen! (15) Als deze jongens het sesamzaad en het water zijn geworden voor de begrafenisrituelen voor mijn broer en zus, als de kracht van het leven van de bewoners van Vraja [in de vorm van hun kinderen] hen heeft verlaten, als deze levende wezens die voor hen zo dierbaar zijn als hun liefde en hun adem eenmaal weg zijn, zullen ze allemaal zo goed als dood zijn.' (16) Met dat voornemen nam hij de wonderlijke gedaante aan van een zeer, zeer grote python die zich kilometers ver uitstrekte. Daarmee versperde hij, zo hoog als een berg en met een bek wijd opengesperd als een berggrot, op dat moment zeer kwaadwillig de weg om de picknickers te verzwelgen. (17) Zijn bek wijd open houdend, rustte zijn onderlip op de aarde en raakte de bovenlip de hemel. Zijn tanden waren als bergpieken, binnen was het aardedonker, zijn tong leek op een brede weg, zijn adem was als een warme wind en zijn felle blik was als een vuur. (18) Hem ziend in die positie dachten ze allen dat het Vṛndāvana op zijn mooist was. Het was voor hen een bekend spel te doen alsof ze naar de vorm van de bek van een python keken: (19) 'Kijk eens vrienden! Daar ligt een dode python voor ons, klaar om ons allemaal op te slokken met zijn slangenbek wijd open, denk je ook niet? (20) Echt, het is zonneklaar, daarboven, die wolk, is de bovenlip en daaronder, die grote zandbank met die rossige gloed, is zijn onderlip... (21) Rechts en links, die grotten, lijken net zijn mondhoeken, en die pieken daar, zien er precies zo uit als de tanden van het beest. (22) De lengte en breedte van het grote pad is als de tong en de duisternis, daar tussen de bergen, ziet eruit als de binnenkant van zijn bek. (23) Let maar op hoezeer de wind die er waait van een bosbrand, lijkt op zijn adem en de kwalijke geur van het vlees van de verbrande lijken, stinkt als het vlees in zijn buik. (24) Zou dit beest er zijn om allen te verzwelgen die het wagen naar binnen te gaan? Als dat zo is, dan zal hij, net als de reiger, door Kṛṣṇa zonder pardon een kopje kleiner worden gemaakt!' zo zeiden ze, en wierpen daarbij een blik op het stralende gezicht van Hem, Baka's vijand, terwijl ze luid lachend, in hun handen klappend de bek inliepen.

(25) Kṛṣṇa hoorde hoe ze op verschillende manieren bezijden de waarheid aan het praten waren. Ze realiseerden zich niet waar ze mee van doen hadden. Heel goed doorhebbend dat de Rākṣasa maar al te echt was en hen voor de gek aan het houden was, kwam Hij tot de

conclusie dat Hij, de Allerhoogste Heer die zich bevindt in het hart van alle levende wezens, Zijn kameraden moest tegenhouden. (26) Ondertussen waren alle jongens en hun kalveren de buik van de demon binnengelopen. Ze werden echter niet verzwolgen. De Rākṣasa die aan zijn dode verwanten dacht, wachtte tot Baka's vijand naar binnenging. (27) Kṛṣṇa, die voor alles en iedereen de bron van onbevreesdheid is, stond versteld toen Hij dat zag en betreurde vol mededogen deze wending van het lot. Zij die niemand anders dan Hem hadden, waren nu hulpeloos buiten Zijn bereik geraakt om als strootjes te branden in het vuur van Aghāsura's buik, de dood in eigen persoon. (28) Wat moest Hij nu doen? Deze schurk zou er niet moeten zijn, noch moesten die onschuldige, trouwe zielen hun einde vinden. Hoe kon Hij nu beide zaken voor elkaar krijgen? Bij zichzelf te rade gaand wist de Heer, de Onbegrensde Ziener, wat Hem te doen stond en liep Hij de bek in. (29) Op dat ogenblik riepen al de goden bevreesd van achter de wolken uit: 'Helaas, helaas!', en stonden Kaṁsa en de andere bloeddorstige vrienden van Aghāsura te juichen. (30) Toen Hij dat hoorde maakte Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer die nimmer wordt verslagen, zich direct groot [zie *siddhi*] in de keel van de demon die probeerde de jongens en kalveren in zijn maag te pletten. (31) Met die actie blokkeerden de luchtwegen en puilden de ogen van de heftig worstelende en kronkelende gigant, uit hun kassen. De levensadem stokte in het inwendig geheel geblokkeerde lichaam en brak toen naar buiten door het schedeldak. (32) Toen alle levensadem het lichaam had verlaten en Kṛṣṇa de jongens en kalveren dood zag liggen, wekte Hij, Mukunda, de Opperheer, ze weer tot leven en kwam Hij, door hen vergezeld, weer uit de mond tevoorschijn. (33) Uit het lijf maakte zich een prachtig, helder licht los dat op eigen kracht de tien richtingen verlichtte. Het bleef in de lucht wachten totdat de Allerhoogste Persoonlijkheid naar buiten kwam en ging toen, voor ogen van al de halfgoden, Zijn lichaam binnen [*sāyujya-mukti*]. (34) Iedereen leverde vervolgens hoogst verheugd zijn specifieke dienst van aanbidding [zie ook 1.2: 13]: men liet bloemen neerregenen, de zangers van de hemel zongen, de hemelse dansmeisjes dansten, de halfgoden speelden op hun persoonlijke instrumenten en de brahmanen brachten hun gebeden. (35) De Ongeborene [Brahmā], die dicht bij in zijn hemelverblijf het wonderlijke geluid hoorde van die voor iedereen zo hoogst gunstige gebeden, lieflijke klanken, liederen en verschillende vieringen, kwam meteen en stond versteld toen hij de glorie zag van de Allerhoogste Meester.

(36) **O** Koning, nadat de huid van de python was uitgedroogd werd hij een trekpleister voor de bewoners van Vṛndāvana die nog

lang, lang daarna dienst deed als een grot. (37) Deze gebeurtenis - van de dood en verlossing van de slang en de bevrijding van Hem en Zijn metgezellen - die zich afspeelde toen de Heer vijf jaar oud was [*kaumāra*], werd door de jongens in Vraja pas een jaar later [*pauganda*] doorverteld alsof het diezelfde dag nog was gebeurd. (38) Hoe ondenkbaar dat ook is voor een onzuivere ziel, wekt het geen verbazing dat zelfs Aghāsura werd bevrijd van alle smetten en [met het licht van zijn ziel] wist op te gaan in de Superziel. Hij hoefde maar even om te gaan met de Allerhoogste Schepper van het hogere en lagere leven, toen die zich voordeed als een mensenkind. (39) Deze bestemming kent Hij zelfs degenen toe die [net als Aghāsura] slechts één enkele keer innerlijk verbonden raakten met Zijn gestalte vanwege een bepaalde geestesstaat in relatie tot Zijn goddelijkheid [zelfs op een hatelijke manier dus]. Wat zou dat dan wel niet betekenen voor hen in wie Hij immer aanwezig is als de verdrijver van de illusie, als Degene die altijd en eeuwig iedere ziel de realisatie van het bovenzinnelijk geluk gunt?' "

(40) **Ś**rī Sūta [zie 1: 12-15] zei: "Hij [Parīkṣit] die werd beschermd door de God van de Yadu's [Yādavadeva of Kṛṣṇa] en die aldus van deze wijze, o tweemaal geborenen, vernam over de zo wonderbaarlijke handelingen van zijn redder [zie 1.8], vroeg aldus gefixeerd in zijn bewustzijn aan de zoon van Vyāsa om meer [te vertellen] over deze verdienstelijke daden. (41) De achtenswaardige koning zei: 'O brahmaan hoe kon wat zich voordeed in het verleden, worden beschreven als zich hebbende afgespeeld in het heden? Hoe is dat nu mogelijk? Hoe kon wat de Heer deed toen Hij vijf was door de jongens worden beschreven als zich afspelend op Zijn zesde? (42) O grote yogi, we branden van nieuwsgierigheid. Vertel ons alstublieft over dit incident, o goeroe, we zijn er zeker van dat het uit niets anders kan zijn voortgekomen dan uit het begoochelend vermogen van de Heer [*yoga-māyā*]. (43) In deze wereld, o leraar, zijn wij als een werelds heerser het meest ermee gezegend altijd te mogen drinken van de nectar van uw heilzame verhalen over Kṛṣṇa.' "

(44) **Ś**rī Sūta zei: "Toen de man van boete aldus door hem werd ondervraagd had hij, op het moment dat hij werd herinnerd aan de Onbegrensde, volledig het contact met zijn zinnen verloren. Na met moeite langzaam zijn uitwendige visie te hebben herwonnen, gaf hij de Heer Zijn meest uitnemende, allerbeste aanhanger antwoord."

*: Śrīla Prabhupāda geeft als commentaar: 'Mensen zijn over het algemeen niet bekend met het geheim van het succes, en derhalve

heeft Śrīla Vyāsadeva, vol van mededogen jegens de gevallen zielen in deze materiële wereld, speciaal in dit tijdperk van Kali, ons het Śrīmad Bhāgavatam gegeven. Śrīmad Bhāgavatam *purāṇam amalaṁ yad vaiṣṇavānāṁ priyam* (S.B. 12.13: 18). Voor Vaiṣṇava's die enigszins gevorderd zijn, of die zich volledig bewust zijn van de heerlijkheden en vermogens van de Heer, is het Śrīmad Bhāgavatam een geliefd Vedisch boek. Per slot van rekening moeten we van lichaam veranderen (*tathā dehāntara-prāptiḥ*). Als we ons niet bekommeren om de Bhagavad Gītā en het Śrīmad Bhāgavatam, weten we niet wat ons volgende lichaam zal zijn. Maar als men vasthoudt aan deze twee boeken - Bhagavad Gītā en Śrīmad Bhāgavatam - kan men er zeker van zijn in het volgende leven de associatie te verkrijgen (*tyaktvā dehaṁ punar janma naiti mām eti so 'rjuna* [B.G. 4: 9]). Derhalve, is de distributie van het Śrīmad Bhāgavatam over de gehele wereld een welzijnsactiviteit voor theologen, filosofen, transcendentalisten en yogi's (*yoginām api sarveṣām* [B.G. 6: 47]), zowel als voor de mensen in het algemeen'

Hoofdstuk 13

Heer Brahmā Steelt de Jongens en Kalveren

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Met het stellen van zulke goede vragen bent u een fortuinlijk mens, o beste van de toegewijden, omdat u, met uw wens de verhalen over de Heer telkens weer opnieuw te willen horen, er een nieuwe glans aan verleent. (2) Dit is wat de waarheidlievenden onderscheidt die de essentie van het leven aanvaardden: dat wat hun levensdoel is, het doel van hun verstaan is en waar hun geesten vol van zijn, doet zich, als ze naar behoren de zaken bespreken in verband met de Onfeilbare, telkens weer voor als zijnde nieuw, ondanks de herhaling, net zoals elke vrouw een rokkenjager weer nieuw toeschijnt. (3) Luister alstublieft goed, o Koning, ik zal u erover vertellen... hoewel het een vertrouwelijke aangelegenheid is. Want goeroes leggen aan een liefdevolle toegewijde zelfs verborgen zaken uit.

(4) **N**adat Hij de jongens en kalveren uit de bek van die dodelijke Agha had gered, bracht de Allerhoogste Heer ze naar de oever van de rivier en sprak Hij de volgende woorden: (5) 'O hoe prachtig is deze oever, Mijn beste vrienden! Hij biedt alle gelegenheid om te spelen, met zijn zachte schone zand, de geur van de bloeiende lotussen die de hommels aantrekt en de geluiden van de tjilpende vogels overal eromheen in de vele bomen! (6) Laten we hier eten. Het is al laat en we zijn slapjes van de honger. Nadat de kalveren water hebben gedronken, kunnen ze op hun gemak van het gras in de buurt eten.' (7) Ze stemden ermee in, lieten de kalveren drinken van het water en brachten ze naar het malse gras. Toen openden ze hun lunchpakketten en genoten ze er heel gelukkig van om samen te eten met de Allerhoogste Heer. (8) De jongens van Vraja groepeerden zich, in een grote kring met een gelukkig gezicht naar binnen kijkend, in rijen rondom Kṛṣṇa. Aldus in het woud gezeten zagen ze er zo prachtig uit als de bloemblaadjes en bladeren die de werveling van een lotusbloem vormen. (9) Als bord bij het eten gebruikten sommigen bloembladeren terwijl anderen zich bedienden van hoopjes bladeren, vruchten en twijgjes, [het materiaal van] hun pakketten, boomschors of een stuk steen. (10) Allemaal lieten ze de anderen proeven van hun eigen favoriete eten en zo hadden ze er veel plezier in om samen met de Heer hun middagmaal te nuttigen terwijl ze lachten en aan het lachen maakten. (11) Met Zijn fluit weggestopt in Zijn gordel en de hoorn en de staf aan Zijn linker zijde, nam Hij de yoghurtrijst en de stukjes fruit tussen Zijn vingers. Terwijl Hij zo midden in de kring van Zijn kameraadjes zat maakte Hij ze aan het lachen door grappen te

vertellen. De bewoners van de hemel waren er aldus getuige van hoe de Genieter van alle Offers opging in Zijn spel en vermaak als een kind. (12) O nazaat van Bharata, terwijl de Onfeilbare op deze manier samen met de koeherdertjes zo eensgezind aan het eten was, waren de kalveren op zoek naar gras diep het bos ingelopen. (13) Toen Kṛṣṇa, de Schrik van de Vrees, dat merkte, zei Hij tot de bezorgde jongens: 'O vrienden, blijf zitten waar je zit, Ik zal de kalfjes hier weer netjes terugbrengen!' (14) Nadat Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer, dit gezegd had ging Hij met een beetje eten in Zijn hand weg, om overal in de bergen, grotten, bosjes en beschutte plekken te speuren naar de kalveren van Zijn vriendjes.

(15) **H**ij die werd geboren uit de lotus en zich ophoudt in het voorbije [Heer Brahmā], was zeer bekoord door de manier waarop de Heer de jongens betoverde. Alleen maar om er meer van te zien, leidde hij toen de jongens en de kalfjes weg om ze elders te verbergen, o man van de Kuruband. Deze autoriteit van de hemel die voordien getuige was geweest van de verlossing van Aghāsura, was zeer verbaasd geraakt over de Almachtige Persoonlijkheid [zie voetnoot*]. (16) Toen Kṛṣṇa de kalveren nergens kon vinden, kon Hij ook de jongens nergens vinden toen Hij terugkeerde naar de rivieroever. Daarop zocht Hij het hele bos af naar hen beiden. (17) De kalfjes noch hun zorgdragers ook maar ergens in het woud bekennend, begreep Kṛṣṇa, Zich bewust van alles wat er gaande is in het universum, meteen dat dit het werk was van Vidhi [Heer Brahmā]. (18) Om de moeders van de jongens alsook hem [Brahmā] een plezier te doen, breidde Kṛṣṇa, de Meester die het ganse universum bestiert, Zich vervolgens uit tot de beide gedaanten [van zowel de koeherdertjes als de kalfjes]. (19) Met een volmaakte nabootsing van de koeherdersjongens en hun kwetsbare kalfjes, met dezelfde afmetingen van benen en handen, met dezelfde hoorns, fluiten, stokken en pakketten en dergelijke; met in ieder opzicht dezelfde sieraden en uitdossing; met precies hun karakter, gewoonten, trekken, kenmerken en neigingen, en met het spelen van dezelfde spelletjes en dergelijke, manifesteerde Kṛṣṇa, de Ongeborene, Zichzelf in expansies van Viṣṇu met dezelfde stemmen en lichamen die zij hadden. (20) Persoonlijk zo op verschillende manieren genietend van het gezelschap dat Hij Zichzelf bood in de vorm van de kalveren en koeherdersjongens, ging Hij, de Ziel van Allen, toen Vraja binnen. (21) Hij bracht Zichzelf afzonderlijk in de vorm van de verschillende kalveren naar de verschillende koeienschuren en ging vervolgens, met de verschillende personen die hij was geworden de verschillende huizen binnen, o Koning. (22) Zo gauw hun moeders het geluid van hun fluiten hoorden, hielden ze op met waar ze mee bezig waren en tilden ze de

jongens als veertjes op in hun armen. Ze knuffelden ze en lieten ze, nat door hun liefde, drinken van hun naar nectar smakende moedermelk. In die geest hun zonen voedend [waren ze aldus van respect voor] de Hoogste Goddelijkheid [de Allerhoogste Heer]. (23) Iedere keer dat Mādhava daarna 's avonds thuis kwam, o heerser van de mensen, klaar met wat er moest worden gedaan, waren ze er gelukkig mee Hem te verzorgen met hun handelingen van masseren, baden, insmeren, Hem opsieren, mantra's zingen voor Zijn bescherming, tekens aanbrengen met *tilaka* en [al de jongens die Hij was] goed te eten te geven. (24) Daarna riepen de koeien, die in hun schuren waren gearriveerd, meteen luid loeiend om hun kalveren. Die liepen op hen af en werden steeds weer door hen gelikt en gevoed met de melk die uit hun uiers vloeide. (25) Van koe en *gopī* was er in dezen onverminderd sprake van moederlijke liefde als voorheen, zij het dat die liefde, nu hij uit de Heer [in de vorm van de kalveren en de jongens] was afgeleid, echter zonder de begoocheling was van 'dit is mijn kind' [vrij van 'ik' en 'mijn']. (26) Nu dat de kinderen van de bewoners van Vraja, anders dan voorheen, allemaal zoals Kṛṣṇa waren gedurende een heel jaar, groeide de klimplant van de liefde voor hen [en Hem] geleidelijk aan, dag na dag, in onbeperkte mate. (27) Zich in de vorm van de kalveren aldus middels Zichzelf in de gedaante van de koeherdersjongens hoedend voor de tijd van een jaar, wenste Hij, de Superziel, het om Zijn spel [Zijn *līlā*] te spelen in de gemeenschap en het bos.

(28) **O**p een dag, toen op vijf of zes dagen na een jaar was verstreken, ging de Ongeboren Heer, samen met Balarāma zorgend voor de kalveren, het woud in. (29) In de buurt van Vraja op zoek naar gras voor hun kalfjes, werden ze toen van verre opgemerkt door de moederkoeien die graasden op de Govardhana heuvel. (30) Zo gauw ze ze zagen vergaten ze, voortgedreven door de liefde, de kudde. Ondanks het moeilijke pad braken ze weg van hun verzorgers en galoppeerden ze luid loeiend snel [de berg af] met hun nekken omhoog tegen hun bulten, hun kop en staart geheven en de melk druppelend uit hun uiers. (31) De koeien voegden zich bij hun kalveren aan de voet van de heuvel en likten, hoewel ze weer opnieuw hadden gekalfd, zorgzaam hun ledematen alsof ze ze op wilden eten en voedden hen met hun stroom melk. (32) De *gopa's,* gefrustreerd in hun pogen ze van het moeilijke en gevaarlijke pad te houden, schaamden zich er diep voor dat ze zo boos op hen waren geworden want eenmaal daar aangekomen, troffen ze hun zonen aan bij de koeien en de kalveren. (33) Met hun geesten verzonken in een staat van opperste, bovenzinnelijke liefde verdween met die grote aantrekking hun boosheid als sneeuw voor de zon. Ze tilden hun

jongens op in hun armen om ze te omhelzen, drukten hun neus in hun haar en beleefden het hoogste genoegen. (34) Daarna maakten de *gopa's*, helemaal blij van de omhelzingen, zichzelf met moeite van hen los en hadden ze de tranen in hun ogen als ze er weer aan terugdachten. (35) Toen Balarāma de overmaat aan liefde en de niet aflatende gehechtheid van al de bewoners van Vraja zag, hoezeer hun kinderen en de kalveren ook de moederborst waren ontgroeid, kon Hij niet begrijpen wat hier de reden van was en vroeg Hij Zich af: (36) 'Wat voor een wonder speelt zich hier af? De goddelijke liefde [*prema*] van Mezelf en allen hier in Vraja voor de kinderen en voor Vāsudeva, de Ziel van het Volkomen Geheel, is nog nooit zo groot geweest! (37) Wie zou hier nu achter zitten, waardoor kwam dit tot stand? Betreft het een goddelijk wezen, is het een vrouw of is het een duivelin? In ieder geval moet het de bijzondere genade [Māyā-devī] van Mijn Handhaver zijn. Wie anders zou Mij nu zo kunnen betoveren?' (38) Er aldus over nadenkend zag Hij door Zijn geestesoog dat al de kalveren tezamen met hun begeleiders [manifestaties van] de Heer van Vaikuṇṭha waren. (39) [Hij zei tegen Kṛṣṇa:] 'Deze jongens zijn geen [geïncarneerde] meesters van de verlichting, noch zijn deze kalveren grote wijzen. Jij, alleen, Jij, o Allerhoogste Meester, bent het die Zich manifesteert in al de verscheidenheid van het bestaan. Hoe kan Je nu tegelijkertijd alles zijn wat er bestaat? Zeg Me: wat is precies Je woord in dezen?' Door deze woorden uit te spreken kwam Baladeva met Zijn Heerlijkheid toen tot begrip voor de situatie [**].

(40) **D**e zelfgeborene [Brahmā] die na zo'n lange tijd terugkeerde, zag dat, hoewel het slechts een ogenblik later was naar zijn eigen idee [zie *kalpa*], een jaar later de Heer samen met Zijn expansies als voorheen aan het spelen was. (41) [Hij zei tot zichzelf:] 'Omdat de vele jongens van Gokula samen met hun kalveren, diep in slaap verzonken zich op het bed bevinden van mijn begoochelende macht, kan het niet zo zijn dat ze vandaag weer zouden zijn opgestaan. (42) Daarom vraag ik me af waar deze jongens hier vandaan zijn gekomen. Ze verschillen van degenen die verbijsterd werden door mijn begoochelend vermogen. Niettemin is eenzelfde aantal van hen daar een heel jaar met Viṣṇu samen aan het spelen!' (43) Zich aldus er een tijd lang op bezinnend wat het verschil tussen hen was, kon hij, de uit zichzelf geborene, met geen mogelijkheid uitmaken wie van hen nu de echten waren en wie niet. (44) En zo was zelfs hij, de ongeziene, in feite door zijn eigen mystieke macht begoocheld geraakt, hij die Viṣṇu in nevelen wilde hullen, Viṣṇu die, Zelf verheven boven alle misvatting, het ganse universum in raadselen hult. (45) Zo onbetekenend als de ondoorzichtigheid van mist is gedurende de nacht

en het licht van een gloeiworm is gedurende de dag, zal een persoon van een geringer mystiek vermogen niets dan zijn zelfvernietiging realiseren, als hij dat vermogen probeert in te zetten tegen een grote persoonlijkheid. (46) En terwijl de zelfgeborene naar hen keek, zag hij dat al de hoeders van de kalveren zich vertoonden met een huidskleur als van een regenwolk en met kleding van gele zijde. (47-48) Ze hadden vier armen en hielden een schelphoorn, werpschijf, knots en lotus in Hun handen. Ze droegen helmen, oorhangers, halssnoeren en slingers van woudbloemen. Ze waren gemerkt met de *śrīvatsa,* droegen het [Kaustubha-]juweel om Hun schelpgestreepte nekken en hadden armbanden om Hun polsen. Ze hadden sieraden aan Hun voeten en banden om Hun enkels. Met Hun gordels om Hun middel en de ringen om Hun vingers zagen Ze er allerprachtigst uit. (49) Van kop tot teen waren al Hun leden bedekt door strengen verse, zachte *tulsī* [basilicum] die waren geofferd door hen [de toegewijden] die van grote verdienste zijn [zie ook 12: 7-11]. (50) Met Hun glimlachen stralend als de maneschijn en de heldere blikken van Hun rossige ogen, waren Ze, net als de [basiskwaliteiten van de witte] goedheid en [de rode] hartstocht, de scheppers en beschermers van de verlangens van Hun toegewijden [vergelijk 3: 20]. (51) Het Prijzenswaardige Oerwezen [Viṣṇu] werd door al de bewegende en niet-bewegende levensvormen, van het eerste levende wezen [Brahmā] tot aan het kleinste polletje gras, op verschillende manieren aanbeden, [zoals bijvoorbeeld] met dans en gezang. (52) De perfecties met de *animā siddhi* voorop [zijn als het kleinste], de mystieke vermogens geleid door Ajā [***] en de vierentwintig elementen van de schepping aangevoerd door het geheel van Hen [de *mahat-tattva*], stonden om Hen heen [in een persoonlijke gedaante]. (53) Ze werden aanbeden door de tijdsfactor [*kāla*], de individuele aard [*svabhāva*], de reformatie van de zuivering [*samskāra*], het verlangen [*kāma*], het vruchtdragend handelen [karma], de geaardheden [*guṇa*] en andere grootheden van wie de glorie van de verschijningsvorm die ieder van Hen aannam, werd verslagen door Zijn heerlijkheid [zie ook B.G. 13: 22]. (54) Ze waren belichamingen van de volkomen ene essentie die vol is van kennis, gelukzaligheid, waarheid en eeuwigheid. In Hun heerlijkheid waren Ze van een grootsheid die zelfs buiten het bereik ligt van de zieners van de filosofie [zie ook 1.2: 12 en *4]. (55) De zelfgeboren Brahmā zag Ze allen aldus in één oogopslag als expansies van de Allerhoogste Absolute Waarheid [*para-brahman*] door wiens gloed deze hele schepping, bewegend en niet-bewegend, wordt gemanifesteerd. (56) Door Hun uitstraling gevangen in gelukzaligheid en geschokt in al zijn elf zinnen, viel de zelfgeborene vervolgens stil, zoals de pop van een kind [in het niet valt] in de aanwezigheid van een lokaal aanbeden beeltenis.

(57) **H**ij die Nimmer wordt Geboren [Kṛṣṇa] begreep dat de heer van Irā [Brahmā's wederhelft Sarasvatī] aldus in raadselen verkeerde. Omdat bij Hem die men kent in de Veda's [als het Opperste Brahman] al het overige in het niet viel, omdat die zelfgemanifesteerde [meervoudige] gelukzaligheid boven de materiële energie Brahmā's heerlijkheid overtrof en hij er geen hoogte van kon krijgen waar hij mee te maken had, rukte de Heer in één keer de sluier van Zijn *yogamāyā* weg [zie ook 7.7: 23]. (58) Toen, met zijn uitwendige bewustzijn weer tot leven gewekt, stond hij als een dode met moeite op en opende hij zijn ogen om dit [universum] met inbegrip van zichzelf te aanschouwen. (59) Op dat moment in alle richtingen kijkend zag hij recht voor zich Vṛndāvana liggen met haar vele bomen, een plaats die haar bewoners onderhoudt en aangenaam is in alle seizoenen. (60) Mens en dier, die elkaar van nature vijandig gezind zijn, leven samen in vriendschap in die verblijfplaats van de Onoverwinnelijke waar alle woede, dorst en dat alles op de vlucht is geslagen. (61) Daar zag hij die zich ophoudt in het voorbije [Brahmā], Hem, de Absolute Waarheid zonder Zijns gelijke, de Allerhoogste Onbegrensde van een Onpeilbare Kennis, die de rol op Zich had genomen van een kind in een koeherdersgezin. Hij zag Hem zoals Hij voor die tijd was: helemaal alleen en op zoek naar Zijn kalfjes en jongens met een beetje eten in Zijn hand [*5]. (62) Toen hij dat zag kwam hij snel van zijn draagdier [de zwaan] naar beneden en wierp hij zich als een gouden staf plat op de grond. Daarbij beroerde hij met de tippen van zijn vier kronen Zijn twee voeten en volbracht hij al buigend een baadceremonie met het zuivere water van zijn vreugdetranen. (63) Telkens weer denkend aan wat hij voorheen had gezien, zeeg hij gedurende een lange tijd steeds neer en stond hij weer op aan de voeten van Kṛṣṇa, de grootheid daar aanwezig. (64) Langzaamaan toen weer overeind komend wreef hij zijn ogen uit opkijkend naar Mukunda en prees hij met zijn hoofd voorover gebogen, een trillend lijf en een haperende stem Hem nederig met gevouwen handen en een verzonken geest.'

*: Śrīla Prabhupāda geeft als commentaar: 'Een ieder die materieel geboren is is onderhevig aan verbijstering. Dit spel en vermaak wordt derhalve *brahma-vimohana-līlā* genoemd, het spel van het verbijsteren van Brahmā. *Mohitam nābhijānāti mām ebhyaḥ param avyayam* (B.G. 7.13). Personen van een materiële geboorte kunnen Kṛṣṇa niet helemaal begrijpen. Zelfs de halfgoden kunnen Hem niet begrijpen (*muhyanti yat sūrayah*). *Tene brahmā hṛdā ya*

ādi-kavaye (S.B. 1.1.1). Iedereen, van Brahmā tot aan het kleinste insect, moet lering trekken uit Kṛṣṇa.'

**: Śrīla Prabhupāda geeft als commentaar: 'We moeten er goed op letten in te zien dat hoewel de allerhoogste bron één is, de emanaties van deze afzonderlijk zouden moeten worden beschouwd als inferieur en superieur [d.w.z. onbewust en bewust - red.]. Het verschil tussen de Māyāvāda en Vaiṣṇava filosofieën is dat de Vaiṣṇava filosofie dit feit onderkent. Śrī Caitanya Mahāprabhu's filosofie, derhalve, wordt *acintya-bhedābheda* genoemd - gelijktijdigheid van eenheid en verschil.' [Zie ook de tweevoudige positie ingenomen door Kṛṣṇa in de Bhagavad Gītā 7: 3-6].

***: Ajah betekent ongeboren, maar Ajā, de geit, is een bijnaam voor Zijn begoochelende macht met Māyā-devī of Durgā. Volgens Prabhupāda [de *paramparā*] betekent het woord *ajā* namelijk *māyā*, of mystieke macht: alles geheimzinnig bestaat in zijn geheel in Viṣṇu. Ajā Taulvali is, volgens het Cologne lexicon, de naam van een Muni die leefde van de melk van een geit [een *ajā*]. De term *aja* [de bok] heeft betrekking op de leider van de kudde, de bestuurder, de beweger, hij die aanzet geeft, en wordt gebruikt om Indra, Rudra, een van de Maruts, Agni, de zon, Brahmā, Viṣṇu en Śiva aan te duiden.

*4: Śrīla Prabhupāda geeft als commentaar: 'Hoewel Kṛṣṇa niet kan worden gezien middels de Upaniṣads, heet het elders dat Kṛṣṇa in feite op deze manier kan worden gekend. *Aupaniṣadam Puruṣam*: "Hij staat bekend middels de Upaniṣads." Dit betekent dat als men gelouterd is door Vedische kennis, iemand dan de toegang wordt verleend tot het devotionele begrijpen (*mad-bhaktim labhate parām* [B.G. 18.54]).'

*5: Śrīla Prabhupāda geeft als commentaar: 'Een soortgelijk incident deed zich voor toen Brahmā Kṛṣṇa ging opzoeken in Dvārakā. Toen Kṛṣṇa's wachter Heer Kṛṣṇa informeerde dat Heer Brahmā was gearriveerd, reageerde Kṛṣṇa met, "Welke Brahmā? vraag hem welke Brahmā." De wachter bracht deze vraag over, en Brahmā stond versteld. "Is er dan een andere Brahmā behalve ik?" dacht hij. Toen de wachter Heer Kṛṣṇa op de hoogte stelde met, "Het is de Brahmā met de vier hoofden," zei Heer Kṛṣṇa, "O, die met de vier hoofden. Roep de anderen, laat ze hem zien".'

Hoofdstuk 14

Brahmā's Gebeden tot Heer Kṛṣṇa

(1) **Ś**rī Brahmā zei: 'Mijn lof voor U, o Zoon van de Koning van de Koeherders, o aanbiddelijke Heer, wiens schoonheid we mogen kennen in de vorm van een lichaam, een prachtig gezicht en zachte voeten zo donker als een regenwolk, kleding zo helder als de bliksem, guñjā[zaad] sieraden [aan Uw oren], pauwenveren, een slinger van woudbloemen, een handje voedsel [zie 13: 14], een staf, een hoorn en een fluit. (2) O Godheid zo vol van genade voor mij, zelfs met dit lichaam van U voor me, dat zich manifesteerde zoals Uw toegewijden dat verlangden maar dat anderzijds absoluut geen materieel product is, ben ik, Brahmā, met mijn naar binnen gekeerde geest niet in staat Uw grootheid rechtstreeks te doorgronden, om nog maar te zwijgen van het geluk dat U vanbinnen ervaart. (3) Hoewel U onoverwinnelijk bent in de drie werelden, geeft U Uzelf gewonnen voor hen die, met het behouden van hun materiële posities, regelmatig hun lichaam, woorden en geest oefenen en bereid zijn te luisteren naar de verhalen over U zoals die door de toegewijden worden verteld - door die waarheidlievende zielen die, eenvoudig levend, hun eerbetuigingen brengen en het niet langer proberen [los van U] intellectueel iets te bereiken. (4) Het zo hoogst gunstige pad van bhakti, o Almachtige Heer, wordt afgewezen door hen die zich uitsluitend inspannen voor het presteren in de kennis [de 'verlichting']. Hun pogingen houden echter niets dan moeilijkheden voor hen in, net zoals het lege kaf alleen maar een hindernis vormt voor hen die dorsen. (5) Lang geleden, o Almachtige, was er in deze wereld menig een yoga-aanhanger die, met het aan U hebben opgedragen van al zijn ondernemen, tot inzicht kwam met het doen van zijn plicht. Het is inderdaad zo dat, door het verrichten van toegewijde dienst, men met het presenteren [bezingen en voorlezen] van Uw verhalen heel makkelijk Uw Allerhoogste Bestemming kan bereiken, o Onfeilbare [zie ook 7.5: 23-24]! (6) Niettemin, o Volledigheid van het Bestaan, kan alleen die persoon Uw vermogen doorgronden als zijnde zonder materiële kwaliteiten [ofwel *nirguṇa*], die zuiver bezig is met een geest en zinnen die vrij zijn van strubbelingen. Iemand is pas werkelijk vrij van gehechtheden aan deze of gene vorm als hij Uw liefde volgt zonder een andere leidraad voor zichzelf, en niet anders. (7) Op den duur slagen grote wetenschappers er misschien in alle deeltjes te tellen die er in het universum zijn van de aarde, van de lucht, van de sneeuw en het licht van de sterren. Maar wie kan nu al de kwaliteiten opsommen van U, het Zelf van Alle Kwaliteiten [*gunātma*], die nederdaalde voor het heil van alle levende wezens [vergelijk 8.5: 6]? (8) Iemand die vurig hoopt op Uw mededogen, de gevolgen draagt van wat hij gedaan heeft en U met zijn hart, zijn

woorden en met zijn lichaam zijn eerbetuigingen brengt, zal een leven leiden gericht op de positie van bevrijding, omdat hij dan de erfgenaam wordt van Uw dienstverlening [zie ook 1.5: 17, 1.19: 32, 2.1: 12, 3.33: 6, 4.20: 11, 4.29: 38 etc.]. (9) Zie toch hoe ik, o Heer, teneinde Uw vermogen op de proef te stellen, met het uitbreiden van mijn begoochelende macht mij onbeschaafd heb gedragen tegenover zelfs de Begoochelaar van Alle Begoochelaars. Wat stelt mijn wil nu voor? Vergeleken bij U, de Oorspronkelijke en Onbegrensde Superziel, ben ik als een vonkje ten opzichte van een vuur. (10) Daarom, o Onfeilbare, bied ik U mijn excuses aan, ik, de hartstocht van de wereld, die als de ongeborene dacht dat hij onafhankelijk was van U. Mijn ogen waren blind door de duisternis van onwetendheid. Verdient iemand als ik, die U aanvaardt als mijn meester, niet Uw genade? (11) Wat heb ik nu te betekenen met mijn materiële aard, met die zeven *vitasti* [± 1.55 cm] van dit lichaam, met dit geheel van de materie, het valse ego, de ether, de lucht, het vuur, het water en de aarde, dat me als een vat omsluit? Wat stelt dit allemaal voor vergeleken bij de onbegrensde universa die zich als atomair stof wegbewegen van de openingen en poriën van Uw lichaam, Uw grootheid [zie ook 1. 3: 3 en 3: 11]? (12) O Heer van het Voorbije, neemt een moeder het haar kind kwalijk als het met zijn beentjes schopt in de baarmoeder? Wat, dat wordt gelabeld met omschrijvingen als 'werkelijk en 'niet werkelijk', zou er nu feitelijk buiten Uw schoot bestaan? (13) Ben ik Brahmā, de 'zelfgeborene' [*aja* *5], niet uit U voortgekomen? Zijn de woorden niet waar die stellen dat, toen de drie werelden aan hun einde kwamen en U, Nārāyaṇa, in het water van de vernietiging lag, ik ben verschenen op de lotus van de stengel die groeide uit Uw buik [zie 3.8]? (14) Bent U niet Nārāyaṇa, de Ziel van alle levende wezens? U bent de Leraar Vanbinnen in het Hart, de Getuige van Alle Werelden, de Nāra-ayaṇa: de leidraad voor de mens en de bron waar de wateren aan ontsprongen. Dat is wat U werkelijk bent en niet zozeer Uw begoochelende materiële energie [*māyā*] *. (15) Als dat werkelijke bovenzinnelijke lichaam van U dat het ganse universum herbergt, zich op het water bevindt, waarom heb ik dat dan niet gezien, o Allerhoogste Heer [toen ik U zocht]? En waarom bent U, toen ik U niet duidelijk in het hart kon zien, daarentegen opeens wel weer voor mij verschenen [zie 3.8: 22]? (16) In deze incarnatie hebt U, o Verjager van Illusie, [door Uw mond te openen] aan Uw moeder de begoochelende aard laten zien van dit uiterlijk gemanifesteerde universum, dat ook in zijn geheel bij U vanbinnen aanwezig is [zie 7: 35-36 & 8: 37-39]. (17) Zoals dit alles met inbegrip van Uzelf bij U vanbinnen te zien is, is het ook allemaal van buiten aanwezig. Dit kan alleen maar dankzij Uw ondoorgrondelijk vermogen! (18) Hebt U mij niet vandaag nog getoond hoe Hebt U mij

niet vandaag nog getoond hoe deze schepping, Uw wetmatigheid, is gebaseerd op Uw begoochelend vermogen? Eerst was U er helemaal alleen en toen werd U al de jongens en de kalveren van Vraja. Vervolgens werd U zelfs een zelfde aantal vierhandige gedaanten die door allen, mij inbegrepen, werden gediend, en toen werd U een gelijk aantal universa [13: 53]. Daarop werd U weer de Ene Unieke, Onbegrensde Absolute Waarheid... (19) Voor hen die, niet bewust van Uw positie, U op een materiële manier begrijpen, verschijnt U met het vanuit Uzelf uitbreiden van Uw *māyā*, als Ikzelf ter wille van de zaken van de schepping, als Uzelf voor het belang van het handhaven en als de Drieogige [Heer Śiva] op het einde. (20) U, die [in feite] ongeboren bent, o Heer, neemt Uw geboorte onder de verlichte zielen en de zieners, alsook onder de menselijke wezens, de dieren en de wezens in het water, o Meester en Schepper, ter onderwerping van de valse trots van niet-toegewijden en om de toegewijden Uw genade te tonen [zie ook B.G. 4: 8]. (21) Wie, o Grootste Allerhoogste Heer, o Superziel en Meester van de Yoga, weet waar of hoe, in welke mate of wanneer in de drie werelden U het spel van Uw spiritueel vermogen [*yoga-māyā*] tentoonspreidt, Uw spel en vermaak? (22) Daarom is dit volkomen geheel, dat onwaar [*asat*, tijdelijk] is wat betreft zijn vorm, net als een droom waarin het bewustzijn wordt overdekt door allerlei vormen van ellende. Terwijl zich in U Uw onbegrensde gedaanten bevinden van het bewustzijn, de eeuwigheid en het geluk [*sat*, permanent, zie ook B.G. 2: 16 en **], ontstond uit de materiële energie dat wat waar lijkt [in de buitenwereld]. (23) U bent de Ene Ziel, de Oorspronkelijke Persoonlijkheid, de Oudste, de Waarheid, het Licht van Binnenuit zonder een begin of een einde, het voor eeuwig, onveranderlijke, onbelemmerde geluk dat vrij van onzuiverheden is, en het Volkomene Zonder een Tweede dat onvergankelijk is en alle beschrijving te boven gaat. (24) Zij die van de zongelijke geestelijk leraar de volmaakte visie van de vertrouwelijke filosofie ontvingen, kunnen door die beschrijving U zien als de eigenlijke Ziel, de Superziel van alle zielen. Zij zijn het die gemakkelijk de oceaan oversteken van een onwaar werelds bestaan. (25) Voor hen die U niet begrijpen als zijnde de Opperziel, ontvouwt zich enkel om die reden een geheel materieel leven dat weer oplost met een spirituele visie, net zoals met de vorm van een touw [in illusie het beeld van] een slang kan verschijnen en weer verdwijnen. (26) Omschrijvingen als zijnde gebonden aan de materie of bevrijd zijn, komen voort uit onwetendheid. Als men beseft dat de twee niet los staan van elkaar, bevindt men zich in de ware kennis en het onbelemmerde bewustzijn [zoals-het-is, vrij van *māyā*] van het zuivere bovenzinnelijke zelf. [Ze verliezen dan hun betekenis] net zoals dag en nacht voor de zon zelf te betwijfelen zaken zijn. (27) O, hoe onwetend is de dwaasheid van personen die van U, de

Oorspronkelijke Ziel, denken dat U iets anders zou zijn, en het Zelf beschouwen als iets dat je op kan zoeken [als zijnde iemand] in de buitenwereld [zie B.G. 18: 16]! (28) De gerealiseerde toegewijden [de wijzen] die alles verwerpen wat niet 'dat' is [zie *neti neti* 7.7: 23], jagen U na in zichzelf, o Onbegrensde. Hoe kan zo'n persoon van onderscheid, nu de ware aard van het 'touw' dat hij voor zich ziet op prijs stellen, zonder de illusie [ervan] een 'slang' te zien af te wijzen [zie ook 6: 8, en B.G. 18: 37]? (29) Daarom is het zo, mijn Heer, dat men, slechts gezegend zijnde met een spoor van Uw lotusvoeten, al de waarheid kan begrijpen van de glorie van Uw Allerhoogste Persoonlijkheid, terwijl dat niet opgaat voor een ander, hoe lang hij ook speculeert. (30) Mag het daarom zo zijn, o Heer, dat in deze geboorte, een volgende of zelfs een ander soort van leven, er dat grootste geluk zal zijn waarin ik, door één van Uw toegewijden te worden, dan geheel van dienst ben aan de lotusknoppen van Uw voeten? (31) Hoe gelukkig zijn de koeien en de *gopī's* van Vraja wel niet van wie U, naar Uw volle bevrediging in de gedaante van de kalfjes en de jongens, de nectargelijke moedermelk hebt gedronken? O Almachtige Heer, die voldoening van U kon tot op heden door geen enkel Vedisch offer worden geëvenaard! (32) Welk een geluk, o wat een fortuin houdt het in voor Nanda, de *gopa's* en de andere bewoners van Vraja, om U als hun vriend te hebben, U, de Volledige, Absolute en Eeuwige Waarheid van de Bovenzinnelijke Gelukzaligheid. (33) En hoe groot het goede geluk van deze mensen ook moge zijn, o Onfeilbare, wij, de elf [heersende halfgoden van de zinnen ***], Śiva en de andere leidende halfgoden, zijn er zeer gelukkig mee om, keer op keer, van de bekers van de zinnen van deze toegewijden, de nectargelijke honing van Uw lotusvoeten te mogen drinken. (34) Welke geboorte ik ook maar hier in dit woud zou nemen [zelfs als dit of dat dier of als een plant], zou me het allergrootste geluk brengen, enkel en alleen maar omdat ik dan zou kunnen baden in het stof van de voeten van wie van hen ook [hier], wiens leven geheel in het teken staat van de Allerhoogste Heer Mukunda van wie het stof van Zijn voeten zelfs vandaag gezocht wordt in de Vedische mantra's [de Śruti's]. (35) Wat anders dan Uzelf, zou U, die de bron van alle zegeningen bent, o Godheid, als beloning schenken aan deze leden van de koeherdersgemeenschap? Al hun huizen, welvaart, vrienden, beminden, lichamen, kinderen, levensadem en geesten, zijn U toegewijd. Als onze geest aan ook maar iets anders denkt, vervalt die in illusie. Want regelde U, o goddelijke persoonlijkheid, het zelfs niet onbetwijfelbaar zo dat Pūtanā - die zich vermomde als een toegewijde - en ook haar familieleden [Bakā en Agha] U konden bereiken? (36) Zolang als de mensen niet de Uwe zijn, zijn hun gehechtheden en dergelijke allemaal dieven, is hun huis een gevangenis en is hun

verliefdheid als een stel boeien aan hun voeten. (37) Hoewel U geheel bovenzinnelijk bent, imiteert [en weerstreeft U] op deze aarde de materiële manier van doen, o Meester, enkel om de hoeveelheid geluk van de mensen van overgave te doen toenemen. (38) Laat de mensen [die beweren weet te hebben] van Uw onbegrensde vermogen zeggen wat ze willen - waarom al die woorden? Dat is niet mijn manier, o Meester. Uw grootheid valt buiten het bereik van mijn geest, mijn lichaam en mijn woorden [zie B.G. 2: 42-44]! (39) Laat me afscheid van U nemen, o Kṛṣṇa. U weet alles, U ziet alles, U alleen bent de Meester van alle universa, ik stel U dit universum ter beschikking. (40) Śrī Kṛṣṇa, o verschaffer van plezier van de lotus van de Vṛṣṇidynastie. U bent de oorzaak van de ontwikkeling van de zeeën op aarde, van de halfgoden, de brahmanen en de dieren. Als er valse doctrines heersen verdrijft U de duisternis. U bent de tegenstander van de gewelddadige en wrede demonen op aarde. Voor zolang de zon schijnt, tot het einde der tijden, breng ik U, o aanbiddelijke Allerhoogste Heer, mijn eerbetuigingen.'

(41) Śrī Śuka zei: 'Met het aldus geprezen hebben van de Weelde van de Wereld, keerde de schepper van het universum terug naar zijn verblijfplaats, nadat hij een drietal keren om Hem heen had gelopen en zich had verbogen voor Zijn voeten. (42) De Allerhoogste Heer verleende degene die uit Hem was voortgekomen Zijn goedkeuring om te vertrekken en bracht toen de kalveren terug naar de rivieroever waar ze zich hadden opgehouden. Daar waren, net als voorheen, al Zijn vrienden aanwezig. (43) Hoewel er een jaar was verstreken en zij, zonder de Heer van hun levens, overdekt waren geweest door Kṛṣṇa's *māyā,* was het naar het idee van de jongens slechts een halve seconde geleden, o Koning. (44) Wat vergeten personen wel niet wiens geesten in deze wereld begoocheld zijn door *māyā*? Vanwege de illusie verkeert de hele wereld voortdurend in staat van verbijstering en vergeet ze zichzelf [haar ziel, haar oorspronkelijke identiteit]. (45) De vrienden zeiden tot Kṛṣṇa: 'Wat ben Jij weer snel terug, we hebben nog geen hap kunnen eten ondertussen, kom alsJeblieft hier en eet Je eten op zoals het hoort.' (46) Hen toelachend genoot de Heer van de Zinnen daarop van Zijn maaltijd met de koeherdersjongens die Hij, toen ze uit het bos terugkeerden naar Vraja, de huid van de python Aghāsura liet zien [zie 12]. (47) Hij wiens lichaam was opgesierd met een pauwenveer, met bloemen en kleuren uit het bos, speelde luid op Zijn bamboefluit. Hij riep naar de kalveren terwijl de jongens de hoorns lieten klinken en Zijn zegenrijke glorie bezongen. Aldus met Zijn kameraden de weidegronden [nabij Vṛndāvana] betredend was Hij een genoegen voor het oog van de *gopī's*. (48) In Vraja zongen de

jongens: 'Vandaag werden we gered door de zoon van Yaśodā en Nanda, die een grote slang heeft gedood.'

(49) **D**e koning zei: 'Alstublieft, o brahmaan, hoe kon er zo ongekend veel liefde bestaan voor het kind van iemand anders, dat Kṛṣṇa was, een liefde die zelfs die [van de *gopa's* en *gopī's*] voor hun eigen kroost overtrof?'

(50) **Ś**rī Śuka zei: 'Het eigen zelf is voor ieder levend wezen het meest dierbaar, o heerser van de mensen. Al de liefde voor anderen, de kinderen, de weelde enzovoorts is erop gebaseerd. (51) Daarom, o beste van de koningen, is de liefde die belichaamde wezens voor hun eigen individuele zelf hebben niet gelijk aan de liefde die ze hebben voor wat bij hen hoort, zoals zoons, rijkdom, huizen enzovoorts. (52) Personen die spreken over het lichaam als zijnde het zelf [zie ook *ahankāra*], o beste van de koningen, koesteren hun lichaam daarom [ook] als het dierbaarste en hechten zeker geen gelijke waarde aan datgene wat [of de andere persoon die] ermee geassocieerd is [zie ook B.G. 2: 71]. (53) Als men het lichaam [echter] beschouwt als iets dat men bezit zal het bijgevolg niet zo dierbaar zijn als de ziel [het ware zelf]. Met het ouder worden van het lichaam blijft het verlangen om in leven te blijven immers even sterk. (54) [Het zelf van] de eigen ziel is daarom alle belichaamde wezens het meest dierbaar. De ziel vormt in feite de zin van het bestaan van al de bewegende en niet-bewegende levende wezens in het universum. (55) Kṛṣṇa moet u in dezen zien als de Ziel van alle zielen [ofwel de Superziel]. Het is Hij [dat Zelf] die, op basis van Zijn eigen beheersing verschijnend als een menselijk wezen, op deze wereld aanwezig is voor het heil van het ganse universum. (56) Zij die in deze wereld Kṛṣṇa kennen zoals Hij werkelijk is, begrijpen de bewegende en niet-bewegende levende wezens [met inbegrip van de anorganische materie] als zijnde twee verschillende verschijningsvormen van de Allerhoogste Heer. Hij is het Volkomen Geheel, de essentie waarbuiten er in de wereld niets bestaat [vergelijk B.G. 7: 26]. (57) Hij vormt de oorspronkelijke oorzaak van al het bestaande, en zelfs de oorzaak van die ongemanifesteerde natuur [van de nog niet gemanifesteerde materie van *pradhāna*]. Is er ook maar iets dat los van Krishna, de Allerhoogste Heer kan bestaan? (58) Zijn lotusvoeten, die als een boot zijn, de voeten die voor het hele universum [zelfs voor de grootste goden] de toevlucht van de deugd en verdienste zijn van Hem die zo beroemd is als de Vijand van Mura [de demon], vormen voor hen die daar hun heil hebben gezocht de Allerhoogste Verblijfplaats. In die plaats [Vaikuṇṭha genaamd] wordt geen enkele vorm van ellende aangetroffen. Met hen is met iedere stap genomen, de oceaan van het

materiële bestaan [niet meer dan het water in] de hoefafdruk van een kalf [vergelijk 1: 5-7 en 2: 30].

(59) **A**lles wat U vroeg over wat de Heer deed op Zijn vijfde jaar, en werd uitgedragen op Zijn zesde, heb ik nu voor u beschreven. (60) De persoon die verneemt of zingt over dit spel en vermaak van Heer Murāri die Agha vernietigde, over hoe Hij met Zijn vrienden de maaltijd gebruikte op een open plek in het woud en over de bovenwereldlijke [de meervoudige Viṣṇu]gedaante die Hij aannam met de zelfgeborene, die zo uitvoerig is in zijn gebeden, zal alles wat hij zich [spiritueel] ten doel heeft gesteld bereiken.' (61) *4

*: Gebaseerd op dit vers stelt Śrīla Prabhupāda in de Caitanya-Caritāmṛta, Ādi-līlā, hoofdstuk twee, tekst 30 dat Kṛṣṇa wordt gezien als de ware bron van alle andere expansies van de Viṣṇu-gedaanten en andere halfgoden die aan hen ontsproten: 'Heer Kṛṣṇa is Nārāyaṇa, de vader van Brahmā, omdat Heer Kṛṣṇa's volkomen expansie Garbhodakaśāyī Viṣṇu, na zichzelf te hebben neergelegd in de Garbha Oceaan, Brahmā schiep uit Zijn eigen lichaam. Mahā-Viṣṇu in de causale Oceaan en Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, de Superziel in ieders hart, zijn ook transcendentale expansies van de Allerhoogste Waarheid."

**: In zijn commentaar op de Vedanta-sūtra, haalt Śrīla Madhvācārya de volgende uitspraak aan van de Vedische *śruti*-mantra's: '*satyaṁ hy evedaṁ viśvam asṛjata*'. "*D*it universum, geschapen door de Heer, is werkelijk."

***: De 'elf' heeft betrekking op de halfgoden die heersen over de zintuigen van het handelen en de waarneming plus de geest: de Digdevatā's over het gehoor, de Vayu's over de tastzin, Sūrya over het zien, Varuṇa over de smaak, de Aśvinī-kumāra's over het ruiken, Agni over de spraak, Indra over de handen, Upendra over de voeten, Mitra over de uitscheiding, de Prajāpati over het voortplantings-orgaan en Candra over de geest. Śiva is de halfgod die heerst over *ahankāra*, het valse ego.

*4: Er is een laatste vers bij dit hoofdstuk dat identiek is aan dat van hoofdstuk elf: vers 11: 59.
'De twee jongens brachten aldus hun jeugd in de koeiengemeen-schap door met verschillende kinderspelletjes als verstoppertje spelen, dammen bouwen en rondspringen alsof ze apen waren.'
[vertaald door de leerlingen van Prabhupāda als]: In this way the boys spent their childhood in the land of Vṛndāvana playing hide-

and-go-seek, building play bridges, jumping about like monkeys and engaging in many other such games.
Waarschijnlijk hoort dit vers, aanwezig in het oorspronkelijke Sanskriet, hier niet thuis en is het abusievelijk overgebracht van hoofdstuk 11 tijdens het met de hand kopiëren door de eeuwen heen.

*5: In dit hoofdstuk wordt Brahmā evenals Kṛṣṇa de ongeborene of *aja* genoemd, om verwarring te voorkomen is het hier vertaald met 'zelfgeborene', *svāyam-bhu*, een andere naam voor Brahmā als hij die rechtstreeks uit Nārāyaṇa voortkwam, terwijl Kṛṣṇa ondanks de schijn van Zijn nederdalen in een materiële gedaante feitelijk de nimmer geboren oerbron is [zie ook de voetnoot *** bij het vorige hoofdstuk].

Hoofdstuk 15

Het Doden van Dhenuka de Ezeldemon en Gif in de Rivier

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen Ze [Rāma en Kṛṣṇa] in Vraja de leeftijd van jonge jongens [van zes tot tien] hadden bereikt, waren de twee die Vṛndāvana zeer aangenaam maakten met Hun voetafdrukken, oud genoeg om koeherders te zijn. Samen met Hun vrienden kregen Ze toen de opdracht de koeien te hoeden [*]. (2) Mādhava ['de Lieve Heer'] die graag wilde spelen ging, omringd door de *gopa's* die Zijn roem bezongen, Zijn fluit bespelend en samen met Balarāma de koeien voor zich uitdrijvend, het bos in dat rijk was aan bloemen en voedsel voor de koeien. (3) Het allerbekoorlijkste bos was vol van de geluiden van bijen, dieren en vogels. Het had een meer met water zo helder als de geesten van de grote wijzen en had een geur door de wind meegevoerd die afkomstig was van honderdbladige lotussen. Toen de Allerhoogste Heer dit alles voor zich zag, besloot Hij om daar te gaan spelen. (4) De Oorspronkelijke Persoonlijkheid zag overal om zich heen de schoonheid van de statige bomen die met de toppen van hun takken Zijn voeten beroerden met hun zware last aan vruchten, bloemen en roze knoppen. Hij richtte zich vreugdevol, bijna lachend, tot Zijn oudere broer. (5) De Allerhoogste Heer zei: 'O Beste van de Goden, deze bomen hier aan Jouw, door de halfgoden aanbeden, lotusvoeten, brengen met hun hoofden buigend offers van bloemen en vruchten om de onwetendheid te verdrijven die ertoe leidde dat ze in hun gedaante werden geboren. (6) O Oorspronkelijke Persoonlijkheid, ondanks Je schuilen in het bos, laten deze bijen, die Je volgen als de meest vertrouwelijke grote wijzen onder Je toegewijden, Jou als hun persoonlijke godheid niet in de steek, o Zondeloze, terwijl ze zingen in aanbidding van Jou, het pelgrimsoord voor al de werelden! (7) Deze pauwen, o Aanbiddelijke, dansen van vreugde. Deze reeën behagen Je met hun blikken als waren ze de *gopī's,* en de koekoeken bidden een Vedisch gebed. Zij, die als de bewoners van het bos allemaal gezegend zijn met een dergelijke heilige aard, hebben allen het geluk Jou nu te zien arriveren in hun verblijfplaats. (8) Gezegend zijn vandaag deze aarde, haar grassen en de bosschages, met het verwerven van de aanraking van Je voeten. Gezegend zijn de bomen en klimplanten die worden beroerd door Je vingernagels. De rivieren, bergen, vogels en beesten zijn gezegend met de genade van Je blikken en gezegend zijn de *gopī's* in Je armen waar de Godin van het Geluk steeds naar verlangt.'

(9) Śrī Śuka zei: 'Heer Kṛṣṇa, die aldus zeer ingenomen was met al de pracht van Vṛndāvana, had er plezier in om samen met Zijn

kameraden de dieren te laten grazen op de rivieroevers aan de voet van de berg [de Govardhana]. (10-12) Soms, als Zijn metgezellen samen met Balarâma onderweg Zijn faam bezongen, zong Hij mee met de zoemende bijen die blind waren onder Zijn invloed. Dan bootste Hij het gekwetter van de gebroken praat van de papegaaien na, en dan weer deed Hij het bekoorlijke gekoekoek van een koekoek na. Soms imiteerde Hij het geluid van de zwanen, en soms danste Hij vermakelijk vlak voor een pauw. Met een stem [diep rommelend] als de wolken riep Hij zo nu en dan, vol genegenheid de dieren, die waren afgedwaald, bij hun namen, en sprak Hij beminnelijk met de koeien en hun beschermers. (13) Hij schreeuwde in nabootsing van de cakora-vogels, de wulpen, de rotganzen, de veldleeuweriken en de pauwen, en deed dan weer kleinere dieren na alsof [ook] Hij bang was voor de tijgers en de leeuwen. (14) Soms, als Zijn oudere broer moe was van het spelen en Hij de schoot van een *gopa* als hoofdkussen gebruikte, bracht Hij Hem persoonlijk verlichting door Zijn voeten te masseren en andere diensten te verlenen. (15) Als de koeherdersjongens zo nu en dan dansten, zongen, zich rond bewogen en worstelden, stonden Ze hand in hand te lachen en prezen Zij hen. (16) Af en toe, als Hij moe was van het gestoei, zocht Hij uitgeput Zijn toevlucht aan de voet van een boom om daar op een bed van twijgjes en bladeren te gaan liggen, en gebruikte Hij de schoot van een *gopa* als kussen. (17) Sommigen van hen, die allen grote zielen waren, masseerden Zijn voeten terwijl anderen, vrij van alle zonden, Hem lieflijk koelte toewuifden met waaiers. (18) Anderen hieven gepast voor de gelegenheid een lied aan, o grote Koning, dat de geest van de Grote Ziel weerspiegelde, terwijl ze zich uit liefde in hun harten steeds meer overgaven. (19) Door zich in Zijn optreden voor te doen als een koeherder, verhulde Hij, middels Zijn mystiek vermogen, de volkomenheid van Zijn persoon. Hij, wiens delicate voeten worden gediend door de Geluksgodin, genoot als een dorpeling onder de dorpelingen, ook al had Hij zich dan met Zijn wapenfeiten bewezen als zijnde de Heer en Meester.

(20) **D**e gopa Śrīdāmā, een vriend van Rāma en Keśava, zei samen met anderen als Subala en Stokakṛṣṇa [op een dag] liefdevol het volgende: (21) 'Rāma, o Rāma, o Machtig-gearmde, o Kṛṣṇa, Vernietiger van de Booswichten, niet ver van hier bevindt zich een heel groot bos vol palmbomen [genaamd Tālavana]. (22) Veel van het fruit daar aan de bomen is naar beneden gevallen, maar het wordt bewaakt door Dhenuka, de kwaadwillige. (23) O Rāma, o Kṛṣṇa, hij is een erg machtige duivel die de gedaante van een ezel heeft aangenomen, en hij wordt omringd door vele metgezellen die net zo sterk zijn als hij! (24) Hij heeft mensen gedood en opgegeten, iedereen is er bang voor daar naar toe te gaan, o Doder van de Vijanden.

Allerlei soorten dieren en zwermen vogels blijven er weg. (25) Er zijn daar geurige vruchten die we nog nooit geproefd hebben. Het aroma dat ze verspreiden is overal te ruiken. (26) AlsJeblieft Kṛṣṇa, geef ze aan ons wiens harten smachten vanwege de geur. Het verlangen is zo sterk, o Rāma, laten we eropaf gaan, als Je dat een goed idee lijkt tenminste.'

(27) **N**adat Ze deze woorden van Hun vrienden hadden gehoord, lachten de twee meesters en gingen Ze, met de wens Hun kameraden een plezier te doen, naar het Tālavanabos omringd door de *gopa's* [vergelijk 3.28: 31-33]. (28) Balarāma daar aangekomen, wendde Zijn grote kracht aan en schudde als een kwaaie olifant met Zijn twee armen de bomen naar alle kanten, zodat de vruchten naar beneden vielen. (29) Toen de ezeldemon de vruchten naar beneden hoorde vallen, rende hij erop af met een denderende galop die de aarde en de bomen deed schudden. (30) Op Hem afkomend trapte de machtige demon vliegensvlug met zijn twee achterpoten tegen Balarāma's borst, en rende toen rond onder het voortbrengen van een akelig ezelgebalk. (31) Het kwade, schreeuwende beest kwam nogmaals op Hem af en sloeg kwaad met zijn achterste naar voren gekeerd, met zijn twee poten naar Balarāma, o Koning. (32) [Maar] Hij greep hem bij zijn hoeven, slingerde hem met één hand rond en gooide hem, [tegen een palmyra geslagen] met zijn leven uit hem geslingerd, boven in de top van een palmboom. (33) De grote palmboom schudde hevig met zijn grote kruin vanwege die klap en brak toen af, samen met een andere die ernaast begon te schudden. Die boom haalde op zijn beurt weer een volgende naar beneden en zo ging dat verder. (34) Als gevolg van Balarāma's spelletje ezellijk gooien, schudden al de palmbomen [van het bos] en raakten ze elkaar, alsof ze door een orkaan heen en weer werden geblazen. (35) Dit wapenfeit is in het geheel niet zo verrassend voor de Fortuinlijke, Hij is immers de Onbegrensde Ene Meester van het Universum, in wie de lengte en breedte van de wereld[en] zijn verweven als de draden [van de schering en inslag] van een stuk stof. (36) Toen, woedend over de dood van hun kameraad, vielen al de ezels die Dhenuka's trouwe vrienden waren, Kṛṣṇa en Rāma aan. (37) Maar Kṛṣṇa en Rāma aanvallend, o Koning, werd de één na de ander met gemak bij de achterpoten gegrepen en tegen de statige palmen geslagen. (38) De aarde die was bezaaid met bergen vruchten, palmboomtoppen en de levenloze Daityalichamen, bood een aanblik zo stralend als de hemel gesierd met wolken. (39) Toen de halfgoden en andere transcendentalisten over de immense overwinning van de Twee vernamen, lieten ze bloemen neerregenen, speelden ze muziek en brachten ze gebeden. (40) Nu Dhenuka was

gedood, konden de mensen die niet meer bang waren eten van de vruchten van de palmbomen, en konden de dieren grazen in het woud.

(41) **K**ṛṣṇa, de Heer met de lotusblaadjesogen over wie het zo gunstig is te vernemen en te zingen, keerde met Zijn oudere broer terug naar Vraja, verheerlijkt door de *gopa's* die Hen volgden. (42) De *gopī's*, wiens ogen ernaar dorstten Hem te zien, kwamen allen Hem tegemoet die het stof nog in Zijn haar had dat was opgeworpen door de koeien, Hij met de pauwenveer, de woudbloemen, Zijn charmante blikken en mooie glimlach, die speelde op Zijn fluit en wiens heerlijkheden werden bezongen door de *gopa's*. (43) Toen ze het koeherdersdorp binnenkwamen nam Hij hartelijk de huldeblijken van de dames van Vraja in ontvangst die verlegen, bescheiden en giechelend, als bijen uitkijkend naar de nectar, met geloken ogen het gezicht indronken van Mukunda, Hij die hun bevrijding vormde. En daarmee gaven ze het verdriet op waaronder ze die dag hadden geleden omdat ze van Hem gescheiden waren geweest. (44) Moeder Yaśodā en Rohiṇī beantwoordden, vol van liefde, aan de verlangens van hun twee zoons door Ze op de juiste tijd de meest uitgelezen offergaven voor te zetten. (45) De vermoeienissen van de tocht verdwenen met een bad en een massage en dergelijke, waarna Ze met een fraaie doek om Hun middel werden aangekleed en opgesierd met hemelse bloemenslingers en geuren. (46) Met de heerlijke spijzen die Hen werden aangeboden aten ze Hun buikje vol, en aldus in de watten gelegd door Hun moeders, vielen Ze gelukkig in slaap in Hun fijne bedden in Vraja.

(47) **O** Koning, Kṛṣṇa, de Opperheer die aldus actief was in Vṛndāvana, ging eens zonder Balarāma in het gezelschap van Zijn vrienden naar de Kālindī [de Yamunā, zie ook **]. (48) De koeien die op dat moment samen met de *gopa's* geplaagd werden door de zinderende zomerzon, dronken gekweld door de dorst van het rivierwater, maar het was vervuild, het was bedorven door vergif. (49-50) Omdat ze in aanraking kwamen met dat vergiftigde water, verloren ze hun bewustzijn en vielen ze allen levenloos neer aan de waterkant, o beste van de Kuru's. Ze in die toestand ziend wekte Heer Kṛṣṇa, de Meester van alle Yogameesters, ze toen weer tot leven door Zijn blik - die als een nectarregen is - op hen te werpen die Hem hadden aanvaard als hun meester. (51) Weer bij zinnen, kwamen ze overeind aan de waterkant en stonden ze elkaar hoogst verbaasd aan te kijken. (52) Ze kwamen tot de conclusie dat ze, na het gif te hebben gedronken en toen dood te zijn neergevallen, o Koning, dankzij de genadevolle blik van Govinda weer waren opgestaan.'

*: Het staat vermeld in het Kārttika-māhātmya gedeelte van de Padma Purāṇa:

śuklāṣṭamī kārttike tu
smṛtā gopāṣṭamī budhaiḥ
tad-dinād vāsudevo 'bhūd
gopaḥ pūrvaṁ tu vatsapaḥ

"De achtste maankalenderdag van de heldere twee weken van de maand Kārttika staat bij gezaghebbenden bekend als Gopāṣṭamī. Vanaf die dag, diende Heer Vāsudeva als koeherder, terwijl Hij voordien de kalveren hoedde."

**: De Kalinda is de naam van de berg waarop de rivier de Yamunā ontspringt.

Hoofdstuk 16

Kṛṣṇa Bestraft de Slang Kāliya

(1) Śrī Śuka zei: 'De Zwarte Heer [Kṛṣṇa], de Almachtige, die het zwarte water zag dat vervuild was door de zwarte slang, wilde de rivier zuiveren van het serpent dat zich daar ophield.'

(2) De koning zei: 'Hoe onderwierp de Allerhoogste Heer het serpent in dat gevaarlijke water en hoe kon het daar zo vele eeuwen verblijven, o geleerde? Leg dat alstublieft uit. (3) O brahmaan, wie kan er genoeg krijgen van het delen van de nectar van de grootse avonturen van Hem, de Allerhoogste Onbegrensde Heer, die als een koeherdersjongen handelde naar eigen inzicht.'

(4) Śrī Śuka zei: 'In de Kālindī bevond zich een bepaalde poel waar Kāliya [zoals de slang heette] in zat en door het vuur van zijn vergif kookte die poel. De vogels die er overheen vlogen vielen [dood] in het water. (5) Al het planten- en dierenleven op de oever stierf omdat het in aanraking kwam met de giftige dampen die vanaf de golven door de wind werden meegevoerd. (6) Kṛṣṇa was nedergedaald om de slechten te onderwerpen. Toen Hij zag hoezeer de rivier vervuild was geraakt door het enorm werkzame, sterke gif, klom Hij in een Kadamba-boom, sloeg zich op Zijn armen, trok Zijn gordel strak en sprong in het vergiftigde water. (7) Door de kracht van de val van de Essentiële Persoon begon het water van de slangenpoel, dat sterk kolkte door het gif dat de slangen daar aanwezig spuwden, aan alle kanten te overstromen zodat haar angstwekkende golven zo'n honderd booglengten ver [de oever op] spoelden. Wat een onmetelijke kracht was dat! (8) Mijn beste, toen de slang het rumoer hoorde dat Kṛṣṇa voortbracht terwijl Hij, spelend als een grote olifant, met Zijn machtige armen bezig was het water rond te wervelen, kwam hij erop af, niet in staat om die inbreuk op zijn territorium te verdragen. (9) Terwijl Hij zo aantrekkelijk in Zijn gele kleding en zo delicaat als een oplichtende witte wolk, met het Śrīvatsa-teken, Zijn glimlachende prachtige gezicht en met Zijn voeten, die waren als het binnenste van een lotus, zich aldus onbevreesd aan het vermaken was in het water, werd Hij door Kāliya kwaadaardig in de borst gebeten en omsloten door zijn kronkels. (10) Toen ze Hem onbeweeglijk zagen in de greep van de windingen van de slang, raakten Zijn beminde vrienden, de hoeders van de dieren, volledig van streek. Met hun verstand verbijsterd vielen ze pijnlijk getroffen, vol van spijt en angst op de grond, want ze hadden alles, zichzelf, hun relaties, hun rijkdom, hun vrouwen en de dingen waar ze aan hechtten, aan Kṛṣṇa opgedragen. (11) De koeien, de stieren en de koekalfjes schreeuwden, met hun

blikken gevestigd op Kṛṣṇa, het luid uit terwijl ze angstig en geschokt jammerden in grote nood.

(12) Er deden zich toen zeer angstaanjagende, onheilspellende onregelmatigheden voor in Vraja. Drie soorten van tekenen die zich vertoonden aan de hemel, op aarde en in de levende wezens, kondigden naderend onheil aan. (13-15) De koeherders, geleid door Nanda, die met deze voortekenen werden geconfronteerd, waren overvallen door angst. Ze wisten dat Kṛṣṇa zonder Balarāma op pad was gegaan om de koeien te hoeden. Er niet van doordrongen waar Hij allemaal toe in staat is, waren ze overmand door pijn, verdriet en angst. Vanwege die kwade tekenen dachten ze dat er iets ergs was gebeurd en konden ze alleen nog maar aan Hem denken, hun feitelijke levensadem. De kinderen, de ouderen en de vrouwen, mijn beste, voelden zich allemaal zo ellendig als een koe zonder haar kalf, en trokken er bezorgd op uit om Kṛṣṇa te vinden. (16) Toen Balarāma, de Lieve Opperheer, ze zo van streek zag, glimlachte Hij liefdevol en zei helemaal niets, geheel op de hoogte als Hij was van de macht van Zijn jongere broer. (17) Op zoek naar hun zozeer beminde Kṛṣṇa, volgden ze het spoor gevormd door de voetafdrukken van de Heer. Het leidde naar de oever van de Yamunā. (18) Snel volgden ze de afdrukken van de lotus, de graanhalm, de olifantendrijfstok, de bliksemschicht en de vlag, van de Meester van de koeiengemeenschap, mijn beste, die ze hier en daar verspreid tussen andere voetsporen op het koeienpad zagen. (19) Toen ze van een afstand Kṛṣṇa roerloos in het water zagen, omsloten door de windingen van het slangenlijf en de koeherdersjongens buiten westen in het overgestroomde water met al de dieren er schreeuwend omheen, waren ze in hun leed aan de grootste wanhoop overgeleverd. (20) Nu dat hun lieveling was gegrepen door het serpent, werden de *gopī's*, die in hun harten zozeer gehecht waren aan Hem, de Allerhoogste, Onbegrensde Persoonlijkheid, bij de herinnering aan Zijn liefdevolle glimlachen, blikken en woorden, gekweld door het grootste verdriet. Verstoken van hun schat, ervoeren ze de drie werelden als één grote leegte [zie ook Śikṣāṣṭaka vers 7]. (21) Kṛṣṇa's moeder tegenhoudend, vergoten ze met hun ogen gefixeerd op haar zoon, net zo gepijnigd een stroom van tranen. Er voor lijk bij staand staarden ze naar Kṛṣṇa's gezicht en brachten ze om beurten de verhalen in herinnering over de Lieveling van Vraja. (22) [Ook] Nanda en zijn mannen die Kṛṣṇa, hun hart en ziel, zo zagen, werden door de Almachtige Heer Balarāma, die heel goed wist wat de macht van Krishna was, ervan weerhouden het meer in te gaan. (23) Met het volgen van de leidraad van de weg van de sterfelijkheid, behield Hij voor enige tijd die positie. Maar toen Hij Zijn koeherdersvolkje daar samen met de vrouwen en kinderen om

Zijnentwille in de grootste wanhoop verkerend zag staan, [maakte Hij een einde aan de illusie van Zijn sterfelijkheid] en bevrijdde Hij, de enige toevlucht die ze hadden, zich uit de omknelling van het serpent. (24) Door Zijn lichaam uit te dijen moest het serpent Hem vanwege de pijn loslaten. Daarop hief Kāliya woedend zijn kragen hoog op, ademde zwaar door zijn neusgaten die als twee vaten vol kokend gif waren en staarde hij, met ogen als toortsen, de Heer strak in het gelaat. (25) Kāliya die, met zijn gespleten tong van links naar rechts tussen zijn lippen bewegend en zijn blik zo schrikwekkend vol van giftig vuur, ijverig spiedde naar een gelegenheid om aan te vallen, werd door Kṛṣṇa speels van alle kanten benaderd door om hem heen te bewegen alsof Hij de koning van de vogels was [Garuḍa]. (26) Aldus om hem heen draaiend putte Hij hem uit en dwong Hij hem om zijn hoog geheven schouders voorover te buigen. Vervolgens klom Kṛṣṇa bovenop de brede koppen en begon Hij, de Oorspronkelijke, de Eerste Geestelijk Leraar van Al de Kunsten, te dansen. Daarbij kleurden Zijn lotusvoeten in aanraking [met de slang] rood door [het licht van] de vele juwelen op de koppen. (27) Op datzelfde moment verschenen Zijn dienaren ten tonele samen met hun echtgenotes: de zangers van de hemel en de vervolmaakte zielen, de wijzen en de eerbiedwaardigen. Toen ze in de gaten kregen dat Hij aan het dansen was, waren ze allen hoogst verheugd [en gaven ze daar uiting aan] met het bespelen van dubbelzijdige kleitrommen, trommeltjes en grote trommels, met liederen, bloemen en andere vormen van eerbetoon. (28) Welke van zijn honderd-en-één koppen Kāliya ook maar weigerde te buigen, mijn beste, werd door Kṛṣṇa meteen naar beneden getrapt. De Heer, die met Zijn trappende voeten hen straft die kwaadaardig zijn, deed het serpent, dat nog bewoog maar wiens levenseinde naderde, een golf van vreselijk [giftig] bloed braken uit zijn monden en neusgaten, terwijl het de ergste pijnen onderging. (29) Het gif droop uit zijn ogen, en welke brakende kop hij ook maar hevig sissend van de woede hief, dwong Kṛṣṇa al dansend met Zijn voet tot overgave. Iedere keer dat zich dat voordeed werd Hij met bloemen vereerd als zijnde de Oorspronkelijke Persoon. (30) Hevig bloed brakend, met zijn talrijke kragen gebroken en met zijn lijf verslagen door Zijn bijzonder gedans, o heerser van de mensen, herinnerde hij zich de oudste persoon, Heer Nārāyaṇa, de geestelijk leraar van al de zich bewegende en niet bewegende levende wezens. Hij wendde zich toen in zijn geest tot Hem als zijn toevlucht. (31) Toen ze zagen dat de slang moe was van de zware last van de hakken van Heer Kṛṣṇa, in wiens onderbuik men het ganse universum aantreft, en dat zijn paraplu-achtige kragen waren verpletterd door Zijn getrap, benaderden zijn vrouwen ontdaan de Oorspronkelijke Heer met hun kleding, sieraden en haarlokken in de war. (32) Innerlijk geheel van streek

toenadering zoekend voor hun beschutting, legden ze hun lijven en kinderen neer op de grond voor Hem, de Heer en Toevlucht van Alle Schepselen. Ze bogen voorover, brachten hun handen heilig samen en verzochten om de verlossing van hun zondige echtgenoot.

(33) **D**e vrouwen van het serpent zeiden: 'De straf voor deze persoon die de regels overtrad heeft hij verdiend. U daalde af in deze wereld om, met een naar zonen en de vijand gelijkgezinde blik, de slechten te onderwerpen, en te straffen ter wille van een positief resultaat. (34) De bestraffing van het kwaad die U ons heeft opgelegd is eigenlijk een vorm van genade omdat het de besmetting verdreef van hem, de geconditioneerde ziel die verscheen als een slang. (35) Van wat voor een naar behoren uitgevoerde [zelfgekozen] boete moet hij wel niet in zijn voorgaande levens zijn geweest, waarmee hij vrij van trots, denkend aan anderen en religieus of anderszins van mededogen zijnd voor iedereen, U, het Goede Zelf van alle levende wezens, tevreden heeft gesteld? (36) We weten niet wat [voor soort handelingen] leidde tot dit resultaat, o Heer. Dat het iemand gegeven is het stof van Uw lotusvoeten te mogen beroeren, is iets waarvoor de Godin van het Geluk, de beste van alle vrouwen, boetedoeningen heeft gedaan, al haar verlangens heeft verzaakt door een lange tijd vast te houden aan haar gelofte. (37) Zij die het gebracht hebben tot het stof van Uw voeten verlangen niet de hemel, noch de heerschappij over allen, ze willen niet de hoogste schepper zijn, noch de baas zijn over de wereld, en streven niet naar de perfecties van de yoga, noch naar vrijheid van wedergeboorte [zie ook Śikṣāṣṭaka vers 4]. (38) Hoewel hij, de koning van de serpenten die werd geboren uit onwetendheid, o Heer, in de ban van de woede verkeerde, heeft hij dat bereikt wat voor anderen zo moeilijk te bereiken is. Voor hen die, vol van verlangens, overdekt zijn door een materieel lichaam en zich rondbewegen in de kringloop van het materieel bestaan [in verschillende levens], zal zich alle weelde manifesteren voor hun ogen vanwege dat [stof]. (39) U, de Allerhoogste Heer, de Oorspronkelijke Persoon en de Grote Ziel, U de Beschutting voor al het Bestaande, de Hoogste Voorwereldlijke Oorzaak en de Allerhoogste in het Voorbije, brengen wij onze eerbetuigingen. (40) Voor U, de Oceaan van Spirituele Kennis en Wijsheid, U, de Absolute Waarheid van een onbegrensd vermogen, voor U die vrij bent van de geaardheden en vrij bent van iedere verandering van vorm, voor U, de Oorspronkelijke Beweger, is er ons eerbetoon. (41) We bidden voor U als de Tijd, voor U als de Zekerheid met de Tijd, voor U als de Getuige van al de Tijdmaten. Onze gebeden zijn er voor U in de gedaante van het Universum, voor U als Degene die het Allemaal Overziet, voor U als de Hoogste Schepper ervan, en voor U die de Oorspronkelijke Oorzaak van het Universum bent.

(42-43) Onze eerbetuigingen voor U die de ziel en toevlucht bent voor de intelligentie, de geest, de levensadem en de zintuigen, voor U die de subtiele basis vormt voor de waarneming en de materiële elementen, voor U van wie [afgekeerd] men zich valselijk identificeert met de drie geaardheden zodat het zelfbewustzijn versluierd raakt. We bidden tot U, de onbegrensde, de bovenzinnelijke die het centrum vormt van de veelvoud, U die alwetend bent en Hij die de verschillende doctrines [filosofieën ofwel *darśana's*] aanvaard en de macht vormt van het uitdrukken van denkbeelden en woorden. (44) Keer op keer betonen wij ons respect voor de basis van alle gezaghebbende bewijsvoering, voor de auteur van de geopenbaarde geschriften, en voor de bron van de Vedische teksten die zowel inperken [*nivṛtti*] als aanzetten tot [*pravṛtti*]. (45) We buigen voor Heer Kṛṣṇa en voor Heer Rāma [Saṅkarṣaṇa], de zoons van Vasudeva, alsook voor Pradyumna en Aniruddha [de zoon en kleinzoon van Kṛṣṇa, zie 4.24: 35-36]. We bieden de Meester van de Sātvata's onze eerbetuigingen [de toegewijden van Kṛṣṇa, Satvata]. (46) Ons eerbetoon is er voor Hem, die de verschillende kwaliteiten laat zien, Hij die Zichzelf verhult middels de geaardheden maar ook dankzij het functioneren van de geaardheden kan worden herkend, Hij, die door Zijn toegewijden wordt gekend als de [onafhankelijke] getuige van die basiskwaliteiten. (47) O Meester van de Zinnen, laat er ons eerbetoon zijn voor U die zo ondoorgrondelijk bent in Uw ongemanifesteerde staat en zo perfect bent in de staat van al Uw gemanifesteerde vormen, voor U die zo stil te werk gaat met hen die van de stilte zijn. (48) Wij aanbidden Hem, de Kenner van de Hogere en Lagere Bestemmingen, Hij die Alles Bestiert, Hij die losstaat van het Universum en [niettemin] het Universum zelf is, Hij die Dat overziet en de Grondoorzaak is van alles. (49) U bent de Almachtige Heer van de Schepping, Handhaving en Vernietiging van dit universum die, zonder een begin en zonder te handelen met de geaardheden, met het vermogen van de Tijd onderneemt [tot evenwicht aanzet] in relatie tot de geaardheden. Terwijl U onberispelijk Uw spel speelt, wekt U met Uw blik de afzonderlijke sluimerende kenmerken op van ieder van hen [van ieder van deze geaardheden]. (50) Zij die van de vrede zijn, de rustelozen en zij die geboren zijn in traagheid zijn Uw materiële belichamingen [van de geaardheden] in de drie werelden. Met de wens het dharma te handhaven bent U [daarbij Zelf belichaamd] aanwezig in de wereld ter wille van de bescherming van de vredelievenden en de heiligen die U dierbaar zijn. (51) Voor één keer zou de meester de overtreding moeten tolereren die werd begaan door zijn eigen volgeling. U, o Vrede in Eigen Persoon, moet het deze dwaas [onze echtgenoot] maar vergeven die er in mislukte U te begrijpen. (52) O Allerhoogste Heer, wees genadig, het serpent verliest zijn leven.

Aangezien de heiligen voor ons vrouwen mededogen koesteren, zou onze echtgenoot het leven moeten worden gegund. (53) Zeg alstUblieft ons, Uw dienstmaagden, wat we moeten doen. Door het gewetensvol naleven van Uw voorschriften zullen we ongetwijfeld verlost worden van alle angst.'

(54) **Ś**rī Śuka zei: 'Hij, de Allerhoogste Heer, aldus uitvoerig geprezen door de vrouwen van de versufte slang, liet hem toen los wiens koppen waren verslagen door Zijn trappende voeten. (55) Langzaam herwon hij zijn zinnen en vitale kracht. Met moeite ademend en miserabel, sprak Kāliya onderdanig tot Kṛṣṇa. (56) Kāliya zei: 'Wij [slangen] van geboorte zo gemeen en onwetend, zijn behept met een voortdurende woede. Voor normale levende wezens is het moeilijk de neigingen af te zweren waarmee ze vasthouden aan het onware [hun lichamelijkheid], o Heer! (57) O Schepper, o Heer van de Tijd en de seizoenen, U bent het die dit universum in het leven riep vol van de verschijningsvormen van de natuurlijke geaardheden die zijn uitgerust met de uiteenlopende persoonlijke neigingen van diverse talenten en lichamelijke vermogens, baarmoeders en vormen van zaad, en verschillende mentaliteiten en gedaanten. (58) En wij hier aanwezig in de wereld, o Opperheer, die vanwege de serpentensoort zijn behept met woede, hoe kunnen wij in onze verbijstering nu op eigen kracht van Uw onoverwinnelijke *Māyā* afkomen? (59) Laat er vanuit Uw goede zelf, als de oorzaak in dezen, als de Kenner van dit Alles, als de Meester van dit Universum, voor ons de regeling zijn die U goeddunkt, of het nu Uw genade betreft of Uw straf.'

(60) **Ś**rī Śuka zei: 'De Allerhoogste Heer die te werk ging als een menselijk wezen en aldus de woorden aanhoorde, zei toen: 'U, serpent, moet hier niet langer blijven. Ga samen met uw gevolg, uw kinderen en vrouwen, direct naar de oceaan. Moge de weelde van de rivier worden genoten door de menselijke wezens en de koeien. (61) Ieder sterfelijk wezen dat zich dit gebod van Mij aan u herinnert en het reciteert aan het begin en het einde van de dag, zal niet langer bang voor u zijn. (62) Hij die, op de plek van dit spel van Mij, zich baadt en met het water de goden en anderen tevreden stelt, zal bevrijd raken van alle zonden, als hij zich Mij herinnert en van eerbetoon is en vast. (63) Uit angst voor Garuḍa verliet u het eiland Ramaṇaka en zocht u uw heil in deze poel, maar nu u getekend bent door Mijn voeten, zal hij u niet verslinden.'

(64) **D**e achtenswaardige wijze zei: 'Bevrijd door Kṛṣṇa, de Allerhoogste Persoonlijkheid wiens handelingen zo wonderbaarlijk zijn, o Koning, aanbad de slang Hem met genoegen en eerbied samen

met zijn vrouwen. (65-67) Nadat de Heer van het Universum aanbeden en tevreden was gesteld met de fijnste kleding, strengen bloemen en hoogst kostbare juwelen, alsook met versieringen, hemelse geuren en smeersels en een slinger van lotusbloemen, stond Hij die Garuḍa in Zijn vaandel heeft het toe dat hij vertrok, voldaan als Hij was over het omlopen en vereren dat hij met zijn vrouwen, kroost en vrienden had volbracht. Meteen toen hij naar het eiland in zee vertrok, raakte het nectargelijke water van de Yamunā vrij van vergif bij de gratie van de Opperheer die voor Zijn spel en vermaak een menselijke gedaante had aangenomen.'

Hoofdstuk 17

De Geschiedenis van Kāliya en Kṛṣṇa Slokt een Bosbrand op

(1) **D**e koning zei: 'Waarom gaf Kāliya Ramaṇaka op, de verblijfplaats van de serpenten, en wat veroorzaakte de vijandigheid die Garuḍa met name voor hem koesterde?'

(2-3) **Ś**rī Śuka zei: 'De slangenmensen die hier offers brengen [in Nāgālaya] werden er in het verleden toe bewogen om maandelijks aan de voet van een boom een offer te brengen voor de serpenten, o machtig gearmde. Om zich van hun bescherming te verzekeren bood ieder van de serpenten zelf met nieuwe maan zijn deel aan Garuḍa, de grote macht die over hen heerste. (4) Ingebeeld onder de invloed van zijn gif en kracht, at Kāliya, de zoon van Kadru, in weerwil van Garuḍa die offergave zelf op. (5) Toen hem dat ter ore kwam, o Koning, ging die machtige en geliefde toegewijde van de Allerhoogste Heer met grote vaart achter Kāliya aan om hem te doden. (6) Snel aanvallend stortte Garuḍa zich op hem die, gewapend met zijn vergif en met zijn vele kragen breeduit hoog geheven, er angstaanjagend uitzag met zijn tongen en verschrikkelijke ogen. De slang beet hem toen met zijn wapens, de giftanden. (7) De drager van Madhusūdana, de zoon van Tārkṣya [zie 6.6: 21-22], weerde met zijn formidabele macht vol van woede met grote snelheid de zoon van Kadru af en trof hem met zijn linkervleugel die gloeide als goud. (8) Verslagen door Garuḍa's vleugel ging Kāliya volkomen ontmoedigd een meer van de Kālindī in waar Garuḍa moeilijk kon komen.

(9) **S**aubhari Muni [die onder water mediteerde] had Garuḍa het recht ontzegd de waterdieren aldaar te begeren, zijn dagelijkse kost [zie 9.6], maar omdat hij honger had keerde hij zich daartegen en greep hij er een. (10) Toen hij zag hoe de vissen toen daar in staat van ellende verkeerden, hoogst ongelukkig omdat de koning van de vissen was gedood [door Garuḍa], zei Saubhari, om de zaken recht te zetten, uit mededogen ter wille van hun welzijn: (11) 'Ik zweer dat, als Garuḍa dit meer ingaat om er vis te eten, hij ter plekke zijn leven zal verliezen!' (12) Alleen Kāliya wist dat en geen ander serpent, en dus hield hij zich, beducht voor Garuḍa, schuil op die plek, de plek vanwaar hij door Kṛṣṇa werd verdreven.

(13-14) **O**p het moment dat de koeherders Heer Kṛṣṇa op zagen rijzen uit het meer, goddelijk gekleed met een bloemenslinger en met geuren, met vele prachtige juwelen en behangen met goud, leefden ze op vol vreugde zoals de zinnen [opleven bij het ontwaken].

Geëmotioneerd omhelsden ze Hem. (15) Toen Yaśodā, Rohiṇī en Nanda, de *gopī's* en de *gopa's*, o zoon van Kuru, zich herenigden met Kṛṣṇa, keerden al hun levensfuncties terug, en dat gebeurde zelfs met de uitgedroogde bomen. (16) Rāma en Acyuta, de Onfeilbare, omhelsden elkaar lachend, zich terdege bewust van Hun almacht. Balarāma trok Hem uit liefde op Zijn schoot en bewonderde Hem van alle kanten. Samen met de koeien, de stieren en de jongste koetjes, ervoeren ze aldus de grootste vreugde. (17) De geschoolde en de achtenswaardige persoonlijkheden kwamen allen met hun echtgenotes naar Nanda en zeiden: 'Uw zoon die werd gegrepen door Kāliya, is nu bij goddelijke beschikking bevrijd. (18) Doe omwille van Kṛṣṇa's veiligheid, alstublieft schenkingen aan de brahmanen', en Nanda, blij van geest, o Koning, gaf ze koeien en goud. (19) De kuise Yaśodā, die haar zoon, Hij van het Grote Geluk, was kwijtgeraakt en weer had teruggekregen, trok Hem op haar schoot en knuffelde Hem.

(20) **D**ie nacht, o beste van de koningen, verbleven de koeien en de mensen van Vraja daar aan de oever van de Kālindī, want ze waren verzwakt door de dorst, de honger en de vermoeidheid. (21) Toen laaide er, door de zomerhitte, midden in de nacht in het bos van alle kanten een grote brand op die de slapende Vrajasi's insloot en hen begon te verschroeien. (22) De mensen van Vraja werden daarop wakker. In nood verkerend dat ze zouden verbranden zochten ze hun toevlucht bij Kṛṣṇa, Hij, de Heer en Meester die zich op basis van Zijn spiritueel vermogen had gemanifesteerd als een menselijk wezen [vergelijk 8: 16]. (23) 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o Grootste van het Geluk! O Rāma van een Onbegrensde Macht, dit allerverschrikkelijkste vuur dreigt ons te verslinden die Jou toebehoren! (24) Bescherm alsJeblieft ons, Jouw mensen, Jouw vrienden, tegen dat onoverkomelijke [dodelijke] vuur van de Tijd. O Meester, wij aan Je goedgunstige, gezegende voeten die alle vrees verdrijven, zijn niet in staat [hier weg te komen].' (25) De Heer van het Universum, de Onbegrensde in het bezit van oneindige vermogens, die Zijn mensen dermate wanhopig zag, slokte vervolgens dat verschrikkelijke vuur op.'

Hoofdstuk 18

Heer Balarāma Doodt de Demon Pralamba

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Daarna [na de bosbrand] ging Kṛṣṇa, omringd door Zijn vrolijk geaarde volkje dat Zijn heerlijkheden bezong, Vraja binnen dat zo prachtig was met zijn kudden koeien. (2) Terwijl de twee [Heren Balarāma en Kṛṣṇa] aldus vermomd als een koeherder Hun spel speelden in Vraja, brak het zomerseizoen aan dat door de levende wezens niet zo prettig gevonden wordt. (3) Niettemin was het vanwege de [bijzondere] kwaliteiten van Vṛndāvana zo dat deze plek, waar de Allerhoogste Heer Keśava zich samen met Rāma persoonlijk ophield, kenmerken vertoonde als die van de lentetijd. (4) Het voortdurende geraas van de watervallen aldaar overstemde het geluid van de krekels, terwijl de groepjes bomen die het gebied sierden bevochtigd werden door hun waterdamp. (5) Vanaf de golven van de meren en de stromen van de rivieren voerden koele briesjes het stuifmeel mee van de kahlāra-, kañja- en utpalalotussen. Daarom was er voor de mensen die in het bos leefden niet de kwellende hitte van de zon of waren er de bosbranden van het zomerseizoen, maar was er wel een weelderige groei van gras. (6) Het water van de zeer diepe rivieren doordrenkte de oevers, hetgeen aan alle kanten zorgde voor modderige zandbanken. De felle zon die daarop brandde met zijn giftige stralen was niet in staat al het vocht van de aarde en het groen te verdrijven. (7) In het bos dat prachtig volstond met bloemen, maakten allerlei dieren hun geluiden: vogels zongen, pauwen [schreeuwden], bijen [zoemden] en koekoeken en kraanvogels koerden. (8) Terwijl Hij Zijn fluit liet weerklinken ging Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer, met het plan er te spelen, dat bosgebied binnen vergezeld door Balarāma, de *gopa's* en de koeien. (9) Met verse blaadjes, pauwenveren, bosjes kleine bloemen, bloemenslingers en kleurige steentjes versierd waren de *gopa's*, die werden aangevoerd door Kṛṣṇa en Rāma, aan het zingen, dansen en rondstoeien. (10) Terwijl Kṛṣṇa danste, zongen sommigen van hen, speelden er een paar op fluiten, schelletjes en hoorns terwijl anderen de loftrompet staken. (11) De halfgoden verkleed als het koeherdersvolkje, o Koning, bewezen [zie 1: 22] Kṛṣṇa en Rāma de eer in Hun gedaante als koeienbeschermers, net zoals professionele dansers dat doen als ze een andere danser aanmoedigen. (12) In een kringetje draaiend, een eind springend, met dingen gooiend, zich op de armen slaand en touwtrekkend, speelden ze samen en hielden ze soms, als ze worstelden, elkaar bij hun haarlokken vast. (13) Als af en toe anderen dan Zijzelf dansten, waren Zij de zangers, bespeelden Zij de instrumenten en waren Ze zelf vol van lof, o Koning, door te zeggen:

'Wat goed, wat goed is dat!' (14) Soms speelden ze met bilvavruchten en dan weer met kumbhavruchten of met handen vol met āmalakavruchten [myrobalaan]. Ze speelden tikkertje [*aspṛśya*] of blindemannetje [*netra-bandha*] en dat soort spelletjes, en soms deden ze de dieren en vogels na. (15) Dan sprongen ze als kikkers, vertelden ze allerlei grappen, en dan weer waren ze aan het schommelen of speelden ze koninkje. (16) De Twee, die aldus speelden als gewone mensenkinderen, trokken rond door de bossen, de bergen, de rivieren en dalen, de schaduwrijke plekken, de meren en de bosjes die er waren.

(17) [**O**p een dag], toen Rāma en Kṛṣṇa samen met de *gopa's* de dieren in dat bos aan het hoeden waren, verscheen daar de demon Pralamba in de gedaante van een *gopa*. Hij wilde Hen ontvoeren. (18) Omdat Hij, die van het huis Daśārha stamde, de Alwetende Opperheer was, had Hij hem door. Erop zinnend hem ter dood te brengen, aanvaardde Hij het om vriendjes met hem te zijn. (19) Kṛṣṇa, Hij die alle spelletjes kent, riep daarop de *gopa's* bijeen en zei: 'O *gopa's*, laten we spelen en ons in twee gelijke teams verdelen.' (20) Daartoe riepen de *gopa's* Rāma en Janārdana uit tot hun aanvoerders, zodat sommigen bij Kṛṣṇa's groep hoorden terwijl anderen zich aansloten bij Rāma. (21) Ze gingen over tot verschillende spelletjes hakkepak [*hariṇākrīḍanaṁ*] die werden bepaald door de regel dat de winnaars op de rug mochten klimmen van degenen die verslagen waren en dan door hen moesten worden gedragen. (22) Terwijl ze droegen en gedragen werden, hoedden ze de koeien. Onder leiding van Kṛṣṇa gingen ze naar een banyanboom die Bhāṇḍīraka werd genoemd [*]. (23) Toen Rāma's partij, bestaande uit Śrīdāmā, Vṛṣabha en anderen, de wedstrijd had gewonnen, werd ieder van hen gedragen door Kṛṣṇa en de leden van Zijn team, o Koning. (24) Omdat Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer, verslagen was, droeg Hij Śrīdāmā, Bhadrasena droeg Vṛṣabha en Pralamba [de Asura] droeg de zoon van Rohiṇī [Rāma]. (25) Kṛṣṇa als onoverwinnelijk beschouwend, zette die demon nummer één het in grote vaart op een rennen om [zijn passagier Rāma] weg te dragen voorbij de finish waar moest worden afgestapt. (26) Hem hoog optillend verloor de demon echter vaart omdat Rāma zo zwaar werd als de koning van de aarde en de planeten [de berg Meru]. Bijgevolg nam hij weer zijn oorspronkelijke gedaante aan die was bedekt met gouden sieraden. Hij straalde als een wolk die flitsend van de bliksem de maan draagt. (27) Toen Rāma dat lichaam zich snel door de lucht zag bewegen met vuurschietende ogen, een gefronst voorhoofd, rijen verschrikkelijke tanden, woest haar, met banden om zijn armen, met zijn kroon en met zijn oorhangers, raakte de Drager van de Ploeg, die versteld stond over de gloed, een beetje

beduusd. (28) Balarāma, die werd weggedragen van Zijn gezelschap alsof Hij werd ontvoerd, kwam tot zichzelf en sloeg toen Zijn vijand onbevreesd boos hard met Zijn vuist op zijn kop. Dat ging er zo hevig aan toe als de koning van de goden [Indra] die een berg raakt met zijn bliksemschicht. (29) Getroffen spleet zijn schedel ter plekke open en stortte de demon, bloed opgevend uit zijn mond, levenloos ter aarde met een luid geluid dat weerklonk alsof er een berg getroffen werd door Indra's wapen. (30) Toen de *gopa's* zagen hoe Pralamba gedood werd door de kracht van Balarāma's machtsvertoon, waren ze zeer verrast en riepen ze uit: 'Goed zo, goed gedaan!' ['*sādhu, sādhu*']. (31) Zegeningen uitsprekend prezen ze Hem voor Zijn verdienstelijke optreden. Met hun harten overweldigd door liefde sloten ze Hem in hun armen alsof Hij uit de dood was opgestaan. (32) Nadat de zondige Pralamba was gedood bedolven de halfgoden Balarāma hoogst voldaan onder bloemenslingers en brachten ze gebeden terwijl ze 'Bravo, uitstekend!' riepen.'

*: Śrīla Sanātana Gosvāmī haalt de volgende verzen aan van de Śrī Harivamśa (Viṣṇu-parva 11.18 - 22), waarin de banyan wordt beschreven:

dadarśa vipulodagra-
śākhinaṁ śākhināṁ varam
sthitaṁ dharaṇyāṁ meghābhaṁ
nibiḍaṁ dala-sañcayaiḥ

gaganārdhocchritākāraṁ
parvatābhoga-dhāriṇam
nīla-citrāṅga-varṇaiś ca
sevitaṁ bahubhiḥ khagaiḥ

phalaiḥ pravālaiś ca ghanaiḥ
sendracāpa-ghanopamam
bhavanākāra-viṭapaṁ
latā-puṣpa-sumaṇḍitam

viśāla-mūlāvanataṁ
pāvanāmbhoda-dhāriṇam
ādhipatyam ivānyeṣāṁ
tasya deśasya śākhinām

kurvāṇaṁ śubha-karmāṇaṁ
nirāvarṣam anātapam
nyagrodhaṁ parvatāgrābhaṁ

bhāṇḍīraṁ nāma nāmataḥ

"Zij zagen die beste van alle bomen, welke vele lange takken had. Met zijn dichte bladerdek leek het wel een wolk die op de aarde rustte. Daadwerkelijk was hij dermate groot dat hij de halve hemel leek te beslaan. Vele vogels met bekoorlijke blauwe vleugels kwamen daar regelmatig in die grote boom waarvan de vele vruchten en bladeren hem er uit deden zien als een wolk met een regenboog ernaast of als een huis gesierd met klimop en bloemen. Hij reikte met zijn wortels naar beneden en droeg op zijn rug de geheiligde wolken. Die banyanboom was als de Hoogste Heer en Meester van alle andere bomen daar in de buurt, omdat hij zorg droeg voor de alleszins gunstige functies van het afweren van de regen en de hitte van de zon. Aldus zag de nyagrodha boom die bekend stond als Bhāṇḍīra er net zo uit als de top van een berg."

Hoofdstuk 19

Kṛṣṇa Slokt Opnieuw een Bosbrand op

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Terwijl de *gopa's* verdiept waren in hun spel, dwaalden hun koeien ver af en gingen ze, in hun eentje grazend, hongerig naar gras het struikgewas in. (2) De geiten, koeien en de buffels die van het ene deel van het bos naar het andere gedeelte gingen, belandden in een bamboebos alwaar ze, dorstig van de hitte, toen luid klaagden. (3) De *gopa's*, onder leiding van Kṛṣṇa en Rāma, die de dieren nergens zagen, hadden er spijt van dat ze ze niet in de gaten hadden gehouden en gingen op zoek naar het spoor van de koeien. (4) Bang voor het verlies van hun middel van bestaan, volgden ze allen de hoefafdrukken van de koeien op het pad, dat gemarkeerd werd door de grashalmen omgeknakt door de hoeven en de tanden van de koeien. (5) Hun koeien en de andere beesten die de weg kwijt waren geraakt vonden ze, moe geklaagd van de dorst, terug in het Muñjāwoud. Samen gingen ze weer terug. (6) Toen ze het geluid hoorden van hun namen die werden geroepen door de Allerhoogste Heer met een stem zo luid als de rommelende wolken, reageerden ze dolblij.

(7) **O**peens verscheen er van alle kanten een enorme, verschrikkelijke brand die met zijn tongen van vuur alle bewegende en niet-bewegende levende wezens in het woud bedreigde met een gruwelijke storm van vonken aangejaagd door hun wagenmenner, de wind. (8) Van alle kanten overvallen door de bosbrand, keken de *gopa's* en de koeien angstig om zich heen. Net als ieder ander die, in de greep van de doodsangst, zijn heil zoekt bij de Allerhoogste Persoonlijkheid, wendden ze zich toen in hun nood tot Kṛṣṇa en Zijn kracht, Balarāma. (9) 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o Grootste Held, o Rāma van een nimmer falende macht, redt ons, overgegeven zielen, er alsJeblieft van te worden verschroeid door de bosbrand. (10) Wij, Je vrienden, o Kṛṣṇa, kunnen met Jou, de volmaakte kenner van alle dharma, als onze Heer die wij zijn toegewijd, het zeker nooit verdienen ten onder te gaan!'

(11) **Ś**rī Śuka zei: 'De Allerhoogste Heer Hari, die aldus de deerniswekkende woorden van Zijn vrienden hoorde, zei: 'Wees niet bang, doe enkel jullie ogen dicht.' (12) 'Dat doen we', zeiden ze, en met hun ogen gesloten verloste de Allerhoogste Heer, de Meester van de Yoga, hen toen van het gevaar door het verschrikkelijke vuur op te slokken. (13) Toen ze daarna hun ogen weer open deden stonden ze versteld. Ze waren samen met de koeien gered èn overgebracht naar Bhāṇḍīra [de banyanboom, zie 18: 22, naar verluid zestien kilometer verderop]. (14) Nu ze getuige waren geweest van hun verlossing uit

het brandende bos, die tot stand was gebracht door de yogamacht van Kṛṣṇa's innerlijke beheersing van de begoochelende materiële energie, dachten ze dat Hij een onsterfelijke godheid was. (15) Samen met Rāma en de koeien die middag laat naar het koeherdersdorp terugkerend, liet Kṛṣṇa onderweg Zijn fluit weerklinken terwijl Hij door de *gopa's* werd geprezen. (16) De jonge koeherdersmeisjes raakten in de hoogste staat van vervoering toen ze Govinda weer terugzagen. Voor hen leek het wel honderd eeuwen te duren als ze Hem ook maar één moment moesten missen.'

Hoofdstuk 20

Het Regenseizoen en de Herfst in Vṛṇdāvana

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'De koeherdersjongens beschreven voor de dames [van Gokula] de verbazingwekkende daden van de twee, door wiens toedoen ze waren verlost van de bosbrand en Pralamba ter dood was gebracht. (2) De oudere *gopa's* en ook de *gopī's* keken ervan op toen ze dat hoorden en beschouwden Kṛṣṇa en Rāma als boodschappers van God die naar Vraja waren gekomen.

(3) **T**oen begonnen, met bliksemflitsen aan de horizon en rommelende luchten, de regens te vallen die al de levende wezens het leven schenken. (4) De hemel die was volgepakt met donkere, donderende en bliksemende wolken was, met haar verstrooide licht, als de geestelijke ziel zoals die zich samen met zijn materiële kwaliteiten vertoont. (5) Acht maanden lang had de zon met zijn stralen gedronken van de weelde van de aarde die bestaat uit het water, en nu was de tijd aangebroken voor het weer vrijgeven ervan. (6) Grote wolken, oplichtend van de bliksem en voortgestuwd door woeste winden, stortten hun genade uit, net zoals personen van genade in deze wereld hun leven geven. (7) De aarde die was uitgedroogd door de hitte herstelde zich volledig, besprenkeld door het goddelijke water, net zoals het zinnelijk gemotiveerde lichaam van een boetvaardige zich herstelt als hij de vruchten plukt van zijn praktijk. (8) Door de duisternis kon in de avondschemer de gloeiworm zijn licht laten schijnen, maar dat gold niet voor de hemellichten, precies zoals in Kali-yuga dankzij de zonden de ketterijen stralen en zeker niet de Veda's. (9) De kikkers, die er voorheen stilletjes bijzaten, lieten hun geluiden horen zo gauw ze het geluid van de regenwolken hoorden, net zoals de volgelingen van Brahmā [hun recitaties] doen na hun [stille] ochtendroutines [zie *niyama*]. (10) De rivieren die waren opgedroogd traden, na eerst onbeduidende stroompjes te zijn geweest, buiten hun oevers, net zoals de lichaamsomvang, het eigendom en de middelen van een persoon toenemen als die beheerst wordt door zijn zinnen. (11) Smaragdgroen van het pas gegroeide gras, rood van de indragopa-insecten, en de paddestoelen een plaats biedend, manifesteerde de aarde zich als een persoon die [opeens] rijk is geworden. (12) De velden rijk aan graan brachten de boeren vreugde, maar maakten anderen, [de welvarenden] die te trots voor dat werk waren, spijtig niet bij die genade Gods te leven. (13) De schepselen van het water en het land, allen herboren door het water dat ze eerden,

presenteerden zich in aantrekkelijke gedaanten, net zoals mensen dat doen als ze de Heer vereren. (14) Daar waar de rivieren kolkend uitmondden in de oceaan werden de golven opgestuwd door de wind, precies zoals de door verlangens voortgedreven geest van een beginnende yogi reageert die nog te kampen heeft met materiële hartstochten. (15) De bergen belaagd door wolken die zwaar waren van de regen, stonden er onverschrokken bij onder hun aanval, net zoals dat is met de geesten van hen die de Heer in het Voorbije zijn toegewijd, als ze voor moeilijkheden komen te staan. (16) De wegen, die niet meer werden gebruikt, vervaagden overgroeid door gras, net zoals geschreven teksten onder de invloed van de tijd uiteenvallen, als ze niet bestudeerd worden door de brahmanen. (17) De bliksem in de wolken die de vrienden van de hele wereld zijn, kon, onstandvastig in zijn vriendschap, niet zijn plaats behouden, net zoals een wellustige vrouw [zelfs] niet bij verdienstelijke mannen kan blijven. (18) Toen de [regen]boog van de grote Indra onbespannen maar duidelijk afgetekend aan de hemel verscheen, was het alsof de Allerhoogste Persoonlijkheid, die Vrij is van de Geaardheden, was verschenen in de zichtbare natuur die door die basiskwaliteiten wordt bepaald. (19) De maan scheen niet omdat het licht verhuld werd door de wolken die daardoor straalden, precies zoals het valse ego van het levende wezen straalt door de luister van het levende wezen. (20) Vanwege de komst van de wolken schreeuwden de pauwen vreugdevol in een feeststemming, precies zoals zij die het moeilijk hebben in hun huishoudelijk bestaan blij worden als de toegewijden van Acyuta arriveren. (21) De bomen die middels hun voeten het water dronken, vertoonden verschillende uiterlijke kenmerken [zoals vruchten, bladeren en twijgen], net zoals [men ook tot bloei komt als] men zich, na te zijn uitgemergeld en vermoeid door verzakingen, [eindelijk] mag verheugen in het voorwerp van zijn verlangen. (22) De kraanvogels bleven zich ophouden aan de troebele oevers van de meren, mijn beste, ongeveer zoals de burgers zich met valse verwachtingen onrustig bezighouden in hun huizen. (23) Als Indra het laat regenen breken de irrigatiedijken als gevolg van het vloedwater, net zoals de wegen uitgestippeld door de Veda's worden opgebroken door de valse theorieën van de ketters in Kali-yuga. (24) De wolken voortgedreven door de winden lieten hun nectargelijke water neerstromen over alle levende wezens, net zoals koningen, onder aanmoediging van de brahmanen, van tijd tot tijd hun schenkingen in liefdadigheid doen.

(25) **A**ldus gingen de Heer en Balarāma omringd door de koeien en de jongens voor hun plezier dat allerschitterendste woud binnen met zijn rijpe dadels en jambuvruchten. (26) De koeien bewogen zich maar langzaam vanwege hun grote en zware uiers, maar geroepen

door de Heer kwamen ze snel, met hun uiers nat vanwege hun liefde. (27) Hij zag de vreugdevolle bewoners van het bos, de van zoet sap druipende bomen, en de watervallen van de berg die weergalmden in de grotten in de buurt. (28) Soms als het regende, ging de Allerhoogste Heer een holle boom of een grot binnen om te spelen en om wortels en vruchten te eten. (29) De meegenomen yoghurtrijst at Hij in het gezelschap van Saṅkarṣaṇa samen op met de jongens, de maaltijd delend op een steen bij het water.

(30-31) **D**e stieren zaten in een grasperk tevreden te herkauwen met hun ogen dicht, samen met de kalveren en de koeien die moe waren van het gewicht van hun uiers. Het schonk de Allerhoogste Heer veel plezier om de rijkdom te zien van het regenseizoen die werd gestimuleerd door Zijn innerlijk vermogen. Daarvoor betuigde Hij Zijn respect.

(32) **M**et Rāma en Keśava aldus verblijvend in Vraja brak het herfstseizoen aan in zijn volle glorie, met een wolkenloze hemel, het helderste water en een zachte bries. (33) In het najaar kwamen de lotussen weer tot leven en hervonden de wateren hun oorspronkelijke staat [van zuiverheid], net zoals de geesten van gevallen zielen zich herstellen met het beoefenen van toegewijde dienst. (34) De herfst maakte een einde aan de wolken in de hemel, de toename van de dieren, de modderige staat van de aarde en de vertroebeling van het water, net zoals het toegewijd dienen van Heer Kṛṣṇa een einde maakt aan de problemen van de leden van al de geestelijke afdelingen [de statusgroepen, de *āśrama's*]. (35) De wolken die alles gegeven hadden wat in hen was, straalden met een gloed zo zuiver als die van de wijzen die, met het verzaken van verlangens, bevrijd van zonden tot vrede zijn gekomen. (36) Het ene moment gaven de bergen hun zuivere water vrij, en op een ander moment deden ze dat niet, precies zoals de nectar van de geestelijke kennis slechts af en toe wordt vergund door de *jñāni's* [de spirituele filosofen]. (37) De levende wezens zich bewegend in ondiep water [de vissen] konden het niet waarderen dat het water steeds minder werd [na de regens], precies zoals dwaze mensen in een gezinsverband geen waardering kunnen opbrengen voor het iedere dag verder afnemen van hun tijd van leven. (38) Zich in ondiep water bewegend hadden ze het als gevolg van de herfstzon zwaar te verduren, net zoals een berooid man die in beslag wordt genomen door zijn gezinsleven zich miserabel voelt als hij zijn zinnen niet in bedwang heeft. (39) Geleidelijk aan moest het land zijn modder prijsgeven en moesten de planten hun onrijpe staat achter zich laten [geen vruchten te dragen], net zoals zij die nuchter zijn het egoïsme en de bezitsdrang op moeten geven van het zich concentreren

op het niet-spirituele van het materiële lichaam en alles wat erbij hoort. (40) Met het aanbreken van het najaar werden de wateren roerloos en kwam ook de oceaan tot rust, precies zoals een volledig verzaakte wijze afziet van handelingen en het [verder] vergaren van kennis [zie ook *avadhūta* en 7.13]. (41) De boeren damden het water van de rijstvelden in met stevige irrigatiewallen, net zoals yogi's de stroom van het bewustzijn stoppen die via de zintuigen naar buiten reikt. (42) De maan maakte een einde aan het lijden van de levende wezens als gevolg van de stralen van de najaarszon, precies zoals de wijsheid een einde maakt aan het lijden dat is gebaseerd op eigenwaan met het lichaam, en zoals [de terugkerende] Mukunda een einde maakt aan het lijden van de dames van Vraja. (43) De wolkenloze herfstlucht straalde schitterend helder vol van sterren, precies zoals een geest bewogen door goedheid straalt met het direct ervaren van de strekking van de Veda's. (44) De maan en de sterren straalden onbeperkt helder in het hemelgewelf, net zoals de meester van de Yadu's, Kṛṣṇa, dat deed op aarde omringd door de kring van de Vṛṣṇi's [zie stamboom]. (45) Door de wind te koesteren die niet te koud en niet te warm woei uit het woud dat vol bloemen stond, konden de mensen hun ontberingen vergeten, maar dat gold niet voor de *gopī's* wiens harten waren gestolen door Kṛṣṇa. (46) De koeien, de reeën, de vogelwijfjes en de vrouwen waren ontvankelijk in de herfst, net zoals de daden in dienst van de Allerhoogste Heer worden gevolgd door hun trouwe metgezellen de goede resultaten. (47) O Koning, de lotussen met uitzondering van de 's nachts bloeiende kumutlotus, bloeiden overal als de zon opkwam, net zoals de bevolking met uitzondering van de dieven, tot bloei komt onder een [rechtschapen] koning waar ze niet bang voor zijn. (48) Tijdens al de oogstrituelen, andere wereldse feesten en grote vieringen in de steden en dorpen, straalde de vruchtbare aarde, rijk als ze was aan graan, en met name met de twee [van Kṛṣṇa en Balarāma], prachtig als een expansie van de Allerhoogste Heer. (49) De koningen, de kooplieden, de wijzen en de ingewijde huishouders, die waren tegengehouden door de regens, konden er nu op uit om hun doelen te bereiken, net zoals zij die de vervolmaking van hun leven bereiken hun uiteindelijke gedaante [*svarūpa*, vorm van dienstverlening] vinden als de tijd er rijp voor is.'

Hoofdstuk 21

De Gopī's Verheerlijken het Lied van Kṛṣṇa's Fluit

(1) **Ś**ri Śuka zei: 'Acyuta betrad samen met de koeien en de *gopa's* die plaats aldus gekoeld door de briesjes die zoet geurden vanwege de vele lotussen aanwezig in de meren met hun heldere herfstwater. (2) Terwijl de Lieve Heer met Balarāma en de koeherdersjongens de dieren aan het hoeden was tussen de groepjes bloeiende bomen, de meren, de rivieren en de heuvels, vol van de geluiden van doldwaze bijen en zwermen vogels, was Hij verzonken in het bespelen van Zijn fluit. (3) Als de dames van Vraja het lied van de fluit hoorden, dat gedachten aan de bloei [van het gehele bestaan] opriep, vertelde ieder van hen haar hartsvriendin in vertrouwen wat haar waardering was voor Kṛṣṇa. (4) Maar als ze eenmaal met die beschrijving waren begonnen, konden ze, zich Krishna's daden herinnerend en met hun geest in staat van vervoering opgewonden geraakt, dat niet volhouden, o heerser van de mensen. (5) [Voor hun geestesoog zagen ze hoe] Zijn heerlijkheden werden bezongen door de groep koeherders, en de gaten van Zijn fluit werden gevuld door de nectar van Zijn lippen, terwijl Hij het Vṛndāvanawoud binnenging dat zo betoverend was door Zijn voetafdrukken. [Ze stelden zich Hem voor] met een pauwenveer op Zijn hoofd, een lichaam als dat van de beste dansers, een blauwe karṇikāra-lotus achter Zijn oren, goudgeel gekleurde kleding en de Vaijayantī-slinger om Zijn nek [de slinger 'van victorie' met bloemen in vijf verschillende kleuren]. (6) O Koning, als de vrouwen van Vraja het geluid van de fluit hoorden dat de geest van alle levende wezens in vervoering brengt, omhelsden ze in hun lof [Hem] allemaal [hun in geest].

(7) **D**e *gopī's* zeiden: 'O vriendinnen, voor ons die ogen hebben is dit het hoogste wat men bereiken kan: de liefdevolle blikken in te mogen drinken die afstralen van de gezichten van de twee zoons van de koning van Vraja terwijl Ze spelen op Hun fluiten en samen met Hun metgezellen de koeien van het ene naar het andere bos drijven. (8) Met de mangospruiten, pauwenveren, slingers van bloemknoppen, lotussen en lelies bij de kleurrijke kleding waarmee Ze zich uitdossen, en Hun zo nu en dan zingen, komen de Twee schitterend tot Hun recht temidden van de koeherdersjongens, als waren ze twee bedreven dansers op een podium. (9) O *gopī's*, hoe verdienstelijk moeten de daden wel niet zijn geweest van deze [bamboe]fluit van Kṛṣṇa om enkel voor zichzelf te mogen genieten van de smaak achtergelaten door de nectar van Zijn lippen die [eigenlijk] de *gopī's* toekomt? Zijn voorvaderen, de bamboebomen, huilen tranen van geluk, en ook de

rivier [waarlangs ze groeiden] is vol van vreugderillingen. (10) Vṛndāvana dat de schat mocht ontvangen van de lotusvoeten van de zoon van Devakī, o vriendinnen, voegt toe aan de glorie van de aarde. Het geluid van Govinda's fluit doet de pauwen waanzinnig dansen en doet alle andere schepselen, die neerkijken vanaf de berghellingen, versteld staan. (11) Hoe gelukkig hebben de reeën en hun zwarte echtgenoten het getroffen die, hoe onwetend ze ook geboren werden, met het horen van het geluid van de fluit van de zo fraai uitgedoste zoon van Nanda, Hem met hun liefdevolle blikken aanbidden? (12) Voor de vrouwen is het een feest om het heldere geluid van Kṛṣṇa's fluit te horen en te kijken naar Zijn schoonheid en persoonlijkheid. Van de vrouwen van de goden in de hemel die rondvliegen in hun hemelse voertuigen, glijden, van streek en verbijsterd als ze zijn met Hem in gedachten, de ingevlochten bloemen uit hun haar en raken hun gordels los. (13) De koeien zetten hun oren recht overeind om in die bekers de nectar op te vangen van de geluiden voortgebracht door Kṛṣṇa die de fluit voor Zijn mond houdt. De kalveren, met monden vol van de melk vloeiend uit de uiers, staan er stil bij met in hun ogen en harten Govinda die hen ontroert en hun ogen vult met tranen. (14) Beste zusters, de vogels in het woud omhoog gevlogen naar de takken van de bomen prachtig met hun weelde aan klimplanten en twijgen, zitten daar als grote wijzen in hun gretigheid om Kṛṣṇa te zien. Met gesloten ogen luisteren ze naar de lieflijke klanken voortgebracht door de fluit die andere stemmen doet zwijgen. (15) Dat lied van Kṛṣṇa horend, grijpen en houden de rivieren, met hun stroming onderbroken in draaikolken vanwege hun in liefde verzonken geesten, de twee voeten van Murāri vast terwijl ze offergaven brengen van lotusbloemen in de omhelzing van hun golvende waterarmen. (16) Toen de Heer eens de dieren van Vraja aan het hoeden was samen met Rāma en de *gopa's,* breidde een wolk die Hem aldoor luid zag spelen op Zijn fluit in de hitte van de zon, zich uit liefde boven zijn Vriend uit om van zijn lichaam een parasol te maken met grote aantallen [koele druppeltjes die naar beneden kwamen als] bloemen. (17) De oorspronkelijke vrouwelijke bewoners van Vraja, de Pulinda's, zijn gepijnigd bij de aanblik van het gras dat getekend wordt door het rode, transcendentale *kuṅkuma*poeder afkomstig van de lotusvoeten van de alom vereerde Heer. Maar nadat ze het poeder, dat eens de gezichten van de vriendinnen van deze Cupido sierde, op hun eigen gezicht en borsten hebben gesmeerd, zijn ze volkomen tevreden en vergeten ze die pijn. (18) En deze [Govardhana]heuvel, o vriendinnen, is de Heer Zijn beste dienaar omdat hij, aangeraakt door de lotusvoeten van Kṛṣṇa en Rāma, dolgelukkig zijn respect betoont met offergaven van drinkwater, mals gras en eetbare wortels voor de koeien, de kalveren en de koeherders. (19) Zij twee, die te herkennen zijn aan de touwen

[*] voor het samenbinden van de achterpoten van de koeien, begeleidden samen met de koeherdersjongens in alle vrijheid de koeien naar iedere plek in het woud. Daarbij deden Ze met de trillingen van de lieflijke tonen van Hun fluiten, o vriendinnen, op wonderbaarlijke wijze de levende wezens die kunnen bewegen roerloos stilstaan en bewogen Ze de anders zo onbeweeglijke bomen tot extase.'

(20) **D**e *gopī's,* die voor elkaar een beeld schetsten van het tijdverdrijf van de Allerhoogste Heer zoals Hij rondtrok in Vṛndāvana, raakten aldus geheel in Hem verzonken.'

*: Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura verklaart dat die touwen van Kṛṣṇa en Balarāma gemaakt zijn van gele stof met groepjes parels aan beide uiteinden. Soms dragen ze deze touwen om Hun tulbanden, en worden die touwen zo prachtige versieringen.

Hoofdstuk 22

Kṛṣṇa Steelt de Kleren van de Ongehuwde Gopī's

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Tijdens de eerste maand van het winterseizoen [*hemanta*: nov./jan.] namen de ongetrouwde meisjes van Nanda's Vraja een gelofte in acht in aanbidding van Kātyāyanī: ze voedden zich met ongekruide *khichrī* [een mengsel van rijst en linzen]. (2-3) Bij het aanbreken van de dag namen ze een bad in het water van de Yamunā en maakten ze van klei een beeltenis van de godin. O heerser over de mensen, zowel overvloedig als eenvoudig waren ze van aanbidding met sandelhoutpasta, geurige bloemenslingers, giften [van voedsel, kleding, etc.], wierook en lampen, alsook met offergaven van verse bladeren, vruchten en betelnoten. (4) De jonge meisjes brachten hun eerbetoon onder het herhalen van een mantra met de woorden: 'O Kātyāyanī, we brengen u onze eerbetuigingen, o grote macht, grootste van alle *yoginī's*, o allerhoogste beheersing. Maak alstublieft de zoon van *gopa* Nanda mijn echtgenoot!' [*] (5) Aldus brachten de meisjes voor de duur van een maand hun gelofte in de praktijk om voor Bhadrakālī van gepast eerbetoon te zijn met: 'Moge Hij, Nanda's zoon, mijn man worden.' (6) Iedere zonsopgang riepen ze elkaars namen, hielden ze hun handen vast en gingen ze, luidkeels zingend ter ere van Kṛṣṇa, naar de Kālindī om er te baden. (7) Toen ze op een dag al zingend over Kṛṣṇa bij de rivier aankwamen, lieten ze zoals gebruikelijk op de oever hun kleren achter en vermaakten ze zich spelend in het water.

(8) **K**ṛṣṇa, de Allerhoogste Heer, die als de Meester van alle yogameesters dat op prijs stelde, ging omringd door Zijn metgezellen naar die plek om van hun onderneming een succes te maken. (9) Hij stal hun kleren weg en klom snel in een kadambaboom. Lachend met de jongens trapte Hij lol door te zeggen: (10) 'Kom dan hier meisjes, als je wilt, en pak je eigen kledingstuk. Serieus, het is geen grap, want jullie moeten uitgeput zijn door de verzaking. (11) Al deze jongens weten dat Ik nog nooit ook maar iets onwaars beweerd heb. Kom daarom, o slanke meisjes, één voor één, of anders gezamenlijk, [uit het water] om jullie te bedekken.'

(12) **M**et die streek van Hem zag Hij hoe de *gopī's*, vol van liefde voor Hem, elkaar aankeken en moesten lachen, maar in verlegenheid gebracht kwamen ze niet uit het water. (13) Govinda die aldus had gesproken, had met Zijn grappenmakerij de geesten in Zijn greep gekregen van hen die, tot hun nek bibberend in het koude water, tot

Hem zeiden: (14) 'O Jij, wees nou eerlijk, we smeken Je, gedraag Je als de beminde zoon van de *gopa* Nanda die we kennen, o liefste, als Hij die beroemd is in heel Vraja. Geef ons alsJeblieft onze kleren, we hebben het koud. (15) O Śyāmasundara ['mooie donkerhuidige'] wij, als Jouw dienstmaagden, moeten alles doen wat Je ons zegt! Geef ons alsJeblieft onze kleren terug, o Kenner van het Dharma, of anders zullen we het de koning zeggen!'

(16) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Als jullie Mijn dienaressen zijn, moeten jullie dan niet doen wat Ik je zeg en met jullie onschuldige glimlachen uit het water komen om je kleren uit te zoeken? Als jullie dat niet doen krijg je ze niet, en als de koning er boos over is, wat kan hij er aan doen?' (17) Toen kwamen al de meisjes rillend van de kou tevoorschijn uit het water, hun schaamstreek bedekkend met hun handen. (18) De Allerhoogste Heer die ze verslagen zag, legde tevreden over de zuiverheid van hun liefde hun kledingstukken over Zijn schouder en zei met een liefdevolle glimlach: (19) 'Omdat jullie tijdens het naleven van een gelofte naakt in het water hebben gebaad, hebben jullie een overtreding begaan jegens Varuṇa en de andere goden. Als boete voor die zonde moeten jullie je eerbetuigingen brengen met jullie handen samengevouwen boven jullie hoofden en dan je kleren weer terugpakken.'

(20) **M**et dit uitgeduid door de Onfeilbare Heer, beschouwden de meisjes van Vraja hun naaktzwemmen als een val van hun gelofte. Omdat ze van zins waren met succes die gelofte te volbrengen, brachten ze toen hun eerbetuigingen voor de Zuiveraar van Alle Zonden, Hij die de direct waarneembare vrucht was van hun handelen en talloze andere [vrome] daden. (21) De Allerhoogste Heer, de zoon van Devakī, er tevreden over dat ze gebogen hadden, gaf hen daarop genadevol de kledingstukken terug. (22) Hoewel ze behoorlijk bij de neus waren genomen, er geen rekening werd gehouden met hun schaamte, ze waren uitgelachen en ze met hun kleren weggestolen waren gemanipuleerd alsof ze marionetten waren, koesterden ze geen vijandigheid jegens Hem, want ze waren blij in het gezelschap van hun geliefde te verkeren. (23) Toen ze hun kleren weer aanhadden waren ze, geheel in de ban van de omgang met hun geliefde, met hun geesten in beslag genomen er totaal niet toe in staat zich te bewegen en wierpen ze Hem uiterst verlegen hun blikken toe. (24) De Allerhoogste Heer begreep van ze dat ze er vast toe besloten waren de gelofte na te leven en dat ze Zijn voeten wilden beroeren. Dāmodara zei tegen de meisjes: (25) 'O vrome zielen, Ik begrijp jullie motivatie om Mij te aanbidden. Dat behaagt Me en dus moet dat in vervulling gaan. (26) Het verlangen van hen wiens bewustzijn geheel door Mij in

beslag wordt genomen, zal niet leiden tot materiële lust, net zoals geroosterd en gekookt graan normaal gesproken niet in staat is tot nieuw leven te leiden [zie ook b.v. 1.6: 35, 3.15: 20, 7.7: 51-52]. (27) Beste meisjes, begeef je nu naar Vraja. Met het hebben bereikt van de hoogste staat van vervulling, zullen jullie één dezer nachten samen met Mij genieten. Dat was wat jullie in gedachten hadden met de gelofte om zuiver te zijn in jullie aanbidding van de Godin.'

(28) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus geïnstrueerd door de Allerhoogste Heer, hadden de jonge meisjes, die met hun verlangens in vervulling gegaan mediteerden op Zijn lotusvoeten, er moeite mee [zichzelf ertoe te brengen] weer terug te gaan naar het koeherdersdorp. (29) De zoon van Devakī begaf zich enige tijd daarna omringd door de *gopa's* een eind buiten Vṛndāvana om de koeien te hoeden samen met Zijn broer. (30) Ziend hoe de bomen Hem in de zinderend hete zon van het seizoen met hun schaduw als parasol van dienst waren, zei Hij tot de jongens: (31-32) 'O Stoka Kṛṣṇa en Aṁśu, Śrīdāma, Subala en Arjuna, Viśāla, Vṛṣabha en Ojasvī, Devaprastha en Varūthapa, zie toch eens deze fortuinlijke bomen die ons beschermen tegen de regen, de wind, de hitte en de sneeuw. Hun leven is er enkel om anderen van dienst te zijn! (33) Zie wat een zegen de geboorte inhoudt van deze bomen die alle levende wezens ondersteuning verlenen, zoals grote zielen dat doen. Niemand die ze nodig heeft zal ooit teleurgesteld weggaan. (34) Met hun bladeren, bloesems en vruchten, schaduw en wortels, bast en hout, hun geur, hun sap en as, pulp en spruiten bieden ze je alles wat je verlangt. (35) Om met je leven, je welvaart, intelligentie en woorden je steeds in te zetten voor het welzijn van ieder belichaamd wezen, om in deze wereld van een dergelijke geboorte te zijn, is voor ieder levend wezen de vervolmaking van het leven [zie ook de Vaiṣṇava Pranāma].'

(36) **A**ldus sprekend tussen de bomen die voorover bogen met hun overvloed aan bladeren, trossen vruchten, bloesems en twijgen, kwam Hij aan bij de Yamunā. (37) Aldaar drenkten de *gopa's* de koeien in het heldere, frisse en koele, heilzame water, o heerser, en dronken ze zichzelf ook vol met het zoetsmakende nat. (38) In een bosje langs de Yamunā waar ze de dieren vrij rond lieten lopen, o heerser van de mensen, benaderden ze [de *gopa's*] gekweld door de honger Rāma en Kṛṣṇa en zeiden ze het volgende.'

*: Het onderscheid tussen het inwendige vermogen van *yoga-māyā* en het uitwendige of illusoire vermogen van de Heer van *mahā-māyā* wordt beschreven in de Nārada-pañcarātra, in het gesprek tussen Śruti en Vidyā:

jānāty ekāparā kāntaṁ
saivā durgā tad-ātmikā
yā parā paramā śaktir
mahā-viṣṇu-svarūpiṇī

yasyā vijñāna-mātreṇa
parāṇāṁ paramātmanaḥ
mahūrtād deva-devasya
prāptir bhavati nānyathā

ekeyaṁ prema-sarvasva
svabhāvā gokuleśvarī
anayā su-labho jñeya
ādi-devo 'khileśvaraḥ

asyā āvārika-śaktir
mahā-māyākhileśvarī
yayā mugdaṁ jagat sarvaṁ
sarve dehābhimāninaḥ

"De Heer Zijn lagere vermogen, dat bekend staat als Durgā, is Zijn liefdevolle dienst toegewijd. Het vermogen van de Heer zijnde, verschilt deze lagere energie niet van Hem. Er is een andere hogere energie, waarvan de vorm zich op hetzelfde spirituele niveau bevindt als dat van God zelve. Eenvoudig door wetenschappelijk deze hogere energie te begrijpen, kan men onmiddellijk de Allerhoogste Ziel aller zielen bereiken, die de Heer aller heren is. Er bestaat geen ander proces om Hem te bereiken. Dat allerhoogste vermogen van de Heer staat bekend als Gokuleśvarī, de godin van Gokula. Het ligt in haar aard volledig verzonken te zijn in liefde voor God, en door Haar kan met gemak de voorwereldlijke God, de Heer van al wat er is worden bereikt. Dit inwendig vermogen van de Heer heeft een overdekkend vermogen, bekend als Mahā-māyā, dat de materiële wereld bestiert. In feite begoochelt ze het ganse universum, en dus identificeert iedereen in dat universum zich valselijk met het materiële lichaam." Zie ook 8.12: 40 voor Durgā.

Hoofdstuk 23

De Echtgenotes van de Brahmanen Gezegend

(1) **D**e *gopa's* zeiden: 'Rāma, o Rāma, o machtig-gearmde, o Kṛṣṇa vernietiger van de kwaadwilligen, we hebben last van honger, doe er alsJeblieft iets aan.'

(2) **Ś**rī Śuka zei: 'Kṛṣṇa koesterde de wens om een aantal brahmanenvrouwen die Hem toegewijd waren tevreden te stellen. Nadat Hij door de *gopa's* aldus op de hoogte was gesteld zei de Allerhoogste Heer, de zoon van Devakī, het volgende: (3) 'Ga alsjeblieft naar het offerperk van de brahmanen die, met het oog op een plaatsje in de hemel, in overeenstemming met de Vedische voorschriften momenteel bezig zijn met het uitvoeren van een offerplechtigheid genaamd Āṅgirasa. (4) Als jullie daarnaartoe gaan, vraag dan, beste *gopa's,* om wat voedsel en zeg ze dat jullie zijn gestuurd door Bhagavān [Balarāma], mijn oudere broer, en door Mij.'

(5) **M**et deze opdracht van de Allerhoogste Heer daarnaartoe gegaan vroegen ze wat hen gezegd was. Hun verzoek doend met gevouwen handen, wierpen ze zich als een stok plat op de grond voor de brahmanen: (6) 'O aardse goden, we wensen u het beste toe. Luister alstublieft. Weet dat wij, koeherdersjongens, door Rāma werden gestuurd en hier kwamen met een opdracht van Kṛṣṇa. (7) Rāma en Acyuta weiden Hun koeien niet ver van hier, en vragen, door de honger geplaagd, u om Hen van wat voedsel te voorzien, o tweemaal geborenen. Dus, als u van geloof bent, doe dan een schenking, o fijnste kenners van de religie. (8) Van het begin van een offerande tot aan het eind van het offeren van het dier, o waarheidlievende zielen, is het, behalve wanneer er sprake is van een [Sautrāmaṇi-]offer voor Indra [*], zelfs niet voor een ingewijde een overtreding om van voedsel te genieten [of het uit te delen].'

(9) **A**ldus op de hoogte van het verzoek van de Allerhoogste Heer, sloegen ze er niettemin geen acht op. In het oppervlakkig najagen van hun rituele bezigheden dachten ze, omdat ze ouder waren, heel kinderachtig dat ze het beter wisten. (10-11) Hoewel de plaats en tijd, de gebruikte artikelen, de lofzangen, de rituelen, de priesters en het vuur, de halfgoden, de uitvoerder van de offerplechtigheid, het geofferde en het dharmische resultaat ervan allen deel uitmaken van de rechtstreeks zichtbare werkelijkheid van Zijn Absolute Waarheid, van Hem, de Allerhoogste Heer Voorbij de Zinnen, beschouwden ze Hem in hun geleende intelligentie laatdunkend als een gewoon

iemand. (12) Nog niet eens een ja of nee van hen te horen krijgend, keerden de *gopa's*, o bestraffer van de vijand, ontmoedigd terug om Kṛṣṇa en Rāma erover te informeren. (13) Toen Ze dat hoorden moest de Allerhoogste Heer, de Heerser over het Universum, lachen en richtte Hij zich wederom tot de koeherdersjongens om hen te laten zien hoe het er aan toe gaat in de wereld: (14) 'Vertel hun echtgenotes dat Ik ben gearriveerd samen met Saṅkarṣaṇa. Zij zullen jullie al het nodige voedsel geven, want zij, met hun intelligentie steeds in Mij verkerend, zijn vol van liefde voor Mij.'

(15) **T**oen ze daarop naar het huis van de echtgenotes gingen, zagen ze ze daar bijeen zitten, fraai met sieraden omhangen. De gopa's verbogen zich voor de kuise vrouwen van de tweemaal geborenen en zeiden nederig: (16) 'Onze eerbetuigingen, o echtgenotes van de brahmanen, luister alstublieft naar onze woorden: niet ver van hier trekken we rond met Kṛṣṇa, die ons hier naartoe gestuurd heeft. (17) Met de *gopa's* en met Rāma de koeien hoedend, heeft Hij een lange weg achter de rug. Hij en Zijn metgezellen hebben honger en zouden wat voedsel moeten krijgen.'

(18) **T**oen ze hoorden dat Kṛṣṇa in de buurt was die zij, met hun geesten bekoord door de verhalen over Hem, altijd al graag hadden willen zien, gaf dat een hoop opwinding. (19) Als rivieren die naar de oceaan stromen werden de vier soorten voedsel [kauwbaar, zuigbaar, likbaar en drinkbaar] in de vorm van allerlei smakelijke gerechten bijeen gebracht en in potten en pannen naar Hem vervoerd van wie ze allen hielden. (20-21) Ondanks dat hun echtgenoten, broers, zoons en andere verwanten hen probeerden tegen te houden, begaven zij, die al zo lang over Hem gehoord en naar Hem verlangd hadden, zich naar de Allerhoogste Heer Geprezen in de Geschriften. De dames troffen Hem, samen met de *gopa's* en Zijn oudere broer rondtrekkend, aan in een stukje bos nabij de Yamunā dat volstond met bloeiende aśoka's (22) Met Zijn donkere huidskleur, goudkleurige kledingstuk en slinger van woudbloemen, met Zijn pauwenveer, kleurige steentjes en bloesemtakken, was Hij aangekleed als een danser op een podium. Zijn hand rustte op de schouder van een vriend en met de andere hand zwaaide Hij met een lotus. Zijn lotusgezicht glimlachte, Zijn haar viel langs Zijn gezicht en Hij had lelies achter Zijn oren. (23) Na herhaaldelijk gehoord te hebben over de heerlijkheden van hun teerbeminde [Kṛṣṇa], het sieraad voor hun oren waarin hun geesten waren verzonken, omhelsden ze Hem die nu binnen hun gezichtsveld was gekomen, voor een lange tijd [in hun harten] en gaven ze hun innerlijke smart op, o vorst van de mensen, die het resultaat was van hun zich identificeren met hun lichamen. (24) Met begrip voor de staat

van deze vrouwen die uit verlangen naar Hem alle materiële verlangens hadden opgegeven, richtte Hij, die ieders standpunt kent, met een glimlach op Zijn gezicht het woord tot hen. (25) 'Ik heet jullie allen van harte welkom, neem alsjeblieft plaats. Wat kan Ik voor jullie betekenen? Wat goed van jullie om hiernaartoe te komen om Mij te zien! (26) Mensen van onderscheid die zich heel goed bewust zijn van wat goed voor hen is, houden hun aandacht rechtstreeks op Mij gericht, hun meest geliefde Zelf. In dat geval zijn ze voortdurend van toegewijde dienst, een dienst die is zoals die moet zijn als die zonder enig nevenmotief wordt geleverd. (27) [Wie of] wat anders zou er aantrekkelijker zijn dan dit Zelf, in verbinding waarmee je levenskracht, intelligentie, geest, verwanten, lichaam, echtgenote, kinderen, weelde, etc., je zo dierbaar werden? (28) Begeef jullie daarom naar het offerperk zodat jullie echtgenoten, als brahmaanse huishouders, samen met jullie hun offerplechtigheden kunnen voltooien.'

(29) **D**e vrouwen antwoordden: 'Praat niet zo hardvochtig tegen ons, o Almachtige, wees trouw aan Uw [schriftuurlijke] belofte dat je met het bereikt hebben van de basis van Uw lotusvoeten en het hebben afgezien van alle relaties, je op je haar de *tulsī*-slinger mag dragen die door Uw voeten werd vrijgegeven. (30) Onze echtgenoten, vaders, zoons en broers, andere verwanten en vrienden, zullen ons niet aanvaarden! En hoe zouden andere mensen reageren? Wilt U daarom dat alstUblieft ons gunnen, wiens lichamen zijn neergevallen aan Uw voeten en voor wie er geen andere bestemming bestaat, o Bestraffer van de Vijanden?'

(31) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Jullie echtgenoten zullen niet kwaad zijn van jaloezie noch zullen jullie vaders, broers, zoons of andere mensen dat zijn. Zelfs de halfgoden zullen, op Mijn woord, jullie gunstig gezind zijn. (32) Fysieke omgang maakt de mensen in de wereld niet meer tevreden of liefdevoller. Als jullie [in plaats daarvan] je geesten op Mij fixeren, zullen jullie snel bij Me zijn. (33) Luisterend, samenkomend [voor de beeltenis of voor omgang met de toegewijden], mediterend op en zingend over Mij, zijn jullie van liefde voor Mij, niet zozeer door fysiek in Mijn nabijheid te verkeren. Keer daarom terug naar huis.'

(34) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat dit tegen de echtgenotes van de brahmanen was gezegd, gingen ze terug naar de plaats van het offer. Daar aangekomen wezen hun mannen hen niet terecht en rondden ze samen met hen de plechtigheid af. (35) Een van hen was met geweld tegengehouden door haar echtgenoot. Toen ze van de anderen vernam

over de Allerhoogste Heer, omhelsde ze Hem in haar hart en gaf ze het materiële lichaam op dat de bron vormt van de karmische gebondenheid. (36) De Allerhoogste Heer, die ook wel bekend staat als Govinda, gaf de *gopa's* te eten met de vier soorten voedsel [die de vrouwen brachten], waarna ook Hij, de Almachtige, deelnam aan de maaltijd. (37) En zo genoot Hij er in Zijn wederwaardigheden van om, met Zijn bovenzinnelijke verschijning, de menselijke manier van doen te imiteren en de koeien, de *gopa's* en de *gopī's* te behagen met Zijn schoonheid, woorden en daden. (38) De brahmanen kwamen nadien weer tot zichzelf en hadden er veel spijt van in overtreding te zijn geweest met hun arrogantie over het nederige verzoek van de Heren van het Universum die waren verschenen als menselijke wezens. (39) Toen ze zagen hoezeer de toewijding voor Kṛṣṇa als de Hoogste Persoonlijkheid bij hun echtgenotes een hoge vlucht had genomen, een toewijding die bij hen totaal ontbrak, veroordeelden ze zichzelf, verzuchtend: (40) 'Vervloekt zijn we met onze drie geboorten [biologisch, brahmaans en ritueel], onze geloften, onze uitgebreide geestelijke kennis, onze afstamming en onze deskundigheid in de rituelen, als we de Heer Voorbij de Zinnen vijandig gezind zijn. (41) M*āyā,* het begoochelend vermogen van de Allerhoogste Heer dat zelfs de grootste yogi's misleidt, is er de oorzaak van dat wij, de tweemaal geborenen, de geestelijk leraren van de samenleving, verbijsterd waren over ons werkelijke belang. (42) Zie toch eens die onbegrensde toewijding van de vrouwen voor Kṛṣṇa, de geestelijk leraar van het ganse universum, een toewijding die zelfs de banden met de dood van [hun gehechtheid aan] het familieleven wist te doorbreken. (43-44) Nimmer ondergingen ze zuiveringsriten ter wedergeboorte, ze woonden niet bij de goeroe en hielden zich niet bezig met verzakingen, noch waren ze van filosofisch onderzoek naar de ware aard van het zelf of van enige bijzondere reinheid of vroom handelen. Niettemin zijn ze, in tegenstelling tot ons die vol zijn van die zuivering, stevig verankerd in hun toegewijde dienst aan Kṛṣṇa, de Heer Geprezen in de Verzen en de Meester van alle Meesters van de Yoga. (45) Och, hoezeer heeft Hij niet, middels de woorden van de koeherdersjongens, ons herinnerd aan de uiteindelijke bestemming van alle transcendentalisten, heeft Hij ons niet geholpen die, in onze verbijstering over onze huishoudelijke belangen, inderdaad onachtzaam waren! (46) Waarom anders zou Hij, de Meester van Bevrijding en van alle andere zegeningen, die voldaan is in ieder opzicht, van deze vermomming zijn [in de gedaante van een *gopa*] met ons die onder Zijn gezag vallen? (47) De Godin van het Geluk ziet af van anderen en aanbidt zonder ophouden alleen maar Hem, in de hoop Zijn lotusvoeten te mogen aanraken en een einde te maken aan de fouten [van trots en wispelturigheid] in haar eigen wezen. Zijn

verzoek [om voedsel] doet werkelijk iedereen versteld staan. (48-49) Hij vormt de tijd en plaats, de gebruikte artikelen, de hymnen, de rituelen, de priesters en het vuur, de leidende godsbewusten, de uitvoerder van het offer, de plechtigheid en het dharmische resultaat [zie vers 10-11]. Hij, de Allerhoogste Heer Viṣṇu, de Meester van alle Yogameesters, heeft rechtstreeks zichtbaar voor ons Zijn geboorte genomen onder de Yadu's, maar ondanks dat we hierover vernamen slaagden wij er dwaas genoeg niet in dat te begrijpen. (50) De Allerhoogste Heer Kṛṣṇa, die van een onmetelijke intelligentie is en door wiens begoochelend vermogen wij met verbijsterde geesten ronddolen op de wegen van het baatzuchtig handelen, bieden we onze eerbetuigingen. (51) Hij, onze Oorspronkelijke Heer en Hoogste Persoonlijkheid van God wiens invloed we niet kunnen doorgronden omdat onze geesten verbijsterd zijn door Zijn *māyā*, moet ons onze overtreding maar vergeven.'

(52) **A**ldus nadenkend over hun overtreding van het minachten van Kṛṣṇa, wilden ze Hem gaan opzoeken, maar uit angst om Kaṁsa['s aandacht te trekken], gingen ze niet naar Vraja.'

*: Er wordt beweerd dat iedereen geheiligd door het Sautrāmaṇi offer voor Heer Indra zich onder de goden begeeft en *sarva-tanūh* geboren wordt, dat wil zeggen, met zijn gehele lichaam.

Hoofdstuk 24

Kṛṣṇa Gaat in Tegen Indra ten Gunste van de Brahmanen, de Koeien en de Heuvel Govardhana

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen de Allerhoogste Heer zich daar [in Vraja] in het gezelschap van Baladeva ophield, zag Hij hoe de *gopa's* druk in de weer waren met het regelen van een offerplechtigheid voor Heer Indra. (2) Hoewel de Allerhoogste Heer, de Alwetende Ziel van Iedereen, er alles van wist [zie B.G. 9: 23], boog Hij nederig en deed Hij navraag bij de ouderen aangevoerd door Nanda [Zijn stiefvader]: (3) 'Vertel Me, beste vader, wat heeft al deze drukte van u te betekenen? Waar leidt dat toe, voor wie doet men het en met welke middelen wil men dit offer volbrengen? (4) Vertel Me er alstublieft over. Ik heb dit sterke verlangen erover te vernemen, o vader. Het kan toch niet zo zijn dat de handelingen van heilige mannen die, een ieder gelijkgezind in deze wereld, onverschillig zijn over mijn en dijn, en vriend en vijand neutraal beschouwen, iets zijn waar je geheimzinnig over doet, is het wel? (5) Een vreemde mag men uit de weg gaan alsof het een vijand is, maar een vriend moet men als zichzelf behandelen, zo zegt men. (6) Als de gewone man iets doet in de wereld, gebeurt dat soms op basis van kennis en soms ook niet. Met kennis van zaken behaalt men een optimaal resultaat en met onwetend handelen is dat niet zo. (7) Met dat in gedachten vraag Ik u, of deze gezamenlijke inspanning van jullie iets is dat staat voorgeschreven [in de geschriften] of gewoon een gebruik vormt. Dat moet u Me duidelijk uitleggen.'

(8) **Ś**rī Nanda zei: 'Indra is de grote heer van de regen, en de wolken zijn zijn persoonlijke vertegenwoordigers. Zij verschaffen de regen voor alle levende wezens. Regen is de voedende levenskracht, net zoals melk. (9) Vanwege het vocht dat die heer en meester van de wolken vrijgeeft, mijn beste zoon, aanbidden wij - en ook andere mensen - hem met vuuroffers en verschillende attributen. (10) Met wat er overblijft van die offers geven mensen op drie manieren gestalte aan hun leven [religieus, economisch en zinnelijk]. Hij is het bovenmenselijk wezen die hen de vruchten brengt die van hun menselijke handelingen een zekere opbrengst verwachten [zoals boeren]. (11) Een ieder die dit per traditie overgeleverde dharma [van offers brengen aan Indra] afwijst, is een persoon die, vanwege lust, vijandigheid, angst en hebzucht, zijn levensgeluk niet kan vinden [zie B.G. 10: 36].'

(12) Śrī Śuka zei: 'Toen Hij had geluisterd naar wat Nanda en ook de andere ingezetenen van Vraja te zeggen hadden, sprak Heer Keśava tot Zijn vader op een manier die Heer Indra kwaad maakte. (13) De Allerhoogste Heer zei: 'Het is vanwege zijn karma dat een levend wezen geboorte neemt en het is enkel [de kracht van zijn] karma waardoor hij komt te overlijden. Geluk en ongeluk, geborgenheid en angst zijn allemaal het gevolg van iemands karma. (14) Als er dan een of andere meester zou zijn die anderen beloont met de vrucht van hun handelingen, dan is die heerser nog steeds afhankelijk van hen die tot actie overgaan. Hij kan immers niet de meester zijn van iemand die niets doet! (15) Levende wezens moeten de gevolgen ondergaan van wat ze doen, wat hebben ze met Indra te maken die niets kan veranderen aan dat wat wordt bepaald door ieders eigen aard? (16) Een persoon wordt beheerst door zijn aard - hij volgt zijn aard. Deze hele wereld met zijn goden, demonen en gewone mensen, bestaat op basis van ieders persoonlijke aard. (17) Levende wezens verwerven en verzaken als gevolg van hun handelingen hoger dan wel lager geëvolueerde lichamen. Het is enkel karma dat hun vijand, hun vriend of onpartijdige rechter is, dat hun Heer en hun leraar is [zie ook B.G. 8: 15 & 16, 4.29: 26-27 en 7.7: 46-47]. (18) Daarom behoort men, zich houdend aan zijn plichten, respect te oefenen voor het karma van zijn eigen aard [zie *varnāśrama*]. Men leeft goed met dat karma, het is zonder twijfel iemands aanbiddelijke godheid. (19) Zoals een overspelige vrouw, haar heil zoekend bij een ander levend wezen, geen wezenlijk voordeel behaalt met haar minnaar, is het ook niet in iemands voordeel aan iets [of iemand] anders de voorkeur te geven dan aan dat waar [of degene waar] hij zijn leven op baseert. (20) De *brāhmaṇa's* leven van [het onderwijs in en de uitleg van] de Veda's, de *kṣatriya's* leven van het beschermen van het land, de *vaiśya's* leven van de handel en de *śūdra's* van het dienen van de tweemaal geborenen [de voorgaande drie klassen, zie ook 7.11: 21-24]. (21) De viervoudige beroepsmatige plicht van de *vaiśya* bestaat uit landbouwen, handel drijven, de koeien beschermen en ten vierde bankieren. Van dezen vormt de constante zorg voor de koeien de plicht waar wij ons mee bezig houden. (22) [De natuurlijke kwaliteiten van de] goedheid, hartstocht en onwetendheid zorgen voor de handhaving, schepping en vernietiging [in de wereld. Zie *guṇa*]. Vanuit de kwaliteit hartstocht kwam dit universum tot stand en door de wederzijdse [seksuele] activiteit erin is er de [biologische] verscheidenheid van de wereld. (23) De wolken storten, door die hartstocht ertoe gedreven, overal hun water uit en door dat water houden ze feitelijk de bevolking in leven. Dus wat zou Indra dan doen? (24) De steden, de in cultuur gebrachte gebieden en de dorpen zijn niet de plaatsen waar we huizen. We zijn de mensen van het bos, beste vader, we leven altijd in

de wouden en de heuvels. (25) Laten we daarom beginnen met een offerplechtigheid voor de koeien, de brahmanen en de heuvel [Govardhana], en voor dat eerbetoon de attributen gebruiken van de plechtigheid voor Indra! [zie ook voetnoot 8*3] (26) Laten we allerlei soorten van gerechten en soepen bereiden, te beginnen met zoete rijst, havermout, zoete broodjes en cakejes, en laten we allerlei melkproducten gebruiken. (27) Laat er voor de vuren naar behoren worden gebeden door brahmanen onderlegd in de Veda's die u moet voeden met goed bereide gerechten en moet belonen met koeien en andere giften. (28) Om niemand tekort te doen, moet ook gedacht worden aan anderen: gevallen zielen zoals honden en uitgestotenen. Vervolgens moet er gras aan de koeien worden gegeven waarna de offergaven aan de berg moeten worden aangeboden. (29) Na te hebben gegeten moeten we, gekleed in onze beste kleren, ingesmeerd met sandelhoutpasta en fraai opgesierd, om de koeien, de brahmanen, de vuren en de heuvel heen lopen [die steeds rechts houdend]. (30) Dit is mijn gezichtspunt, o vader, moge het zo gebeuren, als u dat goed vindt. Dit zal niet alleen de koeien, de brahmanen en de heuvel dierbaar zijn, maar ook Mij.'

(31) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen Nanda en de oudere mannen deze woorden hoorden die door de Allerhoogste Heer, de Tijd in eigen persoon, werden uitgesproken om de trots van Indra te breken, aanvaardden ze die als zijnde uitstekend. (32-33) Aldus voerden ze alles uit waar Madhusūdana over had gesproken: ze droegen zorg voor de gunstige recitaties, ze betuigden de heuvel en de brahmanen gezamenlijk respectvol de eer met de genoemde attributen, de koeien, de stieren en de kalveren kregen gras aangeboden, en vervolgens liep men met de dieren voor zich uit om de heuvel heen. (34) De koeherdersvrouwen fraai opgesierd en op wagens rijdend die werden getrokken door ossen, bezongen de heerlijkheden van Śrī Kṛṣṇa terwijl de tweemaal geborenen hun heilswensen uitspraken. (35) Om de *gopa's* in hun geloof te sterken, nam Kṛṣṇa vervolgens een andere gedaante aan. Met de woorden 'Ik ben de heuvel' verzwolg Hij de overvloed aan offergaven met de enorme omvang van Zijn lichaam [zie *vapu* en de voetnoot *]. (36) Samen met het volk van Vraja bracht Hij, middels Zichzelf, Zijn eerbetuigingen aan Zichzelf: 'O zie toch, hoe deze heuvel met het aannemen van zijn gedaante, ons Zijn genade heeft verleend!'

*: Śrīla Prabhupāda schrijft hierbij (Kṛṣṇaboek ch. 24): "De identiteit van Kṛṣṇa en de heuvel Govardhana wordt nog steeds hoog gehouden, en grote toegewijden nemen stukken steen van de heuvel

Govardhana mee en aanbidden ze precies zoals ze de beeltenis van Kṛṣṇa aanbidden in de tempels. Toegewijden verzamelen om die reden keien en steentjes van de heuvel Govardhana en vereren ze thuis, omdat deze aanbidding even goed is als het aanbidden van een beeltenis."

Hoofdstuk 25

Heer Kṛṣṇa Tilt de Heuvel Govardhana* op

(1) Śrī Śuka zei: 'Indra, die zich realiseerde dat de aanbidding van zijn persoon was afgewezen, o Koning, werd toen kwaad op de *gopa's* geleid door Nanda, die Kṛṣṇa hadden aanvaard als hun Heer. (2) Om een eind aan dat alles te maken stuurde Indra er wolken op uit die de naam Sāṁvartaka droegen. Zichzelf valselijk houdend voor de allerhoogste meester sprak hij vertoornd de woorden: (3) 'Kijk nu eens hoe enorm verbijsterd over hun weelde deze in het bos wonende koeherders zijn. Met het zich verlaten op een sterveling als Kṛṣṇa, hebben ze een overtreding begaan jegens de goden! (4) Met het afzweren van de geestelijke kennis proberen ze de oceaan van het materieel bestaan over te steken door rituele offerplechtigheden te houden die, gericht op het profijt, ontoereikend zijn om ze als boten [op die oceaan] te dienen. (5) Door hun toevlucht te nemen tot Kṛṣṇa, dit kwebbelende, ingebeelde kind dat onwetend denkt dat Hij de wijsheid in pacht heeft, hebben de *gopa's* gehandeld tot mijn ongenoegen. (6) Breng [o wolken] de vernietiging over hun dieren en maak een einde aan hun arrogantie, want zij, trots en dwaas vanwege Kṛṣṇa, zijn vol van verbeelding. (7) Ook ik zal, rijdend op mijn olifant Airāvata, meekomen naar Vraja. Vergezeld door de windgoden zal ik, me herwaarts begevend met grote macht, Nanda's koeherdersgemeenschap wegvagen [zie o.a. ook 6.11 & 12].'

(8) Śrī Śuka zei: 'De wolken aldus op bevel van Indra ontketend uit hun posities, teisterden met al hun macht Nanda's koeherdersdorp met een enorme stortvloed aan regen. (9) Voortgedreven door de windgoden lieten ze, oplichtend van de bliksem en rollend van de donder, hagelstenen naar beneden komen. (10) Met de regen die onophoudelijk in dichte gordijnen uit de wolken neerstroomde, konden de hoger en lager gelegen delen van de aarde ondergelopen door de vloed, niet meer worden onderscheiden. (11) De *gopa's* en *gopī's,* geplaagd door de overmaat aan hemelwater en de hevige wind, namen samen met het vee, bevend van de kou, hun toevlucht tot Govinda. (12) Hun hoofden bedekkend en hun kinderen beschermend met hun lichamen, benaderden ze geteisterd door de regen, rillend de basis gevormd door de lotusvoeten van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods: (13) 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o Grootste Geluk. U bent Uw eigen baas, o Heer, alstUblieft bescherm de koeherdersgemeenschap tegen de godheid [Indra] die kwaad op ons is, o Beschermer van de Toegewijden! [zie ook 8: 16]'

(14) **T**oen de Allerhoogste Heer Hari hen zo wezenloos zag, belaagd als ze waren door de hagel, de regen en de hevige winden, achtte Hij de woede van Indra hier verantwoordelijk voor. (15) [Hij dacht:] 'Omdat Ik Indra's offerplechtigheid afwees zet hij, uit op vernietiging, nu alles onder water met deze voor het seizoen zo ongebruikelijk felle regens en heftige winden vol met hagelstenen. (16) Om dat afdoende tegen te gaan zal Ik, met de macht van Mijn yoga, ervoor zorgen dat de trots en onwetendheid wordt verslagen van een ieder die zich met de weelde in zijn dwaasheid Heer en Meester over de wereld waant. (17) Van de halfgoden die, als heersende heren valselijk vereenzelvigd, zeker niet bewogen zijn door goedheid, vaag ik de valse trots weg met de bedoeling ze tot vrede te bewegen [zie ook B.G. 14: 14]. (18) De koeherdersgemeenschap die zijn toevlucht tot Mij heeft genomen als hun meester, is Mijn familie. Daarom zal Ik ze beschermen met Mijn mystiek vermogen. Dat is de eed die Ik heb afgelegd [zie ook B.G. 9: 22].'

(19) **D**it [voor Zichzelf] gezegd hebbende, pakte [deze nederdaling van] Viṣṇu met één hand [Zijn linkerhand] de heuvel Govardhana op en hield Hij hem zo makkelijk omhoog als een kind een paddestoel vasthoudt. (20) De Allerhoogste Heer zei toen tegen de *gopa's*: 'O moeder, o vader, o bewoners van Vraja, kom alsjeblieft, samen met jullie koeien, naar de vrije ruimte onder deze heuvel. (21) Jullie hoeven er niet bang voor te zijn dat, vanwege de regen en de wind, de berg van Mijn hand zal vallen. Jullie zijn bang genoeg geweest, en teneinde jullie daarvan te bevrijden, heb Ik [deze oplossing] voor jullie geregeld.'

(22) **M**et hun geesten aldus door Kṛṣṇa gekalmeerd, begaven ze zich naar de ruimte onder de berg waar ze genoeg plek vonden voor hun koeien, wagens en iedereen die bij hen hoorde. (23) Zonder acht te slaan op pijn, honger, dorst en ieder idee van persoonlijk comfort, hield Hij voor ogen van de bewoners van Vraja de berg zeven dagen lang omhoog zonder zich van Zijn plaats te verroeren. (24) Toen Indra het resultaat zag van Kṛṣṇa's mystieke vermogen was hij hoogst verrast en riep hij beroofd van zijn trots en met zijn bedoeling ondermijnd, zijn wolken terug. (25) Met de hemel vrij van wolken en de zon weer te zien, nu de felle wind en regen was afgelopen, zei de Heffer van Govardhana tegen de koeherders: (26) 'Alsjeblieft, ga met jullie bezittingen, vrouwen en kinderen weg van hier. Geef jullie angst op, beste *gopa's*, de wind en de regen zijn opgehouden en het water in de rivieren staat weer laag.'

(27) **D**e *gopa's* namen ieder hun persoonlijke koeien en vertrokken, met hun bezittingen geladen op de karren en met de vrouwen, de kinderen en de ouden van dagen er langzaam achteraan. (28) En terwijl al de levende wezens toekeken, zette de Almachtige Allerhoogste Heer de heuvel met gemak weer terug waar hij had gestaan. (29) De bewoners van Vraja, overweldigd door de zuivere liefde die ze voor Hem voelden, benaderden Hem met omhelzingen en dergelijke, waarbij ieder uitdrukking gaf aan zijn persoonlijke relatie met Hem. De *gopī's* stortten vol vreugde met veel genegenheid hun fijne zegeningen over Hem uit en respecteerden Hem met gaven van yoghurt, ongebroken granen en water. (30) Yaśodā, Rohiṇī, Nanda en Balarāma, de Grootste van de Sterksten, omhelsden Kṛṣṇa en boden Hem gretig, overlopend van de emotie hun heilswensen. (31) In de hemel hieven al de halfgoden - de vervolmaakten, de heiligen, de hemelse zangers en de eerbiedwaardige zielen - lofzangen aan voor de Heer en lieten daarbij voldaan een regen van bloemen nederdalen, o aardse heerser. (32) Ze lieten in hun hemelverblijf hoornschelpen en pauken weerklinken, en de leidende Gandharva's aangevoerd door Tumburu zongen, o heerser van de mensen. (33) O Koning, Kṛṣṇa samen met Balarāma omringd door de liefdevolle hoeders van de dieren, vertrok daarop naar de plaats waar ze hun dieren lieten grazen. Ook de *gopī's* vertrokken al zingend over de glorie van Zijn heldhaftige daden, gelukkig als ze waren met Hem die hen in hun harten had geraakt.'

Hoofdstuk 26

Nanda Brengt de Verblufte Gopa's de Woorden van Garga in Herinnering

(1) Śrī Śuka zei: 'De *gopa's* getuige van handelingen van Kṛṣṇa als deze [van het de heuvel optillen], hadden geen idee hoe Hij zo machtig kon zijn, en benaderden stomverbaasd Nanda zeggend: (2) 'Hoe kon de jongen, gezien Zijn buitengewone optreden, nu een geboorte onder gewone plattelandsmensen ten deel vallen, die voor Hem afkeurenswaardig zou zijn? (3) Hoe kan een jongen van zeven jaar oud nu speels met één hand [zo makkelijk] de beste van alle heuvels omhooghouden als een machtige olifant een lotusbloem omhooghoudt? (4) Als een babytje met nauwelijks de ogen open zoog Hij [de vergiftigde melk] uit de borst van de o zo machtige Pūtanā, en zoog Hij daarmee ook haar levensadem weg, net zoals de macht van de tijd de jeugd uit het lichaam wegzuigt [zie 6]. (5) Toen Hij, een paar maanden oud, lag te huilen onder een kar, duwde Hij met Zijn beentjes omhoog [trappelend] de kar omver die werd geraakt door de tip van Zijn voetje [zie 7]. (6) Toen Hij één jaar oud buiten zat werd Hij door de demon Tṛṇāvarta meegevoerd de lucht in. Hij greep hem bij zijn nek vast, liet hem lijden en doodde hem [zie 7]. (7) Op een dag bond Zijn moeder Hem aan een groot stampvat omdat Hij boter had gestolen. [Kruipend] op Zijn handjes manoeuvreerde Hij ermee tussen twee arjunabomen en veroorzaakte zo hun val [zie 10]. (8) Samen met Balarāma en de jongens de kalveren hoedend in het bos, scheurde Hij met Zijn armen de bek uiteen van de vijand Baka die Hem wilde doden [zie 11]. (9) Vatsa, [een andere demon] die Hem wilde doden, verborg zich in de vorm van een kalf onder de andere kalveren. Kṛṣṇa doodde hem en liet bij wijze van sport [het lijk in een boom gooiend] er kapitthavruchten mee naar beneden komen [zie 11]. (10) Door samen met Balarāma de ezeldemon [Dhenuka] en zijn ezelmetgezellen te doden, maakte Hij het Tālavana bos weer veilig dat vol was met rijpe vruchten [zie 15]. (11) Na te hebben geregeld dat de verschrikkelijke Pralamba zou worden gedood door de hoogst machtige Balarāma, verloste Hij Vraja's *gopa's* en hun dieren van een bosbrand [zie 18 & 19]. (12) Door bovenop de enorm giftige aanvoerder van de slangen [Kāliya] te klimmen slaagde Hij erin hem te onderwerpen, zijn trots te verslaan en hem met geweld weg te sturen uit het meer van de Yamunā waarvan het water aldus werd bevrijd van zijn gif [16 & 17]. (13) Beste Nanda, hoe kan het zo zijn dat wij, al de bewoners van Vraja, onze gevoelens van liefde voor uw zoon niet op kunnen geven, die Zich van Zijn kant net zo natuurlijk

gedraagt jegens ons? (14) Het feit dat Hij als een jongen van zeven jaar oud de grote heuvel optilde, heeft bij ons, o meester van Vraja, een aantal vragen doen rijzen omtrent uw zoon.'

(15) **N**anda zei: 'Alstublieft luister naar mijn woorden, beste *gopa's*. Laat jullie twijfel omtrent de jongen varen. Dit is wat Garga me in het verleden heeft gezegd met betrekking tot dit kind [zie ook 8: 13-19 voor dezelfde verzen]: (16) 'En Hij hier [de zoon van Yaśodā] is naar gelang de *yuga* verschenen in gedaanten met een rode, een witte en een gele kleur. Nu is Hij Kṛṣṇa [donker van kleur, zie **]. (17) Dit kind kwam voorheen elders ter wereld uit de lendenen van Vasudeva, en daarom zullen zij die hiervan op de hoogte zijn over uw kind spreken als de glorieuze Vāsudeva. (18) Er zijn vele gedaanten en namen bekend van uw zoon, overeenkomstig de kwaliteiten en handelingen van Zijn verschijnen. Ik ben daarvan op de hoogte, maar de gewone man weet het niet. (19) Dit kind zal in Zijn rol als een *Nanda-Gokula* koeherder altijd doen wat voor jullie allen het beste is. Met Zijn hulp zullen jullie zonder moeite alle gevaren te boven komen [*3]. (20) O Koning van Vraja, in het verleden, toen er eens een fout regime heerste, heeft Hij de vrome zielen beschermd die werden verstoord door schurken zodat zij, met die kwade elementen verslagen, konden floreren [zie ook 1.3: 28]. (21) Net zoals zij die trouw zijn aan Viṣṇu niets te vrezen hebben van de Asura's, zullen ook zij die het geluk hebben om met dit kind om te gaan in liefde en genegenheid niet door vijanden worden overweldigd. (22) O Nanda, draag daarom nauwgezet zorg voor de opvoeding van dit kind. Qua kwaliteiten, rijkdom, naam en faam, is deze zoon van u zo goed als Nārāyaṇa!' (23) Nadat Garga mij dit had uitgelegd ging hij naar huis. Ik beschouw [sedertdien] Krishna, die ons bevrijdt van alle obstakels, als een expansie van Nārāyaṇa.'

(24) **T**oen ze van Nanda deze woorden vernamen over wat Garga zei, aanbaden de bewoners van Vraja, door hem geïnspireerd en met hun verbijstering verdwenen, Heer Kṛṣṇa. (25) De halfgod [Indra] die de regens teweegbrengt, bezorgde in zijn woede over het verlies van zijn offerplechtigheid, de koeherders, de dieren en de vrouwen ellende met de inzet van zijn bliksemschichten, hagel en wind. Krishna, die Zich als hun enige toevlucht beschouwde, glimlachte uit mededogen en pakte, om de koeherdersgemeenschap te beschermen, de heuvel op met één hand zoals een klein kind een paddestoel oppakt. Moge Hij, de Heer van de Koeien, de vernietiger van de arrogantie van de grote koning van de hemel, tevreden over ons zijn!'

*: Deze kleuren zullen later worden uiteengezet in het elfde Canto in de verzen 11.5: 21, 24, 27 en 34 van het Bhāgavatam.

Hoofdstuk 27

Heer Indra en Moeder Surabhi Brengen Gebeden

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Na de heuvel Govardhana omhoog te hebben gehouden om Vraja te beschermen tegen de regens, kwam uit de wereld van de koeien moeder Surabhi [de hemelse koe] naar Kṛṣṇa. Ook Indra kwam naar Hem toe. (2) Indra, vol van schaamte dat hij zo vijandig was geweest, benaderde Hem op een afgezonderde plek [*] en beroerde Zijn voeten met zijn helm die straalde als de zon. (3) Met het vernomen hebben over, en getuige geweest zijn van, de macht van Heer Kṛṣṇa, wiens onbegrensde vermogen een einde had gemaakt aan zijn arrogantie dat hij de heer van de drie werelden was, sprak hij als volgt.

(4) **I**ndra zei: 'Majesteit, o verblijf van zuivere goedheid, U die van de vrede en de verlichting van de boete bent, vernietigde de hartstocht en onwetendheid die zijn gebaseerd op illusie. Deze voortdurende stroom van de materiële kwaliteiten, waaraan men gebonden is in zijn gehechtheid, treft men in U niet aan. (5) Hoe kunnen zich in U, o Heer [zoals ik veronderstelde, zie 10.25: 3], de oorzaken bevinden van het verstrikt zijn - zoals de begeerte en dergelijke - die een onwetende persoon kenmerken? U bent toch de Allerhoogste Heer die, ter verdediging van het dharma, Uw gezag uitoefent om de kwaden te bestraffen? (6) U bent de vader en de goeroe van het hele universum, de Oorspronkelijke Heer en de onoverkomelijke Tijd die, als U - door U Zelf bepaald - Uw bovenzinnelijke gedaanten aanneemt, ernaar streeft om het gezag te vormen dat een einde maakt aan de eigenwanen van hen die denken dat zij de Heer van het Universum zijn. (7) Onwetende zielen als ik, die menen dat ze de baas over de wereld zijn, geven, als ze U onbevreesd zien [in confrontatie], snel hun verbeelding op. Dat gebeurt als ze, niet langer meer verwaand vanwege het lesje dat U de kwaden leert, enkel nog het pad van de beschaving willen volgen. (8) Ik was me niet bewust van Uw invloed en wentelde me door mijn heerschappij in hoogmoed. Mijn intelligentie raakte verdwaasd met het begaan van de overtreding. Vergeef het me daarom alstUblieft, o Meester die deze gedaante heeft aangenomen. Laat alstUblieft mijn bewustzijn nimmer meer zo verdorven raken, o Heer. (9) Uw nederdalen in deze wereld, o Heer van het Voorbije, vond plaats ter wille van het bestaan van hen die Uw lotusvoeten dienen, o Godheid, en voor het niet-bestaan van krijgsheren, die een grote overlast

vormen met de vele verstoringen die ze veroorzaken. (10) Ik breng U mijn eerbetuigingen, U de Opperheer en Oorspronkelijke Persoonlijkheid, de grote Ziel Heer Kṛṣṇa, de zoon van Vasudeva. Ik betuig mijn respect voor de Meester van de Dienaren van de Absolute Waarheid. (11) Mijn eerbetuigingen zijn er voor Hem die gedaanten aanneemt in reactie op de verlangens van Zijn toegewijden, wiens gedaante zuivere spirituele kennis is, die het zaad vormt van alles en iedereen, en die de Ziel is die Zich ophoudt in alle levende wezens. (12) O Heer, toen mijn offerplechtigheid werd tegengegaan was ik, uitermate arrogant en kwaad, eropuit om met regen en wind de koeherdersgemeenschap te vernietigen, o Allerhoogste Heer. (13) U, o Meester, hebt met het tonen van Uw genade mijn halsstarrigheid gebroken en mijn pogen vruchteloos gemaakt. Ik ben naar U, het Ware Zelf en de geestelijk leraar, toegekomen om bij U mijn toevlucht te zoeken.'

(14) **Ś**rī Śuka zei: 'Met Kṛṣṇa op deze manier verheerlijkt door de grootmoedige Indra, glimlachte de Opperheer en sprak Hij, ernstig als de wolken, de volgende woorden tot hem. (15) De Allerhoogste Heer zei: 'Ik ging ertoe over uw offerplechtigheid tegen te houden om u Mijn genade te tonen en er zeker van te zijn dat u, als de koning van de hemel die zo hoogst onder de invloed van de weelde verkeerde, Me voor altijd zou herinneren. (16) Hij die, verblind door de bedwelming van macht en rijkdom, Mij niet ziet staan met de roede in Mijn hand, zal Ik, in de wens hem vooruit te helpen, een val bereiden uit zijn welgestelde positie [zie ook B.G. 9: 22]. (17) O Indra, u mag nu gaan, Ik wens u alle geluk. Mijn opdracht nalevend mag u, vrij van valse trots, zich bezig blijven houden met uw verantwoordelijkheden.'

(18) **T**oen sprak moeder Surabhi tot Kṛṣṇa. Vreedzaam van geest betoonde ze samen met haar koeien haar respect en vroeg ze om de aandacht van de Opperheer die als een koeherdersjongen was verschenen. (19) Moeder Surabhi zei: 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o Grootste Mysticus! O Ziel en Oorsprong van het Universum, met U als de baas over de wereld, hebben we onze meester gevonden, o Onfeilbare. (20) U bent onze Allerhoogste Godheid. O Heer van het Universum, wilt U, voor het welzijn van de koeien, de brahmanen en hen die goddelijk en gelouterd zijn, er alstUblieft zijn als onze Indra? (21) Om U onze Indra te maken zullen we een baadceremonie uitvoeren volgens de aanwijzingen van Heer Brahmā, o Ziel van het Universum die is nedergedaald om de aarde van haar last te bevrijden.'

(22-23) **Ś**rī Śuka zei: 'Na dat verzoek werd Heer Krishna door Surabhi gebaad met haar eigen melk. In opdracht van de moeders van

de halfgoden [de dochters van Aditi] werd Hij vervolgens door Indra gebaad met het hemelse Gangeswater meegevoerd in Airāvata's slurf. Aldus ontving Hij, de afstammeling van Daśarha, in het gezelschap van de verlichte zielen en de zieners, de naam Govinda ['hij die de koeien vindt']. (24) Tumburu, Nārada en de anderen, de zangers van de hemel, de geleerden, de vervolmaakten en de eerbiedwaardigen, begaven zich naar die plaats en bezongen de heerlijkheden van de Heer die de onzuiverheid uit de wereld bannen. De vrouwen van de halfgoden dansten samen vol vreugde. (25) Hij, als het toonbeeld van al de goden, werd vereerd en overladen met een prachtige regen van bloemen. Allen in de drie werelden ervoeren de hoogste voldoening en de koeien doordrenkten de aarde met hun melk. (26) De rivieren stroomden over met allerlei smaken, de bomen verschaften honing, de planten kwamen tot wasdom zonder in cultuur te zijn gebracht, en de bergen gaven hun edelstenen prijs. (27) O [Parīkṣit,] lieveling van de Kurudynastie, nadat Heer Kṛṣṇa was gebaad raakten alle levende wezens, zelfs zij die gevaarlijk zijn [de roofdieren, de bedrieglijke mensen], verlost van hun vijandigheid. (28) Toen Govinda, de Meester van de Koeien en de Koeherdersgemeenschap aldus door hem was gebaad, nam Indra afscheid en keerde hij, omringd door de halfgoden en de anderen, terug naar de hemel.'

*: De "afzondering" in kwestie waar Indra Śrī Kṛṣṇa benaderde, wordt door de wijze Śrī Vaiśampāyana vermeld in de Hari-vaṁśa (Viṣṇu-parva 19.3): *sa dadarśopaviṣṭaṁ vai govardhana-śilā-tale*. "Hij zag Hem [Kṛṣṇa] neerzitten aan de voet van de heuvel Govardhana".

Hoofdstuk 28

Kṛṣṇa Redt Nanda Mahārāja uit het Rijk van Varuṇa

(1) **D**e zoon van Vyāsa zei: 'Nadat hij de elfde dag [van een halve maanmaand, *ekādaśī*] gevast had en hij de Handhaver van Allen [Janārdana] had aanbeden, ging Nanda de twaalfde dag het water van de Yamunā in voor een bad. (2) Een duistere dienaar van Varuṇa greep hem beet en leidde hem voor zijn meester, want hij had veronachtzaamd dat 's nachts het water ingaan een ongunstig tijdstip vormde. (3) O Koning, de *gopa's* die hem niet meer zagen riepen luid: 'O Kṛṣṇa, o Rāma!', waarop de Allerhoogste Heer, de Almachtige, die Zijn mensen onbevreesd maakt, er achter kwam dat Zijn [pleeg]vader was ingerekend door Varuṇa. Hij begaf zich naar Varuṇa's plaats. (4) Zo gauw hij zag dat de Heer van de Zinnen was gearriveerd, bewees hij, de godheid die over dat bereik [van de wateren] heerste, Hem uitvoerig de eer, zeer verheugd als hij was over Zijn aanwezigheid.

(5) **Ś**rī Varuṇa zei: 'Vandaag mag ik de ware weelde genieten van het succes van mijn fysieke bestaan, o Heer, want het is zo dat zij die Uw lotusvoeten [mogen] dienen, de overstijging van hun materiële levensweg hebben bereikt. (6) Ik breng U mijn eerbetuigingen, o Allerhoogste Persoonlijkheid van God, U die de Absolute Waarheid en de Hoogst Verheven Ziel bent op wie de begoochelende energie *māyā,* waaruit de materiële schepping is samengesteld, geen vat heeft. (7) Die onwetende dienaar van mij was een dwaas die zijn plicht niet kende [*] toen hij deze man hier inrekende die Uw vader blijkt te zijn. Neem me niet kwalijk, Uwe goedheid. (8) Wees zelfs voor mij, o Kṛṣṇa, o U die alles ziet, alstUblieft van genade. O Govinda, neem deze persoon die Uw vader is mee met U, die zo vol van zorg bent voor Uw ouders.'

(9) **Ś**rī Śuka zei: 'Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer en Heerser over alle Heersers, die aldus tevreden was gesteld, nam Zijn vader met Zich mee en ging terug naar Zijn verwanten die Hij daar heel blij mee maakte. (10) Nanda, die nooit eerder kennis had gemaakt met de grote weelde van de heer van het bereik [van de wateren], noch ooit getuige was geweest van de eerbetuigingen die zij [Varuṇa en zijn volgelingen] Kṛṣṇa brachten, sprak vol verwondering tot zijn vrienden en familieleden. (11) O Koning, de *gopa's*, opgewonden om over Hem, hun Heer, te vernemen, dachten: 'Misschien verleent de

Allerhoogste Meester ons wel de gunst van Zijn bovenzinnelijke hemel!'

(12) **H**ij, de Allerhoogste Heer die alles van Zijn toegewijden ziet en begrijpt, dacht vol mededogen over de vervulling van hun verlangen: (13) 'De mensen in deze wereld dwalen, onwetend verwikkeld in hun onbezonnen handelingen, tussen hogere en lagere doelen, zonder zich bewust te zijn van hun eigenlijke bestemming.'

(14-15) **M**et deze overweging toonde de Allerhoogste Heer Hari in Zijn grote mededogen de *gopa's* Zijn verblijf voorbij de duisternis van de materie: het ware, onbegrensde, spirituele kennen dat het licht is van het eeuwige absolute, zoals dat door de wijzen wordt waargenomen als ze in trance ver verwijderd zijn van de materiële kwaliteiten. (16) Zij werden door Kṛṣṇa naar het meer van de Ene Geest [*brahma-hrada*] gebracht en erin ondergedompeld. Daaruit weer opgetild zagen ze het verblijf van de Absolute Waarheid, zoals Akrūra dat heeft gezien [3.1: 32, 38 & 40]. (17) Nanda en de anderen raakten overweldigd door een goddelijke verrukking toen ze dat zagen, en waren hoogst verrast Kṛṣṇa daar Zelf aanwezig te zien die uitvoerig werd geprezen met Vedische hymnen.'

*: Prabhupāda's leerlingen geven als commentaar op de precieze uitvoering van de zaken aangaande het *ekādaśī*-vasten en gunstige tijden om te baden: 'Natuurlijk, Varuṇa's dienaar zou zich bewust zijn geweest van deze technische details, welke bedoeld zijn voor hen die strikt de Vedische rituelen volgen.'

Hoofdstuk 29

Het Rāsa-spel: Kṛṣṇa Ontmoet 's Nachts de Gopī's en Ontsnapt

(1) **D**e zoon van Vyāsa zei: 'Hoewel Kṛṣṇa de Allerhoogste Heer was, besloot Hij, vertrouwend op Zijn innerlijk vermogen [zie *yoga-māyā*], te genieten van de herfstnachten toen Hij de jasmijnbloemen zag bloeien. (2) De koning van de sterren [de maan] kleurde te dien tijde met zijn actie het aangezicht van het oosten rood, waarmee hij allen die naar hem uitkeken een genoegen deed, precies zoals een minnaar die naar zijn geliefde toekomt een einde maakt aan haar leed als hij zich na een lange tijd weer laat zien. (3) Kṛṣṇa zag hoe de kumudalotussen zich openden voor de volle maanschijf, die zo rood gloeide als de verse *kuṅkuma* op het gelaat van de godin van het geluk. Hij zag hoe het woud rood kleurde door de zachte stralen van dat licht, en speelde lieflijk op Zijn fluit die de geesten van de [*gopī's* met hun] mooie ogen bekoorde. (4) Dat lied gehoord door de vrouwen van Vraja wekte Cupido op in hun harten, zodat ieder van hen, zonder dat de anderen er weet van hadden, met haar geest in de greep van Kṛṣṇa en met van de haast zwaaiende oorhangers, zich naar de plek begaf waar Hij, haar vriendje, zich bevond. (5) Sommigen vertrokken midden onder het melken van de koeien, sommigen lieten in hun geestdrift de melk staan die op het fornuis stond, terwijl anderen vertrokken zonder de cake uit de oven te halen. (6-7) Sommigen zetten de kinderen naast zich neer die ze melk aan het geven waren, en kleedden zich om zonder nog te denken aan de dienst die ze voor hun echtgenoten zouden verrichtten. Sommigen vertrokken midden onder het eten, sommigen terwijl ze zich olieden, terwijl ze zich insmeerden of terwijl ze hun ogen opmaakten. Anderen begaven zich naar Kṛṣṇa zonder dat hun kleren en sieraden in orde waren. (8) Ze werden tegengehouden door hun echtgenoten, vaders, broers en andere verwanten maar, bekoord door Govinda met hun harten gestolen, keerden ze niet om [voor hun huishoudelijke taken]. (9) Sommige *gopī's* die niet weg konden komen, bleven thuis en sloten hun ogen om te mediteren op hun [bovenzinnelijke] verbondenheid in de liefde met Hem [zie voetnoot* en 1: 62-63]. (10-11) De onverdraaglijke, intense kwelling gescheiden te zijn van hun Geliefde, deed al het slechte denken wijken. Maar hun materiële deugd reduceerde ook tot nul door de vreugde die ze door hun meditatie op de omhelzing met Acyuta verkregen. Hoewel Hij de Opperziel was, dachten ze over Hem als hun minnaar. Met het verkrijgen van Zijn directe omgang echter werden hun karmische banden tegengegaan zodat ze

onmiddellijk hun fysieke belangstelling beheerst door de natuurlijke geaardheden opgaven.'

(12) **Ś**rī Parīkṣit zei: 'Zij kenden Kṛṣṇa enkel als hun geliefde, en niet als de Absolute Waarheid, o wijze. Hoe kon er, voor hen zo vol van gedachten over de materiële kwestie, nu een einde komen aan de machtige stroom van de *guṇa's*?'

(13) **Ś**rī Śuka zei: 'Ik sprak hierover al eerder met u [in 3.2: 19 en in 7.1: 16-33]. Als de koning van Cedi [Śiśupāla] zelfs de volmaaktheid kon bereiken door de Heer van de Zinnen te haten, wat zou dat dan wel niet betekenen voor hen die de Heer in het Voorbije dierbaar zijn? (14) Het persoonlijke verschijnen van de Allerhoogste, Onvergankelijke en Ondoorgrondelijke Heer die, vrij van de geaardheden, de heerser over de geaardheden is, is er om de mensheid te leiden tot de vervolmaking van het leven, o Koning. (15) Zij die naar de Heer toe constant in lust, woede, angst, genegenheid, eenheid of vriendschap verkeren, zullen de verzonkenheid in Hem zeker bereiken. (16) U moet zich niet verbazen over dit [feit] aangaande de Ongeboren, Hoogste Persoonlijkheid, de meester van alle meesters van de yoga, Kṛṣṇa door wie deze wereld haar bevrijding vindt. (17) Toen de Opperheer de meisjes van Vraja naar Zich toe zag komen liet Hij, de beste van alle sprekers, Zich uit in bekoorlijke woorden die hen verwarden. (18) De Allerhoogste Heer zei: 'Ik heet jullie allen welkom, o fortuinlijke dames. Wat kan Ik doen om jullie te behagen? Zeg Me alsjeblieft of in Vraja alles in orde is en waarom jullie hier naar toe kwamen. (19) Deze nacht is vol van lelijke, enge wezens, keer alsjeblieft terug naar Vraja, o slanke meisjes. Jullie vrouwen moeten hier niet rondhangen. (20) Zonder twijfel zijn jullie moeders, vaders, zoons, broers en echtgenoten naar jullie op zoek en kunnen ze jullie nergens vinden. Maak jullie families niet bang. (21-22) Jullie hebben Rākā [de godin van de volle maansdag] zien schitteren met haar maanlicht. Jullie hebben het woud vol bloemen gezien dat zelfs nog aangenamer is door het briesje, afkomstig van de Yamunā, dat speelt door de bladeren van de bomen. Ga nu, zonder dralen, terug naar het koeherdersdorp. Jullie moeten je echtgenoten van dienst zijn, o kuise dames, de kalfjes en de kindjes huilen ervoor dat jullie ze melk geven. (23) Of als je anders bent gekomen omdat jullie harten overliepen van liefde voor Mij, is dat zeker lofwaardig van jullie, want alle levende wezens zijn Mij toegenegen. (24) Voor vrouwen bestaat het hoogste dharma eruit om gewetensvol haar echtgenoot van dienst te zijn, eenvoudig en eerlijk te zijn tegenover de verwanten, en goed te zorgen voor haar gezin. (25) Tenzij hij ten val kwam [met zijn geloof dan wel zijn huwelijkstrouw] moet een echtgenoot, zelfs als die slecht

gemutst is, onfortuinlijk, oud, afgetakeld, ziek of arm, door vrouwen die naar de hemel willen niet worden afgewezen [zie ook 9.14: 37 en B.G. 1: 40]. (26) Het is voor een welopgevoede vrouw te allen tijde een afkeurenswaardige zwakheid om zich oneerbaar te verliezen in overspel; het roept angst op en schaadt de reputatie. (27) Door te luisteren, in Mijn aanwezigheid te verkeren [met de beeltenis en de toegewijden], door te mediteren en door verhalen te vertellen [te verkondigen en te publiceren] is men van liefde voor Mij, en niet zozeer door Mij fysiek nabij te zijn. Ga daarom allemaal terug naar huis [zie ook 23: 33].'

(28) **Ś**rī Śuka zei: 'De *gopī's* die aldus de voor hen niet zo aangename woorden van Govinda hoorden, ondervonden daarmee, vertwijfeld te zijn teleurgesteld in hun sterke verlangens, een moeilijk te overwinnen zielenpijn. (29) Verdrietig lieten ze, terwijl ze met hun voet over de grond schraapten, hun gezichten hangen en hun bimbarode lippen al zuchtend verdrogen. Met de tranenvloed die hun make-up bedierf en de *kuṅkum* op hun borsten wegwaste, droegen ze in stilte de last van hun grote leed. (30) Hun Geliefde had, in het geheel niet zo lief, hen tegengesteld toegesproken, terwijl ze te Zijnentwille hadden afgezien van al hun materiële verlangens. Ze veegden hun tranen weg en stopten met huilen en zeiden toen, met hun stemmen verstikt in gehechtheid, gekweld iets terug. (31) De mooie *gopī's* zeiden: 'O Machtige, o Goedheid, Je moet niet zo hardvochtig spreken. AlstJeblieft beantwoordt onze toewijding aan Jouw voeten, waarvoor wij van al het overige hebben afgezien. Wijs ons niet zo moeilijk-te-krijgen terug. Wees net als de Godheid, de Oorspronkelijke Persoonlijkheid die wederkerig is met hen die verlangen naar bevrijding. (32) O liefste, Jij als de Kenner van het Dharma sprak met ons over de plicht van vrouwen, die zou bestaan uit haar trouw aan haar echtgenoot, kinderen en verwanten. Zo zij het, maar is het niet zo dat Jij, o Heer, Jij de Godheid, de hoogst gewaardeerde, die als de Ziel voor al de belichaamde wezens de meest nabije verwant is, het ware voorwerp van deze instructie bent? (33) De deskundigen zijn steeds Jou van dienst, Jij die hen altijd bekoort als hun eigenlijke Zelf. Dus wat betekenen dan onze echtgenoten, kinderen en verwanten voor ons die ons last bezorgen? Wees ons genadig, o Allerhoogste Meester, ontneem ons, o Lotusogige, niet de door ons zo lang gekoesterde hoop op Jou. (34) Zonder moeite nam Je bezit van onze geesten die opgingen in ons huishouden, alsook van onze handen die druk bezig waren met huishoudelijk werk. Onze voeten zullen zich geen stap van Jouw voeten verwijderen. Hoe kunnen we nu teruggaan naar Vraja, wat moeten we anders doen? (35) AlstJeblieft, o Allerbeste, stort de vloed van de nectar van Je

glimlachende blikken en melodieuze liederen, die [met de fluit] ontsnappen aan Je lippen, uit over het vuur in onze harten. Want anders zullen we onze lichamen aan het vuur overgeven dat brandt van de gescheidenheid, en door meditatie op Je voeten Jouw verblijf bereiken, o Vriend. (36) O Jij met Je lotusogen, voor de godin van het geluk is het een feest telkens als ze verblijft aan de basis van Je voeten, de voeten die nu worden gekoesterd door [ons] de mensen die in het bos leven. Als we ze aanraken zullen wij, vervuld van Jouw vreugde, vanaf dat moment ons nimmer meer in de directe nabijheid van welke andere man dan ook op kunnen houden! (37) De godin van het geluk die samen met Tulasī-devī een plaats op Je borst heeft verworven, wordt door dienaren gediend, en de andere goden trachten haar blikken van waardering te verwerven. Maar zoals zelfs zij nog het stof van Je lotusvoeten begeert, hebben ook wij de toevlucht van het stof van Je voeten gezocht. (38) Wees ons daarom genadig, o Vernietiger van Alle Leed. Met het verzaken van onze huishoudens hebben we Jouw voeten benaderd in de hoop Je te kunnen aanbidden. Sta het ons alstJeblieft toe om Jou, o sieraad van alle mensen, van dienst te zijn, o Jij met Je mooie glimlachen en blikken waar onze harten in een intens verlangen naar smachten. (39) Met de aanblik van Je gezicht omlijst door Je haar, de schoonheid van Je oorhangers bij Je kaken, de nectar van Je glimlachende lippen, die blikken die iemand onbevreesd maken, Je beide machtige armen, en met het zien van Je borst, de enige bron van genoegen voor de godin, zijn we overgeleverd als Jouw dienaren. (40) Welke vrouw in de drie werelden, o teerbeminde, zou, geheel ondersteboven van de langgerekte melodieën van het lied van Je fluit, niet afwijken in haar burgerlijke gedrag bij de aanblik van deze gratie van de drie werelden, deze schitterende gedaante waardoor (zelfs) de koeien, de vogels, de bomen en de herten een huiver van vreugde vertoonden? (41) Jij hebt duidelijk Je geboorte genomen als de Godheid die de angst en het leed van de mensen van Vraja verdrijft, als niemand anders dan de Oorspronkelijke Persoonlijkheid die al de goden en werelden beschermt. Wees daarom zo goed, o Vriend van Allen die in Nood Verkeren, Je lotusgelijke hand op de brandende borsten en hoofden van Je dienstmaagden te leggen.'

(42) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat Hij de vertwijfelde woorden van de *gopī's* had aangehoord, glimlachte de Heer van alle Heren van de Yoga vol van genade, Hij die tevreden was ondanks dat Hij immer in Zichzelf tevreden is. (43) Met hen allen tezamen straalde Hij - als het gespikkelde hert - zo schitterend als de gevlekte maan omringd door de sterren. Als de Onfeilbare Heer, zo gul en groots met Zijn blikken en bewijzen van genegenheid, liet Hij hun gezichten opbloeien met

Zijn brede glimlachen die Zijn jasmijngelijke tanden deden blinken. (44) Bezongen en Zelf zingend Zich bewegend als de gebieder tussen honderden vrouwen, droeg Hij de vijfkleurige [Vaijayantī-]bloemenslinger waarmee Hij de schoonheid van het woud verhoogde. (45-46) Samen met de *gopī's* kwam Hij aan bij de rivieroever die, bediend door de golven, koel was met haar [vochtige] zand en aangenaam was door de geur van de lotussen die werd meegevoerd door de wind. Samen met de schoonheden van Vraja Cupido tot leven wekkend, schiep Hij er genoegen in Zijn armen om hen heen te slaan in omhelzingen. Hun haar, middel, dijen en borsten zo met Zijn handen beroerend, wierp Hij, ze uitdagend strelend met Zijn vingernagels, hun Zijn blikken toe en speelde en lachte Hij met hen. (47) Op deze manier van Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer, de speciale aandacht van de Grotere Ziel krijgend, werden ze trots en beschouwden ze zichzelf als de beste van alle vrouwen op aarde. (48) Toen Hij zag hoe ze, als gevolg van hun geluk, in een bedwelmde staat van inbeelding verkeerden, verdween Heer Keśava, bij wijze van genade, uit het zicht om dat een halt toe te roepen.'

*: De verschillende typen *gopī's* waar hier sprake van schijnt te zijn worden eveneens vermeld in de Padma Purāṇa:

gopyas tu śrutayo jñeyā
ṛṣi-jā gopa-kanyakāḥ
deva-kanyāś ca rājendra
na mānuṣyāḥ kathañcana

'Het wordt begrepen dat sommige van de *gopī's* de Vedische literatuur personifiëren (*śruti-cārī*), terwijl anderen gereïncarneerde wijzen zijn (*ṛṣi-cārī's*), dochters van koeherders (*gopa-kanyā's*), of halfgodenmaagden (*deva-kanyā's*). Maar in geen geval, mijn beste Koning, is ook maar een van hen een gewoon menselijk wezen.' Er is ook sprake van *sādhana-siddha's* en *nitya-siddha's*: zij die vervolmaakt in de geestelijke discipline zijn en zij die zo geboren zijn.

Hoofdstuk 30

De Gopī's op Zoek naar Kṛṣṇa die Verdween met Rādhā

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen de Allerhoogste Heer zo opeens was verdwenen, betreurden de jonge dames van Vraja het erg Hem niet meer te zien, als waren ze wijfjesolifanten die hun stier missen. (2) De dames die in hun harten waren overweldigd door de bewegingen, liefdevolle glimlachen, speelse blikken, charmante praatjes en andere gracieuze gebaren van de echtgenoot van Ramā, speelden verzonken in Hem daarop ieder van die wonderbaarlijke activiteiten na. (3) De liefjes verloren zich in het imiteren van de bewegingen, glimlachen, de blikken, het praten en zo meer, van hun Geliefde, die Zich feitelijk aldus door hun lichamen heen uitdrukte. Onder de invloed van Kṛṣṇa's manier van doen zeiden ze tegen elkaar: 'Hij is helemaal in mij!' (4) Samen zongen ze hardop over Hem en zochten ze als gekken overal in het bos, de bomen vragend naar de Oorspronkelijke Persoonlijkheid die, net als de ether, zowel vanbinnen als vanbuiten aanwezig is: (5) 'O aśvattha [heilige vijgenboom], o plakṣa [golfbladige vijgenboom], o nyagrodha [baniaan], hebben jullie de zoon van Nanda gezien die is verdwenen nadat Hij met Zijn liefdevolle glimlachen en blikken onze harten stal? (6) O kurabaka [rode amaranth], aśoka, nāga, punnāga en campaka, hebben jullie de jongere broer van Balarāma voorbij zien komen die met Zijn glimlach de trots verslaat van ieder meisje dat te hooghartig is? (7) O lieve tulasī, heb jij, zo vol van liefde voor Govinda's voeten, onze allerliefste Acyuta gezien die je, met zwermen bijen om Zich heen, met Zich meedraagt? (8) O mālati-, jāti-, yūthikā- en mallikājasmijn, hebben jullie Mādhava langs zien komen die met Zijn aanrakingen jullie in blijdschap verzet? (9) O cūta [mango-klimplant], priyāla, panasa en āsana [broodvruchtbomen]; o kovidāra [berg-ebbe], jambu [houtappel], arka, bilva [belfruit], bakula [mimosa] en āmra [mangoboom]; o kadamba en nīpa, en wie nog meer van jullie die voor het heil van anderen hier aan de oever van de Yamunā leven, alsjeblieft wees zo goed om ons die van ons verstand zijn beroofd, te zeggen welk pad Kṛṣṇa heeft genomen. (10) O [moeder] aarde, welke verzaking moet u wel niet hebben volbracht dat u werd betreden door Keśava's voeten met een vreugde die het haar op uw lichaam [haar grassen en zo] overeind doet staan? Of hebt u misschien uw schoonheid eraan te danken dat u werd betreden door de voeten van Vāmanadeva [zie 8.18-22] of misschien omdat u werd omhelsd door het lichaam van Varāha [3.13]? (11) O echtgenote van het hert, o vriendin, ben je Acyuta hier met Zijn geliefde tegengekomen, Hij die

met al Zijn leden een lust voor het oog is? In de lucht hangt nog de geur van de bloemenslinger van de Meester van de Gopī's die, in aanraking met de borsten van Zijn vriendin, werd gekleurd door de *kuṅkum*. (12) O bomen, toen Rāma's jongere broer langskwam met Zijn arm gelegd over de schouder van Zijn liefje, met een lotus in Zijn hand en met de tulasībloemen [om Zijn nek] gevolgd door een zwerm bijen blind van de bedwelming, merkte Hij, met Zijn liefdevolle blikken, toen op dat jullie voor Hem bogen? (13) Laten we het deze klimplanten vragen. Ondanks dat ze de armen van hun meester, deze boom, omknellen, hebben ze toch notie genomen van de aanraking van Zijn vingernagels. Zie hoe hun oppervlak zich welft van de vreugde!'

(14) **D**e *gopī's* die zich aldus dwaas uitlieten raakten, radeloos op zoek naar Kṛṣṇa, volledig verzonken in Hem toen ieder van hen een bepaald avontuur of tijdverdrijf van de Fortuinlijke ging naspelen. (15) Één van hen dronk als Kṛṣṇa bij een andere *gopī* die Pūtanā speelde, als was ze een kind aan haar borst, terwijl weer een andere zich opstelde als de kar die door de voet van een andere huilende *gopī* omver werd geschopt [zie hoofdstukken 6 en 7]. (16) Één *gopī* die Kṛṣṇa nadeed werd weggedragen door een andere *gopī* die een Daitya imiteerde [Tṛṇāvarta, zie 7], en een andere liet, rondkruipend, haar enkelbelletjes tinkelen terwijl ze haar voeten achter zich aansleepte. (17) Twee gedroegen zich als Kṛṣṇa en Rāma, samen met een stel andere die de *gopa's* nadeden, en doodden één die Vatsāsura nadeed, terwijl nog twee anderen naspeelden wat er gebeurde met Bakāsura [zie 11]. (18) Net als Kṛṣṇa roepend naar de koeien in de verte, werd één *gopī*, die speelde voor Hem en deed alsof ze de fluit liet klinken, door anderen geprezen die zeiden: 'Goed gedaan!' (19) Één van hen liep rond met een arm over de schouder gelegd [van een vriendin] en verklaarde: 'Kijk eens naar mijn gracieuze bewegingen, ik ben Hem!' en hield aldus haar geest op Hem gevestigd. (20) 'Wees niet bang voor de regen en de wind, ik zal zorgen voor jullie verlossing' zo zei er één die er met één hand in slaagde haar sjaal omhoog te houden [alsof het de heuvel Govardhana was, zie 25]. (21) O meester van de mensen, één *gopī* klom bovenop een andere en verklaarde met haar voet op haar hoofd: 'O valse slang, ga weg, Ik nam Mijn geboorte als degene die de kwaden bestraft!' [zie 16] (22) Toen zei er één: 'O *gopa's*, kijk eens wat een felle bosbrand daar, doe snel jullie ogen dicht, dan zal Ik zonder moeite voor jullie bescherming zorgen!' (23) Één slanke *gopī* werd met een bloemenslinger vastgebonden door een andere *gopī* die zei: 'Nou heb ik Je te pakken, ik bind Je aan het stampvat vast, Jij pottenbreker en boterdief!' en met dat gezegd bedekte een andere haar gezicht en mooie ogen, en deed alsof ze bang was.

(24) **O**p deze manier bezig en overal in Vṛndāvana de bomen en de klimplanten vragend waar Hij was, zagen ze op een plek in het bos de voetafdrukken van de Allerhoogste Ziel: (25) 'Dit zijn duidelijk de voetafdrukken van de zoon van Nanda. Dat kan je zien aan de [merktekenen van de] vlag, de lotus, de bliksemschicht, de korenaar en de olifantendrijfstok [zie*]'. (26) De meisjes die aan de hand van de verschillende voetafdrukken Zijn spoor volgden, ontdekten tot hun grote teleurstelling dat ze de hele weg werden begeleid door de voetafdrukken van één van hen. Daarop zeiden ze: (27) 'En van wie van ons zijn deze voetafdrukken naast die van de zoon van Nanda? Over wiens schouder heeft Hij, als een stier met een wijfjesolifant, Zijn arm gelegd? (28) Hij moet volmaakt door haar vereerd zijn [*ārādhitaḥ*, zie Rādhā] als zijnde de Allerhoogste, Ene Heer en Meester, want Govinda aldus behaagd heeft ons laten zitten en haar apart genomen. (29) O meisjes, hoe heilig zijn de stofdeeltjes van Govinda's lotusvoeten wel niet die Heer Brahmā, Heer Śiva en Śrī Ramādevī [Lakṣmī] op hun hoofden nemen om de zonden te verdrijven? (30) Voor ons zijn deze voetafdrukken hoogst verontrustend, want wie van ons *gopī's* werd er nou apart genomen om in afzondering van Acyuta's lippen te genieten? Kijk, hier kunnen we haar voeten niet meer zien. De grashalmen en twijgjes hebben zeker de zolen van haar tere voeten pijn gedaan waardoor haar geliefde Zijn lieveling heeft opgetild. (31) Toen Hij Zijn liefje droeg gingen de voetafdrukken veel dieper... Kijk toch eens, o *gopī's*, hoe, gebukt onder het gewicht, ons zo intelligente voorwerp van verlangen Kṛṣṇa Zijn vriendin hier heeft neergezet om wat bloemen te plukken. (32) En zie deze halve voetafdrukken hier. Om bloemen te verzamelen voor Zijn beminde liefje maakte de Geliefde deze afdruk door op Zijn tenen te staan. (33) Bovendien ging de verliefde vriend, om haar haar te schikken, met Zijn liefhebbende meisje precies hier zitten, om voor Zijn schatje met die bloemen een krans te maken.'

(34) [**Ś**rī Śuka zei:] 'Hoewel Kṛṣṇa volmaakt tevreden, voldaan en onverdeeld was in zichzelf, genoot Hij met haar en liet Hij daarmee de begerigheid en zelfzucht zien van mannen en vrouwen die door lust worden bewogen. (35-36) Kṛṣṇa liet hiermee zien voor welke *gopī* Hij de andere vrouwen had verlaten, de *gopī's* die helemaal verdwaasd ronddoolden in het bos. En zij [op haar beurt] dacht toen van zichzelf: 'Hij heeft mij, de beste van alle vrouwen, aanvaard als Zijn geliefde en de *gopī's* afgewezen die zich laten leiden door lust!'

(37) **O**p weg toen naar die plek in het bos werd ze trots en zei tegen Kṛṣṇa: 'Ik kan niet meer verder, draag me alsJeblieft waarheen Je maar wilt'.

(38) **A**ldus aangesproken zei Kṛṣṇa tot Zijn geliefde: 'Klim maar op Mijn rug' en toen verdween Hij. Dat speet haar enorm.

(39) '**O** Meester, o Minnaar, o Liefste, waar ben Je nou, waar zit Je? O Jij met Je machtige armen, alsJeblieft mijn vriend, laat Jezelf zien aan mij, Je treurende dienstmaagd!'

(40) **Ś**rī Śuka zei: 'De *gopī's* die het spoor van de Opperheer volgden ontdekten niet ver daar vandaan hun ongelukkige vriendin in staat van verbijstering over het feit dat ze was gescheiden van haar Geliefde. (41) Tot hun opperste verbazing hoorden ze haar zeggen dat ze Mādhava's respect had verworven maar dat Hij haar ook had laten zitten omdat ze zich slecht gedroeg. (42) Voor zover het licht van de maan dat toestond, gingen ze toen het bos in [om Hem te zoeken], maar toen ze merkten dat het [te] donker werd, zagen de vrouwen ervan af. (43) Verdiept in Hem, Hem besprekend, Hem naspelend en vervuld van Zijn aanwezigheid dachten ze, eenvoudig Zijn kwaliteiten bezingend, niet langer meer na over hun huishoudens [zie ook 7.5: 23-24]. (44) Terugkerend naar de oever van de Yamunā mediteerden ze op Kṛṣṇa, zongen ze samen en wachtten ze reikhalzend Zijn komst af.'

*: In de Skanda Purāṇa vindt men een verklaring van deze [in totaal negentien] merktekens: 'Onderaan bij Zijn grote teen op de rechtervoet, draagt de Ongeboren Heer het merkteken van de schijf, welke de zes [mentale] vijanden de pas afsnijdt. Onder aan zijn middelteen van diezelfde voet heeft Heer Acyuta een lotusbloem, welke het verlangen naar Hem doet toenemen in de geesten van de bij-achtige toegewijden die op Zijn voeten mediteren. Onderaan Zijn kleine teen is er een bliksemschicht, die de bergen van terugslagen van zonden in het verleden van de toegewijden vernietigt, en midden op Zijn hiel treft men het merkteken van de olifantendrijfstok aan, welke de olifanten van de geesten van de toegewijden onder controle brengt. Het kootje van zijn rechter grote teen draagt het kenmerk van de korenaar, die allerhande genietbare weelde vertegenwoordigt. De bliksemschicht wordt aangetroffen aan de rechter kant van Zijn rechtervoet, en de olifantendrijfstok daaronder.' Zie het Vedabasebestand van 30: 25 voor verdere informatie.

Hoofdstuk 31

De Gezangen van de Gopī's in Gescheidenheid

(1) **D**e *gopī's* zeiden: 'Vanwege Jouw geboorte is het land van Vraja aldoor zegerijker en verblijft de godin van het geluk daar onophoudelijk. Laat Je zien, o geliefde, Jij voor wie de toegewijden, die overal naar Je op zoek zijn, hun levensadem gaande houden. (2) Als Jij hier niet bent, o Fijnste van Genade, maak Jij, met de schoonheid van Je blik welke de voortreffelijke schoonheid van het hart van de lotus overtreft die zo volmaakt groeide in het herfstmeer, een einde aan het leven van ons, de dienstmaagden die zich aan Jou gaven zonder er iets voor terug te verwachten, o Heer van de Liefde. Is dat geen moord? (3) Telkens weer, o Grootste Persoonlijkheid, werden we door Jou beschermd tegen alles wat angst aanjaagt: tegen de ondergang door water [van Kāliya, 16], tegen de demon [Agha, 12], tegen de regens, de storm en de bliksemschichten [van Indra, 25], en tegen de stier en de zoon van Maya [de incidenten met Ariṣṭāsura en Vyomāsura die Śuka later bespreekt]. (4) O Vriend, Jij die verscheen in de dynastie van de toegewijden [de Sātvata's] bent in feite niet de zoon van de *gopī* [Yaśodā]. Jij, o Heer, bent de ziener, het innerlijk bewustzijn van al de belichaamde wezens, o Jij die verscheen op verzoek van Brahmā die bad voor de bescherming van het universum [zie ook 3.8: 16 en 14]. (5) Jij die de hand van de godin beet nam, o beste van de Vṛṣṇi's, maakte hen onbevreesd die, in de angst om hun materiële bestaan, Jouw voeten benaderden. AlstJeblieft, o Minnaar, leg als antwoord op onze verlangens Je lotushand op onze hoofden. (6) O Jij die een einde maakte aan het lijden van de bewoners van Vraja, o Held van de vrouwen die met Zijn glimlach de valse lach van de mensen verslaat, alstJeblieft o Vriend, aanvaard ons, Je eeuwige dienstmaagden. Laat alstJeblieft Je prachtige lotusgezicht zien. (7) Jouw lotusvoeten, die de zonden wegnemen van de belichaamde zielen overgegeven aan Jou, die achter de gras etende koeien aanlopen, die het verblijf van de godin vormen en die op de kragen stonden van het serpent, plaats ze alstJeblieft op onze borsten en ban de lust uit onze harten. (8) O Jij met Je lotusogen, door Jouw lieve charmante stem en woorden, die zo aantrekkelijk zijn voor de intelligenten, raken deze dienstmaagden, o Held, in de war. AlstJeblieft wek ons weer tot leven met de nectar van Je lippen. (9) De nectar van Jouw verhalen zoals beschreven door de grote denkers, verdrijft de zonden van de individuele zielen die het moeilijk hebben [in de materiële wereld]. Beladen met spirituele macht doen ze allen

goed die ze horen. O welk een zegen vormen de personen die met gezang die verhalen verspreiden over de hele wereld [*].

(10) **H**et doet ons goed om te mediteren op Je beminnelijke glimlachen vol goddelijke liefde, Je blikken en Je avonturen, maar door die intieme onderonsjes, welke ons recht in ons hart raken, o schurk, raken onze geesten van streek! (11) Als Je uit Vraja vertrekt om de dieren te hoeden, o Meester, voelt het niet goed, o Minnaar, eraan te denken hoe pijnlijk de harde grassen en opschietende planten zijn voor Je voeten, de voeten die nog prachtiger zijn dan een lotus, o Meester. (12) Als Je tegen de avond Je blauwzwarte lokken en lotusgezicht weer laat zien, dicht bedekt met stof, maak Je telkens weer Cupido wakker in onze geesten, o Held. (13) Je lotusvoeten, die de verlangens vervullen van degenen die voor hen buigen en die worden aanbeden door hem die op de lotus zijn geboorte nam [Brahmā], vormen de pracht van de aarde en het juiste voorwerp van meditatie in tijden van nood. Plaats daarom alstJeblieft, o Minnaar, o Verdrijver van de Angst, Je voeten, die de hoogste voldoening schenken, op onze borsten. (14) Door de klanken van Je fluit die, zo perfect gehanteerd [door Jou], ons de gehechtheid aan andere personen doet vergeten, houdt het verdriet op en groeit het plezier in de liefde. AlstJeblieft o Held, laat ons delen in de nectar van Je lippen! (15) Als Je overdag rondtrekt door het bos, duurt een enkel moment een eeuwigheid voor ons die Je krullende haarlokken en Je prachtige gezicht dan niet zien. Hoe dwaas is niet hij [Brahmā] die de oogleden schiep van hen die naar Je kijken! (16) Onze echtgenoten, kinderen, voorouders, broers en andere verwanten totaal verwaarlozend, zochten we Jouw aanwezigheid, o Acyuta, o Jij die op de hoogte bent van onze beweegredenen. O bedrieger, hoe kon Je nu midden in de nacht de vrouwen in de steek laten wiens geesten van slag raakten door het heldere geluid van Je fluit? (17) Door ons intiem met Je te onderhouden voelden we de lust in onze harten opkomen, door Je te zien met Je glimlachende gezicht, liefdevolle blikken en Je brede borst die het verblijf van de godin vormt, sloegen onze zo smachtende geesten, keer op keer op hol. (18) Voor de bewoners van de bossen van Vraja vormt Jouw zo heel, voor alles en iedereen, gunstige verschijning de vernietiging van hun leed, o liefste. Gun ons een beetje van dat medicijn dat de ziekte bestrijdt in de harten van Je toegewijden hunkerend naar Jou. (19) Jouw zo tere lotusvoeten plaatsen wij, o liefde van ons, zachtjes op onze borsten, in de vrees dat het bos waar Je rondtrekt te ruig voor ze is. Wij die Jou, o Heer, als de essentie van ons leven beschouwen, maken ons met onrustige geesten er zorgen over dat ze te lijden hebben onder steentjes en dergelijke [zie verder ook de Śikṣāṣṭaka].'

*: De leerlingen van Prabhupāda refereren hieraan het volgende verhaal: 'Koning Pratāparudra reciteerde dit vers voor Śrī Caitanya Mahāprabhu tijdens het Ratha-yātrā festival van Heer Jagannātha. Terwijl de Heer rustte in een tuin, deed koning Pratāparudra nederig zijn intrede en begon hij Zijn benen en lotusvoeten te masseren. Toen reciteerde de koning het eenendertigste hoofdstuk van het tiende canto van het Śrīmad Bhāgavatam, de gezangen van de *gopī's*. De Caitanya-Caritāmṛta onthult dat toen Heer Caitanya dit vers hoorde, beginnende met *tava kathāmṛtam*, Hij terstond oprees in extatische liefde en koning Pratāparudra omhelsde. Het voorval wordt in detail beschreven in de Caitanya-Caritāmṛta (Madhya 14.4 - 18), en in zijn uitgave heeft Śrīla Prabhupāda er een uitgebreid commentaar bij gegeven.'

Hoofdstuk 32

Kṛṣṇa Keert Terug naar de Gopī's

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'En zo gingen de *gopī's*, o Koning, maar door met zingen en uitzinnig praten, vertederend hardop huilend en smachtend naar de aanwezigheid van Kṛṣṇa. (2) De zoon van Vasudeva [ofwel Śauri, 'de Zoon van de Held'], de Verdwazer van [Cupido] de Verdwazer van het verstand, verscheen toen recht voor hun ogen, glimlachend met Zijn lotusgelijke gezicht, gekleed in een geel gewaad en met een bloemenslinger om. (3) Toen ze zagen dat Hij, hun teerbeminde, bij hen was teruggekeerd, openden de meisjes vol van liefde hun ogen wijd en stonden ze allen tegelijkertijd op alsof het leven weer in hun lichamen was teruggekeerd. (4) Één van hen greep verheugd de hand van Śauri beet met gevouwen palmen terwijl een andere Zijn arm die met sandelhoutpasta was versierd, over haar schouder legde. (5) Een slanke *gopī* nam met haar handen bij elkaar de resten van de bethel over die Hij had gekauwd en een andere pakte Zijn lotusvoeten vast en plaatste ze op haar brandende borsten. (6) Weer een andere wierp met fronsende wenkbrauwen op haar lippen bijtend, buiten zichzelf in haar liefde, aangeslagen, zijdelingse blikken naar Hem alsof ze Hem wat aan wilde doen. (7) Nog weer een andere [Rādhā naar verluid] laafde zich starend aan Zijn lotusgezicht maar kon, ondanks de volle smaak, er geen genoeg van krijgen, net als heiligen geen genoeg kunnen krijgen van Zijn voeten. (8) Één van hen plaatste, via de openingen van haar ogen, Hem in haar hart en bleef Hem daar omhelzen met haar ogen dicht, terwijl ze als een yogi verzonken was in extase met haar haren overeind [*]. (9) Allen ervoeren ze een vreugde van de hoogste orde bij de aanblik van Keśava en gaven ze hun treurnis over hun gescheidenheid op, net zoals gewone mensen dat doen als ze een verlichte ziel ontmoeten. (10) Temidden van hen die waren bevrijd van hun verdriet, schitterde Acyuta, de Opperheer, zelfs nog meer mijn beste Koning, als de Oorspronkelijke Persoonlijkheid compleet met Zijn bovenzinnelijke vermogens. (11-12) De Almachtige nam hen met Zich mee en belandde met hen aan de oever van de Yamunā. Aldaar had de zegenrijke rivier zacht zand bijeengebracht met de handen van haar golven. De kunda- en mandārabloemen bloeiden er geurig met bijen [aangetrokken] door het herfstbriesje, terwijl de maan, helder schijnend, met zijn stralen de duisternis van de nacht verdreef. (13) De pijn van het verlangen in hun hart werd verdreven door de extase Hem weer te zien. Met het arrangeren van een zitplaats voor hun beminde vriend, met behulp van hun omslagdoeken die waren besmeurd met de *kuṅkum* van hun borsten, bereikten de *gopī's* de bestemming van hun

zielen, zoals [beschreven in] de geschriften [zie ook 87: 23]. (14) De Allerhoogste Heer en Meester voor wie de yogameesters een zitplaats reserveren in hun harten, aanwezig te midden van de *gopī's* zat daar in Zijn volle luister. Zo Zijn persoonlijke gedaante tonend, werd Hij aanbeden als het enige, ware reservoir van alle schoonheid en weelde in de drie werelden. (15) Hij die Cupido tot leven wekt, werd geëerd met glimlachen, met speelse blikken, met suggestieve wenkbrauwen, met het masseren van Zijn voeten en handen op hun schoten, en werd zo door hen aanbeden, maar nog steeds een beetje boos richtten ze zich tot Hem. (16) De goede *gopī's* zeiden: 'Sommigen zijn van respect voor degenen die hen respecteren, sommigen tonen hun respect zonder zelf te zijn gerespecteerd en sommigen hebben voor niemand respect. O liefste, kan je ons dat uitleggen?'

(17) **D**e Opperheer zei: 'Vrienden die alleen maar uit eigenbelang met respect reageren, zijn aldus geen echte vrienden omdat ze, met het enkel uit zijn op hun voordeel, niet het principe volgen. (18) Zij die respect hebben en aardig zijn zonder zelf gerespecteerd te zijn, zoals ouders b.v., zijn foutloos in hun plichtsbesef en van ware vriendschap, o slanke meisjes. (19) Wat betreft zij die geen respect hebben voor degenen die hen respecteren, zelfs niet de liefde beantwoordend die ze krijgen, is er sprake van ofwel [spiritueel] zelfgenoegzame zielen, van lieden wiens materiële verlangens bevredigd zijn, van ondankbare, ontevreden mensen, dan wel van personen die achtenswaardige persoonlijkheden [zoals geestelijk leraren en meerderen] vijandig gezind zijn. (20) O vriendinnen, Ik daarentegen beantwoord de liefde die Ik van andere levende wezens krijg niet [steeds], zelfs niet als Ik wordt aanbeden, omdat Ik dat respect [die neiging tot zuivere liefde] wil bevorderen. Het werkt als met iemand die arm is en wat weelde verwierf, die in zijn angst dat weer kwijt te raken, dan nergens anders meer aan kan denken [zie ook B.G. 4: 11 en 29: 27]. (21) Omdat jullie ter wille van Mij weerstand boden tegen wat de mensen, de geschriften en jullie verwanten allemaal beweren, en vanwege [Mijn verlangen om] jullie neiging tot liefde voor Mij [te doen toenemen], verdween Ik, o beste meisjes, bij wijze van antwoord, in feite uit liefde, uit jullie zicht. Wees Mijn liefjes, daarom niet ontevreden over je Geliefde [**]. (22) Ik zal, zelfs niet zolang levend als een god in de hemel, er toe in staat zijn jullie terug te betalen voor jullie onbevangen aanbidding van Mij. Mogen jullie deugdzame handelingen de wederkeer vormen [de beloning zijn] voor jullie breken met de zo moeilijk te overwinnen ketenen van jullie burgerlijke levens.'

*: Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura stelt dat de zeven *gopī's* waar tot dusverre sprake van is in dit hoofdstuk de eerste zeven van de acht belangrijkste *gopī's* zijn waarvan de Śrī Vaiṣṇava-toṣaṇī in een vers de namen geeft als zijnde Candrāvalī, Śyāmalā, Śaibyā, Padmā, Śrī Rādhā, Lalitā en Viśākhā. De achtste wordt begrepen als zijnde Bhadrā. De Skanda Purāṇa verklaart dat deze acht *gopī's* de belangrijkste zijn onder de drie miljard *gopī's* en Rādhā is, zoals bevestigd door de Padma Purāṇa, Bṛhad-gautamīya-tantra en de Ṛg-pariśiṣṭa, de Heer Zijn meest geliefde.

**: In feite levert onderbroken bekrachtiging zoals zo vluchtig hier gepraktiseerd door Kṛṣṇa, de sterkste band op, zo bevestigt de moderne gedragswetenschap. En zo zijn er met al Zijn religies overal in de wereld dagen van materieel gemotiveerde arbeid waarin we Hem niet zien met Zijn verdwijnen naar de achtergrond, en dagen van gebed waarin we Hem wel tegemoet treden via Zijn vertegenwoordigers.

Hoofdstuk 33

De Rāsadans

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen de *gopī's* deze allerbekoorlijkste woorden van de Allerhoogste Heer hoorden, gaven ze hun verdriet op over het feit dat ze in de steek waren gelaten. Met het aanraken van Zijn ledematen waren al hun verlangens in vervulling gegaan. (2) Op dat moment ging Govinda toen over tot een dans [een z.g. *rāsa,* of een spel] waaraan die trouwe juwelen van vrouwen arm in arm geslagen, vergenoegd meededen.

(3-4) **H**et feest van de dans nam zijn aanvang met de *gopī's* opgesteld in een cirkel. Kṛṣṇa, de Meester van de Mystieke Eenheid, hield, Zich telkens tussen twee van hen ophoudend, Zijn armen geslagen om de nekken van de vrouwen naast zich. Op dat moment dromden in de hemel honderden hemelse voertuigen samen van hemelbewoners met hun vrouwen wiens geesten zich door nieuwsgierigheid hadden laten meeslepen. (5) Daarop klonken er pauken en kwam er een regen van bloemen naar beneden, terwijl de belangrijkste zangers van de hemel met hun vrouwen Zijn onberispelijke heerlijkheid bezongen. (6) In de kring van de dans was er een luid rumoer van de armbanden, de enkel- en de gordelbelletjes van de vrouwen die samen waren met hun Geliefde. (7) De Opperheer, de zoon van Devakī, daar met hen samen, zag er zo schitterend uit als een grote [blauwe] saffier temidden van gouden sieraden. (8) De manier waarop ze hun voeten neerzetten, door hun handgebaren, hun glimlachen, speelse wenkbrauwen en hun wiegende heupen, door hun onder hun kleding bewegende borsten, hun oorbellen langs hun halzen en hun transpirerende gezichten, met de vlechten van hun haar, hun strak aangetrokken gordels en hun zingen over Hem, straalden ze in de rol van Kṛṣṇa's metgezellen als bliksemflitsen tussen de wolken. (9) Zij, van wiens lied het hele universum doordrongen is, zongen hardop vanuit hun gekleurde kelen, dansten blij en waren er in hun toewijding gelukkig mee om door Kṛṣṇa te worden aangeraakt. (10) Één *gopī* die samen met Kṛṣṇa['s stem haar stem] verhief in zuivere tonen van pure harmonie, werd door Hem geprezen die verheugd uitriep: 'uitstekend, uitstekend!' En ook een andere *gopī* die daaraan meedeed met een speciaal ritmisch patroon, toonde Hij Zijn grote waardering. (11) Een bepaalde *gopī* [Rādhā waarschijnlijk], van wie de armbanden en bloemen waren los gegleden, stond vermoeid van het dansen naast de Meester van de Plechtigheid ['Hij die de knots vasthoudt'] en greep met haar arm Zijn schouder vast. (12) Ergens anders legde er een Kṛṣṇa's arm, die geurde als een blauwe lotus, over haar schouder en

kuste die, terwijl ze met haar haren overeind de geur van sandelhout opsnoof. (13) Weer een andere die er prachtig uitzag met de schittering van haar oorhangers die slingerden door het dansen, vleide haar wang tegen de Zijne en ontving van Hem de betelnoot waarop Hij had gekauwd. (14) Een van hen, die met Acyuta aan haar zijde stond te dansen en zingen met tinkelende enkel- en gordelbelletjes, plaatste, zich moe voelend, Zijn zegenrijke lotushand op haar borsten. (15) Nu de *gopī's* de Onfeilbare Heer, de Exclusieve Minnaar van de Godin van het Geluk, als hun minnaar hadden verworven, genoten ze er, met Zijn armen om hun nekken, van om Hem te bezingen. (16) Met de lotusbloemen achter hun oren en de in hun haar gevlochten bloemen vallend op de grond, met de haarlokken die hun kaken sierden en hun mooie gezichten parelend van het zweet, met het ritme van de harmonieuze geluiden van hun armbanden en belletjes en de bijen er zoemend omheen, dansten de *gopī's* samen met de Allerhoogste Heer rond in de kring van de dans. (17) De Meester van de Godin van het Geluk vermaakte Zich aldus, met Zijn omhelzingen, met de aanrakingen van Zijn handen, met Zijn liefdevolle blikken en Zijn brede, speelse glimlachen, met de jongedames van Vraja, zoals een jongen zich vermaakt spelend met zijn spiegelbeeld. (18) Door het lichamelijk contact met Hem overweldigd in hun zinnen, was het voor de dames van Vraja niet makkelijk om hun haar, hun kleding en de omslagen over hun borsten afdoende netjes te houden. Hun bloemenkransen en versierselen verkeerden in wanorde, o beste van de Kuru's. (19) Toen ze Kṛṣṇa zo zagen spelen werden de godinnen die zich door de hemel bewogen gegrepen door liefdesverlangens en raakten de maan en zijn volgelingen [de sterren] verbaasd. (20) Zichzelf expanderend in evenzoveel [gedaanten] als er koeherdersvrouwen waren, genoot Hij, hoewel Hij de in zichzelf tevreden Opperheer is, ervan om Zich te vermaken met hen. (21) Met Zijn rustgevende hand wiste Hij liefdevol, vriendelijk de gezichten van de *gopī's*, toen die zich moe voelden van het plezier van de romantiek, mijn beste. (22) De *gopī's*, heel blij met de aanraking van Zijn vingernagels, bezongen de avonturen van hun Held, Hem vererend met de nectar van de schoonheid van hun glimlachen, blikken en kaken, verhoogd door de gloed van hun glanzende haarlokken en gouden oorhangers.

(23) **H**ij, met Zijn bloemenslinger geplet en besmeurd met de *kuṅkuma* van hun borsten, onder begeleiding van de snel volgende bijen die zongen als de beste Gandharva's, ging moe geworden om Zich te ontspannen toen met de *gopī's* het water in, ongeveer zoals een mannetjesolifant dat doet met zijn wijfjes nadat hij de irrigatiedijken [of de normale gedragsregels] doorbroken heeft. (24) In het water

werd Hij van alle kanten nat gespetterd door de meisjes die met liefde en gelach naar Hem keken, mijn beste. Daarbij vanuit de hemelwagens [van de goden] vereerd met een regen van bloemen, vermaakte Hij, die persoonlijk steeds innerlijk voldaan is, Zich ermee op die plek [met de *gopī's*] te spelen als was Hij de koning van de olifanten [zie ook 8.3]. (25) Net als een olifant die met zijn wijfjes druipt van de bronst, bewoog Hij Zich toen, omringd door Zijn zwerm bijen en vrouwen, door een bosje vlak bij de Yamunā dat geheel was doordrongen van de - door de wind meegevoerde - geur van de bloemen in het water en op het land. (26) Aldus bracht Hij, die de Waarheid is van alle Verlangens, met Zijn vele liefhebbende vriendinnetjes de nacht door die zo helder was dankzij de stralen van de maan. Hij beheerste daarbij in Zichzelf [in die ene nacht] de romantische gevoelens die Hij wenste te eren gedurende alle herfstnachten, de nachten die zo inspireren tot poëtische beschrijvingen van spirituele stemmingen [of *rasa's*].'

(27-28) **Ś**rī Parīkṣit zei: 'Teneinde het dharma te vestigen en de opstandige zielen te onderwerpen, daalde Hij, de Allerhoogste Heer, de Meester van het Universum, neer samen met Zijn volkomen deelaspect [Balarāma]. Hoe kon Hij, de oorspronkelijke woordvoerder, uitvoerder en beschermer van de morele gedragscodes, Zich zo daaraan tegengesteld gedragen, o brahmaan, door andermans vrouwen aan te raken? (29) Wat had Hij, die in Zichzelf tevreden is, in gedachten met deze zonder twijfel verwerpelijke vertoning, o verdediger van de geloften? Alstublieft verlos ons van onze twijfel hierover.'

(30) **Ś**rī Śuka zei: 'Als machtige autoriteiten, brekend met wat dharma is, zich allerlei vrijheden veroorloven, wil dat nog niet zeggen dat ze verkeerd bezig zijn. Ze zijn als een allesverterend vuur [dat hetzelfde blijft ongeacht wat het verteert]. (31) Iemand die de beheersing niet heeft [over zichzelf] moet er zelfs niet aan denken ooit zoiets te doen. Als je zo dwaas bent aldus te handelen houdt het je ondergang in, je bent niet zomaar een Rudra die het vergif van de oceaan kan opdrinken [zie 8.7]. (32) Het zijn de woorden van de [geestelijke] autoriteiten die waar zijn, hun handelingen moet men slechts incidenteel als voorbeeld nemen. Een intelligent iemand doet enkel wat met hun woorden overeenstemt [zie * en tevens B.G. b.v. 3: 6-7, 3: 42, 5: 7]. (33) Net zoals zij die egoloos handelen geen voordeel behalen met de goede dingen die ze doen, mijn beste, zullen ze er ook geen nadeel van ondervinden als ze in tegenspraak met de deugd handelen. (34) Hoe kan je nu in termen van goed en kwaad spreken wat betreft de Heerser(s) over hen die beheerst worden - al de dieren,

de menselijke wezens en de bewoners van de hemel? (35) De wijzen [Zijn vertegenwoordigers], die al de karmische gebondenheid van zich afschudden door het stof van de lotusvoeten te dienen, vinden met de macht van de yoga hun tevredenheid en handelen vrijelijk, ze raken dankzij Hem nimmer verstrikt. Daarom kan men ook nooit spreken van de gebondenheid van, of een gebonden raken met, Hem die Zijn wonderbaarlijke lichamen [terwille van de onthechting] heeft aangenomen [zie *vapu*]. (36) Hij die, bij de *gopī's* en hun echtgenoten vanbinnen, ja werkelijk bij alle belichaamde wezens vanbinnen, leeft als de Allerhoogste Getuige, neemt een gedaante aan in deze wereld om er Zijn spel te kunnen spelen. (37) Om Zijn toegewijden Zijn genade te tonen gaat Hij, met het aannemen van een menselijk lichaam, over tot dat soort [liefdes]avonturen, dat als men erover verneemt men toewijding tot Hem ontwikkelt [zie ook 1.7: 10]. (38) De koeherders van Vraja, die allen begoocheld waren door de macht van Zijn *māyā*, waren niet jaloers op Kṛṣṇa. Ze dachten allemaal dat hun vrouwen aan hun zijde verkeerden. (39) Ook al wilden de *gopī's* het niet, toch gingen de liefjes van de Allerhoogste Heer op aanraden van Kṛṣṇa weer naar huis toen die [eindeloze] nacht van Brahmā voorbij was. (40) Een ieder die met geloof luistert naar, of een beschrijving geeft van, dit spel en vermaak van Heer Viṣṇu met de koeienmeisjes van Vraja, zal de bovenzinnelijke toegewijde dienst aan de Allerhoogste Heer bereiken. Hij zal snel tot zichzelf komen en terstond de ziekte van de lust uit zijn hart verdrijven.'

*: Śrī Hayeśvar Das, de vertaler van de eerste Canto's en het Kṛṣṇaboek in het Nederlands schreef in zijn latere dichterlijke © versie '*Het Spel van Kṛṣṇa*' van het tiende Canto er dit vers van:

Wat groten leren is volmaakt;
Niet steeds voorbeeldig is hun doen:
Een schrander mens volge hen slechts
In daden met de leer verzoend.

Hoofdstuk 34

Sudarśana Verlost en Śankhacūḍa Gedood

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Op een dag gingen de *gopa's,* vol van ijver voor God, met ossenkarren op reis het Ambikāwoud in. (2) Daar namen ze een bad in de Sarasvatī en vereerden ze met de nodige hulpmiddelen toegewijd de machtige halfgod Paśupati [Śiva als de heer van de dieren] en de godin Ambikā [*], o Koning. (3) Respectvol koeien, goud, kleding en zoete granen schenkend aan al de brahmanen baden ze: '*devo nah prīyatām*' ['moge de Here God behaagd zijn']. (4) Naar strikte geloften enkel water [zie 8.16] drinkend, brachten de hoogst gezegende Nanda, Sunanda [Nanda's jongere broer] en de anderen die nacht door aan de oever van de Sarasvatī. (5) Een of andere gigantische slang die erg hongerig was, bleek daar in dat bos op zijn buik rond te kronkelen en begon de slapende Nanda te verzwelgen. (6) Gegrepen door de python schreeuwde hij: 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, mijn beste jongen, red deze overgegeven ziel. Deze enorme slang is me aan het verslinden!' (7) De *gopa's* die zijn kreten hoorden stonden onmiddellijk op en namen, toen ze zagen wat er gebeurde, onthutst fakkels ter hand om de slang aan te vallen. (8) Hoewel verschroeid door de toortsen, liet de slang hem niet gaan. Maar de Allerhoogste Heer, de Meester van de Toegewijden kwam eraan en beroerde hem met Zijn voet. (9) De goddelijke aanraking door de voet van de Opperheer maakte een einde aan zijn kwaad. Hij gaf zijn slangenlijf op en nam toen een door de Vidyādhara's aanbeden gedaante aan [hij was hun leider]. (10) De Heer van de Zinnen stelde toen vragen aan de persoonlijkheid die, zijn eerbetuigingen aanbiedend en met zijn lichaam opgesierd met een gouden halsketting, schitterend stralend voor Hem stond. (11) 'En wie mag u wel niet zijn die, zo mooi stralend, allerprachtigst bent om naar te kijken? Vertel Me wat tot dit akelige lot leidde van veroordeeld zijn tot het aannemen van een schrikwekkende gedaante als deze [zie ook 7.13: 11]?'

(12-13) **H**et [voormalige] serpent zei: 'Ik ben Sudarśana, een bepaalde Vidyādhara die bekend staat om zijn weelde en verschijning. Ik trok altijd overal rond met mijn hemelwagen. Omdat ik, verwaand over mijn verschijning, de wijzen die voortkwamen uit Āṅgirā heb uitgelachen, werd ik vanwege mijn zonde hen te minachten, ertoe gedwongen deze kwalijke gedaante aan te nemen. (14) Zij, zo vol van mededogen, hebben met het uitspreken van deze vloek daarbij de gunst inbegrepen dat al mijn slechtheid zou worden vernietigd als ik werd aangeraakt door de voet van de Meester van Alle Werelden. (15) Ik smeek U, diezelfde persoon die voor de overgegeven zielen de

verdrijver van de angst van een materieel bestaan bent, o U die door de aanraking van Uw voet me bevrijd heeft van de vloek, om Uw toestemming [te mogen terugkeren naar mijn wereld], o Vernietiger van Alle Leed. (16) Ik heb me aan U overgegeven, o Grootste van Alle Yogi's, o Allerhoogste Persoonlijkheid, o Meester van de Waarachtigen. AlstUblieft laat me gaan, o Heer, o Meester van alle Meesters van het Universum. (17) Toen ik U zag raakte ik terstond bevrijd van de straf van de brahmanen, o Acyuta, o U wiens naam, eenmaal gezongen, ogenblikkelijk een ieder die het hoort zuivert, alsmede de zanger zelf. Hoeveel te meer zou het dan niet betekenen om te worden aangeraakt door Uw voet?'

(18) **H**em aldus omlopend met het brengen van zijn eerbetuigingen nam Sudarśana afscheid. Hij keerde naar de hemel terug en Nanda was bevrijd uit zijn benarde positie. (19) De mannen van Vraja, getuige van dat persoonlijke machtsvertoon van Kṛṣṇa, stonden versteld. Daarop rondden ze ter plekke hun religieuze plicht [jegens Śiva] af en keerden ze terug naar het koeherdersdorp, o Koning, vol eerbied [onderweg] besprekend wat zich had afgespeeld.

(20) **O**p een dag daarna [op Gaura-pūrnimā naar verluid] waren Govinda en Rāma, wiens daden zo wonderbaarlijk zijn, in het holst van de nacht in het bos aan het spelen met de meisjes van Vraja. (21) Hun roem werd charmant bezongen door het vrouwvolk in liefde verbonden met Hen, wiens leden fraai waren opgesierd en ingesmeerd, gehuld in smetteloze kleding en bloemenslingers. (22) Getweeën eerden ze [samen met hen] het vallen van de nacht met de opkomende maan en de sterren, de jasmijnknoppen die met hun geur de genietende bijen bedwelmden, en het briesje dat de geur meevoerde van de lotussen. (23) De Twee zongen terwille van het geluk van de oren en geesten van alle levende wezens, daarbij in harmonie van hoog naar laag al de klanken voortbrengend die de toonladder maar te bieden had. (24) De *gopī's* die naar hun gezang luisterden hadden in hun fascinatie niet in de gaten, o heerser over de mensen, dat hun kleren losgleden en dat hun haar en bloemen in de war raakten. (25) Terwijl de Twee zich aldus naar hartelust vermaakten, zingend tot in het extatische, verscheen er een dienaar van Kuvera ter plekke die de naam Śankhacūḍa droeg ['weeldekruin']. (26) Recht voor Hun ogen, o Koning, dreef hij brutaal de verzameling vrouwen in de richting van het noorden, terwijl ze noodkreten slaakten naar de Twee die ze tot hun Heren hadden verkozen. (27) Toen Ze zagen dat zij die bij Hen hoorden door een dief werden ingepikt als een stelletje koeien en uitriepen 'O Kṛṣṇa, o Rāma, help ons!', haastten de twee broers zich achter hen aan. (28) Roepend 'Wees niet bang!', stelden

Ze hen gerust met Hun woorden. Ze bewogen Zich snel met śalaboomstammen in Hun handen en haalden spoedig die ergste van alle Yakṣa's in die er haastig vandoor was gegaan. (29) Toen hij de twee er als de Dood en de Tijd in eigen persoon aan zag komen, werd hij bang. Hij liet in zijn verwarring de vrouwen achternen rende voor zijn leven. (30) Govinda rende achter hem aan waarheen hij ook vluchtte om hem van zijn kruinjuweel te beroven, terwijl Balarāma achterbleef om de vrouwen te beschermen. (31) Hem inhalend alsof het niets was, sloeg de Almachtige Heer met Zijn vuist het kruinjuweel van de snoodaard eraf samen met zijn hoofd. (32) Na aldus Śankhacūḍa te hebben gedood, bracht Hij het glanzende juweel naar Zijn oudere broer en gaf Hij het Hem tevreden voor ogen van de *gopī's*.'

*: Ambikā betekent moeder, goede vrouw, een naam schriftuurlijk verbonden met het vrouwelijke van Ūma en Pārvatī in relatie tot Skanda, Śiva of Rudra, als een term van respect. Ambikāvana vindt men in Gujarat provincie, nabij de stad Siddhapura. Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura haalt hier autoriteiten aan die claimen dat Ambikāvana zich bevindt aan de oever van de rivier de Sarasvatī [die niet meer bestaat] en te vinden is ten noordwesten van Mathurā. Ambikāvana staat bekend om de beeltenissen van Śrī Śiva en zijn vrouw, de godin Ūma.

Hoofdstuk 35

De Gopī's Zingen over Kṛṣṇa als Hij in het Woud Rondtrekt

(1) **Ś**rī Śuka zei: Telkens als Kṛṣṇa weg was het bos in, brachten de *gopī's*, ongelukkig Hem in hun geest najagend, hun dagen door met het luidkeels bezingen van Kṛṣṇa's wederwaardigheden.

(2-3) **D**e *gopī's* zeiden [in dubbelverzen]: 'Met Zijn linkerwang gericht naar Zijn linkerarm, plaatst Hij, met Zijn wenkbrauwen in beweging, de fluit aan Zijn lippen, terwijl Hij met Zijn tedere vingers de gaten dichthoudt, o *gopī's*. Waar Mukunda aldus Zijn fluit laat klinken, reizen de vrouwen samen met de Siddha's door de hemel. In verlegenheid over de verlangens nagejaagd door hun geest, luisteren ze verwonderd naar Hem en vergeten ze het verdriet dat ze hadden, en ook hun gordels. (4-5) O meisjes, luister hoe wonderlijk Nanda's zoon, de schenker van vreugde aan mensen die in moeilijkheden verkeren, Hij, met Zijn stralende glimlach en de vaste bliksemschicht [de Śrīvatsa of de godin] op Zijn borst, Zijn fluit laat weerklinken. Groepjes stieren gehouden in de wei, herten en koeien, stoppen, met hun oren gespitst op een afstand, met hun monden vol, met kauwen en staan roerloos, met hun geesten in de ban van Zijn spel, te dromen als betrof het een getekend plaatje. (6-7) Als Mukunda, o beste *gopī's*, eruitziend als een worstelaar met een keur aan [pauwen]veren, [grond]kleuren en blaadjes, samen met Balarāma en de *gopa's* de koeien roept, wordt de stroming van de rivieren onderbroken. De rivieren die, net als wij, tekortschieten in hun vroomheid, staan trillend van de liefde perplex met hun armen van water, al hunkerend naar het stof van de lotusvoeten dat wordt meegevoerd door de wind. (8-9) Als Hij, rondtrekkend in het woud en op de berghellingen, als de Ware Persoon met Zijn fluit de koeien roept en, voor Zijn vermogen en onuitputtelijke weelde, door Zijn gezelschap wordt geprezen in alle toonaarden, buigen de ranken en de bomen zich, zwaar met hun takken vol bloemen en vruchten, uit eigen beweging voorover. Alsof ze Viṣṇu, die in hen aanwezig is, willen laten zien, laten ze daarbij in hun liefde stromen van zoet sap naar beneden komen terwijl de begroeiing op hun lijven overeind staat van verrukking. (10-11) Op het moment dat Hij, als de meest aantrekkelijke om te zien, Zijn fluit hoog heft, met respect voor de gewenste zang van de rondom Zijn hemelse bloemenslinger druk zoemende bijenzwerm die is bedwelmd door de [subtiele] honingzoete geur van de *tulsī*bloemen, o dan komen de kraanvogels en zwanen en andere vogels in het meer, wiens geesten

in de greep verkeren van de charme van het lied [van Zijn fluit], naar voren en betuigen Hem de eer met hun ogen dicht, zich stil houdend met hun geesten in bedwang. (12-13) O Vraja-*devī's*, als Hij, in het gezelschap van Balarāma, voor de grap een slinger op Zijn hoofd draagt, en Hij op de hellingen geluk brengt door Zijn fluit te laten klinken en de wereld laat genieten in vreugde, biedt het wolkendek, er bang voor zo'n grootheid te schofferen, in reactie allervriendelijkst al rommelend en regenend met bloemen voor zijn Vriend, zijn schaduw als een parasol. (14-15) O vrome dame [Yaśodā], als uw zoon, die een expert is in koeienzaken en een genie is in de verschillende speelstijlen, Zijn fluit aan Zijn bimbarode lippen plaatst om de harmonieuze klanken van Zijn muziek voort te brengen, buigen de meesters van het geestelijke gezag zoals Indra, Śiva en Brahmā, bij het horen van die klankenreeksen, geheel beduusd hun hoofden omdat ze er zelf niet toe in staat zijn de essentie ervan te doorgronden. (16-17) Als Hij Zijn beroemde fluit bespeelt en, zich bewegend met de gratie van een olifant, met Zijn lotusblaadjesvoeten de bodem van Vraja merkt met de verschillende symbolen van de vlag, bliksemflits, lotus en drijfstok, verlost Hij met Zijn lichaam de aarde van de pijn die werd veroorzaakt door de hoeven [van de koeien]. Als Hij [langs ons] loopt en Zijn speelse blikken werpt, raken we opgewonden in onze amoureuze gevoelens en staan we te staren als bomen, in onze verbijstering niet meer wetend [wat de staat zou zijn van] onze kleren en haardracht.

(18-19) Soms als Hij, met de bloemenslinger om die geurt naar de door Hem gewaardeerde *tulsī*, de koeien telt op een koord van kleurige kralen en dan, met het gooien van Zijn arm over de schouder van een geliefde metgezel, zingt, gaan de vrouwen van de zwarte herten, de reeën - net als de *gopī's* die hun burgerlijke verlangens opgaven - af op die oceaan van bovenzinnelijke kwaliteiten om aan Zijn zijde te gaan zitten met hun harten gestolen door het geluid dat Kṛṣṇa voortbrengt met Zijn fluit. (20-21) O zondeloze dame, uw teerbeminde kind, de zoon van Nanda, beleeft er nu plezier aan om met Zijn kleding opgesierd met een slinger van jasmijnbloemen en omringd door de *gopa's* en de koeien, langs de Yamunā te spelen met Zijn metgezellen. De wind, zachtjes blazend ten gunste van Hem, eert Hem daar met een vleugje sandelhoutgeur, terwijl de mindere goden [de Upadeva's] om Hem heen, Hem giften aanbieden en Hem eren met instrumentale muziek en liederen. (22-23) Zorgend voor de koeien van Vraja en aan Zijn voeten aanbeden als de heffer van de heuvel [zie 25], verzamelde Hij aan het einde van de dag de kudde koeien. Fluitspelend met Zijn kameraden, werd Hij overal onderweg door al de volwassenen [en halfgoden] aanbeden. Deze maan, geboren uit de

schoot van Devakī, die kwam met een verlangen om de wensen van Zijn vrienden te vervullen, was zelfs als Hij moe was en Zijn slinger kleurde door het stof opgeworpen door de hoeven, een feest om naar te kijken. (24-25) Zijn vrienden die Hem het beste toewensen groet Hij, terwijl Hij lichtelijk met Zijn ogen rolt alsof Hij bedwelmd is. Met Zijn slinger van woudbloemen, met Zijn gezicht zo wit als een jujube [een badarapruim], met de glooiing van Zijn kaken en met de pracht van Zijn gouden oorhangers, is Hij de Heer van de Yadu's, de Heer die Zich vermaakt zoals de heer van de olifanten. Zijn blije gezicht is als de maan, de heer van de nacht, die aan het einde van de dag de ellendige hitte verdrijft van de koeien [en de *gopī's*] van Vraja.'

(26) **Ś**rī Śuka zei: 'O Koning, de vrouwen van Vraja genoten, met hun harten en geesten verzonken in Hem, aldus van hun dagen, bezield zingend over Kṛṣṇa's spel en vermaak.'

Hoofdstuk 36

De Stier Ariṣṭāsura Verslagen en Akrūra Gestuurd door Kaṁsa

(1) **D**e zoon van Vyāsa zei: 'Kort daarna kwam de duivelse stier genaamd Ariṣṭa, die een enorme bult had, naar het koeherdersdorp. Met zijn lijf deed hij de aarde schudden terwijl hij met zijn hoeven de grond openspleet. (2) Zeer hard loeiend en over de grond schrapend met zijn hoeven, liet hij met zijn staart omhoog en met de punten van zijn hoorns de aarde omwoelend en kluiten opwerpend, met gloeiende ogen zijn urine en ontlasting bij kleine beetjes lopen. (3-4) Het harde geluid dat hij voortbracht en de angstwekkende aanblik van zijn scherpe hoorns en zijn bult, die wel een berg leek waaromheen de wolken zich samenpakken, jaagde de *gopa's* en *gopī's* zoveel schrik aan, dat door zijn luid weerklinkende gebrul, mijn beste, de vrouwen en de koeien uit angst voortijdig hun vruchten verloren in miskramen. (5) De dieren renden in paniek de wei uit, o Koning, terwijl al de mensen 'Kṛṣṇa Kṛṣṇa!' riepen, op zoek naar Govinda als toevlucht. (6) De Allerhoogste Heer, die de hele koeherdersgemeente radeloos in angst weg zag vluchten, kalmeerde ze met de woorden 'wees niet bang' en riep naar de stierdemon: (7) 'Jij suf, kwaadaardig beest, hoe waag je het in de aanwezigheid van Mij, de bestraffer van valse onverlaten als jij, dit koeherdersvolk en hun beesten zo bang te maken?!'

(8) **A**cyuta, de Heer, Zich aldus uitlatend, sloeg Zich op de armen om Ariṣṭa kwaad te maken met het geluid van Zijn handpalmen en nam er een houding bij aan waarin Hij Zijn slangenarm over de schouder van een vriend gooide. (9) Hij slaagde er inderdaad op die manier in Ariṣṭa kwaad te maken die furieus over de aarde schraapte met zijn hoef en Kṛṣṇa met een naar de rusteloze wolken bewegende opgeheven staart aanviel. (10) Bloeddorstig vanuit zijn ooghoeken naar Hem starend, stormde hij met zijn hoorns recht naar voren op Acyuta af, als was hij een bliksemschicht ontketend door Indra. (11) De Opperheer echter greep hem bij de horens beet en wierp hem zes meter naar achteren, als was hij een olifant met een rivaal. (12) Afgeweerd viel hij, zich snel weer herstellend, opnieuw aan in blinde woede, waarbij hij, zwetend over zijn hele lijf, zwaar ademde. (13) Hem aanvallend werd hij [door de Heer] bij de hoorns gegrepen en vervolgens met Zijn voet tot struikelen gebracht, waardoor hij als een natte dweil tegen de grond klapte. Daarna hakte Hij op hem in met zijn eigen [afgebroken] hoorn totdat hij plat ging. (14) Bloed

spuwend, een lading urine en ontlasting uitscheidend, en met zijn poten trappelend, vertrok hij in pijn met rollende ogen naar het bereik van de Dood. De goden strooiden daarop in aanbidding bloemen uit over Kṛṣṇa. (15) Na aldus de demon met de grote bult te hebben gedood, ging Hij, dat feest voor de ogen van de *gopī's*, samen met Balarāma, onder de loftuitingen van de tweemaal geboren zielen, het koeherdersdorp in.

(16) **M**et de demon Ariṣṭa gedood door de Wonderdoener Kṛṣṇa, richtte de machtige Nārada, die de visie van God gegeven is, zich tot Kaṁsa [zie 1.6: 25-29]: (17) 'Devakī's dochter was feitelijk het kind van Yaśodā, Balarāma was de zoon van Rohiṇī en Kṛṣṇa kwam ook ter wereld uit Devakī. Vasudeva bracht Ze uit angst onder bij zijn vriend Nanda, Zij [Kṛṣṇa en Balarāma] waren de twee die uw mannen ter dood brachten.'

(18) **T**oen hij dat hoorde greep de heer van Bhoja, buiten zinnen van woede, naar een scherp zwaard om Vasudeva te doden. (19) Nārada hield Kaṁsa tegen [door te zeggen] dat Vasudeva's twee zonen de oorzaak van zijn dood zouden zijn. Met dat in gedachten sloeg hij toen Vasudeva en zijn vrouw in ijzeren boeien [zie ook 1: 64-69]. (20) Nadat de *devaṛṣi* was vertrokken sprak Kaṁsa met de demon Keśī en droeg hij hem op: 'Jij bent degene die Rāma en Keśava moet doden.'

(21) **D**aarop riep hij Muṣṭika, Cāṇūra, Śala, Tośala en anderen bij elkaar, alsook zijn ministers en zijn olifantenverzorgers. De koning van Bhoja zei tot hen: (22-23) 'Muṣṭika en Cāṇūra, beste maten, luister alsjeblieft goed naar wat ik jullie te zeggen heb, o helden. De twee zoons van Ānakadundubhi houden zich op in het koeherdersdorp van Nanda. Voorspeld werd dat mijn dood zich door toedoen van Kṛṣṇa en Balarāma zou voltrekken. Als we Ze zo ver krijgen om hier te komen voor een worstelwedstrijd, kunnen jullie Ze doden. (24) Bouw een ring met verschillende tribunes eromheen. Laat alle onderdanen van binnen en buiten de stad getuige zijn van een open competitie. (25) Beste olifantenverzorger, jij, mijn beste kerel, moet de olifant Kuvalayāpīḍa naar de ingang van het strijdperk brengen en daar mijn vijanden vernietigen. (26) Het moet op de veertiende [Caturdaśī] van de maand beginnen met het volgens de voorschriften houden van het boogoffer. Breng een zoenoffer voor de Heer van de Geesten [Śiva], de genadige, met de daartoe geëigende dieren.'

(27) **N**a aldus zijn opdrachten te hebben gegeven riep hij, goed thuis in de leer van het behalen van je voordeel, Akrūra ['hij die niet wreed iś], de meest eminente Yadu, bij zich. Hij nam zijn hand in de

zijne en zei toen: (28) 'O beste meester van liefdadigheid, verleen me alstublieft een gunst uit respect, er is niemand onder de Bhoja's en Vṛṣṇi's te vinden die zo genadig is als u. (29) Zoals Indra, de machtige koning van de hemel zijn doelen bereikte door bij Viṣṇu zijn toevlucht te zoeken, zoek ik nu mijn toevlucht bij u, o allervriendelijkste, want u kwijt zich altijd respectvol van uw taken. (30) Ga naar Nanda's koeherdersdorp waar de twee zoons van Ānakadundubhi leven en breng Ze direct hierheen op deze wagen. (31) Zij twee zijn door de goden, en beschermd door Viṣṇu, erop uitgestuurd om mijn dood te bewerkstelligen. Breng Ze samen met de *gopa's* geleid door Nanda hier naartoe, en laat ze de nodige eerbewijzen meebrengen. (32) Als jullie Ze hierheen gebracht hebben zal ik Ze door de olifant, zo machtig als de tijd zelf, laten doden. En als Ze daaraan weten te ontkomen zullen mijn worstelaars, die zo sterk zijn als de bliksem, Ze de wereld uithelpen. (33) Na de dood van die Twee zal ik de getroffen verwanten doden, van wie Vasudeva de leider is: de Vṛṣṇi's, de Bhoja's en de Daśārha's [zie nogmaals 1: 67]. (34) En zo zal ik ook mijn oude vader Ugrasena te pakken nemen die het koninkrijk begeert, alsook zijn broer Devaka en mijn andere vijanden. (35) Aldus, o vriend, zullen de doornen van deze wereld worden vernietigd. (36) Samen met mijn oudere verwant [schoonvader] Jarāsandha en mijn vriend Dvivida, alsook met vastberaden kameraden als Śambara, Naraka en Bāṇa, zal ik deze aarde genieten en al de koningen die heulen met de halfgoden om zeep helpen. (37) Breng dan nu, met deze wetenschap, snel de jonge knapen Rāma en Kṛṣṇa hier naartoe, om de boogplechtigheid bij te wonen en de glorie van de Yaduhoofdstad [Mathurā] te respecteren.'

(38) **Ś**rī Akrūra zei: 'O Koning, er mankeert niets aan uw benadering om u te zuiveren van ongewenste elementen. Men moet handelen ongeacht slagen of falen, per slot van rekening bepaalt het lot het eindresultaat. (39) Hoewel de gewone man geplaagd wordt door het lot, handelt hij verbeten naar zijn verlangens en wordt hij ongewild geconfronteerd met geluk en leed. Niettemin zal ik handelen naar uw opdracht.'

(40) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat Kaṁsa aldus Akrūra had geïnstrueerd en zijn ministers had weggestuurd, trok hij zich in zijn vertrekken terug en ging Akrūra naar huis.'

Hoofdstuk 37

Keśī en Vyoma Gedood en Nārada Looft Kṛṣṇa's Toekomst

(1-2) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen was er Keśī gestuurd door Kaṁsa [in 36: 20]. Hij reet als een gigantisch paard met de snelheid van de geest met zijn hoeven de aarde open en joeg de wolken en de hemelwagens van de goden uiteen. Met zijn manen en gehinnik joeg hij allen grote schrik aan. De Allerhoogste Heer trad, in reactie op de onrust van de wolken teweeggebracht door zijn staart en het geluid van zijn gehinnik, dat Zijn koeherdersdorp in angst verzette, toen naar voren om te vechten. Hij daagde Keśī uit die brullend als een leeuw naar Hem op zoek was. (3) Zo gauw hij, die moeilijk was te overwinnen en te benaderen en zeer agressief met zijn mond open de lucht indronk, Hem voor zich zag, rende hij in volle vaart op de Lotusogige Heer af om Hem met zijn benen aan te vallen. (4) De Heer van het Voorbije daarop bedacht ontweek de aanval, greep hem met Zijn armen bij de benen om hem vervolgens onverschillig rond te slingeren en hem op een afstand van honderd booglengten van Zich af te werpen. Hij stond erbij als was Hij de zoon van Tārkṣya [Garuḍa] die een slang van zich afwerpt. (5) Weer bij bewustzijn komend stond hij op in bittere woede en rende hij, [met zijn mond] wijd open, in volle vaart op de Heer af. Met een glimlach stak Hij toen Zijn linker arm in Keśī's mond, als betrof het een slang in een hol. (6) Toen Keśī's tanden in aanraking kwamen met de Heer Zijn arm, vlogen zijn tanden eruit alsof ze waren geraakt door een roodgloeiende staaf. Vervolgens zwol de arm op van de Allerhoogste Ziel die zijn lichaam was binnengedrongen, zodat zijn buik uitzette als een zieke buik die uitdijt na te zijn verwaarloosd. (7) Omdat Kṛṣṇa's arm zo uitdijde werd zijn ademhaling geblokkeerd. Met zijn benen trappelend, zwetend over heel zijn lijf, met zijn ogen rollend en zijn ontlasting de vrije loop latend, viel hij daarop ontzield op de grond. (8) Nadat Hij met de Machtige Armen Zijn arm had teruggetrokken uit het dode lijf, dat eruit zag als een komkommer [*karkaṭikā*], werd Kṛṣṇa, er bescheiden over dat Hij Zijn vijand zonder veel moeite gedood had, vanboven door de goden vereerd met een regen van bloemen.

(9) **D**e *devarṣi* [Nārada], de hoogst verheven toegewijde van de Heer, o Koning, benaderde Kṛṣṇa privé en zei het volgende tot Hem die zo moeiteloos is in Zijn handelingen: (10-11) 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o Vāsudeva, onmetelijke Ziel, o Heer van de Yoga, o Beheerser van het Universum, o toevlucht van allen, o meester en allerbeste van de

Yadu's! U alleen bent de Ziel van alle levende wezens die, als het vuur dat schuilgaat in brandhout, Zich in het hart ophoudt als de Getuige, de Heer, de Allerhoogste Persoonlijkheid. (12) U als de toevlucht van de geestelijke ziel bracht allereerst, middels Uw energie, de basiskwaliteiten van de natuur voort. Middels deze geaardheden schept, vernietigt en handhaaft U, onfeilbaar in Uw bedoeling, dit universum. (13) U, deze ene [schepper] Zelf, bent nedergedaald voor de bescherming van de deugdzamen en voor de vernietiging van de demonen [Daitya's], de wildemannen [Rākṣasa's] en de kwelgeesten [Pramatha's], die de aarde van de levende wezens in hun greep hebben. (14) Tot ons grote geluk hebt U in eigen persoon deze demon sportief gedood die de gedaante van een paard aannam en met zijn gehinnik de zo waakzame goden verschrikt de hemel uitjaagde. (15-20) Overmorgen zal ik er getuige van zijn dat Cāṇūra, Muṣṭika en andere worstelaars, alsook de olifant [Kuvalayāpīḍa] en Kaṁsa, door U worden gedood, o Almachtige. Daarna zullen [de demonen] Śaṅkha, [Kāla-]yavana, Mura en Naraka volgen, zal U de pārijātabloem wegstelen en zal U Indra verslaan. Ik zal U zien trouwen met de dochters van de helden [de koningen] als beloning voor Uw heldenmoed. In Dvārakā zal U koning Nṛga bevrijden van zijn vloek, o Meester van het Universum, en zal U het juweel Syamantaka bemachtigen alsmede een echtgenote. U zal de overleden zoon van een brahmaan [Sāndīpani Muni] uit Uw bereik [van de Dood] terughalen en vervolgens zal U Pauṇḍraka doden, de stad Kāśī [Benares] platbranden en toezien op de ondergang van Dantavakra. Daarna zal U de koning van Cedi [Śiśupāla] tijdens de grote offerplechtigheid doden [zie ook 3.2: 19, 7.1: 14-15]. De dichters van deze aarde zullen zingen over deze en andere grote wapenfeiten die ik U, tijdens Uw verblijf in Dvārakā, zal zien verrichten. (21) Dan zal ik U, als de wagenmenner van Arjuna, de gedaante van de Tijd zien aannemen in het afroepen van de vernietiging over de strijdkrachten van deze wereld. (22) Laten we [U,] deze Opperheer benaderen die vol is van de zuiverste wijsheid, die volkomen vervuld is in Zijn oorspronkelijke identiteit, wiens wil in geen van Zijn ondernemingen kan worden tegengegaan, en die, bij de macht van Zijn vermogen, steeds afziet van [het zich identificeren met] de gang van zaken zich afspelend met [de interactie van] de basiskwaliteiten van de illusoire, materiële energie. (23) Voor U verbuig ik me, U, de Grootste van de Yadu's, Vṛṣṇi's en Sātvata' s, de op Zichzelf staande Meester, die, middels Uw creatieve vermogen, heeft voorzien in een eindeloos aantal specifieke situaties waarin U direct kon optreden en waarin U de [last van de] in zichzelf verdeelde mensheid [die in gewapende strijd verkeert] op Zich heeft genomen.'

(24) Śrī Śuka zei: 'De meest voortreffelijke wijze onder de toegewijden, die aldus respectvol van eerbetoon was voor Kṛṣṇa, de leidende Yadu, kreeg toestemming te vertrekken en ging weg, erover opgetogen dat hij Hem had gezien. (25) Govinda, de Opperheer die in een gevecht Keśī had gedood, hoedde nog steeds de dieren samen met de koeherdersjongens, die heel blij waren met het geluk dat Hij Vraja bracht. (26) Op een dag, toen de *gopa's* op de helling van de heuvel de dieren aan het weiden waren, begonnen ze aan het spel 'stelen en verstoppen' waarbij ze de rollen van dieven en herders speelden. (27) Daarin waren sommigen van hen de dieven, anderen waren de herders, terwijl er een stelletje, o Koning, voor de nietsvermoedende schapen speelde. (28) Een zoon van de demon Maya genaamd Vyoma ['het zwerk'], een machtige magiër, vermomde zich als een *gopa* en nam toen, spelend voor één van de vele dieven, bijna al de jongens mee die voor schaap doorgingen. (29) De grote demon gooide ze één voor één in een berggrot waarvan hij de ingang met een grote kei blokkeerde, zodat er nog maar vier of vijf van hen overbleven. (30) Toen Kṛṣṇa, Hij die al de vrome zielen bescherming biedt, ontdekte waar hij mee bezig was, nam Hij de *gopa*drager zo krachtig te pakken als een leeuw die een wolf grijpt. (31) De demon nam zijn oorspronkelijke gedaante weer aan die zo groot was als een berg. Uit alle macht probeerde hij zich te bevrijden, maar afgemat stevig in Zijn greep gehouden lukte hem dat niet. (32) Hem met Zijn armen vasthoudend drukte Acyuta, terwijl de goden in de hemel toekeken, hem tegen de grond en doodde Hij hem als betrof het een offerdier. (33) Hij brak door de geblokkeerde ingang van de grot heen en leidde de *gopa's* uit hun benarde positie, waarna Hij, geprezen door de goden en *gopa's*, terugkeerde naar Zijn koeherdersdorp.'

Hoofdstuk 38

Akrūra's Gemijmer en de Ontvangst in Gokula

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'De verheven ziel Akrūra bracht de nacht door in de stad Mathurā [na 36: 40] en beklom toen zijn wagen om naar Nanda's koeherdersdorp te gaan. (2) Onderweg ervoer hij een buitengewoon sterke toewijding voor de allerfortuinlijkste lotusogige Persoonlijkheid van God, en daarom dacht hij als volgt: (3) 'Welke goede daden heb ik verricht, door welke ernstige boete werd ik gelouterd, of anders van welke aanbidding of liefdadigheid ben ik geweest, dat ik vandaag Keśava mag zien? (4) Mijn bereiken van de aanwezigheid van Hem die Geprezen Wordt in de Geschriften is, denk ik, voor iemand met een wereldse geest [als ik] net zo moeilijk te realiseren als het reciteren van de Veda's is voor iemand van de laagste klasse. (5) Maar genoeg daarover, zelfs voor een gevallen ziel als ik bestaat er een kans om Acyuta te zien te krijgen. Ooit zal iemand, die wordt meegesleurd door de rivier van de tijd, de andere oever bereiken! (6) Vandaag wordt mijn onzuiverheid verdreven en werpt mijn geboorte zijn vrucht af, want het zijn de lotusvoeten van de Opperheer, waarop de yogi's mediteren, die ik zal gaan respecteren. (7) Kaṁsa heeft me werkelijk een grote dienst bewezen door me er toe aan te zetten de voeten van de Heer te gaan zien die in deze wereld nederdaalde. Het is bij de gloed van Zijn geronde teennagels dat velen in het verleden zich wisten te bevrijden van de zo moeilijk te overwinnen duisternis van een materieel bestaan. (8) Op deze [voeten] die, gekleurd door de rode *kuṅkum* van de borsten van de *gopī's*, worden aanbeden door Brahmā, Śiva en de overige halfgoden, door Śrī, de godin van het geluk, de wijzen en de toegewijden, beweegt Hij zich met Zijn kameraden rond in het woud tijdens het hoeden van de koeien. (9) De herten passeren me rechts [een gunstig voorteken]! Zonder twijfel zal ik Mukunda's fraaie kaaklijn en neus te zien krijgen, Zijn glimlachen, de blikken van Zijn roodgekleurde lotusogen en het haar dat zich rondom Zijn gezicht krult. (10) Zeer zeker zal ik vandaag het genoegen smaken Viṣṇu recht voor me te zien. Het lijdt geen twijfel dat ik rechtstreeks dat toonbeeld van schoonheid zal aanschouwen die uit eigen beweging de gedaante van een menselijk wezen heeft aangenomen om de last van deze aarde te verlichten. (11) Hoewel Hij [net als ik] een getuige is van het ware en onware, is Hij vrij van [vals] ego. Middels dat persoonlijk vermogen van Hem verdrijft Hij de duisternis en verbijstering van een afgescheiden bestaan [zie ook 2.5: 14, 2.10: 8-9, 3.27: 18-30 en 3: 18].

Vanbinnenuit werkzaam kan Hij, door de geschapen wezens die zich manifesteerden nadat Hij Zijn blik liet rusten op de materiële energie van Zijn schepping, in hun lichamen [slechts indirect] worden benaderd met behulp van de vitale adem, de zinnen en de intelligentie [zie ook 2.2: 35]. (12) Zijn zegenende woorden, in combinatie met de kwaliteiten, handelingen en incarnaties [van Hem en Zijn expansies], maken een einde aan al de zonden in de wereld en schenken leven, schoonheid en zuiverheid aan het ganse universum, terwijl woorden verstoken van dezen [zoveel waard] zijn als zaken die een lijk verfraaien. (13) En nu is Hij, tot het genoegen van de leidende halfgoden, nedergedaald in de dynastie van Zijn getrouwen [de Sātvata's] die de gedragscodes handhaven, Hij die Zijn roem verbreidt, middels Zijn aanwezigheid in Vraja, als de Meester wiens alleszins gunstige aard wordt bezongen door de godsbewusten. (14) Ik zal Hem vandaag zeker te zien krijgen, Hij de bestemming en de geestelijk leraar van de grote zielen, Hij de ware schoonheid van de drie werelden die een groot feest is voor allen die ogen hebben, Hij die de gedaante vertoont waar het verlangen van de Godin naar uitgaat, Hij die mijn toevlucht is, Degene door wie al mijn zonsopgangen [een teken van] Zijn gunstige aanwezigheid werden. (15) Zo gauw ik uit mijn wagen stap om de voeten te respecteren van de twee Heren, de Leidende Persoonlijkheden waar zelfs de mediterende yogi's hun intelligentie op fixeren in hun zelfverwerkelijking, zal ik zeker voor Ze buigen alsook voor de vrienden die met Hen in het bos leven. (16) En als ik dan voor de voeten ben neergevallen, zal de Almachtige op mijn hoofd die ene lotushand leggen die de angst voor het serpent van de tijd verdrijft, de slang vanwege wiens flitsende kracht de mensen verschrikt hun toevlucht zoeken. (17) Door in die hand een offergave te leggen verwierven Purandara [zie 8.13: 4] en ook Bali [zie 8.19] de heerschappij [de positie van Indra] over de drie werelden. Het is dezelfde hand die, geurig als een welriekende bloem, tijdens het spel met de dames van Vraja, door Zijn aanraking hun vermoeidheid wegwiste [zie 33]. (18) Ondanks dat ik een boodschapper ben die door Kaṁsa werd gestuurd, zal Acyuta geen vijandige houding tegenover mij aannemen. Hij, de Kenner van het veld [van het lichaam, zie B.G. 13: 3] die getuige is van alles wat zich binnen en buiten het hart afspeelt, ziet met een volmaakte blik. (19) Hij zal liefdevol lachend naar me kijken als ik met gevouwen handen mijn aandacht gevestigd heb op de basis van Zijn voeten. Met het onmiddellijke uitbannen van al mijn zonden door Zijn blik, zal ik aldus bevrijd zijn van twijfel en een intens geluk bereiken. (20) Met mij [voor Zich staand] als Zijn beste vriend en als een lid van de familie die uitsluitend Hem is toegewijd, zal Hij me omhelzen met Zijn twee grote armen. Daardoor zal mijn lichaam terstond geheiligd raken en zullen mijn

karmabepaalde banden minder knellen. (21) Als ik het bereikt heb dat ik, met gebogen hoofd en gevouwen handen, fysiek met Hem in contact sta, zal Uruśrava ['de vermaarde Heer'] me aanspreken met woorden als 'O Akrūra, beste verwant...' Aldus zal vanwege de Grootste van Alle Personen mijn leven een succes zijn. Hoe betreurenswaardig is de geboorte van degene die niet op die manier door Hem geëerd werd! (22) Niemand is Zijn favoriet of beste vriend, en ook heeft Hij aan niemand een hekel, haat Hij iemand of minacht Hij iemand [zie B.G. 9: 29]. Desalniettemin is Hij wederkerig met Zijn toegewijden [zie ook 32: 17-22] overeenkomstig hun handelingen, net zoals een [wens-]boom uit de hemel die, als men die benadert, alles schenkt wat men zich maar wenst [zie *Vaiṣṇava pranāma*]. (23) Bovendien zal Zijn oudere broer, de meest excellente Yadu [Balarāma], glimlachend naar mij die daar staat met een gebogen hoofd, me omhelzen, mijn handen beetgrijpen en me mee Zijn huis in nemen om me te ontvangen met alle achting, en dan vragen hoe het met Kaṁsa en al Zijn familieleden gaat.'

(24) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus met zijn wagen onderweg mijmerend over Kṛṣṇa, bereikte de zoon van Śvaphalka [zie 9.24: 15] het dorp Gokula op het moment dat de zon achter de berg onderging, o Koning. (25) De afdrukken van Zijn voeten, waarvan de heersers van alle werelden het zuivere stof op hun kronen houden, zag hij in de weidegronden: een prachtige versiering op de grond zich aftekenend met de lotus, de korenaar, de olifantendrijfstok en zo meer [zie ook 16: 18 en 30: 25*]. (26) Van de extase ze te zien raakte hij zeer opgewonden, gingen zijn haren overeind staan en vulden zijn ogen zich met tranen. Hij kwam van zijn wagen, rolde zich in de voetsporen, en riep uit: 'O dit is het stof van de voeten van mijn Meester!' (27) Dit is wat het levensdoel is van al de belichaamde wezens: om je trots, angst en verdriet op te geven als men de boodschap van de tekenen van de Heer voor zich ziet en erover hoort en dergelijke [zie 7.5: 23-24].

(28-33) **I**n Vraja zag hij Kṛṣṇa en Rāma die, gestoken in gele en blauwe kleding en met ogen zo mooi als herfstlotussen, op weg waren naar de plek waar de koeien gemolken worden. De twee die de toevlucht zijn van de Godin waren, blauwig donker en blank van teint, als jongens hoogst fraai om te zien met machtige armen, aantrekkelijke gezichten en een tred gelijk die van een jonge olifant. Met Hun voeten gemerkt met de vlag, de schicht, de drijfstok en de lotus, verhoogden de grote zielen vol van mededogen, samen met Hun glimlachen en blikken, de schoonheid van het weidegebied. Zij wiens avonturen zo groots en aantrekkelijk zijn, waren fris gewassen,

onberispelijk gekleed, droegen bloemenslingers en halskettingen met juwelen, en hadden Hun ledematen ingesmeerd met heilzame, geurige substanties. De twee oorspronkelijke, hoogst uitzonderlijke personen, die de Oorzaak en de Meesters van het universum zijn [zie ook 5.25], waren voor het welzijn van dat universum nedergedaald in Hun afzonderlijke gedaanten van Balarāma en Keśava. O Koning, met Hun uitstraling verdreven Ze, als een berg van smaragd en een berg van zilver beiden opgesierd met goud, de duisternis in alle richtingen. (34) Snel van zijn wagen klauterend wierp Akrūra, overmand door gevoelens van liefde, zich ter aarde aan de voeten van Rāma en Kṛṣṇa. (35) Toen hij de Allerhoogste Persoonlijkheid zag kon hij, vanwege de vreugdetranen die opwelden in zijn ogen en de verrukking [van de extase] die zijn ledematen doortrok, zich in zijn vervoering niet kenbaar maken, o Koning. (36) De Allerhoogste Heer, de Zorgdrager van de Overgegeven Zielen, herkende hem, trok hem met Zijn hand, die is gemerkt met een wagenwiel [de *cakra*], naar Zich toe, en omhelsde hem verheugd. (37-38) Vervolgens omhelsde de grootmoedige Saṅkarṣaṇa [Rāma] hem die daar met zijn hoofd gebogen stond. Hij pakte met Zijn hand zijn twee handen beet en nam hem samen met Zijn jongere broer mee het huis in. Daar informeerde Hij of zijn reis aangenaam was geweest. Hij bood hem een uitstekende zitplaats en waste zijn voeten met gezoete melk, zoals dat was voorgeschreven als een vorm van respectvol eerbetoon. (39) De Almachtige schonk een koe in liefdadigheid, gaf vol van respect de vermoeide gast een massage, en serveerde hem gewetensvol zuiver voedsel van verschillende smaken [geschikt om te offeren]. (40) Na het eten voorzag Rāma, de Allerhoogste Kenner van het Dharma, met liefde verder nog in kruiderij om de tong te dienen en in bloemenslingers en geuren om de hoogste voldoening te schenken.

(41) **N**adat hij hem aldus had geëerd vroeg Nanda: 'O nakomeling van Daśārha, hoe vergaat het u met die genadeloze Kaṁsa in leven, die baas die [met zijn onderdanen] net [zo omgaat] als een slachter [met] zijn schapen? (42) Als hij, wreed en zelfzuchtig, de baby's van zijn eigen zuster doodde tot haar grote verdriet, wat houdt dat dan wel niet in voor het welzijn van zijn onderdanen, voor u?'

(43) **A**ldus door Nanda naar behoren gerespecteerd met ware en aangename woorden, schudde Akrūra de vermoeidheid van de reis van zich af.'

Hoofdstuk 39

Kṛṣṇa en Balarāma Vertrekken naar Mathurā

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat hij aldus comfortabel gezeten op een bank zo zeer vereerd werd door Rāma en Kṛṣṇa, zag hij [Akrūra] dat alles zich had afgespeeld wat hij zich onderweg voor de geest had gehaald. (2) Wat zou er ook niet te bereiken zijn als de Allerhoogste Heer, de toevlucht van Śrī, wordt tevredengesteld? Niettemin verlangen zij die Hem toegewijd zijn nergens naar. (3) Toen het avondmaal was genoten vroeg de Allerhoogste Heer, de zoon van Devakī, hoe Kaṁsa Zijn vrienden en verwanten behandelde, en wat hij verder van plan was. (4) De Opperheer zei: 'O goede ziel, hebt u zich hersteld van de reis? Ik wens u al het beste! Zijn uw vrienden, verwanten en andere metgezellen allemaal gelukkig en gezond? (5) Maar waarom zou Ik informeren naar het welzijn van ons, onze verwanten en de burgers, zolang Kaṁsa, die ziekte van de familie, die slechts in naam onze oom van moederszijde is, het nog goed gaat? (6) Ah! Vanwege Mij moesten mijn nobele ouders hevig lijden: hun zonen werden gedood en zij werden gevangen gezet. (7) Gelukkig ging vandaag Mijn wens in vervulling u, Mijn nauwe verwant, te mogen zien, beste man. Alstublieft oom, vertel Me wat de reden van uw komst is.'

(8) **Ś**rī Śuka zei: 'Op verzoek van de Allerhoogste Heer beschreef de nazaat van Madhu [Akrūra, zie 9.23: 29] alles van [Kaṁsa's] vijandige houding tegenover de Yadu's en zijn moorddadigheid jegens Vasudeva. (9) Hij onthulde wat de boodschap was waarvoor hij als gezant was gestuurd en wat Nārada hem [Kaṁsa] had verteld over het feit dat Kṛṣṇa als een zoon van Ānakadundubhi ter wereld was gekomen. (10) Toen Kṛṣṇa en Balarāma, de vernietiger van alle brutaliteit in oppositie, hoorden wat Akrūra te melden had, moesten Ze beiden lachen en vertelden Ze Nanda, hun [pleeg]vader, wat de koning had opgedragen. (11-12) Nanda vaardigde toen het volgende officiële bericht uit voor de *gopa's* en de overige bewoners van Gokula: 'Verzamel al de melkproducten, pak giften en span de wagens in. Morgen zullen we samen met al de mensen naar Mathurā gaan om de koning onze producten aan te bieden en een groot feest te vieren.'

(13) **T**oen de koeherdersmeisjes hoorden dat Akrūra naar Vraja was gekomen om Rāma en Kṛṣṇa mee naar de stad te nemen, raakten ze geheel overstuur. (14) Dat bracht in de harten van sommigen van

hen zo'n grote pijn teweeg, dat hun mooie gezichten wit wegtrokken van de zuchten die ze slaakten, terwijl van anderen de haarknotten, de armbanden en de kleren losschoten. (15) Van andere *gopī's* verdiept in meditatie op Hem, hielden al de zintuigelijke functies ermee op, zodat ze geen notie meer namen van de wereld, net zoals dat gaat met hen die het rijk van de zelfrealisatie zijn binnengegaan. (16) Vrouwen vielen flauw, eraan denkend hoe Śauri hen in het hart had getroffen met het delen van Zijn liefdevolle glimlachen en het Zich uitdrukken in fraaie volzinnen. (17-18) Denkend aan Mukunda's charmante manier van bewegen, Zijn activiteiten, liefdevolle glimlachen, Zijn blikken die alle ongeluk verdreven, de grappen die Hij maakte en Zijn machtige daden, kwamen ze in angst over de scheiding, hevig ontsteld, in groepen bij elkaar om diep verzonken met tranen op hun gezichten, over Acyuta te praten. (19) De fijne *gopī's* zeiden: 'O Voorzienigheid, waar is uw genade om in liefde en vriendschap de belichaamde zielen samen te brengen? Ons scheidend frustreert u onze plannen. Hoe zinloos zit u, net als een kind, met ons te sollen! (20) Met het ons getoond hebben van het gelaat van Mukunda omlijst door zwarte lokken, Zijn fraaie kaaklijn, rechte neus, en de schoonheid van Zijn bescheiden glimlach die de ellende verdrijft, doet u er helemaal geen goed aan dit alles [nu] aan ons zicht te onttrekken. (21) Onder de naam van Akrūra ['niet-wreed'] bent u welzeker wreed door, als een dwaas, helaas, de Volmaaktheid van de Ganse Schepping in één gedaante, de vijand van Madhu, van ons af te pakken die onze ogen mochten zien. (22) De zoon van Nanda breekt in een oogwenk met Zijn vriendschap. Hij heeft een nieuwe liefde opgevat en heeft helaas geen oog meer voor ons, wij die onder Zijn invloed ertoe kwamen ons thuis, onze verwanten, kinderen en echtgenoten op te geven, en Hem rechtstreeks te dienen. (23) Hoe gelukkig is het ochtendgloren na deze nacht, als onbetwijfelbaar de hoop in vervulling gaat van de vrouwen in de stad [Mathurā]? Ze nemen dan namelijk het gezicht van de meester van Vraja in zich op die daar aankomt met de nectargelijke glimlach vanuit Zijn ooghoeken. (24) Hoe gedienstig en intelligent Mukunda ook moge zijn, als Zijn geest eenmaal in de greep verkeert van hun honingzoete woorden, o meisjes, welke kans hebben wij dan nog? Zou Hij, in de ban van de bekoring van hun bedeesde glimlachen, nog naar ons boerenluitjes terugkeren? (25) Vandaag zal voor ogen van de Dāśārha's, Bhoja's, Andhaka's, Vṛṣṇi's, Sātvata's en de anderen daar, zich zeer zeker een groot feest afspelen als ze op straat de Lieveling van de Godin zien, het reservoir van alle goddelijke kwaliteiten die de zoon van Devakī is. (26) Iemand die zo onaardig is, een persoon die zo buitengewoon wreed is als hij, zou niet '*a-krūra*' moeten heten, omdat hij, zonder zich te verontschuldigen, uit het midden van ons allerverdrietigste mensen [van Vraja] Hem

wegvoert die ons dierbaarder is dan de dierbaarste. (27) Hij die zo koeltjes de wagen heeft beklommen [Kṛṣṇa], wordt door deze dwaze *gopa's* gevolgd in hun ossenwagens. En de ouderen zeggen er niets van. Vandaag is het lot ons echt niet gunstig gezind! (28) Laten we nu naar Hem toegaan en Hem tegenhouden. Wat zal dat met ons doen, de familie, de ouderen en onze verwanten, wij die nog niet een halve seconde buiten het gezelschap van Mukunda kunnen? Gescheiden door dat lot zullen onze harten breken! (29) Voor ons, die door de charme van Zijn liefdevolle genegenheid, aantrekkelijke glimlachen, intieme onderonsjes, speelse blikken en omhelzingen, naar de bijeenkomst van de *rāsa*dans werden getrokken [10.33], verstreek de nacht in een enkel moment! Hoe, o *gopī's*, kunnen we ooit de onoverkomelijke duisternis overwinnen van Zijn afwezigheid? (30) Hoe kunnen we nu door het leven gaan zonder Hem, de Vriend van Ananta [Balarāma], die tegen de avond, omringd door *gopa's* Vraja binnenkwam met Zijn haar en bloemenslinger dik onder het stof van de hoeven, Hij die, spelend op Zijn fluit, glimlachend vanuit Zijn ooghoeken, ons met Zijn blikken van ons verstand beroofde?'

(31) **Ś**rī Śuka zei: 'De dames van Vraja zich aldus in pijn over de scheiding uitlatend, vergaten, denkend aan Kṛṣṇa in hun gehechtheid, al hun schaamte en riepen luid: 'O Govinda, o Dāmodara, o Mādhava!'

(32) **T**erwijl de vrouwen aldus aan het treuren waren trok Akrūra, na zijn ochtendroutines te hebben uitgevoerd, bij zonsopkomst eropuit met zijn wagen. (33) De *gopa's,* die Hem toen onder leiding van Nanda volgden in hun karren, namen een overvloed aan offergaven en aarden potten vol met melkproducten mee. (34) Ook de *gopī's* volgden hun beminde Kṛṣṇa [enige tijd] en stonden [toen] te wachten, in de hoop op een paar liefdevolle woorden van de Heer. (35) De grootste onder de Yadu's zag ze bij Zijn vertrek staan treuren en troostte ze toen liefdevol met de boodschap: 'Ik zal Mijn best doen!' (36) In hun geesten Hem nog volgend zolang de vlag en het stof van de wagen nog konden worden gezien, stonden ze erbij als gebeeldhouwd. (37) Zonder de hoop Hem ooit nog terug te zien, keerden ze om en brachten ze vrij van treurnis hun dagen en nachten door met het bezingen van de activiteiten van hun Geliefde.

(38) **M**et de wagen zich snel als de wind verplaatsend kwam de Opperheer samen met Rāma en Akrūra, o Koning, aan bij de Yamunā, de rivier die alle zonde wegwast. (39) Na het water daar met Zijn hand te hebben aangeraakt en van het zoete nat te hebben gedronken dat straalde als juwelen, leidde Hij de wagen naar een groepje bomen en klom er toen samen met Balarāma [weer] in. (40) Akrūra verzocht Ze

op de wagen achter te blijven en ging naar een poel in de Yamunā om een bad te nemen zoals dat staat voorgeschreven. (41) Zich in dat water onderdompelend en eeuwige mantra's reciterend, zag Akrūra toen een beeld van Rāma en Kṛṣṇa voor zich. (42-43) Hij dacht: 'Hoe kunnen de twee zoons van Ānakadundubhi die op de wagen zitten nu hier zijn? Laat ik eens even kijken of Ze er nog steeds zijn...', en uit het water komend zag hij Ze zitten waar hij Ze achtergelaten had. Opnieuw alleen het water in vroeg hij zich af: 'Was mijn visioen van Hen in het water misschien een hallucinatie?' (44-45) En weer, op diezelfde plaats, zag hij de Heer van de Serpenten [Ananta of Balarāma], de godheid met de duizenden koppen, kragen en helmen, die door de vervolmaakten, de achtenswaardigen, de zangers van de hemel en zij die van de duisternis zijn met gebogen hoofden werd geprezen. Gekleed in het blauw en [met een huid] zo blank als de vezels van een lotusstengel, bevond Hij zich daar als de berg Kailāsa met zijn witte pieken. (46-48) Op Zijn schoot bevond zich vredig, als een donkere wolk, de Oorspronkelijke Persoonlijkheid met de vier armen, gehuld in gele zijde. Hij had oogwit roze als de blaadjes van een lotus, een aantrekkelijk vreugdevol gezicht met een charmante, glimlachende blik, fijne wenkbrauwen, oren en een rechte neus, fraaie kaken en rode lippen. Hij had hoge schouders en een brede borst die de godin huisvest, stoere, lange armen en een nek als een schelphoorn, een diepe navel en een buik gestreept als een [banyaan-]blad. (49-50) Hij had stevige lendenen en heupen, dijen als de slurf van een olifant, twee welgevormde knieën en twee aantrekkelijke kuiten. Zijn enkels waren lang, roze was de gloed die van Zijn teennagels straalde, en de zachte tenen van Zijn lotusvoeten aan weerszijden van Zijn twee grote tenen gloeiden als bloemblaadjes. (51-52) Gesierd met een helm overdekt met grote en kostbare edelstenen, met banden om Zijn polsen en armen, een gordel om, een heilige draad, halssnoeren, enkelbelletjes en oorhangers, hield Hij een stralende lotus, een schelphoorn, een werpschijf en een strijdknots in Zijn handen, bij de Śrīvatsa op Zijn borst, het schitterende Kaustubha-juweel en een bloemenslinger. (53-55) Hij werd vergezeld door Zijn dienaren onder leiding van Nanda en Sunanda en werd, naar gelang ieder zijn eigen soort van liefdevol gedrag, geprezen in gewijde termen door Sanaka en de anderen [de Kumāra's], door de leidende halfgoden aangevoerd door Brahmā en Śiva, door de belangrijkste tweemaal geborenen [met Marīci aan het hoofd] en door de meest verheven toegewijden aangevoerd door Prahlāda, Nārada en Vasu. Hij werd bediend door Zijn [vrouwelijke] interne vermogens van geluk [Śrī], ontwikkeling [Puṣṭi of ook wel de kracht], de spraak [Gīr ofwel kennis], de schoonheid [Kānti], faam [Kīrti], de tevredenheid [Tuṣṭi of verzaking - deze eersten vormen Zijn zes volheden], comfort [Ilā, *bhū-śakti*, het

aarde-element of *sandhinī*] en macht [Ūrjā, zich expanderend in Tulasī]; alsook door Zijn vermogens van kennen en onwetendheid [*vidyā* en *avidyā*, leidend tot bevrijding en gebondenheid] Zijn innerlijk vermogen tot plezier [Śakti of *hlādinī*], [Zijn marginaal vermogen, *jīva-śakti*] en Zijn creatief vermogen [Māyā].

(56-57) **E**r zeer verheugd over hiervan getuige te zijn, stond hij [Akrūra] daar, enthousiast in opperste toewijding, met de haren op zijn lichaam overeind en met zijn ogen en zijn lichaam nat van zijn vervoering in de liefde. Zijn evenwicht hervindend betoonde de grote toegewijde met een verstikte stem zijn respect met gebogen hoofd. Met zijn handen bijeengebracht bad hij langzaam vol aandacht.'

Hoofdstuk 40

Akrūra's Gebeden

(1) **Ś**rī Akrūra zei: 'Ik buig me voor U neer, o Heer Nārāyaṇa, Oorzaak van Alle Oorzaken, o Oorspronkelijke Onuitputtelijke Persoon, o U uit wiens navel de lotus ontsproot op het hart waarvan Heer Brahmā verscheen die deze wereld voortbracht. (2) Aarde, water, vuur, lucht, de ether met inbegrip van zijn oorzaak [het valse ego]; het geheel van de materie [zie voetnoot 13: ***] en haar oorsprong [de Puruṣa]; het denken, de zinnen, de voorwerpen van al de zintuigen en de halfgoden [die erbij horen], vormen tezamen de [secundaire] oorzaken van het universum die zijn voortgekomen uit Uw [bovenzinnelijke] lichaam. (3) Dezen, die onder het [uiterlijk] bestuur van het rijk van de materie vallen, hebben vanwege die levenloosheid geen weet van de ware identiteit van het Allerhoogste Zelf, Uw Ziel. Ook de ongeborene [Brahmā] kan, gebonden aan de geaardheden van de materiële natuur, Uw gedaante transcendentaal aan deze geaardheden niet kennen [zie ook 13: 40-56]. (4) Het is ter ere van U dat de yogi's hun offers brengen, U, de Allerhoogste Persoonlijkheid en de Meester binnenin een ieder, binnenin de elementen en binnenin de heersende goden en de heiligen. (5) Sommige brahmanen aanbidden U, met respect voor de drie heilige vuren [*agni-traya*], uitvoerig met behulp van de mantra's van de drie Veda's met diverse rituelen voor godheden die verschillende namen en gedaanten hebben. (6) Sommigen die naar geestelijke kennis streven, bereiken de vrede door af te zien van alle baatzuchtige handelingen en aanbidden de belichaming van de kennis [de goeroe, de Heer] door offers te brengen op het gebied van de geestelijke kennis [zie b.v. B.G. 4: 28, 17: 11-13, 18: 70]. (7) Anderen, wiens intelligentie zich zuiverde dankzij de principes [de *vidhi*] die U behelst, aanbidden U, verzonken in U, als zijnde de ene vorm die vele gedaanten aanneemt. (8) Weer anderen aanbidden U, de Opperheer, in de gedaante van Heer Śiva, door het pad te bewandelen beschreven door Heer Śiva dat op verschillende manieren wordt gepresenteerd door de vele leraren. (9) Hoewel ze als toegewijden van andere godheden hun aandacht op iets anders gericht hebben, zijn ze allen van eerbetoon voor U die, als de Meester, al de goden omvat [zie B.G. 9: 23]. (10) Net als de rivieren die, vol van de regen van alle kanten ontspringend in de bergen, de oceaan instromen, o Meester, leiden zo ook al deze wegen [van de halfgoden] uiteindelijk naar U [zie B.G. 2: 70, 9: 23-25, 10: 24 en 11: 28]. (11) Al de geconditioneerde levende wezens, van de niet bewegende tot Heer Brahmā aan toe, zitten vast aan de kwaliteiten [*guṇa's*] van het goede [*sattva*], de hartstocht [*rajas*] en de onwetendheid [*tamas*] van Uw

materiële natuur [zie B.G. 14]. (12) Ik breng U, de Ziel van Allen, mijn eerbetuigingen, U, die met een onthechte visie, er bent als de getuige en het bewustzijn van iedereen, als Hij die, met deze stroom van de materiële geaardheden die werd gecreëerd door Uw lagere energie, vat heeft op de zielen die zich daarmee vereenzelvigen als goden, mensen en dieren. (13-14) Men denkt aan het vuur als Uw gezicht, aan de aarde als Uw voeten, de zon als Uw oog, de lucht als Uw navel en de windrichtingen als Uw gehoorzin. De hemel is Uw hoofd, de heersende halfgoden zijn Uw armen, de oceaan is Uw buik en de wind is Uw levensadem en fysieke kracht. De bomen en de planten zijn de haren op Uw lichaam, de wolken zijn de haren op Uw hoofd, de bergen zijn het gebeente en de nagels van Uw Allerhoogste wezen. Dag en nacht zijn het knipperen van Uw oog, de stamvader is Uw geslachtsdeel en de regen beschouwt men als Uw zaad [zie b.v. ook 2.6: 1-11]. (15) In U vonden, net zoals de waterdieren rondzwemmend in het water of de kleine insectjes in een udumbaravijg, al de werelden hun oorsprong, samen met hun heersers en de vele zielen die hen bevolken, in U, hun Onuitputtelijke Ene Persoonlijkheid die alle geest en zinnen omvat.

(16) **V**oor het heil van Uw spel en vermaak in deze wereld spreidt U verschillende gedaanten tentoon waarmee de mensen, om zich te zuiveren van hun ongeluk, vol van vreugde Uw heerlijkheden bezingen. (17-18) Mijn respect voor U, de Oorspronkelijke Oorzaak, die in de gedaante van Matsya [de vis, zie 8.24] Zich rondbewoog in de oceaan van vernietiging en voor Hayagrīva [met het paardenhoofd, zie 5.18: 6]. Mijn eerbetuigingen voor U, de doder van Madhu en Kaiṭabha, voor de enorme meesterschildpad [Kūrma, zie 8.7 & 8] die de berg Mandara ondersteunde, en alle eer aan U in de gedaante van het everzwijn [Varāha, zie 3.13] die er genoegen in schiep de aarde uit de oceaan op te tillen. (19) Mijn eerbetuigingen voor de verbazingwekkende leeuw [Nṛsiṁha, zie 7.8 & 9] die de angst verdrijft van al de rechtschapen zielen, en voor U die als de dwerg [Vāmana, zie 8.18-21] de drie werelden in één stap bedwong. (20) Alle eer aan U, de Heer van de nazaten van Bhṛgu [Paraśurāma, zie 9.15 & 16], die het woud van ingebeelde edellieden omhakte, en mijn eerbetuigingen voor U, de beste van de Raghudynastie [Heer Rāma, zie 9.10 & 11], die een einde maakte aan Rāvana. (21) Ik bewijs U, o Heer van de Sātvata's, de eer, o U die Heer Vāsudeva bent [Hij qua bewustzijn], Heer Saṅkarṣaṇa [Hij qua ego], Heer Pradyumna [Hij qua intelligentie] en Heer Aniruddha [Hij qua geest, zie verder 4.24: 35 & 36]. (22) Mijn eerbetuigingen voor Heer Boeddha [Hij als de ontwaakte], de Zuivere die de demonische nakomelingen van Diti en Dānu verbijstert. Mijn respect voor U in de gedaante van Heer Kalki

[de Heer nederdalend 'voor de verdorvenen'] de vernietiger van de vleeseters [de *mleccha's*] die zich voordoen als koningen [zie ook 2.7].

(23) **O** Allerhoogste Heer, de individuele zielen in deze wereld zijn verbijsterd door Uw begoochelende materiële energie [*māyā*], en worden er, door de valse begrippen van 'ik' en 'mijn' [*asmitā*], toe gedreven rond te dolen op de wegen van het baatzuchtig handelen [karma]. (24) Wat betreft mijn eigen lichaam, kinderen, thuis, vrouw, weelde, volgelingen enzovoorts, ben ook ik verbijsterd, dwaas denkend dat dezen het ware zouden zijn, o Machtige, terwijl ze meer weg hebben van droombeelden [die komen en gaan]. (25) Aldus in het duister tastend met een mentaliteit van willen genieten in een wereld vol tegenstellingen, lukt het mij niet, met het aanzien van ellende voor het tegengestelde [het geluk] en dat wat niet het ware zelf is voor het eeuwige, om U te kennen die mijn meest gekoesterde zelf en ziel bent. (26) Gelijk een dwaas die het water niet opmerkt dat overdekt is door planten of als iemand die een luchtspiegeling najaagt, heb ik me van U afgewend. (27) Met een betreurenswaardige intelligentie vanwege materiële verlangens en handelingen, kon ik de kracht niet vinden om mijn verstoorde geest te beheersen die, door de o zo machtige gewillige zinnen, van het ene naar het andere werd afgeleid [zie B.G. 13: 1-4 en 5.11: 10].

(28) **I**n deze staat benader ik nu Uw voeten die voor iedere onzuivere persoon, zo denk ik, onmogelijk te bereiken zijn zonder Uw genade. Alleen maar door het ware van dienst te zijn [het ware van Uw toegewijden, natuur en cultuur, *sat*] kan een persoon Uw [Kṛṣṇa-]bewustzijn ontwikkelen en een einde maken aan de kringloop van wedergeboorte in deze materiële wereld, o Heer met de lotusnavel. (29) Ik bied Mijn eerbetuigingen aan U aan, de belichaming van de Wijsheid en de Bron van Alle Vormen van Kennis, aan U, de Absolute Waarheid van onbegrensde vermogens die heerst over de krachten die een [geconditioneerde] persoon beheersen. (30) Mijn eerbetoon geldt U, de zoon van Vasudeva, in wie alle levende wezens zich ophouden. Ik betoon U mijn respect, o Heer van de Zinnen, alstUblieft bescherm me in mijn overgave, o Meester.'

Hoofdstuk 41

De Aankomst van de Heren in Mathurā

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Terwijl hij [Akrūra] aan het bidden was trok Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer, nadat Hij Zijn gedaante in het water had getoond, Zich weer terug zoals een acteur een einde maakt aan zijn voorstelling. (2) Toen hij zag dat het beeld verdwenen was, kwam hij uit het water, maakte snel zijn verschillende ochtendrituelen af en ging toen verbaasd naar de wagen. (3) Hṛṣīkeśa vroeg hem: 'Hebt u iets wonderbaarlijks gezien op aarde, in de hemel of in het water? We hebben er zo een vermoeden van!'

(4) **Ś**rī Akrūra zei: 'Wat voor wonderbaarlijks er ook moge zijn hier op aarde, in de hemel of in het water, het bevindt zich allemaal in U die alles omvat; wat zou ik als ik U zie nu niet gezien hebben? (5) Met U voor ogen, de Ene Persoon in wie al de wonderen van de aarde, de hemel en het water worden aangetroffen, o Absolute Waarheid, vraag ik me af wat me verder nog zou verbazen van wat ik zie in de wereld.'

(6) **M**et die woorden begaf de zoon van Gāndinī [Akrūra] zich met de wagen op weg om Rāma en Kṛṣṇa naar Mathurā te brengen, [waar ze] tegen het vallen van de avond [aankwamen]. (7) De mensen van de dorpen die hen hier en daar onderweg benaderden, waren blij de zoons van Vasudeva te zien, o Koning, en konden hun ogen niet van Hen afhouden. (8) Ondertussen waren Nanda, de *gopa's* en de rest van de bewoners van Vraja daar aangekomen en hielden ze zich, in afwachting van Hen, op in een park buiten de stad. (9) Zich bij hen voegend zei de Opperheer, de Meester van het Universum, tot de bescheiden Akrūra terwijl Hij met een glimlach zijn hand in de Zijne nam: (10) 'Ga maar voor Ons uit de stad in met de wagen en ga naar huis. Wij rusten hier uit en bekijken daarna wel de stad.'

(11) **Ś**rī Akrūra zei: 'Hoe kan ik nou zonder Jullie twee Mathurā binnengaan, o Meester? Laat me niet in de steek, o Heer, o Zorgdrager van de Toegewijden, ik ben Uw toegewijde! (12) Kom alstUblieft met Uw oudste broer, de *gopa's* en Uw vrienden mee naar ons huis, zodat mijn woning de genade van zijn Meester kan genieten, o Heer van het Voorbije. (13) AlstUblieft zegen met het stof van Uw voeten het huis van ons die zo gehecht zijn aan de huishoudrituelen en mogen met die zuivering mijn voorvaderen, de heilige vuren en de halfgoden tevredengesteld zijn. (14) Door die twee voeten te wassen werd de grote koning Bali zegerijk [zie 8.19] en bereikte hij een

ongeëvenaarde macht, alsook de bestemming gereserveerd voor zuivere toegewijden. (15) Het gezuiverde water spoelend van Uw voeten dat Heer Śiva op zijn hoofd nam, heeft de drie werelden gezuiverd, zodat de zonen van koning Sagara [9.8] naar de hemel gingen [9.9]. (16) O God van de Goden, o Meester van het Universum over wie men vroom verneemt en zingt, o Beste van de Yadu's, o Heer Geprezen in de Verzen, o Heer Nārāyaṇa, moge er Uw eerbetoon zijn.'

(17) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Ik zal, vergezeld door Mijn oudere broer, naar uw huis komen. Na de vijand temidden van de Yadu's [Kaṁsa] te hebben gedood, zal Ik Mijn weldoeners tevreden stellen.'

(18) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat Akrūra aldus was toegesproken door de Allerhoogste Heer, ging hij ietwat ontmoedigd de stad binnen. Hij stelde Kaṁsa op de hoogte van zijn inspanningen en ging daarna naar huis. (19) Later op de middag ging Kṛṣṇa samen met Saṅkarṣaṇa [Rāma] en de *gopa's* Mathurā binnen om er een kijkje te nemen. (20-23) Hij zag daar de hoge poorten en toegangen van kristal, voordeuren en immense arcades van goud, pakhuizen van koper en brons en onneembare grachten, [overal] verfraaid met bloemperken en aantrekkelijke parken. De met goud versierde kruispunten, de woningen met hun lusthoven, de vergaderruimten van de gilden en de huizen met hun door pilaren ondersteunde balkons, alsmede de omheiningen met rijk versierde panelen, waren ingelegd met vaidūryastenen, diamanten, kwartskristallen, saffieren, koraal, parels en smaragden. Er klonken de geluiden van tamme duiven en pauwen die in de openingen zaten van het lattenwerk voor de ramen en op de met edelstenen ingelegde vloeren. De hoofdwegen, zijstraten en hoven waren met water besprenkeld en [ter verwelkoming] bestrooid met bloemenslingers, verse spruiten, geroosterde granen en rijst. De ingangen van de huizen waren fraai versierd met potten vol yoghurt besmeurd met sandelhoutpasta, linten en bloemblaadjes, reeksen lampen, bladeren, bossen bloemen, stammetjes van bananen- en betelnootbomen en vlaggen. (24) Toen de zoons van Vasudeva daar omringd door Hun vrienden arriveerden, o Koning, haastten de vrouwen van de stad, begerig een blik op te vangen, zich allen om langs de hoofdstraat te staan en op de huizen te klimmen. (25) Sommigen hadden hun kleren verkeerd om aangetrokken en één van hun twee sieraden vergeten, met één enkele oorbel in of slechts één set enkelbelletjes om. Andere dames maakten één oog op maar niet het andere. (26) Sommigen waren weggelopen tijdens de maaltijd die ze genoten of maakten in hun opwinding niet hun massage af. Ze onderbraken hun baden of kwamen, het rumoer horend, overeind

zonder hun middagslaapje af te maken. Anderen zetten als moeders het kind naast zich neer dat ze melk aan het geven waren. (27) Schrijdend als een olifantenstier in de bronst, stal Hij vermetel hun harten met de blikken van Zijn lotusogen en het spel van Zijn glimlachen. Met Zijn lichaam, die bron van plezier voor de Godin van het Geluk, vergastte Hij hun ogen op een feest. (28) Hem ziend over wie ze herhaaldelijk vernomen hadden, smolten hun harten. De eer ten deel vallend te worden besprenkeld door de nectar van Zijn blikken en brede glimlachen, omhelsden ze met kippenvel via hun ogen hun idool, die belichaming van de extase, vanbinnen en gaven ze het onafgebroken leed op [Hem te missen], o onderwerper van de vijanden. (29) Met uit liefde als lotussen bloeiende gezichten, klommen de vrouwen op de daken van hun woningen en bestrooiden Balarāma en Keśava met bloemen. (30) Met yoghurt, korenaren en potten vol water, geurige substanties en andere artikelen van aanbidding werden de Twee vreugdevol bij iedere stap aanbeden door de brahmanen. (31) De vrouwen van de stad zeiden: 'O wat een enorme verzaking moeten de *gopī's* hebben opgebracht om getuige te mogen zijn van deze Twee, die voor de menselijke samenleving de grootste bron van genoegen vormen.'

(32) **K**ṛṣṇa, de oudere broer van Gada [zie 9.24: 46] zag een zekere klerenwasser, iemand die kleding verfde, eraan komen en verzocht hem om eersteklas, schone kledingstukken. (33) 'Alstublieft, beste man, geef Ons Tweeën wat geschikte kleren. Als u ze Ons schenkt, Wij die het verdienen, zal dat voor u de hoogste verdienste vormen, dat lijdt geen twijfel!'

(34) Verzocht door de Opperheer die volkomen en perfect is in ieder opzicht, zei hij, als de dienaar van de koning vol van valse trots, verontwaardigd en heel kwaad: (35) 'Is het niet onbeschaamd van Jullie die rondtrekken door de bergen en de bossen, om kleren als deze aan te trekken die van de koning zijn? (36) Scheer Je weg Jullie dwazen, zit niet zo te bedelen als Je leven Je lief is. Ik zweer het Jullie, mensen met Jullie lef worden door de mannen van de koning ingerekend, beroofd en gedood!'

(37) Hen aldus vernederend, wekte hij de toorn op van de zoon van Devakī die, met de zijkant van Zijn hand, hem het hoofd van zijn lichaam sloeg. (38) Toen zijn medewerkers in alle richtingen wegvluchtten, lieten ze de bundels kleding achter. Acyuta pakte toen de kledingstukken. (39) Kṛṣṇa en Balarāma hulden zich in een stel kleren naar Hun smaak, lieten er verschillende achter op de grond en gaven de rest aan de *gopa's*. (40) Vervolgens kwam er een wever die,

vol van liefde voor Hen, op gepaste wijze Hun kleding verfraaide met stukken stof van verschillende kleuren. (41) Kṛṣṇa en Rāma met ieder Zijn eigen specifieke eersteklas uitdossing en fraaie versieringen, zagen er zo prachtig uit als een paar jonge olifanten, de een licht, de ander donker, opgetuigd voor een festival. (42) De Opperheer was tevreden over de wever en verleende hem *sārūpya*: dat hij in deze wereld [bevrijd] zou zijn met een soortgelijke gedaante en met dezelfde grote weelde, lichaamskracht, invloed, geheugen en zinsbeheersing [de genade van Zijn uiterlijke kenmerken, zie ook *mukti*].

(43) **B**eiden gingen ze vervolgens naar het huis van Sudāmā ['goedgeefś], de slingermaker. Toen hij Ze zag stond hij op en boog hij voorover met zijn hoofd op de grond. (44) Hij zorgde voor zitplaatsen voor Hen, bracht water om Hun voeten en handen te wassen, giften en zo meer, en vereerde de Twee en Hun metgezellen met bloemenslingers, betelnoot en sandelhoutpasta. (45) Hij zei: 'Onze geboorte heeft zijn vrucht afgeworpen en de familie is gezuiverd, o Meester. Samen met mij, zijn mijn voorvaderen, de goden en de zieners er zeer tevreden over dat U hier naartoe kwam. (46) Jullie Twee, die de Uiteindelijke Oorzaak van het Universum vormen, zijn met Jullie volkomen deelaspecten naar deze wereld afgedaald voor haar bescherming en welzijn. (47) Ook al zijn Jullie wederkerig met hen die van aanbidding zijn, van Jullie kant is er geen vooringenomenheid in Jullie blik te bespeuren. Jullie als de Ziel van het Universum, zijn alle levende wezens gelijk gezind als bevriende weldoeners. (48) Jullie Twee zouden mij, Jullie dienaar, moeten opdragen wat ik voor Jullie zou moeten doen. Want dit is voor iedereen de grootste zegen: door Jullie te zijn aangesteld.'

(49) **Ś**uka zei: 'Aldus wetend wat hem te doen stond, o beste van de koningen, bood Sudāmā Hen vol van liefde bloemenslingers aan gemaakt van verse, geurige bloemen. (50) Fraai opgesierd met ze vergunden de twee weldoeners Kṛṣṇa en Rāma, die samen met Hun metgezellen zeer tevreden waren, de voorover gebogen, overgegeven ziel, iedere zegening die hij zich maar wenste. (51) Hij koos voor een onwankelbare toewijding voor Hem alleen, de Superziel van het Volkomen Geheel, voor vriendschap met de toegewijden, en voor goddelijke genade jegens alle levende wezens. (52) Hem aldus zegenend met voorspoed, een gedijende familie, kracht, een lang leven, roem en schoonheid, vertrok Hij samen met Zijn oudere broer.'

Hoofdstuk 42

Het Breken van de Offerboog

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Over de hoofdweg wandelend zag Kṛṣṇa een vrouw die een dienblad met smeersels voor het lichaam droeg. Zij was gebocheld [*], was jong en had een aantrekkelijk gezicht. De Verlener van de Essentie vroeg haar met een glimlach waar ze naar op weg was. (2) 'Wie ben jij met je mooie benen? Kijk eens wat een zalf! Alsjeblieft, zeg Ons eerlijk voor wie dit alles bestemd is. Biedt als je wilt, Ons tweeën die zalf voor het lichaam, dan zal er spoedig voor jou het hoogste voordeel zijn.'

(3) **D**e dienstmaagd zei: 'O schone man, ik ben een bediende van Kaṁsa bekend als Trivakrā ['drieknakje'] en geniet het respect inderdaad voor mijn werk met smeersels die, door mij bereid, zeer geliefd zijn bij de leider van de Bhoja's. Maar oké, wie anders dan Jullie twee zouden ze verdienen?'

(4) **G**egrepen door de schoonheid, charme en lieflijkheid van Hun woorden, glimlachen en blikken, deelde ze gul haar zalven uit. (5) Met het aanbrengen op Hun lichamen van de kleuren die afstaken tegen die van Hun huidskleur, bleken de smeersels van de beste kwaliteit te zijn. Aldus gezalfd zagen Ze er prachtig uit. (6) Om bewijs te leveren van het voordeel dat men heeft Hem te ontmoeten, besloot de tevreden Opperheer om de kromme rug van Trivakrā, die zo'n mooi gezicht had, recht te trekken. (7) Met Zijn beide voeten haar tenen naar beneden drukkend nam Acyuta met Zijn handen haar bij haar kin vast en tilde Hij, met twee vingers naar boven, haar lichaam op. (8) Toen plotseling recht als gevolg van Mukunda's aanraking, was ze een vrouw geworden die geheel volmaakt was met goed geproportioneerde ledematen, grote heupen en borsten. (9) Aldus gezegend met schoonheid, kwaliteit en goede gevoelens, kwam het idee in haar op om met Hem te slapen. Met een glimlach richtte ze zich tot Keśava terwijl ze aan de slip van Zijn bovenkleed trok. (10) 'Kom, o held, laten we naar mijn huis gaan. Ik kan Je hier nu niet achterlaten; alstJeblieft, o Beste van Alle Mannen, heb genade met mij, het duizelt me helemaal.'

(11) **M**et dit verzoek van de vrouw wierp Kṛṣṇa een blik naar Balarāma die stond te kijken en toen naar de *gopa's*. Lachend zei Hij tegen haar: (12) 'O jij met je fraaie wenkbrauwen, Ik zal je thuis bezoeken als Ik volbracht heb waarvoor Ik gekomen ben. Daar zullen wij, reizigers onderweg ver van huis, van opknappen. Jij bent immers het beste wat men zich maar wensen kan.'

(13) **N**a haar met deze liefdevolle woorden te hebben achtergelaten, werd Hij, samen met Zijn broer Zijn weg vervolgend, door de kooplieden geëerd met verschillende offergaven van betelnoot, bloemenslingers en geurige substanties. (14) Met Hem voor ogen konden de vrouwen niet meer helder denken. Getroffen door Cupido stonden ze als aan de grond genageld met hun kleren, armbanden en haar in wanorde. (15) Na de inwoners gevraagd te hebben naar de plek van de offerboog, ging Acyuta daar naar binnen. Het was een boog zo schitterend als een regenboog, de boog van Indra. (16) De boog werd bewaakt door vele mannen en aanbeden met de grootste weelde. Kṛṣṇa wrong zich langs de bewakers die Hem tegenhielden en pakte de boog op. (17) Voor ogen van de wachters tilde Hij hem zonder moeite op met Zijn linkerhand en spande Hij in een oogwenk de pees. Urukrama ['reuzenstap'] brak hem doormidden als een olifant begerig naar een stengel suikerriet. (18) Het geluid van de brekende boog drong door in alle richtingen van de hemel en de aarde, en jaagde Kaṁsa, die het hoorde, de stuipen op het lijf. (19) In een poging Hem te pakken te krijgen, werden Hij en Zijn kameraden omsingeld door de wachters die woedend hun wapens ter hand hadden genomen en schreeuwden: 'Grijp Hem, doodt Hem!' (20) Toen Balarāma en Keśava hun kwade bedoelingen zagen, namen Ze daarop ieder een stuk van de boog ter hand en sloegen Ze hen er verwoed mee tegen de grond.

(21) **N**adat Ze ook een troepenmacht hadden verslagen die door Kaṁsa was gestuurd, wandelden de Twee de poort van het offerperk uit, er gelukkig mee om de opwindende rijkdom van de stad te aanschouwen. (22) De burgers getuige van Hun verbazingwekkende heldendaad beschouwden Hen vanwege Hun kracht, lef en schoonheid, als de besten onder de goden. (23) Naar believen rondkijkend begon de zon onder te gaan en keerden Kṛṣṇa en Rāma, in het gezelschap van de *gopa's,* terug naar de plaats buiten de stad waar ze hun wagens hadden achtergelaten. (24) De [voorspellingen van] zegeningen in Mathurā, uitgesproken door de *gopī's* die werden gekweld door gevoelens van gescheidenheid toen Mukunda vertrok [39: 23-25], kwamen allemaal uit, want nu hadden deze mensen het volle zicht op het lichaam van dit toonbeeld van mannelijke schoonheid, van Hem, de toevlucht die dermate door de Godin van het Geluk werd begeerd dat ze anderen die haar aanbaden ervoor vergat. (25) Nadat Ze beiden Hun voeten hadden gewassen en gekookte rijst met melk hadden gegeten, brachten Ze, Zich bewust van wat Kaṁsa van plan was, de nacht daar heel comfortabel door. (26-27) Maar Kaṁsa lag nog lang wakker van het bericht over het spel dat Govinda en Rāma hadden gespeeld met het breken van de boog en het doden

van zijn legertje wachters. In zijn angst zag hij met zijn slechte geest, zowel wakend als in zijn dromen, vele slechte voortekenen en boodschappers van de dood. (28-31) In de spiegel kon hij de weerkaatsing van zijn eigen hoofd niet zien en zag hij zonder enige aanleiding een dubbel beeld van de hemellichamen. In zijn schaduw zag hij een gat en hij kon het geluid van zijn ademhaling niet horen. Hij zag een gouden glans over de bomen liggen en kon zijn eigen voetafdrukken niet ontdekken. In zijn slaap werd hij omhelsd door geesten, reed hij op een ezel en slikte hij vergif. Hij zag iemand naakt rondlopen die ingesmeerd was met olie terwijl hij een slinger van naladabloemen droeg [indiase rose-paarse *nardus* bloemen, een Valeriaan-achtige]. In zijn slaap alsook wakend deze en soortgelijke voortekenen voor zich ziend, was hij doodsbang en kon hij niet meer slapen.

(32) **T**oen de nacht was verstreken, o nakomeling van Kuru, en de zon uit het water oprees, hield Kaṁsa het grote worstelfestival dat hij organiseerde. (33) De mannen van de koning lieten in het perk ceremonieel muziekinstrumenten en trommels klinken, na de tribunes met bloemenslingers, vlaggen, linten en bogen versierd te hebben. (34) De burgers en de mensen van elders, met voorop de ambtenaren van staat en de brahmanen, kwamen daarop comfortabel te zitten, terwijl de edelen speciale zitplaatsen toegewezen kregen. (35) Kaṁsa zat omringd door zijn ministers op het koninklijke ereplatform, maar zich daar bevindend temidden van zijn bestuurders, beefde zijn hart. (36) Terwijl de muziekinstrumenten ritmen speelden gepast voor het worstelen, kwamen de rijk uitgedoste worstelaars met hun instructeurs trots samen naar binnen en gingen zitten. (37) Canura, Muṣṭika, Kūṭa, Śala en Tośala namen, geestdriftig door de aangename muziek, hun plaats in op de worstelmat. (38) De *gopa* Nanda en de koeherders onder zijn leiding, werden door de koning van Bhoja [Kaṁsa] naar voren geroepen om hun offergaven aan te bieden en namen toen plaats op één van de tribunes.'

*: De leerlingen van Prabhupāda verduidelijken: 'Volgens Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, was het jonge gebochelde meisje feitelijk een gedeeltelijke expansie van Satyabhāmā, de echtgenote van de Heer. Satyabhāmā is de inwendige energie van de Heer die bekend staat als Bhū-śakti [zie 39: 53-55], en deze expansie van haar, bekend als Pṛthivī, vertegenwoordigt de aarde, zoals die gebukt ging onder de grote last van talloze slechte heersers. Heer Kṛṣṇa daalde neer om deze kwade heersers uit de weg te ruimen, en aldus staat dit voorval met Hem van het rechttrekken van de gebochelde Trivakrā,

zoals verduidelijkt in deze verzen, voor Zijn corrigeren van de belaste conditie van de aarde.'

Hoofdstuk 43

Kṛṣṇa Doodt de Olifant Kuvalayāpīḍa

(1) **Ś**ri Śuka zei: 'Toen Kṛṣṇa en Rāma zich gewassen hadden, o bestraffer van de vijanden, hoorden Ze de klanken van de pauken voor de worstelwedstrijd en gingen Ze er kijken. (2) Zo gauw Kṛṣṇa de poort van het strijdperk bereikte, zag Hij daar de olifant Kuvalayāpīḍa staan, aangespoord door zijn verzorger. (3) Hij trok Zijn kleren strak, bond Zijn krullende lokken samen, en zei tot de olifantenhoeder, met woorden zo gewichtig als de rollende donder: (4) 'Olifantenhoeder, o olifantenhoeder, laat Ons erdoor, ga nu direct aan de kant, of anders zal Ik u met uw olifant vandaag nog naar de wereld van Yama [de heer van de dood] helpen.'

(5) **A**ldus bedreigd, werd de olifantenhoeder kwaad en stuurde hij de furieuze olifant, die als Yama, de tijd en de dood was, in de richting van Kṛṣṇa. (6) De reuzenolifant stormde op Kṛṣṇa af en greep Hem met geweld met zijn slurf beet, maar door hem een slag toe te brengen ontsnapte Kṛṣṇa aan de greep en verdween Hij tussen zijn poten. (7) Woedend dat hij Hem niet meer zag, spoorde hij Hem op met zijn reukzin en greep hij Hem beet met het uiteinde van zijn lange neus, maar Kṛṣṇa zette kracht en kwam weer vrij. (8) Kṛṣṇa greep hem bij de staart en sleurde hem, die berg van geweld, vijfentwintig booglengten ver met het gemak waarmee Garuḍa met een slang speelt. (9) Acyuta, die hem heen en weer bewoog, werd Zelf ook door hem in beweging gebracht, net zoals een kalfje dat doet met een jongetje [aan zijn staart. Zie ook 8: 24]. (10) Zo gauw ze van aangezicht tot aangezicht kwamen te staan, sloeg Hij de olifant met Zijn hand en maakte Hij zich uit de voeten. Aldus verkocht Hij hem een klap bij iedere stap en liet Hij hem vervolgens struikelen. (11) Wegrennend deed Kṛṣṇa alsof Hij op de grond viel, maar dan stond Hij plotseling op zodat de olifant driest zijn slagtanden in de aarde stak. (12) Met zijn macht gepareerd raakte die heer van de olifanten buiten zinnen, en aangespoord door zijn verzorgers, viel hij razend Kṛṣṇa opnieuw aan. (13) De Allerhoogste Heer, de doder van Madhu, trad hem in zijn aanval tegemoet, greep hem bij zijn slurf en bracht hem ten val. (14) Met het gemak van een leeuw bovenop de gevallen kolos springend, rukte de Heer er een slagtand uit en doodde Hij daarmee de olifant alsook de verzorgers.

(15) **D**e dode olifant achter Zich latend nam Hij, besprenkeld met de druppels van het zweet en het bloed van de olifant, de slagtand op Zijn schouder en betrad Hij [het strijdperk] met Zijn lotusgezicht glimmend van de fijne druppeltjes die waren verschenen door Zijn eigen transpireren. (16) O Koning, Baladeva en Janārdana, omringd

door verschillende koeherdersjongens, verschenen aldus voor het publiek met de slagtanden van de olifant als de wapens van hun keuze. (17) Voor de worstelaars was Hij als de bliksem, voor de mannen was Hij de beste, en voor de vrouwen was Hij Cupido in levende lijve. Voor de koeherders was Hij een verwant, voor de ondeugdelijke heersers was Hij een bestraffer, en voor Zijn ouders was Hij een kind. Voor de koning van Bhoja was Hij de dood, voor de dommen vormde Hij enkel een materiële gedaante, voor de yogi's was Hij de Hoogste Werkelijkheid, en voor de Vṛṣṇi's was Hij de meest aanbiddelijke godheid. Op deze verschillende manieren bekeken betrad Hij het strijdperkl samen met Zijn broer [zie * en *rasa*]. (18) Toen Kaṁsa zag dat Kuvalayāpīḍa gedood was en Zij tweeën onoverwinnelijk waren, maakte een zeer grote angst zich meester van zijn geest, o heerser van de mensen. (19) De twee machtig gearmde Heren, gestoken in ieder Zijn eigen kleding, met versieringen en bloemenslingers, zagen er in hun prachtigste kostuums uit als twee acteurs en straalden, aanwezig in het perk, met een gloed die de geesten van alle toeschouwers overweldigde. (20) De mensen die op de tribunes zaten, de burgers en de mensen van buiten, o Koning, sperden, toen ze de twee Verheven Persoonlijkheden zagen, vol verrukking hun ogen en monden wijd open, en dronken de aanblik van Hun gezichten in, nimmer genoeg van Ze krijgend. (21-22) Alsof ze Hen met hun ogen opdronken, met hun tongen oplikten, door hun neusgaten opsnoven en met hun armen omhelsden, onderhielden ze zich door elkaar te herinneren aan de schoonheid, kwaliteiten, charme en heldenmoed die ze van Hen gezien en gehoord hadden: (23) 'Deze twee die naar deze wereld afdaalden in het huis van Vasudeva, zijn vast en zeker de directe expansies van Hari, de Allerhoogste Persoonlijkheid. (24) Deze hier werd geboren uit Devakī en naar Gokula overgebracht, waar Hij, opgroeiend in het huis van Nanda, al die tijd in het geheim leefde. (25) Hij maakte een einde aan Pūtanā, de wervelwinddemon en aan de twee Arjunabomen, en bracht ook anderen om zoals Śaṅkhacūḍa, Keśī en Dhenuka. (26-27) Hij redde de koeien en hun herders uit de bosbrand, Hij onderwierp de slang Kāliya en bracht Indra bescheidenheid bij door de ingezetenen van Gokula voor de wind, de hagel en de regen te behoedden, toen Hij voor de duur van zeven dagen met één hand de beste van alle bergen omhoog hield. (28) De *gopī's* konden, met de aanblik van Zijn immer opgewekte, glimlachende gezicht en oogopslag die vrij zijn van vermoeidheid, alle soorten van ellende teboven komen en gelukkig leven. (29) Men beweert dat, dankzij Hem, deze Yadudynastie heel beroemd zal worden en, in ieder opzicht beschermd, alle rijkdom, glorie en macht zal verwerven. (30) En deze broer van Hem, de lotusogige Rāma, Hij is van het volle vermogen en

doodde Pralamba, [en zo denken wij... **] Vatsāsura, Bakāsura en anderen.'

(31) **T**erwijl de mensen zich aldus uitlieten en de muziekinstrumenten weerklonken, richtte Cāṇūra zich tot Kṛṣṇa en Balarāma met de volgende woorden: (32) 'O zoon van Nanda, o Rāma, Jullie twee helden zijn alom gerespecteerd en bedreven in het worstelen; de koning vernam erover, wilde dat wel eens zien en ontbood Jullie. (33) Als de burgers in hun denken, woorden en daden te werk gaan tot het genoegen van de koning, zal geluk hen ten deel vallen, maar als ze dat niet doen bereiken ze het tegenovergestelde. (34) De *gopa's* zijn er duidelijk heel gelukkig mee hun kalveren te hoeden en te spelen en ravotten, als ze diep door de bossen rondtrekken**.** (35) Laten we daarom samen met Jullie twee doen wat de koning behaagt. Iedereen zal tevreden over ons zijn, want de koning belichaamt het belang van alle levende wezens.'

(36) **T**oen Hij dat hoorde sprak Kṛṣṇa, die de worstelpartij goed uitkwam en [dus] wenselijk achtte, woorden die gepast waren voor de tijd en plaats [zie ook 4.8: 54]: (37) 'Hoewel we rondtrekken door de bossen, zijn we nog steeds onderdanen van de Bhojakoning. We moeten dan ook steeds dat doen wat hem behaagt, want dat zal ons het hoogste voordeel brengen. (38) Wij zijn jonge jongens en moeten, zoals dat hoort, Ons meten met hen die net zo sterk zijn. De worstelwedstrijd dient zo plaats te vinden dat het verzamelde publiek in dit strijdperk niet van zijn geloof zal vallen.'

(39) **C**āṇūra zei: 'Jij die zomaar voor de sport de olifant doodde die de kracht had van een duizend olifanten, bent geen jongen meer of een jongere, noch is Balarāma dat, die de sterkste van de sterken is! (40) Daarom moeten Jullie twee de strijd aangaan met hen die sterk zijn. Daar schuilt geen onrecht in, het is Jouw kunnen tegen dat van mij, o afstammeling van Vṛṣṇi, en Balarāma moet het opnemen tegen Muṣṭika.'

*: Aldus spreekt men van tien *rasa's*, houdingen of gemoedsgesteldheden in relatie tot Kṛṣṇa: strijdlust [zoals waargenomen door de worstelaars], bewondering [door de mannen], geslachtelijke aantrekking [de vrouwen], lachen [de koeherders], ridderlijkheid [de koningen], genade [Zijn ouders], schrik [Kaṁsa], afschuw [de dommen], vredige neutraliteit [de yogi's] en liefdevolle toewijding [de Vṛṣṇi's].

**: Vatsāsura, Bakāsura werden in feite door Kṛṣṇa gedood.

Hoofdstuk 44

De Worstelwedstrijd en het Doden van Kaṁsa

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'De Allerhoogste Heer Madhusūdana, aldus vastbesloten, stelde zich op tegenover Cāṇūra, en zo deed de zoon van Rohiṇī dat ook tegenover Muṣṭika. (2) Ze grepen elkaar bij de handen beet, blokkeerden elkaars benen met hun benen, en duwden en trokken toen uit alle macht om de overwinning te behalen. (3) Met elleboog tegen elleboog, knie tegen knie, hoofd tegen hoofd en borst tegen borst, sloegen ze elkaar. (4) Ronddraaiend, schuivend, plettend en neersmijtend, loslatend, naar voren en naar achteren rennend, boden ze elkaar weerstand. (5) In hun verlangen naar de overwinning deden ze elkaar pijn, tilden ze elkaar op en droegen ze elkaar, duwden ze elkaar weg en hielden ze elkaar vast.

(6) **M**eelevend met dat gevecht tussen de zwakken en de sterken kwamen de vrouwen in groepen bijeen, o Koning, en zeiden: (7) 'Helaas, wat een enorm gebrek aan verantwoordelijkheid van de kant van de mensen hier aanwezig in deze bijeenkomst van de koning. Samen met de koning willen ze een wedstrijd zien tussen de sterken en de zwakken! (8) Aan de ene kant zien we de verschijningen van deze twee bergen van meesterworstelaars met ledematen zo sterk als de bliksem, terwijl we aan de andere kant deze twee jongeren zien met tengere ledematen die de volwassenheid nog niet bereikt hebben! (9) Dit samenzijn vormt een breuk met het dharma. Daar waar zich onrecht voordoet, behoort men zich geen moment langer op te houden! (10) Een wijs mens hoort geen bijeenkomst bij te wonen waar de deelnemers van plan zijn zich onbetamelijk te gedragen. Als een mens stilzwijgend en onbenullig uitgaat van verkeerde zaken, begaat hij een zonde. (11) Kijk nou eens hoe nat Kṛṣṇa's lotusgezicht is van de inspanning om om Zijn tegenstander te dansen. Hij lijkt wel de werveling van een lotusbloem bedekt met waterdruppeltjes. (12) Zie hoe Balarāma's gezicht er nog mooier uitziet zoals Hij, lachend en met ogen rood als koper, zich in Zijn woede concentreert op Muṣṭika. (13) Hoe verdienstelijk is niet de landstreek van Vraja waar de Oorspronkelijke Persoonlijkheid in deze vermomming van menselijke trekken, met een prachtige combinatie van woudbloemenslingers, in het gezelschap van Balarāma Zijn fluit laat klinken, Zich beweegt in allerlei avonturen en de koeien hoedt, terwijl Zijn voeten worden aanbeden door de heer op de berg [Śiva] en de godin van het geluk. (14) Van welke boetedoening zouden de *gopī's* geweest zijn dat ze met hun ogen de gedaante mochten indrinken van een dergelijke essentie van ongeëvenaarde, ongekende lieflijkheid die volmaakt is in zichzelf,

steeds nieuw is en zo moeilijk te bereiken is als de enige toevlucht van roem, schoonheid en weelde? (15) De fortuinlijke dames van Vraja, met hun melken, dorsen, karnen, versmeren [van de mest], schommelen op schommels, met hun huilende baby's, hun besprenkelen, reinigen etc., zingen over Hem, met hun geesten gehecht en verstikt van de tranen, en vinden aldus hun weg dankzij hun bewustzijn van Urukrama. (16) Als ze Hem de fluit horen bespelen, als Hij samen met de koeien vroeg in de ochtend vertrekt en laat in de avond naar Vraja terugkeert, haasten de vrouwen zich in de grootste trouw naar buiten op straat om Zijn glimlachende, genadige gezicht en Zijn blikken te zien.'

(17) Terwijl ze zich aldus uitlieten, besloot de Opperheer, de Meester van het Mystiek Vermogen, Zijn vijand te doden, o held van de Bhārata's. (18) Toen Hun ouders [in hechtenis] van de vrouwen de bezorgde woorden over hun zoons hoorden, brandden ze, in hun liefde, vol van spijt overmand door verdriet, want ze wisten niet hoe sterk hun kinderen waren. (19) Net zoals Acyuta en Zijn tegenstander elkaar bevochten met allerlei worsteltechnieken, deden Balarāma en Muṣṭika dat ook. (20) Als gevolg van de verpletterende, bliksemharde slagen uitgedeeld door de handen en voeten van de Allerhoogste Heer, voelde Cāṇūra zich meer en meer gepijnigd en uitgeput en werd hij lichamelijk volledig gebroken. (21) Met zijn beide handen tot vuisten gebald viel hij de Allerhoogste Heer Vāsudeva aan met de snelheid van een havik en sloeg hij Hem woedend op Zijn borst. (22-23) Niet meer door zijn slagen geraakt dan een olifant geslagen met een bloemenslinger, greep de Heer Cāṇūra bij zijn armen, slingerde Hij hem een paar keer in het rond en smeet Hij hem met grote kracht op de grond. Met zijn kleren, haar en bloemenslinger in de war neersmakkend als een massieve feestzuil, gaf hij toen de geest. (24-25) Zo ook kreeg Muṣṭika, nadat hij de machtige Heer Balabhadra had getroffen met zijn vuist, een geweldige klap te verduren van Zijn handpalm zodat hij trillend en bloed opgevend, precies waar hij stond, getroffen levenloos in elkaar zakte, als een boom geveld door de wind. (26) Toen trad Kūṭa naar voren. Nonchalant werd hij met het grootste gemak door Rāma, de beste van alle strijders, met Zijn linkervuist gedood, o Koning. (27) Vervolgens kreeg Śala een trap van Kṛṣṇa tegen zijn hoofd en werd Tośala door Hem kapot getrokken, zodat ze beiden neervielen. (28) Nadat Cāṇūra, Muṣṭika, Kūṭa, Śala en Tośala waren gedood vluchtten de overgebleven worstelaars allemaal weg in de hoop hun leven te redden. (29) Kṛṣṇa en Balarāma voegden Zich bij Hun jonge koeherdersmaten en dolden met hen, bespeelden muziekinstrumenten en dansten rond, tinkelend met Hun enkelbelletjes. (30) Met uitzondering van Kaṁsa verheugden alle

mensen zich over de prestatie van Rāma en Kṛṣṇa, terwijl de leidende brahmanen en *sādhu's* uitriepen: 'Uitstekend, uitstekend!'

(31) **T**oen hij zag dat zijn beste worstelaars gedood waren of op de vlucht geslagen, stopte de koning van Bhoja zijn instrumentale muziek en sprak hij de woorden: (32) 'Verdrijf de twee zoons van Vasudeva die zich zo kwalijk hebben gedragen uit de stad, neem de rijkdom van de *gopa's* in beslag en bindt die halve gare Nanda vast! (33) En die onnozele Vasudeva, die verdomde dwaas, en mijn vader Ugrasena en zijn volgelingen, moeten, omdat ze allen heulden met de vijand, meteen worden gedood.'

(34) **T**erwijl Kaṁsa aldus uitermate kwaad te keer ging, sprong de Onoverwinnelijke Heer naar boven en klom Hij snel op het hoge koninklijke platform. (35) Hem eraan zien komend, zijn eigen dood, stond Kaṁsa, slim als hij was, direct op van zijn zetel en nam hij zijn zwaard en schild ter hand. (36) Kaṁsa bewoog zich met zijn zwaard in de hand zo snel als een havik in de lucht van links naar rechts, maar werd, bij de macht van de Heer Zijn onverzettelijke en angstwekkende kracht, gegrepen als een slang door de zoon van Tārkṣya [Garuḍa]. (37) Hij greep hem bij zijn haar en sloeg hem de kroon van zijn hoofd. De Heer met de Lotusnavel slingerde hem toen van het hoge platform in de worstelring waarna Hij, de Onafhankelijke Steun van het Ganse Universum, zich bovenop hem wierp [om hem te doden]. (38) Als een leeuw met een olifant sleepte Hij hem dood over de grond voor ogen van al de mensen van wie toen een luid 'Oh, oooh!' geluid weerklonk, o Koning van de mensen. (39) Omdat hij, onophoudelijk vervuld van angst, Hem, de Meester met de *cakra* in Zijn hand, steeds voor zich had gezien wanneer hij dronk of at, liep, sliep of ademde, verkreeg hij [eenmaal verlost] aldus dezelfde, zo heel moeilijk te verwerven gedaante [zie ook *sārūpya* 41: 42 en 29: 13]. (40) Zijn acht jongere broers Kaṅka, Nyagrodhaka en de rest, vielen toen in woede ontstoken aan om hun broer te wreken. (41) Zich aldus naar voren haastend om toe te slaan, werden ze tegen de grond geslagen door Balarāma die Zijn strijdknots hanteerde als koning leeuw heersend over de dieren. (42) Pauken weerklonken in de hemel en Brahmā, Śiva en de andere goden en expansies van de Heer, zongen verheugd hun lofprijzingen en strooiden bloemen over Hem uit, terwijl hun vrouwen dansten.

(43) **D**e echtgenotes [van Kaṁsa en zijn broers], o Keizer, kwamen treurend over de dood van hun weldoeners naar die plek met tranen in hun ogen en zich op hun hoofd slaand. (44) Hun echtgenoten omhelzend die neerlagen op het bed van de helden, weeklaagden de vrouwen luid en lieten ze een stroom van tranen de vrije loop: (45)

'Helaas, o meester, o teerbeminde, o verdediger van de heilige plicht, o vriendelijkheid in persoon, o jij zo vol van mededogen! Op hetzelfde moment dat jullie de dood vonden hebben wij, jullie huishouding en jullie nageslacht, onze dood gevonden. (46) Deze stad verstoken van jou, zijn heerser, ziet er, net als wij, o meest heldhaftige onder de mannen, niet meer zo mooi uit nu aan al de feestelijkheid en verrukking een einde is gekomen. (47) Het verschrikkelijke geweld door jou begaan jegens onschuldige levende wezens, resulteerde in de toestand waarin je nu verkeert, o liefste. Hoe kan het met hem die andere levende wezens schade berokkent nu goed aflopen? (48) Hij die geen aandacht besteed aan Hem, degene die voorzeker de oorsprong, handhaving en verdwijning is van al de levende wezens in deze wereld, kan nimmer gedijen in voorspoed.'

(49) Śrī Śuka zei: 'De Allerhoogste Heer, de Handhaver van Al de Werelden, troostte de vrouwen van de koning [en zijn broers] en regelde zoals dat is voorgeschreven de begrafenisplechtigheden voor de overledenen. (50) Vervolgens bevrijdden Kṛṣṇa en Balarāma Hun vader en moeder van hun boeien en bewezen Ze hen de eer door hun voeten met Hun hoofden aan te raken. (51) Devakī en Vasudeva bewezen, op hun beurt Hen erkennend als de Meesters van het Universum, Hen de eer met gevouwen handen en omhelsden - bedachtzaam - hun zonen niet.'

Hoofdstuk 45

Kṛṣṇa Redt de Zoon van Zijn Leraar

(1) Śrī Śuka zei: 'Wetend dat Zijn ouders op het idee waren gekomen dat Hij de Allerhoogste Persoonlijkheid zou zijn, zei Hij tot Zichzelf: 'Dit moet niet zo zijn'. En dus spreidde Hij Zijn persoonlijk begoochelend vermogen [Zijn *yogamāyā*] tentoon dat alle mensen verbijstert. (2) Ze tezamen met Zijn oudere broer benaderend, boog Hij, de Grootste van Alle Toegewijden [de Sātvata's], bescheiden vol respect voor Zijn ouders om ze tevreden te stellen en zei: 'Beste vader en moeder! (3) O vader, vanwege Ons verkeerden jullie altijd in angst en hebben jullie nooit iets mogen meemaken van de peutertijd, kleutertijd en jongensjaren van jullie twee zoons [*]. (4) Het lot beschikte het zo dat We, verstoken van een leven in jullie aanwezigheid, niet het zo gekoesterde geluk konden ervaren van kinderen die thuis bij hun ouders wonen. (5) Een sterfelijk mens is nooit, nog niet voor een levensduur van honderd jaar, in staat om de schuld aan zijn ouders af te lossen. Uit hen nam hij zijn geboorte en door hen wordt hij onderhouden. Ze vormen de bron van het lichaam dat zich leent voor al de doeleinden van het leven [al de *puruṣārtha's*, vergelijk met 32: 22]. (6) Een zoon die, ondanks dat hij ertoe in staat is, met zijn middelen van bestaan en weelde niet voorziet in hun onderhoud, zal na zijn dood ertoe gedwongen worden zijn eigen vlees te eten [zie ook 5.26]. (7) Als men er wel toe in staat is, maar niet bereid is zijn eigen moeder en vader te onderhouden, de ouderen, zijn kuise echtgenote, zijn nog jonge kind, zijn geestelijk leraar, een [op jou aangewezen] brahmaan of wie er ook maar zijn toevlucht bij je zoekt, is men dood ondanks dat men ademt [zie B.G. 11: 33]. (8) Vanwege Kaṁsa die altijd Onze geest verstoorde, waren Wij tweeën aldus niet bij machte u te eren en hebben We Onze [jeugd]jaren doorgebracht zonder voor u iets te kunnen betekenen. (9) Alstublieft, o vader en moeder, neem het Ons niet kwalijk dat Wij, beheerst door anderen, u van Onze kant niet van dienst konden zijn en dat de hardvochtige [Kaṁsa] u daardoor zoveel pijn kon bezorgen.'

(10) Śrī Śuka zei: 'Alzo bevangen door illusie vanwege de woorden afkomstig van Hem, de Heer en Ziel van het Universum die middels Zijn *māyā* verscheen als een menselijk wezen, tilden ze Hen op hun schoten om de vreugde te kunnen ervaren Ze te omhelzen. (11) Gebonden met het touw van genegenheid plengden ze een stroom tranen en konden ze, overmand verstikt door tranen, geen woord meer uitbrengen, o Koning. (12) De Allerhoogste Heer, de zoon van Devakī, die aldus Zijn ouders op hun gemak stelde, stelde toen Zijn grootvader Ugrasena aan als de Koning van de Yadu's. (13) Hij zei tegen hem: 'Alstublieft, o grote Koning, neem met Ons als uw onderdanen de

verantwoordelijkheid op u, omdat, vanwege de vloek van Yayāti [zie 9.18: 42], men geboren als een Yadu niet op de troon behoort te zitten. (14) Als Ik er ben als een dienaar om u te dienen, zullen de halfgoden en zo meer, zich voor u buigen om u de eer te bewijzen. En wat mag je dan verwachten van de andere bestuurders van de mensen?'

(15-16) Al Zijn naaste verwanten en andere relaties, de Yadu's, Vṛṣṇi's, Andhaka's, Madhu's, Dāśārha's, Kukura's en andere clans die, verstoord in hun angst voor Kaṁsa, in alle richtingen waren weggevlucht, werden geëerd en getroost, omdat te moeten leven in vreemde omgevingen zorgelijke mensen van ze gemaakt had. Hij, de Maker van het Universum, bracht ze weer terug naar hun huizen en stelde ze tevreden met kostbare geschenken. (17-18) Beschermd door de armen van Kṛṣṇa en Saṅkarṣaṇa genoten ze in hun huizen de volkomen vervulling van hun wensen omdat, nu ze dag na dag het liefdevolle, altijd opgewekte, mooie lotusgezicht van Mukunda met de genadige, glimlachende blikken konden zien, met Kṛṣṇa en Balarāma een einde was gekomen aan de koorts [van het materieel bestaan]. (19) Zelfs de ouden van dagen waren jeugdig en vol van kracht en vitaliteit, nu ze daar [in Mathurā] via hun ogen telkens weer de nectar van Mukunda's lotusgezicht in zich op konden nemen. (20) Vervolgens benaderden de Allerhoogste Heer, de zoon van Devakī, en Saṅkarṣaṇa Nanda, o grote Koning. Ze omhelsden hem en zeiden: (21) 'O vader, met de grote genegenheid en het geknuffel van jullie twee, hebben jullie Ons op grootse wijze gekoesterd. Het is werkelijk zo dat de liefde van de ouders voor hun kinderen die van de liefde die ze voor elkaar hebben overtreft. (22) Zij zijn vader en moeder die, als waren het hun eigen zoons, de kinderen te eten geven die in de steek werden gelaten door verwanten niet in staat ze te onderhouden en beschermen. (23) Keer alstublieft samen terug naar Vraja, beste vader, Wij zullen jullie, verwanten gefrustreerd in jullie liefde, komen opzoeken, nadat We onze vrienden [hier] gelukkig gemaakt hebben.' (24) De Allerhoogste Heer, de Onfeilbare, die aldus Nanda en de andere mensen van Vraja gerust stelde, vereerde ze toen respectvol met kleding, sieraden en potten en dergelijke.'

(25) Aldus toegesproken, omhelsde Nanda Ze overmand door emoties met tranen in zijn ogen, en ging hij samen met de gopa's naar Vraja. (26) De zoon van Śūrasena [Vasudeva], o Koning, liet toen een priester en brahmanen zoals het hoorde de tweedegeboorte-initiatie van zijn zoons uitvoeren. (27) Hij schonk hen in eerbied, ter vergoeding, geheel opgetuigde koeien met gouden kettingen en versieringen, compleet met kalveren en linnen strikken. (28) Grootmoedig, schonk hij hen in liefdadigheid de koeien die waren

weggestolen door Kaṁsa, dezelfde koeien die hij in de geest al had weggeschonken de dag dat Kṛṣṇa en Rāma werden geboren [zie 3.10: 11-12]. (29) Na initiatie in de status van het tweemaal geboren zijn, legden Zij die van de juiste geloften waren, de gelofte van het celibaat af [om een student te zijn] bij Garga, de leermeester van de Yadu's [zie ook de *gāyatrī* en *brahmacārya*]. (30-31) De Heren van het Universum die de oorsprong zijn van iedere vorm van kennis, verhulden in hun menselijke activiteiten de perfectie van hun alwetendheid die niet berust op enige kennis van buitenaf. Ze verlangden het toen [niettemin] om te verblijven in de school van de *guru* en benaderden Sāndīpani, geboren in Kāsī [Benares], die zich ophield in de stad Avantī [Ujjain]. (32) Hij die zo [het gezelschap van] die zelfbeheerste zielen verwierf, werd door Hen gerespecteerd als was hij de Heer zelf. Daarmee vormden Ze in Hun toewijding een onberispelijk voorbeeld van dienstbaarheid aan de leraar. (33) Die beste van de tweemaal geborenen, tevreden over Hun zuivere liefde en onderworpen handelen, onderrichtte Hen als Hun goeroe in de Veda's met inbegrip van hun aanhangende geschriften en filosofische verhandelingen [de Upaniṣads], [**] (34) de Dhanur-veda [militaire wetenschap, boogschieten] met inbegrip van al haar geheimen [de mantra's], het dharma [de menselijke gedragscodes, de wetten], de *nyāya* [de methoden van de logica], alsook de *ānvīkṣikīm* [de kennis van het filosofisch debat ofwel de *tarka*] en de zes aspecten van de *rāja-nītim* [de politieke wetenschap, zie ***]. (35-36) Als de besten van alle eersteklas personen en als de uitdragers van alle kennis, maakten Zij, o heerser van de mensen, eenpuntig in hun concentratie, door het enkel maar één keer te horen, zich het geheel van de vierenzestig kunsten volledig eigen in evenzovele dagen en nachten [*4], en stelden Ze Hun leermeester tevreden, o Koning, door hem een vergoeding te bieden [*gurudakṣinā*]. (37) O Koning, indachtig de verbazingwekkende grootheid van Hun bovenmenselijke intelligentie, kwam de brahmaan, na met zijn vrouw te hebben overlegd, tot het verzoek om zijn kind weer te mogen zien dat was omgekomen in de oceaan te Prabhāsa [zie ook 1.15: 49, 3.1: 20, 3.3: 25]. (38) 'Zo zij het' zeiden de twee grote krijgsheren van een onbegrensd vermogen, en klommen toen in een wagen om zich naar Prabhāsa te begeven. Daar aangekomen liepen Ze naar de kust om er even te gaan zitten. De [god van de] oceaan herkende Hen en bracht Hen een eerbewijs [vergelijk 9.10: 13]. (39) De Opperheer zei tegen hem: 'Breng Ons meteen de zoon van Onze goeroe, een jonge jongen die u hier met een machtige golf hebt gegrepen.'

(40) **D**e persoon van de oceaan zei: 'Het was niet ik die hem heeft meegenomen, o Heer, het was een machtige Daitya genaamd

Pañcajana, o Kṛṣṇa, een demon die zich door het water beweegt in de gedaante van een schelp. (41) Hij, die zich hier ophoudt, is degene die hem heeft ontvoerd.' Toen Hij dat hoorde, ging de Meester snel het water in en doodde Hij hem, maar de jongen trof Hij niet in zijn maag aan. (42-44) Hij pakte de schelphoorn die was gegroeid als onderdeel van de demon, keerde terug naar de wagen en ging toen naar de geliefde stad van Yamarāja [de heer van de dood] die bekend staat als Samyamanī [*5]. [Daar aankomend] samen met de Heer die een ploeg als wapen heeft [Balarāma], blies Janārdana luid op Zijn schelphoorn [zie ook B.G. 1: 15] zodat Yamarāja, hij die de levende wezens beperkingen oplegt, het geluid kon horen. Overlopend van toewijding bewees Yamarāja Hen uitgebreid de eer en zei hij nederig zich verbuigend voor Kṛṣṇa, die zich in ieders hart ophoudt: 'Waarmee kan ik Jullie twee van dienst zijn, o Viṣṇu die, als Uw spel, bent verschenen in de gedaante van [twee] menselijke wezens?'

(45) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Breng Mij alstublieft de zoon van Mijn goeroe die hier naartoe werd gebracht vanwege zijn karmische gebondenheid, o grote Koning. Het is Mijn gebod dat voorrang moet worden verleend.'

(46) '**H**et zij zo', zei hij, en kwam toen naar voren met de zoon van de leermeester. De Besten van de Yadu's gaven hem terug aan Hun goeroe tegen wie Ze toen zeiden: 'Doe nog een wens alstublieft.'

(47) **D**e achtenswaardige goeroe zei: 'Mijn Jongens, ik ben helemaal tevreden met de vergoeding voor de goeroe die Jullie beiden hebben geboden. Wat kan een geestelijk leraar nog meer verlangen van personen als Jullie? (48) AlstJeblieft ga naar huis, o helden, moge Jullie faam [de hele wereld] zuiveren en mogen de mantra's [Jullie verschijningsvorm en verrukking] steeds weer nieuw zijn in dit leven en in het leven hierna [zie ook 13: 2]!'

(49) **A**ldus vertrokken met instemming van Hun goeroe, bereikten Ze Hun stad op Hun wagen, die zo snel was als de wind en zo donderde als een wolk. (50) Al de burgers die Balarāma en Janārdana zo vele dagen niet meer gezien hadden, waren blij Hen weer terug te zien, alsof ze een verloren gegane schat weer hadden teruggevonden.'

*: Śrīla Viśvanātha Cakravartī geeft aan: 'De *kaumāra*-fase duurt tot het vijfde levensjaar, *pauganḍa* tot aan het tiende jaar en *kaiśora* tot het vijftiende jaar. Van dan af aan staat men bekend als een

yauvana.' Naar deze uitspraak eindigt de *kaiśora* periode op het vijftiende jaar. Kṛṣṇa was nog maar elf jaar oud toen hij Kaṁsa doodde, indachtig Uddhava's woorden: *ekādaśa-samās tatra gūdhārcih sa-balo 'vasat*. 'Als een bedekte vlam, bleef Heer Kṛṣṇa daar incognito met Balarāma voor de duur van elf jaar' (S.B. 3.2: 26). De drie jaren en vier maanden dat Heer Kṛṣṇa in Mahāvana verbleef stonden gelijk aan vijf jaren van een gewoon kind, en aldus rondde Hij Zijn *kaumāra* fase van de kindertijd af. De periode van toen af tot aan de leeftijd van zes jaar en acht maanden, gedurende welke Hij leefde in Vṛndāvana, vormt Zijn *pauganḍa* stadium. En de periode van de leeftijd van zes jaar en acht maanden tot in Zijn tiende jaar, de tijd waarin Hij in Nandīśvara [Nandagrāma] leefde, vormt Zijn *kaiśora* stadium. Toen, op de leeftijd van tien jaar en zeven maanden, op de elfde dag van de maan van de donkere maandhelft van de maand Caitra, ging Hij naar Mathurā, en op de veertiende dag daarna doodde Hij Kaṁsa. Aldus volbracht Hij Zijn *kaiśora* periode op tienjarige leeftijd, en blijft Hij voor eeuwig van die leeftijd. In andere woorden, moeten we begrijpen dat van dit punt af aan de Heer voor altijd een *kiśora* blijft.'

**: Dezen zijn de z.g. *aṅga's* en Upaniṣads. De zes *aṅga's* zijn: *śikśa* (uitspraak), *chanda*, (klemtoon, metrum, ritme), *vyākarana* (grammatica), *jyotiṣa* (astronomie), *kalpa* (inhoud en regels van de rituelen) en *nirukta* (herleiden van termen).

***: De zes aspecten van de politieke wetenschap zijn: (1) *sandhi*, vrede sluiten; (2) *vigraha*, oorlog voeren; (3) *yāna*, marcheren of op expeditie gaan; (4) *āsana*, recht zitten ofwel een kampement opzetten; (5) *dvaidha*, het verdelen van de krachten of het scheiden van vriend en vijand; en (6) *saṁśaya*, afhangen van geallieerden of het zoeken van de bescherming van een machtiger heerser.

*4: De Heren leerden: (1) *gītam*, zingen; (2) *vādyam*, muziekinstrumenten bespelen; (3) *nṛtyam*, dansen; (4) *nāṭyam*, toneelspelen; (5) *ālekhyam*, schilderen; (6) *viśeṣaka-cchedyam*, het gezicht en het lichaam beschilderen met gekleurde zalven en cosmetica; (7) *taṇḍula-kusuma-bali-vikārāḥ*, het maken van goedgunstige tekeningen op de vloer met rijst en bloemen; (8) *puṣpāstaraṇam*, het maken van een bloembed; (9) *daśana-vasanānga-rāgāḥ*, het kleuren van de tanden, de kleren en de ledematen; (10) *mani-bhūmikā-karma*, de vloer inleggen met edelstenen; (11) *śayyā-racanam*, een bed opmaken; (12) *udaka-vādyam*, met waterpotten muziek maken; (13) *udaka-ghātaḥ*, met water spetteren; (14) *citra-yogāḥ*, kleuren mengen; (15) *mālya-grathana-vikalpāḥ*, boeketten maken; (16) *śekharāpīḍa-yojanam*,

een helm op het hoofd zetten; (17) *nepathya-yogāḥ*, zich aankleden ter voorbereiding; (18) *Karṇa-patra-bhangāḥ*, de oorlel versieren; (19) *sugandha-yuktiḥ*, geurstoffen aanbrengen; (20) *bhūṣana-yojanam*, met juwelen behangen; (21) *aindrajālam*, goochelen; (22) *kaucumāra-yogaḥ*, zich vermommen; (23) *hasta-lāghavam*, vingervlugheid; (24) *citra-śākāpūpa-bhakṣya-vikāra-kriyaḥ*, het klaarmaken van allerhande salades brood, cake en ander smakelijk voedsel; (25) *pānaka-rasa-rāgāsava-yojanam*, het klaarmaken en kleuren van smakelijke dranken; (26) *sūcī-vāya-karma*, naaldwerk en weven; (27) *sūtra-krīdā*, het maken van en spelen met poppenkastpoppen; (28) *vīṇā-damarukavādyāni*, op een luit spelen en een kleine X-vormige trommel; (29) *prahelikā*, het maken en oplossen van raadsels; (29a) *pratimālā*, verzen of gedichten vers voor vers reciteren en voordragen bij wijze van geheugenproef of vaardigheid; (30) *durvacaka-yogāḥ*, het doen van uitspraken die voor een ander moeilijk te beantwoorden zijn; (31) *pustaka-vācanam*, voordragen van boeken; en (32) *nāthikākhyāyikā-darśanam*, kleine toneelstukken opzetten en verhalen schrijven. (33) *kāvya-samasyā-pūranam*, raadselachtige verzen oplossen; (34) *paṭṭikā-vetra-bāṇa-vikalpāḥ*, het maken van een boog met een stuk stof en een stok; (35) *tarku-karma*, spinnen met een spinnewiel; (36) *takṣanam*, woning inrichten; (37) *vāstu-vidyā*, huizen bouwen; (38) *raupya-ratna-parīkṣā*, zilver en juwelen op waarde schatten; (39) *dhātu-vādaḥ*, metallurgie; (40) *maṇi-raga-jñānam*, het kleuren van juwelen in verschillende tinten; (41) *ākara-jñānam*, mineralogie; (42) *vṛkṣāyur-veda-yogāḥ*, kruidengeneeskunde; (43) *meṣa-kukkuṭa-lāvaka-yuddha-vidhiḥ*, de kunst van het trainen en hanteren van rammen, hanen en kwartels om bij wijze van sport met elkaar te vechten; (44) *śuka-śārikā-pralāpanam*, kennis over hoe wijfjes en mannetjes papegaaien te leren spreken en vragen van mensen te beantwoorden; (45) *utsādanam*, het genezen van mensen met smeersels; (46) *keśa-mārjana-kauśalam*, haar knippen en kapsels maken; (47) *akṣara-muṣṭikā-kathanam*, zeggen wat er in een boek staat zonder het gezien te hebben, en raden wat erin de vuist van een ander verborgen zit; (48) *mlecchita-kutarka-vikalpāḥ*, navertellen van verhalen van barbaren uit den vreemde; (49) *deśa-bhāṣā-jñānam*, kennis van provinciaalse dialecten; (50) *puṣpa-śakaṭikā-nirmiti-jñānam*, kennis over hoe feestkarren te maken met bloemen; (51) *yantra-mātṛkā*, samenstellen van magische vierkanten, waarbij de nummers naar boven en beneden op hetzelfde getal uitkomen; (52) *dhāraṇa-mātṛkā*, het gebruik van amuletten; (53) *samvācyam*, conversatie; (54) *mānasī-kāvya-kriyā*, in gedachten gedichten maken; (55) *kriyā-vikalpāḥ*, een literair meesterwerk bedenken of een geneesmethode; (56) *chalitaka-yogāḥ*, het bouwen van

schrijnen; (57) *abhidhāna-koṣa-cchando-jñānam*, kennis van woordenlijsten en dichtvormen; (58) *vastra-gopanam*, een stuk stof er laten uitzien alsof het een andere kwaliteit heeft; (59) *dyūta-viśeṣam*, kennis van de verschillende vormen van gokken; (60) *ākarṣa-krīda*, dobbelen; (61) *bālaka-krīḍanakam*, spelen met speelgoed; (62) *vaināyikī vidyā*, doen van bezweringen; (63) *vaijayikī vidyā*, de overwinning behalen; en (64) *vaitālikī vidyā*, de leraar met muziek wekken bij het ochtendgloren [zie ook het Kṛṣṇaboek Hoofdstuk 45].

*5: *Samyama* betekent, zelfbeheersing, inperking, de zaken bijeen houden, het integreren van de concentratie [*dhāranā*], de meditatie [*dhyāna*] en de verzonkenheid [*samādhi*] in de yoga.

Hoofdstuk 46

Uddhava Brengt de Nacht in Gokula door Pratend met Nanda

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'De beste raadgever van de Vṛṣṇi's was Kṛṣṇa's geliefde vriend Uddhava [zie ook 3.2], een directe leerling van Bṛhaspati en een man van de hoogste intelligentie. (2) Op een dag greep de Allerhoogste Heer Hari, die het leed wegneemt van de overgegeven zielen, zijn hand vast en sprak Hij tot hem, Zijn meest geliefde en trouwste toegewijde. (3) 'Alsjeblieft Uddhava, o zachtaardige ziel, ga, voor het genoegen van Mijn ouders, naar Vraja en bevrijd de *gopī's,* middels Mijn boodschap, van hun innerlijke pijn van Mij gescheiden te zijn. (4) Met hun geesten op Mij gevestigd, hebben ze, verzonken in Mij, Mij tot hun levensdoel gemaakt en afgezien van al hun materiële banden [met hun echtgenoot, thuis en kinderen, zie 29: 4]. Met begrip voor hen die te Mijnentwille deze wereld en haar morele verplichtingen achter zich hebben gelaten, onderhoud Ik hen die enkel Mij als hun geliefde en meest beminde Zelf hebben. (5) Mijn beste, als de vrouwen van Gokula aan Mij terugdenken, hun gekoesterde voorwerp van de liefde zo ver van hen vandaan, verliezen ze overweldigd door de zorg van hun gescheidenheid, hun verstand [zie ook B.G. 2: 62-64]. (6) Met Mijn beloften weer terug te keren, houden de koeherdersvrouwen die Mij volledig toegewijd zijn, het met grote moeite uit en houden ze hun levens op een of andere manier enigszins gaande.'

(7) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat Hij dat gezegd had, o Koning, aanvaardde Uddhava vol van respect de boodschap van zijn Handhaver, klom hij in zijn wagen, en vertrok hij naar het koeherdersdorp van Nanda. (8) Op het moment dat de zon aan het ondergaan was bereikte de gelukkige ziel Nanda's weidegronden, alwaar hij onopgemerkt passeerde vanwege het stof van de hoeven van de dieren die thuis kwamen. (9-13) Met de geluiden van de stieren die bronstig elkaar om de vruchtbare koeien bestreden, met de koeien die met volle uiers achter hun kalveren aanzaten, met de sier van witte kalfjes die her en der ronddartelden en met het melken en de luide klanken van de fluiten, waren de fijntjes gesierde *gopī's* en *gopa's*, goedgunstig zingend over de daden van Balarāma en Kṛṣṇa, schitterend om te zien. Het was allemaal hoogst aantrekkelijk met de huizen van de *gopa's* vol van de wierook, lampen en bloemenslingers voor het eerbetoon voor het vuur, de zon, de gasten, de koeien, de brahmanen, de voorvaderen en de goden [zie ook 24: 25]. Het bos, overal eromheen bloeiend, weerklonk van de zwermen bijen, de zangvogels, de kāraṇḍava-eenden en de zwanen die zich verzamelden rond de

lotusbedden die het geheel opluisterden. (14) Nadat hij daar was aangekomen benaderde Nanda de geliefde volgeling van Kṛṣṇa en omhelsde hij hem, er gelukkig mee om, met Heer Vāsudeva in gedachten, zijn respect te betonen. (15) Hij zette hem de fijnste spijzen voor, liet hem toen plaatsnemen op een comfortabele sofa om van zijn vermoeidheid te bekomen en liet zijn voeten masseren en zo meer. Toen vroeg hij: (16) 'O beste en hoogst gelukkige man, gaat het goed met de zoon van Śūra [Vasudeva] die zijn weldoeners zo toegewijd is, nu hij is vrijgekomen en werd herenigd met zijn kinderen? (17) Wat een geluk dat die kwaaie Kaṁsa, die voortdurend de immer rechtschapen en deugdzame Yadu's haatte, samen met zijn volgelingen ter dood is gebracht vanwege zijn zonden! (18) Denkt Kṛṣṇa nog aan ons, Zijn moeder, Zijn weldoeners en vrienden, de *gopa's* van Vraja van wie Hij de meester is, de koeien, het bos Vṛndāvana en de berg? (19) Komt Govinda nog een keer terug om Zijn verwanten te ontmoeten, zodat we een blik kunnen werpen op Zijn gelaat, Zijn prachtige neus, Zijn vriendelijke glimlach en Zijn ogen? (20) Kṛṣṇa, die zo heel grote Ziel, beschermde ons tegen onoverkomelijke doodsbedreigingen als een bosbrand, de wind en de regen, alsook tegen een stier en een serpent. (21) De herinnering aan Kṛṣṇa's heldendaden, speelse zijdelingse blikken, glimlachen en woorden, mijn beste, deed ons allen onze materiële zorgen vergeten. (22) In Hem vind de geest van hen die de locaties zien waar Hij speelde, de rivieren, de heuvels en de verschillende delen van het woud die door Zijn voet[afdrukk]en werden opgesierd, zijn volledige verzonkenheid. (23) Ik denk dat Kṛṣṇa en Rāma die op deze planeet arriveerden voor een grote en heilige zaak van de goden, zoals beaamd door Garga [zie 8: 12], van al de halfgoden de twee meest hoogstaande zielen zijn. (24) Kaṁsa, die zo sterk was als tienduizend olifanten, de worstelaars, en de koning van de olifanten, werden immers op speelse wijze door Hen beiden gedood, zo makkelijk als dieren door koning leeuw. (25) Een massieve boog van wel drie *tāla's* [boomlengten] lang werd door Hem, zo koninklijk als een olifant, gebroken als was het een stokje, en voor de duur van zeven dagen hield Hij met één hand een berg omhoog! (26) Pralamba, Dhenuka, Ariṣṭa, Tṛṇāvarta, Baka en andere demonen die zowel Sura als Asura de baas waren, werden door Hen hier met gemak gedood.'

(27) **Ś**rī Śuka zei: 'Nanda die aldus volledig verzonken in Kṛṣṇa zich keer op keer Hem herinnerde, raakte uiterst van streek en viel toen stil, overweldigd door de kracht van de liefde. (28) Ook Moeder Yaśodā, die de beschrijvingen aanhoorde van de activiteiten van haar zoon, liet in haar liefde met haar borsten vochtig haar tranen de vrije loop. (29) Toen Uddhava hen twee in hun liefde voor de Allerhoogste

Heer, in deze toestand van opperste aantrekking zag, sprak hij, vol van vreugde, tot Nanda. (30) Śrī Uddhava zei: 'O respectvolle zielen, met het hebben ontwikkeld van een mentaliteit als deze voor Nārāyaṇa die de geestelijk leraar is van iedereen, zijn jullie twee zonder twijfel de meest lovenswaardige van alle belichaamde wezens op de planeet. (31) Mukunda en Balarāma vormen samen het zaad en de baarmoeder van het universum. Ze zijn het Oorspronkelijke Mannelijk Beginsel [*puruṣa*] en Zijn Creatieve Oervermogen [*pradhāna*], die voor Hun kennis en beheersing worden gevolgd door de verwarde levende wezens. (32-33) De persoon die, als hij afscheid neemt van zijn leven, slechts een ogenblik zijn onzuivere geest laat opgaan [in Hem], maakt op dat moment terstond een einde aan al de sporen van zijn karma en bevindt zich dan op weg naar de hoogste bestemming in een geestelijke gedaante met de luister van de zon. Met jullie goede zielen die Hem, Nārāyaṇa, de grote Ziel en Oorzaak van Al het Bestaande, de zuiverste en meest buitengewone liefde geven, wat voor andere goede daden zouden er dan nog voor jullie te volbrengen zijn? (34) Acyuta, [als] de Opperheer, de Meester en Beschermer van de Toegewijden, zal spoedig Zijn ouders tevreden stellen en terugkeren naar Vraja. (35) Nu Hij Kaṁsa, de vijand van alle Yadu's, heeft gedood in het worstelperk, zal Kṛṣṇa Zijn belofte nakomen dat Hij weer terug zal keren. (36) Alstublieft laat de moed niet zakken, o hoogst fortuinlijke zielen, jullie zullen Kṛṣṇa in de nabije toekomst terugzien. Hij is aanwezig in de harten van alle levende wezens zoals vuur dat is in brandhout. (37) Niemand is Hem dierbaar of niet dierbaar, noch beschouwt Hij, die vrij van valse trots is, wie dan ook als superieur of inferieur. Hij acht een ieder in gelijke mate [vergelijk de Śrī Śrī Śikṣāṣṭaka en B.G. 9: 29]. (38) Voor Hem is er geen vader en moeder, geen echtgenote, geen kinderen enzovoorts. Niemand is Zijn verwant, noch is iemand Hem vreemd en ook is er met Hem geen sprake van een [materieel] lichaam of een geboorte [vergelijk B.G. 10: 3]. (39) Voor Hem bestaat er geen karma in deze wereld om te moeten verschijnen in moederschoten die zuiver, onzuiver of een mengvorm zijn. Niettemin verschijnt Hij voor Zijn spel [en vermaak] ter verlossing van Zijn deugdzame toegewijden [zie B.G. 3: 22; 4: 7; 13: 22]. (40) Hoewel Hij transcendentaal is aan de geaardheden genaamd de goedheid, de hartstocht en de onwetendheid, aanvaardt Hij het om het spel met de geaardheden te spelen. Aldus is Hij, de Ongeborene, van schepping, handhaving en vernietiging. (41) Net zoals de grond lijkt rond te draaien als men zelf ronddraait, schijnt het een persoon toe die denkt het lichaam te zijn, dat hij zelf de doener is, terwijl het de geest is die bezig is [*, vergelijk B.G. 3: 27]. (42) Hij is niet alleen de zoon van jullie twee, Hij is de Allerhoogste Heer Hari, de Heer en Meester die de Zoon, de Ziel, de Vader en de Moeder is van iedereen.

(43) Alles wat men ziet of hoort, wat zich in het heden, het verleden of in de toekomst bevindt, wat onbeweeglijk is, zich rondbeweegt, groot is of klein is, kan absoluut niet worden beschouwd als iets dat losstaat van Acyuta. Hij, de Superziel, vormt de werkelijkheid en het welzijn van alles en allen.'

(44) **T**erwijl Nanda en Kṛṣṇa's boodschapper zich aldus onderhielden, liep de nacht ten einde, o Koning, en ontstaken de *gopī's* die waren opgestaan, de lampen in huis voor de eredienst en begonnen ze de boter de karnen. (45) De vrouwen die met draaiende heupen en meebewegende borsten aan de touwen trokken, straalden daarbij in het lamplicht, met de rijen armbanden om hun armen, met hun juwelen en met hun gezichten rood van de *kuṅkum* opgloeiend bij hun oorhangers en halssnoeren. (46) Al het ongunstige werd in iedere richting verdreven met het luide zingen van de lotusogige vrouwen van Vraja wiens klanken de lucht vulden, zich vermengend met de geluiden van het boter karnen. (47) Toen de almachtige zon opkwam, zagen de inwoners van Gokula de gouden wagen bij Nanda voor de deur staan en vroegen ze zich af: 'Wiens wagen is dit? (48) Misschien is Akrūra gekomen, die knecht van Kaṁsa's verlangens die onze lotusogige Kṛṣṇa naar de stad Mathurā heeft gebracht. (49) Zou hij, met zijn meester tevreden, dan nu hier zijn om met ons de begrafenisriten uit te voeren?' Terwijl de vrouwen zich aldus uitlieten, kwam Uddhava eraan die klaar was met zijn ochtendroutines.'

*: Śrīla Viśvanātha Cakravartī biedt een soortgelijk idee: Hoewel ons geluk en leed worden veroorzaakt door onze eigen omgang met de materiële kwaliteiten, denken we dat de Heer er de oorzaak van is.

Hoofdstuk 47

De Gopī Onthult haar Emoties: Het Lied van de Bij

(1-2) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen de vrouwen van Vraja hem zagen, de dienaar van Kṛṣṇa, met zijn lange armen, met zijn lotusogen, in een geel gewaad en met een lotusslinger om, met zijn stralende lotusgezicht en gepolijste oorhangers, vroegen ze zich nogal verbluft af waar die knappe, jeugdige verschijning vandaan was gekomen en bij wie hij dan wel niet hoorde, hij die kleren als die van Kṛṣṇa aan had en ook zo was opgesierd. Zo pratend dromden zich allen benieuwd om hem heen die de bescherming genoot van de lotusvoeten van Uttamaśloka ['de Heer Geprezen in de Geschriften']. (3) Met gepast respect nederig voor hem buigend en verlegen glimlachend met hun blikken, lieve woorden en dat alles, vroegen ze het hem, nadat ze eerst hem apart hadden genomen en een zitplaats hadden geboden, want ze hadden begrepen dat hij een boodschapper was van de Echtgenoot van de Godin van het Fortuin. (4) 'We weten dat u naar hier gekomen bent als de persoonlijke metgezel van de leider van de Yadu's die, als uw Meester, u hierheen gestuurd heeft om Zijn ouders een genoegen te doen. (5) We zouden echt niet weten waarom Hij anders aandacht zou schenken aan dit koeiengebied. Zelfs voor een wijze zijn de banden van genegenheid voor iemands verwanten nog moeilijk te verzaken. (6) De belangstelling die men uit eigenbelang toont voor anderen bewijst zich als vriendschap voor zolang het duurt. Het is een pretentie zoveel waard als de interesse die bijen tonen voor bloemen of die mannen tonen voor vrouwen. (7) Publieke vrouwen keren zich af van een berooid man, burgers wijzen een incompetente koning af, afgestudeerden verlaten hun leraar, en priesters vertrekken nadat ze schadeloos zijn gesteld [door de aanwezigen]. (8) Vogels verlaten een boom die zijn vruchten kwijt is en gasten het huis waar ze aten. Dieren vertrekken uit het bos dat afbrandde en zo verlaat de minnaar ook de vrouw waarmee hij omgang genoot.'

(9-10) **N**u Uddhava, de boodschapper van Kṛṣṇa naar hen toe was gekomen, zetten de *gopī's,* die aldus met hun praten, hun lichamen en hun geesten gericht waren op Kṛṣṇa, hun wereldse zorgen van zich af. Zonder schroom zongen en huilden ze in het zich constant herinneren van wat hun Lieveling allemaal in Zijn kinder- en jeugdjaren had gedaan. (11) Een *gopī* [aangemerkt als Rādhā, zie ook *] die een honingbij zag tijdens haar mediteren op de omgang met Kṛṣṇa, stelde zich die voor als een boodschapper gestuurd door haar Geliefde en sprak als volgt. (12) Ze zei: 'O honingbij, jij vriend van een bedrieger, raak mijn voeten niet aan met je haartjes waaraan de *kuṅkum* nog

kleeft van Zijn bloemenslinger, het poeder dat afkomstig is van de borsten van een rivaliserende minnares. Iemand die een boodschapper als jij eropuit stuurt wordt niet hoog geacht in de vergadering van de Yadu's. Laat de Heer van Madhu [in plaats daarvan Zelf] van genade zijn voor de vrouwen [*prajalpa* **]! (13) Eén keer liet Hij ons drinken van de nectar van Zijn verstandsverbijsterende lippen en toen verliet Hij ons opeens alsof we maar wat bloemetjes zijn. Ik vraag me af waarom de godin van het geluk [Padmā] Zijn lotusvoeten dient zoals jij dat doet [o bij]. Dat is zeker omdat ze, helaas, van haar verstand werd beroofd door Kṛṣṇa's praatjes [*parijalpa* ***]! (14) O meneertje zespoot, beste bij, waarom zing je zo druk voor ons over de Meester van de Yadu's, voor ons die de oude vriendinnen van deze Vriend van Vijaya [Arjuna] zijn en die hun thuis achter zich lieten? Zijn wederwaardigheden kan je maar beter bezingen voor Zijn [nieuwe] vriendinnen, van wie Hij [nu] de pijn in hun borsten heeft weggenomen. Zijn liefjes zullen je het soelaas bieden dat je zoekt [*vijalpa* *4]. (15) Welke vrouwen in de hemel, op aarde of lager zouden nu niet klaar staan voor Hem die, zo onbereikbaar, je kan misleiden met Zijn charmante glimlachen en Zijn wenkbrauwbogen? Als de echtgenote van de Fortuinlijke van aanbidding is in het stof van Zijn voeten, wat is dan nog onze waarde? Gelukkig is er voor hen die zich er slecht bij voelen de geluidsklank 'Uttamaśloka' [om te chanten, *ujjalpa* *5]. (16) Hou je koppetje weg van mijn voet! Ik ken je wel, jij expert die als een boodschapper van Mukunda de diplomatie van de vleierij leerde! Waarom zou ik me met Hem verzoenen die ons zo ondankbaar heeft verlaten, wij die ter wille van Hem in dit leven hun kinderen, echtgenoten, en al het overige hebben opgegeven [*sañjalpa* *6]? (17) Tegen alle regels in schoot Hij [als Rāma, zie 9.10 & 11] zo wreed als een jager de koning van de apen neer [Vālī], liet Hij zich inpalmen door een vrouw [Sītā], verminkte Hij een door lust geplaagde vrouw [Śūrpanakhā, de zuster van Rāvana] en bond Hij, na Zijn eerbewijzen te hebben genoten [als Vāmana], Bali vast als was hij een kraai [zie 8.21]. Daarom, geen vriendschappelijkheid meer met die Zwarte Knaap die je onmogelijk op kan geven als je maar door blijft praten over Zijn verhalen [*avajalpa* *7]. (18) Die oren raken bevrijd van alle zonde, die slechts maar een enkele keer een druppel genoten van de nectar van het spel en vermaak dat Hij voortdurend aan de dag legde. Zo iemand raakt geheel verlost van de dualiteit waardoor er terstond een einde komt aan ieder [persoonlijk, materieel] plichtsbesef. Om die reden zijn vele mensen hier [in Vṛndāvana], met het daarmee afwijzen van hun armzalige huisjes en families, er ellendig aan toe en houden ze er, net als vogels, het levensonderhoud op na van het bedelen [*abhijalpa* *8]. (19) Wij, die Zijn misleidende woorden voor waar houden, hebben, als de dwaze wijfjes van het

zwarte hert die vertrouwen stellen in de lokroep van de jager, bij herhaling deze scherpe pijn van de lust ervaren die werd teweeggebracht door de aanraking van Zijn vingernagels. O boodschapper, ik smeek je, heb het ergens anders over [*ājalpa* *9]! (20) O lief vriendje, ben je door mijn Geliefde weer hierheen teruggestuurd? Alsjeblieft vraag me wat je wilt, je verdient alle achting, mijn beste. Waarom wek je hier in ons deze [liefdes]gevoelens voor Hem op die zo onmogelijk op te geven zijn? Want is, o aardig beestje, Zijn metgezellin, de godin van het geluk Śrī, niet altijd bij Hem aanwezig op Zijn borst [*pratijalpa* *10]? (21) Wat jammer dat de zoon van Nanda zich nu in Mathurā ophoudt! Denkt Hij af en toe nog wel eens aan de zaken van Zijn vaders huishouden, Zijn vrienden en de koeherdersjongens, o grote ziel? Of heeft Hij het anders in Zijn gesprekken nog over ons, Zijn dienstmaagden? Wanneer zal Hij Zijn naar aguru ruikende hand op onze hoofden leggen [*sujalpa* *11]?'

(22) **Ś**rī Śuka zei: 'Uddhava, die hoorde hoezeer de koeherdersmeisjes ernaar verlangden om Kṛṣṇa te zien, sprak om ze tot vrede te bewegen toen over de boodschap van hun Lieveling. (23) Śrī Uddhava zei: 'Jullie hebben je geesten gewijd aan de Allerhoogste Heer Vāsudeva en zijn zo voor alle mensen vererenswaardig omdat jullie, o goede zielen, daarmee aan jullie levensdoel hebben beantwoord [van het gestalte geven aan de emoties van het omgaan met Hem]. (24) Door schenkingen te doen, zich aan geloften te houden [van armoe, celibaat en vasten], offers te brengen, het bidsnoer te hanteren [*japa*], door studie en door je naar binnen te keren, je te concentreren en te mediteren, en ook door allerlei andere goedgunstige praktijken [zie ook *yama, niyama, vidhi* en *bhāgavata dharma*], brengt men bhakti, toegewijde dienst aan Kṛṣṇa, tot stand. (25) De onovertroffen [standaard van] toewijding voor de Allerhoogste Heer Uttamaśloka, die door jullie goede zielen gelukkigerwijze werd gerealiseerd, is zelfs voor de wijzen moeilijk te bereiken. (26) Tot jullie geluk kozen jullie ervoor om jullie zonen, echtgenoten, materiële gemakken, verwanten en huizen achter te laten ter wille van die superieure, mannelijke persoonlijkheid genaamd Kṛṣṇa. (27) Met de welgemeende liefde die jullie beheerste in jullie gescheidenheid van Adhokṣaja [de Bovenzinnelijke Heer], o glorieuze dames, hebben jullie mij [de Heer en iedereen] een grote dienst bewezen. (28) Alsjeblieft, goede dames, luister naar het bericht dat ik ter wille van jullie geluk, als een trouwe dienaar van mijn Meester, van je Geliefde kom brengen.

(29) **D**e Opperheer heeft gezegd: 'Jullie vrouwen zijn feitelijk nimmer gescheiden van Mij, die er altijd is als de Ziel van Allen. Net zoals al de elementen, de ether, het vuur, de lucht, het water en de aarde deel uitmaken van alle levende wezens, ben Ik er als de eenheid van de elementen van de geest, de levensadem, de zinnen en de natuurlijke geaardheden. (30) Middels Mijzelf schep, vernietig en onderhoudt Ik Mijzelf in Mijzelf, met behulp van de macht van Mijn begoochelend vermogen dat bestaat uit de materiële elementen, de zinnen en de natuurlijke geaardheden. (31) De ziel vol van zuiver geestelijke kennis, die los van de associatie van de geaardheden afzonderlijk bestaat, wordt waargenomen [als de constante getuige] in de werking van de diepe slaap, de droomslaap en het waakbewustzijn. (32) De geest waarmee men zich bezint op de voorwerpen van de zintuigen, vormt een drogbeeld, zoals een droom een drogbeeld vormt als men wakker wordt. Waakzaam blijvend behoort men datgene onder controle te brengen wat zich via de zinnen verzamelt [in de geest, vergelijk B.G. 2: 68 en 6: 35-36]. (33) Net zoals de oceaan het eindpunt vormt voor al de rivieren, vormt dit [inzicht] de slotconclusie van al de Vedische literatuur, van al de analyse en yoga, van iedere intelligente persoon, verzaking, boete, zinsbeheersing en waarheidlievendheid [vergelijk B.G. 2: 70]. (34) Het feit dan dat Ik, voor jullie ogen zo dierbaar, Me zo ver van jullie vandaan bevindt, komt overeen met Mijn wens dat jullie geest - die onderhevig is aan aantrekking - op Mij mediteert. (35) De geest van een vrouw is meer verzonken als haar geliefde ver weg is, dan wanneer ze hem recht voor zich ziet. (36) Omdat in het voortdurend aan Mij denken jullie geesten volledig in Mij zijn opgegaan en vrij zijn van alle onrust, zullen jullie Mij spoedig bij je hebben. (37) Zij die hier in Vraja bleven terwijl Ik Me 's nachts vermaakte in het bos [zie 29: 9], en zodoende de *rāsa*dans niet meebeleefden, hadden het geluk Mij te bereiken door te denken aan Mijn luister.'

(38) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen de vrouwen van Vraja de aldus overgebrachte aanwijzingen van hun Geliefde hoorden, waren ze blij dat hun geheugen was opgefrist door het bericht en richtten ze zich vervolgens tot Uddhava. (39) De *gopī's* zeiden: 'Kaṁsa, de vijand van de Yadu's, de oorzaak van het lijden, werd gelukkig samen met zijn volgelingen gedood. Wat een zegen dat het Acyuta nu goed gaat levend bij degenen die Hem welgezind zijn en die [daarmee] alles bereikten wat ze zich maar wensten. (40) O achtenswaardige man, misschien schenkt de oudere broer van Gada [Kṛṣṇa, zie 9.24: 46] de vrouwen in de stad, die vol genegenheid Hem verlegen vereren met uitnodigende glimlachen en blikken, wel de liefde die ons toebehoort. (41) Hoe kan onze Lieveling, zo goed thuis in al de zaken van de

liefde, nu niet in de ban raken van de zinsbegoochelende gebaren en woorden van de vrouwen in de stad die, net als wij, ook constant van aanbidding zijn? (42) En..., o vrome ziel, herinnert Kṛṣṇa zich ons nog? Brengt Hij ons dorpsmeisjes ooit ter sprake als Hij vrijuit praat in het gezelschap van de vrouwen van de stad? (43) Herinnert Hij zich die nachten nog waarin Hij zich vermaakte in Vṛndāvana, die plaats zo betoverend door de lotus, de jasmijn en de maan? Hij danste toen met tinkelende enkelbelletjes daar samen met ons, Zijn geliefde vriendinnen, die vol lof waren vanwege Zijn aantrekkelijke verhalen. (44) Zal die nazaat van Daśārha terugkeren naar deze plek en met Zijn aanraking ons weer tot leven wekken, die geplaagd worden door het verdriet waar Hij Zelf aanleiding toe gaf? Zal Hij dat doen zoals Indra met zijn wolken een bos zou [doordrenken]? (45) Maar waarom zou Kṛṣṇa hierheen komen, nu dat Hij, omringd door al Zijn aanhangers, er gelukkig mee is dat Hij een koninkrijk heeft verworven, dat Hij Zijn vijanden heeft gedood en dat Hij getrouwd is met de dochters van koningen? (46) Welke taak blijft er voor ons, vrouwen van het bos of voor welke andere vrouwen ook, nu over om Hem van dienst te kunnen zijn, Hij de grote Ziel en echtgenoot van de godin van het geluk, van Wie iedere wens al in vervulling is gegaan? Hij is volkomen in Zichzelf! (47) Het grootste geluk vindt men in het niet verwachten, zo stelde zelfs de onkuise Piṅgalā dat [een courtisane, zie 11.8]. Voor ons gebrand op Kṛṣṇa die dat heel goed weten, is het niettemin erg moeilijk om geen hoop te koesteren. (48) Wie is er toe in staat de intieme gesprekken met Uttamaśloka uit zijn hoofd te zetten, Hij van wiens zijde de godin nimmer wijkt, ondanks dat Hij haar niet begeert? (49) In het gezelschap van Saṅkarṣaṇa, o *prabhu,* trok Kṛṣṇa met de koeien en de geluiden van de fluit door de verschillende plaatsen in het bos, langs de rivieren en de heuvels. (50) Ah, telkens weer doen die plaatsen, gesierd met de glorie van Zijn voetafdrukken, ons weer denken aan de zoon van Nanda die we nooit meer kunnen vergeten. (51) O, hoe kunnen wij Hem nu ooit vergeten met onze harten gestolen door Zijn fraaie gang, Zijn speelse blikken, Zijn gulle glimlachen en nectargelijke woorden? (52) O Meester, Meester van de Godin en Meester van Vraja; o Vernietiger van het Lijden, o Govinda, hef Gokula op uit de oceaan van de misère waarin ze is ondergedompeld!'

(53) **Ś**rī Śuka zei: 'Met de koorts van hun gescheidenheid verdreven door Kṛṣṇa's boodschappen, aanbaden ze vervolgens hem, Uddhava, omdat ze hem als Adhokṣaja Zelf herkenden. (54) Daar nog een paar maanden verblijvend, al zingend over de onderwerpen van Kṛṣṇa's spel en vermaak, bracht hij Gokula grote vreugde met het verdrijven van het verdriet van de *gopī's*. (55) Al de dagen dat

Uddhava zich ophield in Nanda's koeherdersdorp, verstreken voor de bewoners van Vraja in een oogwenk, omdat ze gevuld waren met gesprekken over Kṛṣṇa. (56) Met de aanblik van de rivieren, de bossen, de bergen, de valleien en de bloesemende bomen, schiep de dienaar van de Heer er genoegen in de mensen van Vraja te herinneren aan Kṛṣṇa. (57) Met voor ogen hoe de *gopī's* in hun verzonkenheid in Kṛṣṇa in verwarring verkeerden en zo meer, was Uddhava buitenmate verheugd en betuigde hij hun alle respect terwijl hij het volgende zong: (58) 'Hier op aarde zijn deze vrouwen de enigen [die werkelijk succesvol zijn] in het verwerven van een lichaam, want zij bereikten de perfectie van een exclusieve liefde voor Govinda, de Ziel van Allen - een liefde begeerd door de wijzen, onszelf en door hen beducht voor een materieel bestaan. Wat voor een nut zouden de [drie] brahmaanse geboorten ook hebben [van je bestaan ontlenen aan je ouders, je goeroe en de offers die je brengt] voor iemand die de smaak te pakken heeft van de verhalen over de Onbegrensde Heer? (59) Wat is men nu vergeleken met deze vrouwen die, onzuiver in hun gedrag jegens Kṛṣṇa, rondtrekken door de bossen? Wat is nu iemands positie vergeleken met dit stadium van volmaakte liefde voor de Allerhoogste Ziel? Degene die voortdurend van aanbidding is, zelfs al is hij niet zo geschoold, vergunt de Heer direct het hoogste goed, het goede dat, in zich opgenomen, werkt als de koning van alle medicijnen [d.w.z. ongeacht de persoon]. (60) De zegen die de dames van Vraja tijdens de *rāsadans* was vergund met de omhelzing van Uttamaśloka, was er niet voor de godin op Zijn borst die zo intiem met Hem verbonden is, was er niet voor de hemelse meisjes met de geur en luister van een lotusbloem, noch werd hij enige andere vrouw gegeven [33]. (61) O, laat mij het stof van de lotusvoeten van de *gopī's* in Vṛndāvana toegewijd zijn! Laat mij één van de struiken, klimplanten of kruiden daar zijn [in relatie] tot hen, tot die vrouwen, die in aanbidding van de voeten van Mukunda, naar wie men op zoek is met behulp van de Veda's, het pad van de burgerlijke correctheid verlieten en de verwanten achter zich lieten die zo moeilijk te verlaten zijn. (62) De voeten van de Opperheer, waar de godin, Heer Brahmā en de andere goden met al hun verlangens vervuld, zelfs als volleerde meesters in de yoga, alleen maar van kunnen dromen, werden door Kṛṣṇa in de bijeenkomst van de *rāsa*dans op hun borsten geplaatst, zodat, door hen te omhelzen, ze hun nood de baas konden. (63) Keer op keer breng ik mijn eerbetuigingen aan het stof van de voeten van de vrouwen van Nanda's koeherdersdorp, wiens luide bezingen van Kṛṣṇa's heerlijkheid de drie werelden zuivert.'

(64) **Ś**rī Śuka zei: '[Uddhava,] de nazaat van Daśārha nam daarop afscheid van Yaśodā, Nanda, de *gopa's* en de *gopī's*, klom in zijn

wagen en wilde vertrekken. (65) Maar bij zijn vertrek benaderden Nanda en de anderen hem met verschillende artikelen van aanbidding in hun handen en zeiden, vol genegenheid en met tranen in hun ogen: (66) 'Mogen onze geestelijke activiteiten berusten op Kṛṣṇa's lotusvoeten, mogen onze woorden uitdrukking geven aan Zijn namen en mogen onze lichamen als ze zich voorover buigen en zo meer, dat doen te Zijnentwille. (67) Moge er waar we ook door de Heer beschikt moeten rondtrekken voor ons werk, en moge er met wat we ook doen en wegschenken in liefdadigheid, de gehechtheid zijn aan Kṛṣṇa, onze Heer.'

(68) **N**adat de *gopa's* hem aldus hadden geëerd met Kṛṣṇa-bhakti, o eerste onder de mensen, keerde Uddhava terug naar de stad Mathurā die zich [nu] onder Kṛṣṇa's hoede bevond. (69) Nadat hij Kṛṣṇa zijn eerbetuigingen had gebracht, vertelde hij Hem over de intense toewijding van de bewoners van Vraja, en overhandigde hij aan Vasudeva, Balarāma en de koning [Ugrasena], de geschenken die voor hen waren meegegeven.'

*: Om de claim kracht bij te zetten dat het hier om Rādhā handelt, citeert Śrīla Jīva Gosvāmī de volgende verzen uit de Agni Purāṇa: "Bij het ochtendgloren deden de *gopī's* navraag bij de dienaar van Kṛṣṇa, Uddhava, over de Heer Zijn tijdverdrijf en wederwaardigheden. Alleen Śrīmatī Rādhārāṇī, verzonken in gedachten over Kṛṣṇa, zag af van haar belang in de gesprekken. Toen sprak Rādhā, die wordt aanbeden door de bewoners van Haar Vṛndāvana dorp, zich uit temidden van Haar vriendinnen. Haar woorden waren vol van zuivere transcendentale kennis en gaven uitdrukking aan het allerbeste gedeelte van de Veda's."

**: Śrīla Viśvanātha Cakravartī geeft aan dat deze en de volgende negen verzen een voorbeeld vormen van de tien soorten van impulsieve spraak [*citra-jalpa* of vreemde praatjes] geuit door een geliefde als uitdrukkingen van hemelse gekte of goddelijke waanzin [*divyonmāda*]. Śrīla Rūpa Gosvāmī in de Ujjvala-nīlamaṇi (14.182) zegt over deze uitdrukking: "*Prajalpa* is de spraak die de tactloosheid van iemands geliefde aan de kaak stelt met uitdrukkingen van disrespect. Het wordt uitgesproken in een jaloerse en trotse gesteldheid."

***: Ujjvala-nīlamaṇi (14.184): '*Parijalpa* is die spraak welke, met verschillende middelen, bewijs levert van de eigen slimheid door te wijzen op de genadeloosheid, dubbelhartigheid, onbetrouwbaarheid enzovoorts van iemands Heer van aanbidding.'

*4: *Ujjvala-nīlamaṇi* (14.186): "Volgens de geschoolde autoriteiten, is *vijalpa* sarcastische spraak die gericht is op de doder van Agha en die openlijk uitdrukking geeft aan de jaloezie terwijl tegelijkertijd de aandacht wordt gevestigd op de eigen kwaaie trots."

*5: Ujjvala-nīlamaṇi (14.188): "De verklaring van Heer Hari's dubbelhartige natuur in een verwijtende toon geboren uit trots, tezamen met jaloers uitgesproken beledigingen tegen Hem gericht, is door de wijzen met *ujjalpa* aangeduid."

*6: Ujjvala-nīlamaṇi (14.190): "De geschoolden beschrijven *sañjalpa* als die spraak welke zich met diepe ironie en beledigende gebaren beklaagt over de ondankbaarheid enzovoorts van de geliefde."

*7: Ujjvala-nīlamaṇi (14.192): "Geheiligde personen hebben geconcludeerd dat als een minnares, gedreven door jaloezie en vrees, verklaart dat Heer Hari haar gehechtheid niet waard is vanwege zijn wreedheid, lustmatigheid en oneerlijkheid, dat dergelijke spraak dan *avajalpa* heet."

*8: Ujjvala-nīlamaṇi (14.194): "Als een minnares indirect met grote spijt stelt dat haar geliefde in aanmerking komt de bons te krijgen, dat dergelijke spraak, geuit als het klagelijke schreeuwen van een vogel, *abhijalpa* wordt genoemd."

*9: Ujjvala-nīlamaṇi (14.196): "Een uitlating vol van weerzin, die beschrijft hoezeer de minnaar vol van bedrog is en iemand ellende brengt, en eveneens in zich sluit dat Hij anderen geluk brengt, staat bekend als *ājalpa*."

*10: Ujjvala-nīlamaṇi (14.198): "Als de minnares nederig stelt dat hoewel ze het niet waard is haar geliefde te bereiken ze de hoop op een liefdesrelatie met Hem niet op kan geven, worden dergelijke woorden, uitgesproken met respect voor de boodschap van haar geliefde, *pratijalpa* genoemd."

Śrīla Viśvanātha Cakravartī verklaart dat de godin van het geluk, Śrī, de macht heeft om vele verschillende gedaanten aan te nemen. Dus als Kṛṣṇa andere vrouwen geniet, blijft ze op Zijn borst aanwezig in de vorm van een gouden lijn. Als Hij zich niet ophoudt met andere vrouwen, legt ze deze gedaante af en schenkt ze hem plezier in haar natuurlijke, mooie gedaante van een jonge vrouw.

*11: Ujjvala-nīlamaṇi (14.200): "Als, eerlijk en oprecht, een minnares Śrī Hari op een ernstige wijze, nederig, wijfelachtig en gretig betwijfelt, staat een dergelijke spraak bekend als *sujalpa*."

Hoofdstuk 48

Kṛṣṇa Behaagt Zijn Toegewijden

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'De Allerhoogste Heer, de Ziel van Allen die Alles Ziet, wenste met begrip [voor Uddhava's verslag over smachtende vrouwen] het om het dienstbare meisje [Trivakrā] te behagen [zoals Hij had beloofd 42: 12], en begaf Zich naar het huis van de vrouw die zo geplaagd werd door de lust [zie 42: 10]. (2) Het was rijkelijk voorzien van dure spullen, herbergde veel zinnenprikkelende voorwerpen en werd verfraaid door strengen parels en baldakijnen, bedden en zetels, alsook door wierook, olielampen, bloemenslingers en sandelhout. (3) Toen ze Hem bij haar thuis zag arriveren, kwam ze onmiddellijk overeind en haastte ze zich, samen met haar vriendinnen, om Acyuta naar behoren te ontvangen door Hem respectvol te verwelkomen met een prima zitplaats en zo meer. (4) Uddhava werd eveneens geëerd, maar, correct als hij was, beroerde hij zijn zetel en ging hij op de vloer zitten. Krishna, trouw aan de gang van zaken in de menselijke samenleving, vleide Zichzelf zonder aarzelen neer op een luxueus bed [in de kamers erachter]. (5) Ze bereidde zich voor door zich te baden, haar lichaam in te smeren en zich aan te kleden met sieraden en bloemenslingers, en door parfum, betelnoot en geurig mondwater en zo meer te gebruiken, waarop ze verlegen met speelse glimlachen Mādhava benaderde met verleidelijke blikken. (6) De lieftallige vrouw bij Zich roepend die, bevreesd voor het nieuwe contact, verlegen was, greep Hij haar twee, met armbanden gesierde, handen vast en zette Hij de schoonheid op bed om samen met haar te genieten, zij wiens enige bewijs van vroomheid eruit bestond dat ze Hem zalf had aangeboden. (7) Door aan de voeten van de Onbegrensde Heer te ruiken en door tussen haar borsten Hem, haar Minnaar, de Verpersoonlijking van Alle Extase, in haar armen te sluiten, werd de pijn weggevaagd die vanwege Cupido brandde in haar borsten, haar binnenste en haar ogen. Zo slaagde ze erin de nood die haar zo lang had geplaagd kwijt te raken. (8) Omdat zij Hem, de Meester van de Verlichting, smeersels had aangeboden voor het lichaam, had ze de Heer voor zich gewonnen die zo moeilijk te winnen is. Maar ongelukkigerwijze [vergelijk 4.9: 31] smeekte ze toen om het volgende: (9) 'AlstJeblieft blijf hier een paar dagen samen met mij, o Geliefde! Geniet ervan, ik kan het niet verdragen om het zonder Je gezelschap te moeten stellen, o Lotusbloemenogen.'

(10) **H**ij die van Respect is voor Anderen, gaf uit achting voor haar, gehoor aan de gunst die ze verlangde [in de vorm van een belofte], waarop de Heer van Een Ieder, samen met Uddhava,

terugkeerde naar Zijn eigen hoogst weelderige verblijf. (11) Degene die in de volle aanbidding van Viṣṇu, de Heer der Heerscharen die zo moeilijk [anders dan door zuivere toewijding] te vereren is, voor een geestelijk gemakzuchtige zegening kiest, is met die oppervlakkigheid niet bijster intelligent bezig [zie ook 7.15: 36].

(12) **K**ṛṣṇa, de Meester, die [ook] Akrūra een plezier wilde doen en iets met hem wilde regelen, ging samen met Uddhava en Balarāma naar zijn huis. (13-14) Toen hij Hen eraan zag komen, de grootsten onder de luisterrijke persoonlijkheden die zijn verwanten waren, stond hij verheugd op om Hen ter verwelkoming te begroeten en omhelzen. Buigend voor Kṛṣṇa en Rāma werd hij ook door Hen begroet, waarop hij, nadat ze Hun zitplaatsen hadden ingenomen, van eerbetoon was volgens de voorschriften. (15-16) Het water dat hij had gebruikt om Hun voeten te wassen sprenkelde hij over zijn hoofd, o Koning, waarna hij Hen geschenken aanbood: de fijnste kleding, sandelhout, bloemenslingers en de fraaiste sieraden. Met zijn hoofd naar beneden gebogen plaatste hij uit eerbetoon Kṛṣṇa's voeten op zijn schoot om ze te masseren, en richtte hij zich in alle bescheidenheid, met zijn blik naar beneden gewend, als volgt tot Kṛṣṇa en Rāma: (17) 'Tot ons grote geluk hebben Jullie twee de zondige Kaṁsa en zijn broers en volgelingen gedood. Aldus werd Uw dynastie bevrijd van eindeloze moeilijkheden en hebben Jullie hem voorspoed gebracht. (18) Jullie twee zijn de *pradhāna* en *puruṣa* [materiële en efficiënte] oorzaken van het universum die één zijn met het universum. Los van Jullie is er geen sprake van wat voor oorzaak of gevolg ook [*para-apara*]. (19) Dit universum dat U uit Uw energieën schiep, ging U vervolgens binnen. Zo kan U worden waargenomen in de vele [gedaanten], o Absolute Waarheid, waarvan we weet hebben door zowel te luisteren naar de geschriften als door directe ervaring. (20) Zoals het element aarde en de andere elementen zich verschillend manifesteren in levensvormen die rondbewegen en zich niet rondbewegen, manifesteert U, het Ene Op Zichzelf Berustende Zelf, de Superziel, zich ook als een veelvoud [aan zielen] in die verschillende levensvormen. (21) U schept, behoudt en dan vernietigt U het universum weer, maar bent met de kwaliteiten van Uw vermogens - [respectievelijk] de hartstocht, de goedheid en de onwetendheid [de *guṇa's*], niet aan die acties of hun geaardheden gebonden. Want wat zou voor U, die de Ziel van de Kennis bent, nu een oorzaak van gebondenheid kunnen vormen? (22) Omdat nimmer is aangetoond dat U bepaald wordt door fysieke zaken en dergelijke, is er met U, de Superziel, geen sprake van een letterlijk geboren worden of van materiële tegenstellingen. Daarom bestaat er voor U geen gebondenheid, noch in feite enige bevrijding [vergelijk 10.14: 26]. En

als dat dan naar Uw wilsbeschikking zo lijkt te zijn [zie b.v. 10.11: 7], is dat het gevolg van onze verkeerde notie van U [zoals in 10.23: 10-11]. (23) Voor het heil van dit universum draagt U het klassieke pad van de Veda uit en neemt U gedaanten aan in de geaardheid goedheid als kwaadwilligen op het pad van de goddeloosheid dat blokkeren. (24) U als diezelfde persoon, o Meester, bent nu nedergedaald in het huis van Vasudeva tesamen met Uw volkomen deelaspect [Balarāma]. Dat deed U om de roem te verspreiden van de [Yadu]dynastie en om van deze aarde de last weg te nemen van de honderden legers daar aanwezig, door de koningen te doden [zie ook 1.11: 34], die horen bij de tegenstanders van de godvrezenden [zie b.v. 7.1: 40-46]. (25) Vandaag, o Heer, is onze woning met Uw komst bijzonder gezegend. U, Adhokṣaja, de Geestelijk Leraar van het Universum die de belichaming vormt van al de goden, voorvaderen, levende wezens en mensen, U van wiens voeten het water [van de Ganges, zie 5.17] spoelt dat de drie werelden zuivert. (26) Welke andere geleerde bestaat er nu voor ons? Tot wie anders moeten wij ons voor onze toevlucht wenden dan tot U, de weldoener wiens woorden van liefde voor Zijn toegewijden altijd oprecht zijn? Want de ondersteuners dankbaar die U aanbidden, schenkt U alles wat ze verlangen, zelfs Uzelf bij wie er nimmer sprake is van enige toename of vermindering [zie ook B.G. 2: 40]. (27) Tot ons geluk bent U hier voor ons te zien, U die zelfs voor de meesters van de yoga en de prominenten van de verlichting een moeilijk te bereiken doel vormt. AlstUblieft, doorbreek snel de banden van ons waanbestaan die het gevolg zijn van Uw materiële energie: onze kinderen, echtgenote, weelde, gewaardeerde vrienden, ons thuis, ons lichaam, enzovoorts.'

(28) **A**ldus uitvoerig aanbeden door Zijn toegewijde, glimlachte Kṛṣṇa, de Opperheer, naar Akrūra en sprak Hij tot hem met woorden waar hij diep van onder de indruk raakte. (29) De Allerhoogste Heer zei: 'U, Onze oom van vaders zijde en lovenswaardige vriend, bent Onze geestelijk leraar. Wij zijn steeds degenen die van u afhankelijk zijn en die [als uw zonen] door u moeten worden beschermd, onderhouden en begenadigd. (30) Iemand als u behoort tot de meest hoogstaande onder de vererenswaardigen en verdient het te worden gediend door een ieder die het heiligste en hoogste goed verlangt. Halfgoden zijn altijd uit op hun eigenbelang, maar zuivere toegewijden zijn dat niet. (31) Niet om iets af te doen aan de heilige plaatsen die bestaan uit water [rivieren] of aan de beeltenissen die zijn gemaakt van klei en steen - ze zuiveren op de lange duur, maar de heiligen [zelf] geven al zuivering als men ze één enkele keer ontmoet. (32) U bent ongetwijfeld de allerbeste van al Onze weldoeners. Ik zou graag willen dat u voor Ons naar de stad gaat die is vernoemd naar de

olifant [Hastināpura] om erachter te komen wat er in het belang van het welzijn van de Pāṇḍava's zou moeten gebeuren. (33) Toen hun vader stierf waren ze er als jonge jongens samen met hun moeder ellendig aan toe. De koning [Dhṛtarāṣṭra] bracht ze naar zijn hoofdstad, waar ze zich sedertdien ophouden, zo heb ik vernomen. (34) De koning, de zoon van Ambikā [zie 9.22: 25], was blind en was, onder controle van zijn boosaardige zoons [een honderdtal aangevoerd door Duryodhana, 9.22: 26], zwak van geest, zodat hij de zoons van zijn broer [Pāṇḍu] zeker niet gelijk behandelde. (35) Ga en zoek uit of hij momenteel goed of slecht bezig is, zodat We met die kennis iets kunnen regelen ten gunste van onze beste vrienden.'

(36) **N**a Akrūra met deze woorden volledig te hebben geïnstrueerd, ging de Fortuinlijke, Heer Hari, samen met Uddhava en Saṅkarṣaṇa terug naar Zijn verblijfplaats.'

Hoofdstuk 49

Akrūra's Missie in Hastināpura

(1-2) Śrī Śuka zei: 'Hij [Akrūra] ging naar Hastināpura, de stad gekenmerkt door de glorie van de koningen van de Pūrudynastie [zie stamboom], en zag daar de zoon van Ambikā [Dhṛtarāṣṭra, zie 9.22: 25] samen met Bhīṣma, Vidura en Pṛthā [Kuntī], alsook Bāhlika en zijn zoon [Somadatta], Droṇācārya en Kṛpācārya, Karṇa, Duryodhana, de zoon van Droṇa [Aśvatthāma], de Pāṇḍava's en andere vrienden. (3) Nadat de zoon van Gāndinī [Akrūra, zie 9.24: 15] zijn verwanten en vrienden had begroet zoals het hoort, vroegen ze hem wat voor nieuws er was over hun naasten, waarop hij op zijn beurt informeerde hoe het hun verging. (4) Hij bleef daar een paar maanden om erachter te komen wat de koning, die zijn stem niet tegen zijn slechte zoons kon verheffen, alzo deed gehoor gevend aan de wensen van kwaadwillige personen [als Karṇa]. (5-6) Zowel Vidura als Kuntī vertelden hem alles over het wangedrag - zoals het toedienen van gif - waaraan de zoons van Dhṛtarāṣṭra zich schuldig hadden gemaakt in hun onverdraagzaamheid wat betreft de invloed, de vaardigheid, de kracht, heldenmoed enzovoorts van de zoons van Pṛthā, voor wiens hoogstaande kwaliteiten de burgerij een grote sympathie koesterde. (7) Nu dat Pṛthā haar [Vṛṣṇi-]broeder Akrūra voor zich zag, richtte ze zich, terugdenkend aan haar geboorteplaats [Mathurā], tot hem en zei ze met tranen in haar ogen: (8) 'O zachtmoedige ziel, denken onze ouders en broers, mijn zussen, neven en de vrouwen van de familie alsook mijn [oude jeugd]vriendinnen nog steeds aan ons? (9) Denkt de zoon van mijn broer, Kṛṣṇa, de Almachtige Heer, de zorgzame toevlucht van de toegewijden, en Balarāma met Zijn lotusblaadjesogen, nog aan de zoons van de zus van Zijn vader? (10) En... zal Hij me met Zijn woorden komen troosten, ik die met jonge jongens verstoken van hun vader temidden van de vijanden zit te treuren als een hert tussen de wolven? (11) Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o Grootste Yogi, o Ziel en Beschermer van het Universum, alsJeblieft waak over deze overgegeven ziel die samen met haar kinderen verdrinkt in verdriet, o Govinda [zie ook 1.8: 17-43]! (12) Voor de mensheid die bang is voor dood en wedergeboorte, zie ik geen andere toevlucht dan Jouw lotusvoeten, o Heer en Meester die de bevrijding schenkt. (13) Mijn eerbetuigingen voor Jou, Kṛṣṇa, de zuivere Absolute Waarheid en Superziel, de Heer van de Yoga en Vereniger van het Bewustzijn; Jou benader ik voor mijn toevlucht.'

(14) Śrī Śuka zei: 'O Koning, uw eigen overgrootmoeder, die zich aldus haar verwanten en Kṛṣṇa, de Meester van het Universum, voor de geest haalde, begon toen hardop te huilen over haar ongeluk. (15) Akrūra, gelijkmoedig in vreugde en verdriet, en de luisterrijke Vidura,

troostten Kuntī door haar te herinneren aan hen [de goden] die haar zoons verwekten [zie stamboom]. (16) Toen het tijd werd om te vertrekken maakte hij zijn opwachting bij de koning temidden van zijn aanhangers, die zich geheel liet leiden door zijn zoons [en door zijn pleegzoons] die hij niet gelijk behandelde. Hij wilde hem duidelijk maken wat in vriendschap was meegedeeld door zijn goedbedoelende verwanten [Kṛṣṇa en Rāma]. (17) Akrūra zei: 'O beste, geliefde zoon van Vicitravīrya [9.22: 21-25], jij hebt tot de meerdere eer en glorie van de Kuru's, na het overlijden van je broer Pāṇḍu, nu de troon bestegen. (18) Plichtsbewust de aarde en de burgers beschermend, de mensen vreugde verschaffend met je goede karakter, en je verwanten gelijk behandelend, zal je de perfectie bereiken en roem verwerven. (19) Maar als je daarmee in strijd handelt, zal je worden vervloekt in deze wereld en in duisternis belanden. Behandel daarom de Pāṇḍava's en je eigen zoons altijd gelijk. (20) Niemand op deze wereld, o Koning, is een voortdurende omgang gegeven met wie dan ook. Zelfs niet met je eigen lichaam houdt de relatie stand. En wat verwacht je dan van een vrouw, kinderen, enzovoorts? (21) Een levend wezen wordt alleen geboren en sterft weer alleen. Alleen geniet je van de goede gevolgen [van je handelingen] en alleen sta je ook voor de slechte gevolgen. (22) De weelde die werd vergaard door een onintelligent iemand zonder achting voor het dharma, wordt ingepalmd door anderen die zich voordoen als afhankelijke mensen [zoals familieleden], net zoals het water van een vis [in beslag wordt genomen door zijn eigen kroost]. (23) Zij die, het aan wijsheid ontbrekend, hun leven leiden, hun weelde verwerven en hun kinderen voeden met minachting voor dharmische zaken en denken 'Ik ben de eigenaar', eindigen berooid en verlaten, gefrustreerd in hun plannen [zie 4.31 6.15: 21-23 en 7.15]. (24) Blind voor de eigen dharmische verplichtingen door hen in de steek gelaten moet hij, niet bekend met de zin van het bestaan en met zijn doelen niet bereikt, zijn last [alleen] dragen en belandt hij in de diepste duisternis [zie ook 3.30; 5: 26; 6.1: 40]. (25) Breng daarom, o Koning, deze wereld beziend als een droom, als iets magisch, als iets van het denken, de geest met intelligentie onder controle en vindt zo uw evenwicht en vrede, *prabhu*.'

(26) **D**hṛtarāṣṭra zei: 'Ik kan geen genoeg krijgen van de gunstige woorden die je spreekt, o meester van liefdadigheid, ze zijn voor mij, een sterveling, als de nectar van onsterfelijkheid! (27) Maar hoe aangenaam ze ook mogen zijn, o zachtaardige ziel, ze zijn, net als bliksem in de wolken, niet verankerd in mijn onstandvastige hart, omdat ik partijdig ben in de gehechtheid aan mijn zoons. (28) Welke persoon kan nu ingaan tegen wat beschikt is door de Heer

nedergedaald in de Yadufamilie om de last van de aarde weg te nemen [zie B.G. 9: 8]? (29) Hij wiens pad ondoorgrondelijk is, schept dit universum middels Zijn eigen creatieve vermogen, verdeelt de geaardheden en gaat er in binnen. Mijn eerbetuigingen voor Hem wiens handelingen onvoorstelbaar zijn, de Allerhoogste Heer met wie we bevrijding vinden uit de kringloop van geboorte en dood.'

(30) **Ś**rī Śuka zei: 'De nazaat van Yadu [Akrūra] die aldus op de hoogte raakte van de mentaliteit van de koning, nam toen afscheid van zijn weldoeners en ging terug naar de hoofdstad van de Yadu's. (31) Beantwoordend aan de bedoeling van zijn missie, o nazaat van Kuru, deed hij verslag aan Rāma en Kṛṣṇa over hoe Dhṛtarāṣṭra zich gedroeg tegenover de Pāṇḍava's.'

Hoofdstuk 50

Kṛṣṇa Gebruikt Jarāsandha en Vestigt de Stad Dvārakā

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Asti en Prāpti, de twee koninginnen van Kaṁsa, o held van de Bhārata's, waren er ongelukkig over dat hun echtgenoot gedood was en gingen vol verdriet naar het huis van hun vader. (2) Ze vertelden hun vader, de koning van Magadha genaamd Jarāsandha [zie 1.15: 9, 9.22: 8, 2: 1-2, 36: 36], alles over de oorzaak van hun weduwschap. (3) Toen hij dat slechte nieuws hoorde, waagde hij vol van leed en wrok, o Koning, zich aan het extreme plan de Yādava's van de aarde weg te vagen. (4) Met drieëntwintig *akṣauhiṇī's* stelde hij zich rondom Mathurā op om de hoofdstad van de Yadu's aan alle kanten te belegeren. (5-6) Toen Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer Hari, zag hoe zijn troepenmacht, als een oceaan die buiten zijn oevers was getreden, Zijn stad belegerde en Zijn burgers vervulde van angst, overdacht Hij, als de Uiteindelijke Oorzaak in een Menselijke Gedaante, wat Hij, met het doel van Zijn nederdaling in deze wereld, het beste kon doen gezien de tijd en plaats. (7-8) 'Ik zal zeker zijn leger vernietigen, deze last van de aarde bijeengebracht door de koning van Magadha, waarin hij allen verzameld heeft die, onderworpen aan hem, de leiding op zich namen en nu kunnen worden geteld in *akṣauhiṇī's* infanterie, cavalerie, strijdwagens en vechtolifanten. Jarāsandha moet Ik echter sparen, zodat hij het opnieuw zal proberen een leger bijeen te brengen. (9) Met deze bedoeling ben Ik nedergedaald: om de last van deze aarde weg te nemen, de deugdzamen te beschermen en een einde te maken aan de rest [die niet wil deugen]. (10) Teneinde het dharma te verdedigen neem ik, zo gauw na een zekere tijd het onrecht overheerst, eveneens andere lichamen aan [zie ook 2.7, en B.G. 4: 7].'

(11) **T**erwijl Hij zo dacht, verschenen er opeens twee strijdwagens aan de hemel [uit Vaikuṇṭha] met een gloed als die van de zon, compleet met wagenmenners en een uitrusting. (12) Ook verschenen uit zichzelf de klassieke goddelijke wapens van de Heer. Toen Hij ze zag zei de Heer van de Zinnen tot Saṅkarṣaṇa: (13-14) 'O Gerespecteerde Ziel, sla alsJeblieft acht op deze acute dreiging voor de Yadu's die door Jou worden beschermd, *Prabhu*. Dit is Jouw strijdwagen die is gearriveerd met Je favoriete wapens. Wij kwamen inderdaad ter wereld met dit doel: om te handelen ten gunste van de zuivere zielen, o Heer. Wees daarom zo goed de last van deze drieëntwintig legers van de aarde weg te nemen.'

(15) **N**a Hem aldus ertoe te hebben uitgenodigd, reden de twee nazaten van Daśārha in wapenrusting, schitterend met Hun wapens, de stad uit in Hun strijdwagens, vergezeld door een heel kleine troepenmacht. (16) Toen de Allerhoogste Persoonlijkheid met Dāruka aan de teugels [uit de stad] tevoorschijn kwam, blies Hij op Zijn schelphoorn zodat de harten van de vijandige soldaten beefden van schrik. (17) Jarāsandha wierp een blik op Hen beiden en zei: 'Kṛṣṇa, Jij slechtste van alle personen, ik wil niet met Je vechten. Het is schandelijk tegen iemand te vechten die nog maar een jongen is, een dwaas als Jij, die Zich schuilhoudt! Scheer Je weg, Jij moordenaar van Je verwanten! (18) En als Jij, Rāma, het lef hebt te vechten, raap dan Je moed maar bijeen. Je delft ofwel doorkliefd door mijn pijlen het onderspit en gaat naar de hemel, of Je brengt mij ter dood!'

(19) **D**e Allerhoogste Heer zei: "Waarlijk, helden hoeven niet zo op te snijden, ze geven simpel blijk van hun kunnen. Hoe kunnen Wij, o Koning, nu de woorden serieus nemen van een man die, met de dood voor ogen, aan het ijlen is?'

(20) **Ś**rī Śuka zei: 'De zoon van Jarā, marcheerde met zijn gigantische overmacht aan troepen toen voorwaarts op de twee afstammelingen van Madhu af, die vervolgens werden omringd door de soldaten, strijdwagens, vlaggen, paarden en wagenmenners, zoals de wind de zon verhuld met wolken of een vuur met stof. (21) Toen de twee strijdwagenvaandels van Hari en Rāma, die gemerkt waren met de palmboom en met Garuḍa, niet meer te zien waren in het strijdgewoel, vielen de vrouwen van de stad die zich hadden opgesteld op de wachttorens, de paleizen en de doorgangen, in zwijm, getroffen door verdriet. (22) De Heer, er getuige van hoe Zijn leger werd belaagd door de zeer angstwekkende wolken pijlen die de vijandige strijdkrachten onophoudelijk op hen neer lieten regenen, liet daarop Zijn hoogst uitnemende boog de Śārnga vibreren die door verlicht en onverlicht wordt geëerd (23) Vanuit Zijn pijlenkoker legde Hij toen aan, spande Hij en vuurde Hij een stortvloed aan scherpe pijlen af waarmee Hij, ronddraaiend als een brandende toorts, onophoudelijk de strijdwagens, olifanten, paarden en soldaten te voet trof. (24) Olifanten stortten neer met hun koppen opengespleten, van vele paarden werd de hals doorgesneden, strijdwagens met inbegrip van hun paarden en vaandels werden vernietigd, en de armen, benen en schouders van de strijdwagenmenners, hun meesters en het voetvolk werden doorkliefd. (25-28) Van de afgesneden ledematen van de tweebenige mensen, de olifanten en de paarden, vloeide het bloed in honderden stromen die vol lagen met armen die eruit zagen als slangen, mensenhoofden die eruit zagen als schildpadden, dode

olifanten die leken op eilanden en dode paarden die leken op krokodillen. Handen en bovenbenen waren er als vissen, mensenhaar was er als waterplanten, bogen waren gelijk golven, en wapens waren gelijk losse struiken. De gutsende stromen, beangstigend voor de schuchteren en inspirerend voor de intelligenten, lagen vol wagenwielen, die eruit zagen als schrikwekkende draaikolken, en vele kostbare edelstenen en fraaie juwelen eruit ziend als stenen en grind. Saṅkarṣaṇa met Zijn onbegrensde vermogen, maaide met Zijn ploeg Zijn furieuze vijanden de een na de ander neer. Die troepenmacht, mijn beste Koning, geleid door de koning van Magadha ter wille van de vernietiging, en die zo onafzienbaar, beangstigend en onoverkomelijk was als de grenzeloze oceaan, vormde voor de Heren van het Universum, de twee zoons van Vasudeva, niet meer dan een spelletje. (29) Ondanks het feit dat men [in reactie op filosofen die Zijn afzijdigheid verkondigen] van Hem beweert dat Hij Zijn spel speelt in navolging van de menselijke manier van doen, wekt het geen verbazing dat Hij, die met Zijn onbegrensde kwaliteiten de handhaving, schepping en vernietiging van de drie werelden bewerkstelligt, een vijandige partij onderwerpt. (30) De zo heel sterke Jarāsandha wiens leger was vernietigd en die, verstoken van zijn strijdwagen, alleen nog maar zijn adem restte, werd door Balarāma zo gewelddadig gegrepen als een leeuw die een andere leeuw te pakken neemt. (31) Maar, terwijl Hij hem, die zo vele tegenstanders had gedood, aan het knevelen was met de touwen van Varuṇa [vergelijk 5.24: 23] en van normale mensen, werd Hij tegengehouden door Govinda, want Hij had Jarāsandha nodig voor een ander doel.

(32-33) **H**ij [Jarāsandha], geëerd door helden, schaamde zich ervoor vrijgelaten te worden door de twee Heren van het Universum en overwoog zich te onderwerpen aan boetedoeningen. Maar hij werd op die weg tegengehouden door de rest van de edellieden die hem in klare termen, met betekenisvolle woorden en praktische argumenten duidelijk maakten: 'Dat u werd verslagen door de Yadu's is gebeurd als gevolg van uw karmische gebondenheid.' (34) De zoon van Bṛhadratha, met al zijn soldaten gedood en achtergelaten door de Opperheer, kwam toen zwaar terneergeslagen terug in Magadha.

(35-36) **M**ukunda, die de oceaan van de vijandelijke troepen te boven was gekomen zonder Zijn strijdmacht te verliezen, werd door de dienaren van de drie werelden vol lof bestrooid met bloemen. Daarna ontmoette hij de burgers van Mathurā die, bevrijd van hun koorts, erg blij waren, terwijl Zijn glorie werd bezongen door hofzangers, boodschappers en lofredenaars. (37-38) Toen Hij de stad binnenkwam met zijn besprenkelde straten, vele vaandels en feestelijk

versierde bogen, weerklonken schelphoorns, pauken, trommels en hoorns samen met vīṇā's, fluiten en mṛdaṅga's [tweezijdige trommels voor de toewijding], en reciteerden de uitgelaten burgers luidkeels Vedische verzen. (39) De vrouwen staarden Hem met wijdopen ogen vol van liefde emotioneel aan en overlaadden Hem met bloemenslingers, yoghurt, geroosterde rijst en spruiten. (40) De talloze kostbaarheden, bestaande uit de sieraden van de helden die in de slag gevallen waren, werden door de Heer allemaal aan de koning van de Yadu's [Ugrasena] gepresenteerd. (41) En zo deed zich het zeventien keer voor dat de koning van Magadha met zijn *akṣauhiṇī's* de Yadu's bevocht die werden beschermd door Kṛṣṇa's militaire kracht. (42) De Vṛṣṇi's vernietigden met behulp van Kṛṣṇa's macht al de legers van de koning. En iedere keer dat zijn soldaten dood neerlagen, werd hij verlaten en ging hij weer weg. (43) Op het moment dat de achttiende veldslag zou plaatsvinden verscheen er uit het buitenland een strijder [Kālayavana] die was gestuurd door Nārada. (44) Hij had over de Vṛṣṇi's gehoord en arriveerde met drie croren [dertig miljoen] barbaren [*mleccha's*] om Mathurā te belegeren, want hij had onder de mensen niemand gevonden die zich met hem kon meten. (45) Toen Hij hem zag dacht Kṛṣṇa samen met Saṅkarṣaṇa [Balarāma]: 'Ah, [een aanval] van twee kanten. Nu staan de Yadu's voor een groot probleem! (46) Deze Yavana die vandaag tegenover Ons staat opgesteld, heeft dezelfde grote macht als Jarāsandha, die ook hier ofwel vandaag, morgen of overmorgen zal arriveren. (47) Terwijl Wij beiden met hem in gevecht zijn, zal de zoon van Jarā, als hij komt, onze verwanten doden of ze anders met zich meenemen naar zijn eigen vesting. (48) Laten we daarom vandaag een voor mensen ondoordringbaar bolwerk bouwen om onze getrouwen te herbergen en dan de barbaar doden.'

(49) **N**a overleg, voorzag de Opperheer in een vesting van twaalf *yojana's* [in omtrek] dat in zee lag en waar Hij een stad liet bouwen [genaamd Dvārakā of 'veel-poortig', zie ook 1: 11] die allerlei wonderbaarlijke voorzieningen had. (50-53) De wetenschap van de architectuur van Tvaṣṭā [Viśvakarmā] kon daar worden bewonderd, die met zijn kennis van zaken de hoofdwegen, de hoven en de bedieningswegen had aangelegd bij de grondstukken. De stad herbergde vele prachtige tuinen en parken met daarin de bomen en struiken van de goden, en doorgangen van kwarts met een bovenbouw die met zijn torentjes van goud de hemel raakte. De dienstgebouwen uitgerust met zilver en brons waren opgesierd met gouden vaten en hadden daken met edelstenen. Hij had huizen met vloeren die waren ingelegd met kostbare smaragden en werden bevolkt door mensen van de vier *varṇa's*, had uitkijktorens en tempels die de heersende goden huisvestten en schitterde met de paleizen van de Heer van de Yadu's.

(54) Heer Indra leverde de Heer de pārijāta[koraal]boom en de Sudharmāhal ['de goede wet'], waarin zich ophoudend een sterveling niet onderhevig is aan de wetten van de sterfelijkheid. (55) Varuṇa leverde paarden die zo snel waren als de wind en een witte dan wel exclusief donkergrijze kleur hadden. De schatbewaarder van de goden [Kuvera] leverde de acht mystieke schatten [zie *nidhi*] en de lokale heersers droegen bij met ieder hun eigen weelde. (56) Nu Hij op aarde was verschenen, werden welke machten van beheersing de Allerhoogste Heer hen ook had geschonken voor hun eigen perfectie, allemaal aan Kṛṣṇa teruggegeven. (57) Nadat Kṛṣṇa, middels de macht van Zijn yoga al Zijn onderdanen daar naartoe had overgebracht [*], pleegde Hij overleg met Balarāma, de beschermer van de burgers, en ging toen ongewapend de stadspoort uit met een slinger van lotusbloemen om.'

*: Śrīla Viśvanātha Cakravartī haalt hierbij de volgende verzen aan uit de Śrī Padma Purāṇa, Uttara-khanda: "*In het holst van de nacht, toen de burgers van Mathurā sliepen, haalde Heer Janārdana ze plotseling weg uit die stad en plaatste hij ze in Dvārakā. Toen de mannen wakker werden, stonden ze allen versteld dat ze zich met hun kinderen en vrouwen bevonden in paleizen gemaakt van goud.*"

Hoofdstuk 51

De Verlossing van Mucukunda

(1-6) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen hij [Kālayavana] Hem naar buiten zag komen [uit de stad, zie 50: 57] als de rijzende maan, zeer mooi om te zien, met een donkere huidskleur, een geel zijden gewaad, de Śrīvatsa op Zijn borst, het schitterende Kaustubha-juweel dat Zijn hals sierde, Zijn machtige, vier lange armen en ogen zo roze als pas gegroeide lotussen, Zijn altijd stralende, reine, vreugdevolle glimlach bij Zijn fraaie kaaklijn, Zijn lotusgelijke gezicht en de aanblik van Zijn haaivormige oorhangers, dacht hij: 'Deze persoon inderdaad met de Śrīvatsa, de vier armen, de lotusogen, woudbloemen dragend en van een grote schoonheid, moet Vāsudeva zijn. Gezien de kentekenen waar Nārada het over had kan Hij, die zich daar te voet zonder wapens begeeft, niemand anders zijn. Ik zal Hem zonder wapens bestrijden!' De Yavana aldus overtuigd, probeerde Hem die Zijn gezicht had afgewend en wegvluchtte, achtervolgend in te halen, Hij, die zelfs voor de mystieke yogi's onbereikbaar is. (7) Met iedere stap binnen zijn bereik lijkend te komen, leidde de Heer de leider van de Yavana's over een grote afstand naar een berggrot. (8) In zijn achtervolging beledigde hij Hem met opmerkingen als 'Vluchten is ongepast voor iemand als Jij die lid bent van de Yadudynastie!' Maar hij aan wiens ondeugd [nog] geen einde was gekomen, slaagde er niet in Hem te pakken te krijgen. (9) Hoewel Hij aldus was beledigd, ging de Allerhoogste Heer de berggrot binnen. De Yavana volgde Hem, maar zag daar een andere man liggen. (10) 'En nu, na me over zo'n grote afstand te hebben meegevoerd, ligt Hij hier als een heilige!' Aldus in de waan dat het Acyuta betrof, gaf hij hem uit alle macht een schop. (11) De man werd wakker na een lange periode van slaap en opende langzaam zijn ogen. Om zich heen kijkend in alle richtingen zag hij hem naast zich staan. (12) O afstammeling van Bharata, met de blik die de kwaad geworden man op hem wierp, werd hij in een oogwenk tot as verbrand door een vuur dat ontstond vanuit zijn eigen lichaam [*].'

(13) **D**e edele koning [Parīkṣit] zei: 'Wie precies was die persoon, o brahmaan? Van welke familie was hij en waar was hij allemaal toe in staat? Waarom was hij een grot ingegaan om te slapen, en uit wiens zaad werd die vernietiger van de Yavana geboren?'

(14) **Ś**rī Śuka zei: 'Hij staat bekend als Mucukunda. Hij werd geboren in de Ikṣvākudynastie als de zoon van Māndhātā [zie 9.6: 38 en 9.7]. Hij was een grote persoonlijkheid die de brahmaanse orde was

toegewijd en iemand die zich in de strijd trouw hield aan zijn gelofte. (15) Op een verzoek om hulp van de goden aangevoerd door Indra, die doodsbang waren voor de Asura's, was hij hun een lange tijd van dienst om ze te beschermen. (16) Nadat ze Guha ['van de grot'; Skanda of Kārttikeya] voor zich gewonnen hadden als hun bewaker van de hemel, zeiden ze tot Mucukunda: 'O Koning, zie alstublieft af van de zware taak ons te beschermen. (17) Met het verwaarlozen van uw persoonlijke verlangens hebt u, o held, met het achter u laten van een koninkrijk in de wereld van de mensen, die [*asura*-]doorns uit de weg geruimd ter wille van onze bescherming. (18) Uw kinderen, uw koninginnen en andere verwanten, ministers, adviseurs en onderdanen, zijn nu niet meer in leven. De tijd heeft ze weggevaagd. (19) De Allerhoogste, Onuitputtelijke Heer van Beheersing is de Tijd zelf, machtiger dan de machtigste, die, een spel spelend van herder en kudde, de sterfelijke wezens in gang zet. (20) We wensen u het allerbeste toe, vraag ons alstublieft vandaag om welke gunst u maar wilt, behalve dan de zegen van bevrijding die alleen maar door de Allerhoogste, Onuitputtelijke Heer Śrī Viṣṇu kan worden verleend.'

(21) **H**ij, die vanwege zijn grote roem aldus werd toegesproken door de halfgoden, groette hen vol respect en ging een grot binnen om de slaap te genieten die de goden hem vergund hadden [**]. (22) Nadat de barbaar in de as was gelegd onthulde de Opperheer, de grote held van de Sātvata's, Zich aan de wijze Mucukunda. (23-26) Hij, zo donker als een wolk, was gestoken in geel zijden kleding, had de Śrīvatsa op Zijn borst en het schitterende Kaustubha-juweel om dat straalde. Met Zijn vier armen en de Vaijayantī-bloemenslinger die Zijn schoonheid verhoogde, met Zijn aantrekkelijke, kalme gezicht en glinsterende, haaivormige oorhangers, met Zijn liefdevolle glimlach die zo aantrekkelijk is voor de hele mensheid en Zijn blik, met Zijn jeugdige, knappe verschijning, Zijn nobele gang en Zijn vuur dat was als van een leeuw, vormde Hij een aanblik van een overweldigende uitstraling. Tegenover deze niet te weerstane schittering geplaatst, stelde hij die zeer intelligent was, vol ontzag aarzelend een vraag. (27) Śrī Mucukunda zei: 'Wie bent U die zich hier in de wildernis bij me voegt in een berggrot, terwijl U met Uw voeten, die zijn als de blaadjes van een lotus, hier over de doornige bodem loopt? (28) Misschien bent U wel de Allerhoogste Heer, de oorsprong die alle wezens het leven heeft geschonken, of anders de vuurgod, de zonnegod, de maangod, de koning van de hemel of misschien een heerser van een andere planeet. (29) Ik denk dat U de leidende godheid [Viṣṇu] onder de drie voornaamste halfgodenpersoonlijkheden bent [Brahmā, Śiva en Viṣṇu], de Allergrootste, want U verdrijft de duisternis van deze grot ['het hart']

als een lamp met zijn licht. (30) O Meest Uitmuntende Onder Alle Mensen, beschrijf alstUblieft naar waarheid voor ons die het graag willen horen, Uw geboorte, handelingen en afstamming. (31) Wij van onze kant, o tijger onder de mensen, zijn nakomelingen van Ikṣvāku, een familie van *kṣatriya's*. Ikzelf werd geboren uit de zoon van Yuvanāśva en heet Mucukunda, o Heer. (32) Omdat ik een lange tijd niet had geslapen en mijn vermoeide zinnen werden overmand door slaap, ben ik voor mijn gemak hier op deze afgezonderde plaats gaan liggen. En toen werd ik door iemand wakker gemaakt. (33) Die persoon verbrandde vanwege zijn zondige mentaliteit tot as. Direct daarna zag ik toen Uw zo glorieuze goede Zelf, o Bestraffer van de Vijanden. (34) Door Uw ondraaglijke gloed zijn we, beperkt in onze vermogens, niet in staat U te aanschouwen, o Hoogste Genade; U verdient het te worden geëerd door al de belichaamde wezens!'

(35) **A**ldus toegesproken door de koning, gaf de Allerhoogste Heer en Oorsprong van de Ganse Schepping, breed glimlachend met woorden diep als de rommelende wolken antwoord. (36) De Opperheer zei: 'Er zijn duizenden geboorten, handelingen en namen van Mij, Mijn beste, onbegrensd als ze zijn kunnen ze zelfs door Mij niet worden opgesomd! (37) Ooit kan men, na vele levens, erin slagen al de stofdeeltjes van de aarde te tellen, maar met Mijn kwaliteiten, handelingen, namen en geboorten zal dat nimmer lukken. (38) Zelfs de grootste wijzen die Mijn geboorten en handelingen opsommen, welke zich afspelen met betrekking tot de drie aspecten van de tijd [verleden, heden, toekomst], o Koning, kunnen dat niet volbrengen [vergelijk 8.5: 6 en 8.23: 29]. (39-40) Niettemin, o vriend, luister naar wat Ik u te vertellen heb over Mijn huidige geboorte. In het verleden werd Ik er door Heer Brahmā [zie 3.9 en ook 14] toe verzocht het dharma veilig te stellen en de demonen te vernietigen die een overlast voor de aarde vormden. Aldus daalde Ik neer in de Yadudynastie in het huis van Vasudeva, en noemen de mensen Mij vanwege dat feit Vāsudeva, de zoon van Vasudeva. (41) Ik doodde Kālanemi [zie 8: 56] en Kaṁsa [44], Pralamba [18] en anderen die de deugdzame zielen vijandig gezind waren. Deze Yavana, o Koning, werd verbrand door uw verzengende blik. (42) Ik, de ene persoon die zorgt voor de toegewijden, begaf Me naar deze grot met de bedoeling u een gunst te verlenen, want u hebt daar in het verleden vaak om gebeden. (43) Zeg Me welke zegen u van Me wilt, o heilige Koning, Ik zal u alles geven wat u verlangt. Welke persoon Mij ook tevreden stelt, zal nimmer meer hoeven te treuren.'

(44) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus toegesproken boog Mucukunda voor Hem en sprak hij. In de wetenschap dat Hij Nārāyaṇa was, de

[oorspronkelijke] Godheid, herinnerde hij vervuld van vreugde zich de woorden van Garga [***]. (45) Śrī Mucukunda zei: 'De mens bedrogen door Uw begoochelend materieel vermogen *māyā*, o Heer, is niet van aanbidding voor U. De ware zin van het leven niet inziend raakt hij - of hij nu een man of een vrouw is - met het najagen van zijn geluk verstrikt in huishoudelijke aangelegenheden die hem ongelukkig maken. (46) De persoon die op de één of andere manier in deze wereld de zelden verworven, hoog ontwikkelde menselijke levensvorm bereikt en niet een doelloze [dierlijke] gedaante, o zondeloze, zal, met een onzuivere geest, niet van eerbetoon zijn aan Uw lotusvoeten, en als een dier gevallen zijn in de overwoekerde put van zijn thuis. (47) O Onoverwinnelijke, ik heb mijn tijd verspild door zo een koninkrijk op te bouwen en weelde te verwerven, hetgeen nu allemaal verdwenen is. Bedwelmd als een aards heerser die zijn sterfelijk lichaam voor zichzelf aanziet, ging ik gebukt onder eindeloze zorgen; ik was gehecht geraakt aan kinderen, echtgenotes, rijkdommen en land. (48) Me bekommerend om dit lichaam, dat je omsluit als een pot of een muur, dacht ik aldus over mezelf als zijnde een god onder de mensen. Omringd door strijdwagens, olifanten, paarden, voetvolk en generaals trok ik rond over de aarde, maar nimmer sloeg ik, in mijn grote trots, serieus acht op U. (49) Onverschillig over wat er zou moeten worden gedaan, verlangend naar zinsobjecten en constant piekerend met een immer groeiende begeerte, wordt men plotseling voor U geplaatst, die zo aandachtig bent als een hongerige slang die zijn giftanden likt om een muis te doden. (50) Hetzelfde voertuig van de tijd, het lichaam, dat eerst 'de koning' heet, rijdend in wagens beslagen met goud of op machtige olifanten, wordt onvermijdelijk mettertijd aangeduid als 'ontlasting', 'wormen' en 'as' [zie ook 16.4: 2-6]. (51) Alom de richtingen veroverd hebbend, zonder verdere conflicten, en gezeten op een troon onder de lofprijzingen van soortgelijke heersers, loopt de persoon in zijn huis rond als een huisdier aan de leiband, terwijl hij zijn geluk ontleent aan de geslachtelijke omgang met vrouwen, o Heer. (52) In die situatie reikend naar meer dan een ander bezit, verricht hij, strikt pleziertjes vermijdend, boetvaardig zijn plicht, maar over zichzelf denkend als 'Ik ben machtiger, ik ben mijn eigen baas', kan hij wiens driften zo uitgesproken zijn, het geluk niet bereiken. (53) Als voor de dolende persoon zich het levenseinde aandient, kan hij, o Onfeilbare, omgang vinden met hen die goed en eerlijk zijn [de *sat-sanga*]. Met die goede associatie zal zich dan de toewijding voor Hem ontwikkelen die, als de Heer van het Hogere [de oorzaken] en het Lagere [de gevolgen], het enige doel vormt voor de deugdzamen. (54) O Heer, ik denk dat met het spontane verdwijnen van de gehechtheid aan mijn koninkrijk, U mij Uw genade hebt getoond. Dat is namelijk waar de gelouterde heersers over eindeloze stukken land

voor bidden, als ze het bos ingaan om zich af te zonderen. (55) Ik verlang naar niets anders dan het dienen van Uw voeten, want ze vormen, voor hen die zich geen materieel leven wensen, het voorwerp van verlangen, de gunst waarnaar werd gezocht, o Almachtige. Welke trouwe ziel van aanbidding voor U die het Pad van Persoonlijke Ontwikkeling toont, o Heer, zou als een gunst voor dat kiezen wat zijn gebondenheid veroorzaakt? (56) Daarom o Heer, de wereldse zegeningen geheel naast mij neerleggend waardoor men verstrikt raakt in de geaardheden van de hartstocht, de onwetendheid en de goedheid, benader ik U, de Oorspronkelijke Persoon van de Zuivere Kennis, die, vrij van wereldse betrekkingen en dualiteit, transcendentaal bent aan de materiële kwaliteiten. (57) Geplaagd door verstoringen had ik, een lange tijd, veel zorgen en moest ik lijden in de wereld. Met mijn zes vijanden [de zinnen en de geest] nimmer tevreden, kon ik met geen mogelijkheid de vrede vinden, o Verlener van de Toevlucht. AlstUblieft, o Heer, bescherm mij die, geplaatst voor deze gevaren, o Allerhoogste Ziel, Uw lotusvoeten heeft benaderd, de waarheid die vrij is van angst en leed.'

(58) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'O grote Koning, keizer van allen, u hebt een zuivere en krachtige geest, want ondanks dat u werd verleid met zegeningen, raakte u niet bedorven door begeerten. (59) Alstublieft, weet dat Ik u verleidde met zegeningen om na te gaan of u vrij bent van begoocheling. Nimmer laat de exclusieve [Mij enkel toegewijde] intelligentie van de *bhakta's* zich leiden door materiële zegeningen. (60) Zij die, Mij niet toegewijd zijnde, zich bezighouden met ademhalingsoefeningen en dergelijke, hebben hun materiële verlangens niet weten terug te dringen [de *vāsanā's*], o Koning, zodat men ziet dat hun geest zich weer opnieuw [materieel] doet gelden. (61) Trek naar believen rond in deze wereld, en moge er, met uw geest op Mij gevestigd, voor u aldus steeds een onafgebroken toewijding voor Mij bestaan. (62) Zich aan het dharma houdend van de heersende klasse, hebt u levende wezens gedood tijdens de jacht of bij andere gelegenheden. Door geheel op te gaan in boetedoeningen met Mij als uw toevlucht, moet u die zonde nu uitwissen. (63) In uw geboorte volgend op deze, o Koning, zal u, zich ontwikkelend tot een superieure weldoener voor alle levende wezens, een uitstekende brahmaan zijn en Mij zeker bereiken [zie ook B.G. 5: 29].'

*: Mucukunda, de slapende man, vocht zoals hierna uitgelegd voor een lange tijd ten behoeve van de halfgoden en koos uiteindelijk als zijn zegening het recht om ongestoord te mogen slapen. De *parampārā* haalt bij monde van Śrīla Viśvanātha Cakravartī de

Hari-vamśa aan die verklaart dat hij verder nog de gunst bedong dat hij in staat zou zijn een ieder te vernietigen die hem zou storen in zijn slaap. Hij maakt verder duidelijk dat Mucukunda dit nogal morbide verzoek deed om heer Indra af te schrikken, die, zo dacht Mucukunda, hem anders misschien bij herhaling zou wakker maken met een verzoek om zijn hulp bij het bestrijden van Indra's kosmische vijanden. Indra's instemmen met Mucukunda's verzoek wordt als volgt beschreven in de Śrī Viṣṇu Purāṇa: "De halfgoden verklaarden, 'Wie u ook uit uw slaap haalt zal ter plekke tot as verbranden door een vuur voortgebracht uit zijn eigen lichaam' ".

**: Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura geeft de volgende regels uit een alternatieve lezing van dit hoofdstuk. Deze regels moeten worden ingevoegd tussen de twee helften van dit vers:

nidrām eva tato vavre
sa rājā śrama-karṣitaḥ
yaḥ kaścin mama nidrāyā
bhaṅgaṁ kuryād surottamāḥ
sa hi bhasmī-bhaved āśu
tathoktaś ca surais tadā
svāpaṁ yātaṁ yo madhye tu
bodhayet tvām acetanaḥ
sa tvayā dṛṣṭa-mātras tu
bhasmī-bhavatu tat-kṣaṇāt

"De Koning, uitgeput door zijn arbeid, koos toen voor de slaap als zijn zegening. Hij stelde verder, 'O beste van de halfgoden, moge wie dan ook die mij in mijn slaap verstoord direct tot as verbranden.' De halfgoden antwoordden, 'zo zij het,' en zeiden tegen hem, 'Die botte persoon die u midden in uw slaap wekt, zal eenvoudig direct tot as verbranden door de blik die u op hem werpt.' "

***: De *paramparā* stelt: 'Śrīla Śrīdhara Svāmī zegt ons dat Mucukunda zich bewust was van de voorspelling van de klassieke wijze Garga dat in het achtentwintigste millennium de Allerhoogste Heer zou nederdalen. Volgens Ācārya Viśvanātha, stelde Garga Muni Mucukunda er verder van op de hoogte dat hij persoonlijk de Heer zou ontmoeten. En nu gebeurde dat allemaal.'

Hoofdstuk 52

De Heren Springen van een Berg en Rukmiṇī's Bericht aan Heer Kṛṣṇa

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus gezegend door Kṛṣṇa, mijn beste, liep [Mucukunda] de nazaat van Ikṣvāku al buigend om Hem heen en vertrok hij door de opening van de grot. (2) Hij merkte dat de menselijke wezens, de dieren, de planten en bomen er slecht aan toe waren [klein waren] en concludeerde dat het Tijdperk [de *yuga*] van Kali was aangebroken. Daarop begaf hij zich in de noordelijke richting [vergelijk 1.15: 44]. (3) Hij had vertrouwen in het proces van de boetedoening, was zelfbeheerst en vrij van gehechtheden. Met zijn geest aldus verzonken in Kṛṣṇa betrad hij het gebied van de berg Gandhamādana ['de prettige geur']. (4) Badarikāśrama [zie b.v. 3.4: 4; 4.12: 16; 5.4: 5; 7.11: 6] bereikend, de verblijfplaats van Nara-Nārāyaṇa, aanbad hij, die met het overwinnen van alle dualiteit in zijn verzaking de vrede vond, de Heer.

(5) **D**e Allerhoogste Heer keerde terug naar Zijn stad Mathurā die was omsingeld door de Yavana's, doodde het barbarenleger en bracht hun schatten naar Dvārakā. (6) Terwijl Acyuta met os en man bezig was de rijkdommen te verzamelen, arriveerde Jarāsandha ter plekke aan het hoofd van een drieëntwintigtal legers. (7) Toen Ze de machtige golven soldaten van de vijandelijke legers zagen, renden de twee Mādhava's, voor een menselijke manier van doen kiezend, snel weg, o Koning. (8) De lading rijkdommen achterlatend legden Ze, zich angstig voordoend maar in feite onbevreesd, op Hun lotusblaadjesvoeten vele *yojana's* af. (9) De machtige heerser van Magadha moest hard lachen toen hij de Twee zag wegvluchten en achtervolgde de Heren met wagenmenners en soldaten, zonder zich helemaal bewust te zijn van Hun bijzondere aard. (10) Uitgeput na een lange afstand in volle vaart gerend te hebben, beklommen ze een zeer hoge berg bekendstaande als Pravarṣaṇa ['waar het regent'] alwaar de machtige Heer [Indra] het altijd laat regenen. (11) Wetende dat Ze zich op de berg schuilhielden, maar niet precies waar, o Koning, zette hij [Jarāsandha] de berg in lichterlaaie door met brandhout aan alle kanten vuren aan te steken. (12) Snel van die elf *yojana's* hoge, overal brandende berg afspringend, vielen Ze naar beneden. (13) Niet opgemerkt door Hun tegenstander of zijn helpers, keerden de twee beste Yadu's terug naar hun stad die de oceaan als zijn gracht had, o Koning. (14) De koning van de Magadha's ging er abusievelijk vanuit dat Balarāma en Keśava waren verbrand in het vuur, trok zijn immense troepenmacht terug en keerde om naar Magadha. (15) Zoals ik al zei huwelijkte de heerser van Ānarta, genaamd Raivata, op last

van Brahmā zijn dochter Raivatī uit aan Balarāma [9.3: 33-36]. (16-17) De Allerhoogste Heer Govinda, trouwde, o held onder de Kuru's, met Vaidarbhī [Rukmiṇī], de dochter van Bhīṣmaka, op haar eigen verzoek. Zij was een volkomen deelaspect van de Godin van het Geluk. Met geweld zette Hij Śālva en de andere koningen die Śiśupāla steunden buiten spel. Dat speelde Hij klaar [door haar weg te kapen] voor ogen van iedereen, precies zoals de zoon van Tārkṣya [Garuḍa] de nectar van de hemel [wegstal].'

(18) **D**e achtenswaardige koning zei: 'Op de manier van de Rākṣasa [dus door ontvoering] naar ik vernam, huwde de Opperheer aldus Rukmiṇī, de dochter van Bhīṣmaka met het bekoorlijke gezicht. (19) O heer, ik zou graag willen weten hoe Kṛṣṇa, Hij met Zijn onbegrensde vermogen, Zijn bruid wegstal en [daarbij] koningen als Jarāsandha en Śālva versloeg. (20) Welk intelligent mens, o brahmaan, kan er ooit genoeg van krijgen om te luisteren naar de rechtschapen, betoverende, en altijd nieuwe verhalen [zie 45: 48] die men hoort over Kṛṣṇa en die de wereldse besmetting verdrijven?'

(21) **D**e zoon van Vyāsa zei: 'Er was een koning genaamd Bhīṣmaka, de grote heerser van Vidarbha, die vijf zoons had en één dochter met een buitengewoon knap gezicht. (22) Rukmī was de eerstgeboren zoon, gevolgd door Rukmaratha, Rukmabāhu, Rukmakeśa en Rukmamālī. Rukmiṇī was hun kuise zus [*rukma* betekent: 'wat helder en stralend is']. (23) Toen ze, van degenen die Mukunda bij haar thuis kwamen bezingen, vernam over Zijn schoonheid, capaciteiten, karakter en weelde, achtte ze Hem een geschikte echtgenoot. (24) Kṛṣṇa, die haar kende als een toonbeeld van intelligentie, gunstige lichaamskenmerken, grootmoedigheid, schoonheid, goed gedrag en andere kwaliteiten, vond haar evenzo een geschikte echtgenote, en besloot met haar te trouwen. (25) Maar Rukmī, die Kṛṣṇa haatte, verhinderde dat, ook al wilde zijn familie zijn zus wel aan Kṛṣṇa geven, o Koning. Hij dacht aan Śiśupāla. (26) De prinses van Vidarbha met haar donkere ogen, was ongelukkig met die wetenschap. Ze zat er diep over in en zond met spoed een zekere brahmaan die ze kon vertrouwen naar Kṛṣṇa. (27) Toen hij in Dvārakā aankwam werd hij door de poortwachters binnengelaten en zag hij de Oorspronkelijke Persoonlijkheid op een gouden troon zitten. (28) De Heer die goed is voor de brahmanen, kwam, toen Hij hem zag, van Zijn troon af, liet hem plaatsnemen en bewees hem de eer op dezelfde manier als de bewoners van de hemel Hem de eer bewijzen. (29) Nadat hij was uitgerust en gegeten had, kwam Hij die de bestemming vormt van de toegewijden naar hem toe om persoonlijk zijn voeten te masseren. Geduldig vroeg Hij hem: (30) 'O Mijn beste, verlopen de

religieuze activiteiten zoals voorgestaan door uw eersteklas, tweemaal geboren senioren, voorspoedig, zonder al te veel moeilijkheden, en bent u steeds innerlijk voldaan? (31) Als een brahmaan tevreden blijft ongeacht wat [zijn pad kruist] en hij niet tekortschiet in zijn religieuze plicht, zal hem dat alles brengen wat hij verlangt. (32) Ontevreden zal hij, zelfs als een meester van verlichte zielen, zich van wereld naar wereld blijven bewegen, terwijl hij tevreden, ook al bezit hij niets, goed zal slapen met al zijn leden [en geest] vrij van ellende. (33) Ik buig Mijn hoofd keer op keer voor die brahmanen die tevreden zijn met wat ze krijgen, want zij, vredig en vrij van vals ego, zijn de beste weldoeners van de levende wezens [zie ook B.G. 2: 71, 12: 13-14]. (34) Gaat het u goed, o brahmaan, als onderdaan van uw koning? Hij in wiens rijk de mensen beschermd een gelukkig leven leiden, is Mij zeer dierbaar. (35) Waar komt u vandaan, met het oversteken van de [oceaan van] moeilijkheden, en met welke bedoeling kwam u hier? Vertel het Ons alstublieft allemaal, als het geen geheim is. Wat precies kunnen We voor u betekenen?'

(36) **N**adat de Allerhoogste, die ter wille van Zijn spel en vermaak Zijn lichamen aanneemt, aldus deze vragen had gesteld, vertelde de brahmaan Hem alles. (37) 'Śrī Rukmiṇī heeft me gezegd: 'O Allermooiste van Al de Werelden, ik vernam over Jouw kwaliteiten. Bij allen die luisteren en tot wie Jij, via de gehoorgangen, bent doorgedrongen, verdrijf Je aldus de pijn in hun lichamen. Voor hen die ogen hebben vormt de aanblik van Jouw schoonheid de volkomen vervulling van hun levensdoel. Daarom heb ik zonder schaamte mijn geest op Jou gericht Acyuta! (38) Wie, o Mukunda, kan zich meten met Jouw grootheid: je afstamming, karakter, schoonheid, kennis, jeugd, bezittingen en invloed? Welk nuchter en huwbaar meisje van goede huize zou, als ze volwassen wordt, nu niet voor Jou kiezen als haar echtgenoot, o leeuw onder de mensen, o Jij die de geesten van iedereen in de samenleving in vreugde verzet? (39) Ik heb daarom Jouw goede Zelf, o lieve Heer, verkozen als echtgenoot. Ik biedt me hierbij aan als Je vrouw, o Almachtige. Aanvaard me alsJeblieft! Moge de koning van Cedi [Śiśupāla], die net als een jakhals er vandoor wil met de portie die de koning van de dieren toebehoort, nimmer dat in handen krijgen wat aan de [ware] held is voorbehouden. (40) Als ik de Hoogste Persoonlijkheid van God, de Heer in voldoende mate heb geëerd door het doen van goede werken, brengen van offers, verrichten van liefdadigheid, met inachtnemingen en geloften en met het vereren van de goden, de goeroes en de brahmanen, en met andere activiteiten, mag dan [alsJeblieft Kṛṣṇa] de oudere broer van Gada [9.24: 46] komen om mijn hand te nemen, en niet de zoon van Damaghoṣa of iemand anders? (41) Kom morgen als het huwelijk

plaatsvindt ongezien naar Vidarbha, o Onoverwinnelijke. Vecht, omringd door Je officieren, er dan voor om het gewapende verzet weg te vagen van de koningen van Caidya en Magadha, en trouw, als de beloning voor Je heldenmoed, vervolgens met Mij op de *Rākṣasa*manier [door me mee te nemen]. (42) Je kan Je afvragen hoe Je mij, me ophoudend in de vertrekken van het paleis, met Je mee moet nemen zonder mijn verwanten te doden. Laat het me Je uitleggen: op de dag ervoor wordt een grote feestelijke processie gehouden buiten [het paleis] ter ere van de heersende godheid van de familie. In die plechtigheid begeeft de nieuwe bruid zich naar de [tempel van de] godin Girijā [Ambikā]. (43) Grote zielen als [Śiva] de echtgenoot van Ūma, verlangen, om hun eigen onwetendheid te overwinnen, ernaar om te baden in het stof van Jouw lotusvoeten. Als ik, o Lotusogige, Jouw genade niet kan verwerven, behoor ik, verzwakt door geloften, mijn leven op te geven om Jou [pas] honderden geboorten later te bereiken.' (44) De brahmaan eindigde met: ‘Dit is het vertrouwelijke bericht dat ik voor U heb, o Heer van de Yadu's, overweeg alstUblieft wat er nu direct in dezen moet gebeuren.'

Hoofdstuk 53

Kṛṣṇa Ontvoert Rukmiṇī

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen [Kṛṣṇa] de nazaat van Yadu het vertrouwelijke bericht hoorde van de prinses van Vidarbha, nam Hij de hand van de boodschapper in de Zijne en richtte Hij Zich glimlachend tot hem. (2) De Allerhoogste Heer zei: 'Ook Ik moet op dezelfde manier steeds weer aan haar denken en kan 's nachts de slaap niet vatten; Ik weet dat Rukmī in zijn vijandigheid er tegen is dat Ik met haar trouw. (3) Ik zal haar, die onbetwistbare schoonheid die Mij de beste acht, hiernaartoe halen en in de strijd korte metten maken met die halfwas edellieden, zoals men een vuur ontsteekt met brandhout!'

(4) **Ś**rī Śuka zei: 'Bekend met de precieze [astronomische] tijd van Rukmiṇī's huwelijk zei Madhusūdana tegen Zijn wagenmenner: 'Dāruka, maak onmiddellijk de wagen klaar.' (5) Hij bracht de wagen met daarvoor gespannen de paarden Śaibya, Sugrīva, Meghapuṣpa en Balāhaka [*], en stond met gevouwen handen voor Hem klaar. (6) Śauri klom samen met de brahmaan in Zijn wagen en reed in vliegende vaart met Zijn paarden in één enkele nacht naar het Vidarbha koninkrijk. (7) Koning Bhīṣmaka die uit genegenheid voor zijn zoon [Rukmī] zich schikte naar zijn greep, stond op het punt zijn dochter weg te schenken aan Śiśupāla en zag erop toe dat de nodige verplichtingen werden afgehandeld. (8-9) De stad werd grondig gereinigd en haar lanen, straten en kruispunten werden overvloedig besprenkeld met water. Ze werd versierd met vaandels op vlaggenmasten en met erebogen. De vrouwen en mannen van de stad wiens weelderige huizen geurden van de aguru, stonden opgesteld in smetteloze kleding, met hun juwelen om, ingesmeerd met geurige substanties en gesierd met bloemen en ander fraais. (10) Hij [Bhīṣmaka] zag erop toe dat volgens de regels de voorvaderen, de halfgoden en de brahmanen werden vereerd, o Koning, dat ze naar behoren te eten kregen en dat er gunstige mantra's werden gereciteerd. (11) De bruid baadde zich naar behoren, reinigde haar tanden, deed de gelukbrengende huwelijkshalsketting om, stak zich in een gloednieuw stel kleren en sierde zich met de fraaiste juwelen. (12) Voor de bescherming van de bruid werden, door de besten onder de brahmanen, mantra's gezongen uit de Sāma, Ṛg en Yajur Veda, en de priesters, bedreven in de Atharvamantra's, deden uitgietingen van ghee terwille van de vrede van de heersende planeten. (13) De koning, zeer goed bekend met de *vidhi,* doneerde goud, zilver, kleding en sesamzaad vermengd met ruwe suiker aan de brahmanen. (14) Zo ook regelde koning Damaghoṣa, de heer van Cedi, dat de kenners van de mantra's voor zijn zoon [de bruidegom] alles uitvoerden wat zijn voorspoed bevorderde. (15) Hij reisde naar Kuṇḍina [Bhīṣmaka's

hoofdstad] vergezeld door een menigte olifanten druipend van de bronst, met bloemenslingers versierde gouden strijdwagens en vele regimenten voetsoldaten en paarden. (16) De meester van Vidarbha kwam hem halverwege tegemoet om hem de eer te bewijzen, en bracht hem met genoegen onder in een speciaal gebouwde verblijfplaats. (17) Śālva, Jarāsandha, Dantavakra en Vidūratha die aan Śiśupāla's kant stonden, kwamen samen met Pauṇḍraka en duizenden anderen. (18-19) Zij die Kṛṣṇa en Rāma vijandig gezind waren, hadden het volgende besluit genomen: 'Als Kṛṣṇa vergezeld door Rāma en de andere Yadu's komt om Śiśupāla's bruid weg te kapen, zullen we voor haar beveiliging gezamenlijk de strijd met Hem aanbinden.' Al de koningen waren daarom gearriveerd met een volledig contingent aan troepen en voertuigen.

(20-21) **T**oen Heer Balarāma vernam over deze voorbereidingen van de vijandige koningen en hoorde dat Kṛṣṇa er in Zijn eentje op uit was gegaan om de bruid te stelen, ging Hij, bang dat het vechten zou worden, vol liefde voor Zijn broer snel naar Kuṇḍina met een machtig leger aan olifanten, paarden, strijdwagens en soldaten te voet. (22) De dochter van Bhīṣmaka met haar fraaie heupen die op Kṛṣṇa zat te wachten, zag de brahmaan niet terugkeren en vroeg zich toen af: (23) 'Helaas er resten nog maar drie *yama's* [negen uur] voordat ik zal trouwen. Tot mijn ongeluk komt de Lotusogige niet opdagen en weet ik niet waarom. En de brahmaan die mijn boodschap bracht is ook nog niet teruggekeerd. (24) Misschien zag Hij die Foutloos is van Geest en Lichaam, ondanks Zijn aanvankelijke bereidheid iets afkeurenswaardigs in mij, zodat Hij niet komt om mijn hand te nemen. (25) Wat een ongeluk! De schepper is me niet gunstig gezind, noch is de grote Heer Śiva dat... of misschien heeft Devī zich tegen mij gekeerd, zijn gezellin [die bekend staat als] Gaurī, Rudrāṇī, Girijā of Satī.'

(26) **A**ldus piekerend deed het jonge meisje, wiens hart door Kṛṣṇa was gestolen, haar ogen dicht die vol stonden met tranen, zich bewust van de tijd [die nog restte]. (27) Terwijl de bruid zo in afwachting verkeerde van Govinda's aankomst, o Koning, trilde haar linkerdij, arm en oog als voorbode van iets wenselijks. (28) Op dat moment verscheen de zuiverste onder de brahmanen ten tonele, in opdracht van Kṛṣṇa, om de goddelijke prinses te zien die zich ophield in het binnenste van het paleis. (29) Toen ze zijn opgetogen gezicht zag en de ontspannen bewegingen van zijn lichaam, deed ze, bedreven in het herkennen van tekenen, navraag met een zuivere lach. (30) Hij informeerde haar over de aankomst van Yadunandana [het 'Kind van de Yadu's] en bracht aan haar de woorden over die Hij had gesproken

om haar te verzekeren dat Hij met haar zou trouwen. (31) Beseffend dat Hij was gekomen, monterde Vaidarbhī's geest op, waarop ze blij geen beter antwoord wist dan zich voor de beminde brahmaan te verbuigen. (32) Horend dat Rāma en Kṛṣṇa waren gearriveerd om getuige te zijn van zijn dochter's huwelijk, kwam hij [de koning] begeleid door de klanken van muziekinstrumenten Hen tegemoet met gulle offergaven. (33) Zoals voorgeschreven was hij van eerbetoon met wenselijke zaken als honingmelk [*madhu-parka*], en bracht hij nieuwe kleren. (34) Genereus voorziend in een luxe verblijf bood hij Hen, Hun soldaten en metgezellen, de juiste gastvrijheid. (35) Aldus was hij, naar gelang ieder zijn macht, leeftijd, kracht en weelde, met alles wat wenselijk was van respect voor de koningen die waren samengekomen. (36) De bewoners van Vidarbha-pura die hoorden dat Kṛṣṇa was gearriveerd, kwamen allen om met de gevouwen handpalmen van hun ogen Zijn lotusgezicht in te drinken [en zeiden]: (37) 'Hij die net zo'n perfect lichaam heeft, is de enige die Rukmiṇī als echtgenote verdient. Hij is de meest geschikte echtgenoot voor prinses Bhaiṣmī! (38) Moge Acyuta, de Oorzaak van de Drie Werelden, tevreden zijn met welke van onze goede daden ook, en zo genadig zijn de hand te aanvaarden van Rukmiṇī.' Dit is wat de burgers gebonden aan hun groeiende zuivere liefde zeiden.

(39) **D**e bruid verliet beschermd door bewakers de binnenruimten van het paleis en ging naar de tempel van Ambikā [zie ook 52: 42]. (40-41) Te voet eropuit om de lotusvoeten van Bhavānī te zien, hield ze zich, volledig opgegaan in het mediteren op Kṛṣṇa's lotusvoeten, stil temidden van haar moeders en vrouwelijke metgezellen. Ze werd bewaakt door de kloeke, gewapende soldaten van de koning, en terwijl die met hun wapens geheven klaarstonden, werd er op cimbalen en *mṛdaṅga's*, schelphoorns, hoorns en andere blaasinstrumenten gespeeld. (42-43) De bruid werd vergezeld door de fraai uitgedoste echtgenotes van de brahmanen, door duizenden prominente courtisanes die verschillende artikelen van aanbidding en cadeaus droegen, bloemenslingers, geuren, kleding en sieraden, alsook door zangers die zongen en gebeden opdroegen, door muzikanten en hofzangers, en door geschiedschrijvers en herauten. (44) Bij de tempel van de godin aangekomen, waste ze haar voeten en lotusgelijke handen, sipte ze water ter zuivering en betrad ze, geheiligd en vredig, de plaats waar Ambikā zich ophield. (45) De oudere vrouwen van de brahmanen die goed op de hoogte waren van de bepalingen, begeleidden het zo heel jonge meisje in haar eerbetoon voor Bhavānī, de vrouw van Heer Bhava [Śiva]. (46) [Ze bad:] 'Keer op keer biedt ik u, o Ambikā, en ook uw kinderen [Ganeśa and Kārtikeya] mijn

eerbetuigingen. Alstublieft, sta het toe dat Kṛṣṇa, de Opperheer, mijn echtgenoot wordt.'

(47-48) **M**et verscheidene offerandes van water, geurige substanties en ongebroken granen, offergaven van wierook, kleding, bloemenslingers, halskettingen en sierselen, en een reeks lampen, was ze van aanbidding, zoals ook de vrouwen van de brahmanen dat waren met lekkernijen, gebak, toebereide betelnoot, heilige draden, vruchten en suikerriet. (49) De vrouwen gaven haar wat er van het offer over was gebleven alsook hun zegen, waarop de bruid voor hen en voor de beeltenis boog en wat van het geofferde voedsel at. (50) Toen beëindigde ze haar gelofte van stilte en verliet ze de tempel van Ambikā, waarbij ze met haar hand, gesierd met een ring met een edelsteen, een dienstmaagd vasthield. (51-55) Met haar bevallige middel, de oorhangers die haar gezicht sierden, haar zuivere schoonheid, de met edelstenen bezette gordel om haar heupen en haar ontluikende borsten, was ze gelijk het begoochelend vermogen van de Heer dat zelfs de nuchteren verbijstert [Māyādevī, zie ook 8.12: 38-40; 2***]. Toen ze haar zuivere glimlach zagen, haar bimbarode lippen weerspiegeld in haar jasmijnknoptanden, haar tred gelijk die van een koninklijke zwaan terwijl ze zich op haar voeten verplaatste die tinkelden en verfraaid werden door de gloed van haar fijntjes uitgevoerde enkelbelletjes, raakten de verzamelde en achtenswaardige helden verbijsterd en verontrust door de lust die ze opriep. Omdat ze, met het excuus van de processie, haar schoonheid voor Kṛṣṇa uitdroeg, raakten de geesten van de koningen die haar brede glimlachen en verlegen blikken zagen, in vervoering en lieten ze hun wapens op de grond glijden, terwijl ze in zwijm van de paarden, olifanten en wagens vielen waarop ze zaten. Langzaam voortschrijdend, liep ze met de twee wervels van haar lotusbloemvoeten voet voor voet, terwijl ze vol verlangen uitzag naar de komst van de Hoogste Persoonlijkheid. Haar haar naar achteren werpend met de nagels van haar hand ontwaarde ze, bedeesd naar de aanwezige koningen kijkend, vanuit haar ooghoeken op dat moment Acyuta. Recht voor ogen van Zijn vijanden, greep Kṛṣṇa toen de dochter van de koning beet die klaarstond om in Zijn wagen te stappen. (56) Hij tilde haar in Zijn strijdwagen die was gemerkt met [de vlag van] Garuḍa, dreef de kring van edelen terug, en verliet zo geleidelijk aan, met Balarāma voor Zich uit, die plek zoals een leeuw temidden van de jakhalzen dat zou doen met het wegslepen van zijn prooi. (57) De tegenstanders met Jarāsandha aan het hoofd konden, ingebeeld als ze waren, in hun eer aangetast, de nederlaag niet verkroppen: 'Vervloekt zijn wij boogschutters met onze eer gestolen

door die koeherders die, als een stelletje onderkruipers, ons, de leeuwen, voor aap zetten!'

*: Śrīla Viśvanātha Cakravartī haalt de volgende tekst aan van de Padma Purāṇa die een omschrijving geeft van Heer Kṛṣṇa's paarden: "Śaibya was zo groen als de vleugels van een papegaai, Sugrīva goudgeel, Meghapuṣpa had de kleur van een wolk, en Balāhaka was wit."

Hoofdstuk 54

Rukmī Verslagen en Kṛṣṇa Getrouwd

(1) Śrī Śuka zei: 'Aldus [beseffend dat ze bestolen waren] bestegen ze allen in grote woede in kuras hun voertuigen en gingen ze, met ieder omringd door zijn eigen troepen en hun bogen klaar, achter Hen aan. (2) Toen het Yādavaleger merkte dat ze achtervolgd werden, stopten de bevelhebbers om de confrontatie aan te gaan, o Koning, en lieten ze hun bogen vibreren. (3) Vanaf hun paarden, vanaf de ruggen van de olifanten en vanuit hun posities in hun wagens schoten de [vijandige] wapenmeesters een regen van pijlen af zoals wolken water laten regenen in de bergen. (4) Toen het volslanke meisje zag dat het leger van haar Heer werd belaagd door zware stortbuien pijlen, keek ze Hem in verlegenheid aan met ogen vol angst. (5) De Opperheer zei lachend: 'Wees niet bang, o jij met je mooie ogen, jouw troepen zullen deze vijandelijke strijdmacht nu meteen vernietigen.' (6) De helden Gada [Kṛṣṇa's jongere halfbroer], Saṅkarṣaṇa en de anderen, konden het machtsvertoon van de vijandelijke troepen niet tolereren, en dus schoten ze met pijlen van ijzer hun paarden en olifanten dood en hun wagens kapot. (7) De hoofden van hen die op de wagens, de paarden en de olifanten zaten vielen bij duizenden op de grond, compleet met oorringen, helmen en tulbanden. (8) Je zag er koppen van paarden, ezels, muildieren, olifanten en kamelen zowel als [losse] mensenhoofden, knotsen en bogen, handen met de zwaarden nog vast, handen zonder vingers, dijen en hele benen. (9) De koningen aangevoerd door Jarāsandha die gretig uit op de overwinning zagen dat hun troepen door de Vṛṣṇi's werden vernietigd, verloren de moed en maakten rechtsomkeert. (10) Ze gingen praten met Śiśupāla die, met de vrouw van zijn keuze weggestolen, ontgoocheld en verstoord zijn gezicht liet hangen met alle kleur eruit verdwenen. (11) [Jarāsandha zei:] 'O heer, tijger onder de mensen, laat alstublieft deze zwaarmoedigheid varen, voor de belichaamden bestaat er geen duurzaamheid van het gewenste of ongewenste. (12) Zoals een vrouw vervaardigd uit hout danst naar het verlangen van een poppenspeler, staat deze wereld, die is begaan met vreugde en verdriet, onder controle van de Heer. (13) Ikzelf verloor met drieëntwintig legers zeventien veldslagen met Śauri [Kṛṣṇa]. Ik won er slechts één. (14) Niettemin beklaag of verheug ik mij nooit, want ik weet dat de wereld wordt bestierd door de Voorzienigheid in combinatie met de Tijd. (15) Ook nu weer zijn wij allen, leiders van de aanvoerders van de helden, verslagen door Yadu's met een gering gevolg die de bescherming van Kṛṣṇa genieten. (16) Onze vijanden hebben het, met de tijd in hun

voordeel, nu gewonnen, maar dan weer, als onze tijd gekomen is, zullen wij het winnen.'

(17) **Ś**rī Śuka zei: 'Śiśupāla, aldus omgepraat door zijn vrienden, ging met zijn gezelschap terug naar zijn stad, en zo ook keerde ieder van de nog levende koningen terug naar zijn eigen woonplaats. (18) De machtige Rukmī echter, die Kṛṣṇa haatte en het niet kon verkroppen dat zijn zus was getrouwd op de *Rākṣasa*manier, achtervolgde Kṛṣṇa omringd door een complete *akṣauhiṇī*. (19-20) Rukmī, machtig bewapend met zijn boog en wapenrusting, zwoor allerkwaadst vervuld van weerzin in het bijzijn van alle koningen: 'Laat me jullie dit zeggen: ik beloof dat ik niet naar Kuṇḍina zal terugkeren zonder dat ik Kṛṣṇa in de strijd heb gedood en Rukmiṇī heb teruggewonnen.' (21) Na zich aldus te hebben uitgelaten beklom hij zijn wagen en zei hij tot zijn wagenmenner: 'Snel, leidt de paarden naar de plek waar Kṛṣṇa zich ophoudt, er moet een gevecht plaatsvinden tussen Hem en mij. (22) Vandaag zal ik met mijn scherpe pijlen de trots van die schurk van een Koeherder breken die zo gewelddadig mijn zuster ontvoerde!'

(23) **A**ldus dwaas snoevend kwam hij, zonder zich te realiseren waar de Heer allemaal toe in staat was, vervolgens met één enkele strijdwagen naar voren en riep hij naar Kṛṣṇa: 'Sta stil, stop!' (24) Zijn boog spannend trof hij Kṛṣṇa krachtig met drie pijlen en zei hij: 'Wacht eens even, Jij bederver van de Yadudynastie! (25) Waar moet dat heen, mijn zus wegstelend alsof je een kraai bent die de offerboter steelt? Ik zal vandaag nog een eind maken aan die valse trots van Je, Jij dwaze bedrieger, Jij slinkse strijder!! (26) Als Je niet wilt dat mijn pijlen Je doden, laat het er dan bij zitten en laat het meisje gaan.' Maar Kṛṣṇa glimlachte en trof Rukmī met zes pijlen waarmee Hij zijn boog aan stukken schoot. (27) Nadat Kṛṣṇa acht pijlen had afgevuurd op zijn vier paarden, twee op zijn wagenmenner en drie op zijn vlag, pakte hij een andere boog en trof hij Kṛṣṇa met vijf pijlen. (28) Hoewel Hij door al deze pijlen werd getroffen, brak Kṛṣṇa zijn boog opnieuw, en toen Rukmī er nog een pakte, brak Acyuta ook die aan stukken. (29) De gepunte knots, de drietand, de lans, het schild en het zwaard, de piek, de speer, of welk wapen hij ook ter hand nam, werden door Hem, de Heer, allemaal in stukken gebroken. (30) Daarop sprong hij van zijn wagen en rende hij, met het zwaard in de hand zo furieus als een vogel in de wind, naar voren met de bedoeling Kṛṣṇa te doden. (31) Met Zijn pijlen brak Kṛṣṇa het zwaard en het schild van Zijn aanvaller en nam toen, klaar om Rukmī om te brengen, Zijn eigen scherpe zwaard ter hand. (32) Toen ze zag dat Hij haar

broer wilde doden, viel de vrome Rukmiṇī doodsbang haar echtgenoot ten voeten en sprak ze klagelijk.

(33) **Ś**rī Rukmiṇī zei: 'O Heer van de Yoga, o Ondoorgrondelijke Ziel, o God van de Goden, o Meester van het Universum, o Goedgunstige, breng mijn broer alsJeblieft niet om het leven, o Machtig Gearmde.'

(34) **Ś**rī Śuka zei: 'En terwijl ze met trillende ledematen van de angst, haar mond droog van verdriet, haar keel verstikt en haar gouden halsketting in de war van de opwinding, Zijn voeten vasthield, zag Hij er uit medelijden van af. (35) Hij bond de booswicht vast met een stuk stof en schoor hem, er een janboel van makend met slechts wat plukken van zijn haar en snor overgelaten. Ondertussen verpletterde het uitzonderlijke leger van de Yaduhelden zijn tegenstanders zoals olifanten een lotusbloem plattrappen [vergelijk 1.7]. (36) Toen de Yadusoldaten Kṛṣṇa naderden troffen ze Rukmī voor dood aan in een jammerlijke toestand. De almachtige Opperheer Saṅkarṣaṇa bevrijdde, door medelijden bewogen, daarop de gevangene en zei tot Kṛṣṇa: (37) 'O Kṛṣṇa, wat een vreselijk slecht scheerwerk heb Je hier geleverd met zijn snor en haar! Een familielid zo toetakelen staat gelijk aan hem doden!'

(38) [**T**ot Rukmiṇī:] 'O deugdzame dame, wees er in je zorg niet boos over dat We je broer zo toegetakeld hebben. Voor je geluk en ongeluk kan je niemand anders verantwoordelijk stellen. Een mens plukt immers de vruchten van zijn eigen handelen.' [*]

(39) [**E**n weer tot Kṛṣṇa:] 'Hoewel een verwant het vanwege zijn wandaden kan verdienen te worden gedood, moet hij niet door een familielid ter dood worden gebracht, maar in plaats daarvan worden uitgebannen [uit de familie]. Waarom zou hij die door zijn eigen wandaden de dood [van zijn eer] vond, voor een tweede keer gedood moeten worden?'

(40) [**T**ot Rukmiṇī:] 'De gedragscode voor krijgsheren, zoals ingesteld door de oervader [Brahmā], is dat een broeder er niet voor moet terugdeinzen om zelfs zijn eigen broeder te doden. En dat is echt iets heel verschrikkelijks.'

(41) [**E**n weer terug tot Kṛṣṇa:] 'Verblind als ze zijn in hun dwaasheid met de weelde, begaan zij die prat gaan op een koninkrijk, land, rijkdommen, vrouwen, eer, macht of iets anders [dan de ziel], daarom overtredingen.'

(42) [**E**n weer tot Rukmiṇī:] 'Met deze houding van jou jegens alle levende wezens, waarin je je vijanden steeds het kwade toewenst en je vrienden [en familie] steeds het goede, ben je net zo partijdig als een onwetend iemand. (43) Vanwege het begoochelend vermogen van de Heer verkeren de mensen in verwarring over het Ware Zelf [de ziel]. [In *māyā*] het lichaam voor de ziel houdend, spreken ze in termen van het hebben van een vriend, een vijand of een neutraal iemand. (44) In staat van begoocheling neemt men de Ene Ware Opperziel van Alle Zaken en Belichaamde Wezens waar als een veelvoud, precies zoals men veel hemellichten ziet [in plaats van één stralend vuur] of de lucht [verschillend acht in een afgesloten ruimte, zie ook B.G. 18: 20-21 en 1.2: 32]. (45) Het fysieke lichaam dat een begin en een einde kent is samengesteld uit de materiële elementen, de zinnen en de basiskwaliteiten van de natuur. In staat van onwetendheid is het iets dat [door conditionering] is opgelegd aan de ziel en dat de [ervaring van de] kringloop van dood en geboorte teweegbrengt. (46) Voor de ziel [die weet] bestaat er [echter] geen eenheid met of gescheidenheid van wat voor materieels in de manifeste wereld ook, o kuise dame, aangezien materie wordt veroorzaakt en gearrangeerd door de ziel. Het is als het waarnemen en het waargenomene met de zon [die niet los kan staan van of één kan zijn met de manifeste wereld]. (47) Geboren worden en zo meer zijn enkel transformaties van het lichaam en niet van de ziel, net zoals de schijngestalten van de maan niet inhouden dat die is doodgegaan op de dag van de nieuwe maan [zie B.G. 2: 20]. (48) De onintelligente persoon ervaart zijn materiële bestaan zoals een slapende persoon, ter wille van het onwerkelijke [van een droom], zichzelf, de voorwerpen van zijn zintuigen en de resultaten van zijn handelen ervaart [zie ook 6.16: 55-56]. (49) O jij met je zuivere lach, wees daarom alsjeblieft weer jezelf [als de godin van het geluk] en verdrijf, met de kennis van de essentie, de droefenis ontstaan uit onwetendheid die je uitputte en verwarde.'

(50) **Ś**rī Śuka zei: 'De volslanke Rukmiṇī aldus ingelicht door de Opperheer Balarāma, gaf haar gelatenheid op en kreeg zichzelf met intelligentie weer in de hand. (51) Met slechts zijn levensadem nog over, uitgestoten door zijn vijanden en beroofd van zijn kracht en luister, moest hij [Rukmī] steeds terugdenken aan de manier waarop hij was toegetakeld. Gefrustreerd in zijn persoonlijke verlangens bouwde hij toen een residentie, een stad genaamd Bhojakaṭa ['de eed ondergaan hebben']. (52) Omdat hij gezegd had: 'Ik keer niet terug naar Kuṇḍina zonder die schurk Kṛṣṇa te hebben gedood en mijn zuster te hebben teruggebracht', woonde hij in zijn woede op diezelfde

plek [waar hij was vernederd]. (53) De Allerhoogste Heer, die aldus de aardse heersers versloeg, nam de dochter van Bhīṣmaka mee naar Zijn hoofdstad en trouwde met haar overeenkomstig de *vidhi*, o beschermer van de Kuru's. (54) Die gelegenheid ging gepaard met een grote feestvreugde van de burgers in iedere woning van de Yadustad, o Koning, waar niemand anders dan Kṛṣṇa, de leider van de Yadu's, de grote liefde was. (55) De mannen en vrouwen boden, vol vreugde, met glimmende juwelen en oorhangers, respectvol huwelijksgeschenken aan het bruidspaar dat prachtig was uitgedost. (56) De stad van de Vṛṣṇi's zag er prachtig uit met de feestzuilen die waren opgericht, de keur aan bloemenslingers, de vaandels, de edelstenen, de bogen en bij iedere voordeur een schikking van zegenrijke zaken zoals potten vol water, *aguru* wierook en lampen. (57) Haar straten werden besprenkeld en de ingangen werden verfraaid met plataan- en betelnootstammen, geplaatst door olifanten druipend van de bronst die toebehoorden aan de populaire persoonlijkheden die waren uitgenodigd. (58) De leden van de Kuru-, Sṛñjaya-, Kaikeya-, Vidarbha-, Yadu- en Kuntifamilies genoten ervan elkaar bij die gelegenheid te ontmoeten temidden van het volk dat opgewonden druk in de weer was. (59) Toen ze vernamen over de ontvoering van Rukmiṇī die alom werd bezongen, raakten de koningen en hun dochters hoogst onder de indruk. (60) O Koning, al de burgers van Dvārakā waren dolblij te zien dat Kṛṣṇa, de Meester van Alle Weelde, zich in de echt had verbonden met Rukmiṇī, de godin van het geluk.'

*: Dit hier houdt niet in dat men geen mededogen zou moeten hebben met vormen van lijden zoals veroorzaakt door iemand zelf, door anderen of door natuurlijke gebeurtenissen, zoals met parasitaire ziekten, overstromingen en aardbevingen. Natuurlijk vormt dit 'karmabeschuldigen', iemand beschuldigen van zijn lot, dat vaak wordt gezien als een Hindoezwakheid, een fundamentele filosofische kwestie, aangezien, enerzijds, alles en iedereen in de volwassen wereld verantwoordelijk is voor zijn eigen handelingen en de gevolgen ervan, terwijl, anderzijds, iemand anders of de natuur onschuldigen ook een hoop verdriet kan bezorgen. Alle drie de gevallen vormen in feite in de Vedische filosofie hindernissen, zogenaamde *kleśa's*, die leiden tot een lot dat men te boven moet komen met yogadiscipline en toegewijde dienst. Dit vers doelt duidelijk op de volwassen verantwoordelijkheid voor je eigen handelingen. Ook laat het zien, aan de hand van Kṛṣṇa's scheerprestatie en ook andere daden van Zijn vergeving, dat, waar mogelijk, zelfs voor moorddadige plannen mededogen moet worden beoefend en niet direct een oog-om-oog vergelding.

Hoofdstuk 55

De Geschiedenis van Pradyumna

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Cupido [Kāmadeva], een expansie van Vāsudeva die voorheen door de woede van Rudra werd verbrand, keerde naar Hem terug met de bedoeling opnieuw een lichaam te krijgen [zie ook 3.1: 28 en 8.10: 32-34 en B.G. 28]. (2) Verwekt uit het zaad van Kṛṣṇa in de dochter van de koning van Vidarbha [Rukmiṇī], stond Hij aldus bekend als Pradyumna ['de machtige boven alle anderen', zie ook *vyūha*]. In geen enkel opzicht deed Hij onder voor Zijn Vader. (3) Śambara ['de goochelaar' zie 7.2: 4-5, 36: 36], die iedere gedaante aan kon nemen die hij wilde, ging er vandoor met het kind dat nog geen tien dagen oud was. Hem herkennend als zijn vijand, gooide hij Hem in zee en keerde hij naar huis terug. (4) Pradyumna werd opgeslokt door een grote vis die, samen met anderen gevangen in een groot net, werd meegenomen door vissers. (5) De vissers presenteerden hem aan Śambara, die het geschenk naar de koks stuurde. Die sneden hem in de keuken open met een mes. (6) Het kind dat ze in de buik aantroffen werd aan Māyāvatī gegeven, die versteld stond. Van Nārada vernam ze over de geboorte van het kind en hoe het was beland in de buik van de vis. (7-8) Ze was door Śambara aangesteld om rijst en groenten klaar te maken, maar in feite was ze Cupido's beroemde vrouw genaamd Rati. Zij [na bij Heer Śiva te hebben gesmeekt en naar Śambara te zijn gestuurd] wachtte erop dat haar verbrande echtgenoot een nieuw lichaam zou verwerven. Met het inzicht dat het kind Kāmadeva was, ontwikkelde ze genegenheid voor het kind. (9) Hij, de zoon van Kṛṣṇa, groeide spoedig uit tot een jongeling die zeer bekoorlijk was voor de vrouwen die hem zagen. (10) Beste Koning, Rati benaderde vol van liefde, met een bedeesde glimlach, geheven wenkbrauwen en blikken en gebaren van huwelijkse aantrekking, Hem, haar echtgenoot, die met Zijn lange armen en ogen in de vorm van een lotusblaadje de mooiste was die je in de samenleving kon vinden. (11) De Heer in de gedaante van Zijn eigen zoon zei tot haar: 'O moeder, u stelt zich in uw houding als een vriendin afwijkend op; daarmee overschrijdt u de [normen voor de] gemoedsgesteldheid van moederlijke genegenheid.'

(12) **R**ati gaf ten antwoord: 'Jij bent de zoon van Nārāyaṇa die van thuis werd weggestolen door Śambara en ik ben Je wettige echtgenote Rati, o Cupido, mijn meester! (13) Nog geen tien dagen oud werd Je door die demon Śambara in de oceaan geworpen, waar een vis Je verslond uit de buik waarvan we Jou toen hier ontvingen, o meester! (14) AlsJeblieft, maak een eind aan die moeilijk te benaderen

en lastig te verslane vijand van Je die honderden toverformules kent. Dit kan Je bereiken met behulp van verbijsterende magie en zo meer! (15) Je moeder, met haar zoon verdwenen, is van streek als een koe zonder haar kalf. Overweldigd door liefde voor haar kind is ze zielig aan het huilen als een visarend.'

(16) **Z**ich aldus uitlatend droeg Māyāvatī aan de grote ziel Pradyumna de mystieke kennis over genaamd Mahāmāyā ['de grote verbijsterende macht'], die een einde maakt aan alle toverspreuken. (17) Daarop benaderde Hij Śambara om hem op te roepen tot de strijd. Hij beschimpte hem met ondraaglijke beledigingen en lokte zo een gevecht uit. (18) Beledigd door de harde woorden kwam hij, met ogen rood als koper, zo kwaad als een slang die werd geraakt door een voet, op Hem af met een knots in zijn hand. (19) Hard ronddraaiend met zijn strijdknots wierp hij die naar Pradyumna, de Grote Ziel, daarmee een geluid voortbrengend zo hard als een blikseminslag. (20) Het wapen werd in zijn vlucht door de Opperheer weggeslagen met Zijn knots, o Koning. Kwaad geworden slingerde Hij toen Zijn knots naar de vijand. (21) De demon nam zijn toevlucht tot de Daityamagie die hij had geleerd van Maya Dānava en stortte, zich door de lucht bewegend, een vloed van wapens uit over de zoon van Kṛṣṇa [vergelijk 3.19: 20]. (22) Geteisterd door de regen van wapens zette de machtige strijder, de zoon van Rukmiṇī, de grote bezweringsformule in die, wortelend in goedheid, alle magie overtreft. (23) De demon zette toen honderden wapens in die behoorden tot Kuvera's schatbewaarders [Guhyaka's], de zangers van de hemel [Gandharva's], de reuzen [Piśāca's], de hemelslangen [Uraga's] en de menseneters [Rākṣasa's], maar de zoon van Kṛṣṇa haalde ze allen naar beneden. (24) Hij trok Zijn scherp geslepen zwaard en scheidde met één gewelddadige slag Śambara's hoofd, compleet met helm, oorringen en zijn rode snor, van zijn romp. (25) Terwijl de goden hem vol lof vanuit de hemel bestrooiden met een regen bloemen, werd Hij door Zijn vrouw, die zich door de hemel verplaatste, door de lucht naar de stad [Dvārakā] gebracht. (26) Samen met Zijn vrouw kwam Hij, als een wolk met bliksem, vanuit de hemel aan in de binnenruimten van het weelderige paleis, o Koning, dat werd bevolkt door honderden vrouwen. (27-28) Toen ze Hem zagen, donker als een regenwolk, gekleed in gele zijde, met lange armen, roze oogwit, een aangename glimlach, Zijn charmante voorkomen, Zijn fraai opgesierde lotusgelijke gezicht en Zijn blauwzwarte krullende lokken, gingen de vrouwen, die dachten dat Hij Kṛṣṇa was, er verlegen vandoor om zich her en der te verbergen. (29) Geleidelijk aan merkten de dames kleine verschillen op in Zijn uiterlijk en benaderden ze verrukt en zeer verrast Hem en [Rati,] dat juweel onder de vrouwen. (30) Toen de

zoetgevooisde en donkerogige Rukmiṇī Hem daar zo zag, herinnerde ze zich haar verloren zoon en werden haar borsten nat uit genegenheid.

(31) [**Z**e dacht:] 'Wie zou dit sieraad onder de mannen wel niet zijn, wiens zoon is Hij, welke lotusogige vrouw heeft Hem in haar schoot gedragen, en daarenboven, wie is deze vrouw die Hij voor Zich won? (32) Als de zoon die ik verloor, weggehaald uit de kinderkamer, nog ergens in leven was, zou Hij van dezelfde leeftijd en verschijning zijn! (33) Hoe kan Hij nu hetzelfde voorkomen hebben, dezelfde gang, leden, stem, glimlach en blik hebben als Hij die de Śārṅga hanteert [Kṛṣṇa's boog]? (34) Gezien mijn grote genegenheid voor Hem en het trillen in mijn linker arm, moet Hij het zijn - Hij is zonder twijfel het kind dat ik in mijn schoot gedragen heb!'

(35) **T**erwijl de dochter van de koning van Vidarbha zich dit afvroeg, arriveerde de Heer Geprezen in de Geschriften ter plekke samen met Devakī en Ānakadundubhi. (36) Hoewel de Allerhoogste Heer van de zaak op de hoogte was, hield Hij, Janārdana, Zich stil. Het was Nārada die verslag deed van alles, beginnende met de ontvoering door Śambara. (37) Toen de vrouwen van Kṛṣṇa's paleis over dat grote wonder vernamen, juichten ze in extase om Hem te verwelkomen die zo vele jaren verloren was gewaand, als betrof het iemand die uit de dood was opgestaan. (38) Devakī, Vasudeva, Kṛṣṇa, Balarāma, alsook de vrouwen [van het paleis] en Rukmiṇī, omhelsden het paar en vierden feest. (39) Toen ze vernamen dat Pradyumna, die verloren was gegaan, was teruggekomen, verklaarden de burgers van Dvārakā: 'Ah, de voorzienigheid heeft ons het kind teruggebracht dat we dood waanden!'

(40) **H**et was niet zo verwonderlijk dat zij, die steeds moesten denken aan de gelijkenis met Zijn Vader, hun meester, in het volle van hun aantrekking zich, als Zijn moeders, terughielden in hun verering van Hem. Als zij dat al voelden toen ze Hem voor ogen hadden als het evenbeeld van de gedaante van de Toevlucht van de Godin van het Fortuin, als de god van de liefde Cupido in eigen persoon, wat zou dat dan wel niet voor andere vrouwen betekend hebben?'

Hoofdstuk 56

Hoe het Syamantaka Juweel Kṛṣṇa Jāmbavatī en Satyabhāmā Bracht

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Satrājit ['altijd zegevierend', zie 9.24: 13], die te ver was gegaan met Heer Kṛṣṇa, deed zijn best voor Hem en gaf Hem zijn dochter en het juweel Syamantaka.'

(2) **D**e achtenswaardige koning zei: 'Welke overtreding beging Satrājit tegen Kṛṣṇa, o brahmaan? Waar kwam de Syamantaka vandaan en waarom schonk hij zijn dochter aan de Heer?'

(3) **Ś**rī Śuka zei: 'Satrājit was een toegewijde van de zonnegod. Die was zeer tevreden over hem en gaf hem, zijn beste vriend, uit genegenheid toen het Syamantakajuweel. (4) Hij, die het juweel dat zo helder straalde als de zon om zijn nek droeg, werd toen hij in Dvārakā arriveerde, door de gloed ervan niet herkend, o Koning. (5) De mensen verblind door de schittering dachten, toen ze hem op een afstand zagen, dat hij Sūrya was, en rapporteerden dat aan de Allerhoogste Heer die druk aan het dobbelen was. (6) 'O Nārāyaṇa, onze eerbetuigingen voor U, o Drager van de Schelphoorn, de Werpschijf en de Knots, o Dāmodara, o Lotusogige, o Govinda, o Kind van de Yadu's! (7) Savitā ['de stralende'], hij die met de intense straling van zijn lichtende schijf de mensen het zicht ontneemt, is gearriveerd om U te zien, o Heer van het Universum. (8) Ervan op de hoogte dat U zich momenteel schuilhoudt onder de Yadu's, zijn de leiders van de halfgoden naarstig naar U op zoek in de drie werelden. En nu is de ongeborene [Sūrya] hier naartoe gekomen om U te zien, o Meester!'

(9) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen Hij met de Lotusogen deze onschuldige woorden hoorde, zei Hij glimlachend: 'Hij hier is Ravideva niet, het is Satrājit die zo straalt door zijn juweel.'

(10) **I**n zijn eigen luxueuze woning aangeland voerde Satrājit feestelijk gunstige rituelen uit in de tempelkamer, alwaar hij, met de hulp van geleerden, het juweel installeerde. (11) Dag na dag leverde hem dat acht *bhāra's* [van ongeveer 9.7 kg] aan goud op, o *prabhu*, en niets ongunstigs, zoals voedselschaarste, een voortijdige dood, rampen, slangenbeten, geestelijke en lichamelijke aandoeningen en bedriegers, deed zich daar in de aanwezigheid van het op gepaste wijze aanbeden sieraad voor. (12) Ooit eens vroeg Śauri [Kṛṣṇa] uit

naam van de koning van de Yadu's [Ugrasena] om het kleinnood, maar Satrājit, begerig uit op de weelde, zag er geen kwaad in het niet over te dragen.

(13) **P**rasena [Satrājit's broer] hing op een dag het intens stralende juweel om zijn nek, besteeg een paard en ging uit jagen in het bos. (14) Een leeuw doodde toen Prasena en zijn paard en nam het juweel mee een grot in, maar werd op zijn beurt gedood door Jāmbavān ['hij van de Jambubomen', de koning van de beren] die het pronkjuweel wilde hebben. (15) In de grot gaf hij het juweel aan zijn jong als iets om mee te spelen. Ondertussen begon Satrājit, die zijn broer nergens zag, zich ernstig zorgen te maken. (16) Hij zei: 'Mijn broer, die in het bos verdween met het juweel om zijn nek, is waarschijnlijk door Kṛṣṇa gedood.' De mensen, die erover vernamen, fluisterden het elkaar toen in het oor. (17) Toen de Opperheer daar achter kwam, volgde Hij, om Zich van alle blaam te zuiveren, samen met wat burgers de weg die Prasena had gekozen. (18) In het bos troffen ze hem en zijn paard aan, gedood door een leeuw, en ontdekten ze verder op een berghelling, dat de leeuw op zijn beurt was gedood door Ṛkṣa [Jāmbavān]. (19) De Allerhoogste Heer stelde Zijn mannen op buiten de angstaanjagende grot van de koning van de *ṛkṣa's* [de beren], en betrad toen in Zijn eentje het diepe duister waarin die plek gehuld was. (20) Toen Hij zag dat het meest kostbare van alle juwelen werd gebruikt als speelgoed, besloot Hij het terug te halen en stapte Hij op het kind af. (21) Toen het kindermeisje de vreemdeling zag, schreeuwde ze het uit van de angst zodat Jāmbavān, de sterkste van alle sterken, het hoorde en in woede ontstoken eropaf rende. (22) Zich niet bewust wie hij voor zich had, hield hij Hem voor een wereldse persoon en vocht hij kwaad tegen Hem, de Allerhoogste Heer, zijn eigen Meester [vergelijk 5.6: 10-11 en B.G. 16: 18]. (23) Er volgde een zeer verbeten gevecht tussen hen twee, waarbij ieder het probeerde te winnen met behulp van stenen, bomen, hun armen en met wapens, als waren ze twee haviken die vechten om wat vlees. (24) Achtentwintig dagen lang vochten ze zonder ophouden dag en nacht, waarbij ze, vuist tegen vuist, slagen uitdeelden zo fel als de bliksem. (25) Jāmbavān met de spieren van zijn enorme lijf bewerkt door de vuisten van Kṛṣṇa, zweette het uit en richtte zich toen hoogst verbaasd uitgeput tot Hem: (26) 'Ik ken U, U bent de levensadem, de fysieke kracht en de geesteskracht van alle levende wezens, Heer Viṣṇu, de Oerpersoon, de Almachtige, Allerhoogste Meester. (27) U bent de Eeuwige Schepper van Alle Scheppers en Geschapenen van het Universum, de Onderwerper van de onderwerpers, de Heer, de Opperziel van al de Zielen [vergelijk 3.25: 41-42]. (28) U bent degene door wiens dwingende blikken, blijk gevend van enige toorn, de

krokodillen en walviseters [*timiṅgila's*] in beroering raakten en de oceaan werd opgedragen vrij baan te maken. U bent degene voor wiens glorie een brug werd gebouwd, Lankā in vuur en vlam werd gezet en door wiens pijlen de hoofden van de Rākṣasa [Rāvana] werden afgesneden en op de grond rolden [zie 9: 10].'

(29-30) **O** Koning, Acyuta, de Lotusogige Opperheer, de zoon van Devakī, richtte Zich toen, vanuit Zijn grote mededogen voor Zijn toegewijden, tot de koning van de beren die de waarheid begrepen had. Hij beroerde hem met de hand die alle zegen verleent en zei met een stem zo diep als de [rommelende] wolken: (31) 'O heer van de beren, We kwamen hier naar de grot vanwege het juweel. We willen de valse aantijging weerleggen die men in verband met dit juweel tegen Ons aanvoert.' (32) Nadat hij [Jāmbavān] aldus was toegesproken bood hij Kṛṣṇa gelukkig, als een respectvolle offergave, zijn maagdelijke dochter Jāmbavatī aan samen met het juweel.

(33) **T**oen ze Śauri die de grot was ingegaan niet naar buiten zagen komen, keerden Zijn mensen na twaalf dagen te hebben gewacht doodongelukkig terug naar hun stad. (34) Devakī, Rukmiṇī devī, Vasudeva en al Zijn vrienden en verwanten, treurden toen ze hoorden dat Kṛṣṇa niet uit de grot tevoorschijn was gekomen. (35) De bewoners van Dvārakā vervloekten vol van verdriet Satrājit en aanbaden toen Candrabhāgā ['het geluk van de maan'], Durgā, om Kṛṣṇa te laten terugkeren. (36) Na de godin aanbeden te hebben verleende ze de verlangde zegening. Tot hun grote vreugde verscheen de Heer, die Zijn doel bereikt had, terstond ten tonele met Zijn [nieuwe] echtgenote. (37) Er zeer over opgewonden om te ontdekken dat Hṛṣīkeśa zowel met een vrouw als met het juweel om Zijn nek was gearriveerd, stonden ze allen te juichen alsof er iemand uit de dood was opgestaan. (38) Satrājit, door de Allerhoogste Heer ontboden in een bijeenkomst van de edelen, werd in de aanwezigheid van de koning op de hoogte gesteld van het terughalen van het juweel, dat toen aan hem werd gepresenteerd. (39) Uiterst beschaamd nam hij, met zijn gezicht naar beneden, het juweel in ontvangst en ging toen huiswaarts, vol van wroeging over zijn zondige gedrag. (40-42) Zich bezinnend op zijn overtreding [van het voor zichzelf hebben gehouden en Kṛṣṇa hebben beschuldigd] dacht hij, beducht voor een conflict met hen aan de macht: 'Hoe kan ik mezelf nu zuiveren van de smet en hoe kan ik Acyuta tevreden stellen? Wat voor goeds moet ik doen, opdat de mensen me niet zullen vervloeken als zijnde enggeestig, armzalig, verdwaasd en belust op weelde? Ik zal Kṛṣṇa het [Syamantaka]juweel schenken alsmede mijn dochter, dat juweel onder de vrouwen. Dat is

de manier waarop ik het weer goed zal maken met Hem en niet anders!'

(43) **A**ldus intelligent tot een besluit gekomen, zette Satrājit zich ertoe en bood hij Kṛṣṇa zowel zijn mooie dochter als het juweel aan. (44) Satyabhāmā, die gewild was bij vele mannen vanwege haar kwaliteiten, haar fijne karakter, haar schoonheid en de edelmoedigheid waarmee ze gezegend was, trouwde met de Heer overeenkomstig de gebruiken. (45) De Allerhoogste Heer zei: 'We willen het juweel niet terug, o Koning. U bent een toegewijde van de godheid [Sūrya], hou het in uw bezit zodat ook Wij de genieters van de vruchten kunnen zijn.'

Hoofdstuk 57

Satrājit Vermoord, het Juweel Gestolen en Weer Teruggegeven

(1) **D**e zoon van Vyāsa zei: 'Toen Kṛṣṇa vernam [over het gerucht] dat de zoons van Pāṇḍu en koningin Kuntī in een brand waren omgekomen [in het huis van lak], ging Hij, die heel goed wist wat zich had afgespeeld, samen met Balarāma naar het Kurukoninkrijk om aan Zijn familieverplichtingen te voldoen. (2) Toen Ze Bhīṣma, Kṛpa, Vidura, Gāṇḍhārī en Droṇa ontmoetten, zeiden Ze net zo treurig: 'Ach hoe pijnlijk is dit!'

(3) **A**krūra en [de Bhoja] Kṛtavarmā [ondertussen in afwezigheid van Kṛṣṇa in Dvārakā] zagen een kans, o Koning, en zeiden tot Śatadhanvā ['honderdboog', een booswicht]: 'Waarom zouden we het juweel niet bemachtigen? (4) Satrājit beloofde ons zijn juweel van een dochter, maar hij ging aan ons voorbij en schonk haar aan Kṛṣṇa. Waarom zou hij zijn broer dan niet moeten volgen [in de dood, zie 56: 13 en *]?' (5) Aldus beïnvloed door de twee doodde die booswicht, die met zijn zondigheid zijn eigen levensduur bekortte, uit begeerte Satrājit in zijn slaap [vergelijk 1.17: 39]. (6) Terwijl de vrouwen [in Satrājit's verblijf] hulpeloos huilend om hulp riepen, nadat hij hem had gedood zoals een slager dieren doodt, pakte hij het juweel en ging hij er vandoor.

(7) **T**oen Satyabhāmā zag dat haar vader was gedood, jammerde ze, verdrinkend in de tranen: 'O vader, helaas, o vader, met u gedood ben ik gedood!' en viel toen flauw. (8) Ze legde het lijk in een groot vat met olie en ging naar Hastināpura naar Kṛṣṇa, die [reeds] doorhad hoe het er voorstond, en vertelde verdrietig over de moord op haar vader. (9) Op het moment dat de Hoge Heren dat hoorden, o Koning, treurden Ze net zo, in navolging van de menselijke manier van doen, met ogen vol tranen: 'Och welk een tragedie heeft ons getroffen!'

(10) **D**e Allerhoogste Heer ging daarop samen met Zijn vrouw en oudere broer terug naar Zijn hoofdstad, bereid om Śatadhanvā te doden en hem het juweel afhandig te maken. (11) Toen hem dat ter ore kwam nam hij bevreesd maatregelen om zijn leven te redden en verzocht hij Kṛtavarmā om bijstand. Maar deze zei tegen hem: (12-13) 'Ik kan echt niet zo'n overtreding begaan tegen de Heren Rāma en Kṛṣṇa. Hoe kan iemand die Hen moeilijkheden bezorgt nu het geluk vinden? Kaṁsa en zijn volgelingen verloren hun weelde en levens

omdat ze Hen haatten, en Jarāsandha raakte door zeventien veldslagen [zelfs] zijn strijdwagen kwijt!'

(14) Door hem afgewezen, smeekte hij vervolgens Akrūra om hulp, maar ook hij zei: 'Wie, bekend met de macht van de Heren, is nu in staat het tegen Hen op te nemen? (15-17) Hij die dit universum handhaaft, schept en vernietigt bij wijze van spel, Hij wiens bedoeling zelfs niet bekend is aan de nevengeschikte scheppers [met Brahmā aan het hoofd] die verbijsterd zijn door Zijn onoverwinnelijke [*māyā*]vermogen, Hij die spelend als een kind van zeven jaar oud een berg lostrok die Hij omhoog hield met één hand zoals een jongen een paddenstoel omhoog houdt [zie 25], Hem, Kṛṣṇa de Allerhoogste Heer aan wiens wondere daden geen einde komt, aanbid ik. Ik biedt Hem mijn eerbetuigingen die als de bron van het gehele bestaan, de Superziel, het onveranderlijke centrum is.'

(18) Śatadhanvā, ook door hem afgewezen, liet het kostbare kleinood bij hem achter, besteeg een paard dat een honderd *yojana's* kon afleggen en ging er vandoor. (19) Kṛṣṇa en Rāma beklommen Hun wagen gesierd met de vaandel van Garuḍa en gingen met de snelste paarden, o Koning, achter de moordenaar aan van hun gerespecteerde senior. (20) In een park aan de rand van Mithilā bezweek Śatadhanvā's paard. Hij liet het achter en ging vol schrik te voet verder, met een furieuze Kṛṣṇa achter zich aan die ook rende. (21) Met hem op de vlucht scheidde de Heer, te voet, met Zijn scherpgerande schijf zijn hoofd van zijn romp. Vervolgens doorzocht Hij zijn boven- en onderkleding op zoek naar het juweel. (22) De steen niet vindend benaderde Kṛṣṇa Zijn oudere broer en zei: 'We hebben Śatadhanvā voor niets gedood, hij had het juweel niet bij zich.'

(23) Balarāma zei toen: 'Śatadhanvā moet de steen bij iemand hebben achtergelaten, ga daarom terug naar de stad [Dvārakā] en zoek uit waar hij zit. (24) Ikzelf wil graag de koning van Videha [de latere Janaka, zie 9.10: 11] die Me zeer dierbaar is, een bezoekje brengen.' Dat gezegd hebbende ging de nazaat van Yadu, o Koning, Mithilā binnen [de hoofdstad van Videha]. (25) Toen de koning van Mithilā Hem zag, stond hij meteen op met een geest vervuld van liefde en vereerde hij Hem die zo aanbiddelijk was met alle beschikbare middelen, zoals was voorgeschreven. (26) Hij, de Machtige, vereerd door de toegenegen grote ziel Janaka, verbleef verscheidene jaren daar in Mithilā. In die tijd leerde Hij Dhṛtarāṣṭra's zoon Duryodhana de kunst van het knotsvechten.

(27) **T**oen Keśava, de Almachtige Heer, in Dvārakā aankwam, stelde Hij om Zijn geliefde [de treurende Satyabhāmā] te troosten, haar op de hoogte van de dood van Śatadhanvā en de mislukking het juweel te bemachtigen. (28) Hij, de Opperheer, zag er toen samen met al Zijn vrienden op toe dat de noodzakelijke rituele plichten voor de begrafenis van de overleden verwant [Satrājit] werden uitgevoerd. (29) Zo gauw de verantwoordelijken, Akrūra en Kṛtavarmā, hoorden dat Śatadhanvā was gedood, doken ze uit angst onder, ergens buiten Dvārakā. (30) Met Akrūra ondergedoken deden zich kwade tekenen voor aan de bewoners van Dvārakā. Ze ondervonden aanhoudend lichamelijke en geestelijke moeilijkheden, en hadden problemen met andere levende wezens en met hogere machten [natuurrampen inbegrepen, vergelijk 1.14; 1.17: 19 **]. (31) Sommige burgers, mijn beste, gaven zich aldus over aan gissingen, helemaal vergetend wat voorheen werd beweerd van Hem, de toevlucht van alle wijzen. Hoe kan zich in Zijn aanwezigheid nu enige rampspoed voltrekken? (32) [Ze zeiden:] 'Toen Indra de regens tegenhield gaf de koning van Benares [Kāśī, zie ook 9.17: 4] zijn dochter Gāndinī aan Śvaphalka [Akrūra's vader, 9.24: 15] die hem kwam bezoeken. Daarna begon het te regenen in Kāśī. (33) Overal waar zijn zoon Akrūra zich ophoudt, die begiftigd is met zijn [vader's] vermogens, zal heer Indra het laten regenen en zullen er zich geen pijnlijke verstoringen of vroegtijdige sterfgevallen voordoen.'

(34) **V**an de ouderen deze woorden vernemend gebood Janārdana, ervan overtuigd dat dit [Akrura's afwezigheid] niet de enige oorzaak van de slechte tekenen was [***], dat Akrūra moest worden teruggehaald. (35-36) Hem met respect en eerbetoon tegemoet tredend, en aangenaam van alles met hem besprekend, glimlachte Hij, Zich volledig bewust van alles wat in zijn hart omging, en zei: 'Natuurlijk zijn Wij, o meester van liefdadigheid, reeds bekend met het feit dat u momenteel het machtige Syamantakajuweel bezit dat Śatadhanvā aan u toevertrouwde. (37) Aangezien Satrājit geen zoons had is het aan de zoons van zijn dochter [haar èn haar zoons] om zijn nalatenschap in ontvangst te nemen, na het aanbieden van water, offergaven en het hebben vereffend van zijn openstaande schulden. (38-39) Niettemin dient het juweel in uw bezit te blijven omdat het onmogelijk kan worden beheerd door iemand anders, o vertrouwenswaardige nalever van de geloften. Mijn broer echter, gelooft Me niet helemaal wat betreft het sieraad. Alstublieft, breng Mijn verwanten tot vrede, toon het Ons nu, o hoogst fortuinlijke ziel die met uw altaren van goud onafgebroken doorgaat met uw offerplechtigheden.' (40) Er door de verzoenende woorden toe overgehaald, nam de zoon van Śvaphalka het kleinnood dat hij had

verborgen in zijn kleding tevoorschijn en overhandigde hij het sieraad dat zo helder straalde als de zon. (41) Na het Syamantakajuweel aan Zijn verwanten te hebben getoond, en [aldus] een einde te hebben gemaakt aan de emoties [van de beschuldigingen] tegen Hem, gaf de Heer het weer aan hem terug. (42) Een ieder die over dit voorval verneemt, erover vertelt of zich dit verhaal vol van het kunnen van de Allerhoogste Heer Viṣṇu herinnert dat, hoogst gunstig, alle leed verdrijft, zal de vrede vinden en erin slagen zijn zonden en slechte roep uit te bannen.'

*: Als zuivere toegewijden konden ze feitelijk niet ongelukkig zijn over deze partnerkeuze, noch konden ze zich ontwikkelen tot jaloerse rivalen van de Heer. Daarom hielden ze er een nevenmotief op na met het zich gedragen als Zijn rivalen. Aldus doen er zich in de *paramparā* speculaties voor over Akrūra die vervloekt zou zijn omdat hij Kṛṣṇa uit Gokula zou hebben weggeleid [zie 39] of vanwege het feit dat Kṛtavarmā een lid was van Kaṁsa's familie, of dat de twee kwaad zouden zijn geweest op het slachtoffer vanwege het bezoedelen van Kṛṣṇa's goede naam middels de kwaadsprekerij dat Hij zijn broer gedood zou hebben.

**: Volgens Śrīla Śrīdhara Svāmī, redenerend naar vers 32 en 35-36, nam Akrūra de Syamantakasteen en sloeg hij zijn kamp op in de stad Benares, alwaar hij bekend raakte als Dānapati, "de meester van liefdadigheid." Daar bracht hij uitgebreid vuuroffers op gouden altaren met grote scharen brahmaanse priesters.

***: Wat betreft de reden waarom zich deze moeilijkheden voordeden ondanks de genadige aanwezigheid van de Heer, doen ook hierover speculaties de ronde. Sommigen suggereren dat Kṛṣṇa die moeilijke tijd zou bezorgen omdat Hij in verlegenheid zou zijn gebracht door Akrūra die het juweel naar elders overbracht in wedijver met Zijn heerschappij. Anderzijds is het niet ongebruikelijk dat moord in een leefgemeenschap, naar de regel van God en Kṛṣṇa, die gemeenschap een slechte tijd bezorgt, zoals men dat ook vaak kan zien gebeuren na grote oorlogen, wat is aangetoond in het Bhāgavatam met de beschrijving van de moeilijke tijd toen Kṛṣṇa na afloop van de grote Kuru-oorlog Zelf naar Zijn hemelverblijf vertrok [1.14].

Hoofdstuk 58

Kṛṣṇa Huwt eveneens Kālindī, Mitravindā, Satyā, Lakṣmanā en Bhadrā [*]

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Op een dag ging de Allerhoogste Persoonlijkheid, de Eigenaar van alle Weelde, vergezeld door Yuyudhāna [Sātyaki, Zijn wagenmenner] en anderen, naar Indraprastha om de zoons van Pāṇḍu te bezoeken die weer waren opgedoken [na de brand in het huis van schellak]. (2) Toen ze Hem, Mukunda, de Heer van het Ganse Universum, daar zagen aankomen, stonden de helden allen terstond op alsof de meester van hun zinnen, hun levensadem, was teruggekeerd. (3) De helden die Acyuta omhelsden raakten door het contact met Zijn lichaam bevrijd van al hun zonden, en ervoeren de vreugde van het aanschouwen van Zijn liefdevol glimlachende gelaat. (4) Nadat Kṛṣṇa eerst aan de voeten van Yudhiṣṭhira en Bhīma Zijn eerbetuigingen had gebracht [daar ze ouder waren] en Hij Phālguna [ofwel Arjuna, die slechts acht dagen ouder was] stevig had omhelsd, begroette Hij respectvol de tweelingbroers [Nakula en Sahadeva, die jonger waren]. (5) Gezeten op een verheven zetel werd Kṛṣṇa een beetje verlegen, voetje voor voetje benaderd door de pas [met de Pāṇḍava's] getrouwde, onberispelijke Draupadī, om haar eerbetuigingen te brengen. (6) Sātyaki werd door de zoons van Pṛthā op dezelfde manier verwelkomd, geëerd en een plaats toegewezen, zoals dat ook gebeurde met de anderen die om Hem heen een zitplaats vonden. (7) Hij stapte toen op Koningin Kuntī [Zijn tante] af om Zijn eerbetuigingen te brengen en werd door haar, met ogen nat van haar buitengewoon intense liefde, omhelsd [zie ook 1.8: 18-43]. Hij informeerde naar het welzijn van haar en haar schoondochter [Draupadī], waarop zij, als de zus van Zijn vader [Vasudeva], op haar beurt tot in detail navraag deed over Zijn verwanten. (8) Met tranen in haar ogen en met haar keel dichtgesnoerd door de emotie zei ze, in haar liefde voor Hem die Zichzelf vertoont om het leed te verdrijven, zich de vele beproevingen en tegenslagen herinnerend: (9) 'Het ging pas beter met ons toen Jij, o Kṛṣṇa, aan ons denkend, ons, Je verwanten, beschermde door mijn broer [Akrūra] te sturen [zie 49]. (10) Voor Jou, de Weldoener en Ziel van het Universum, bestaat er nooit het wanbegrip van 'het onze' en 'het hunne.' Niettemin maak Je, Je bevindend in het hart, een einde aan het lijden van hen die zich [Jou] voortdurend herinneren [zie ook B.G. 9: 29].'

(11) **Y**udhiṣṭhira zei: 'Ik weet niet welke goede daden wij, die van een armzalige intelligentie zijn, hebben verricht om Jou te [mogen] zien, o Allerhoogste Heer die maar zelden door [zelfs de] meesters van de yoga wordt waargenomen.'

(12) **O**p het verzoek van de koning om te blijven logeren, verbleef Hij, de Almachtige, gelukkig aldaar gedurende de maanden van het regenseizoen [zie ook 20], en aldus vormde Hij daarmee, voor de ogen van de bewoners van Indraprastha, een bron van vreugde. (13-14) Op een dag [**] beklom Arjuna in kuras zijn wagen met de apenvlag [van Hanumān], met zijn [boog] Gāṇḍīva in de hand en met zijn twee onuitputtelijke kokers met pijlen bij zich, en ging hij, de doder van machtige vijanden, voor zijn plezier samen met Kṛṣṇa een groot woud in dat vol zat met prooidieren [zie tevens B.G. 1]. (15) Daar doorboorde hij met zijn pijlen tijgers, beren, wilde buffels, *ruru's* [een soort antilopen], *śarabha*'s [een soort herten], *gavaya*'s [een soort runderen], neushoorns, zwarte herten, konijnen en stekelvarkens [zie ook 4.28: 26 en 5.26: 13]. (16) Dienaren brachten de dieren naar de koning [naar Yudhiṣṭhira] om te worden geofferd tijdens een speciale gelegenheid [anders zou de jacht verboden zijn geweest, zie 9.6: 7-8]. Vermoeid begaf hij, Bibhatsa ['de schrikaanjager', Arjuna], zich overmand door dorst naar de Yamunā. (17) Terwijl de twee grote strijdwagenvechters een bad namen en van het heldere water dronken, zagen de twee Kṛṣṇa's [zie B.G. 10: 37] daar een maagd lopen die er bekoorlijk uitzag. (18) Eropaf gestuurd door zijn Vriend, benaderde Phālguna de verfijnde dame die fraaie heupen en tanden had, en een aantrekkelijk gezicht. Hij vroeg: (19) 'Wie ben jij, bij wie hoor je, o meisje met je slanke taille, waar kom je vandaan en wat ben je van plan? Ik denk dat je op zoek bent naar een echtgenoot. Vertel me er alles over, o schoonheid!'

(20) **Ś**rī Kālindī zei: 'Ik ben de dochter van de halfgod Savitā [de zonnegod]. Ik wil Viṣṇu, de allerbeste van alle gunstverleners, graag als mijn echtgenoot en ben hier bezig met zware boetedoeningen [zie ook Gāyatrī]. (21) Ik accepteer geen andere echtgenoot dan Hij, de Verblijfplaats van Śrī [de godin]. Moge Hij, de Allerhoogste Heer Mukunda, de toevlucht van de hulpelozen, tevreden over mij zijn. (22) Totdat ik Acyuta tegenkom, leef ik in een huis dat door mijn vader werd gebouwd in de wateren van de Yamunā en draag ik aldus de naam Kālindī [zie ook bhajan vers 2 en 15: 47-52].' (23) Gudākeśa [Arjuna 'met het volle haar'] vertelde dit aan Vāsudeva, die reeds op de hoogte was. Hij tilde haar in Zijn wagen en reed samen met haar terug naar koning Dharma [Yudhiṣṭhira].

(24) **K**ṛṣṇa liet [in het verleden], op verzoek van de zoons van Pṛthā, door Viśvakarmā een hoogst opmerkelijke, kleurrijke stad voor hen bouwen [Indraprastha]. (25) De Allerhoogste Heer verbleef daar voor het genoegen van Zijn toegewijden. [Voordat die stad was gebouwd] wilde Hij het Khāṇḍavabos [te Kurukṣetra] aan Agni schenken, en werd zo Arjuna's wagenmenner. (26) Daarover verheugd, o Koning, gaf Agni Arjuna een boog en een strijdwagen met witte paarden, twee onuitputtelijke kokers met pijlen, en een wapenrusting die met geen enkele vorm van gewapende weerstand te doorboren was. (27) Maya [de demon die werd] gered uit het vuur, bood [uit dankbaarheid] zijn vriend [Arjuna] een vergaderzaal aan, waarin Duryodhana water aanzag voor een stevige vloer [zodat hij erin viel, zie 75]. (28) Nadat Hij [Kṛṣṇa] van hem [Arjuna] en Zijn weldoeners toestemming kreeg om te vertrekken, keerde Hij terug naar Dvārakā in het gezelschap van Sātyaki en de rest van Zijn gevolg [zie ook 1: 10]. (29) Hij die zo heel verdienstelijk was, trouwde toen met Kālindī op een dag waarop de seizoenen, de sterren en de andere hemellichten het gunstigst stonden voor het verspreiden van het grootste geluk onder Zijn mensen.

(30) **V**indya en Anuvindya, twee koningen uit Avantī [Ujjain] die Duryodhana ondersteunden, verboden het hun zuster [Mitravindā] die zich aangetrokken voelde tot Kṛṣṇa, [om voor Hem te kiezen] tijdens haar *svayaṁvara* [plechtigheid voor het selecteren van een echtgenoot]. (31) Mitravindā, de dochter van Rājādhidevī, de zuster van Zijn vader [9.24: 28-31], o Koning, werd door Kṛṣṇa met geweld voor ogen van de koningen ontvoerd [vergelijk 53].

(32) **V**an Nagnajit, de hoogst godvruchtige heerser van Kauśalya [Ayodhyā, zie 9.10: 32], was er een goddelijke dochter Satyā geheten, die ook wel Nāgnajitī werd genoemd, o Koning. (33) Geen van de koningen zou met haar kunnen trouwen als hij niet zeven onbeheersbare, kwaadaardige stieren met de scherpste horens kon verslaan, die de geur van krijgers niet konden verdragen. (34) Toen de Opperheer vernam dat ze beschikbaar was voor degene die de stieren wist te bedwingen, begaf de Meester van de Sātvata's, omringd door een grote legermacht, zich naar de hoofdstad van Kauśalya. (35) De heer van Kośala kwam verheugd overeind [toen Hij arriveerde] en wees Hem een plaats toe met niet onaanzienlijke offergaven en dergelijke, en in reactie daarop werd hij op zijn beurt begroet. (36) Zo gauw de dochter van de koning zag dat de huwelijkskandidaat van haar keuze was gearriveerd uitte ze de wens: 'Moge Hij, de Echtgenoot van Ramā, mijn echtgenoot worden! Als ik me aan mijn geloften heb gehouden, laat het [offer]vuur dan mijn wens in

vervulling doen gaan. (37) De Godin van het Geluk, hij die op de lotus zit [Brahmā] en de meester op de berg [Śiva] houden, samen met de verschillende heersers over de wereld, het stof van Zijn lotusvoeten op hun hoofden. Hoe kan Hij door mij behaagd worden, die Opperheer, Hij die voor Zijn spel en vermaak een lichaam aanneemt met het verlangen de regels van het dharma hoog te houden, de richtlijnen die Hij Zelf heeft ingesteld iedere keer [dat Hij nederdaalt]?'

(38) **H**ij [Nagnajit] zei tot de Aanbedene verder nog het volgende: 'O Nārāyaṇa, o Heer van het Universum, wat kan ik, die zo onbeduidend ben, doen voor U die vervuld bent van het geluk van de Ziel?'

(39) **Ś**rī Śuka zei: 'O kind van de Kuru's, de Allerhoogste Heer nam tevreden plaats en sprak glimlachend tot hem met een stem zo diep als een [rommelende] wolk. (40) De Opperheer zei: 'O heerser over de mensen, smeken is voor een lid van de bestuurlijke klasse die zijn dharma naleeft, veroordeeld door de geestelijkheid. Niettemin vraag Ik u om uw vriendschap. Dit met het oog op uw dochter, voor wie Wij echter niets in ruil bieden.'

(41) **D**e Koning zei: 'Wie anders dan U, o Hoog Verheven Heer, zou in deze wereld nu een begerenswaardige bruidegom voor mijn dochter kunnen zijn? U, op wiens lichaam de Godin zich ophoudt en van wiens zijde ze nimmer wijkt, bent de Enige die de kwaliteiten daarvoor bezit! (42) Om ons te verzekeren van een [geschikte] echtgenoot voor mijn dochter, o beste van de Sātvata's, is er echter door ons in het verleden een voorwaarde gesteld om het kunnen van de huwelijkskandidaten op de proef te stellen. (43) Deze zeven wilde stieren, o held, zijn ontembaar. Een groot aantal prinsen braken hun ledematen toen ze het tegen hen aflegden. (44) Als U erin slaagt ze te onderwerpen, o nazaat van Yadu, hebt U mijn permissie als de bruidegom voor mijn dochter, o Echtgenoot van Śrī.'

(45) **V**ernemend over deze voorwaarde, trok de Heer Zijn kleren strak, verdeelde Hij Zich in zevenen en onderwierp Hij de stieren alsof het een spelletje betrof. (46) Śauri bond ze met touwen vast en sleepte ze, in hun trots en kracht gebroken, achter Zich aan als was Hij een jongetje met een houten speeltje. (47) De koning stond versteld en schonk tevreden Kṛṣṇa zijn geschikte dochter. De Allerhoogste Heer, de Meester, aanvaardde haar toen overeenkomstig de Vedische voorschriften. (48) De koninginnen [van koning Nagnajit] waren hoogst verheugd toen ze Kṛṣṇa als de beminde echtgenoot voor de prinses verwierven, en dat leidde tot een grote festiviteit. (49)

Schelphoorns, hoorns en trommels weerklonken samen met liederen en instrumentale muziek. De tweemaal geborenen formuleerden heilswensen, en verheugde mannen en vrouwen in hun beste kleren sierden zich met bloemslingers. (50-51) De machtige koning schonk als huwelijkscadeau tienduizend koeien weg, met inbegrip van drieduizend uitstekend geklede dienstmaagden met gouden sieraden om hun halzen, negenduizend olifanten, honderd keer zoveel wagens met honderd keer zoveel paarden, met daarenboven nog eens honderd keer meer mannen. (52) De koning van Kośala plaatste het paar in een wagen en, met zijn hart overweldigd door emoties, zond ze heen omringd door een grote troepenmacht. (53) Toen de [rivaliserende] koningen hierover vernamen, konden ze dat niet verkroppen. In hun kracht net zo gebroken door de Yadu's als voorheen door de stieren, blokkeerden ze de weg waarlangs Hij Zijn bruid meevoerde. (54) Ze schoten een regen van pijlen op hen af, maar werden, als waren ze ongedierte, teruggedreven door Arjuna, die zich met zijn Gāṇḍīva als een leeuw ervoor inspande om zijn Vriend te behagen. (55) De zoon van Devakī, de Allerhoogste Heer en leider van de Yadu's, nam de bruidsschat met Zich mee, kwam aan in Dvārakā en leefde daar gelukkig met Satyā.

(56) **B**hadrā was een prinses van Kaikeya. Ze was de dochter van Śrutakīrti, een tante van Zijn vaders zijde. Ze werd door haar broers onder leiding van Santardana [zie 9.24: 38] uitgehuwelijkt aan Kṛṣṇa.

(57) **D**e Heer trouwde tevens met Lakṣmanā, de dochter van de koning van Madra. Ze was een toonbeeld van alle goede eigenschappen en werd eigenhandig door Kṛṣṇa tijdens haar *svayaṁvara*ceremonie weggekaapt, precies zoals de nectar van de halfgoden ooit eens door Garuḍa werd gestolen [zie ook 83: 17-39].

(58) **N**adat Kṛṣṇa Bhaumāsura [***] gedood had werden duizenden, evenzo prachtige vrouwen die door de demon gevangen waren genomen, eveneens Zijn echtgenotes.'

*: In totaal trouwde Kṛṣṇa met 16.008 vrouwen: 1 Rukmiṇī, 2 Jāmbavatī, 3 Satyabhāmā, 4 Kālindī, 5 Mitravindā, 6 Satyā (Nāgnajitī), 7 Bhadrā, 8 Lakṣmanā, besproken in 10.83: 17, en de 16.000 vrouwen gevangen gehouden door Bhaumāsura.

**: Een latere datum dan het afbranden van het Khāṇḍavawoud waaraan gerefereerd wordt in vers 25.

***: Een demon, die volgens de Viṣṇu-Purāṇa, ter wereld kwam als gevolg van het aanraken van moeder aarde door Heer Varāha toen hij haar uit de oceaan ophief [zie 3.13: 31].

Hoofdstuk 59

Mura en Bhauma Gedood en de Gebeden van Bhūmi

(1) **D**e achtenswaardige koning zei: 'Hoe werd Bhaumāsura [de demon Naraka], die deze vrouwen gevangen zette, gedood door de Allerhoogste Heer? Alstublieft, vertel me over dit avontuur van Hem die de Śārṅga hanteert [Kṛṣṇa].'

(2-3) **Ś**rī Śuka zei: 'Bhauma stal Indra's Varuṇaparasol, alsook de oorbellen van zijn verwant [zijn moeder Aditi, zie 8.17] en een bepaalde locatie [genaamd Maṇi-parvata] op de berg van de goden [de heuvel Mandara, zie 8.6: 22-23]. Heer Indra bracht Hem [Kṛṣṇa] op de hoogte van wat Bhaumāsura allemaal had gedaan. Daarop begaf Hij Zich, samen met Zijn vrouw [Satyabhāmā zie *] gezeten op Garuḍa, naar de stad Prāgjyotiṣa [Bhauma's hoofdstad, nu Tejpur in Assam], die beschut lag omringd door bergen en wapensystemen, vuur, water en wind. De plaats was versterkt met een [*mura-pāśa*] hekwerk bestaande uit tienduizenden harde, vervaarlijke draden aan alle kanten. (4) Hij brak met Zijn knots door de opgeworpen barricades van rotsblokken, met Zijn pijlen versloeg Hij de wapensystemen, met Zijn schijf baande Hij Zich een weg door het vuur, het water en de windverdediging, en met Zijn zwaard sloeg Hij Zich verder door de afrastering. (5) Met het weerklinken van Zijn schelphoorn brak Hij de zegels [van de vesting] alsmede de harten van de moedige strijders, en met Zijn zware strijdknots sloeg Gadādhara Zich door de verdedigingswerken. (6) Toen hij het geluid hoorde van de Heer Zijn Pāñcajanya, dat klonk als de donder aan het einde der tijden, verhief zich de vijfkoppige demon Mura die lag te slapen in het water [van de gracht]. (7) Met zijn drietand opgeheven en met een gloed zo verschrikkelijk als het vuur van de zon moeilijk te aanschouwen, ging hij, als wilde hij met zijn vijf monden de drie werelden verzwelgen, over tot de aanval zoals de zoon van Tārkṣya [Garuḍa] een slang aanvalt. (8) Zwaaiend met zijn drietand wierp hij hem uit alle macht naar Garuḍa met een dermate kolossaal gebrul uit zijn vijf monden, dat de aarde, de hemel en de buitenruimte van het eivormige omhulsel van het universum ervan galmde. (9) Heer Kṛṣṇa brak toen met twee pijlen de drietand die op Garuḍa afvloog in drie stukken en trof met grote kracht zijn gezichten met meer pijlen. Woedend slingerde de duivel zijn knots op Hem af. (10) De knots, die op het slagveld op Hem afvloog, werd door Gadāgraja [Kṛṣṇa als de Oudere Broer van Gada] in duizend stukken gebroken met Zijn eigen knots. Maar toen

de demon vervolgens zijn armen ophief en op Hem afstormde, sneed de Onoverwinnelijke moeiteloos zijn hoofden eraf met Zijn werpschijf. (11) Levenloos viel hij met zijn hoofden eraf in het water, alsof Indra met zijn kracht een bergpiek had afgesplitst. Vertoornd kwamen zijn zeven zoons, die zich hoogst ellendig voelden over hun vader's dood, daarop in actie om hem te wreken.

(12) **E**rtoe aangezet door Bhaumāsura traden Tāmra, Antarikṣa, Śravaṇa, Vibhāvasu, Vasu, Nabhasvān en de zevende zoon Aruṇa, met hun wapens op het slagveld naar voren onder leiding van hun generaal Pīṭha. (13) In hun aanval zetten ze verwoed hun zwaarden, knotsen, speren, lansen en drietanden in tegen de Onoverwinnelijke, maar de Allerhoogste Heer van een Onfeilbare Macht schoot met Zijn pijlen hun hele berg wapens aan gruzelementen. (14) Hun hoofden, armen, dijen, benen en wapenrusting stukschietend, stuurde Hij degenen die door Pīṭha werden aangevoerd allemaal naar Yamarāja. Bhauma, de zoon van moeder aarde, die zag hoe zijn leger en aanvoerders bezweken onder de pijlen en de werpschijf van Kṛṣṇa, kon dat niet accepteren en rukte op met bronstige olifanten die waren geboren uit de melkoceaan. (15) Toen hij Heer Kṛṣṇa en Zijn vrouw op Garuḍa zag zitten als een wolk met bliksem boven de zon, wierp hij zijn Śataghnī [een projectiel met vele punten] op Hem af terwijl tegelijkertijd al zijn soldaten aanvielen. (16) De Allerhoogste Heer, de Oudere Broer van Gada, veranderde hun lichamen en ook de lijven van de paarden en de olifanten van Bhaumāsura's leger, met verschillend gevederde scherpe pijlen in een verzameling afgeschoten armen, dijbenen en nekken. (17-19) Ieder van de puntige en stakige wapens die de strijders inzetten, o held van de Kuru's, werd door Kṛṣṇa telkens met drie pijlen aan stukken geschoten. Garuḍa, die Hem droeg, deelde met zijn twee grote vleugels klappen uit en versloeg daarmee de olifanten. Door zijn vleugels, bek en klauwen belaagd trokken ze zich terug in de stad terwijl Naraka ['hel' ofwel Bhauma] doorging met de veldslag. (20) Bhauma, getergd te zien hoe zijn leger door Garuḍa terug werd gedreven, viel hem aan met een speer die [ooit] de bliksemschicht [van Indra] weerstond. Maar die deerde hem niet meer dan een olifant die wordt geslagen met een bloemslinger. (21) Gefrustreerd in zijn pogingen nam Bhauma zijn drietand ter hand om Acyuta, de Onfeilbare, te doden, maar voordat hij hem zelfs maar kon lanceren, sneed de Heer met de scherpgerande schijf van Zijn cakra Naraka's hoofd eraf terwijl die op zijn olifant zat. (22) Schitterend en glimmend gesierd met oorhangers en een fraaie helm, viel dat hoofd op de grond. 'Helaas, helaas en 'Bravo, bravo!' [werd er geroepen] terwijl de wijzen en de heersende halfgoden Heer Kṛṣṇa aanbaden en bedolven onder bloemslingers.

(23) **M**oeder aarde benaderde daarop Kṛṣṇa en bood Hem gouden oorhangers aan, die gloeiden van de glimmende edelstenen, en een Vaijayantī-slinger van woudbloemen. Ze gaf Hem de parasol van Varuṇa en het Grote Juweel [de bergtop van Mandara]. (24) O Koning, de godin vouwde met een geest vervuld van toewijding toen haar handen, boog, en prees de Heer van het Universum die wordt aanbeden door de besten onder de halfgoden. (25) Bhūmi zei: 'Ik breng U mijn eerbetuigingen o God van de Goden, o Heer die de schelp, de schijf en de knots vasthoudt, U die, overeenkomstig het verlangen van de toegewijden, Uw verschillende gedaanten heeft aangenomen, o Allerhoogste Ziel. Laat er de lof voor U zijn. (26) Mijn eerbetoon geldt Hem met het lotusvormige kuiltje in Zijn buik, mijn eerbied geldt Hem met de slinger van lotussen om, mijn respect is er voor Hem wiens blik koel is als een lotus, mijn lofprijzing geldt U die voeten heeft als lotussen [zoals in 1.8: 22]. (27) Mijn eerbetuiging is er voor U, de Allerhoogste Heer, Vāsudeva, Viṣṇu, de Oorspronkelijke Persoon, het Oerzaad en het Geheel van de Kennis; voor U mijn respectbetoon. (28) Laat er de verering zijn van U, de Ongeboren Verwekker, het Absolute van onbegrensde energieën, de Ziel van de hogere en lagere energieën, de Ziel van de schepping, de Superziel! (29) Verlangend te scheppen, o Meester, doet U Zich kennen als zijnde Ongeboren [als Brahmā], neemt U voor de vernietiging de onwetendheid op U [als Śiva], en bent U voor het behoud [gemanifesteerd als] de goedheid [met de Viṣṇu-*avatāra's*] van het universum. [Maar niettemin bent U] niet overdekt [door deze basiskwaliteiten], o Heer van Jagat [van het Levende Wezen dat het Universum is]. Hoewel U Kāla [de tijd], Pradhāna [de ongemanifesteerde staat van de materie, de oerether] en de Puruṣa [de oorspronkelijke Persoon] bent, bestaat U er niettemin onafhankelijk van. (30) Dit zelf van mij [de aarde], het water, het vuur, de lucht en de ether, de zinsobjecten, de halfgoden, de geest, de zintuigen en degene die handelt, het geheel van de materiële energie - kortom alles wat zich rondbeweegt of niet rondbeweegt, vormt de verbijstering [als men denkt dat het onafhankelijk van U bestaat], o Allerhoogste Heer. Alles bevindt zich immers in U, de Ene Zonder Zijns Gelijke [zie ook *siddhānta*]! (31) Deze zoon van hem [genaamd Bhagadatta, Bhauma's zoon, de kleinzoon van Bhūmi] heeft in zijn angst de lotusvoeten benaderd van U die het leed wegneemt van hen die hun toevlucht zoeken. AlstUblieft, neem hem in bescherming en plaats op zijn hoofd Uw lotushand die alle zonde wegvaagt.'

(32) **Ś**rī Śuka zei: 'De Allerhoogste Heer, door Bhūmi met deze woorden aanbeden in toewijding en nederigheid, nam zijn angst weg

en betrad de verblijven van Bhauma die van alle gemakken waren voorzien. (33) Aldaar trof de Heer zestienduizend [**] maagden van adel aan, die door Bhaumāsura met geweld waren weggehaald bij de koningen. (34) Toen de vrouwen Hem zagen binnenkomen, de meest uitzonderlijke van alle mannen, kozen ze bekoord voor Hem, die door het lot in hun schoot was geworpen, als de echtgenoot van hun dromen. (35) In Kṛṣṇa opgaand dachten ze: 'Moge de voorzienigheid maken dat Hij mijn echtgenoot wordt.' Aldus mijmerend sloten ze stuk voor stuk Hem allen in hun hart. (36) Nadat ze waren schoongewassen en smetteloos gekleed, stuurde Hij hen in draagstoelen naar Dvārakā, samen met de enorme [buitgemaakte] schat aan strijdwagens, paarden en een groot aantal andere kostbaarheden. (37) Keśava stuurde ook vierenzestig snelle witte olifanten mee met vier slagtanden, die van Airāvata afstamden [Indra's olifant]. (38-39) Daarop begaf Hij zich naar de verblijfplaats van de koning van de goden en overhandigde Hij Aditi haar oorhangers. Vervolgens werd Hij tezamen met Zijn geliefde [Satyabhāmā] aanbeden door Indra, de leider van de dertig [belangrijkste] halfgoden, en door de echtgenote van de grote koning. Er door Zijn eigen vrouw toe aangezet trok hij de pārijāta [een hemelboom] uit de grond en plaatste hem op Garuḍa. Hij versloeg de halfgoden met inbegrip van Indra [die dat wilden verhinderen] en bracht hem naar Zijn stad. (40) Helemaal vanuit de hemel gevolgd door de bijen die de zoete geur en het sap begeerden, sierde de boom de tuin van Satyabhāmā's verblijf nadat hij daar geplant was. (41) [Indra], die grote ziel onder de halfgoden, had zich voorover gebogen, met de punten van zijn kroon Acyuta's voeten beroerd, en gesmeekt zijn verlangens te beantwoorden, maar, nu hij zijn doel [de Heer] had bereikt, ging hij niettemin de strijd met Hem aan [over de pārijāta]. Vervloekt zij hun weelde, wat een onbenul [zie ook 3.3: 5]! (42) De Opperheer trouwde toen zoals het hoort met al die vrouwen en leefde tegelijkertijd met hen in verschillende verblijven. Voor dat doel nam de Onvergankelijke evenzovele gedaanten aan [zie 58: 45, 69: 19-45 en B.G. 9: 15; 13: 31]. (43) Aangenaam bezig met de vrouwen die Hem graag wilden behagen, verliet Hij die de meest onvoorstelbare dingen doet, nimmer hun onovertroffen, allerprachtigste paleizen. Hoewel Hij genoeg heeft aan Zijn eigen voldoening, vervulde Hij daarbij Zijn plichten als huishouder en genoot Hij net als iedere andere man van het leven [zie ook 1.11: 37-39]. (44) De vrouwen deelden, in een steeds groeiend geluk, de altijd weer nieuwe, liefdevolle aantrekking van de omgang met Hem in glimlachen en blikken, intieme gesprekken en bedeesdheid. Zo de echtgenoot van Ramā verworven hebbend slaagden ze er in Hem te bereiken op een manier, die zelfs niet voor Brahmā en de andere goden beschikbaar is. (45) Hoewel ze honderden dienstmeisjes hadden, waren ze

[persoonlijk] de Almachtige Heer van dienst door Hem te benaderen om een zitplaats te bieden, om van eersteklas toewijding te zijn en Zijn voeten te wassen, alsook om Hem van betelnoot te voorzien, Hem te masseren en koelte toe te wuiven, samen met geuren, bloemslingers en het verzorgen van Zijn haar, met het verzorgen van Zijn bed, met baden en met het geven van cadeautjes.'

*: De *ācārya's* leggen uit dat Satyabhāmā Kṛṣṇa zou vergezellen om toestemming te verlenen om Bhauma te doden, ondanks de belofte die Hij ooit deed aan Bhūmi, de godin van de aarde, haar zoon Bhauma zonder haar toestemming geen geweld aan te doen. Ook zou ze zijn meegekomen om de pārijāta bloemenboom mee te nemen die Kṛṣṇa haar had beloofd nadat Hij voor Rukmiṇī zo'n bloem had meegebracht [zie ook 50: 54 en 3.3: 5].

**: Wat betreft het precieze aantal van Kṛṣṇa's koninginnen bestaat er geen absolute enigheid. Hier staat geschreven 16000. De Viṣṇu Purāṇa V.19 - 9.31 maakt melding van 16100 dames, terwijl nog weer anderen spreken van 16001 van hen. Het vers 10.90: 29 niet meegerekend, dat ook melding maakt van meer dan 16100 stuks, zouden er, zuiver redenerend vanuit de Bhāgavatamverhalen alleen, 16008 koninginnen zijn [zie ook voorgaande voetnoot *].

Hoofdstuk 60

Heer Kṛṣṇa Plaagt Koningin Rukmiṇī

(1) **D**e zoon van Bādarāyaṇa [van Vyāsa] zei: Hij, de Geestelijk Leraar van het Universum, op een dag Zich comfortabel op Rukmiṇī's bed bevindend, werd bediend door haar die samen met haar vrouwelijke metgezellen Hem, haar Echtgenoot, koelte toewuifde. (2) De Ongeboren Heer, de Allerhoogste Meester die het universum in het leven roept, beschermt en verzwelgt, had nu onder de Yadu's Zijn geboorte genomen om Zijn spel te spelen en Zijn heerschappij te verdedigen [*, zie ook 6.3: 19]. (3-6) Dat privégedeelte van het paleis was schitterend behangen met strengen parels en prachtig met een baldakijn, met lampen gemaakt van edelstenen en met jasmijnbloemenslingers omzwermd door zoemende bijen. Het licht van de zuivere maan werd gefilterd door de openingen van het lattenwerk voor de ramen, de wind voerde de geur mee van de groepjes pārijātabomen en bracht zo de atmosfeer uit de tuin over, en de opwindende geur van *aguru*wierook ontsnapte er uit de openingen van het lattenwerk voor de ramen, o Koning. Daar bediende ze haar Echtgenoot, de Heer van Alle Werelden, die comfortabel was gezeten op een prima kussen op het bed dat zo wit straalde als melkschuim. (7) De godin pakte uit de hand van een dienstmaagd een waaier van yakhaar aan met een, met juwelen ingelegd, handvat en wuifde er in eerbetoon voor haar Meester, Hem er koelte mee toe. (8) Naast Kṛṣṇa staand geluid makend met haar met edelstenen versierde enkelbelletjes, zag ze er prachtig uit met haar ringen, armbanden en waaier in haar handen, met haar kleding die met één punt haar borsten rood van de *kuṅkum* verhulde, met de gloed van haar halssnoer en met de kostbare gordel die ze om haar heupen droeg. (9) Bij de aanblik van haar genoeglijke glimlachen, haar lokken, oorhangers en de sieraden om haar hals, haar heldere, gelukkige gezicht en lieve lippen, herkende Hij haar als een verschijning van de godin van het geluk die, met geen ander doel in haar leven, ter wille van Zijn spel en vermaak, met Hem overeenstemt in belichamingen passend bij de gedaanten die Hij aanneemt [**]. Toen sprak de Heer.

(10) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'O prinses, je werd begeerd door koningen, wereldheersers van schoonheid, kracht en vrijgevigheid, die rijkelijk toegerust waren met grote macht, invloed en weelde. (11) Met je afwijzen van beschikbare aanbidders als Śiśupāla en anderen, die gek van Cupido door je broer en vader werden aangereikt, vraag Ik Me af waarom je voor Ons hebt gekozen terwijl Ik zo heel anders ben. (12) Bang voor de koningen, o mooie wenkbrauwtjes, en verhuisd

naar de oceaan voor onze toevlucht [naar Dvārakā], hebben Wij, vijandig tegenover hen die aan de macht zijn, de troon vrijwel opgegeven. (13) O fraaie wenkbrauwtjes, vrouwen die zich bekommeren om mannen wiens gedrag onzeker is, hebben het gewoonlijk zwaar. Ze volgen een pad dat niet aanvaardbaar is voor de normale samenleving. (14) Wij, die niets bezitten, zijn geliefd onder hen die zelf niets hebben, en daarom zijn We in de regel niet zo gewild bij de rijken die Me [dan ook] zelden hun respect betonen, o slanke dame. (15) Huwelijk en vriendschap is er tussen twee mensen gelijk qua rijkdom, geboorte, invloed, lichaam en vooruitzichten, en nooit en te nimmer tussen een hoger en een lager iemand [in dezen]! (16) O prinses van Vidarbha, je hebt dit niet zien aankomen, je had er geen weet van toen je koos voor Ons die het zo ontbreekt aan goede kwaliteiten, Wij, die worden geprezen door bedelaars die hun verstand kwijt zijn! (17) Aanvaard nu alsjeblieft voor jezelf een echtgenoot die geschikt is, een eersteklas edelman die al je wensen in dit en het volgende leven kan vervullen. (18) Śiśupāla, Śālva, Jarāsandha, Dantavakra en andere koningen kunnen Me geen van allen uitstaan, o jij met je mooie benen, en ook je oudere broer Rukmī ziet Me niet zitten. (19) Ik nam je met Me mee, o goede dame, om de trots en arrogantie te breken van hen die verblind zijn door de bedwelming van hun macht. We wilden de kracht beteugelen van de verdorvenen [zie ook B.G. 4: 7]. (20) Onverschillig over een thuis en een lichaam geven Wij niet echt om echtgenotes, kinderen en rijkdommen; afzijdig van welk ondernemen ook zijn Wij volkomen in Onszelf tevreden als een licht dat verder niets doet.'

(21) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat de Allerhoogste Heer dit gezegd had als de vernietiger van de trots van zij die, zich als Zijn geliefde, onafscheidelijk achtte, stopte Hij. (22) Van de Meester van de heren van de drie werelden, van haar Geliefde, had zij, de godin, nog nooit zoiets onaangenaams te horen gekregen. Met de schrik die haar om het hart sloeg begon ze toen trillend, in de greep van een verschrikkelijke angst, te huilen [zie Śrī Śrī Śikṣāṣṭaka vers 6 & 7]. (23) Met haar, o zo delicate voet die rood opgloeide door haar nagels schraapte ze over de vloer en, terwijl ze met haar tranen de make-up van haar ogen deed uitlopen en ze het rode *kuṅkuma*poeder op haar borsten nat sprenkelde, stond ze daar roerloos, verstikt in haar grote verdriet met haar gezicht naar beneden, niet in staat om ook maar een woord uit te brengen. (24) Door haar grote treurnis, vrees en benauwdheid niet langer meer helder denkend, gleden haar armbanden af en viel haar waaier uit haar handen. Met haar geest ontregeld viel ze plotseling flauw. Haar lichaam viel op de grond met haar haar wijd uitgespreid, als was ze een plataan geveld door de wind [zie *rasa*]. (25) Toen Hij

inzag wat het volle gewicht van Zijn, niet door haar begrepen, grappenmakerij inhield voor de band van goddelijke liefde met Zijn geliefde, kreeg de Allerhoogste Heer, de genadige Kṛṣṇa, medelijden met haar. (26) Snel van het bed afkomend tilde Hij haar met Zijn vier armen op en wiste Hij, haar haar bijeen zamelend, haar gezicht schoon met Zijn lotushand. (27-28) Met het schoonvegen van haar met tranen gevulde ogen en haar besmeurde borsten, o Koning, sloeg Hij Zijn arm om haar heen die, kuis als ze was, geen ander voorwerp van verlangen kende. De Meester, de Expert in Het Tot Vrede Bewegen, troostte vol medeleven haar die zo zielig in de war was door Zijn slimme grappenmakerij. Met Hem, het Doel van Alle Zuivere Zielen [voor ogen], had ze dit niet verdiend. (29) De Opperheer zei: 'O Vaidarbhī, wees niet ongelukkig met Me, Ik weet dat je Me volledig toegewijd bent, Mijn liefste. Ik deed het voor de grap om te horen wat je zou zeggen. (30) Zo wilde Ik het gezicht van de liefde zien: met lippen trillend van de emotie, blikken geworpen uit de hoeken van rood doorlopen ogen, en prachtige, samengeknepen wenkbrauwen. (31) Om grappen te maken met degene van wie hij houdt is, voor een gewone huishouder, het hoogste dat hij in het gezinsleven kan bereiken, o verlegen meisje vol temperament.'

(32) **Ś**rī Śuka zei: 'Vaidarbhī, o Koning, aldus geheel gerustgesteld door de Allerhoogste Heer, begreep dat Zijn woorden speels bedoeld waren en gaf haar angst op te zijn afgewezen door haar Geliefde. (33) Bedeesd, met een charmante glimlach de Opperheer in het gelaat ziend, richtte ze zich met liefdevolle blikken tot de Beste van Alle Mannen, o afstammeling van Bharata. (34) Śrī Rukmiṇī zei: 'Goed, zo zij het, het is zoals Je het zegt, o Lotusogige. Ik verschil van Jou, Jij bent de Allerhoogste Heer. Wie ben ik nu vergeleken met de Almachtige die behagen schept in Zijn eigen heerlijkheid? Wie ben ik, als iemand aan wiens voeten de dwazen zich vastklampen vanwege haar materiële kwaliteiten, vergeleken met de Meester, de Opperheer van de Drie [belangrijkste godheden]? (35) Het is waar, Jij, o Urukrama ['Heer van de Grotere Orde'], vleide Je neer in de oceaan alsof Je de geaardheden zou vrezen. Jij vecht altijd, in het zuivere bewustzijn van de Opperziel, tegen de slechtheid van de materiële zinnen, en Jij hebt, met Je dienaren, een positie als koning afgewezen omdat dat blinde onwetendheid inhoudt [zie ook Śrī Śrī Ṣadgosvāmī-aṣṭaka vers 4 en de Śrī Śrī Śikṣāṣṭaka vers 4]. (36) Voor wijzen die de honing waarderen van Je lotusvoeten, is Jouw pad niet zo duidelijk, terwijl het onmogelijk te doorgronden is voor dieren in een menselijke gedaante [voor materialisten]. Want zo ongewoon als de activiteiten van Jou, de Allerhoogste Heerser zijn, o Almachtige, zo ongebruikelijk zijn ook de handelingen van hen die Je volgen. (37) Jij

kent geen bezittingen, want voorbij aan Jou is er niets te vinden. Zelfs de genieters van offergaven als Brahmā en anderen brengen Je eerbewijzen. Personen die materieel niets te klagen hebben kennen Je, verblind door hun status niet, maar Je bent voor de grote genieters [de goden] het meest dierbaar, net zoals zij Jou het dierbaarst zijn [zie ook tekst 14 en 1.7: 10]. (38) Jij bent het uiteindelijke doel dat alle doelen van het menselijk bestaan omvat, Jij bent het eigenlijke Zelf waarnaar verlangend intelligente personen overal van afzien. Zij zijn degenen die behagen scheppen in Jouw omgang, o Almachtige, en niet de man en vrouw die in hun wederzijdse aantrekking [hun lust] geluk en ongeluk ervaren. (39) Jij bent de Opperziel van Al de Werelden die Zichzelf wegschenkt en over wiens kunnen de wijzen spreken die de staf opgaven [van het rondtrekken en Paramahaṁsa's worden, zie 5.1*]. Daarom werd Jij door mij uitverkozen en wijs ik die meesters van de hemel af - Hij die geboren werd op de lotus [Brahmā] en Hij die het bestaan beheerst [Śiva]. Wat voor belang zou ik hebben bij anderen wiens ambities teniet worden gedaan door de kracht van de Tijd opgewekt door Je wenkbrauwen? (40) Hoe dwaas waren die woorden van Je dat Jij uit angst in de oceaan Je toevlucht zou hebben gezocht, o Gadāgraja, o Jij die door het schieten met Je Śārṅga de koningen terugdrong toen Je mij, Jouw verdiende huldeblijk, ontvoerde zoals een leeuw zijn deel weghaalt bij de dieren [zie ook *jalpa* 10.47: 12-21]. (41) De koningen Anga [vader van Vena, 4.13: 47], Vainya [Pṛthu, 4.23], Jāyanta [Bharata, 6.7: 11], Nāhuṣa [Yayāti, 9.19], Gaya [5.15: 6-7] en anderen, hebben uit behoefte aan Jou, afstand gedaan van hun kroon, hun soevereine macht over hun koninkrijken, en zijn het bos ingegaan, o Lotusogige. Hebben zij, gefixeerd op Jouw pad, het nu zwaar gehad in deze wereld [zie vers 13]? (42) Welke vrouw zou haar toevlucht tot een andere man nemen, als ze eenmaal het door de wijzen beschreven aroma opgesnoven heeft van Jouw lotusvoeten, de voeten waar Lakṣmī zich ophoudt en die alle mensen de bevrijding schenken? Welke sterfelijke dame met het inzicht om uit te maken wat het beste voor haar is, zou geen ernst maken met Jou als de Hemel van Alle Kwaliteiten, en zou iemand willen die steeds in grote angst verkeert [door zijn valse ego]? (43) Ik heb gekozen voor Hem, voor Jou, de Uiteindelijke Meester en Superziel van Alle Werelden, als degene die geschikt is om mijn wensen in vervulling te doen gaan in dit leven en in het volgende [zie laatste vers Śrī Śrī Śikṣāṣṭaka]. Moge er voor mij die ronddoolde op verschillende wegen [en in geboorten] er de toevlucht zijn van Jouw voeten die, als ze op hun aanbidder afstappen, bevrijding van al het valse schenken. (44) Laat de koningen waar Je het over had [in vers 10], o Acyuta, over aan die vrouwen bij wie in huis ze zijn als ezels, ossen, honden, katten en slaven, omdat die dames hun oren nimmer te

luisteren legden bij de kern die Jij als de plaag van Je vijanden bent, o Jij die bezongen en besproken wordt in de hooggeleerde samenkomsten van Mṛḍa ['de genadige' ofwel Śiva] en Viriñca [de 'zuivere voorbij de hartstocht' ofwel Brahmā]. (45) De vrouw die niet de honing ruikt van Jouw lotusvoeten, houdt er een totaal verdwaasd idee op na. Zij aanbidt als haar partner een levend lijk bestaande uit vlees, botten, bloed, wormen, ontlasting, slijm, gal en lucht, dat overdekt is met een huid, snorharen, lichaamsbeharing, nagels en hoofdhaar. (46) O Lotusoog, laat er mijn liefde zijn voor de voeten van Jij die meer behagen schept in het Ware Zelf dan in mij. Op het moment dat Jij ter wille van de expansie van dit universum een alles overheersende hartstocht aanneemt en Mij [als *prakṛti*] met Je blik aanschouwt, toon Je ons de grootste genade [zie ook 10.53: 2]. (47) Ik denk dat het niet geheel onwaar is wat Je zei, o Doder van Madhu, een ongetrouwd meisje kan zich op een gegeven moment aangetrokken voelen [tot een ander], zoals in het geval van Ambā [dochter van de koning van Kāśī die zich aangetrokken voelde tot Śālva, zie Mahābhārata en noot 9.22: 20*]. (48) Een promiscue vrouw voelt zich zelfs als ze is getrouwd nog aangetrokken tot weer een andere man. Als men intelligent is moet men zo'n ontrouwe vrouw niet houden, want als men gehecht blijft aan haar, is men tweeërlei ten val gekomen [in dit leven en in een leven hierna, zie ook 9.14: 36].'

(49) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Al wat je antwoordde is juist. Dat wat Ik zei toen Ik je voor de gek hield, o prinses, deed Ik vanuit de behoefte jou hierover te horen spreken, o deugdzame dame! (50) O rechtschapen dame, je zal altijd op welke zegeningen ook kunnen rekenen die je van Mij verlangt om je van de lust te bevrijden, o genadige, o jij die enkel Mij toegewijd bent. (51) O zondeloze, Ik begreep je zuivere liefde en trouw aan je echtgenoot in geloften, want van streek geraakt door Mijn woorden, liet je geest gehecht aan Mij, zich niet afleiden. (52) Degenen die met lust in hun harten vallen voor burgerlijke status en Mij aanbidden met boetedoeningen en het naleven van geloften, zijn verbijsterd door de begoochelende energie van Mij, de Heer van de Uiteindelijke Gelukzaligheid [zie ook B.G. 2: 42-44]. (53) Lieve schat, ongelukkig zijn zij die met het verwerven van Mij, de Meester van zowel Emancipatie als Rijkdom, van Mij enkel materiële verworvenheden verlangen. Die zijn er zelfs voor personen die in de hel verkeren, en daarom is voor hen die bezeten zijn van de zinsbevrediging, de hel de meest geschikte plek [zie ook 3.3: 32 en 7.5: 32]. (54) Gelukkig, o vrouwe van het huis, was je Mij steeds trouw van dienst, hetgeen bevrijding uit het materieel bestaan schenkt. Die dienst is zeer moeilijk op te brengen voor hatelijke types, met name voor vrouwen met kwade bedoelingen die zich enkel

bekommeren om hun eigen levensadem en zich vergenoegen in het verbreken [van relaties]. (55) O respectvolle dame, in Mijn paleizen kan Ik geen vrouw vinden zo liefdevol als jij, jij die tijdens haar huwelijk afzag van de koningen die waren gearriveerd, jij die Mij, toen je de verhalen hoorde over Mijn waarheid, een brahmaanse boodschapper stuurde met een vertrouwelijk bericht. (56) Toen je broer, die werd verslagen in de strijd en werd toegetakeld [54], op de dag van de huwelijksplechtigheid [van Aniruddha, haar oudste zoon, zie volgende hoofdstuk] werd gedood tijdens een gokspelletje, kreeg je een ondraaglijk leed te verduren, maar omdat je er bang voor was van Ons gescheiden te raken, repte je er met geen woord over en heb je Ons op die manier voor je gewonnen. (57) Toen Ik niet kwam opdagen nadat je een boodschapper had gestuurd met het hoogst vertrouwelijke verzoek om Mijn persoon te krijgen, beschouwde je deze wereld als volkomen leeg en wilde je dit lichaam opgeven dat voor niemand anders bestemd zou zijn [zie 10.53: 22-25]. Moge je altijd zo [van die standvastigheid] zijn en mogen Wij ons daar steeds over verheugen.'

(58) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus in intieme conversaties de weg van de menselijke wereld volgend, schiep de Allerhoogste Heer en Meester van het Universum er genoegen in Zich met Ramā te vermaken. (59) In de paleizen van de andere koninginnen gedroeg Hij, de Almachtige Heer en Geestelijk Leraar van Al de Werelden, Zich dienovereenkomstig en vervulde Hij de plichten van een gezinshoofd.'

*: Het Sanskriet woord hier gebruikt is *setu*: dat betekent brug, dam, grens, limiet, dus in deze context Zijn leiding, religie, regel en wet.

**: Gesproken door Śrī Parāśara in de Viṣṇu Purāṇa is er, zo brengt Śrīla Śrīdhara Svāmī ons in herinnering, een vers in bevestiging van dit vers:

devatve deva-deheyam
manuṣayatve ca mānuṣī
viṣṇor dehānurūpām vai
karoty eṣātmanas tanum

"Als de Heer verschijnt als een halfgod, neemt zij [de godin van het geluk] de gedaante aan van een godin, en als Hij verschijnt als een menselijk wezen, neemt ze een menselijke gedaante aan. Op die manier is het lichaam dat ze aanneemt in overeenstemming met het lichaam aangenomen door Heer Viṣṇu."

Hoofdstuk 61

Heer Balarāma Maakt een Einde aan Rukmī op Aniruddha's Huwelijk

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Ieder van de vrouwen van Kṛṣṇa gaf geboorte aan tien zoons die in geen enkel opzicht onderdeden voor hun Vader's persoonlijke rijkdom. (2) Aangezien ze Acyuta nimmer hun paleizen zagen verlaten beschouwde ieder van de prinsessen zichzelf als de meest geliefde. De vrouwen hadden geen notie van Zijn waarheid. (3) Volledig in de ban van de Allerhoogste Heer Zijn gezicht, zo prachtig als de werveling van een lotus, Zijn lange armen, Zijn ogen en liefdevolle blikken, gevatte benadering en charmante verhalen konden de vrouwen, met hun aantrekking, geen greep krijgen op de geest van de Almachtige. (4) Ondanks de romantische signalen die ze uitzonden met hun geheven wenkbrauwen, hun verholen blikken en de bedeesde glimlachen waarmee ze zo bekoorlijk blijk gaven van hun bedoelingen, waren de zestienduizend vrouwen niet in staat de zinnen [van Kṛṣṇa] in beroering te brengen met hun pijlen van Cupido en andere methoden. (5) Deze vrouwen, die de Heer van Ramā als hun man kregen en zodoende iets bereikten dat zelfs Heer Brahmā en de andere goden niet kunnen bereiken, keken vooral gretig uit naar Zijn altijd weer nieuwe, intieme omgang, en wisselden met plezier, onophoudelijk en in toenemende mate liefdevol aangetrokken, glimlachen en blikken met Hem [zoals in 59: 44]. (6) Hoewel ze [zoals gezegd] honderden dienstmaagden hadden benaderden ze Hem [persoonlijk] en boden ze Hem een zitplaats aan, waren ze van eersteklas eerbetoon, wasten ze Zijn voeten en gaven ze Hem betelnoot. Ze gaven massages, wuifden Hem koelte toe en waren de Almachtige Heer van dienst met geuren, bloemenslingers, het verzorgen van Zijn haar, het verzorgen van Zijn bed, met baden en met het aanbieden van geschenken [zoals in 59: 45]. (7) Onder deze [16008 *] vrouwen van Kṛṣṇa, die ieder tien zonen hadden, bevonden zich, zoals ik reeds zei, acht vrouwen die de belangrijkste koninginnen waren. Ik zal een opsomming geven van hun zoons met allereerst Pradyumna.

(8-9) **H**ij werd door de Heer verwekt in Rukmiṇī [zie 54: 60] en deed in geen enkel opzicht voor Hem onder, zoals dat ook het geval was met de zonen Cārudeṣṇa, Sudeṣṇa en de machtige Cārudeha, Sucāru, Cārugupta, Bhadracāru en nog een zoon genaamd Cārucandra, alsook Vicāru en Cāru, de tiende zoon. (10-12) De tien zoons van Satyabhāmā [56: 44] waren Bhānu, Subhānu, Svarbhānu, Prabhānu, Bhānumān en Candrabhānu, Bṛhadbhānu en de achtste zoon Atibhānu gevolgd door Śrībhānu en Pratibhānu [*bhānu* betekent luister,

schittering]. Sāmba, Sumitra, Purujit, Śatajit, Sahasrajit, Vijaya en Citraketu, Vasumān, Draviḍa en Kratu waren de zoons van Jāmbavatī [56: 32]. Het waren deze zoons met Sāmba voorop die de voorkeur van hun Vader genoten [zie ook 7.1: 2 & 12]. (13) Vīra, Candra en Aśvasena, Citragu, Vegavān, Vṛṣa, Āma, Śaṅku, Vasu en de machtige Kunti, waren de zoons van Nāgnajitī [ofwel Satyā, zie 58: 55]. (14) Śruta, Kavi, Vṛṣa, Vīra, Subāhu, hij die Bhadra heette, Śānti, Darśa, Pūrṇamāsa en Somaka, de jongste, waren de zoons van Kālindī [58: 23]. (15) Praghoṣa, Gātravān, Siṁha, Bala, Prabala en Ūrdhaga waren samen met Mahāśakti, Saha, Oja en Aparājita, de zoons van Mādrā [zie **]. (16) Vṛka, Harṣa, Anila, Gṛdhra, Vardhana, Unnāda, Mahāṁsa, Pāvana, Vahni en Kṣudhi waren de zoons van Mitravindā [58: 31]. (17) De zonen van Bhadrā heetten Saṅgrāmajit, Bṛhatsena, Śūra, Praharana en Arijit, Jaya, Subhadra, Vāma, Āyur en Satyaka [58: 56]. (18) Dīptimān, Tāmratapta en anderen waren de zoons van Heer Kṛṣṇa en Rohiṇī [*]. O Koning, Pradyumna die zich ophield in de stad Bhojakaṭa [Rukmī's domein], verwekte in Rukmavatī, de dochter van Rukmī, de hoogst machtige Aniruddha [zie ook 4.24: 35-36]. (19) Van deze zoons en kleinzoons van de zestienduizend moeders, kwamen tientallen miljoenen nakomelingen van Kṛṣṇa ter wereld, o Koning.'

(20) **D**e koning zei: 'Hoe kon Rukmī zijn dochter uithuwelijken aan de zoon van zijn Vijand? Verslagen door Kṛṣṇa in de slag wachtte hij op een gelegenheid om Hem te doden. Alstublieft, o geleerde, leg me uit hoe dit huwelijk tussen de twee vijanden kon worden gearrangeerd. (21) Yogi's [als u] zijn er perfect toe in staat om het verleden, het heden alsook wat zich nog niet heeft voorgedaan te zien, zowel als zaken ver weg, zaken verhuld door obstakels en zaken voorbij aan de zinnen.'

(22) **Ś**rī Śuka zei: 'Tijdens haar *svayaṁvara*ceremonie verkoos zij [Rukmavatī] de voor haar tastbare Cupido [Pradyumna] die er met haar vandoor ging nadat Hij, met een enkele wagen, in de strijd de verzamelde koningen had verslagen. (23) Om zijn zus [Rukmiṇī] een plezier te doen gunde Rukmī zijn dochter zijn neef, ondanks dat hij zich steeds de vijandschap herinnerde met Kṛṣṇa die hem had beledigd [54: 35]. (24) O Koning, de jonge dochter van Rukmiṇī [*], Cārumatī, die grote amandelogen had, trouwde met Balī, de zoon van Kṛtavarmā. (25) Ondanks dat hij in vijandschap gebonden was aan de Heer, gaf Rukmī zijn kleindochter genaamd Rocanā weg aan Aniruddha, hij die de zoon van zijn dochter was. Zich ervan bewust dat het huwelijk indruiste tegen het dharma [niet te heulen met de vijand], gaf hij, in zijn vrijheid beperkt door de banden van genegenheid, er de voorkeur aan zijn zuster te behagen met dat

huwelijk. (26) Ter gelegenheid van die gelukkige gebeurtenis, o Koning, begaven Rukmiṇī, Balarāma en Keśava [Kṛṣṇa], Sāmba, Pradyumna en anderen zich naar de stad Bhojakaṭa.

(27-28) **N**a de plechtigheid zeiden een paar arrogante koningen aangevoerd door de heerser van Kaliṇga tot Rukmī: 'U moet Balarāma met dobbelen verslaan. O koning, hij is er echt niet zo goed in, maar wordt er niettemin hoogst door gefascineerd.' Aldus aangesproken nodigde Rukmī Balarāma uit om een partijtje met hem te dobbelen. (29) In die weddenschap accepteerde Balarāma een inzet van eerst honderd, toen duizend en daarna tienduizend [gouden munten]. Maar het was Rukmī die won. De heer van Kaliṇga moest luidkeels om Balarāma lachen en liet daarbij zijn tanden vrijuit zien. Dit kon de Drager van de Ploeg niet tolereren. (30) Toen Rukmī daarop een inzet van zo'n honderdduizend munten aanging die door Balarāma werd gewonnen, nam Rukmī zijn toevlucht tot bedrog en zei: 'Ik heb het gewonnen!'

(31) **M**et een geest zo onstuimig als de oceaan tijdens volle maan, aanvaardde de knappe Balarāma, wiens van nature roze ogen brandden van woede, een weddenschap om honderd miljoen munten. (32) Balarāma won ook dat spel eerlijk, maar Rukmī zocht opnieuw zijn heil in misleiding en zei: 'Het is door mij gewonnen. Mogen deze getuigen dat bevestigen!'

(33) **T**oen sprak er een stem uit de hemel die zei: 'Het was Balarāma die de weddenschap eerlijk won, wat Rukmī zei is een leugen!'

(34) **G**een acht slaand op die stem zei de prins van Vidarbha, door de kwade koningen zijn dood ingestuurd, spottend tot Saṅkarṣaṇa: (35) 'Jullie koeherders die rondtrekken in het woud, zijn niet bedreven in het dobbelen. Dobbelen en pijlen afschieten is iets voor koningen, niet voor jullie slag!'

(36) **A**ldus door Rukmī beledigd en uitgelachen door de koningen aanwezig in deze bijeenkomst van machtige mannen, hief Hij woedend Zijn knots en sloeg Hij hem dood. (37) Razendsnel nam Hij de wegvluchtende koning van Kaliṇga te pakken op zijn tiende stap, en sloeg Hij in Zijn toorn de tanden eruit die hij lachend had ontbloot [zie ook 4.5: 21]. (38) Geteisterd door Balarāma's knots sloegen de [andere] koningen in doodsangst op de vlucht, doordrenkt van het bloed, met gebroken armen, benen en schedels. (39) Het feit dat Zijn zwager, Rukmī, was gedood, o Koning, werd door de Heer toegejuicht

noch afgekeurd, uit angst de band van genegenheid met Rukmiṇī en Balarāma te verbreken. (40) De nakomelingen van Daśārha wiens doelen onder de hoede van Madhusūdana allen waren bereikt, plaatsten toen de bruidegom, Aniruddha, samen met Zijn bruid op een wagen en verlieten onder leiding van Balarāma Bhojakaṭa om zich naar Kuśasthalī te begeven [een andere naam voor Dvārakā].'

*: Deze die Mādrā heet is de achtste van de hoofdvrouwen van Kṛṣṇa die nog niet eerder werd vermeld; ze is de dochter van de heerser van Madra, genaamd Bṛhatsena, en staat ook bekend als Lakṣmaṇā. Van het Bhāgavatam haar verhaal kennend zoals verteld in 10.83: 16, is het duidelijk dat ze behoorde tot de acht koninginnen die Hij voordien huwde. Aldus waren er 16008 van hen. Rohiṇī [niet te verwarren met Balarāma's moeder die dezelfde naam draagt], niet beschouwend als een hoofdvrouw van Kṛṣṇa, schijnt degene te zijn geweest die aan het hoofd van de zestienduizend prinsessen stond. Aldus Mādrā als de reden aannemend voor het spreken van 16001 vrouwen in plaats van 16000, hebben we alles bij elkaar: 1 Rukmiṇī, 2 Jāmbavatī, 3 Satyabhāmā, 4 Kālindī, 5 Mitravindā, 6 Satyā (Nāgnajitī), 7 Bhadrā en 8 Mādrā (Lakṣmaṇā) en dan de zestienduizend vrouwen met Rohiṇī voorop die op de tweede plaats stonden [zie ook voetnoot 59** en 10.83].

**: Śrīla Śrīdhara Svāmī legt uit dat elke koningin van de Heer een dochter had.

Hoofdstuk 62

Ūṣā Verliefd en Aniruddha Ingerekend

(1) **D**e achtenswaardige koning zei: 'Bāṇa's dochter Ūṣā ['ochtendgloren'] geheten, trouwde met de beste van de Yadu's [Aniruddha]. Vanwege dat huwelijk vond er een enorme, verschrikkelijke veldslag plaats tussen de Heer en Śaṇkara [Śiva als 'de goedgunstige']. O grote yogi, het is aan u dit alles te verklaren.'

(2) **Ś**rī Śuka zei: 'Bāṇa ['pijl'], de oudste zoon van de honderd zoons geboren uit het zaad van Bali ['gift'] - de grote ziel die de aarde wegschonk aan de Heer die was verschenen in de gedaante van Vāmana [zie 8.19-22] -, was respectabel, grootmoedig, intelligent en waarachtig in zijn geloften, en altijd standvastig in zijn toewijding voor Heer Śiva. In de fraaie stad die bekend staat als Śoṇita ['hars'] stichtte hij zijn koninkrijk, alwaar de onsterfelijken hem van dienst waren alsof ze zijn bedienden waren. Dat deden ze omdat Śambhu ['de weldoener' ofwel Śiva] in het verleden door hem tevreden was gesteld toen hij, met duizend armen uitgerust, muziekinstrumenten had bespeeld terwijl Mrida [Śiva als 'de genadige'] aan het dansen was. (3) Hij, de grote heer en meester van alle geschapen wezens, de mededogende die zijn toegewijden toevlucht biedt, beloonde hem met een zegen naar zijn keuze. Bāṇa koos toen voor hem [Śiva] als de beschermer van zijn stad. (4) Begoocheld door zijn kracht zei Bāṇa, op een dag aanwezig aan Giriśa's [Śiva als de heer van de berg] zijde, tot hem terwijl hij zijn voeten beroerde met een helm op zo helder als de zon: (5) 'Ik buig me voor u neer, o Mahādeva ['grote god'], o heerser over en geestelijk leraar van de werelden, die, als een boom uit de hemel, alle wensen vervult van de mensen die onvoldaan zijn. (6) Het duizendtal armen dat u me gaf is me enkel tot last geworden. Behalve u kan ik in de drie werelden geen gelijkwaardige tegenstander vinden. (7) Met een jeuk in mijn armen om bergen te verpulveren, ging ik op pad om strijd te leveren tegen de olifanten uit alle windrichtingen, o heer van de oorsprong, maar verschrikt sloegen ze allen voor mij op de vlucht.'

(8) **T**oen hij dat hoorde zei de grote heer kwaad: 'Je vaandel zal worden gebroken als je trots, o dwaas, ten ondergaat in een gevecht van je met iemand als ik.' (9) Aldus toegesproken ging de dwaze geest opgetogen naar huis, o koning, om aldaar nogal dom de ondergang van zijn heldhaftigheid af te wachten zoals die door Giriśa was voorspeld [vergelijk 2.1: 4].

(10) **Z**ijn maagdelijke dochter genaamd Ūṣā had in een droom een romantische ontmoeting met de zoon van Pradyumna, een minnaar die ze aldus had gevonden zonder hem ooit eerder te hebben gezien of van te hebben gehoord [zie *]. (11) Toen zij hem in haar droom niet meer zag, kwam ze - zich bevindend temidden van haar vriendinnen - verstoord overeind en hoorde ze zich tot haar grote schaamte zeggen: 'Waar ben je mijn liefste?' (12) De dochter Citralekhā ['de prima portrettiste'] van een minister van Bāṇa genaamd Kumbhāṇḍa, hoorde toen hoogst nieuwsgierig Ūṣā, haar vriendin en metgezel, uit. (13) 'Wie is dat naar wie je verlangt, o mooie wenkbrauwtjes, en wat verwacht je van hem, want tot dusverre hebben we nog niemand je hand zien veroveren, o prinses.'

(14) '**I**n mijn droom zag ik een zekere man met een donkere huidskleur, lotusblaadjesogen, gele kleren en machtige armen - een van de soort die een vrouw het hart op hol doet slaan. (15) Dat is degene die ik zoek. Die minnaar liet me de honing van zijn lippen drinken, vertrok naar elders en liet mij hunkerend naar hem achter, geworpen in een zee van ellende.'

(16) **C**itralekhā zei: 'Ik zal je verlossen van je ellende! Als hij ergens in de drie werelden te vinden is, zal ik hem naar je toe brengen, die echtgenoot [in spé], die dief van je hart. Zeg me alsjeblieft hoe hij eruit ziet.'

(17) **T**oen ze dit had gezegd tekende ze natuurgetrouw voor haar de halfgod en de zanger van de hemel, de vervolmaakte, de achtenswaardige ziel en de laag-bij-de-grondse slang, de demon, de magiër, het bovennatuurlijke wezen en de mens. (18-19) Van de mensen tekende ze Vṛṣṇi's als Śūrasena, Vasudeva, Balarāma en Kṛṣṇa, maar toen ze Pradyumna zag raakte Ūṣā bedeesd en met het tekenen van Aniruddha boog ze haar hoofd in verlegenheid, o grote heer, en zei ze glimlachend: 'Dat is Hem, Hij hier!' (20) Citralekhā, de *yoginī*, met Hem, Kṛṣṇa's kleinzoon, [Aniruddha] herkend, begaf zich, o Koning, daarop via de hogere sferen [op een mystieke manier] naar Dvārakā, de stad onder de hoede van Kṛṣṇa. (21) Gebruikmakend van haar yogakrachten nam ze Pradyumna's zoon, die op een prima bed lag te slapen, met zich mee naar Śoṇitapura en toonde haar vriendin haar Geliefde. (22) Toen ze Hem zag, die allermooiste man, klaarde haar gezicht op en genoot ze samen met de zoon van Pradyumna in haar privévertrekken die door mannen niet mochten worden gezien. (23-24) Ze aanbad Hem in gewetensvolle dienstverlening met de kostbaarste kledingstukken, bloemenslingers, geuren, lampen, zitplaatsen en zo meer, met dranken, vloeibaar en vast voedsel, en met

woorden. Hem aldus verborgen houdend in de maagdenverblijven wist Hij, door Ūṣā's sterk toenemende genegenheid, met Zijn zinnen in beslag genomen, niet meer welke dag het was. (25-26) Aldus genoten door de Yaduheld kon ze, met het breken van haar gelofte [van kuisheid], de symptomen van haar zinderende geluk niet verhullen. Ze werden opgemerkt door haar gouvernantes die er verslag van deden [aan Bāṇa, haar vader]: 'O Koning, we hebben gemerkt dat uw dochter zich onbetamelijk gedraagt voor een ongetrouwd meisje, ze bezoedelt de familie ermee. (27) Ze werd goed door ons in de gaten gehouden in het paleis en is er nimmer tussenuit geweest, o meester. We hebben er dan ook geen idee van hoe zij, verborgen voor de blikken van mannen, kon worden geschonden.'

(28) **T**oen Bāṇa hoorde dat zijn dochter was onteerd, begaf hij zich hoogst verstoord terstond naar de maagdenvertrekken. Daar aangekomen trof hij er de meest excellente van de Yadu's aan. (29-30) Hij stond versteld toen hij die zoon van Cupido recht voor haar zag zitten. Die meest uitzonderlijke schoonheid van al de werelden, donker van huid gehuld in gele kleren, met Zijn lotusogen, machtige armen, oorsieraden en haarlokken, zat daar met een gezicht oplichtend door de gloed van Zijn sieraden en Zijn glimlachende blikken. Hij was druk aan het dobbelen met Zijn hoogst genadige lieveling, waarvan het rode *kuṅkuma* van haar borsten kleefde aan de, door haar vervaardigde, slinger van lentejasmijn die tussen Zijn armen hing. (31) Toen Hij hem zag binnenkomen omringd door vele gewapende wachters, hief de Lieve Heer Zijn strijdknots van *muru* [een soort ijzer] en zette Zich schrap klaar om toe te slaan, als was Hij de dood in eigen persoon met de roede van bestraffing. (32) Toen ze Hem van alle kanten insloten om Hem in te rekenen, viel Hij hen aan als een dominant zwijn belaagd door een roedel honden, zodat ze met hun hoofden, armen en benen kapotgeslagen allen getroffen zich uit de voeten maakten om uit het paleis weg te komen. (33) Maar op het moment dat Hij de wachters tegen de grond sloeg, nam de zoon van Bali Hem woedend zelf gevangen met de [mystieke] slangenkoorden [van Varuṇa, zie ook 8.21: 28]. Ūṣā, compleet verslagen en ontmoedigd, werd overweldigd door verdriet toen ze zag dat Hij werd ingerekend en weende bittere tranen.'

*: Hier haalt Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura de volgende verzen aan uit de Viṣṇu Purāṇa (V.32), die uitleg verschaffen over Ūṣā's droom: 'O brāhmana, toen Ūṣā, de dochter van Bāṇa, toevallig Pārvatī zag spelen met haar echtgenoot, Heer Śambhu, verlangde Ūṣā er hevig naar dezelfde gevoelens te ondergaan. Op dat ogenblik

zei de Godin Gaurī [Pārvatī], die ieders hart kent, tegen het gevoelige jonge meisje: 'Wees er niet door verstoord! Je zal de kans krijgen te genieten samen met je echtgenoot.' Dit horend, dacht Ūṣā bij zichzelf: 'Maar wanneer dan? En wie zal mijn echtgenoot zijn?' In reactie hierop, richtte Pārvatī nogmaals het woord tot haar: 'De man die je benadert in je droom op de twaalfde dag van de heldere maandhelft van de maand Vaiśākha zal je echtgenoot worden, o prinses.'

Hoofdstuk 63

De Koorts in de Strijd en Bāṇa Verslagen

(1) Śrī Śuka said: 'Not seeing Aniruddha any longer, oh son of Bharata, His relatives passed the four months of the rainy season in sadness. (2) Hearing from Nārada the news of what He had done and that He had been captured, the Vṛṣṇis, who had Kṛṣṇa as their worshipable deity, went to Śoṇitapura. (3-4) The best of the Sātvatas, knowing Pradyumna, Yuyudhāna [Sātyaki], Gada, Sāmba and Sāraṇa, Nanda, Upananda, Bhadra and others, being led by Balarāma and Kṛṣṇa assembled with twelve *akṣauhiṇīs* and besieged on all sides Bāṇa's city completely. (5) Seeing the city gardens, the city walls and watchtowers ravaged he, fuming with anger, came out to meet them with an army equally big. (6) Bhagavān Śiva appeared together with his son [Kārtikeya, his general] from the city on the back of Nandi, his bull, in order to fight, accompanied by the Pramathas [his different mystic attendants], at the side of Bāṇa against Rāma and Kṛṣṇa. (7) Oh King, a most tumultuous, astonishing and hair-raising fight took place of Kṛṣṇa against Śaṇkara and Pradyumna against Kārtikeya. (8) Balarāma fought against Kumbhāṇḍa and Kūpakarṇa, Sāmba fought against Bāṇa's son and Sātyaki fought against Bāṇa himself. (9) To be a witness, the leaders of the godly souls headed by Lord Brahmā came in their celestial vehicles, as also the sages, the perfected souls and the venerable personalities, the singers and dancing girls of heaven, and the spirits. (10-11) Discharging sharp-pointed arrows from His bow, the Śārṅga, Śauri [Kṛṣṇa] drove away the Bhūtas [spirits of the dead], the Pramathas [mystic spirits], the Guhyakas [the wealth keepers of Kuvera], the Ḍākinīs [female imps of Kālī] the Yātudhānas [practitioners of black magic], the Vetālas [vampires], the Vināyakas [demons of education, distracters, humiliaters], the Pretas [ghosts, hobgoblins], the Mātās [demoniac mothers], the Piśācas [child demons], the Kuṣmāṇḍas [meditation disturbers, diseasing demons] and the Brahma-rākṣasas [fallen brahmins as in 9.9: 25] who all followed Śaṇkara. (12) The holder of the trident [Piṇākī or Śiva] using different types of weapons against the Wielder of the Śārṅga, saw them all neutralized with befitting counter weapons. They could not daunt the Carrier of the Śārṅga. (13) He used a *brahmāstra* against a *brahmāstra*, a mountain weapon against a wind weapon, a rain weapon against a fire weapon and His *nārāyaṇāstra* [His personal weapon] against Śiva's [personal] *pāśupatāstra* [the 'beast strap' weapon]. (14) After Śauri next had bewildered Lord Śiva by making him yawn with a yawning weapon, He attacked Bāṇa's army with His sword, club and arrows. (15) Kārtikeya, distressed by Pradyumna's arrows raining down from all sides, with blood streaming from his limbs fled from the battlefield on his peacock carrier. (16) Kumbhāṇḍa

and Kūpakarṇa tormented by the club [of Balarāma] fell, and their armies, whose leaders were killed, fled in all directions.

(17) **B**āṇa seeing his troops torn apart, left aside Sātyaki whom he was fighting, crossed with his chariot the battlefield and most furiously attacked Kṛṣṇa. (18) Bāṇa, in a frenzy because of the fighting, fixed two arrows on each of his bows and simultaneously pulled back all five hundred of them. (19) These bows were by Bhagavān all split at the same time, and after He had hit the chariot, the horses and the charioteer, He blew His conch shell. (20) [then] Hoping to save her son's life, his [Bāṇa's] mother, named Koṭarā, positioned herself naked, with her hair loosened, in front of Kṛṣṇa. (21) When Lord Gadāgraja thereupon turned His face away not to look at the naked woman, Bāṇa, without his chariot and with his bow broken, took the opportunity to escape into the city. (22) But after Śiva's followers had been driven away, Jvara, the [personification of Śiva's hot] fever with three heads and three feet, attacked the descendant of Dāśarha like he wanted to set fire to the ten directions [*]. (23) Seeing him, Lord Nārāyaṇa thereupon released His own fever [of extreme cold], so that the two Jvaras of Māheśvara and Viṣṇu came to fight each other. (24) The one of Māheśvara, tormented by the force of Viṣṇu's fever, cried out in pain. Not finding a safe refuge anywhere Māheśvara's Jvara, thirsting for protection, thereupon with folded hands devout began to praise Hṛṣīkeśa. (25) The Jvara said: 'I bow down to You, the Supreme Lord Unlimited in His Potencies, the Soul of All Pure Consciousness, the Cause of the totality of the creation, dissolution and maintenance of the universe, down to You, the Absolute Truth of Perfect Peace to whom the Vedas indirectly refer. (26) I approach You for being the negation of this *māyā*, this material bewilderment of time, fate, karma, the individual propensities, the subtle elements, the field [that is the body], the life force [*prāṇa*], the self, the transformations [the eleven senses] and the aggregate of all of this [in the form of the subtle body called the linga]. That illusory reality constitutes a never ending flow [like that] of seeds and sprouts. (27) With various intentions you engage in divine missions [*līlās*] in order to maintain the pious souls, the sages, and the codes of conduct in the world and put an end to those who abandoned the path and turned to violence. This incarnation of Yours is there to remove the burden from this earth [see also B.G. 9: 29 and 4: 8]. (28) I am tormented by this most terrible fever of Your power, which is unbearably cold but, nevertheless, is burning, for indeed, as long as the embodied souls are caught in their desires and do not serve the soles of Your feet, they must suffer continually.'

(29) The Supreme Lord said: 'Oh three-headed one, I am satisfied with you, may your fear, raised by My fever, leave you. For anyone who remembers our conversation there will be no reason to be afraid of you.'

(30) Thus being addressed, the fever weapon of Māheśvara bowed down to Acyuta and went away, but Bāṇa, riding his chariot, came forward with the intent to fight Janārdana. (31) Thereupon, oh King, the demon with his thousand arms carrying numerous weapons, fuming with anger, released arrows at Him who Carries the Cakra. (32) As he again and again was hurling weapons, the Supreme Lord with the razor-sharp edge of His disc cut off his arms like they were the branches of a tree. (33) While Bāṇa's arms were being severed, the great Lord Bhava [- of existence, Śiva] approached out of compassion for his devotee and spoke to the Wielder of the Disc. (34) Śrī Rudra said: 'You alone are the Absolute Truth, the Light of the Supreme hidden in the language of the Absolute [of the Veda]. They whose hearts are spotless can see You being as pure as the blue sky. (35-36) The atmosphere is Your navel, the fire Your face, the water Your semen, heaven Your head, and the directions are Your sense of hearing. The earth is Your foot, the moon Your mind and the sun Your sight. I am Your awareness of Self, the ocean is Your abdomen and Indra is Your arm. Your good self, with the plants as the hair on Your body, the clouds as the hair on Your head, with Viriñca as Your intelligence, with the Prajāpati as Your genitals and the religion as Your heart, are the Puruṣa from whom all the worlds originated. (37) You, oh unbounded glory, are present with this descent in order to defend the dharma in favor of the Complete of the Living Being [the universe], and we [demigods], enlightened and authorized by You, jointly manifest and develop the seven worlds [see *dvīp*a]. (38) You are the Original Supreme Person without a second, the Transcendental, Self-manifesting Cause without a prior cause, the Lord. Yet You, for the sake of the full manifestation of Your qualities, come back as an apparition of Your illusory potency [in different lifeforms, gods and *avatāras*]. (39) Just as the sun in its own shade [behind the clouds], hidden from sight, illumines the visible forms, You, Almighty One, similarly self-luminous, are covered by the basic qualities of nature [by false ego] and illumine the reality of the modes, as also the beings who have these qualities. (40) Those who are fully entangled in their respect for their children, wife, a home and so on, are in their intelligence bewildered by *māyā*, and [like drowning persons first] rise to the surface [of the ocean of misery] and [then] sink [to the bottom. See B.G. 9: 21]. (41) Pitiful is the person who by the grace of God has attained this human world, but not in control of

his senses fails to honor Your feet, for he is someone fooling himself. (42) The mortal being who, opposing [politically e.g.] because of the sense objects [material interests], rejects You, his True Self and dear most Guide, is eating the poison and avoiding the nectar. (43) I, Brahmā, as also the demigods and the sages, with a pure consciousness have surrendered themselves wholeheartedly to You, the Master, the dearmost Self. (44) Let us worship You, the Godhead, the cause of the rise, the maintenance and the demise of the Living Being that is the Universe [*jagat*], You who, perfectly in peace equipoised, as the unique, unequalled Friend, True Self and worshipable Lord of all the worlds and all the souls, constitute the shelter to find liberation from one's material existence. (45) This person [Bāṇa] is my favorite, my dearest follower whom I awarded with fearlessness, oh Lord. Please, grant him therefore Your grace, the way You were also of mercy for the master of the Daityas [Prahlāda].'

(46) **T**he Supreme Lord said: 'We shall do what you told us you would like, oh great Lord, I fully agree with your conclusion. (47) This [grand]son of Virocana [**] will be spared by Me, for I granted Prahlāda the benediction that his descendants would not be killed by Me [see 7.10: 21]. (48) His arms were severed by Me in order to subdue his pride, and I destroyed his huge military force because it had become a burden to the earth. (49) The Asura who left with four of his arms, will become your principal associate, he will not age and be immortal, he has nothing to fear on any account.'

(50) **T**he Asura thus attaining freedom from fear, bowed his head down to Kṛṣṇa, brought the son of Pradyumna and His wife, and placed them on a chariot. (51) Putting Him and His wife, ornamented and with fine clothes, in front, He [Kṛṣṇa] with the permission of Śiva left, being surrounded by an *akṣauhiṇī* [a military division]. (52) When He entered His capital, which was fully decorated with flags, arches of victory and with its streets and crossroads sprinkled, He was respectfully welcomed by the people of the city, His relatives and the twice-born souls, with the sounds of conch shells, side drums and kettledrums. (53) For the person who rises at dawn and remembers this victory of Kṛṣṇa in the battle with Śaṇkara, there will be no defeat.'

*: Here Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura quotes the following description of the Śiva-jvara: "The terrible Śiva-jvara had three legs, three heads, six arms and nine eyes. Showering ashes, he resembled Yamarāja at the time of universal annihilation."

**: Bāṇa was in fact a grandson of Virocana. First there was Prahlāda, then Virocana, then Bali, then Bāṇa.

Hoofdstuk 64

Over het Bestelen van een Brahmaan: Koning Nṛga een Kameleon

(1) **D**e zoon van Vyāsa zei: 'Op een dag [in hun jeugd], o Koning, gingen de Yadujongens Sāmba, Pradyumna, Cāru, Bhānu, Gada en anderen naar een bosje om er te spelen. (2) Na daar een lange tijd gespeeld te hebben waren ze dorstig op zoek naar water en ontdekten ze een verbazingwekkend schepsel in een droge put. (3) Ze zagen er een kameleon die zo groot was als een berg, en met een geest vol van verwondering probeerden ze, bewogen door mededogen, het uit de put te tillen. (4) Met leren riemen en in elkaar gedraaid touw aan hem vastgemaakt, slaagden de jongens er niet in het schepsel eruit te krijgen en dus deden ze er opgewonden verslag van aan Kṛṣṇa. (5) De lotusogige Opperheer, de Handhaver van het Universum, ging een kijkje nemen, zag het, en haalde het met Zijn linker hand met gemak naar boven. (6) Aangeraakt door de hand van Uttamaśloka, werd de kameleongedaante terstond opgegeven voor die van een prachtig hemels wezen met een gelaatskleur als van gesmolten goud, wonderschone sieraden, kleren en bloemenslingers. (7) Hoewel Hij zich terdege bewust was van wat tot deze situatie had geleid, vroeg Mukunda, opdat [ook] de gewone man het kon weten: 'Wie bent u, o fortuinlijke ziel? Gezien uw excellente voorkomen durf Ik te beweren dat u een hoog verheven halfgod bent! (8) Door welke actie bent u in deze toestand, die u zeker niet verdiend heeft, beland, o goede ziel? Alstublieft vertel Ons, die het graag willen weten, alles over uzelf - tenminste, als u dit de juiste plek acht om er over te spreken.'

(9) **Ś**rī Śuka zei: 'De koning die aldus ondervraagd werd door Kṛṣṇa, wiens gedaanten onbegrensd zijn, boog met zijn helm zo schitterend als de zon voor Mādhava en richtte zich tot Hem. (10) Nṛga zei: 'Ik, de heerser over mensen genaamd Nṛga [zie 9.1: 11-12, 9.2: 17], ben een [klein-]zoon van Ikṣvāku, o Meester. Misschien kwam het U ter ore dat men mij rekent onder de mannen van liefdadigheid. (11) Wat zou U ook niet bekend zijn, o Meester, o Getuige van de Geest van Alle Wezens wiens visie niet belemmerd wordt door de tijd? Niettemin zal ik spreken naar Uw wens. (12) Ik heb zoveel koeien weggeschonken als er zandkorrels op aarde zijn, als er sterren aan de hemel staan of als er regendruppels in een regenbui zitten. (13) Ik gaf melkkoeien weg die eerlijk verworven werden, nog jong, goed van karakter en goed van uiterlijk waren, bruin, schoon en rijk aan vele andere kwaliteiten, samen met hun kalveren en met gouden sieraden aan hun hoorns, zilver aan hun hoeven en met fijne stoffen en bloemenslingers versierd. (14-15) Ik, van vrome werken en

van aanbidding met vuuroffers, was liefdadig en schonk sieraden weg aan jonge getalenteerde waarachtige brahmanen met behoeftige families, die bekend stonden om hun verzaking en grote kennis van de Veda's, en die goede kwaliteiten en een goed karakter hadden. Ik gaf ze koeien, land, goud, huizen, paarden en olifanten, huwbare meisjes met dienstmaagden, sesamzaad, zilver, beddengoed en kleding, juwelen, meubels en wagens. (16) Zonder me dat bewust te zijn schonk ik een koe, die het eigendom was van een bepaalde eersteklas *dvija* [een brahmaan die geen gaven meer aanneemt, zie 7.11], weg aan een andere tweemaal geboren ziel. Afgedwaald had de koe zich bij mijn kudde gevoegd. (17) Terwijl ze weggeleid werd, werd die koe opgemerkt door haar baas die zei: 'Ze is van mij!' Maar hij die de gift had aangenomen zei daarop toen: 'Deze heeft Nṛga aan mij gegeven!'

(18) **D**e twee geschoolde zielen, verwikkeld in een strijd om hun eigenbelang, zeiden tegen me: 'U mijnheer, bent als de schenker een dief geweest!' Toen ik dit hoorde, was ik met stomheid geslagen.

(19-20) **A**ldus in verlegenheid wat betreft mijn religieuze plicht, smeekte ik de beide geleerde mannen: 'Alstublieft geef me deze ene koe, en ik zal u er een honderdduizend van de beste kwaliteit voor teruggeven! Hebt beiden alstublieft genade met uw dienaar. Ik wist niet wat ik deed. Red me van het gevaar te belanden in een smerige hel!'

(21) '**I**k heb daar helemaal geen behoefte aan, o Koning!' zei de eigenaar en verdween.

'**I**k ben niet geïnteresseerd in al die andere koeien', zei de ander en vertrok.

(22) **N**adat zich dit had voorgedaan werd ik door de boodschappers van Yamarāja meegevoerd naar zijn verblijf en werd mij daar, o God van de Goden, o Meester van het Universum, door de Heer van de Dood en Vergelding de volgende vraag gesteld [zie ook 5.26: 6, 6.1: 31 en 6.3]: (23) 'Wilt u eerst de gevolgen ondergaan van uw slechte daden, o Koning, of die van uw goede daden? Wat betreft uw grenzeloze religieuze liefdadigheid, zie ik een stralend mooie wereld.'

(24) **D**aarom zei ik: 'Laat me eerst de gevolgen van mijn slechte daden ondergaan, o Godheid.' Hij zei daarop: 'Val dan!' en terwijl ik viel, o Meester, zag ik mezelf als een kameleon! (25) Als Uw dienaar vrijgevig jegens de brahmanen en verlangend naar Uw gezelschap, o

Keśava, heeft de herinnering aan U me tot op de dag van vandaag niet verlaten [zie ook 5.8: 28]. (26) O Almachtige, hoe kan U in eigen persoon nu voor mij zichtbaar zijn, U, de Allerhoogste Ziel op wie de meesters van de yoga in hun zuivere harten mediteren middels het oog van de geschriften! Hoe, o Adhokṣaja, kan ik, wiens intelligentie werd verblind door ernstige moeilijkheden, U nu aanschouwen? Is dat niet weggelegd voor hen wiens materiële leven alhier ten einde kwam? (27-28) O, God van de Goden, Meester van het Universum, Heer van de Koeien, en Allerhoogste Persoonlijkheid! O Pad Uitgestippeld voor de Mens, Meester van de Zinnen, Genade van de Verzen, o U Onfeilbaar en Niet Afnemend! AlstUblieft sta het me toe te vertrekken naar de wereld van de goden, o Kṛṣṇa, o Meester; moge, waar ik me ook bevind, ik me bewust zijn van de beschutting van Uw voeten! (29) Mijn eerbetuigingen voor U, de Oorsprong van Alle Wezens, het Absolute van de Waarheid en de Eigenaar van Onbegrensde Vermogens. Ik bied U, Kṛṣṇa [*], zoon van Vasudeva, Heer van al de vormen van yoga, mijn respect.'

(30) **N**adat hij aldus had gesproken en om Hem heen had gelopen, kreeg hij, na het beroeren van Kṛṣṇa's voeten met zijn kroon, toestemming om te vertrekken en klom hij, voor ogen van alle mensen, aan boord van een wonderschone hemelwagen. (31) Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer, de zoon van Devakī, de God en Ziel van het Dharma die de brahmanen is toegewijd, richtte Zich tot Zijn persoonlijke metgezellen en was als volgt van instructie voor de edelen: (32) 'Als zelfs voor iemand, die nog krachtiger is dan een vuur, het kleinste beetje bezit van een brahmaan dat hij zich toe-eigent [dat hij wegsteelt of hem ontzegt], moeilijk te genieten is, hoeveel temeer moet dat dan niet gelden voor koningen die denken dat ze de Heer zelf zijn? (33) Het *hālāhala*vergif [dat werd gekarnd met Mandāra] beschouw Ik niet als echt vergif, omdat er een remedie voor bestaat [Śiva namelijk, zie 8.7]. Dat wat een brahmaan toebehoort echter, noem Ik werkelijk vergif [als het eenmaal is ontvreemd], want voor zoiets bestaat er in de wereld geen tegengif. (34) Vergif richt degene die het inneemt te gronde, en vuur wordt uitgedoofd met water, maar het vuur dat brandt met het brandhout van de bezittingen van een brahmaan, brandt iemands gemeenschap af tot de grond. (35) Als men van het bezit van een brahmaan geniet zonder zijn toestemming, richt dat drie van je generaties te gronde [zie **]. Maar als men het met geweld via een externe macht geniet [zoals via de regering of bedrijfsbelangen], raakt dat tien voorgaande en tien volgende generaties [met een verlies aan eer, zie ook 9.8]. (36) Leden van de adelstand zien, verblind door hun koninklijke weelde [zie ook B.G. 1: 44], niet hun eigen neergang in de hel op zich afkomen als ze

kinderachtig het rechtmatig eigendom van een brahmaan begeren. (37-38) Die koningen en andere leden van de koninklijke familie die, de zaak niet in de hand hebbend, zich het aandeel van een brahmaan toe-eigenden, zullen net zoveel jaren worden gekookt in de hel genaamd Kumbhīpāka [5.26: 13], als er stofdeeltjes werden aangeraakt door de tranen geplengd door de vrijgevige brahmanen die, ter wille van hun beminden, moesten huilen over de middelen van bestaan die hen afhandig werden gemaakt. (39) Of het nu een gift van jezelf of van iemand anders betreft, Hij die een brahmaan berooft van zijn levensonderhoud zal zestigduizend jaar lang geboren worden als een worm in de uitwerpselen. (40) Moge Ik nimmer de weelde verwerven die het eigendom van een brahmaan is. Zij die zoiets begeren is een kort leven beschoren en worden verslagen. Ze raken hun koninkrijk kwijt en veranderen in schrikwekkende slangen. (41) Beste volgelingen, koester geen vijandschap jegens een man van scholing, zelfs niet als hij een zonde begaan heeft. Zelfs als hij je fysiek keer op keer raakt en je vervloekt, behoor je hem altijd te eerbiedigen. (42) Net zoals Ik Mij er steeds voor inspan om Me te verbuigen voor de geschoolden, behoren jullie ook allen van datzelfde respect te zijn. Hij die dat anders aanpakt, komt er voor in aanmerking door Mij te worden gestraft. (43) Het bezit dat van een brahmaan wordt afgepakt, leidt tot de ondergang van degene die dat deed, zelfs al gebeurde het onbewust. Net zoals het ook de persoon van Nṛga overkwam met de koe van de brahmaan.'

(44) **N**adat Hij de ingezetenen van Dvārakā dat op het hart had gebonden, ging de Allerhoogste Heer Mukunda, de Louteraar van Alle Werelden, Zijn paleis binnen.'

*: In de Mahābhārata (Udyoga-parva 71.4) wordt gezegd met betrekking tot Kṛṣṇa: "Het woord '*kṛṣ*' is het aspect van aantrekking van de Heer Zijn bestaan, en '*ṇa*' betekent 'geestelijk genoegen'. Als men het werkwoord '*kṛṣ*' toevoegt aan '*ṇa*', wordt het *Kṛṣṇa*, wat dan de aanduiding van de Absolute Waarheid vormt."

**: Overeenkomstig Śrīla Śrīdhara Svāmī, heeft *tri-pūruṣa*, het Sanskriet woord hier gebruikt, betrekking op iemand zelf, zijn zoons en zijn kleinzoons.

Hoofdstuk 65

Heer Balarāma in Vṛṇdāvana en de Stroom Verdeeld

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'O beste van de Kuru's, de Allerhoogste Heer Balarāma klom [op een dag] in Zijn wagen ernaar verlangend Zijn vrienden te zien, en reisde af naar Nanda's koeherdersdorp. (2) Rāma werd omhelsd door de *gopa's* en de *gopī's*, die Hem inderdaad al een lange tijd hadden gemist. Nadat Hij Zijn ouders Zijn eerbetuigingen had gebracht begroetten ze Hem blij met het brengen van gebeden: (3) 'O afstammeling van Daśārha, Heer van het Universum, bescherm ons alsJeblieft altijd samen met Je jongere broer [Kṛṣṇa].' Dit gezegd hebbende trokken ze Hem dicht naar zich toe op hun schoten en omhelsden ze Hem, waarbij ze Hem bevochtigden met het vocht van hun tranen. (4-6) Zoals was voorgeschreven begaf Hij Zich naar de oudere *gopa's,* waarna Hij werd verwelkomd door de jongere. Daarna benaderde Hij de koeherders die Hij, naar gelang ieders leeftijd, vriendschaps- en familierelatie, tegemoet trad met glimlachen en het beetgrijpen van hun handen. Na Hem een comfortabele zitplaats te hebben geboden, zodat Hij wat kon uitrusten en dergelijke, verzamelden zij, die alles in dienst hadden gesteld van de lotusogige Kṛṣṇa, zich rondom Hem en stelden ze, met stemmen verstikt van de liefde, vragen met betrekking tot het welzijn van hun dierbaren [in Dvārakā]: (7) 'O Balarāma gaat het goed met al onze verwanten? Herinneren Je vrouwen en kinderen zich ons nog allemaal, o Rāma? (8) Gelukkig werd die zondaar van een Kaṁsa gedood en werden onze verwanten bevrijd. Goddank vonden zij beschutting in een fort [Dvārakā] en slaagden ze erin onze vijanden te doden en te verslaan!' (9) Vereerd om Balarāma in hun midden te zien vroegen de *gopī's* met een glimlach: 'Geniet Kṛṣṇa, de lieveling van de dames in de stad, een gelukkig leven? (10) Denkt Hij nog wel aan Zijn mensen, zijn [pleeg]vader en moeder; zal Hij er ooit nog eens toe komen in eigen persoon Zijn moeder weer te zien, en herinnert Hij met Zijn machtige armen Zich onze onwankelbare dienst nog? (11-12) Ter wille van Hem hebben wij, o Heer, ons onthecht van degenen waar men zich maar moeilijk van los kan maken: onze moeders, vaders, echtgenoten, kinderen en zusters, o afstammeling van Daśārha. Toen Hij ons opeens afwees en vertrok, brak Hij met de vriendschap, maar welke vrouw zou Hem nu niet op Zijn woord geloven [dat Hij terug zou keren]? (13) Hoe kunnen die schrandere dames uit de stad, die afgaan op Zijn welbespraaktheid, fraaie glimlachen en de lust die Hij bij ze opwekt, nu vertrouwen op de woorden van Hem die zo ondankbaar Zijn hart makkelijk elders heeft en het contact afbreekt? (14) Maar waarom zouden we nog langer over Hem uitweiden, o

gopī's? Laten we het alsjeblieft over wat anders hebben. Als Hij Zijn tijd zonder ons doorbrengt, laten wij dan hetzelfde doen [en proberen het zonder Zijn aanwezigheid te redden. Zie ook 10.47: 47].'

(15) **A**ldus samen sprekend herinnerden de vrouwen zich Śauri's lachen, gesprekken, aantrekkelijke blikken, manier van lopen en liefdevolle omhelzing, en daarvan moesten ze huilen. (16) Saṅkarṣaṇa, de Opperheer, die bedreven was in verschillende manieren van steun verlenen, troostte hen met Kṛṣṇa's vertrouwelijke boodschappen die hen in hun harten raakten. (17) Balarāma verbleef daar gedurende de twee maanden Madhu en Mādhava [de eerste twee na de lente-equinox] en bracht ook 's nachts de *gopī's* in [amoureuze] verrukking [zie ook 10.15: 8]. (18) In een stukje bos nabij de Yamunā [bekend als Śrīrāma-ghaṭṭa] waar de wind de geur van ['s nachts bloeiende] kumudalotussen meevoerde en de volle maan de plek baadde in haar licht, genoot Hij ervan bediend te worden in het gezelschap van de vele vrouwen. (19) Uit de holte van een boom vloeide de goddelijke [bedwelmende drank] vāruṇī, die door Varuṇa werd gebracht en die met zijn aroma het hele bos zelfs nog meer deed geuren. (20) Balarāma, die de geur opsnoof van die honingstroom meegevoerd door de wind, ging eropaf en dronk ervan samen met de vrouwen. (21) En terwijl de zangers van de hemel Zijn heerlijkheid bezongen, genoot Hij, die er in de kring van jonge vrouwen nog mooier uitzag, van de jonge vrouwen als was Hij Indra's olifantenstier met een kudde wijfjes. (22) Pauken weerklonken in de hemel, de Gandharva's lieten vol vreugde bloemen neerregenen en de wijzen prezen Balarāma voor Zijn heldendaden. (23) Terwijl Zijn avonturen werden bezongen door de vrouwen zwierf Halāyudha [Balarāma als 'gewapend met de ploeg'], beschonken, met ogen zwaar van de bedwelming, door het bos.

(24-25) **H**ij met Zijn bloemen, met een enkele oorhanger, dwaas van het plezier, met Zijn Vaijayantī-bloemenslinger om en met Zijn lachende, lotusgelijke gezicht overdekt door zweetdruppeltjes als waren het sneeuwvlokken, riep toen om de Yamunā met het voornemen in het water te spelen. Maar toen de rivier Zijn dronken woorden daarop negeerde en niet kwam, werd ze door Hem kwaad met de punt van Zijn ploeg erbij gesleept: (26) 'Door Mij opgeroepen kom je niet, o zondige. Omdat je buiten Mij om je beweegt naar eigen goeddunken, zal Ik je hier brengen met de punt van Mijn ploeg verdeeld in honderden stroompjes!'

(27) **D**e [godin van de] Yamunā aldus berispt, viel Hem bevreesd ten voeten, o Koning en sprak bevend de volgende woorden tot de

nazaat van Yadu [*]: (28) 'Rāma, Balarāma, o machtig gearmde, wat weet ik nu van Uw macht, o Meester van het Universum die met een enkel deelaspect van U [dat van Śeṣa] de aarde draagt? (29) AlstUblieft, o Allerhoogste Heer, laat me gaan, ik geef me aan U over. Ik was me niet bewust van Uw status, o Allerhoogste Persoonlijkheid, o Ziel van het Universum die zorgt voor de toegewijden!'

(30) **B**alarāma, de Allerhoogste Heer, schonk op die smeekbede van de Yamunā haar toen de vrijheid en ging met de vrouwen het water in, als was hij de koning van de olifanten met zijn wijfjes. (31) Na Zich naar hartelust te hebben uitgeleefd kwam Hij uit het water en bood Kānti ['de vrouwelijke schoonheid, de helderheid van de maan', een naam van Lakṣmī] Hem een blauw stel kleren aan, hoogst kostbare sieraden en een prachtige halsketting. (32) Hij hulde Zich in de blauwe kledingstukken en deed de gouden halsketting om. Schitterend uitgedost en ingesmeerd, zag Hij er zo magnifiek uit als de olifant van de grote Heer Indra. (33) O Koning, tot op de dag van vandaag worden de stromen van de Yamunā, zoals ze werden getrokken door de onbegrensd machtige Balarāma, beschouwd als een bewijs van Zijn kunnen. (34) En zo genoot Balarāma, met Zijn geest in de ban van de charme en liefde van de vrouwen van de koeherdersgemeenschap, van Zijn nachten in Vraja als betrof het één enkele nacht.'

*: De *paramparā* geeft als commentaar: 'Volgens Śrīla Jīva Gosvāmī, is de godin die verscheen voor Heer Balarāma een expansie van Śrīmatī Kālindī, één van Heer Kṛṣṇa's koninginnen in Dvārakā. Śrīla Jīva Gosvāmī noemt haar een 'schaduw' van Kālindī, en Śrīla Viśvanātha Cakravartī bevestigt dat ze een expansie is van Kālindī, niet Kālindī zelf. Śrīla Jīva Gosvāmī levert ook bewijs met de Śrī Hari-vaṁśa uitspraak - *pratyuvācārṇava-vadhūm* - dat de Godin van de Yamunā de echtgenote van de oceaan is. De Hari-vaṁśa refereert derhalve ook wel aan haar als Sāgarāṅganā.'

Hoofdstuk 66

De Valse Vāsudeva Pauṇḍraka en Zijn Zoon Verzengd door Hun Eigen Vuur

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen Balarāma was vertrokken naar Nanda's koeherdersdorp, o Koning, stuurde de heerser van Karūṣa [genaamd Pauṇḍraka] dwaas denkend 'Ik ben Vāsudeva', een boodschapper naar Kṛṣṇa. (2) Mensen hadden hem kinderachtig ingefluisterd: 'Je bent Vāsudeva, de Allerhoogste Heer nedergedaald als de Meester van het Universum!', en zodoende dacht hij over zichzelf als de Onfeilbare. (3) Als een jongetje van een gering bevattingsvermogen dat door kinderen tot koning werd uitgeroepen, stuurde hij onzinnig een boodschapper naar Kṛṣṇa die Zich ophield in Dvārakā, naar Hem wiens wegen ondoorgrondelijk zijn. (4) De afgezant in Dvārakā aangekomen, bracht in de koninklijke vergadering aan Kṛṣṇa Almachtig met de Lotusblaadjesogen het bericht over van zijn koning: (5) 'Ik ben de enige ware Vāsudeva en niemand anders. Ik ben in deze wereld nedergedaald met de bedoeling van genade te zijn voor de levende wezens. U echter, moet de valse aanspraak op die titel opgeven! (6) O Sātvata, geef mijn symbolen op die U uit onwetendheid voert. U kunt maar beter bij mij Uw toevlucht zoeken! Zo niet, ga dan met mij de strijd aan.'

(7) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen ze die opsnijderij van de domme Pauṇḍraka hoorden, brulden de leden van de vergadering die werd voorgezeten door Ugrasena van het lachen. (8) Nadat iedereen was uitgegierd zei de Allerhoogste Heer tot de boodschapper: '[Zeg hem:] Ik zal de symbolen waar je zo over opschept, jij dwaas, gegarandeerd naar je hoofd slingeren! (9) Je zal de toevlucht voor honden zijn, jij onbenul, voor lijk liggend met dat gezicht van je overdekt door samendrommende gieren, reigers en *vaṭa's*.'

(10) **A**ldus toegesproken bracht de boodschapper dat beledigende antwoord gedetailleerd over aan zijn meester. Kṛṣṇa reed met Zijn strijdwagen naar de omgeving van Kāśī [Vārāṇasī]. (11) Zo gauw de machtige krijgsheer Pauṇḍraka Zijn voorbereidingen opmerkte, kwam hij uit de stad tevoorschijn vergezeld door twee *akṣauhiṇī's*. (12-14) Hij werd gevolgd door zijn vriend, de meester van Kāśī, die met drie *akṣauhiṇī's* zijn rug dekte. O Koning, Kṛṣṇa zag Pauṇḍraka compleet met een schelphoorn, een werpschijf, een zwaard en een knots, een Śārṅga, een Śrīvatsa-teken en andere symbolen, met inbegrip van een Kaustubha-juweel en versierd met een slinger van woudbloemen. Met een stel fijne geelzijden kleren aan en met Garuḍa in zijn vaandel, droeg hij een kostbare kroon en had hij zich verfraaid met glanzende,

haaivormige oorhangers. (15) De aanblik van hem uitgedost als Zijn evenbeeld, als was hij een acteur op het toneel, deed de Heer hartelijk lachen. (16) De vijanden vielen de Heer aan met drietanden, knotsen en knuppels, spiesen, messen, projectielen met weerhaken, lansen, zwaarden, bijlen en pijlen. (17) Kṛṣṇa echter, met Zijn strijdknots, zwaard, werpschijf en pijlen, teisterde die militaire macht van olifanten, wagens, paarden en voetsoldaten van Pauṇḍraka en de koning van Kāśī hevig, als was Hij het vuur aan het einde der tijden voor de verschillende levende wezens. (18) Het slagveld, bezaaid met de door Zijn schijf aan stukken gesneden wagens, paarden, muilezels, olifanten, tweebenigen en kamelen, straalde als het verschrikkelijke schouwtoneel van de Heer van de Geesten [Bhūtapati, of Śiva], die de wijzen daarmee een plezier doet. (19) Śauri zei toen tot Pauṇḍraka: 'Die wapens waar je het bij monde van je boodschapper over had, zal Ik nu op je loslaten. (20) Ik zal je dwingen afstand te doen van Mijn naam en alles wat erbij hoort dat door jou valselijk werd aangenomen, o dwaas! En Ik zal vandaag [zoals je het wilde] Mijn toevlucht tot je nemen, zo Ik de strijd niet wil aangaan.'

(21) **A**ldus de spot met hem drijvend, verdreef Hij met Zijn scherpe pijlen Pauṇḍraka uit zijn wagen en scheidde Hij met Zijn werpschijf het hoofd van zijn romp, net zoals Indra met zijn bliksemstraal een bergtop klieft. (22) Zo ook sneed Hij met Zijn pijlen het hoofd van de romp van de koning van Kāśī, dat Hij vliegend door de lucht Kāśī-puri injoeg als was het een bloemkelk van een lotus die door de wind wordt meegevoerd. (23) Na aldus zowel de jaloerse Pauṇḍraka als zijn vriend te hebben gedood, ging de Heer Dvārakā binnen, ter gelegenheid waarvan de Siddha's [de vervolmaakten] Hem vereerden door Zijn nectargelijke verhalen te reciteren. (24) Door de persoonlijke gedaante van de Heer aan te nemen en [zo] steeds op Hem te mediteren, o Koning, vernietigde hij [Pauṇḍraka] al zijn materiële banden en raakte hij volledig verzonken in Hem [Kṛṣṇabewust, zie ook *sārūpya*]. (25) Toen zij het hoofd zagen met de oorhangers dat bij de paleispoort was terecht gekomen, vroegen de mensen zich af: 'Wiens hoofd zou dat nu zijn?' (26) Het herkennend als het hoofd van de koning, de heerser van Kāśī, begonnen zijn koninginnen, zijn zoons, zijn overige verwanten en de burgers hardop te huilen, uitroepend: 'Helaas meester, o meester, o Koning, we zijn gedood!' (27-28) Zijn zoon genaamd Sudakṣiṇa voerde de begrafenisrituelen voor zijn vader uit, ging bij zichzelf te rade en besloot: 'Om mijn vader te wreken zal ik de moordenaar van mijn vader doden.' En zo bad 'de kampioen van de liefdadigheid' met grote aandacht samen met de priesters tot Maheśvara [Heer Śiva]. (29) In [de heilige plaats] Avimukta bood de grote heer, tevredengesteld, hem

een zegen naar eigen keuze. Hij vroeg de machtige halfgod om de gunst van een middel om degene te verslaan die zijn vader had gedood. (30-31) [Śiva zei:] 'Houdt samen met de brahmanen en de leidende priester een dienst voor het *dakṣiṇa*[zuidelijke]vuur volgens een *abhicāra*['schade berokkenend']ritueel. Het is een ritueel gericht tegen een vijand van de brahmanen. Dat rituele vuur zal samen met de Pramatha's [Śiva's dienaren, zie ook 10.63: 6] uw wens in vervulling doen gaan.' Aldus geïnstrueerd nam hij de geloften in acht met de bedoeling Kṛṣṇa kwaad te doen. (32-33) Daarop verrees uit het vuur van de offerplaats een imponerende, schrikwekkende gestalte die een haarknot, baard en snor rood als gesmolten koper had, roodgloeiende kolen van ogen, verschrikkelijke tanden en een ruw gezicht met opgetrokken, samengeknepen wenkbrauwen. Met zijn tong zijn mondhoeken likkend, zwaaide hij naakt met een laaiende drietand [zie ook 4.5: 3 en 6.9: 12]. (34) Met benen die zo massief waren als palmbomen deed hij de aarde schudden terwijl hij, vergezeld door geesten, naar Dvārakā rende en alle windrichtingen in lichterlaaie zette. (35) Toen ze [het schepsel dat was voortgekomen uit] het *abhicāra*vuur op zich af zagen komen, werden al de ingezetenen van Dvārakā, net als dieren geplaatst voor een grote bosbrand, heel bang. (36) In de greep van de angst begaven ze zich naar de Hoogste Persoonlijkheid van God, die aan het hof een potje aan het dobbelen was [en zeiden]: 'Redt ons, o Heer van de Drie Werelden, redt ons van het vuur dat de stad verzengt!'

(37) **T**oen Hij hoorde over de wanhoop van de mensen en zag hoezeer Zijn eigen mannen van streek waren, lachte Śaraṇya, de Beschermheer, hardop en zei Hij: 'Wees hier niet bang voor, Ik zal jullie beschermen!'

(38) **D**e Almachtige Heer, ieders Getuige vanbinnen en vanbuiten, begreep dat het schepsel van Maheśvara afkomstig was en stuurde toen, om een einde aan hem te maken, de *cakra* op hem af die Hij altijd bij Zich heeft. (39) Dit wapen van Kṛṣṇa, de Sudarśana-*cakra*, dat zo fel als een miljoen zonnen laaide met een gloed gelijk het vuur aan het einde der tijden, teisterde met zijn hitte zowel de lucht, de hemelen, de aarde in alle tien de richtingen, als het vuur [van de demon; zie ook 9.4: 46]. (40) Gefrustreerd door de macht van het wapen dat door Hem met de Cakra in Zijn Hand werd ingezet, maakte het [schepsel van] vuur dat was opgeroepen rechtsomkeert, o Koning. In zijn geweld belaagde het Vārāṇasī aan alle kanten en verbrandde het Sudakṣiṇa en al zijn priesters. De man werd [uiteindelijk] verteerd door het *abhicāra*[vuur] dat hij zelf in het leven had geroepen. (41) De *cakra* van Viṣṇu drong in achtervolging direct daarop Vārāṇasī binnen

met zijn toegangspoorten, wachttorens en zijn vele hoge veranda's, vergaderzalen, marktplaatsen, warenhuizen en gebouwen die plaats boden aan de olifanten, paarden, wagens en granen. (42) Na heel Vārāṇasī in de as te hebben gelegd, keerde Viṣṇu's Sudarśanaschijf terug naar de zijde van Kṛṣṇa, Hij wiens handelingen moeiteloos zijn. (43) Iedere sterveling die met volle aandacht vertelt over of luistert naar dit heldhaftige avontuur van de Allerhoogste Heer Geprezen in de Verzen, zal worden verlost van al zijn zonden.'

Hoofdstuk 67

Balarāma Maakt een Einde aan de Aap Dvivida

(1) De achtenswaardige koning zei: 'Ik zou graag nog meer horen over Balarāma, de Onbegrensde en Onpeilbare Heer wiens handelingen zo verbazingwekkend zijn. Wat deed Hij nog meer?'

(2) Śrī Śuka zei: 'Er was een zekere aap genaamd Dvivida ['de dubbelhartige'], een vriend van Naraka [ofwel Bhaumāsura, zie 10.59]. Hij was de machtige broer van Mainda en een raadsheer van Sugrīva [de aanvoerder van de apen, zie ook 9.10: 32, *]. (3) Teneinde zijn vriend te wreken [die door Kṛṣṇa was gedood] richtte deze aap schade aan door de steden, dorpen, mijnen en koeherdersgemeenschappen in het koninkrijk in brand te steken. (4) Soms trok hij rotsblokken los en verwoestte daarmee al de landstreken, met name de provincie Ānarta waar de Heer die zijn vriend had gedood Zich ophield [Dvārakā]. (5) De andere dag stond hij aan de kust midden in de oceaan, om met een kracht van duizend olifanten het zeewater te doen kolken met zijn armen, en zette hij zo de kustgebieden onder water. (6) In de *āśrama's* van de verheven zieners brak hij kwaadaardig de bomen af en bevuilde hij de offervuren met urine en uitwerpselen. (7) In een dal wierp hij, als een wesp die een insect verbergt, bruut mannen en vrouwen in grotten die hij afsloot met grote rotsblokken. (8) Aldus de regio's terroriserend en [zelfs] vrouwen van stand onterend, hoorde hij [op een dag] heel mooi gezang uit de richting van de berg genaamd Raivataka en ging er naartoe. (9-10) Daar trof hij Balarāma aan, de Heer van de Yadu's, die, hoogst aantrekkelijk in al Zijn leden en met een lotusbloemenslinger om, Zich bevond temidden van een verzameling vrouwen. Bedwelmd door het drinken van *vāruṇī* rolde Hij met Zijn ogen en was Hij aan het zingen [zie ook 65: 19], terwijl Zijn lichaam zo magnifiek straalde als een olifant in de bronst. (11) De kwalijke boombewoner klom op een tak en presenteerde zich door met de boom te schudden en fanatiek er op los te schreeuwen. (12) Geplaatst voor zijn onbeschaamdheid moest Baladeva's vrouwelijke gezelschap luidkeels lachen. De vrouwen dol op een pretje, zagen er niet direct kwaad in. (13) De aap dreef de spot met hen met rare bewegingen van zijn wenkbrauwen en dergelijke, en toonde, terwijl Rāma toekeek, recht voor hun neus zijn achterwerk. (14-15) Balarāma, een eersteklas werper, wierp kwaad een steen naar hem, maar de zotte aap speelde een spelletje met Hem, dook ervoor weg, greep de kruik met drank beet en maakte Hem nog kwader. Vals lachend sloeg hij de pot aan stukken en trok hij aan de kleren van de dames. Vol van valse trots

over zijn macht, schoffeerde hij aldus met zijn beledigingen de Sterke Man. (16) Geplaatst voor de grofheden en de chaos die deze terreur overal veroorzaakte, pakte Hij vertoornd Zijn knots en ploeg, vastbesloten de vijand te doden. (17) Dat deed ook de machtige Dvivida. Hij ontwortelde met één hand een śālaboom, rende op Balarāma af en sloeg Hem ermee op Zijn hoofd. (18) Maar terwijl die op Zijn hoofd neerkwam greep Saṅkarṣaṇa, onverzettelijk als een berg, hem beet met Zijn grote kracht en sloeg Hij terug met Zijn Sunanda [Zijn knots]. (19-21) Door de knots op zijn schedel getroffen, zag de aap er, met de resulterende stroom bloed, zo fraai uit als een berg die rood is van de ijzeroxide. De klap negerend, viel hij vervolgens op zijn beurt, gewelddadig aan met het ontwortelen en kaal strippen van een andere boom. Maar Balarāma, die Zich [nu echt] kwaad begon te maken, sloeg hem aan duizend stukken, zoals Hij dat ook deed met nog een andere boom die door de aap in grote woede werd opgepakt. (22) Telkens weer geslagen door de Opperheer, ontdeed hij, aldus tekeergaand met het overal ontwortelen, het bos van al zijn bomen. (23) Gefrustreerd daarover, stortte hij daarop een regen van stenen uit over Baladeva, maar de Hanteerder van de Knots verpulverde ze allen met gemak. (24) Met zijn beide armen zo groot als palmbomen viel de kampioen van de apen, met zijn vuisten gebald, de Zoon van Rohiṇī aan en sloeg hij Hem ermee op Zijn borst. (25) De Grote Heer van de Yadu's wierp daarop Zijn ploeg en knots terzijde en beukte met Zijn beide handen vertoornd op Dvivida's sleutelbeen zodat hij bloed spuwde en neer ging. (26) Door de val die hij maakte, stond de hele berg met al zijn steile wanden en bomen te schudden, o tijger onder de Kuru's, als betrof het een boot die door de wind heen en weer wordt geschud in het water. (27) 'Jaya!', 'Alle eer!' en 'Uitstekend!' lieten de verlichte zielen, de vervolmaakten en de grote wijzen die in de hemel zaten horen, en strooiden een regen van bloemen uit.

(28) **N**a aldus een einde te hebben gemaakt aan Dvivida die de wereld op zijn kop zette, werd de Allerhoogste Heer toen Hij de stad in kwam, door de mensen verheerlijkt met lofzangen.'

*: Volgens Śrīla Jīva Gosvāmī, zijn de Mainda en Dvivida vermeld in dit vers gevolmachtigde expansies van deze Ramāyana godheden, die als ingezetenen van Heer Rāmacandra's Vaikuṇṭha domein ten val kwamen vanwege een overtreding met Lakṣmāṇa. Śrīla Viśvanātha Cakravartī vergelijkt de val door slecht gezelschap met Naraka, gemaakt door Dvivida en Mainda - die hij ziet als eeuwig bevrijde toegewijden - met die van Jaya en Vijaya.

Hoofdstuk 68

Het Huwelijk van Sāmba en de Kurustad Bevend voor Zijn Woede Gesleept

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'O Koning, de dochter van Duryodhana genaamd Lakṣmaṇā werd door Sāmba ['met de moeder'], de zoon van Jāmbavatī die altijd zegevierde in de strijd, ontvoerd tijdens haar *svayaṁvara*. (2) De Kaurava's werden kwaad en zeiden: 'Wat een wangedrag van deze jongen, ons zo te beledigen met het tegen haar wil gewelddadig ontvoeren van de maagd. (3) Neem hem die zo ongedisciplineerd is gevangen. Wat kunnen de Vṛṣṇi's daar nu tegen uitrichten? Door onze genade genieten ze het land dat we ze gaven! (4) Als de Vṛṣṇi's erachter komen dat hun zoon is ingerekend zullen ze hier naartoe komen. We zullen dan hun trots breken zodat ze de vrede vinden, net zoals de zinnen dat doen als ze naar behoren onder controle worden gebracht.'

(5) **N**a dit gezegd te hebben gingen Karṇa, Śala, Bhūri, Yajñaketu [of Bhūriśravā] en Duryodhana, met toestemming van de oudste Kuru [Bhīṣma], eropuit om de strijd met Sāmba aan te binden. (6) Zo gauw de grote strijder Sāmba de volgelingen van Dhṛtarāṣṭra op zich af zag komen, nam hij zijn schitterende boog ter hand en stond hij in zijn eentje zijn mannetje als was hij een leeuw. (7) Vastbesloten hem gevangen te nemen zeiden zij die door Karṇa werden aangevoerd vol van woede: 'Jij daar, stop, blijf staan en vecht!', waarop de boogschutters zich voor hem opstelden en hem bestookten met pijlen. (8) Hij, de zoon van de Yadu's, o beste van de Kuru's, onrechtmatig [met zijn allen tegen één] aangevallen door de Kuru's, kon dat, als een nazaat van de Ondoorgrondelijke [Kṛṣṇa], net zo min toelaten als een leeuw een aanval van lagere dieren zou tolereren. (9-10) Schietend met zijn prachtige boog doorboorde de held helemaal in zijn eentje, in één vloeiende beweging, een zestal krijgers van Karṇa met even zoveel pijlen voor hun strijdwagens. Vier pijlen zette hij in tegen ieder span van vier paarden en één pijl tegen zijn menner en zijn krijgsheer. Voor dat wapenfeit werd hem alle lof toegezwaaid door de grote boogschutters. (11) Maar toen troffen vier van hen zijn paarden, één trof zijn wagenmenner en één spleet zijn boog. Zo dreven ze hem uit zijn strijdwagen. (12) Nu ze in de strijd de jonge jongen uit zijn wagen hadden gekregen, bonden de Kuru's hem met moeite vast en keerden ze, met hun meisje, zegevierend terug naar hun stad.

(13) **T**oen de Yadu's hierover vernamen van Nārada Muni, o Koning, werden ze zeer kwaad op de Kuru's [zie ook 49: 27], en bereidden ze zich voor om te gaan vechten aangespoord door

Ugrasena. (14-15) Maar Rāma, Hij die het Tijdperk van de Redetwist [Kali-yuga] zuivert, bewoog de Vṛṣṇihelden tot kalmte die zich al in hun kuras gestoken hadden, want Hij zag liever geen onderlinge strijd ontstaan tussen de Vṛṣṇi's en de Kuru's. Op Zijn strijdwagen die straalde als de zon, Zich naar Hastināpura begevend omringd door de brahmanen en de ouderen van de familie, zag Hij eruit als de maan omringd door de zeven planeten [die toentertijd bekend waren, zie ook 5.22]. (16) Na in Hastināpura te zijn aangekomen hield Balarāma Zich buiten de stad op in een park en stuurde Hij Uddhava vooruit om uit te zoeken wat Dhṛtarāṣṭra zich had voorgenomen. (17) Na het volgens de regels betonen van zijn respect voor de zoon van Ambikā [Dhṛtarāṣṭra], Bhīṣma en Droṇa, Bāhlika en Duryodhana, stelde hij hen ervan op de hoogte dat Rāma was gearriveerd. (18) Buitengewoon verheugd te horen dat Hij, Balarāma, hun Innigste Vriend, was meegekomen, gingen ze toen allen, na Uddhava het verschuldigde respect te hebben betoond, Hem tegemoet met zegenrijke offergaven in hun handen. (19) Toen ze Balarāma ontmoetten presenteerden ze, zoals dat hoorde, koeien en water om Hem te verwelkomen. Zij die wisten van zijn [ware] macht bogen hun hoofden voor Hem. (20) Ze vroegen elkaar of het hun verwanten allemaal goed ging en of ze gezond waren, waarna Rāma recht uit Zijn hart de woorden sprak: (21) 'Na met jullie volle aandacht te hebben kennisgenomen van dat wat onze meester Ugrasena, de heerser over de heersers van de aarde, van jullie vraagt, moeten jullie onverwijld dienovereenkomstig handelen. [Hij zei:] (22) Tot dusverre heb ik het getolereerd dat jullie in strijd met de regels, met zijn allen één enkele man hebben verslagen en gekneveld die zich wel aan de regels [van de krijg] hield, want ik wil graag de eenheid onder mijn verwanten bewaren... .'

(23) **T**oen ze Baladeva's woorden hoorden die, passend voor Zijn macht, de lading droegen van Zijn vermogen, heldenmoed en kracht, gaven de Kaurava's kwaad ten antwoord: (24) 'Kijk eens hoe wonderlijk de onvermijdelijke Tijd verloopt. Nu wil dat wat een schoen is, treden op een hoofd dat gesierd wordt door een kroon! (25) Deze Vṛṣṇi's die door huwelijksbanden met ons zijn verbonden, delen onze bedden, zetels en maaltijden met ons. We gingen met ze om op voet van gelijkheid en ze kregen van ons hun tronen. (26) Omdat wij een andere kant op keken, konden zij de yakstaartenwaaier, de schelphoorn, de witte parasol, de kroon, de troon en het koninklijk bed genieten [vergelijk 60: 10-20]. (27) Het moet de Yadu's niet langer toegestaan worden de goddelijke eretekenen van koningen te dragen. Die eretekenen werken voor de gever [die wij zijn] zo nadelig als het geven van nectar aan een slang! De Yadu's die nu de bevelen uitdelen, wisten bij onze genade te gedijen. Ze hebben alle schaamte verloren!

(28) Hoe zou zelfs ook maar Indra het wagen zich dat toe te eigenen wat hem niet verleend is door Bhīṣma, Droṇa, Arjuna of de andere Kuru's? Het is als een schaap die de buit van een leeuw opeist!'

(29) **D**e zoon van Vyāsa zei: 'O beste onder de Bharata's, de laag-bij-de-grondse kerels die, verkerend onder de invloed van hun geboorte, relaties en de weelde die hen groot had gemaakt, aldus zich van deze barse woorden bedienden tegen Balarāma, gingen vervolgens hun stad in. (30) Geplaatst voor het slechte karakter van de Kuru's en hun onwelvoeglijke woorden horend, werd de Onfeilbare Heer kwaad en zei toen, herhaaldelijk in de lach schietend en zonder Zich mooi voor te doen: (31) 'Gezien de grote mond die deze arrogante mislukkelingen hebben met hun verschillende hartstochten, zijn ze duidelijk niet uit op vrede. Ze moeten blijkbaar met een pak slaag de les gelezen krijgen, zoals dieren die met een stok moeten worden geslagen! (32-33) O, vrede zoekend met deze mensen, kwam Ik hier naartoe, nadat Ik met beleid de Yadu's die kookten van woede, alsook Kṛṣṇa die boos was, tot bedaren had gebracht. Diezelfde lieden, verdwaasd van geest verslaafd aan gekissebis, wagen het vol van verbeelding, slecht als ze zijn in hun minachting voor Hem - voor Mij dus -, om zich te bedienen van barse bewoordingen!! (34) En Ugrasena zou geheel ongeschikt zijn leiding geven aan de Bhoja's, de Vṛṣṇi's en de Andhaka's, terwijl Śakra ['de machtige' ofwel Indra] en andere heersers zijn bevelen opvolgen?? (35) En Hij [Kṛṣṇa], gezeten in de Sudharmā [de hemelse raadszaal], dankzij wie de hemelse pārijātaboom wordt genoten die vanuit het bereik van de onsterfelijken naar beneden werd gebracht [zie 59: 38-39], zelfs Hij zou niet een verheven zitplaats verdienen??? (36) Hij, de Heerser over het Volkomen Geheel, wiens twee voeten door de Godin van het Geluk zelf worden aanbeden, Hij, waarlijk de Heer van Śrī, zou niet eens dat wat bij een mensenkoning hoort waard zijn?!?! (37) Hij van wiens lotusvoeten al de hooggeplaatste heersers van de wereld het stof op hun helmen houden, de voeten die de plaats van aanbidding vormen van al de heilige plaatsen en van wie Brahmā, Śiva en ook Ik, naast de godin, als delen van een deel, eveneens constant met zorg het stof dragen... waar zou Zijn koningstroon staan?????! (38) De Vṛṣṇi's mogen genieten van ieder klein stukje grond dat hen gegund wordt door de Kuru's en... Wij zouden zogenaamd de schoenen wezen, terwijl de Kuru's het hoofd zijn?!!!? (39) Ah, die trotse gekken beneveld door hun heerschappij van schone schijn..., welke man van gezag kan nu hun onsamenhangende, ellendige geleuter verdragen? (40) Vandaag nog zal Ik de aarde bevrijden van de Kaurava's!', en aldus Zich kwaad uitsprekend nam Hij Zijn ploeg ter hand en rees op als wou Hij de drie werelden verzengen.

(41) **M**et de punt van Zijn ploeg trok Hij woedend de stad Hastināpura naar boven en sleurde haar mee met de bedoeling haar in de Ganges te werpen. (42-43) Toen de Kaurava's zagen hoe de stad die in de Ganges dreigde te belanden, terwijl ze werd meegesleept heen en weer schudde als een vlot, raakten ze in paniek en zochten ze, om hun leven te redden, samen met hun families hun heil bij de Meester. Onder leiding van Lakṣmaṇā en Sāmba vouwden ze daarbij hun handen: (44) 'Rāma, o Balarāma, o Grondvesting van Alles [Akhilādhāra], wij, de verdwaasden die slecht van begrip geen weet hebben van Uw Majesteit, smeken U ons onze overtreding te vergeven. (45) Van het opwekken, het voortduren en het weer herenigen [van het universum] bent U alleen de unieke, oorspronkelijke oorzaak. O Heer, men zegt dat de werelden het speelgoed zijn waarmee U speelt. (46) U alleen, o Onbegrensde, draagt de aardbol speels op Uw hoofd, o Duizendkoppige [zie ook 5.25], en als de schepping ten einde komt, trekt U, de Ene Zonder Zijn Gelijke, het universum terug in Uw lichaam, blijft dan alleen en gaat liggen [zie ook 6.16: 29-64]. (47) Uw woede is er voor iedereen om van te leren, o Bhagavān, Instandhouder van de Geaardheid Goedheid. Die is er niet uit hatelijkheid of afgunst, maar is er voor het doel van de handhaving en bescherming van het levende wezen. (48) Wij buigen ons voor U, o Ziel van Alle Wezens, o Drager van [de symbolen van] Alle Energieën, o Onuitputtelijke en Maker van het Universum, onze eerbetuigingen voor U bij wie wij onze toevlucht zochten.'

(49) **Ś**rī Śuka zei: 'Heer Bala gunstig gestemd door de overgegeven zielen die in hoge nood verkeerden door het schudden van hun woonplaats, verloste hen toen tevreden gesteld van hun angst met de woorden: 'Wees maar niet bang.' (50-51) Als bruidsschat voor zijn dochter deed Duryodhana als liefdevolle vader een schenking van twaalfhonderd zestig jaar oude olifanten en honderdtwintigduizend paarden, zestigduizend gouden wagens gloeiend als de zon en duizend dienstmaagden met juwelen halskettingen om. (52) De Allerhoogste Heer, de leider van de Sātvata's, aanvaardde dat alles en vertrok, uitgewuifd door Zijn weldoeners, toen samen met Zijn zoon en schoondochter. (53) Na in Zijn stad te zijn aangekomen en de verwanten te hebben ontmoet die Hem, de Hanteerder van de Ploeg, in hun harten droegen, bracht Hij, temidden van de vergadering van de Yaduleiders, verslag uit over alles wat zich had afgespeeld tussen Hem en de Kuru's. (54) En werkelijk, zelfs vandaag nog vertoont deze stad de tekenen van Balarāma's macht. Dat kan men zien waar ze opvallend aan haar zuidkant omhoogsteekt bij de Ganges.'

Hoofdstuk 69

Nārada Muni's Visioen van Kṛṣṇa in Zijn Huishouding

(1-6) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen hij hoorde dat Heer Kṛṣṇa Naraka ter dood had gebracht [zie 10.59] en dat Hij alleen was getrouwd met zo vele vrouwen, wilde Nārada dat wel eens met eigen ogen zien [en dacht]: 'Hoe wonderlijk is het dat Hij met één enkel lichaam met zo vele vrouwen getrouwd is en dan tegelijkertijd in zestienduizend afzonderlijke woningen alleen is met hen.' Er benieuwd naar kwam de wijze van de goden aldus naar Dvārakā, de plaats zo bloemrijk met zijn parken en lusthoven die weerklonken van de groepjes vogels en zwermen bijen. Bloeiende blauwe lotussen [indīvara's], overdag bloeiende exemplaren [ambhoja's], witte eetbare lotussen [kahlāra's], bij maanlicht bloeiende lotussen [kumuda's] en waterlelies [utpala's] vulden de vijvers waar men de geluiden van de zwanen en kraanvogels hoorde. Er waren negenhonderdduizend paleiselijke woningen versierd met kristalglas, zilver en grote smaragden, die weelderig waren ingericht met goud en juwelen. De stad was planmatig aangelegd met vele lanen, wegen, kruispunten en pleinen, ontmoetingsplaatsen en bekoorlijke tempels voor de goden. Haar paden en hoven, winkelstraten en veranda's waren allen besprenkeld met water, terwijl de zon werd tegengehouden door de vaandels die aan de vlaggenmasten wapperden. (7-8) In de stad bevond zich een luxueuze wijk die geacht werd door al de plaatselijke autoriteiten. Tvaṣṭā [de architect Viśvakarmā] had daar voor de Heer [die er woonde] zijn talenten ten volle tentoongespreid door de zestienduizend woningen van Śauri's echtgenotes zo mooi mogelijk te maken. Nārada ging één van de grote paleizen binnen. (9-12) Het gebouw steunde op zuilen van koraal die zeer fraai waren versierd met vaidūrya ['kattenoog' edelgesteente]. De muren waren bedekt met saffieren en de brandschone vloeren glansden overal. Het was voorzien van baldakijnen die door Tvaṣṭā waren gebouwd met parels die neerhingen van de randen, en kende zitplaatsen en bedden gemaakt van ivoor die versierd waren met de fijnste juwelen. Er waren daar goed aangeklede dienstmaagden met sieraden om en hangers om hun nekken, alsook goed geklede mannen met tulbanden en wapenrusting, juwelen en oorhangers. Vele met edelstenen ingelegde lampen verdreven met hun licht het duister, en op de met reliëfs versierde dakranden, mijn beste, dansten de pauwen, die luidkeels schreeuwden omdat ze de *agaru*rook, die ze zagen opkringelen uit het lattenwerk van de ramen, voor een wolk hielden. (13) Binnen zag de wijze man de Heer van de Sātvata's samen met Zijn vrouw die Hem koelte toewuifde met een yakstaartenwuifkwast met een gouden handvat. Zij

op haar beurt had op ieder moment de beschikking over een duizendtal dienstmeisjes die qua persoonlijke kwaliteiten, schoonheid, jeugd en kledingkeuze haar gelijke waren. (14) De Allerhoogste Heer, de beste verdediger van alle dharma, stond toen Hij hem zag meteen op van Śrī's sofa en bood hem, buigend met samengebrachte handpalmen, Zijn eigen zitplaats. (15) Ondanks dat Hij de Allerhoogste goeroe van het levende wezen is, waste Hij zijn voeten en nam Hij dat water op Zijn hoofd. Hij, als de meester van alle heiligen, draagt met recht de bovenzinnelijke naam van 'de Begunstiger van de Brahmanen' [Brāhmanya deva], omdat men het aan het heiligdom van Zijn voeten te danken heeft dat men algehele zuivering vindt [zie ook de verhalen over de Ganges die van Zijn voeten stroomt 5.17 & 9.9]. (16) Na van volle aanbidding te zijn geweest voor de *devaṛṣi* zoals voorgeschreven door de geschriften, ging Hij, de Grootste Wijze, de Oorspronkelijke Nārāyaṇa, de vriend van Nara, een gesprek met hem aan in afgemeten woorden die zo zoet waren als nectar en vroeg: 'O Meester, o Fortuinlijke, wat mogen Wij voor u betekenen?'

(17) **Ś**rī Nārada zei: 'Het wekt geen verbazing dat U vriendschap toont voor alle mensen, o Almachtige Heerser over Al de Werelden die de afgunstigen onderwerpt. We weten heel goed dat U, die alom wordt geprezen, uit eigen beweging bent nedergedaald voor het hoogste goed van de continuering en de bescherming van het Levende Wezen [*]. (18) Na het gezien hebben van Uw twee voeten, die voor Uw toegewijden de weg van de bevrijding vormen waarop Heer Brahmā en de andere goden van onpeilbare intelligentie in het hart mediteren en die voor hen, die gevallen zijn in de put van een materieel bestaan, de toevlucht voor hun verlossing vormen, vraag ik om Uw zegen U te mogen herinneren zodat ik tijdens mijn reizen voortdurend aan U kan denken.'

(19) **V**ervolgens ging Nārada, mijn beste, een ander paleis van een vrouw van Kṛṣṇa binnen, met het verlangen de mystieke macht van de illusie [*yogamāyā*] van de Meester van Alle Yogameesters te leren kennen. (20-22) En daar zag hij Hem eveneens. Hij was met Zijn geliefde en Uddhava een potje aan het dobbelen. Hij stond voor hem op, was van eerbetoon met bovenzinnelijke toewijding en liet hem plaatsnemen en zo meer, terwijl Hij hem vroeg - alsof Hij er geen weet van had: 'Wanneer is uw goede zelf hier aangekomen? Hoe kunnen zij [de huishouders] die behoeftig zijn zoals Wij, doen wat men behoort te doen voor hen [de *sannyāsī's*] die wel geheel [in zichzelf] voldaan zijn? Hoe dan ook, alstublieft vertel Ons, o brahmaan, hoe we van deze geboorte een succes kunnen maken.' Maar Nārada was verbluft,

stond op en ging zonder iets te zeggen naar een ander paleis. (23) En daar zag hij hoe Govinda Zijn kleine kindjes knuffelde. Vervolgens zag hij in een ander paleis dat Hij Zich voorbereidde op een bad. (24) Op de ene plek zag hij Hem offers brengen, op de andere zag hij Hem de vijf offervuren vereren [zie *mahā-yajña's*] met de gebruikelijke rituelen, dan weer gaf Hij brahmanen te eten, en ergens anders was Hij de overblijfselen [van offerplechtigheden] aan het eten. (25) Ergens was Hij bezig met zonsondergangaanbidding en beheerste Hij Zijn spraak met het reciteren van de mantra [ervoor, zie *Gāyatrī* en *japa*], en weer elders bewoog Hij zich rond op oefenterreinen met Zijn zwaard en schild. (26) Hier bereed de Oudere broer van Gada, paarden, olifanten en wagens en daar lag Hij op Zijn sofa terwijl Hij werd bezongen door barden. (27) Op deze plek hield Hij ruggespraak met Zijn adviseurs, Uddhava en anderen en op die plek vermaakte Hij Zich in het water omringd door dansmeisjes en andere vrouwen. (28) Ergens anders schonk Hij excellente, fraai opgesierde koeien weg aan brahmanen, en elders luisterde Hij naar de zegenrijke klassieke verhalen [de *Purāṇa's*] en historische geschiedenissen [de *Itihāsa's*]. (29) Lachend en grappen makend met Zijn geliefde in deze woning, beoefende Hij ergens anders de religie [dharma], de economie [*artha*] en de [regulatie van] fysieke lusten [*kāma*, zie ook de *puruṣārtha's*]. (30) Op één plaats alleen neerzittend om te mediteren op de Oorspronkelijke Persoon Verheven Boven de Materiële Natuur, verrichtte Hij op een andere plaats klusjes voor de ouderen, ze aandachtig van dienst zijnd met dingen die ze op prijs stelden. (31) Samen met een paar mensen plannen makend voor oorlog hier, en daar weer vrede sluitend, zetten Keśava en Balarāma Zich ergens anders in voor het welzijn van de vromen. (32) [Hij zag hoe Hij] groots opgezette huwelijken arrangeerde voor dochters en zoons overeenkomstig de *vidhi,* op het juiste tijdstip, met echtgenotes en echtgenoten die bij hen pasten. (33) [Hij was er getuige van hoe] tot verbazing van de mensen met groot ceremonieel de kinderen van de Meester van de Yogameesters van huis werden weggezonden en [aangetrouwden] in de familie werden opgenomen. (34) Druk in de weer op de ene plaats met uitvoerige offerandes in aanbidding van al de goden, was Hij op een andere plaats van het dharma door in publieke dienstverlening te voorzien in putten, parken en kloosters en dergelijke. (35) Voor een jachtpartij beklom Hij hier een paard afkomstig uit Sindhī, terwijl Hij daar, omringd door de meest ondernemende Yadu's, de dieren doodde die bestemd waren voor de offers [zie **]. (36) De Yogameester bewoog Zich op een andere plaats in vermomming rond in de stad en in andere woningen, om er achter te komen wat de opvattingen van de verschillende mensen waren. (37) Nārada moest bijna lachen over wat zich allemaal van

Zijn *yogamāyā,* van het aannemen van de menselijke rol, voor hem ontvouwd had, en zei daarop tot Hṛṣīkeśa: (38) 'Door Uw voeten te dienen, kan men Uw mystieke vermogens kennen, vermogens die zelfs voor de grote mystici moeilijk voorstelbaar zijn, o Heer van de Yoga, o Allerhoogste Ziel. (39) Sta me toe U in nederigheid te volgen, o Godheid, ik zal rondtrekken langs Uw plaatsen die overstromen van Uw glorie en luidkeels Uw spel en vermaak bezingen dat al de werelden zuivert.'

(40) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'O brahmaan, Ik ben zowel de woordvoerder van het dharma als de uitvoerder ervan. Ook ben Ik degene die de sancties stelt, als Ik deze wereld het dharma bijbreng. Wees niet verbijsterd als je er getuige van bent, mijn zoon [als Ik een voorbeeld stel].'

(41) **Ś**rī Śuka zei: 'Hij [Nārada] zag aldus [zoals niemand anders dat kon zien ***] Hem aanwezig in één en dezelfde gedaante in al de paleizen waar Hij de spirituele beginselen van het dharma in de praktijk bracht die de huishouders zuiveren. (42) Na herhaaldelijk getuige te zijn geweest van Kṛṣṇa's onbegrensde vermogen in de uitgebreide manifestatie van Zijn *yogamāyā*, stond de ziener vol van verwondering verbaasd te kijken. (43) Met [zijn getuige zijn van] de *artha, kāma* en dharma [burgerplichten van het huishoudelijk leven, zie ook 7.14], die aldus door Heer Kṛṣṇa's trouwe hart grondig werden gerespecteerd, begaf hij zich tevreden op weg met Hem steeds in gedachten. (44) Nārāyaṇa, die Zijn vermogens tentoongespreid had ter wille van ieders welzijn, mijn beste, genoot met het aldus volgen van de weg van het menselijk bestaan, van de verlegen toegenegen blikken en het tevreden lachen van Zijn zestienduizend allerfijnste echtgenotes. (45) Een ieder, o beste Koning, die zingt, luistert of waardering opbrengt [om te lezen over] de ongeëvenaarde activiteiten door de Heer aan de dag gelegd in deze wereld, door Hem die de oorzaak is van het totstandkomen, instandhouden en beëindigen van het universum, zal toewijding ontwikkelen voor de Allerhoogste Heer die het pad van de bevrijding vormt.'

*: De *paramparā* voegt hieraan toe: 'Zoals aangegeven door Śrīla Viśvanātha Cakravartī, zijn alle levende wezens in feite dienaren van de Heer. De *ācārya* haalt ter verduidelijking er het volgende vers uit de Padma Purāṇa bij aan:

a-kāreṇocyate viṣṇuḥ
śrīr u-kāreṇa kathyate

ma-kāras tu tayor dāsaḥ
pañca-viṁśaḥ prakīrtitaḥ

"[In de mantra AUM] betekent de letter a Heer Viṣṇu, de letter u betekent de godin Śrī, en de letter m heeft betrekking op hun dienaar, die het vijfentwintigste element is." Het vijfentwintigste element is de *jīva*, het levende wezen. Ieder levend wezen is een dienaar van de Heer, en de Heer is de ware vriend van ieder levend wezen. Zelfs dus als de Heer afgunstigen als Jarāsandha de les leest, leidt die afstraffing tot ware vriendschap, aangezien zowel de Heer Zijn bestraffing als Zijn zegen er zijn voor het heil van het levend wezen.'

**: Hoewel deze activiteit verboden is voor de gewone man en voor de brahmanen, met de *vidhi*-regel van *dayā*, om fundamenteel mededogen te hebben voor alle levende wezens, is het in bepaalde gevallen toegestaan in de Vedische samenleving dieren te doden. Śrīla Prabhupāda geeft als commentaar: "Overeenkomstig de Vedische voorschriften, is het de *kṣatriya's* toegestaan bij bepaalde gelegenheden dieren te doden, dan wel om de vrede in de bossen te handhaven, dan wel om dieren te offeren in het offervuur. *Kṣatriya's* wordt het toegestaan de kunst van het doden te beoefenen omdat ze genadeloos vijanden moeten kunnen doden om de vrede in de samenleving te handhaven." [Zie ook b.v. 4: 26, 7: 15, 10.1: 4, 10.56: 13 en 10.58: 13-16].

***: De *paramparā* voegt hieraan toe: 'Zoals gesteld in tekst 2 van dit hoofdstuk, werden al de handelingen in de vele paleizen van de Heer uitgevoerd door de Heer Zijn enkele geestelijke gedaante (*ekena vapuṣā*), welke zich op vele plaatsen tegelijk manifesteerde. Dit visioen werd Nārada vergund vanwege zijn verlangen het te aanschouwen en de Heer Zijn verlangen het hem te tonen. Śrīla Viśvanātha Cakravartī duidt uit dat de andere ingezetenen van Dvārakā Kṛṣṇa alleen maar konden zien in dat deel van de stad waar ze zelf zaten, en niet ergens anders, zelfs al gingen ze soms naar een andere wijk voor zaken. Aldus gunde de Heer Zijn geliefde toegewijde Nārada Muni een bijzondere kijk op Zijn spel en vermaak.'

Hoofdstuk 70

Kṛṣṇa's Routines, Moeilijkheden en Nārada Nog Eens op Bezoek

(1) Śrī Śuka zei: 'Bij het aanbreken van de dag werden de kraaiende hanen verwenst door de vrouwen van de Lieve Heer die, met de armen van hun echtgenoot [de Ene YogamāyāHeer in Velen] om hun nek, verstoord waren over de [onvermijdelijke] scheiding. (2) De vogels, die door de bijen in de bries van de pārijātabomen ontwaakten uit hun slaap, wekten Kṛṣṇa met hun luidruchtig gezang, als waren ze de dichters aan het hof. (3) Maar Vaidarbhī [Rukmiṇī] hield niet van die zo gunstige tijd van de dag omdat ze dan de omhelzing van haar geliefde [Kṛṣṇa] zou moeten missen. (4-5) Mādhava stond op tijdens de *brāhma-muhūrta* [het uur voor zonsopgang], beroerde water en maakte Zijn geest vrij om te mediteren op het ongeëvenaarde, enige, zelfverlichtende Zelf voorbij al de traagheid van de materie. Dat Ware Zelf verdrijft, onfeilbaar als het is, overeenkomstig zijn [Zijn] eigen aard onophoudelijk de onzuiverheid en geeft aanleiding tot de vreugde van het bestaan. Men kent het als het Brahman dat, met zijn [Zijn] energieën, de oorzaak vormt van de schepping en vernietiging van dit universum [zie ook 3.29: 31 & 36-37, B.G. 7: 5 & 6 en *]. (6) Toen Hij overeenkomstig de *vidhi* een bad had genomen in zuiver water, volbracht Hij, de Meest Waarachtige, na Zich eerst in onder- en bovenkleding te hebben gestoken, de hele routine van het eerbetoon bij het ochtendgloren, en chantte vervolgens, na uitgietingen te hebben gedaan in het vuur, rustig Zijn spraak beheersend, de Vedische mantra [de Gāyatrī, zie ook **]. (7-9) Trouw aan Zijn eigen aard stemde Hij Zijn eigen expansies gunstig met eerbetoon voor de opkomende zon. Met het verschuldigde respect voor de goden, de wijzen en de voorvaderen, alsmede voor de senioren en de geleerden, schonk Hij dag na dag vele, vele gehoorzame koeien weg met goud op hun horens, zilver op hun hoeven en paarlen halssnoeren om hun nekken, koeien die rijk waren aan melk en nog maar één kalf ter wereld hadden gebracht. Fraai opgetuigd werden ze aan de geschoolde brahmanen aangeboden samen met linnen, hertenvellen, sesamzaad en sieraden [zie ook ***]. (10) Met het tonen van respect voor de koeien, de mannen van scholing, de goddelijken, de ouderen, de geestelijk leraren en alle levende wezens die enkel maar expansies van Hemzelf waren, legde Hij [*darśan* verlenend] Zijn hand op alle [personen en] goedgunstige artikelen. (11) Hij, het sieraad van de samenleving Zelve, sierde Zich met de kleren, de goddelijke bloemenslingers, de geurige smeersels en de juwelen die bij Hem pasten. (12) Hij droeg zowel zorg voor de ghee [gebruikt in de offers] als voor de spiegel, en bekommerde Zich om de koeien, de stieren, de tweemaal geborenen,

de goden en de voorwerpen van begeerte. Hij voorzag in giften naar de voldoening van alle maatschappelijke groeperingen die in de stad en het paleis leefden, en kwam Zijn ministers tegemoet met het ten volle lenigen van al hun noden. (13) Na eerst bloemenslingers, betelnoot en sandelhoutpasta uitgedeeld te hebben aan de geschoolden, [en dan aan] Zijn vrienden, Zijn ministers en Zijn vrouwen, nam Hij vervolgens Zelf Zijn deel. (14) Zijn menner, die tegen die tijd Zijn allerprachtigste strijdwagen had gebracht met daarvoor gespannen de paarden Sugrīva enzovoorts [zie 53: 5], stond buigend voor Hem klaar. (15) De handen van de wagenmenner beetpakkend klom Hij toen vergezeld door Sātyaki en Uddhava op de wagen, als was Hij de zon die opkomt boven de heuvels in het oosten. (16) Met moeite Zich losmakend van de vrouwen in het paleis die Hem aankeken met verlegen en liefdevolle blikken, vertrok Hij met het tonen van een glimlach die hun geesten in beslag nam. (17) Opgewacht door al de Vṛṣṇi's betrad Hij, mijn beste, de zaal genaamd Sudharmā [zie ook 50: 54] die, voor hen die er binnengaan, de zes golven [van het materieel bestaan] bestrijdt [zie *ṣaṭ-ūrmi*]. (18) De Almachtige, de Beste van de Yadu's, aldaar hoog op Zijn troon gezeten temidden van de Yadu's die de leeuwen onder de mensen waren, verlichtte alle richtingen met Zijn gloed, stralend als de maan aan de hemel omringd door de sterren. (19) Er waren hofnarren, o Koning, die de Almachtige met verschillende vormen van amusement dienden, beroepsentertainers [zoals goochelaars] en vrouwen die energiek dansend van dienst waren. (20) Zij dansten op de geluiden van *vīṇā's, mṛdaṅga's* en *muraja*trommels, fluiten, cymbalen en schelphoorns, terwijl de hofzangers, verhalenvertellers en lofprijzers zongen en de loftrompet staken. (21) Enkele brahmanen reciteerden, daar zittend, doorlopend Vedische mantra's, terwijl anderen verhalen vertelden over koningen uit het verleden die beroemd waren om hun vroomheid.

(22) **O**p een dag kwam er een persoon, o Koning, die daar nog nooit eerder gezien was. Via de wachters bij de deur aangekondigd kreeg hij toegang tot de Fortuinlijke. (23) Na zich voor Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heerlijkheid, te hebben verbogen, legde hij aan Hem voor dat [een zeker aantal] koningen te lijden had omdat ze gevangen werden gehouden door Jarāsandha. (24) Tijdens een campagne van hem om al de windrichtingen te veroveren, waren die koningen gevangen genomen die hem niet in volmaakte onderwerping hadden aanvaard. Zij - zo'n twintigduizend - werden met geweld vastgezet in de vesting Girivraja. (25) De koningen stuurden het bericht: 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o onmetelijke Ziel, o U die de angst wegneemt van de overgegeven zielen. Wij, zo verschillend van mentaliteit, hebben het moeilijk in ons materiële bestaan en komen naar U voor onze

toevlucht! (26) De hele wereld die behagen schept in een verkeerde manier van doen, is verbijsterd over de plichten alhier om van het eigen eerbetoon te zijn voor U overeenkomstig Uw [*varnāśrama*] woord. Mogen er de eerbetuigingen zijn voor U, de Altijd Waakzame ['het open oog van de Tijd'], die plotseling [ten tijde van iemands stervensuur] een einde maakt aan die koppige hoop op een lang leven in dit bestaan. (27) U, de heersende autoriteit van dit universum, bent samen met Uw expansie [Balarāma] nedergedaald om de deugdzamen te beschermen en de kwaadwilligen te onderwerpen. We kunnen niet begrijpen, o Heer, hoe iemand in overtreding met Uw wet [zoals Jarāsandha] zo'n gezag kon verwerven, noch hoe iemand anders [zoals wij, mits hij bij U zijn toevlucht zoekt] de vrucht moet plukken [van tegenslagen]. (28) Met de last van dit sterfelijke lichaam die we altijd vol van angst dragen, is ons geluk als het voorwaardelijke geluk van koningen, o Heer, dat [zo vluchtig] is als een droom. Als wij het geluk van de ziel afwijzen dat wordt verworven door onzelfzuchtige dienstverlening aan U, krijgen we de grootste ellende te verduren met Uw verstandsverbijsterende werkelijkheid van *māyā* alhier. (29) Derhalve, o Goedheid wiens twee voeten het leed verdrijven, verlos alstUblieft ons overgegeven zielen van de boeien van het karma gevormd door de koning van Magadha. Zoals de koning van de dieren schapen te pakken neemt, zette hij, in zijn eentje het gezag uitoefenend van een tienduizendtal kwaaie olifanten, ons gevangen in zijn paleis. (30) Achttien keer [tegenover hem staand] hebt U [zeventien keer] Uw *cakra* geheven en hem verpletterd. Slechts één enkele keer slaagde hij erin U te verslaan in de slag, toen U, vertrouwend op Uw onbegrensde macht, in beslag werd genomen door menselijke aangelegenheden [zie 50: 41 & 52: 7]. En nu, kwelt hij vol van trots ons, Uw onderdanen, o Onoverwinnelijke. Zet dat alstUblieft recht!' (31) De boodschapper zei: 'En zo smachten degenen die gevangen worden gehouden door Jarāsandha, ernaar Uw aanblik te mogen genieten in hun overgave aan de basis van Uw voeten. Laat deze arme zielen alstUblieft delen in Uw welvaart!'

(32) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat de boodschapper van de koningen dat had gezegd, verscheen de allerhoogste *ṛṣi* [Nārada] ten tonele die met zijn geel gekleurde, samengeklitte lokken een uitstraling had als die van de zon. (33) Zo gauw de Allerhoogste Heer Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heerser van de heersers van alle werelden, hem zag, kwam Hij samen met Zijn volgelingen en de leden van de vergadering verheugd overeind en bewees Hij hem de eer met gebogen hoofd. (34) Nadat de *muni* een zitplaats had aanvaard, stelde Hij hem tevreden met eerbetoon overeenkomstig de regels en sprak Hij vervolgens de waarachtige, en aangename woorden: (35) 'Het is een feit dat vandaag

de drie werelden volledig zijn bevrijd van alle angst, want dat is de kwaliteit van een grote en fortuinlijke ziel als u, die rondtrekt door de werelden. (36) In de drie werelden geschapen door de Heer is er niets dat u niet bekend is, laten we daarom van u vernemen wat de plannen van de Pāṇḍava's zijn.'

(37) **Ś**rī Nārada zei: 'Ik was vaak getuige van [de vele gedaanten van] Uw ondoorgrondelijke *māyā*, o Almachtige, o U die [zelfs] de Schepper van het Universum verbijstert [zie 14]. Het verbaast me niet, o Alomvattende Ene, dat U, verhuld door Uw eigen energieën, Zich rondbeweegt onder de geschapen wezens als een vuur waarvan het licht is afgedekt. (38) Wie is er toe in staat zich een juist begrip te vormen van de bedoeling van U, die middels Uw materiële energie dit universum tot stand brengt en ook weer opheft, dat zich [voor de levende wezens] manifesteert om met U in relatie te kunnen staan [om de essentie te ervaren]. Alle eer aan U wiens aard niet te doorgronden is. (39) Voor de individuele ziel in *samsāra*, die geen bevrijding kent uit de problemen die het materiële lichaam met zich meebrengt, ontsteekt Hij Zijn toorts van roem middels het spel en vermaak van Zijn *avatāra's*. U, die Heer, benader ik voor mijn toevlucht. (40) Ik zal U niettemin, o Hoogste Waarheid die de menselijke manier van doen imiteert, vertellen wat Uw toegewijde, de koning [Yudhiṣṭhira], de zoon van Uw vaders zuster, zich heeft voorgenomen. (41) De koning, de zoon van Pāṇḍu, wenst de soevereiniteit en wil ter wille van U de grootste offerplechtigheid houden die bekend staat als de Rājasūya. Kan U hier alstUblieft Uw zegen aan geven? (42) O Heer, op die beste van alle offerplechtigheden zullen alle verlichte en aanverwante zielen afkomen die U graag willen zien, alsook al de koningen van zege en glorie. (43) Als mensen aan de onderkant van de samenleving al zuivering vinden door te luisteren naar, te zingen over, en te mediteren op U, de Volle Manifestatie van het Absolute, wat zou dat dan niet betekenen voor hen die U daadwerkelijk zien en aanraken? (44) De smetteloze reputatie van U, welke zich in alle richtingen verspreidt, wordt verkondigd in de hemel, in de lagere regionen en op aarde, o Brenger van Al het Geluk voor Al de Werelden. In de vorm van het water dat van Uw voeten spoelt en zo het hele universum zuivert, wordt die genade de Mandākinī [een rivier] genoemd in het goddelijke bereik, de Bhogavatī in de lagere leefwerelden, en de Ganges hier op aarde.'

(45) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen Zijn aanhangers [de Yādu's] niet met dit voorstel [voor een Rājasūya] instemden, omdat ze de overwinning [op Jarāsandha] verlangden, richtte Keśava met een bekoorlijke woordkeuze Zich glimlachend tot Zijn dienaar Uddhava. (46) De

Fortuinlijke zei: 'Jij, als Onze oogappel en welgezinde vriend, weet om die reden perfect welke uitdrukking van toepassing zou zijn in dit verband. Zeg Ons alsjeblieft wat er moet worden gedaan, We stellen volkomen vertrouwen in je en zullen doen wat je zegt.'

(47) **M**et dat verzoek van zijn Behouder die deed alsof Hij, de Alwetende, het niet meer wist, gaf Uddhava, die nederig de opdracht op zijn hoofd aanvaardde, een antwoord.'

*: Wat betreft de aangelegenheid van het Brahman in relatie tot de persoon van Kṛṣṇa voegt de *paramparā* toe: 'Iemand die de gunst geniet van de Heer Zijn inwendige vermogen kan de aard doorgronden van de Absolute Waarheid [of het Brahman]; dit begrip wordt het Kṛṣṇa bewustzijn genoemd'.

**: Volgens Śrīdhara Svāmī zou Heer Kṛṣṇa met het in dezen voor zonsopgang eerst brengen van offers en het dan pas doen van de mantra, de erfopvolging volgen van Kaṇva Muni [vermeld in 9.20].

***: Met de bevestiging in het M.W. woordenboek van de term *badva* hier gebruikt in de zin van 'een groot aantal' haalt Śrīdhara Svāmī verschillende Vedische geschriften aan om aan te tonen dat in de context van het Vedisch ritueel, een *badva* hier betrekking heeft op 13.084 koeien, en geeft hij er verder bewijs van dat het de gebruikelijke praktijk van grote geheiligde koningen in voorgaande tijdperken was om 107 van zulke *badva*, of groepen van 13.084 koeien weg te schenken. Aldus kan het totaal aantal koeien weggegeven in dit offer, bekend als Mañcāra, hebben opgelopen tot 14 lakhs, ofwel 1.400.000.

Hoofdstuk 71

De Heer Reist op Aanraden van Uddhava naar Indraprastha

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen de begaafde Uddhava de woorden hoorde aldus uitgesproken door de *devaṛṣi*, sprak hij met begrip voor het standpunt ingenomen door Kṛṣṇa en de koninklijke vergadering. (2) Śrī Uddhava zei: 'O Heer, U zou moeten doen wat de *ṛṣi* zegt en Uw neef bijstaan die de offerplechtigheid wil houden. Ook zou U hen [de koningen] die hun toevlucht zoeken moeten beschermen. (3) Aangezien het Rājasūya-offer moet worden uitgevoerd door iemand die in alle windrichtingen de overhand heeft gekregen, o Almachtige, dient U volgens mij, als U het wint van de zoon van Jarā, beide doeleinden [van het offer èn de bescherming]. (4) Als U aldus de koningen bevrijdt, zal dat voor ons heel gunstig zijn, en ook U tot eer strekken. (5) Hij [Jarāsandha] is een koning die zo sterk is als duizend olifanten. Hij kan niet worden verslagen door andere machthebbers, behalve dan door Bhīma die net zo sterk is. (6) Alleen in een wagen-tot-wagen gevecht kan hij worden verslagen, niet als hij samen is met honderd *akṣauhiṇī's*. Ook zal hij, met zijn toewijding voor het brahmaanse, nimmer weigeren wat de geschoolden van hem vragen. (7) Bhīma moet aangekleed als een brahmaan bij hem langs gaan, bedelen om liefdadigheid en hem dan zonder aarzeling in een man-tot-man gevecht doden waar U bij bent. (8) Hiraṇyagarbha ['hij van het gouden licht' ofwel Brahmā] en Śarva ['hij die met de pijl doodt', te weten Śiva, zie 7.10: 67] zijn enkel maar instrumenten, van schepping en vernietiging, van de Heer van het Universum, van U in de vorm van de vormloze Tijd. (9) In hun huizen zingen de godsbewuste vrouwen van de [gevangengenomen] koningen over Uw onberispelijke daden. Ze zingen erover dat U hun vijand zal doden en hen zal bevrijden. Ze bezingen U zoals de *gopī's* dat doen [als ze U missen, zie 10.31] en de heer van de olifanten [Gajendra dat deed toen hij was vastgegrepen, zie 8.3], net zoals de dochter van Janaka [Sītā] het deed [voor Rāmacandra, zie 9.10] en Uw ouders [in Kaṁsa's gevangenis om Uw genade baden, zie 10.3], net zoals de wijzen [dat doen] als ze Uw beschutting hebben verworven [zie b.v. 9.5] en zoals ook wij U nu ook bezingen. (10) Het doden van Jarāsandha, o Kṛṣṇa, zal ons zeker een immens voordeel opleveren, namelijk de uitnemendheid [van de koningen] die er dan zal zijn, alsook het offer waar U zo prijs op stelt.'

(11) **Ś**rī Śuka zei: 'De woorden die Uddhava aldus sprak, in ieder opzicht goedgunstig en feilloos, o Koning, werden in reactie zowel geprezen door de *devaṛṣi*, de Yadu-ouderen als door Kṛṣṇa. (12) De Almachtige Allerhoogste Heer, de zoon van Devakī, nam afscheid van degenen die Hij respect verschuldigd was [met achting voor de menselijke gang van zaken]. Vervolgens droeg Hij Zijn dienaren Dāruka, Jaitra en anderen op om zich klaar te maken voor Zijn vertrek. (13) Hij bracht Zijn vrouwen, zoons en bagage bijeen, nam afscheid van Saṅkarṣaṇa [Balarāma] en de Yadukoning [Ugrasena], o doder van de vijanden, en klom vervolgens in Zijn wagen gebracht door Zijn menner, waarop de vlag van Garuḍa wapperde. (14) Toen, omringd door Zijn aanvoerders en krachtige garde, wagens, olifanten, infanterie, en cavalerie - Zijn persoonlijke leger - trok Hij eropuit, met van alle kanten het weerklinken van de geluiden van *mṛdaṅga's, bherī*-hoorns, *gomukha*-hoorns, pauken en schelphoorns. (15) In gouden draagstoelen gedragen door sterke mannen, volgden Acyuta's vrouwen hun Echtgenoot samen met hun kinderen, goed bewaakt door soldaten met schilden en zwaarden in hun handen, gekleed in mooie kleren, met sieraden om, met bloemenslingers en met geparfumeerde olie. (16) Daarna kwamen de fraai opgesierde dames van de huishouding en de courtisanes mee op menselijke dragers, kamelen, stieren, buffels, ezels, muildieren, ossenwagens en wijfjesolifanten, die [verder] waren volgeladen met grashutten, dekens, kleding en meer van dat soort zaken. (17) Het enorme leger, dat een keur aan grote vlaggenstokken, banieren, luxe parasols, yakstaartenwaaiers, wapens, juwelen, helmen en wapenuitrustingen meevoerde, verscheen die dag schitterend en glanzend in de stralen van de zon. Met het gedruis van zijn geluiden klonk het als een woelige oceaan met *timiṅgila's* en golven. (18) Nadat hij van Zijn plan had vernomen en het had goedgekeurd, verboog de *muni* [Nārada] zich voor Hem. Vereerd door de Heer van de Yadu's en gelukkig met de ontmoeting die hij met Mukunda had gehad, plaatste hij Hem in zijn hart en vertrok hij door de lucht. (19) Hem behagend met Zijn woord, kreeg de boodschapper van de koningen het volgende te horen van de Allerhoogste Heer: 'Vrees niet, o gezant, ik wens u [en de uwen] alle geluk. Ik zal er voor zorgen dat de koning van Māgadha wordt gedood.'

(20) **A**ldus toegesproken vertrok de boodschapper en stelde de koningen tot in detail op de hoogte. Verlangend naar hun bevrijding wachtten ze toen het moment af dat ze Śauri zouden ontmoeten. (21) De Heer reizend door Ānarta [het gebied van Dvārakā], Sauvīra [oostelijk Gujarat], Marudeśa [de woestijn van Rajasthan] en Vinaśana [het Kurukṣetra district], trok onderweg door [vele] heuvels, rivieren,

steden, dorpen, graslanden en delfplaatsen. (22) Na eerst de rivier de Dṛṣadvatī te hebben overgestoken, stak Mukunda vervolgens de Sarasvatī over, trok toen door de provincies Pañcāla en Matsya, en bereikte tenslotte Indraprastha. (23) Toen hij hoorde dat Hij, die zich zo zelden vertoont onder de mensen, was aangekomen, kwam degene wiens vijand nog geboren moest worden [koning Yudhiṣṭhira, om Hem te verwelkomen] verheugd zijn stad uit, omringd door priesters en verwanten. (24) Met een veelheid aan geluiden van gezangen en instrumentale muziek, en met het weerklinken van hymnen, stapte hij op Hṛṣīkeśa af, vervuld van een eerbied zo groot als die van de zinnen ingesteld op het leven. (25) Toen hij Heer Kṛṣṇa na zo een lange tijd weer zag, smolt het hart van de Pāṇḍava door zijn liefde voor Hem, waarna hij Hem, zijn innigste vriend, keer op keer omhelsde. (26) De heerser over mensen die het lichaam van Mukunda in zijn armen sloot, het stralende verblijf van Ramā, zag al zijn ongeluk vernietigd en bereikte de hoogste verrukking. Daarbij vergat hij in zijn vreugde, met tranen in zijn ogen, de illusoire aangelegenheid van het belichaamd zijn in de materiële wereld. (27) Bhīma omhelsde vervuld van vreugde Hem, zijn neef van moeder's zijde, en lachte het uit van de liefde met ogen overstromend van de tranen. En ook uit de ogen van de tweeling [Nakula en Sahadeva] en van Kirītī ['hij met de helm' ofwel Arjuna] vloeiden rijkelijk de tranen toen ze met vreugde Acyuta, hun innigste vriend, omhelsden. (28) Na te zijn omarmd door Arjuna en van de tweeling eerbetuigingen te hebben ontvangen, boog Hij, zoals de etiquette dat voorschreef, voor de brahmanen en de ouderen, en eerde Hij [de rest van] de achtenswaardige Kuru's, Sriñjaya's en Kaikaya's. (29) De barden, de geschiedschrijvers, de hemelse zangers, de lofsprekers en de grappenmakers, gebruikmakend van *mṛdaṅga's*, schelpen, pauken, *vīṇā's*, trommeltjes en *gomukha* hoorns, zongen, dansten en verheerlijkten allen met lofzangen de Lotusogige, zoals ook de brahmanen dat deden. (30) De Allerhoogste Heer, het Kroonjuweel van Alle Vermaarde Zielen van Vroomheid, ging aldus verheerlijkt door Zijn weldoeners om Hem heen, de versierde stad binnen. (31-32) In de stad van de koning van de Kuru's zag Hij, in de straten die waren besprenkeld met water en geurden van de mada [het bronstvocht] van de olifanten, kleurige vlaggen, doorgangen versierd met gouden potten vol water, en jonge mannen en vrouwen die allen waren gestoken in nieuwe kleren met sieraden om, bloemenslingers en sandelhout op hun lichamen. In elk huis waren lampen aangestoken en offergaven als eerbewijs uitgestald. Wierookwolken kringelden door het lattenwerk voor de ramen en wimpels wapperden vanaf de daken die waren gesierd met gouden koepels met een brede zilveren onderbouw. (33) Vernemend over de aankomst van Hem die voor de ogen van de mens een reservoir vormt om van te drinken, gingen de

jonge vrouwen, om dat met eigen ogen te aanschouwen, de hoofdstraat van de koning op. Ze lieten daarbij zonder meer hun huishoudingen - of echtgenoten in bed - achter, waarbij in hun geestdrift [soms] de knopen in hun haar en hun kleding waren losgeschoten. (34) Daar, temidden van de drukte van olifanten, paarden, wagens en soldaten te voet, kregen ze Kṛṣṇa met Zijn vrouwen in de gaten. En terwijl ze Hem in hun harten omhelsden, strooiden de vrouwen die [vanwege de drukte] op de daken waren geklommen, bloemen over Hem uit en bereidden ze Hem een hartelijk welkom met breed glimlachende blikken. (35) Toen ze Mukunda's vrouwen op straat zagen als sterren rondom de maan, riepen de dames uit: 'Wat hebben zij gedaan dat de Beste van Alle Mannen, met enkel het geringe aandeel van Zijn blikken en speelse glimlachen, hun de eer gunt van de [grootste] vreugde?' (36) De burgers benaderden Hem op verschillende plaatsen met zegenrijke gaven in hun handen, en de meesters van de gilden, die hun zonden hadden uitgebannen, waren vol van aanbidding voor Kṛṣṇa. (37) Met het betreden van het paleis van de koning, haastten de leden van de koninklijke huishouding zich om vervuld van liefde met stralende ogen Mukunda te begroeten. (38) Zo gauw Pṛthā [koningin Kuntī] de Zoon van haar broer zag, Kṛṣṇa, de Heerser over de drie Werelden, kwam ze samen met haar schoondochter [Draupadī] met een hart vol van liefde overeind van haar bank om Hem te omhelzen. (39) De koning bracht Govinda, de Allerhoogste God van de Goden, naar Zijn vertrekken maar wist, overweldigd door zijn grote vreugde, niet meer precies wat hij allemaal moest doen om Hem eerbiedig te vereren. (40) Kṛṣṇa, o Koning, bracht Zijn eerbetuigingen aan Zijn tante en aan de oudere vrouwen, waarop Zijn zuster [Subhadrā] en Kṛṣṇā [Draupadī] zich voor Hem bogen. (41-42) Op aandringen van haar schoonmoeder [Kuntī] vereerde Kṛṣṇā [Draupadī] al Kṛṣṇa's vrouwen met kleding, bloemenslingers en juwelen en zo meer: Rukmiṇī, Satyabhāmā, Bhadrā, Jāmbavatī, Kālindī, Mitravindā - de nakomelinge van Śibi, de kuise Nāgnajitī, alsook de anderen die waren gekomen. (43) De koning van het dharma [Yudhiṣṭhira] maakte het Janārdana, Zijn leger, Zijn dienaren, ministers en Zijn vrouwen naar de zin, en zag erop toe dat hen niets ontbrak. (44-45) Hij verbleef daar enkele maanden, omdat Hij de koning een plezier wilde doen, en ging, sportief met Arjuna en omringd door lijfwachten, uit rijden met Zijn wagen. Samen met Arjuna stelde Hij de vuurgod tevreden door hem het Khāṇḍavawoud te bieden. Maya [Dānava, de demon] die Hij toen redde, bouwde voor de koning daarop een hemelse vergaderzaal [in Hastināpura].'

Hoofdstuk 72

Jarāsandha Gedood door Bhīma en de Koningen Bevrijd

(1-2) **Ś**rī Śuka zei: 'Yudhiṣṭhira zat op een dag aan zijn hof temidden van de wijzen, de edelen, de populaire persoonlijkheden, de zakenlieden en zijn broers. Met al de *ācārya's*, de ouderen van de familie, zijn bloedverwanten, aangetrouwden en vrienden om zich heen luisterend, zei hij tegen Kṛṣṇa het volgende. (3) Śrī Yudhiṣṭhira zei: 'O Govinda, ik zou graag Uw verschillende heldendaden willen eren met de zuiverende ereplechtigheid die de koning is van alle vuuroffers genaamd Rājasūya. AlstUblieft, o Meester sta het ons toe dat offer uit te voeren. (4) Zij vinden zuivering, die steeds, in volledige dienstbaarheid, mediteren op en van verheerlijking zijn voor Uw slippers, welke de vernietiging afroepen over alles wat ongunstig is. Zij en niet andere personen, o U wiens navel als een lotus is, slagen er met hun gebeden in een einde te maken aan hun materiële bestaan, of krijgen anders, voor zover ze iets verlangen, de dingen voor elkaar die ze willen. (5) Derhalve, o God van de Goden, toon de mensen de macht van het dienen van Uw lotusvoeten. AlstUblieft, o Almachtige, laat de status zien van zowel de Kuru's en Sṛñjaya's die van aanbidding zijn, als die van hen die niet van aanbidding zijn. (6) In Uw geest van Absolute Waarheid kan er geen verschil bestaan tussen 'mijn en dijn', daar U de Ziel van Alle Levende Wezens bent die, een ieder gelijkgezind, het geluk binnenin Uzelf ervaart. Degenen die U naar behoren van dienst zijn gunt U, als de wensboom, de verlangde resultaten al naar gelang de geleverde dienst, en hierin [in dit beantwoorden aan verlangens] schuilt geen tegenspraak.'

(7) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Er mankeert niets aan uw voornemen, o Koning, hiermee zal de hele wereld getuige zijn van uw zegenrijke roem, o kweller van de vijand! (8) Voor de wijzen, de voorvaderen, de goden en de vrienden, o meester van Ons, alsook voor alle levende wezens, is [het uitvoeren van] deze koning van alle offers [wat de letterlijke betekenis is van Rājasūja] wenselijk. (9) Breng de aarde onder controle door al de koningen te verslaan, verzamel al de benodigdheden [voor de plechtigheid] en voer [vervolgens] het grote offer uit. (10) Deze broers van u, o Koning, werden geboren als deelaspecten van de halfgoden die over de werelden heersen [zie stamboom], en Ik, die niet te overwinnen ben

voor hen die zichzelf niet in de hand hebben, geef Me gewonnen voor u die wel van zelfbeheersing bent. (11) Geen persoon, zelfs niet een halfgod - om nog maar te zwijgen van een aardse heerser -, kan middels zijn kracht, schoonheid, roem of rijkdom in deze wereld iemand aan zich onderwerpen die Mij is toegewijd.'

(12) Śrī Śuka zei: 'Met een gezicht bloeiend als een lotus, was de koning blij het lied [de Gītā] van de Allerhoogste Heer te horen. Gesterkt door het vermogen van Viṣṇu, betrok hij zijn broers bij de verovering van de windrichtingen. (13) Hij stuurde Sahadeva met de Sṛñjaya's naar het zuiden, Nakula met de Matsya's in westelijke richting, Arjuna met de Kekaya's naar het noorden en Bhīma met de Madraka's naar het oosten. (14) De helden onderwierpen met hun persoonlijke kracht vele koningen en brachten hem van heinde en verre een overvloed aan rijkdommen, want van hem, die van plan was zijn offerplechtigheid uit te voeren, moest de vijand nog geboren worden, o Koning. (15) De koning kwam ter ore dat Jarāsandha niet was verslagen en bezon zich daarop. De Heer, de Oorspronkelijke Persoon, stelde hem toen op de hoogte van de werkwijze zoals die door Uddhava was voorgesteld [in 71: 2-10]. (16) En zo gingen Bhīmasena, Arjuna en Kṛṣṇa uitgedost in de kleding van brahmanen gedrieën naar Girivraja, mijn beste, alwaar de zoon van Bṛhadratha [Jarāsandha] zich ophield. (17) Op het uur bestemd voor de ontvangst van [ongenode] gasten kwamen de edelen naar hem toe en bedelden, zich voordoend als brahmanen, bij de religieuze huishouder van respect voor de brahmaanse cultuur: (18) 'O Koning, ken ons als gasten in nood die van verre gekomen zijn. We wensen u al het beste toe. Alstublieft geef ons wat we graag willen. (19) Wat kan een geduldig iemand allemaal niet verdragen, waar zou een goddeloze allemaal niet toe in staat zijn, wat kan een vrijgevige allemaal niet wegschenken, en wie kan nu iemand buitensluiten die een ieder gelijkgezind beziet? (20) Hij is laakbaar en zielig die, terwijl hij er heel goed toe in staat is, erin mislukt om met het tijdelijke lichaam de eeuwige roem te verwerven die door de heiligen wordt bezongen. (21) Vele zielen zoals Hariścandra, Rantideva, Uñchavṛtti Mudgala, Śibi, Bali en de legendarische duif met zijn jager [zie*] bereikten het eeuwige [de Ziel] door het tijdelijke [te verzaken].

(22) Śrī Śuka zei: 'Echter, aan hun stemmen, hun fysieke voorkomen en zelfs aan de sporen van de boogpees op hun armen, kon hij [Jarāsandha] hen herkennen als edelen, als leden van de familie die hij bij nadere beschouwing al eens eerder had gezien. (23) [Hij dacht:] 'Deze verwanten van de adelstand met de kentekenen van brahmanen, moet ik geven wat ze ook maar vragen, zelfs iets zo moeilijk om op te

geven als mijn eigen lichaam. (24-25) Staat Bali niet bekend als iemand wiens vlekkeloze roem zich wijd en zijd verbreidde, ook al werd hij ten val gebracht door Heer Viṣṇu [Vāmana] die in de gedaante van een tweemaal geborene, een brahmaan, Indra's rijkdom wilde inpalmen? Willens en wetens schonk hij de ganse aarde weg, ook al werd dat de Daityakoning [Bali] afgeraden [door zijn goeroe, zie 8.19]. (26) Wat voor zin heeft het voor iemand uit een *kṣatriya*milieu, om in leven te zijn maar, met zijn vergankelijke lichaam, zich niet in te zetten ten gunste van de meerdere eer en glorie van de brahmanen?' (27) Met die mentaliteit zei de genereuze ziel tot Kṛṣṇa, Arjuna en Vṛkodara ['wolvenbuik' ofwel Bhīma]: 'O geleerden, ik zal u geven wat u maar wilt, zelfs als u vraagt om mijn eigen hoofd!'

(28) **D**e Opperheer zei: 'Alstublieft, hoogmogende Koning, als dat u zint, neem dan de uitdaging aan strijd te leveren met ons in een man-tot-man gevecht. Wij, leden van de adelstand, zijn hier naartoe gekomen met de wens te vechten en verlangen niets anders. (29) Hij daar is Bhīma, de zoon van Pṛthā, deze andere hier is zijn broer Arjuna, en weet dat Ik Kṛṣṇa ben, hun neef van moederszijde, uw vijand [zie 10.50].'

(30) **A**ldus uitgedaagd lachte de koning van Magadha hard en zei hij vol minachting: 'In dat geval, zal ik de strijd met jullie aanbinden, jullie dwazen! (31) Maar met Jou ga ik het gevecht niet aan. Laf verliet Je, tijdens de strijd in kracht tekortschietend, Je stad Mathurā en vertrok Je naar een veilig plekje in de oceaan. (32) En wat hem betreft hier, Arjuna, hij is niet oud genoeg en ook niet zo sterk, hij is geen partij voor mij en moet niet mijn tegenstander zijn. Bhīma is degene die zo sterk is als ik.'

(33) **D**at gezegd hebbende gaf hij Bhīma een grote knots en begaf hij zich buiten de stad, zelf een andere ter hand nemend. (34) Tegenover elkaar in het strijdperk, sloegen de twee helden vervolgens op elkaar in met hun bliksemschichtgelijke strijdknotsen. Het gevecht dreef hen tot dolle woede. (35) Vaardig naar links en rechts om elkaar heen bewegend, leek het gevecht zo prachtig als van een stel acteurs op een toneel. (36) De klap van de tegen elkaar geslagen knotsen, o Koning, leek wel het geluid van een blikseminslag of het gekletter van olifantenslagtanden. (37) Verwoed hevig vechtend als een paar olifanten, werden hun knotsen, die door de snelheid en kracht van hun armen hard tegen elkaars schouders, heupen, voeten, handen, dijen en sleutelbeenderen werden geslagen, in het contact aan stukken geslagen als waren het een stel arkatakken. (38) Met hun strijdknotsen aldus

aan gruzelementen, bewerkten de twee grote helden onder de mensen elkaar kwaad met hun ijzerharde vuisten. [En ook] het geluid voortgebracht door de klappen van hun handen leek op dat van tegen elkaar opbotsende olifanten of van luide donderslagen. (39) Het gevecht tussen de twee mannen die elkaar sloegen maar qua training, kracht en uithoudingsvermogen elkaars gelijke waren, bleef aldus onbeslist en hield onverminderd aan, o Koning [**]. (40) Kṛṣṇa, die kennis had van de geboorte en dood van de vijand en hoe hij door Jarā tot leven was gewekt [zie 9.22: 8 en ***], deelde de macht van Zijn denkvermogen toen met [Bhīma,] de zoon van Pṛthā. (41) Hij wiens Visie Onfeilbaar is had vastgesteld wat de manier was om hun vijand te doden, en liet dat aan Bhīma zien door bij wijze van teken een twijg in tweeën te splijten. (42) Dat teken begrijpend greep de immens sterke Bhīma, de beste van alle vechters, zijn vijand bij de voeten beet en gooide hij hem op de grond. (43) Met zijn voet boven op één been staand, greep hij met beide handen het andere vast en, net als een olifant met een boomtak, reet hij hem van zijn anus naar boven uiteen. (44) Zijn onderdanen zagen hem toen in twee stukken gespleten, met ieder één been, één dij, één zaadbal, één heup, één rugdeel, één schouder, één arm, één oog, één wenkbrauw en één oor. (45) Nadat de heer van Magadha gedood was, steeg er een luide jammerklacht op, terwijl Arjuna en Acyuta beiden Bhīma feliciteerden en omhelsden. (46) De Ondoorgrondelijke Ene Allerhoogste Heer en Handhaver van Alle Levende Wezens bevrijdde toen de koningen die door de koning van Magadha gevangen waren genomen en kroonde zijn zoon Sahadeva tot heer en meester over de Magadha's.'

*: Het verhaal luidt dat de duif en zijn partner hun eigen vlees aan een jager gaven als bewijs van hun gastvrijheid en zo naar de hemel werden overgebracht in een hemels voertuig. Toen de jager hun positie vanuit de geaardheid goedheid doorgrondde, raakte hij ook verzaakt, en gaf hij aldus het jagen op en vertrok hij om boete te doen. Omdat hij bevrijd was van alle zonde werd hij, nadat zijn lichaam in een bosbrand verbrandde, tot de hemel bevorderd.

**: Sommige *ācārya's* nemen de volgende twee verzen mee in de tekst van dit hoofdstuk, en Śrīla Prabhupāda vertaalde ze ook in *'Kṛṣṇa'*:

evam tayor mahā-rāja
yudhyatoḥ sapta-vimśatiḥ
dināni niragams tatra
suhṛd-van niśi tiṣṭhatoḥ

ekadā mātuleyam vai
prāha rājan vṛkodaraḥ
na śakto 'ham jarāsandham
nirjetum yudhi mādhava

"Aldus, o Koning, gingen ze tweeënzeventig dagen door met vechten. Aan het eind van iedere dag vechten, leefden beiden 's nachts als vrienden in Jarāsandha's paleis. Toen op de achtentwintigste dag, o Koning, zei Vṛkodara [Bhīma] zijn neef van moeders zijde, 'Mādhava, ik kan Jarāsandha niet in de strijd verslaan.' "

***: Śrīla Prabhupāda schrijft "Jarāsandha werd in twee verschillende delen geboren uit twee verschillende moeders. Toen zijn vader zag dat de baby geen nut had, wierp hij de twee delen in het woud, waar ze later werden gevonden door een heks met een zwart hart genaamd Jarā. Zij slaagde erin de twee delen van de baby van top tot teen samen te voegen. Hiermee bekend, wist Heer Kṛṣṇa daarom ook hoe hem te doden."

Hoofdstuk 73

Heer Kṛṣṇa Zegent de Bevrijde Koningen

(1-6) **Ś**rī Śuka zei: 'De twintigduizend achthonderd [koningen] die in de strijd [door Jarāsandha] waren verslagen kwamen vies en met smerige kleren tevoorschijn uit het fort Giridroṇī [de hoofdstad]. Uitgemergeld van de honger, met ingevallen gezichten en door hun gevangenschap ernstig verzwakt, dronken ze Hem in met hun ogen en was het alsof ze Hem met hun tongen aan het oplikken waren, alsof ze met hun neusgaten Hem op wilden snuiven en Hem in hun armen wilden sluiten. Voor Hem, donkergrijs als een regenwolk, in gele kleding, gemerkt met het Śrīvatsa-teken, met Zijn vier armen, bekoorlijke ogen roze als de werveling van een lotus, aangename gezicht en glimmende makara [zeemonstervormige] oorhangers; voor Hem met een lotus, een knots, een schelphoorn en een werpschijf in Zijn handen, gesierd met een helm, een halssnoer, gouden polsbanden, een gordel, armbanden en met het schitterend mooie juweel en een woudbloemenslinger om Zijn nek, voor Hem bogen zij wiens zonden waren verdreven, hun hoofden aan Zijn voeten. (7) De koningen prezen met samengebrachte handen de Meester van de Zinnen met hun woorden, en door de extase van het ontmoeten van Krishna werd de zwaarmoedigheid van hun gevangenschap verdreven.

(8) **D**e koningen zeiden: 'Wij brengen U onze eerbetuigingen, o God van de Goden, o Heer van de Overgegeven Zielen en Verdrijver van het Leed. O Onuitputtelijke, alstUblieft, Kṛṣṇa, redt ons die uit wanhoop over dit verschrikkelijke materiële bestaan bij U onze toevlucht zochten. (9) O Madhusūdana, we willen de heerser van Magadha niet de schuld geven, want door Uw genade, o Almachtige, komen de koninkrijken van de heersers van de mensen [die zich tegen U keerden] ten val. (10) Ertoe gedreven met de heerschappij en weelde zijn stem te verheffen, slaagt een koning, verbijsterd door Uw *māyā* denkend dat de tijdelijke verworvenheden iets permanents zijn, er niet in het ware voordeel te behalen. (11) Net zoals een kind een luchtspiegeling aanziet voor een plas water, houden zij die het ontbreekt aan onderscheidingsvermogen de illusoire kwestie, die onderhevig is aan verandering, voor iets substantieels. (12-13) Wij die in het verleden, met het ons verlustigen over de weelde, verblind raakten en ruzieden met elkaar over de heerschappij over deze aarde, belaagden zeer genadeloos onze burgers, o Meester, en hebben met [U in de gedaante van] de dood recht voor ogen, hoogmoedig van U afgezien. Wij, o Kṛṣṇa, werden ertoe gedwongen om afstand te doen van onze weelde en werden in onze trots gekrenkt door Uw genade

die, in de vorm van de onweerstaanbare macht van de Tijd, zich zo geheimzinnig beweegt. Wij bidden U of we alstUblieft mogen leven in de herinnering aan Uw voeten. (14) We smachten van nu af aan niet langer naar een koninkrijk dat, zich manifesterend als een luchtspiegeling, we steeds moeten dienen met het materiële lichaam onderhevig aan verval dat een bron van ziekte vormt. Noch, o Almachtige, verlangen we naar de vrucht van vrome arbeid in een hiernamaals dat ons zo aantrekkelijk in de oren klinkt [vergelijk B.G. 1: 32-35]. (15) Vertel ons alstUblieft hoe we Uw lotusvoeten in gedachten mogen houden, ook al kunnen we er niet mee ophouden telkens weer naar deze wereld terug te keren [zie B.G. 8: 14]. (16) Keer op keer brengen we onze eerbetuigingen aan Kṛṣṇa, de zoon van Vasudeva, de Heer en Superziel van hen die zich weten over te geven, aan Govinda, de Vernietiger van het Leed.'

(17) **Ś**rī Śuka zei: 'De Allerhoogste Heer, de Verlener van de Toevlucht, aldus geprezen door de koningen die waren bevrijd uit hun gebondenheid, beste Koning, richtte Zich genadig tot hen in aangename bewoordingen. (18) 'O Koningen, Ik verzeker jullie, van nu af aan zal, naar jullie wens, zich bij jullie een gedegen toewijding ontwikkelen voor Mij, het Zelf en de Heer van Allen. (19) Jullie besluit is een gelukkig besluit, o heersers, want Ik zie dat jullie naar waarheid spreken over de schaamteloze verdwazing met de weelde en de macht die de mensheid tot waanzin drijft. (20) Haihaya [of Kārtavīryārjuna 9.15: 25], Nahuṣa [9.18: 1-3], Veṇa [zie 4.14], Rāvaṇa [9.10], Naraka [of Bhauma 59: 2-3] en anderen kwamen ten val uit hun posities als goden, demonen en mensen, omdat ze bezeten raakten van de weelde. (21) Met in gedachten dat dit materiële lichaam, en wat er bij komt kijken, een begin en een eind heeft, hebben jullie de taak om, verbonden met Mij met gebeden en [Vedische] offers, jullie burgers te beschermen overeenkomstig het dharma. (22) Ermee bezig generaties nageslacht te verwekken en geplaatst voor lief en leed, geboorte en dood, moeten jullie je geest op Mij richten. (23) Neutraal met betrekking tot het lichaam en alles wat erbij hoort, en standvastig in de geloften innerlijk tevreden, zullen jullie, als je je geheel op Mij concentreert, uiteindelijk Mij, het Absolute van de Waarheid, bereiken [vergelijk B.G. 4: 9; 8: 7; 9: 28; 12: 3-4].'

(24) **Ś**rī Śuka zei: 'Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer en Meester van al de Werelden, na op die manier de koningen te hebben geïnstrueerd, zette vervolgens mannelijke en vrouwelijke bedienden aan het werk om ze een bad te geven. (25) O afstammeling van Bharata, Hij zorgde ervoor dat Sahadeva [Jarāsandha's zoon] hen voorzag van kleding, versieringen, bloemenslingers en sandelhoutpasta, zoals die bij hen

pasten. (26) Naar behoren gebaad en goed uitgedost werden ze voorzien van uitstekend voedsel en bedacht met verschillende genoegens koningen waardig, zoals betelnoot en dergelijke. (27) Geëerd door Mukunda, straalden de koningen verlost van hun ellende prachtig met hun glimmende oorhangers, als waren ze de planeten aan het eind van het regenseizoen. (28) Na hen wagens versierd met goud en edelstenen en getrokken door fijne paarden te hebben toegewezen, stuurde Hij hen, ze behagend met aangename woorden, weg naar hun koninkrijken. (29) Zij die aldus door Kṛṣṇa, de grootste van alle persoonlijkheden, waren bevrijd van hun misère, gingen weg, aan niets anders denkend dan de daden van Hem, de Heer van [het Levende Wezen dat] het Universum [is]. (30) Met hun ministers en overige medewerkers bespraken ze wat de Hoogste Persoonlijkheid had gedaan, en voerden toen oplettend uit wat de Heer had opgedragen. (31) Na Jarāsandha door Bhīmasena te hebben laten doden, liet Keśava zich vereren door Sahadeva en vertrok toen vergezeld door de twee zoons van Pṛthā. (32) Arriverend in Indraprastha bliezen ze op de schelphoorns die voorheen de vijanden ongeluk hadden gebracht die ze versloegen, maar nu hun weldoeners vreugde verschaften. (33) De bewoners van Indraprastha waren in hun harten blij dat geluid te horen. Ze begrepen dat Jarāsandha het had afgelegd en dat de koning [Yudhiṣṭhira] zijn doel had bereikt. (34) Na de koning hun eerbetuigingen te hebben gebracht, vertelden Arjuna, Bhīma en Janārdana wat ze allemaal gedaan hadden. (35) De koning van het dharma kon geen woord uitbrengen toen hij dat hoorde. In extase door Kṛṣṇa's genade liet hij uit liefde zijn tranen de vrije loop.'

Hoofdstuk 74

De Rājasūya: Kṛṣṇa Nummer Een en Śiśupāla Gedood

(1) Śrī Śuka zei: 'Koning Yudhiṣṭhira, die aldus vernam over de dood van Jarāsandha en het machtsvertoon van de almachtige Kṛṣṇa, was daar blij over en richtte zich tot Hem. (2) Śrī Yudhiṣṭhira zei: 'Al de geestelijk leraren, de bewoners en de grote heersers in de drie werelden, dragen de moeilijk te verwerven opdracht [van U] op hun hoofden. (3) Dat Uzelf, de Lotusogige Heer, instructies aanvaardt van bij de dag levende mensen [zoals wij] die denken dat ze heersers zijn, is, o Allesdoordringende, een enorme schijnvertoning [van U die ons imiteert]. (4) Zoals dat met de bewegingen van de zon gaat, neemt met [Zijn] handelingen de macht van de Ene Zonder Zijns Gelijke, de Absolute Waarheid, de Superziel, niet af noch toe [zie B.G. 2: 40]. (5) O Mādhava, de geperverteerde dierlijke mentaliteit van onderscheid maken tussen 'ik en mijn' en 'jij en het jouwe', is waarlijk niet de Uwe, o Onoverwinnelijke, noch die van Uw *bhakta's*.'

(6) Śrī Śuka zei: 'Nadat de zoon van Pṛthā dat gezegd had, koos hij met de toestemming van Kṛṣṇa, op een voor de offerplechtigheid geëigend tijdstip, de geschikte priesters uit, brahmanen die Vedische experts waren: (7-9) Dvaipāyana [Vyāsa], Bharadvāja, Sumantu, Gotama, Asita, Vasiṣṭha, Cyavana, Kaṇva, Maitreya, Kavaṣa, Trita, Viśvāmitra, Vāmadeva, Sumati, Jaimini, Kratu, Paila, Parāśara, Garga, Vaiśampāyana, alsook Atharvā, Kaśyapa, Dhaumya, Rāma van de Bhārgava's [Pāraśurāma], Āsuri, Vītihotra, Madhucchandā, Vīrasena en Akritavraṇa. (10-11) Ook anderen waren uitgenodigd, zoals Droṇa, Bhīṣma, Kṛpa, Dhṛtarāṣṭra met zijn zoons en de hoogst intelligente Vidura. Koningen met hun koninklijk gevolg, brahmanen, *kṣatriya's, vaiśya's* en *śūdra's,* die graag het offer wilden bijwonen, kwamen allen, o Koning. (12) De brahmanen trokken toen met gouden ploegscharen voren op de plaats voor het aanbidden van de goden, en wijdden er de koning in overeenkomstig de voorschriften. (13-15) De gebruiksvoorwerpen waren van goud, zoals dat in het verleden met het offer van Varuṇa ook het geval was geweest [vergelijk 9.2: 27]. De heersers van de werelden met Indra voorop, met inbegrip van Brahmā en Śiva, de vervolmaakten en de hemelse zangers met hun gevolg, de geleerden, de grote serpenten [v.i.p.'s, ego's], de wijzen, de behoeders van de rijkdom en de wildemannen, de vogels van de hemel [zie *khaga*], de machtigen, de achtenswaardigen en de aardse koningen, alsook de vrouwen van de koningen die waren uitgenodigd, kwamen

van overal naar het Rājasūya-offer dat zij, in het geheel niet verrast [over al die weelde], voor een toegewijde van Kṛṣṇa heel gepast vonden. (16) De priesters die zo machtig waren als de goden voerden voor de grote koning volgens de Vedische voorschriften het Rājasūya-offer uit, precies zoals de halfgoden dat hadden gedaan voor Varuṇa. (17) Op de dag vastgesteld voor het onttrekken van het somasap, vereerde de koning zoals het hoorde, heel aandachtig de offeraars en de meest verheven persoonlijkheden van de bijeenkomst. (18) De leden van de vergadering bezonnen zich op wie van hen als eerste diende te worden vereerd, maar konden niet tot een besluit komen, daar er velen waren [die ervoor in aanmerking kwamen]. Toen nam Sahadeva [de Pāṇḍava] het woord: (19) 'Het is Acyuta die de allerhoogste positie verdient, Hij is de Opperheer, de leider van de Sātvata's. Hij staat voor al de halfgoden zowel als voor de plaats, de tijd en de benodigdheden, en dergelijke. (20-21) Dit universum zowel als de grote offerplechtigheden, het offervuur, de offergaven en de bezweringen zijn op Hem gebaseerd. De analytische zienswijze en de wetenschap van de yoga doelen op Hem. Hij is de Ene zonder Zijns gelijke waarop het levende wezen [het universum] berust, o leden van de vergadering. Hij is de Ongeborene die, enkel op Zichzelf vertrouwend, schept, handhaaft en vernietigt. (22) Zijn genade brengt de verschillende handelingen alhier teweeg, en vanwege Zijn genade spant de hele wereld zich in voor de idealen gekenmerkt door religiositeit en dergelijke [de *puruṣartha's*]. (23) Daarom moeten we Kṛṣṇa, de Allerhoogste, de grootste eer toekennen. Als we dat doen, doen we alle levende wezens eer aan, onszelf inbegrepen. (24) Het moet Kṛṣṇa worden gegund, de Ziel die alle levende wezens omvat en die niemand als losstaand van Hemzelf beziet, de Ene van de Vrede die Volmaakt en Volkomen is, en die voor een ieder die Zijn liefde graag beantwoord ziet het Onbegrensde vormt [van een Eeuwige Wederkerigheid].'

(25) **N**adat Sahadeva, wel bekend met Kṛṣṇa's waardigheid, zich aldus had uitgelaten, viel hij stil, waarop alle goede en waarachtige lieden die dit hoorden, vervuld van geluk zeiden: 'Dit is uitstekend, heel goed!'

(26) **T**oen de koning de tweemaal geboren zielen dit hoorde zeggen, aanbad hij, blij te weten wat er in de leden van de bijeenkomst omging, overweldigd door liefde Hṛṣīkeśa ten volle. (27-28) Hij waste Zijn voeten en nam het water dat de wereld zuivert op zijn hoofd. Vervolgens bracht hij het vreugdevol naar zijn vrouw, zijn broers, zijn ministers en familie. En terwijl hij Hem vereerde met kostbare zijden kledingstukken en juwelen, was hij door de tranen in zijn ogen niet in

staat Hem recht aan te kijken. (29) Toen ze Hem aldus vereerd zagen riepen al de mensen met samengebrachte handpalmen uit: 'Onze eerbetuigingen aan U, U zij de glorie!' en terwijl ze dit zeiden bogen ze voor Hem en lieten ze een regen van bloemen neerdalen.

(30) **D**e zoon van Damaghoṣa [Śiśupāla, zie 10.53] die dit hoorde, kwam, geïrriteerd door de beschrijvingen van Kṛṣṇa's kwaliteiten, kwaad met zijn armen zwaaiend van zijn zitplaats overeind en zei, zich verontwaardigd in ruwe taal tot de Fortuinlijke richtend, het volgende temidden van de bijeenkomst: (31) 'Het Vedische woord van waarheid dat de Tijd de onvermijdelijke heerser is, is hiermee bewezen, want zelfs de intelligentie van de ouderen kon door de woorden van een jongen op een dwaalspoor worden gezet! (32) Jullie weten best wie er de meest prijzenswaardige is! Alstublieft, o leiders van de vergadering, besteed geen aandacht aan de uitspraken van de jongen dat Kṛṣṇa zou moeten worden verkozen om te worden geëerd. (33-34) U gaat voorbij aan de leiders in de vergadering die de besten onder de wijzen zijn, aan hen die de Absolute Waarheid zijn toegewijd en door de heersers over de wereld worden vereerd. Het zijn mensen die door spiritueel begrip, verzaking, Vedische kennis en het naleven van geloften hun onzuiverheden hebben uitgebannen. Hoe kan een koeherder die een schande voor Zijn familie vormt, het nu verdienen te worden aanbeden? Hij verdient het net zo min als een kraai de heilige rijstcake verdient! (35) Hoe kan Hij die, op eigen gezag handelend, de perken te buiten gaat van alle dharmische verplichtingen en het ontbreekt aan *kula* [de juiste opvoeding] *varṇa* [beroepsmatig behoren] en *āśrama* [plichtsbesef naar leeftijd], aldus de kwaliteiten missend, het nu verdienen te worden vereerd? (36) Met de dynastie [van de Yadu's] vervloekt door Yayāti [zie 9.18: 40-44], uitgestoten door personen van goed gedrag [zie 10.52: 9] en begeertig verslaafd aan de drank [b.v. 10.67: 9-10], hoe kan zo iemand de aanbidding waard zijn? (37) Met het achter zich laten van de gronden [van Mathurā] gezegend door de brahmaanse wijzen, namen Hij en de Zijnen hun toevlucht tot een vesting in zee [10.50: 49] alwaar de brahmaanse orde niet wordt nageleefd [10.57: 30] en bezorgen ze als dieven de mensen veel moeilijkheden [b.v. 10.61].'

(38) **D**e Allerhoogste Heer zei geen stom woord tegen hem die zich bediende van dergelijke en nog meer grove bewoordingen en wiens kansen zich daardoor hadden gekeerd. Hij was zo stil als een leeuw tegenover het gehuil van een jakhals. (39) Toen de leden van de vergadering die onverdragelijke kritiek hoorden, bedekten ze hun oren en liepen ze weg terwijl ze de koning van Cedi kwaad vervloekten. (40) Een persoon die niet de plaats verlaat waar men de Opperheer of

Zijn toegewijde kritiseert, verspeelt zijn moreel tegoed en zal ten val komen. (41) Toen stonden de zoons van Pāṇḍu, alsook de Matsya's, Kaikaya's en Sṛñjaya's, kwaad op, met geheven wapens klaar om Śiśupāla te doden. (42) Daarop, o nazaat van Bharata, nam Śiśupāla, geenszins onder de indruk, zijn zwaard en schild ter hand, en daagde met beledigingen de koningen in de bijeenkomst uit die voorstanders van Krishna waren. (43) Op dat moment stond de Opperheer op en hield Zijn toegewijden tegen. Misnoegd viel Hij Zijn vijand aan met Zijn scherpgerande schijf en scheidde Hij zijn hoofd van zijn romp. (44) Met Śiśupāla gedood ontstond er een enorm tumult onder de aanwezigen. De koningen die aan zijn kant stonden vreesden voor hun leven en sloegen op de vlucht. (45) Recht voor ogen van al de levenden, rees uit het lichaam van Śiśupāla een licht op dat Kṛṣṇa binnenging als was het een meteoor die vanuit de hemel op de aarde viel [zie 10.12: 33]. (46) Zich uitstrekkend over drie geboorten was hij door die geest [van vijandigheid] bezeten geweest, en aldus mediterend bereikte hij [nu uiteindelijk] Eenwording met Hem [B.G. 4: 9]. Het is inderdaad zo dat iemands levenshouding de oorzaak is van zijn wedergeboorte [zie B.G. 8: 6 & Jaya en Vijaya]. (47) De keizer beloonde de priesters en de leden van de bijeenkomst overvloedig met geschenken, ze allen naar behoren respecterend zoals de geschriften dat voorschreven, en voerde vervolgens de *avabhṛtha*ceremonie uit [van het wassen van zichzelf en de gebruiksartikelen om het offer af te sluiten]. (48) Kṛṣṇa, de Meester van de Meesters van de Yoga, zag erop toe dat de grote offerplechtigheid van de koning werd afgerond, en bleef op het verzoek van Zijn weldoeners nog een paar maanden [in Indraprastha]. (49) De zoon van Devakī, Īśvara, nam toen afscheid van de koning - die daar helemaal geen zin in had - en keerde met Zijn vrouwen en Zijn ministers terug naar Zijn stad. (50) Het verhaal over de twee ingezetenen van Vaikuṇṭha die, als gevolg van een vloek van de wijzen [de Kumāra's], herhaaldelijk geboorte moesten nemen, heb ik u gedetailleerd uiteengezet [zie 3.16]. (51) Toen koning Yudhiṣṭhira zich baadde met de *avabhṛtha* van de Rājasūja, straalde hij, temidden van de brahmanen en *kṣatriya's,* zo schitterend als de koning van de halfgoden. (52) Al de goden, mensen en hemelreizigers [de mindere goden, de Pramatha's] keerden, geëerd door de koning, gelukkig terug naar hun verblijfplaatsen, vol van lof over Kṛṣṇa en de offerplechtigheid. (53) [Allen waren gelukkig], met uitzondering van de zondige Duryodhana, die de plaag van de Kurudynastie was en de verpersoonlijking vormde van het Tijdperk van de Redetwist. De confrontatie met de bloei van de weelde van de Pāṇḍava's was iets dat hij niet kon verdragen.

(54) **H**ij die de woorden reciteert betreffende deze handelingen van Heer Viṣṇu, het bevrijden van de koningen, de offerplechtigheid en het doden van de koning van Cedi en dergelijke, raakt verlost van alle zonde.'

Hoofdstuk 75

Het Afronden van de Rājasūya en Duryodhana Uitgelachen

(1-2) De achtenswaardige koning zei: 'Al de mensen van God, o brahmaan, die bijeenkwamen voor het Rājasūya-offer van Ajātaśatru [‘hij wiens vijand nog geboren moest worden’, ofwel Yudhiṣṭhira], waren verrukt over de grote feestelijkheid die ze zagen: al de koningen, de wijzen en verlichte zielen, zo vernam ik, mijn heer, behalve dan Duryodhana. Alstublieft vertel ons wat de reden hiervan was.'

(3) De zoon van Vyāsa zei: 'Bij het Rājasūya-offer van de grote ziel die je grootvader is, waren de familieleden, die waren verbonden in goddelijke liefde, er in alle bescheidenheid mee bezig zijn zaak te dienen. (4-7) Bhīma was belast met de keuken, Duryodhana zag toe op de financiën, Sahadeva regelde de ontvangst en Nakula bracht de benodigdheden bij elkaar. Arjuna was de leermeesters van dienst, Kṛṣṇa waste de voeten, de dochter van Drupada diende het voedsel op en de edelmoedige Karṇa deelde de giften uit. Yuyudhāna, Vikarṇa, Hārdikya, Vidura en anderen, zoals de zonen van Bāhlīka met Bhūriśravā voorop en Santardana, waren, ijverig de koning te behagen, ertoe bereid zich tijdens de uitvoerige offerplechtigheid in te zetten voor de verschillende plichten, o beste van de koningen. (8) De priesters, de prominente voorgangers, de hooggeleerden en allen die goed en welgezind waren, en die op gepaste wijze waren vereerd met aangename woorden, zegenrijke gaven en geschenken uit dankbaarheid, voerden het *avabhṛtha*ritueel uit in de rivier [de Yamunā], nadat de koning van Cedi in de voeten van de meester van de Sātvata's was opgegaan. (9) Tijdens de *avabhṛtha*viering weerklonk de muziek van een keur aan *gomukha* hoorns, pauken, grote trommen, *mṛdaṅga’s*, kleinere trommels en schelphoorns. (10) Dansmeisjes dansten en zangers zongen vreugdevol in groepen, terwijl de luide klanken van hun *vīṇā’s*, fluiten en handcymbalen tot de hemel reikten. (11) De koningen begaven zich met ketenen van goud om op weg samen met voetvolk, fraaie vlaggen en banieren van verschillende kleuren en fijn opgetuigde majestueuze olifanten en paarden en wagens. (12) De Yadu's, Sṛñjaya's, Kāmboja's, Kuru's, Kekaya's en Kośala's, met hun legers aangevoerd door [de koning,] de uitvoerder van het offer, deden de aarde schudden. (13) De voorgangers, de priesters en deskundige brahmanen lieten luid Vedische mantra's weerklinken, terwijl de halfgoden en de wijzen, de voorvaderen en de

zangers van de hemel lofzangen zongen en bloemen lieten neerregenen. (14) Mannen en vrouwen die fraai waren opgesierd met sandelhoutpasta, bloemenslingers, juwelen en kleding, besmeurden en besprenkelden elkaar, spelend met verschillende vloeistoffen. (15) De courtisanes werden door de mannen speels met olie, yoghurt en geparfumeerd water vol turmeric- en vermiljoenpoeder ondergesmeerd, en zij besmeurden hen op hun beurt [*]. (16) Bewaakt door de soldaten gingen de koninginnen eropaf om dit met eigen ogen te zien, net zoals de vrouwen van de goden dat deden in hun hemelwagens in de lucht. Door hun neven en vrienden op hun beurt natgespoten, zagen ze er prachtig uit met hun bloeiende gezichten en bedeesde glimlachen. (17) Terwijl ze hun zwagers, hun vrienden enzovoorts natspoten met spuiten, raakten in hun opwinding hun armen, borsten, dijen en middel ontbloot, omdat hun kleren doorweekt en uit hun verband raakten en de bloemen die ze in hun haar hadden gevlochten losschoten. Aldus brachten ze met hun bekoorlijke spel hen van streek die onrein van geest waren. (18) De keizer klom in zijn wagen ingespannen met de beste paarden, en straalde, met goud omhangen, in alle richtingen met zijn vrouwen, als was hij de koning van de offers, de Rājasūya met al zijn rituelen, in eigen persoon. (19) Nadat de priesters hem begeleid hadden in de *patnī-saṁyāja-* [**] en *avabhritha*plechtigheden, lieten ze hem de *ācamana* uitvoeren van het sippen van water ter zuivering, en hem samen met Draupadī een bad nemen in de Ganges. (20) De pauken van de goden weerklonken tezamen met die van de mensen, terwijl de halfgoden, de wijzen, de voorvaderen en de mensen een stortvloed van bloemen lieten neerregenen. (21) Hierna namen de mensen van alle rangen en standen een bad op die plaats waar zelfs de grootste zondaar op slag kan worden bevrijd van alle smetten. (22) Daarop trok de koning een nieuw stel zijden kleren aan en vereerde hij fraai opgesierd de priesters, de voorgangers en de brahmanen met juwelen en kleding. (23) De koning, Nārāyaṇa toegewijd, putte zich op verschillende manieren uit in respectbetoon voor de koningen, zijn vrienden, weldoeners, naaste verwanten en aangetrouwde familie, alsook voor anderen. (24) Al de mannen met hun juwelen en oorhangers, bloemen en tulbanden, jasjes en zijden kleding alsook met de meest kostbare parelkettingen om, straalden als de halfgoden. De vrouwen schitterden tevens prachtig met de schoonheid van hun gezichten opgesierd door paren oorhangers en hun haarlokken en met een gouden gordel om. (25-26) O koning, de hoog gekwalificeerde priesters, de voorgangers, de Vedische experts, de brahmanen, de *kṣatriya's,* de *vaiśya's,* de *śūdra's* en de koningen die waren gekomen, en samen met hun gevolg, de planetaire heersers, de geesten, de voorvaderen en de halfgoden waren vereerd, keerden toen, met zijn permissie, allen terug naar hun

verblijfplaatsen. (27) Net als sterfelijke mensen die *amṛta* drinken, konden ze er geen genoeg van krijgen zich lovend uit te laten over de grote viering van het Rājasūya-offer georganiseerd door de wijze koning, de dienaar van de Heer. (28) Door liefde gedreven hield hij zijn familieleden, vrienden en verwanten toen tegen. Koning Yudhiṣṭhira had het er moeilijk mee dat hij van Kṛṣṇa zou worden gescheiden. (29) Mijn beste, om hem een plezier te doen bleef de Allerhoogste Heer daar toen. De Yaduhelden die door Sāmba werden aangevoerd stuurde Hij weg naar Dvārakā. (30) De koning, de zoon van Dharma [van Yamarāja ofwel Dharma, de heer van de plichten] door Kṛṣṇa bevrijd van zijn koortsige toestand [zie ook 63: 23], slaagde er aldus in met succes de zo moeilijk te overwinnen oceaan van zijn grote ambities over te steken.

(31) **T**oen Duryodhana op een dag de weelde in het paleis zag, stoorde hij zich aan de grandeur van zowel de Rājasūya als van hem [Yudhiṣṭhira] wiens hart en ziel Acyuta toebehoorde. (32) In dat paleis was de uiteenlopende weelde te zien van de koningen van de mensen, de demonen en de goden. Met die weelde, verschaft door de kosmische architect [Maya Dānava], was de dochter van koning Drupada haar echtgenoten [de Pāṇḍava's] dienstbaar. De Kuruprins treurde omdat zijn hart op haar gefixeerd was. (33) De duizenden koninginnen van de Heer van Mathurā waren er op dat moment ook, zich hoogst aantrekkelijk met hun tailles en volle heupen er langzaam rondbewegend op hun voeten die charmant tinkelden, met hun paarlen halskettingen om, die rood waren van de *kuṅkum* van hun borsten, en met hun mooie gezichten die rijk versierd waren met oorbellen en haarlokken. (34-35) In de ontvangstzaal gebouwd door Maya gebeurde het dat de zoon van Dharma, de keizer in eigen persoon, in het gezelschap van zijn metgezellen, zijn familie en ook Kṛṣṇa - die zijn alziend oog was - was gezeten op een troon van goud en uitgerust met de rijkdom van het hoogste leiderschap, terwijl hij werd geprezen door de hofdichters alsof hij Indra was. (36) Daar, o Koning, kwam toen Duryodhana binnen omringd door zijn broers. Zo trots als een pauw een kroon dragend en een halsketting, was hij met een zwaard in zijn hand kwaad aan het fulmineren [tegen de deurwachters]. (37) Begoocheld door de toverkunsten van Maya zag hij de harde vloer aan voor water en hield hij het einde van zijn kleed omhoog, maar even verderop tuimelde hij in water dat hij aanzag voor een vaste vloer. (38) Bhīma die het zag schaterde het uit zoals ook de vrouwen, de koningen en de rest mijn beste. Ondanks dat de koning hen de wacht aanzegde, kon het de goedkeuring van Kṛṣṇa wegdragen. (39) Laaiend van woede vertrok hij [Duryodhana] daarop, beschaamd met zijn gezicht naar beneden, innerlijk ontdaan naar Hastināpura, waarop er

onder de vromen een zeer luidruchtig 'helaas, helaas!' oprees. Ajātaśatru [de koning] zag het somber in en de Opperheer, uit wiens blik de verbijstering was voortgekomen, hield Zich stil. Hij was bereid de last van de aarde weg te nemen [zie ook 1.15: 25-26, 2: 38 en 63: 27].

(40) **O** Koning, dit is wat ik u te zeggen heb naar aanleiding van uw vraag over de kwade zin van Duryodhana gedurende het grote Rājasūya-offer.'

*: In het huidige India kent men de traditie van het Holifeest, of kleurenfeest, eens per jaar op de ochtend na volle maan begin Maart, waarbij men dit spel speelt. Men viert er het begin van de lente mee en de dood van de demone Holika. Holika was de zuster van Hiraṇyakaśipu die, met het bestrijden van Prahlāda, er maar niet in slaagt hem te doden [zie 7.5]. Zij, tegen vuur bestand zo heette het, zittend met hem in een vuur kan hem echter zo niet deren. Hij blijft ongedeerd, maar zij gaat in vlammen op. Zo worden er met Holi de nacht tevoren ook grote vreugdevuren ontstoken ter nagedachtenis aan dit verhaal. Hoewel Holi over het gehele noorden van India wordt gevierd, is er speciale aandacht en vreugde voor in Mathurā, Vṛndāvana, Nandgaon, en Barsnar (de plaatsen waar Heer Kṛṣṇa en Śrī Rādhā opgroeiden). Heer Kṛṣṇa, toen Hij opgroeide in Vraja, maakte het feest populair met Zijn inventieve streken. De *gopī's* van Vraja reageerden met een gepast enthousiasme, en de festiviteiten zijn sedertdien volgehouden. Rolomdraaiing met travestie, feminisme etc. zijn aanvaarde gebruiken gedurende dit festival. Mannen en vrouwen in Vraja vechten met elkaar in een kleurig vertoon van een nepgevecht tussen de seksen. Een in de natuur gevonden roodoranje kleurstof, kesudo, wordt gebruikt om alle deelnemers te besmeuren en doordrenken.

**: Het *patnī-samyāja*ritueel is het ritueel dat uitgevoerd wordt door de sponsor van het offer en zijn vrouw; het bestaat uit uitgietingen voor Soma, Tvaṣṭā, de vrouwen van bepaalde halfgoden, en Agni.

Hoofdstuk 76

De Veldslag tussen Śālva en de Vṛṣṇi's

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Alstublieft, o Koning, luister nu hoe Kṛṣṇa, in Zijn lichaam voor mens spelend, met nog weer een andere wonderbaarlijke heldendaad de heer van Saubha ter dood bracht. (2) Hij die Śālva werd genoemd, was een vriend van Śiśupāla. Hij kwam naar Rukmiṇī's huwelijk en werd, tezamen met Jarāsandha en anderen, door de Yadu's verslagen in de strijd [zie 10.54 en ook 10.50]. (3) Voor een gehoor van al de koningen zwoer hij: 'Wacht maar, ik zal met al wat in me is de aarde van de Yādava's bevrijden!'

(4) **D**e dwaze koning at met die eed slechts eenmaal daags een handje stof, terwijl hij als zijn meester de Heer aanbad die de dierlijke mens beschermt [Paśupati ofwel Śiva *]. (5) Nadat een jaar was verstreken verleende Āśutoṣa [Śiva, hij die snel te behagen is], de meester van Umā, Śālva, die bij hem zijn toevlucht had gezocht, een gunst naar zijn keuze. (6) Hij koos voor een voertuig dat een verschrikking vormde voor de Vṛṣṇi's. Daarmee kon hij naar believen reizen en het kon niet worden vernietigd door de goden, de demonen, de mensen, de zangers van de hemel, de serpenten of de wildemannen. (7) Giriśa zei 'zo zij het' en gaf vervolgens Maya Dānava, die er was om de steden van de vijanden te verslaan [zie 7.10: 53], de opdracht een [vliegend] fort van ijzer te bouwen genaamd Saubha en dat aan Śālva aan te bieden. (8) Het voertuig vol van duisternis bewoog zich naar believen en was ongenaakbaar. Toen Śālva het kreeg ging hij, terugdenkend aan de vijandschap die de Vṛṣṇi's hadden getoond, ermee naar Dvārakā. (9-11) O beste van de Bharata's, Śālva belegerde de stad met een grote strijdmacht en vernielde de parken, de tuinen en de torens, de stadspoorten, de woningen, de buitenmuren, de uitkijkposten en de omliggende recreatiegebieden. Vanaf zijn superieure *vimāna* kwam er een stortvloed aan wapens naar beneden vergezeld door stenen, bomen, bliksemschichten, slangen en hagelstenen. Er stak een heftige wervelwind op die alle richtingen overdekte met een laag stof. (12) De stad van Kṛṣṇa, die aldus verschrikkelijk werd geteisterd door Saubha, o Koning, kon geen vrede vinden, net zoals de aarde dat niet kon met [haar belegering door het vliegende drievoudige fort] Tripura [zie 7.10: 56].

(13) **T**oen de Grote Heer Pradyumna zag hoe Zijn onderdanen werden belaagd, zei Hij tot hen: 'Wees niet bang!', waarna de grote held, die van een ongekende glorie was, in Zijn strijdwagen klom. (14-15) Eminente aanvoerders onder de strijdwagenhelden, zoals

Sātyaki, Cārudeṣṇa, Sāmba, Akrūra en zijn jongere broers, Hārdikya, Bhānuvinda, alsook Gada, Śuka, Sāraṇa en andere boogschutters, kwamen in kuras gestoken [uit de stad] tevoorschijn, beschermd door strijdwagens, olifanten, cavalerie en infanterie. (16) Daarop nam tussen de Yadu's en de volgelingen van Śālva een huiveringwekkende strijd zijn aanvang, die zo heftig was als de strijd tussen de demonen en de halfgoden [zie 8.10]. (17) Zoals de duisternis van de nacht wordt verdreven door de warme stralen van de zon, werden door de zoon van Rukmiṇī met Zijn door God gezegende wapens in een oogwenk de toverkunsten van de meester van Saubha vernietigd. (18-19) Met vijfentwintig ijzer gepunte, in hun knopen perfect vereffende pijlen met gouden schachten, trof Hij Śālva's opperbevelhebber [Dyumān]. Met een honderdtal trof Hij Śālva en met één pijl trof Hij ieder van zijn soldaten, met tien pijlen doorboorde Hij ieder van zijn wagenmenners en met drie pijlen trof Hij ieder van zijn draagdieren [olifanten, paarden]. (20) Getuige van dat verbazingwekkende, machtige wapenfeit van Pradyumna, de grote persoonlijkheid, bewezen al Zijn troepen, zowel als de soldaten van de vijand, Hem de eer. (21) De magische illusie geschapen door Maya, die dan weer werd waargenomen in vele vormen, dan weer als een enkele vorm werd gezien en dan weer helemaal niet te zien was, vormde een veranderlijkheid die het de tegenstander onmogelijk maakte hem te lokaliseren. (22) Zich her en der bewegend als een wervelende toorts, bleef het luchtschip van Saubha nooit op één plaats; van het ene op het andere moment zag men het op de aarde, in de lucht, op een bergtop of in het water. (23) Overal waar Śālva met zijn Saubhaschip opdook met zijn soldaten, richtten de legerbevelhebbers van de Yadu's hun pijlen. (24) Śālva verloor zijn greep als gevolg van de vijand, want zijn leger en fort hadden te lijden onder de afgevuurde pijlen die, als vuur en de zon hun doel treffend, zo ondragelijk waren als slangengif. (25) Ondanks dat de Vṛṣṇihelden, begerig naar de overwinning hier en in het hiernamaals, heftig geteisterd werden door de stortvloed aan wapens van Śālva's bevelhebbers, gaven ze hun stellingen niet op. (26) Śālva's metgezel genaamd Dyumān, die voordien gewond was geraakt door Pradyumna, stelde zich toen op met een strijdknots van *maura*-ijzer en sloeg Hem met een machtige brul. (27) Pradyumna, de onderwerper van de vijanden, werd vol in de borst getroffen. Zijn wagenmenner, de zoon van Dāruka, wist wat hem te doen stond en voerde Hem van het slagveld af.

(28) **D**e zoon van Kṛṣṇa kwam snel weer bij bewustzijn en zei tot Zijn wagenmenner: 'Het is niet goed voor Mij, o wagenmenner, om van het slagveld te zijn verwijderd! (29) Buiten Mij, was nog nooit van iemand geboren in het huis van Yadu bekend dat hij het slagveld

verliet. Nu is Mijn eer bezoedeld door een wagenmenner die denkt als een eunuch! (30) Wat moet Ik, weggevlucht van het slagveld, nu zeggen als Ik Mijn vaders Rāma en Kṛṣṇa onder ogen kom? Hoe moet Ik Me desgevraagd nu excuseren? (31) Mijn schoonzussen zullen ongetwijfeld de spot met Me drijven en zeggen: 'O held, hoe is het Je vijanden nu gelukt om van Jou zo'n lafaard in de strijd te maken?'

(32) **D**e wagenmenner zei: 'O Langlevende, wat ik deed heb ik gedaan in het volle besef van mijn voorgeschreven plicht, o Heer. Een wagenmenner behoort zijn meester te beschermen als hij gevaar loopt, net zoals de meester zijn menner moet beschermen. (33) Met dat in gedachten heb ik U van het slagveld afgevoerd. Toen ik zag dat U door de knots van de vijand buiten westen was geslagen, dacht ik dat U gewond was geraakt!'

*: Het Monier-Williams woordenboek stelt: "Volgens een legende achtte iedere godheid zich als niet meer waard dan een *paśu* of een dier toen ze Śiva verzochten om de Asura Tri-pura te vernietigen."

Hoofdstuk 77

Een Einde aan Śālva en het Saubhafort

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Na het beroeren van water, aandoen van Zijn kuras en het oppakken van Zijn boog, zei Hij [Pradyumna] tot Zijn wagenmenner: 'Breng Me naar de krijger Dyumān.' (2) Dyumān had [in Zijn afwezigheid] huisgehouden onder Zijn troepen, maar nu sloeg Rukmiṇī's zoon in de tegenaanval glimlachend terug met acht *nārāca*pijlen [van ijzer]. (3) Met vier van hen trof Hij de vier paarden, met één de menner, met twee de boog en vlag, en met één zijn hoofd. (4) Gada, Sātyaki, Sāmba en anderen maakten een einde aan het leger van de meester van Saubha. Allen die in de Saubha zaten vielen met hun halzen doorgesneden in de oceaan. (5) Zevenentwintig dagen en nachten lang hield toen de tumultueuze en angstwekkende strijd aan tussen de elkaar aanvallende Yadu's en de volgelingen van Śālva. (6-7) Kṛṣṇa, die was weggeroepen door de zoon van Dharma [Yudhiṣṭhira], bevond Zich in Indraprastha [zie 10.71] en nam daar, nadat de Rājasūya was afgelopen en Śiśupāla ter dood was gebracht, zeer slechte voortekenen waar. Hij nam afscheid van de Kuru-ouderen, de wijzen en Pṛthā en haar zoons, en begaf Zich naar Dvārakā. (8) Hij zei tot Zichzelf: 'Nu Ik hier naartoe gekomen ben vergezeld door Mijn achtenswaardige oudere broer, zouden de koningen die samenspannen met Śiśupāla wel eens Mijn stad aan het belegeren kunnen zijn.'

(9) **T**oen Hij koning Śālva's Saubha zag en de vernietiging van al het Zijne, nam Keśava maatregelen om de stad te beschermen en zei Hij tot Dāruka: (10) 'Haal Mijn strijdwagen, o menner, en breng Me snel in de buurt van Śālva; en pas op, laat je niet in de luren leggen door deze heer van Saubha, hij is een groot magiër.'

(11) **M**et die opdracht de teugels beetpakkend reed Dāruka de wagen ernaartoe, zodat, met Hem daar arriverend, al Zijn troepen en die van de tegenpartij [het embleem van] Garuḍa ['de jongere broer van Aruṇa'] konden zien. (12) Śālva, die als de aanvoerder van een vrijwel geheel vernietigde strijdmacht Heer Kṛṣṇa op het slagveld zag, smeet zijn speer, die een angstwekkend geluid voortbracht, in de richting van Kṛṣṇa's wagenmenner. (13) In zijn vlucht verlichtte die alle richtingen als was het een grote meteoor, maar hij werd door Krishna snel in de lucht in honderd stukken gebroken. (14) Als was Hij de zon stralend aan de hemel, doorboorde Hij hem met zes pijlen en trof Hij met een stortvloed aan pijlen het rond bewegende Saubhafort. (15) Maar toen Śālva Śauri's linkerarm trof, de arm met Zijn boog, viel, hoogst verbazingwekkend, de Śārṅga uit Śārṅgadhanvā's handen. (16) Van allen aanwezig rees een grote schreeuw van teleurstelling op. De heer van Saubha brulde luid en zei

het volgende tot Janārdana: (17-18) 'Omdat Jij, o dwaas, recht onder onze ogen de bruid van onze broeder en vriend [Śiśupāla] wegstal [10.53], en hij in een onbewaakt ogenblik door Jou middenin de bijeenkomst werd gedood [10.74], zal Jij, die zo overtuigd bent van Je onoverwinnelijkheid, nu vandaag Zelf door mijn scherpe pijlen naar een andere wereld worden gestuurd, als Je het lef hebt tenminste Je tegenover mij op te stellen!'

(19) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Jij, sufkop, staat te snoeven zonder door te hebben dat je dood nabij is. Helden staan niet te ratelen, maar laten liever zien waar ze toe in staat zijn!'

(20) **D**at gezegd hebbende sloeg de Allerhoogste Heer, vertoornd met een schrikwekkende kracht en snelheid, hem met Zijn knots bovenop het sleutelbeen, zodat hij wankelde op zijn benen en bloed moest spuwen. (21) Maar toen Hij Zijn knots weer ophief was Śālva verdwenen en verscheen er een ogenblik later voor Kṛṣṇa een man die met gebogen hoofd jammerend de woorden sprak: 'Moeder Devakī heeft me gestuurd! (22) Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o Machtig Gearmde vol van liefde voor Uw ouders, Uw vader is gevangen genomen en meegevoerd door Śālva, als was hij een tam beest dat door een slachter wordt weggeleid.'

(23) **D**eze verontrustende woorden horend, zei Kṛṣṇa, die de menselijke aard had aangenomen, uit liefde ontgoocheld en met mededogen alsof Hij een gewoon mens was: (24) 'Hoe kan die zielige Śālva nu Mijn vader ontvoeren en Balarāma verslaan die niet van Zijn stuk te brengen is, noch door Sura of Asura kan worden verslagen? Het lot is werkelijk machtig!'

(25) **N**adat Govinda dit gezegd had kwam de meester van Saubha op Kṛṣṇa af alsof hij Vasudeva vooruit duwde en zei hij het volgende: (26) 'Hij hier is degene die Jou verwekte en voor wie Je leeft in deze wereld. Ik zal hem hier recht voor je neus doden. Redt hem maar als Je kan, stuk onbenul!'

(27) **N**adat de magiër aldus zijn minachting had getoond, sloeg hij het hoofd van de 'Ānakadundubhi' eraf, nam het beet en stapte in het Saubhavoertuig dat in de lucht zweefde. (28) Ondanks Zijn grote kennis en onderscheidingsvermogen, bleef Hij, uit liefde voor degenen die Hem dierbaar waren, voor een ogenblik verzonken in Zijn normale menselijkheid. Maar toen drong het tot Hem door dat Śālva zich van een demonische goocheltruc had bediend die was ontworpen door Maya Dānava. (29) Gealarmeerd op het slagveld, ontwakend als uit

een droom, zag Hij nergens de boodschapper noch het lichaam van Zijn vader. Toen Hij merkte dat Zijn vijand boven Zijn hoofd in zijn Saubha rondzweefde, besloot Acyuta hem te doden. (30) Dit is hoe sommige wijzen, die het niet goed beredeneren, het onder woorden brengen, o ziener onder de koningen. Zeker verkeren ze dan in tegenspraak met de uitlatingen die ze zelf deden maar weer hebben vergeten [vergelijk b.v. 10.3: 15-17; 10.11: 7; 10.12: 27; 10.31: *; 10.33: 37; 10.37: 23; 10.38: 10; 10.50: 29; 10.52: 7 en 10.60: 58]. (31) Hoe kan het weeklagen, de verbijstering, de emotie of de angst die allemaal voortkomt uit onwetendheid, van toepassing zijn op de Oneindige bij wie men daarentegen de onverdeelde volledigheid aantreft van de wijsheid, de geestelijke kennis en de weelde? (32) Zij die, gesterkt door het in zelfverwerkelijking dienst verlenen aan Zijn voeten, het lichamelijk levensbegrip uitbannen dat van oudsher de mens verbijstert, bereiken de eeuwige glorie in een persoonlijke relatie met Hem [*svarūpa*] - hoe kan er dan sprake zijn van wat voor verbijstering ook bij de Hoogste Bestemming van de Waarachtigen? (33) En terwijl Śālva met veel geweld Hem aanviel met een stortvloed aan wapens, doorboorde Heer Kṛṣṇa wiens vermogen nimmer faalt, met Zijn pijlen zijn kuras, boog en kroonjuweel en sloeg Hij met Zijn knots het Saubhavoertuig van Zijn vijand stuk. (34) In duizenden stukken uiteen geslagen door de knots in Kṛṣṇa's handen, stortte het in het water. Śālva kroop eruit, nam een positie in en stormde toen met zijn knots in de hand op Kṛṣṇa af. (35) Terwijl hij op Hem afkwam met een geheven knots scheidde Kṛṣṇa met een *bhalla* snijpijl zijn arm van zijn romp. Om Śālva te doden hief Hij vervolgens Zijn wapenschijf. Eruitziend als een berg met daarboven een rijzende zon straalde Hij met een schittering gelijk het licht aan het einde der tijden. (36) De Heer scheidde ermee het hoofd van de romp van die meester van de toverkunsten, compleet met oorhangers en kroon, net zoals heer Indra Vṛtrāsura onthoofdde met zijn bliksemschicht [zie 6.12]. Van de kant van zijn mannen weerklonk er toen een luid geroepen 'helaas, helaas!'

(37) **N**adat de zondaar was gevallen en het Saubhafort door de knots was vernietigd, klonken er pauken in de hemel bespeeld door een schare halfgoden, o Koning. En toen... was het Dantavakra die om zijn vrienden te wreken woedend naar voren stormde.'

Hoofdstuk 78

Dantavakra Gedood en Romaharṣana Omgebracht met een Grasspriet

(1-2) **Ś**rī Śuka zei: 'Uit vriendschap voor de afwezige Śiśupāla, Śālva en Pauṇḍraka, die allen naar een andere wereld waren geholpen, vertoonde zich de booswicht [Dantavakra, zie 9.24: 37], die geheel in zijn eentje, te voet en met een knots in zijn hand, o grote Koning, furieus de aarde met zijn fysieke macht deed schudden onder zijn voeten. (3) Toen Hij hem op Zich af zag komen, nam Heer Kṛṣṇa snel Zijn knots ter hand, sprong van Zijn wagen en bracht Hij hem tot stilstand zoals de kust dat doet met de zee. (4) De koning van Karūṣa hief zijn strijdknots en zei arrogant tegen Mukunda: 'Wat een geluk, wat een geluk heb ik vandaag om Jou op mijn weg te vinden. (5) Jij, o Kṛṣṇa, die als onze neef van moeders zijde gewelddadig tekeer bent gegaan tegen mijn vrienden, wil mij doden. Daarom zal ik Jou, o dwaas, doden met mijn bliksemknots. (6) Alleen dan, Jij onbenul, zal ik, die om zijn vrienden geeft, met het doden van de vijand in de gedaante van een familielid die is als een ziekte in je lichaam, mijn schuld aan mijn vrienden hebben ingelost.'

(7) **A**ldus met grove taal Kṛṣṇa rakend zoals men een olifant met stokken port, brulde hij als een leeuw en sloeg hij Hem met zijn strijdknots op het hoofd. (8) Kṛṣṇa, de verlosser van de Yadu's, week, hoewel Hij door de knots was geraakt, geen centimeter van het slagveld en sloeg hem met Zijn Kaumodakī [Zijn knots] zwaar midden op zijn borst. (9) Met zijn hart verpletterd door de knots spuwde hij bloed en stortte hij levenloos neer met zijn haar, armen en benen wijd uitgespreid. (10) Toen, o koning, ging voor ogen van alle levende wezens, een zeer subtiel, wonderbaarlijk licht Heer Kṛṣṇa binnen, net zoals dat gebeurde bij Śiśupāla [zie 10.74: 45]. (11) Maar toen trad zijn broer Vidūratha, in treurnis verzonken over zijn verwant, met zwaard en schild naar voren, zwaar ademend in zijn verlangen Hem te doden. (12) Zo gauw hij Hem aanviel, o Koning van koningen, sneed Kṛṣṇa met de messcherpe rand van Zijn *cakra* zijn hoofd eraf, compleet met zijn helm en oorhangers. (13-15) Na aldus de, voor anderen onoverkomelijke, Śālva met zijn Saubhafort, alsook Dantavakra en zijn jongere broer Vidūratha te hebben gedood, werd Hij geprezen door de goden en de mensen, de wijzen en vervolmaakten. De zangers van de hemel en de wetenschappers, de excellenten en de dansmeisjes, de voorvaderen en de hoeders van de weelde, zowel als de achtenswaardigen en de machtigen, bezongen allen onder het uitstrooien van bloemen Zijn heerlijkheid op het moment dat Hij temidden van de meest eminente Vṛṣṇi's Zijn

versierde hoofdstad binnenkwam. (16) Dit is hoe de Heer van de Yoga, Kṛṣṇa de Allerhoogste Heer en Meester van het Levende Wezen zegeviert. Het is in de ogen van hen die er een dierlijke zienswijze op nahouden dat Hij onder nederlagen gebukt lijkt te gaan [*].

(17) **T**oen Heer Balarāma hoorde dat de Kuru's en de Pāṇḍava's zich op oorlog aan het voorbereiden waren, vertrok Hij, die neutraal was, onder het voorwendsel dat Hij wilde baden in heilige plaatsen. (18) Na te Prabhāsa hebben gebaad en [er] de halfgoden en wijzen, de voorvaderen en menselijke wezens te hebben vereerd, ging Hij, omringd door brahmanen, naar de Sarasvatī [waar] die in de westelijke richting naar de zee stroomt. (19-20) O zoon van Bharata, Hij bezocht de grote watervlakte van Bindu-saras, Tritakūpa, Sudarśana, Viśāla en Brahma-tīrtha, Cakra-tīrtha, de Sarasvatī waar ze naar het oosten stroomt en al [de heilige plaatsen] langs de Yamunā en de Ganges. Ook ging Hij naar het Naimiṣā[ranya] woud waar de *ṛṣi's* bezig waren met het uitvoeren van een uitgebreide offerplechtigheid [zie ook 1.1: 4]. (21) Zij die al heel lang met het offer bezig waren, herkenden Hem bij Zijn aankomst en begroetten Hem door netjes eerbiedig op te staan en zich te verbuigen. (22) Nadat Hij samen met Zijn metgezellen was vereerd en een zitplaats had ingenomen, merkte Hij op dat de leerling [Romaharṣana, zie tevens 1.4: 22] van de grootste onder de wijzen [Vyāsa] was blijven zitten. (23) Toen Hij zag dat de *sūta* [een zoon uit een gemengd huwelijk van een brahmaanse vader en een *kṣatriya* moeder] die zich niet had verbogen of zijn handen had samengebracht, hoger zat dan de rest van de geleerden, raakte de lieve Heer vertoornd: (24) 'Omdat hij, geboren als een *pratiloma*, hoger gezeten is dan deze brahmanen en ook hoger dan Ik, de Beschermer van de Religie, verdient hij het, arrogant als hij is, om te sterven. (25-26) Als een leerling van de Heer onder de wijzen [Vyāsa dus] heeft hij ten volle de vele Itihāsa's, Purāṇa's en Śāstra's over de religie bestudeerd, maar dit heeft niet geleid tot goede kwaliteiten. Zichzelf niet in de hand hebbend, houdt hij, ijdel de nederigheid missend en niet zijn geest onderworpen hebbend, zichzelf voor een geleerde autoriteit en is hij aldus bezig als een acteur. (27) Het is inderdaad voor dit doel dat Ik nederdaalde in deze wereld: om een einde te maken aan hen die zich voordoen als religieus maar in feite het meest zondig zijn.'

(28) **H**oewel Hij op bedevaart was en er dus mee was opgehouden de ongelovigen te doden, deed de Opperheer nadat Hij dit gezegd had, dat wat onvermijdelijk was geworden. De Heer maakte een einde aan hem met de punt van een grasspriet die Hij in Zijn hand hield. (29) 'Ohhh, ohhh', riepen al de wijzen uit, en zeiden verstoord

tot Saṅkarṣaṇa deva: 'U hebt Zich schuldig gemaakt aan een goddeloze daad, o Meester. (30) O Lieveling van de Yadu's, we hebben hem de zitplaats van de meester vergund voor de duur van de offerplechtigheid, alsook een lang leven en vrijheid van materiële zorgen. (31-32) Hoewel voor U, Meester van Mystieke Macht, schriftuurlijke voorschriften natuurlijk niet de dienst uitmaken, hebt U zonder het te weten een brahmaan gedood. Maar als U boete doet voor Uw doden van een brahmaan, o Zuiveraar van de Wereld, zal de gewone man, die zich aan niemand anders spiegelt, zijn voordeel doen met Uw voorbeeld.'

(33) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Ik wil mededogen hebben voor de gewone man en zal de boete opbrengen voor dit doden. Alstublieft schroom niet te zeggen wat het voorgeschreven ritueel is dat allereerst zou moeten worden uitgevoerd. (34) Alstublieft, zegt het Me maar, en Ik zal met Mijn mystiek vermogen het lange leven, de kracht en het zinvermogen tot stand brengen dat u hem beloofde.'

(35) **D**e wijzen zeiden: 'AlstUblieft, o Balarāma, regel het zo dat zowel Uw vermogen te doden met dat [gras]wapen als hetgeen wij gezegd hebben, zal worden gehandhaafd.'

(36) **D**e Opperheer zei: 'De Veda's zeggen ons dat het kind dat je op de wereld zet, waarlijk je eigen zelf is. Daarom moet zijn zoon [Sūta Gosvāmī, zie 1.2: 1] de spreker worden [van de Purāṇa, die is begiftigd] met een lang leven, sterke zinnen en fysiek vermogen [zie ook **]. (37) O besten van de wijzen, zeg Me alstublieft wat u wilt. Ik zal het doen, en nogmaals, bedenk alstublieft, o intelligente zielen, wat de juiste vorm van boete zou zijn, want Ik heb er geen idee van.'

(38) **D**e *ṛṣi's* zeiden: 'De angstaanjagende duivel Balvala, de zoon van Ilvala, komt hier iedere nieuwe maan en bederft onze offerplechtigheid. (39) Het beste wat U voor ons kan doen is die zondaar, die pus, bloed, uitwerpselen, urine, wijn en vlees over ons uitstort, te verslaan, o afstammeling van Daśārha. (40) Vervolgens moet U, voor de duur van twaalf maanden, boete doen door sereen rond te trekken door het land van Bhārata [India] en U zuiveren door te baden in de heilige plaatsen.'

*: In deze verzen van het Bhāgavatam staat beschreven dat men denkt als een beest als men veronderstelt dat de Heer ooit ten onder zou gaan zoals dat het geval leek te zijn toen Kṛṣṇa wegvluchtte voor Jarāsandha [10.52], toen Kṛṣṇa deed alsof Hij onder de indruk was

van Śālva's trucs [10.77: 27-32], toen de Boeddha bezweek aan voedselvergiftiging of toen Jezus Christus werd gekruisigd. Uiteindelijk is er met Zijn neiging tot verdwijnen de victorie, de verlichting, de wederopstanding en de tweede geboorte in het aanvaarden van de leringen.

**: Om het principe te verduidelijken dat hier wordt verkondigd door Heer Balarāma, wordt door de *paramparā* in de persoon van Śrīla Śrīdhara Svāmī het volgende Vedische vers aangehaald, dat zowel te vinden is in de Śatapatha Brāhmaṇa (14.9.8.4) als in de Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad (6.4.8):

aṅgād aṅgāt sambhavasi
hṛdayād abhijāyase
ātmā vai putra-nāmāsi
sañjīva śaradaḥ śatam

"U bent geboren uit mijn verschillende ledematen en bent ontsprongen aan mijn eigen hart. U bent mijn eigen zelf in de gedaante van mijn zoon. Moge een honderd herfsten uw deel zijn."

Hoofdstuk 79

Heer Balarāma Doodt Balvala en Bezoekt de Heilige Plaatsen

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen, op de dag van de nieuwe maan, stak er een hevige, angstaanjagende wind op die het stof deed opwaaien, o Koning, met overal de geur van pus. (2) Daarop daalde er in het offerperk een regen van abominabele zaken neer teweeggebracht door Balvala, waarna hij zelf ten tonele verscheen met een opgeheven drietand. (3-4) De aanblik van dat immense lichaam dat er uitzag als een berg houtskool met een haarknot en een baard van vlammend koper, zijn angstaanjagende tanden en zijn gezicht met samengeknepen wenkbrauwen, deed Rāma denken aan Zijn knots, die vijandige legers neerslaat, en Zijn ploeg, die de Daitya's onderwerpt. De wapens presenteerden zich beiden terstond aan Zijn zijde. (5) Met de punt van Zijn ploeg trok Balarāma Balvala, die zich door de lucht bewoog, dichter naar Zich toe en verkocht toen met Zijn knots de plaaggeest van de brahmanen kwaad een dreun op zijn hoofd. (6) Hij slaakte een noodkreet en stortte, met zijn voorhoofd opengebarsten, stromend van het bloed ter aarde als een roodaarden berg getroffen door een blikseminslag. (7) De wijzen staken gezamenlijk de loftrompet en beloonden Rāma met praktische zegeningen, waarbij ze Hem ceremonieel besprenkelden met water, net zoals de grote zielen dat deden met [Indra] de doder van Vṛtrāsura [zie 6.13]. (8) Ze gaven Rāma een Vaijayantī-bloemenslinger van nimmer verwelkende lotussen waarin Śrī huisde, en een goddelijk stel kleren samen met hemelse sieraden.

(9) **N**a afscheid van hen genomen te hebben ging Hij samen met [een groep] brahmanen naar de Kauśikī rivier waar Hij een bad nam. Vandaar ging Hij verder naar het meer waar de Sarayū zijn oorsprong heeft. (10) De loop van de Sarayū volgend kwam Hij aan in Prayāga waar Hij een bad nam om de halfgoden en andere levende wezens gunstig te stemmen. Vervolgens begaf Hij Zich naar de hermitage van Pulaha Ṛṣi [zie ook 5.7: 8-9]. (11-15) Na Zich te hebben ondergedompeld in de Gomatī, de Gaṇḍakī, de Śoṇa en de Vipāśā rivier, ging Hij naar Gayā om Zijn voorvaderen te aanbidden en naar de monding van de Ganges om rituele wassingen uit te voeren. Op de berg Mahendra zag Hij Heer Paraśurāma. Na Hem daar Zijn eerbetuigingen te hebben gebracht nam Hij vervolgens een bad waar de zeven takken van de Godāvarī samenvloeien met de rivieren de Veṇā, de Pampā en de Bhīmarathī. Na Heer Skanda [Kārttikeya] te hebben vereerd met een bezoek, ging Balarāma naar Śrī-śaila, de verblijfplaats van Heer Giriśa [Śiva], en zag Hij de Meester in

Draviḍa-deśa [de zuidelijke provincies], de berg die het heiligst is, de Veṅkaṭa [van Bālajī]. Na daarop de steden Kāmakoṣṇī en Kāñcī te hebben bezocht, ging Hij naar de rivier de Kāverī en naar de grootste van hen allen, de allerheiligste Śrī-raṅga, alwaar de Heer Zich manifesteerde [als Raṅganātha]. Hij bezocht de berg van de Heer de Ṛṣabha, ging naar zuidelijk Mathurā [Madurai waar de godin Mīnākṣī verblijft] en vervolgens naar Setubandha [Kaap Comorin], waar men zelfs van de zwaarste zonden verlost raakt. (16-17) Daar schonk de Hanteerder van de Ploeg, Halāyudha, een groot aantal koeien weg aan de brahmanen. Toen begaf Hij Zich naar de rivieren de Kṛtamālā en de Tāmraparṇī, alsmede naar de Malaya bergketen, alwaar Hij Zich verboog om Āgastya Muni de eer te bewijzen die, gezeten in meditatie, Hem zijn zegen gaf. Met zijn toestemming reisde Hij verder naar de zuidelijke oceaan waar Hij de godin Durgā zag die bekend staat als Kanyā. (18) Toen Phālguna bereikend nam Hij een bad in het heilige meer van de vijf Apsara's alwaar Heer Viṣṇu Zich vertoonde, en schonk Hij nogmaals een talloos aantal koeien weg. (19-21) Vervolgens reisde de Opperheer door Kerala en Trigarta waarna Hij in Gokarṇa [noordelijk Karṇataka] aankwam, een plaats heilig vanwege de manifestatie van Dhūrjathi ['hij met de massa samengeklitte lokken'], Śiva. Na een bezoek aan de vereerde godin [Pārvatī] die verblijft op een eiland voor de kust, ging Balarāma naar Śūrpāraka om Zich onder te dompelen in de wateren van de Tāpī, de Payoṣṇī en de Nirvindhyā. Toen betrad Hij het Daṇḍakawoud en ging Hij naar de Revā, waar zich de stad Māhiṣmatī bevindt. Daar beroerde Hij het water van de Manu-tīrtha en keerde Hij terug naar Prabhāsa.

(22) **V**an de brahmanen [aldaar] vernam Hij over de vernietiging van al de koningen in een veldslag [te Kurukṣetra] tussen de Kuru's en de Pāṇḍava's. Hij concludeerde dat de aarde verlost werd van haar last [zie ook b.v. 10.50: 9]. (23) Hij, de geliefde Zoon van de Yadu's, ging toen naar de strijd, alwaar Hij Bhīma en Duryodhana probeerde te stoppen die elkaar op het slagveld bestreden met knotsen [zie ook 10.57: 26]. (24) Maar toen Yudhiṣṭhira, de tweeling Nakula en Sahadeva, Kṛṣṇa en Arjuna, Hem zagen, waren ze stil terwijl ze hun eerbetuigingen brachten met de brandende vraag: 'Wat wil Hij met Zijn komst hier ons nu vertellen?' (25) Hij zag hoe de twee met knotsen in hun handen zich vaardig in cirkels bewogen en verwoed streefden naar de overwinning. Hij zei: (26) 'O Koning, o Grote Eter, jullie twee krijgsheren zijn ongeveer even sterk. De een heeft denk Ik een grotere lichaamskracht, terwijl de ander technisch beter getraind is. (27) Ik zie niet in hoe van wie van jullie twee, die volkomen aan elkaar zijn gewaagd, nu een zege of verlies kan worden verwacht. Stop daarom met dit zinloze gevecht.'

(28) **H**oewel ze beiden goed bij hun verstand waren, sloegen de twee, die verbeten in hun vijandigheid steeds elkaars beledigingen en misdragingen in gedachten hielden, geen acht op Zijn woorden, o Koning. (29) Balarāma besloot dat het hun lot was en begaf Zich naar Dvārakā, waar Hij werd begroet door een opgetogen familie onder leiding van Ugrasena. (30) Toen Hij [een tijd later] weer terugkeerde naar Naimiṣāranya, betrokken de wijzen Hem, de Verpersoonlijking van Alle Offers die van iedere vorm van oorlog had afgezien, met genoegen bij al de verschillende soorten rituelen [*]. (31) De Allerhoogste Heer, de Almachtige, verleende hen de volmaakt zuivere, geestelijke kennis waarmee ze toen dit universum konden waarnemen als zich in Hem bevindend, en ook Hemzelf als alomtegenwoordig in de schepping. (32) Nadat Hij tezamen met Zijn vrouw [Revatī, zie 9.3: 29-33] het afsluitende rituele *avabhṛtha*bad had uitgevoerd kwam Hij, goed gekleed, fraai opgesierd en omringd door Zijn familie en andere verwanten en vrienden, zo schitterend voor de dag als de maan in haar volle glorie [vol en met de sterren eromheen].

(33) **E**r bestaat nog veel meer van dit soort [spel en vermaak] van de machtige, onbegrensde en ondoorgrondelijke Balarāma, die Zich middels Zijn begoochelende vermogen vertoont als een menselijk wezen. (34) Wie ook regelmatig, bij zonsopkomst en zonsondergang, zich de handelingen van de onbegrensde Balarāma herinnert, die allen even verbazingwekkend zijn, zal Heer Viṣṇu dierbaar zijn.'

*: Śrīla Prabhupāda schrijft hier: 'Feitelijk heeft Heer Balarāma niets van doen met het houden van offerplechtigheden die voor de gewone man zijn weggelegd. Hij is de Hoogste Persoonlijkheid van God en daarom is Hij de genieter van al dat soort offers. Als zodanig was Zijn voorbeeldige handelen met het uitvoeren van de offers er alleen maar om de gewone man te laten zien hoe men zich aan voorschriften van de Veda's moet houden.'

Hoofdstuk 80

Een Oude Brahmaanse Vriend Bezoekt Kṛṣṇa

(1) **D**e achtenswaardige koning zei: 'O heer, ik zou graag vernemen, o meester, welke heldendaden er nog meer zijn van Heer Kṛṣṇa, de Opperziel van Onbegrensde Macht. (2) Wie ook, die moe is van het najagen van materiële verlangens en weet heeft van de essentie, o brahmaan, is ertoe in staat om van die bovenzinnelijke onderwerpen van de Heer Geprezen in de Geschriften af te zien, als hij er bij herhaling kennis van heeft genomen? (3) De eigenlijke macht van het woord is de macht die Zijn kwaliteiten beschrijft, de handen die feitelijk werken zijn degene die Zijn werk doen, de ware geest is de geest die zich Hem herinnert als verblijvend in zowel hen die zich rond bewegen als zij die zich niet rond bewegen, en het oor dat echt luistert is het oor dat is gespitst naar Zijn heiligende onderwerpen [vergelijk 2.3: 20-24]. (4) Het gaat om het hoofd dat buigt voor Zijn beide manifestaties [onder de bewegende en niet bewegende wezens], om het oog dat enkel Hem ziet en om de ledematen die regelmatig het water eren dat de voeten waste van Viṣṇu of Zijn toegewijden.' "

(5) **S**ūta [1.2: 1] zei: "Nadat Viṣṇurāta [Parīkṣit als zijnde door Viṣṇu gezonden] deze vraag gesteld had, nam de machtige wijze, de zoon van Vyāsa wiens hart volledig was verzonken in Vāsudeva, het woord. (6) Śrī Śuka zei: 'Er was een zekere vriend van Kṛṣṇa [genaamd Sudāmā, niet dezelfde als vermeld in 41: 43], een brahmaan goed thuis in de Veda's, die, vreedzaam van geest en met zijn zinnen in bedwang, onthecht was van de zinsobjecten. (7) Als een huishouder leefde hij van alles wat zonder moeite voor handen was. Zijn vrouw was, net als hij, armzalig gekleed en uitgemergeld van de honger. (8) Gebukt onder de armoede benaderde ze met een ingevallen gezicht en trillend op haar benen, trouw als ze was, haar echtgenoot en zei: (9) 'Is het niet zo, o brahmaan, o meester van de toewijding, dat de Echtgenoot van Śrī je vriend is, en dat die beste van de Sātvata's vervuld is van mededogen voor de brahmanen en bereid is hen bescherming te bieden? (10) Benader Hem alsjeblieft, o genadige man, want dan zal Hij, de Uiteindelijke Toevlucht van de Gelouterde Zielen, jou weelde verschaffen in overvloed omdat je het zo moeilijk hebt met het onderhouden van je gezin. (11) Als de Heer van de Bhoja's, Vṛṣṇi's en Andhaka's die nu aanwezig is in Dvārakā, Zich zelfs wegschenkt aan iemand die zich [enkel maar] Zijn lotusvoeten herinnert, wat zou de Geestelijk Leraar van het Universum dan wel niet doen voor personen die van aanbidding zijn en niet zozeer verlangen naar economisch succes en zinsbevrediging?'

(12-13) **D**e brahmaan, die aldus herhaaldelijk, op verschillende manieren door zijn vrouw ertoe was verzocht, dacht toen: 'De aanblik van Uttamaśloka is waarlijk het hoogste dat men kan bereiken.' Hij besloot om Hem te bezoeken en vroeg aan haar: 'Als we iets in huis hebben wat als een gift kan dienen, mijn beste vrouw, geef het me dan alsjeblieft!' (14) Ze bedelde bij andere brahmanen vier handen vol gepelde en geroosterde rijst bij elkaar, wikkelde het in een stuk stof en gaf het aan haar man mee om als gift te dienen.

(15) **H**ij, de beste onder de geleerden, nam het mee en dacht op weg naar Dvārakā: 'Hoe krijg ik nu een ontmoeting met Kṛṣṇa voor elkaar?' (16-17) Samen met een aantal lokale brahmanen passeerde de geleerde man drie poorten en drie wachtposten, en liep toen tussen de huizen van Acyuta's trouwe volgelingen, de Andhaka's en de Vṛṣṇi's. Daar kon men zich normaal niet begeven en dus voelde hij zich alsof hij de gelukzaligheid van de Zuivere Geest had bereikt. Hij betrad vervolgens een van de zestienduizend weelderige verblijven van de koninginnen van de Heer [*]. (18) Acyuta, die op het bed van Zijn gemalin zat, zag hem van verre aankomen, kwam onmiddellijk overeind en trad naar voren om hem verheugd in Zijn armen te sluiten. (19) De Lotusogige, in aanraking met het lichaam van Zijn beminde vriend, de wijze brahmaan, liet in opperste staat van vervoering een paar tranen de vrije loop. (20-22) Hij liet hem plaatsnemen op het bed en haalde wat zaken om Zijn vriend te eren en zijn voeten te wassen. De Opperheer van Alle Werelden nam het water op Zijn hoofd, o Koning. Daarna smeerde de Zuiveraar hem in met goddelijk geurende sandel- en aloëhout[lignaloes of aguru]pasta en *kuṅkuma*. Verheugd vereerde Hij Zijn vriend met geurige wierook en reeksen lampen, en bood Hij hem betelnoot en een koe aan. Vervolgens heette Hij hem welkom. (23) De godin [Rukmiṇī] was persoonlijk van dienst door zorgvuldig de vuile en schamel geklede, uitgehongerde tweemaal geboren ziel, van wie je de aderen kon zien, koelte toe te wuiven met een yakstaart. (24) De mensen in het paleis die Kṛṣṇa zo onberispelijk in Zijn reputatie bezig zagen, verbaasden zich over de intense liefde waarmee de sjofele ziel [de *avadhūta*] werd geëerd: (25-26) 'Welke vrome daden heeft deze onverzorgde, verstoten en onaanzienlijke bedelaar, verstoken van alle weelde in de wereld, wel niet verricht? Hoe kan hij met eerbied worden bediend door de Geestelijk Leraar van de Drie Werelden die het verblijf vormt van Śrī? Hij liet de godin op haar bed zitten en omhelsde hem als een oudere broer!'

(27) **E**lkaars handen vastgrijpend, o Koning, bespraken ze de bekoorlijke onderwerpen uit het verleden toen ze samenleefden in de

school van hun geestelijk leraar [zie 10.45: 31-32]. (28) De Allerhoogste Heer zei: 'O brahmaan, nadat de goeroe zijn vergoeding van jou ontving en je weer terugkeerde [naar huis], o kenner van het dharma, ben je toen met een geschikte vrouw getrouwd of niet? (29) Met je geest in beslag genomen door huishoudelijke zaken, liet je je niet leiden door begeerten, en Ik ben er ook van op de hoogte, o wijze ziel, dat je niet veel behagen schept in het najagen van materieel geluk. (30) Sommige mensen kwijten zich van hun wereldse verplichtingen zonder dat hun geesten verstoord zijn door begeerten. Handelend om een voorbeeld te vormen zoals Ik, schudden ze de materiële neigingen van zich af die zich van nature opwerpen. (31) Kan jij, o brahmaan, je nog herinneren dat we leefden in de *gurukula*? Het is daar dat een tweemaal geboren persoon begrip ontwikkelt voor wat moet worden geweten en hij zo zijn onwetendheid te boven komt. (32) Men wordt tweemaal geboren, mijn vriend: na eerst materieel ter wereld te zijn gekomen manifesteert men [zich ten tweede] via een geestelijk leraar, iemand die je de geestelijke kennis bijbrengt zoals Ikzelf, iemand die je leert wat de plichten zijn voor alle afdelingen van het geestelijk leven [of de levensstadia, zie *āśrama* en 7.12]. (33) Van hen die deel uitmaken van het *varnāśrama*systeem [zie ook B.G. 4: 13] in deze wereld, zijn zij [die aldus tweemaal geboren werden] de kennisexperts van de ware welvaart, o brahmaan, omdat ze de oceaan van het materieel bestaan oversteken met behulp van de woorden die van Mij in de vorm van de geestelijk leraar afkomstig zijn. (34) Ik, de Ziel van Alle Levenden, ben niet zo tevreden met rituele aanbidding, een nieuw leven, verzaking of zelfbeheersing, als Ik ben met dienstverlening aan de geestelijk leraar [vergelijk 7.14: 17]. (35-36) O brahmaan, herinner je je nog wat we deden, terwijl we bij onze geestelijk leraar leefden, toen we eens door de vrouw van onze goeroe eropuit werden gestuurd voor sprokkelhout? Na een groot bos te zijn ingelopen stak er, o tweemaal geboren ziel, geheel tegen het seizoen in, een felle, zwaar bulderende wind op met regen. (37) Met de zon reeds onder konden we, overvallen door de duisternis en met al het water om ons heen, onze richting niet meer bepalen of hoog en laag gebied onderscheiden. (38) Onophoudelijk zwaar geteisterd door de hevige wind en het water in die stortvloed, wisten we de weg niet meer en hielden we dwalend door het bos in onze nood elkaar bij de handen vast. (39) Onze goeroe Sāndīpani wist wat er aan de hand was en ging bij zonsopkomst eropuit om ons, zijn leerlingen, te zoeken. De *ācārya* trof ons toen aan in diepe ellende. (40) 'O kinderen, ter wille van mij hebben jullie het zwaar te verduren! In jullie toewijding voor mij hebben jullie afgezien van dat wat alle levende wezens het dierbaarst is: je lichaam[sgemak]! (41) Welnu, dit is wat echte leerlingen te doen staat om de schuld aan hun goeroe in te lossen:

volkomen zuiver in hun liefde, moeten ze bereid zijn zichzelf en hun bezittingen aan de geestelijk leraar toe te vertrouwen. (42) Ik ben tevreden over jullie, mijn beste jongens, o besten van de brahmanen. Mogen jullie verlangens in vervulling gaan en mogen in deze wereld en de wereld hierna jullie woorden, jullie mantra's, nimmer hun aantrekking verliezen ['hun nieuwwaarde', vergelijk 10.45: 48 en 1.7: 10].' (43) Er deden zich vele dingen als deze voor toen we bij onze goeroe in huis woonden. Het is enkel door de genade van de geestelijk leraar dat een persoon [geestelijk] vervuld raakt en de vrede bereikt.'

(44) **D**e brahmaan zei: 'Wat valt er voor mij nog meer te bereiken in dit leven, o God van de Goden, o Goeroe van het Universum, dan bij onze geestelijk leraar thuis te hebben geleefd met Jou, de persoon van wie alle verlangens in vervulling gaan? (45) O Almachtige, Jouw lichaam, dat de vruchtbare akker vormt voor alle welstand, omvat de Absolute Waarheid van de lof [van de Veda's]. Jouw wonen bij geestelijk leraren is niets anders dan een buitengewoon rollenspel [zie ook b.v. 10.69: 44 en 10.77: 30]!'

*: Śrīla Viśvanātha Cakravartī citeert uit de Padma Purāṇa, Uttara-khaṇḍa, die zegt dat de brahmaan in feite het paleis van Rukmiṇī betrad: *'sa tu rukmiṇy-antaḥ-pura-dvāri kṣaṇaṁ tūṣṇīṁ sthitaḥ'*; 'Voor een ogenblik stond hij in stilte bij de ingang van koningin Rukmiṇī's paleis'.

Hoofdstuk 81

De Brahmaan Geëerd: Heer Kṛṣṇa de Godheid van de Brahmanen

(1-2) **Ś**rī Śuka zei: 'Hij, Bhagavān Kṛṣṇa, het Ware Doel van de Toegewijden, de Heer Volkomen op de Hoogte van wat er Omgaat in Alle Levende Wezens, aldus in gesprek met deze beste ziel onder de brahmanen, lachte en sprak, in Zijn toewijding voor de geschoolden, met een glimlach en een liefdevolle blik tot Zijn beminde vriend. (3) De Allerhoogste Heer zei: 'Wat voor een gift heb je voor Mij van huis meegebracht, o brahmaan? Zelfs het geringste in zuivere liefde geofferd door toegewijden verandert in iets enorms voor Mij, terwijl zelfs niet het grootste gepresenteerd door niet-toegewijden Mij tevreden stelt. (4) Wie Mij ook een blad, een bloem, een vrucht en water met toewijding aanbiedt, dat offer vanuit het hart gebracht door een ziel van goede gewoonten, aanvaardt Ik [hetzelfde als in B.G. 9: 26].'

(5) **M**aar de aldus aangesproken tweemaal geboren ziel schaamde zich te veel voor Hem, de Echtgenoot van de Godin van het Geluk, boog zijn hoofd voorover en bood niet de paar handjes rijstkorrels aan, o Koning. (6-7) Als de rechtstreekse getuige in het hart van alle levende wezens er volledig van op de hoogte waarom hij was gekomen bedacht Hij toen: 'Hij aanbad Me in het verleden en begeerde nimmer weelde. Maar aangezien hij, Mijn vriend, om zijn kuise en dienstbare echtgenote tevreden te houden, nu naar Mij toe is gekomen, zal Ik hem een rijkdom schenken die [zelfs] voor de onsterfelijken niet te bereiken is [zie ook B.G. 9: 22].' (8) Met dit in gedachten griste Hij Zelf de in een lap gewikkelde rijstkorrels weg van onder de kleding van de tweemaal geborene, en zei toen: 'Wat is dit? (9) Heb je dit voor Mij meegebracht Mijn beste vriend? Dat stemt me uiterst tevreden! Deze rijstkorrels verzadigen Mij en het hele universum [dat Ik ben]!'

(10) **D**at gezegd hebbende nam Hij een handjevol om te eten en toen nog een handje, waarop Śrī [Rukmiṇī devī] Hem, de Allerhoogste, toegewijd, Zijn hand beetgreep [daar de gepelde rijstkorrels moeilijk te verteren waren]. (11) 'Dat, o Ziel van Alles en Allen, volstaat om iemand, die Jou tevreden wil stellen, te laten gedijen in deze wereld en de volgende met alle weelde die er bestaat.'

(12) **N**a tot zijn voldoening te hebben gegeten en gedronken, bracht de brahmaan vervolgens die nacht door in Acyuta's paleis. Hij dacht dat hij in de hemel was beland. (13) De dag daarop, beste

Koning, toen hij terugkeerde naar zijn woonplaats, werd hij geëerd door Hem, de In Zichzelf Voldane Handhaver van het Universum, die hem blij maakte terwijl hij zijn weg vervolgde. (14) Hoewel hij geen rijkdommen van Kṛṣṇa had ontvangen en er uit verlegenheid zelf ook niet om gevraagd had, was hij op weg naar huis vervuld van blijdschap over de ontmoeting die hij met de Grote Ziel had gehad. (15) 'Ah, wat een voorrecht om te hebben mogen ervaren hoezeer Hij, de Godheid van de tweemaal geborenen, van toewijding is voor de brahmanen. Hij die Lakṣmī in Zijn borst draagt omhelsde de armste sloeber! (16) Wie ben ik nou? Een berooide zondaar! En wie is Kṛṣṇa? De tempel van Śrī! En Hij, deze brahmanenvriend, sloot mij zomaar in Zijn armen! (17) Als een broeder liet Hij me plaats nemen op het bed van Zijn geliefde. Vermoeid als ik was wuifde Zijn koningin mij koelte toe met een [yakstaarten] haarwaaier in haar hand. (18) Van harte bediend met een voetmassage en zo meer, werd ik als een halfgod vereerd door de God van de Goden, de Godheid van de Geleerden! (19) De verering van Zijn voeten vormt de grondslag van al de perfecties en rijkdom die de mens in zijn emanciperen kan verwerven in de hemel, op aarde en in de lagere regionen. (20) 'Als deze armoedzaaier rijkdom verwerft zal hij, genietend in overvloed, zich Mij niet herinneren', zo moet Hij gedacht hebben in Zijn genade, en dus gunde Hij me niet de geringste weelde.'

(21-23) **A**ldus in gedachten verzonken kwam hij in de buurt van zijn huis. Daar kwam hij te staan voor hoog oprijzende paleizen die wedijverden met de zon, het vuur en de maan. Aan alle kanten waren ze omringd door wonderschone hoven en tuinen vol van hordes tjilpende vogels, vijvers vol met lelies en 's nachts en overdag bloeiende witte lotussen. Er waren rijkelijk uitgedoste en met sieraden behangen mannen en vrouwen met ogen als die van reeën. 'Wat is dit nu, wie is hier de eigenaar van, hoe kon dit hier ontstaan?' (24) Op die manier zijn geest pijnigend, werd hij welkom geheten door de mannen en vrouwen die de luister hadden van halfgoden en die hoogst fortuinlijk luidkeels zongen bij instrumentale muziek. (25) Toen zijn vrouw hoorde dat haar echtgenoot was gearriveerd, kwam ze uiterst opgetogen snel, opgewonden het huis uit als was ze de godin van het geluk die zich manifesteerde vanuit haar hemelverblijf. (26) Met de echtgenoot voor ogen die ze zo toegewijd was, boog ze plechtig haar hoofd voorover, hem in haar hart omhelzend met ogen vol tranen gesloten door haar aandrang en liefde. (27) Hij stond versteld bij de aanblik van zijn vrouw die, stralend temidden van dienstmaagden met gouden hangers om hun halzen, schitterde als een godin in een *vimāna*. (28) Verheugd ging hij samen met haar zijn huis in dat, met zijn honderden met edelstenen ingelegde zuilen, leek op het paleis van

de grote Indra. (29-32) Er waren ivoren bedden versierd met goud [met beddengoed] wit als schuim en sofa's met gouden poten, yakstaartwaaiers, gouden zetels met zachte kussens en baldakijnen waarvan strengen parels neerhingen. Toen hij de sprankelend heldere muren van kwarts ingelegd met kostbare smaragden zag alsook de stralende lampen met edelstenen en de vrouwen behangen met juwelen, overdacht de brahmaan, nu vrij van zorgen met al die extravagante weelde, waar hij al die onverwachte voorspoed aan te danken had: (33) 'Deze voorspoed hier, van mij altijd zo onfortuinlijk en armoedig, moet het gevolg zijn van de blik die Hij, de Beste van de Yadu's die van de Grootste Volkomenheid is, op me geworpen heeft. (34) Het is zonder twijfel mijn vriend, de meest verhevene onder de Daśarha's en Genieter van een Onbegrensde Weelde, die, zonder iets te zeggen, me als een wolk [die regen geeft] deze rijkdom heeft geschonken toen Hij, met mij bij Zich, merkte dat ik kwam bedelen. (35) Met genoegen accepteerde de grote Ziel de handvol geroosterde rijst die ik bracht. [Zo] maakt Hij van de schamele gift van een vriend [als ik] iets aanzienlijks en van de grote gift die Hij geeft iets onbeduidends. (36) Moge er leven na leven, herhaaldelijk mijn liefde [*sauhṛda*], vriendschap [*sakhya*], sympathie [*maitrī*] en dienstbaarheid [*dāsya*] zijn voor Hem, het Hoogst Genadige Reservoir van Bovenzinnelijke Eigenschappen, alsook mijn vasthouden aan de intieme omgang met Zijn toegewijden. (37) De nimmer geboren Opperheer verleent Zijn toegewijde niet de wonderbaarlijke volheden van een koninkrijk en materiële voordelen, als die [niet ingewijd of tweemaal geboren, zie 80: 32] tekortschiet in begrip. Hij ziet in Zijn wijsheid hoe zich opwerpende valse trots [de arrogantie, de verbeelding met de welvaart, ofwel de *mada*] leidt tot de val van de welgestelden.'

(38) **O**p deze manier hecht verankerd in intelligentie was hij [Sudāmā] Janārdana hoogst toegewijd en genoot hij vrij van intens verlangen [naar weelde of winst] samen met zijn vrouw. Daarbij hield hij in gedachten dat hij zich [vroeg of laat] zou moeten losmaken van de voorwerpen van zijn zintuigen. (39) De brahmanen zijn zelfs de meester van Hem, de God van de Goden, Hari, de Heer en Meester van het Offer. Er bestaat geen hogere aanbiddelijke god[delijk]heid dan zij [zie ook 7.11: 14, 7.14: 17-18, 24: 25, 45: 32]. (40) Met het aldus herkennen van de Onoverwinnelijke als zijnde overwonnen door Zijn eigen dienaren [zie ook 9.4: 63 en 9: 19], raakte hij, de geschoolde vriend van de Opperheer, verlost uit zijn gebondenheid aan het [materiële] zelf. Door de kracht van zijn mediteren op Hem bereikte hij spoedig Zijn hemelverblijf, de eindbestemming van de waarachtigen. (41) Een mens die kennis neemt van deze sympathie

voor de brahmanen van de Godheid van de brahmanen, zal liefde opvatten voor de Allerhoogste Heer en bevrijd raken van de gebondenheid aan [baatzuchtige] arbeid [karma, zie ook 7.11: 35].'

Hoofdstuk 82

Alle Koningen en de Bewoners van Vṛṇdāvana op Bedevaart Herenigen Zich met Kṛṣṇa

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen Balarāma en Kṛṣṇa in Dvārakā woonden was er op een dag [*] een zonsverduistering zo volledig dat het wel het einde leek van de *kalpa* [een dag van Brahmā]. (2) De mensen die dat van tevoren reeds wisten, o Koning, kwamen van overal naar het veld van Samanta-pañcaka ['de vijf meren' te Kurukṣetra] in de hoop dat dat gunstig zou werken. (3-6) Het is de plaats waar Heer Paraśurāma, de grootste held onder de krijgers, de aarde verloste van haar [tirannieke] koningen en met de stromen van hun bloed de grote meren schiep [zie 9.16: 18-19]. Hoewel karmische terugslagen geen vat op hem hadden was Bhagavān Heer Paraśurāma er, als voorbeeld voor de gewone man, van aanbidding als een gewoon iemand die de zonde van zich af wil schudden. En zo kwam bij die gelegenheid, o zoon van Bharata, een groot aantal mensen uit Bhārata daar naartoe op een heilige bedevaart. Vṛṣṇi's als Gada, Pradyumna, Sāmba en anderen, alsook (de ouderen onder hen) Akrūra, Vasudeva, en Āhuka [Ugrasena] die allen een punt wilden zetten achter hun zonden, begaven zich naar die heilige plaats. Aniruddha bleef samen met Sucandra, Śuka, Sāraṇa en de legeraanvoerder Kṛtavarmā achter om de wacht te houden. (7-8) Zo stralend als Vidyādhara's bewogen ze zich, in wagens die leken op hemelvoertuigen, voort in grote golven paarden, trompetterende olifanten en massa's voetvolk. Schitterend met hun vrouwen, met gouden halskettingen, bloemenslingers, uitdossing en kuras, zagen ze er tijdens hun reis zo verheven goddelijk en majesteitelijk uit als [halfgoddelijke] hemelreizigers. (9) De zeer vrome Yādava's die daar baadden en vastten, zagen er nauwlettend op toe dat de brahmanen koeien, kledingstukken, bloemenslingers, goud en halskettingen werden geschonken. (10) Na nogmaals volgens de voorschriften in de meren van Paraśurāma [de volgende dag ter afsluiting van het vasten] een bad te hebben genomen, voorzagen ze de brahmanen die de leiding hadden van de fijnste spijzen en baden daarbij: 'Moge er onze toewijding voor Kṛṣṇa zijn.' (11) Daarop gingen de Vṛṣṇi's met de toestemming van Kṛṣṇa, hun enige echte godheid, in de koele schaduw van de bomen zitten om te eten. (12-13) Ter plekke aangekomen ontmoetten ze er hun bevriende en verwante koningen van de Matsya's, Uśīnara's, Kauśalya's, Vidarbha's, Kuru's, Sṛñjaya's, Kāmboja's, Kaikaya's, Madra's, Kuntī's, Ānarta's en Kerala's. Ze zagen er ook honderden anderen, zowel medestanders als tegenstanders, o Koning. Verder troffen ze er hun vrienden de *gopa's* en *gopī's* aangevoerd door Nanda, die er al zo lang naar uitzagen [om

hen te zien]. (14) Elkaar weer treffend, met hun harten en gezichten door de emoties zo prachtig opbloeiend als lotussen, omhelsden ze elkaar krachtig en ervoeren ze de hoogste staat van vervoering met stromen tranen, kippenvel en een verstikte stem. (15) De vrouwen keken elkaar aan, glimlachten met grote ogen gevuld met tranen van pure liefde, en sloten elkaar met de grootste vriendschap in hun armen, borsten tegen borsten drukkend die waren ingesmeerd met *kuṅkuma*pasta. (16) Vervolgens bewezen ze de ouderen de eer en namen ze de eerbetuigingen van jongere verwanten in ontvangst. Na elkaar te hebben gevraagd naar hun welzijn en het gemak van hun reis [te hebben besproken], begonnen ze met elkaar te praten over Kṛṣṇa.

(17) **K**untī zag haar broers en zusters met hun kinderen, haar ouders, haar schoonzussen en Mukunda, en vergat haar verdriet terwijl ze met hen sprak. (18) Koningin Kuntī zei: 'O achtenswaardige broer, ik voel me zeer ongelukkig in mijn gebeden omdat jullie, die zo heel goed zijn, vergeten hebben wat me allemaal is overkomen in mijn tegenspoed [zie ook 1.8: 24]! (19) Vrienden, verwanten, zoons, broers en zelfs ouders, vergeten makkelijk degene [onder hen] die door tegenslagen wordt getroffen.'

(20) **Ś**rī Vasudeva zei: 'Mijn beste zus, wees niet boos op ons, de mens is een speelbal van het lot. Of iemand nu op eigen houtje bezig is of handelt in opdracht, hij valt altijd onder het gezag van de Heer. (21) Zwaar belaagd door Kaṁsa hebben we ons in alle richtingen verspreid [zie 10.2: 7 en 10.4]. Pas nu keerden we, bij Goddelijke Voorbeschikking, terug naar onze plaatsen, mijn zuster.'

(22) **Ś**rī Śuka zei: 'Al de koningen die daar geëerd werden door Vasudeva, Ugrasena en de andere Yādava's, vonden vrede in het opperste geluk Acyuta te zien. (23-26) Bhīṣma, Droṇa, de zoon van Ambikā [Dhṛtarāṣṭra], Gāṇḍhārī met haar zoons, alsook de Pāṇḍava's en hun echtgenotes, Kuntī, Sañjaya, Vidura en Kṛpa; Kuntībhoja, Virāṭa, Bhīṣmaka, de grote Nagnajit, Purujit, Drupada, Śalya, Dhṛṣṭaketu en de koning van Kāśi; Damaghoṣa, Viśālākṣa, de koningen van Maithila, Madra en Kekaya, Yudhāmanyu, Suśarmā, Bāhlika en anderen met hun zoons, alsook, o beste van de koningen, vele andere koningen ressorterend onder Yudhiṣṭhira, waren allen vol van verwondering om de persoonlijke gedaante van Śāuri, [Kṛṣṇa] het verblijf van Śrī, daar samen met Zijn vrouwen te zien. (27) Na van zowel Balarāma als Kṛṣṇa zoals het hoort de eerbewijzen in ontvangst te hebben genomen, prezen de koningen op hun beurt, vervuld van vreugde, enthousiast de Vṛṣṇi's, de persoonlijke metgezellen van Kṛṣṇa: (28) 'O meester van de Bhoja's [Ugrasena], u hebt voor een

lovenswaardige geboorte gekozen onder de mensen in deze wereld, daar u Kṛṣṇa steeds ziet, Hij die zelfs door de yogi's maar zelden wordt gezien. (29-30) Zijn faam zoals geprezen in de Veda's, het water dat van Zijn voeten afspoelt en de woorden van de geopenbaarde geschriften zuiveren dit universum grondig [zie ook B.G. 15: 15]. Ondanks dat haar weelde door de Tijd werd verwoest, is de vitaliteit van de aarde ontwaakt door de aanraking van Zijn lotusvoeten en vervult ze al onze verlangens als een overvloedige regen. Door Hem in eigen persoon te zien, door Hem aan te raken en met Hem rond te lopen, te converseren, neer te liggen, te zitten en te eten, door via een huwelijk met Hem verbonden te zijn en Hem als bloedverwant te hebben, hebt u, die [normaal gesproken] het helse pad van het gezinsleven bewandelt, nu Viṣṇu gevonden, de hemel en bevrijding [in eigen persoon] die het einde vormt [van iemands zoeken. Zie ook 5.14 en 7.14 en B.G. 11: 41-42].'

(31) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen Nanda erachter kwam dat de Yadu's onder leiding van Kṛṣṇa daar waren aangekomen, ging hij erop uit om Hem te ontmoeten, vergezeld door de *gopa's* met hun bezittingen op hun wagens. (32) In hun blijdschap opgewonden Hem na zo een lange tijd voor zich te zien, leefden de Vṛṣṇi's helemaal op, als ontwaakten ze uit de dood, en omhelsden ze Hem stevig. (33) Toen Vasudeva, door de liefde buiten zichzelf van vreugde, Hem omhelsde, herinnerde hij zich de moeilijkheden die Kaṁsa had veroorzaakt en om reden waarvan hij zijn zoons in Gokula had moeten achterlaten [zie 10.3 & 10.5]. (34) Kṛṣṇa en Rāma omhelsden Hun [pleeg]ouders en bewezen hen de eer, maar konden, met kelen vol van tranen door de liefde, geen woord uitbrengen, o grootste held van de Kuru's. (35) Het zo fortuinlijke koppel, Nanda en Yaśodā, hees op hun beurt Hen op hun schoten, sloot Hen in hun armen en gaven hun verdriet op [zo lang van Hen gescheiden te zijn geweest]. (36) Daarop omhelsden Rohiṇī en Devakī de koningin van Vraja en spraken tot haar met kelen vol tranen, terugdenkend aan wat ze allemaal [voor hen] gedaan had uit vriendschap: (37) 'Welke vrouw kan jullie aanhoudende vriendschap nu vergeten, o koningin van Vraja? Zelfs niet het verwerven van de rijkdom van Indra is afdoende om dat te vergoeden! (38) Toen deze Twee [jongens] Hun [ware] ouders nog niet hadden ontmoet, kregen Ze, wonend bij jullie als Hun [stief]ouders, Hun opvoeding en genegenheid, voeding en bescherming. Beste dame, onder de vleugels van jullie, deugdzame zielen die voor niemand een vreemde zijn en zo goed beschermen als oogleden de ogen, hadden Ze niets te vrezen.'

(39) **Ś**rī Śuka zei: 'De *gopī's* die na zo'n lange tijd Kṛṣṇa, het voorwerp van hun verlangen, weer terugzagen, Hij voor wiens aanblik

ze de schepper van hun oogleden wel konden verwensen [zie 31: 15], sloten allen, via hun ogen, Hem in hun harten. Daar omhelsden ze Hem naar hartelust en bereikten ze zo de extatische vervoering die, zelfs voor zielen die constant verenigd zijn [met Hem in meditatie], moeilijk te bereiken is. (40) De Allerhoogste Heer benaderde ze meer privé, omhelsde ze, vroeg hen naar hun gezondheid en zei lachend het volgende: (41) 'Beste vriendinnen, herinneren jullie je Ons nog, Wij die, van plan de vijandelijke partij te vernietigen, voor dat doel zo lang wegbleven? (42) Misschien denken jullie wel slecht over Ons, bang dat We jullie uit ons hoofd zouden hebben gezet. maar in feite is het de Opperheer die de levende wezens samenbrengt en scheidt. (43) Zoals de wind massa's wolken, gras, zaadpluizen en stof samenbrengt en weer verstrooit, zo ook verenigt en verstrooit de Schepper van de levenden Zijn wezens [vergelijk 10.5: 24-25]. (44) Door de liefde die zich gelukkigerwijze bij jullie voor Mij ontwikkelde hebben jullie Mij verworven; het is inderdaad de toewijding voor Mij die de levende wezens tot onsterfelijkheid leidt [vergelijk B.G. 9: 33]. (45) O dames, zowel aanwezig vanbinnen als vanbuiten, vorm ik zowel het begin als het einde van alle levende wezens, net zoals dat met ether, water, aarde, lucht en vuur geldt voor alle materiële dingen [zie ook b.v. 10.9: 13-14]. (46) Deze materiële levensvormen, die aldus [enerzijds] bestaan temidden van de elementen van de schepping alsook [anderzijds] overeenkomstig hun oorspronkelijke aard die elementen doordringen in de vorm van het *ātmā* [de Ziel, het zelf en de persoon], moeten jullie beiderlei zien als zich bevindend in Mij, in de Onvergankelijke, Opperste Waarheid [zie ook b.v. 1.3: 1, 3.26: 51, 10.59: 29, B.G. 9: 15 en *siddhānta*].'

(47) **Ś**rī Śuka zei: 'De *gopī's*, aldus onderricht door Kṛṣṇa's instructie over het *ātmā*, overwonnen hun materiële zelf [zie *linga*, 7.2: 47 en 4.29] door steeds op Hem te mediteren, en raakten zo vervuld van Hem. (48) Ze zeiden: 'Met dat wat Je zei, o Heer met de Lotusnavel, wensen we dat onze geesten, hoezeer ook in beslag genomen door het huishouden, immer waakzaam zijn aan Jouw Lotusvoeten, de voeten die de grote yogi's en hoog geleerde filosofen in gedachten houden voor hun meditaties, aangezien ze, voor hen die belandden in de duistere put van een materieel bestaan, de enige toevlucht voor bevrijding vormen [zie ook 7.5: 5, 10.51: 46, 7.9: 28, 7.15: 46].'

*: Volgens Śrīla Sanātana Gosvāmī in zijn Vaiṣṇava-toṣanī commentaar zou deze gebeurtenis, beschreven in terugblik, zich hebben voorgedaan na Balarāma's bezoek aan Vraja (10.65) en voor

Mahārāja Yudhiṣṭhira's Rājasūya-offerplechtigheid (in 10.74) daar direct na de plechtigheid de vijandschap binnen de Kurufamilie, de verbanning van de Pāṇḍava's en de daaruit volgende oorlog te Kurukṣetra zich voordeed.

Hoofdstuk 83

Draupadī Ontmoet de Koninginnen van Kṛṣṇa

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'De Allerhoogste Heer, de geestelijk leraar en het doel van de *gopī's* die aldus blijk gaf van Zijn genade, vroeg vervolgens aan Yudhiṣṭhira en de rest van Zijn goedhartige verwanten hoe het met hen ging. (2) Zij, die bij de aanblik van Zijn voeten hun zonden van zich af zagen vallen, voelden zich zeer vereerd aldus te worden ondervraagd door de Heer van de Wereld en gaven blij ten antwoord: (3) 'Hoe kunnen zij nu ongelukkig zijn die ooit de bedwelmende nectar van Uw lotusvoeten dronken die wordt uitgegoten door de geesten en monden van de grote zielen? Hoe kunnen zij die zich voldronken middels de drinkbekers van hun oren nu niet het geluk ervaren, o Meester, o vernietiger van de vergeetachtigheid van de belichaamden wat betreft de Schepper die ze hun fysieke bestaan schonk? (4) Waarlijk raken we bij het licht van Uw persoonlijke gedaante verlost van de banden van de drie [staten] van het materieel bewustzijn [die van waken, dromen en slapen]. Volledig verzonken daarin, zijn we van spiritueel geluk met het ons hebben verbogen voor U, het doel van de vervolmaakte heiligen [de *paramahaṁsa's*], die met de macht van Uw begoochelende vermogen deze gedaante heeft aangenomen voor de bescherming van de onbegrensde en altijd nieuwe Vedische kennis, die wordt bedreigd door de tijd.'

(5) **D**e grote wijze zei: 'Terwijl het kroonjuweel van alle persoonlijkheden die wordt geprezen in de geschriften aldus door Zijn mensen werd verheerlijkt, kwamen de vrouwen van de Andhaka- en Kauravaclans bijeen om samen de verhalen over Govinda te bespreken waarover in de drie werelden wordt gezongen. Luister alstublieft naar de beschrijving die ik u geef. (6-7) Śrī Draupadī zei: 'O Vaidarbhī [Rukmiṇī], Bhadrā, Jāmbavatī en Kauśalā [Nāgnajitī]; o Satyabhāmā, Kālindī, Śaibyā [Mitravindā], Rohiṇī [zie * en 10.61*] en Lakṣmanā [Mādrā] en andere vrouwen van Kṛṣṇa, vertel ons alsjeblieft hoe het kon gebeuren dat Acyuta, de Allerhoogste Heer Zelf, op basis van Zijn mystiek vermogen leefde zoals men in de wereld leeft en met jullie getrouwd raakte?'

(8) **Ś**rī Rukmiṇī zei: 'Als een leeuw die zijn deel opeist van een kudde geiten of schapen, nam Hij, die het stof van Zijn voeten plaatst op de hoofden van onoverwinnelijke strijders, me mee toen de koningen met hun bogen op het punt stonden me weg te geven aan

Śiśupāla. Moge de voeten van Hem, de verblijfplaats van Śrī, mijn voorwerp van aanbidding zijn [zie 10.52-54].'

(9) **Ś**rī Satyabhāmā zei: 'Beschuldigd als Hij was [door mijn vader Koning Śatrājit] versloeg Hij, om Zijn naam te zuiveren, de koning van de beren [Jāmbavān] en bracht Hij het juweel terug naar mijn vader wiens hart treurde over de dood van zijn broer [Prasena]. Bevreesd [over deze beschuldiging] bood hij mij aan de Heer aan, hoewel er reeds aanspraak op mij gemaakt was [zie 10.56].'

(10) **Ś**rī Jāmbavatī zei: 'De schepper van mijn lichaam, niet beseffend dat Hij, de Echtgenoot van Sītā, zijn meester en aanbiddelijke godheid was, vocht zevenentwintig dagen lang met Hem. Nadat hij Hem herkende kwam hij weer bij zinnen, greep Zijn voeten beet en presenteerde me aan Hem samen met het juweel. Ik ben Zijn dienstmaagd [zie ook 10.56].'

(11) **Ś**rī Kālindī zei: 'In de wetenschap dat ik met boetedoeningen bezig was in het verlangen Zijn voeten te beroeren, kwam Hij samen met Zijn vriend [Arjuna] en nam Hij mijn hand. Ik ben degene die Zijn verblijf schoonmaakt [10.58: 12-23].'

(12) **Ś**rī Mitravindā zei: 'Tijdens mijn *svayaṁvara* trad Hij naar voren en kaapte me weg zoals de vijand van de olifanten [een leeuw] zijn deel opeist temidden van een troep honden. Na de koningen en mijn broers, die Hem beledigden, te hebben verslagen, nam Hij me mee naar Zijn hoofdstad waar Śrī zich ophoudt. Moge ik Hem daar, leven na leven, dienen met het wassen van Zijn voeten [10.58: 31].'

(13-14) **Ś**rī Satyā zei: 'Zeven grote, oersterke, vitale stieren met scherpe hoorns, die door mijn vader waren geregeld om de koningen op de proef te stellen, versloegen de trots van de helden. Maar ze werden door Hem vlot onderworpen en vastgebonden met het gemak van een kind dat met een geitje speelt. Op deze wijze voor mij betalend met Zijn heldenmoed, versloeg Hij onderweg, met een leger van vier divisies, de koningen en nam Hij mij, onder de hoede van dienstmaagden, met Zich mee. Moge er mijn dienstbaarheid aan Hem zijn [10.58: 32-55].'

(15-16) **Ś**rī Bhadrā zei: 'Met mij verliefd op Hem, o Kṛṣṇā [Draupadī], nodigde mijn vader op eigen gelegenheid mijn neef van moederszijde, Kṛṣṇa, uit en schonk hij mij weg aan Hem, tezamen met een gevolg aan vrouwelijke metgezellen en een militaire escorte bestaande uit een *akṣauhiṇī*. Laat er voor mij, leven na leven

ronddolend vanwege mijn karma, er die verbetering van mezelf zijn met het aanraken van Zijn voeten [10.58: 56].'

(17) **Ś**rī Lakṣmanā zei: 'O Koningin, omdat ik telkens weer de verheerlijking door Nārada hoorde van Acyuta's geboorten en handelingen, raakte mijn hart gefixeerd op Mukunda, Hij die na rijp beraad, het afwijzen van de [halfgoden]heersers van de wereld, werd uitverkozen door zij [de godin Śrī] met de lotus in haar hand. (18) Mijn vader, die ook wel bekend staat als Bṛhatsena, o vrome dame, was op de hoogte van mijn geestesgesteldheid en trof, uit liefde voor zijn dochter, maatregelen om dit doel [trouwen met Kṛṣṇa] te bereiken. (19) Net zoals met jouw *svayaṁvara*, o Koningin, er een vis werd gebruikt die [opgehangen als doelwit] door Arjuna moest worden geraakt, was er in mijn geval ook zo'n doelwit. Maar de vis was aan het zicht onttrokken en kon alleen maar als een weerspiegeling in water worden gezien [in een vat eronder]. (20) Toen ze hierover vernamen kwamen al de koningen bedreven in de boogschietkunst en het hanteren van andere wapens, samen met hun duizenden leermeesters van heinde en verre naar mijn vaders stad. (21) Mijn vader eerde hen allen met groot respect voor ieders kracht en leeftijd. Daarop namen zij die hun zinnen op mij hadden gezet, de boog en de pijlen ter hand om [het doelwit] te doorboren in de bijeenkomst. (22) Sommigen van hen waren na het heffen [van de boog] niet in staat die te spannen en gaven het op, terwijl anderen, die de boogpees gespannen hadden, op de grond vielen omdat ze er door werden geraakt. (23) Andere helden zoals de koningen van Magadha [Jarāsandha], Cedi [Śiśupāla] en Ambaṣṭha alsook Bhīma, Duryodhana en Karṇa, slaagden erin de boog te spannen maar slaagden er niet in uit te maken waar het doelwit zich bevond. (24) Arjuna, die er wel in slaagde het te herkennen, waagde, zorgvuldig mikkend terwijl hij in de weerspiegeling naar de vis keek, een schot, maar de pijl trof zijn doel niet, het was een schampschot. (25-26) Nadat de koningen in hun trots waren gekrenkt en het opgegeven hadden, nam de Opperheer speels de boog ter hand en slaagde Hij erin hem te spannen. Op het moment dat de zon in Abhijit stond [in 'victorie', of midhemel], legde Hij een pijl aan en doorboorde Hij, met een enkele blik in het water, de vis met Zijn pijl zodat die op de grond viel. (27) Pauken weerklonken in de hemel en op aarde hoorde men de geluiden van '*jaya*', terwijl de halfgoden, overweldigd door vreugde, stromen bloemen lieten neerregenen. (28) Vervolgens betrad ik, met een verlegen glimlach op mijn gezicht en met in mijn haar gevlochten bloemen, het offerperk met zachtjes tinkelende belletjes aan mijn voeten, een gouden halsketting met schitterende edelstenen om en met een stel fijn zijden, nieuwe kleren aan, bijeengehouden door een

ceintuur. (29) Ik hief mijn gezicht op, met de vele haarlokken eromheen en mijn wangen in de gloed van de oorhangers, en keek overal om me heen naar de koningen. Met een koele glimlach zijdelings blikken werpend plaatste ik langzaam mijn halsketting om de hals van Murāri die mijn hart had gestolen. (30) Op dat moment weerklonken er schelphoorns, *mṛdaṅga's*, trommeltjes, pauken, oorlogstrommen, en meer van dat soort instrumenten, terwijl de zangers zongen en de dansers en danseressen dansten. (31) De koningen die de leiding hadden konden de keus niet accepteren die ik aldus maakte voor de Allerhoogste Heer als zijnde mijn meester, o Draupadī. Van streek begonnen ze vol van verwensingen ruzie te zoeken. (32) Geplaatst voor die situatie tilde Hij me op de strijdwagen met zijn vier uitmuntende paarden. Hij zette Zijn Śārṅga gereed, trok Zijn kuras aan en stond klaar om slag te leveren met Zijn vier armen [ten volle gemanifesteerd]. (33) Dāruka reed de met goud afgewerkte wagen, o Koningin, terwijl de koningen toekeken als waren het [verschrikte] dieren die koning leeuw zagen. (34) Als een stelletje dorpshonden met een leeuw gingen de koningen Hem achterna. Daarbij probeerden sommigen Hem de weg te versperren door hun bogen tegen Hem op te heffen. (35) Door de ladingen pijlen afgeschoten met de Śārṅga, vielen sommigen met hun armen, benen en nekken doorkliefd, terwijl anderen het opgaven en er vandoor gingen. (36) Als de zonnegod die zijn thuishaven bereikt [ofwel de westelijke horizon] kwam de Heer van de Yadu's vervolgens Dvārakā binnen, Zijn stad bezongen in de hemel en op aarde, die uitgebreid versierd was met prachtige erebogen en banieren aan vlaggenmasten die het zonlicht tegenhielden. (37) Mijn vader vereerde zijn vrienden, naaste verwanten en andere familieleden met de meest kostbare kleding en juwelen, met bedden, zetels en met ander meubilair. (38) In zijn toewijding schonk hij de meest kostbare wapens aan de Heer van de Volledigheid [Pūrṇasya], alsook dienstmaagden die van alle rijkdommen waren voorzien, voetsoldaten, strijders op olifanten, strijders in strijdwagens en strijders te paard. (39) Door abrupt onze materiële banden te verbreken en van verzaking te zijn, werden we allen dienstmaagden bij Hem thuis, bij Hem die Volkomen in Zichzelf Tevreden is.'

(40) **D**e andere koninginnen zeiden [bij monde van Rohiṇī]: 'Nadat Hij in de strijd de demon Bhauma en zijn aanhangers had gedood, ontdekte Hij dat wij, de dochters van de koningen die de demon versloeg tijdens zijn campagne om de aarde te veroveren, door hem gevangen waren gezet. Omdat we ons steeds Zijn lotusvoeten hadden herinnerd als de bron van de bevrijding uit een materieel bestaan is Hij, van Wie Alle Wensen in Vervulling gaan, met ons

getrouwd na onze bevrijding. (41-42) O heilige dame, we verlangen niet naar de heerschappij over de aarde, een hemels koninkrijk, onbeperkt genot of mystieke macht. Noch streven we naar de allerhoogste goddelijkheid, naar onsterfelijkheid of de verblijfplaats van Hari. We willen [enkel] op onze hoofden het stof dragen van de goddelijke voeten van Hem die de Knots Hanteert, het stof dat verrijkt is door de geur van de *kuṅkuma* van de boezem van Śrī [zie ook 10.47: 60, ** en de Śrī Śrī Śikṣāṣṭaka vers 4]. (43) Wij verlangen hetzelfde als waar de Pulindavrouwen [de *gopī's*] naar verlangen, hetzelfde als waar het gras, de planten, de grazende koeien en de *gopa's* van Vraja naar verlangen: te worden aangeraakt door de voeten van de Allerhoogste Ziel.'

*: Zij die hier Rohiṇī heet is niet Rohiṇī, de moeder van Balarāma, maar de ene koningin die de 16.000 koninginnen vertegenwoordigt waarmee Kṛṣṇa trouwde naast Zijn acht hoofdkoninginnen.

**: De *paramparā* geeft aan dat de Śrī waar hier naar verwezen wordt de allerhoogste godin van het geluk is zoals herkend in de *'Bṛhad-gautamīya-tantra'*:

devī kṛṣṇa-mayī proktā
rādhikā para-devatā
sarva-lakṣmī-mayī sarva
kāntiḥ sammohinī parā

"De bovenzinnelijke godin Śrīmatī Rādhārāṇī is de rechtstreekse tegenhanger van Heer Śrī Kṛṣṇa. Ze is de centrale figuur voor al de godinnen van het geluk. Haar is het vermogen verleend om de al-aantrekkelijke Persoonlijkheid van God aan te trekken. Zij is het voorwereldlijk innerlijk vermogen van de Heer."

Hoofdstuk 84

Vasudeva Offert voor de Wijzen die te Kurukṣetra de Weg naar het Succes Wijzen

(1) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen Pṛthā, de dochter van de koning van Subala [Gāṇḍhārī], Draupadī, Subhadrā en de vrouwen van de koningen, alsook Zijn *gopī's*, vernamen over de liefdevolle gehechtheid [van de echtgenotes] aan Kṛṣṇa, Heer Hari, de Ziel van Allen, waren ze allen zeer verwonderd met tranen in hun ogen. (2-5) Terwijl de vrouwen zich aldus onderhielden met de vrouwen en de mannen met de mannen, arriveerden er wijzen ter plekke die graag Kṛṣṇa en Rāma wilden zien: Dvaipāyana, Nārada, Cyavana, Devala en Asita; Viśvāmitra, Śatānanda, Bharadvāja en Gautama; Heer Paraśurāma en zijn discipelen, Vasiṣṭha, Gālava, Bhṛgu, Pulastya en Kaśyapa; Atri, Mārkaṇḍeya en Bṛhaspati; Dvita, Trita, Ekata en de zonen van Brahmā [de vier Kumāra's], alsook Āṅgirā, Agastya, Yājñavalkya, wijzen als Vāmadeva en anderen. (6) Toen ze hen zagen, stonden de Pāṇḍava's, Kṛṣṇa, Balarāma, de koningen en anderen die gezeten waren, meteen op om te buigen voor de zielen die door het ganse universum worden geëerd. (7) Met inbegrip van Rāma en Acyuta, bewezen ze hen allen gepast de eer met begroetingen, zitplaatsen, water om hun voeten te wassen, water om te drinken, bloemenslingers, wierook en sandelhoutpasta. (8) Toen de wijzen comfortabel zaten, richtte de Allerhoogste Heer, die in Zijn belichaming het dharma verdedigt, Zich tot die met stille aandacht luisterende vergadering van grote zielen. (9) De Opperheer zei: 'Wij die deze geboorte verwierven, plukken er nu allen de vrucht van: de aanwezigheid van de yogameesters welke zelfs door de halfgoden maar zelden wordt verkregen. (10) Hoe is het mogelijk dat mensen, die pover in hun verzaking zijn en God zien in de vorm van een beeld in de tempel, nu in uw gezelschap mogen verkeren, en u aan mogen raken, vragen mogen stellen, zich mogen verbuigen en aan uw voeten van eerbetoon mogen zijn en zo meer? (11) Door slechts u, de heiligen, te aanschouwen, raakt men meteen gezuiverd, terwijl dat niet zo is met de heilige plaatsen bestaande uit water of de beeltenissen vervaardigd uit klei en steen, die dat slechts na een lange tijd bewerkstelligen [1.13: 10]. (12) Niet het vuur, noch de zon, de maan of het firmament, niet de aarde, noch het water, de ether, de adem, de spraak of de geest nemen, als men ze aanbidt, de zonden weg van hen die verstrikt zijn in materiële tegenstellingen. Maar ze worden weggevaagd door slechts een enkel moment een man van [brahmaanse] scholing van dienst te zijn. (13) Met het idee van zichzelf als zijnde het lichaam, dat zo kan stinken met zijn drie

elementen [van slijm, gal en lucht], met de notie van een echtgenote en zo meer als zijnde zijn eigendom, met zijn benadering van klei als iets aanbiddelijks, met de gedachte van water als zijnde een bedevaartsoord, is hij [de gewone man afgaande op uiterlijkheden] niet [van respect] voor mannen van wijsheid. Wat dat betreft is hij [niet veel beter dan] een koe of een ezel.'

(14) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen ze dit vernamen uit de mond van Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer die van een Onbegrensde Wijsheid is, waren de geleerde mannen stil, onthutst over de woorden die ze maar moeilijk verteren konden. (15) De wijzen peinsden een tijdje over de Heer en de ondergeschikte positie [die Hij in had genomen], en concludeerden dat wat Hij gezegd had was bedoeld om de mensen een licht op te steken. Dus richtten ze zich met een glimlach tot Hem, de Geestelijk Leraar van het Universum. (16) De achtenswaardige wijzen zeiden: 'Zie toch hoe wij, de beste kenners van de waarheid en belangrijkste scheppers van het universum, zijn begoocheld door de macht van de materiële illusie teweeggebracht door de handelingen van de Opperheer die, zo verbazingwekkend verdekt in Zijn praktijken, doet alsof Hij degene is die beheerst wordt. (17) Moeiteloos schept Hij, geheel op eigen kracht, de veelvoud van dit universum en handhaaft Hij en vernietigt Hij dat zonder Zelf verstrikt te raken. Hij is in Zijn handelingen net als het element aarde met de vele namen en vormen van zijn transformaties. Wat een acteur [imitator] is de Almachtige met alles wat Hij doet [zie ook 8.6: 10]! (18) Uw goede Zelf, de Oorspronkelijke Persoonlijkheid van de Ziel, neemt niettemin mettertijd de geaardheid goedheid aan, zodat U Uw mensen kan beschermen en de slechten kan bestraffen; aldus handhaaft U het eeuwige Vedische pad van de *varnāśrama*verdelingen [in status/ beroeps oriëntaties] door middel van Uw spel en vermaak [zie ook *sanātana* dharma]. (19) De Geest van het Absolute [zoals gekend middels de Veda's] vormt Uw zuivere hart waarin men zich het manifeste, niet-manifeste en de tijdloze transcendentale positie realiseert met behulp van verzakingen, studie en het zich geconcentreerd in meditatie naar binnen keren [zie ook B.G. 7: 5]. (20) O Absolute Waarheid, U toont Uw respect voor de gemeenschap van de brahmanen omdat men, door die perfecte vertegenwoordigers, Uw geopenbaarde geschriften kan begrijpen. Bijgevolg bent U de leider van allen die de brahmaanse cultuur achten. (21) Heden bereiken we de vervulling van onze geboorte, opleiding, verzakingen en visie, omdat het vinden van omgang met U, die de Volkomenheid van Alle Welvaart bent, het doel vormt van de deugdzame zielen. (22) We brengen [U, o] Kṛṣṇa onze eerbetuigingen, U, de Allerhoogste Heer wiens wijsheid altijd nieuw is, de Superziel die Zijn glorie

verhult met Zijn *yogamāyā*. (23) Geen van deze koningen die Uw gezelschap genieten, noch de Vṛṣṇi's, kennen U, die schuilgaat achter het gordijn van *māyā*, als de Allerhoogste Ziel, de Tijd en de Heer [B.G. 6: 26]. (24-25) Zoals iemand in slaap zichzelf een alternatieve werkelijkheid voorstelt met de namen en gedaanten die hij zich voor de geest haalt, en daarmee geen weet heeft van een aparte werkelijkheid die daar los van staat, heeft men, op dezelfde manier met de benamingen en vormen van alles om ons heen, geen idee van U, omdat de herinnering [aan het ware zelf, aan U] is verstoord door de drukke zinnen die het bewustzijn verbijsteren met Uw *māyā* [vergelijk B.G. 4: 5 en 4.29: 1, 1: 41 en 7.7: 25]. (26) Vandaag hebben we Uw voeten mogen aanschouwen die de oorsprong vormen van de Ganges welke de overmaat aan zonden wegwast. Als men [met hen] goed in het hart gevestigd in zijn yogapraktijk is gerijpt en de toegewijde dienst zich volledig heeft ontwikkeld, wordt de materiële mentaliteit die de individuele zielen versluiert, vernietigt en bereikt men Uw bestemming - dus alstUblieft, toon Uw toegewijden Uw genade.'

(27) **Ś**uka zei: 'Nadat de wijzen dit gezegd hadden, namen ze afscheid van Daśārha [Kṛṣṇa], Dhṛtarāṣṭra en Yudhiṣṭhira, o wijze onder de koningen, en troffen ze voorbereidingen om terug te keren naar hun hermitages. (28) Toen de alom geroemde Vasudeva [de vader van Kṛṣṇa] dit zag, benaderde hij hen, greep ze buigend bij hun voeten beet en zei hij het volgende in zorgvuldig gekozen termen. (29) Śrī Vasudeva zei: 'Mijn eerbetuigingen voor u die al de goden [vertegenwoordigt *]. O zieners, luister alstublieft, zeg ons dit: hoe kunnen we van ons karma verlost raken door het verrichten van arbeid?'

(30) **Ś**rī Nārada zei: 'Beste geleerden, deze vraag, die Vasudeva zo leergierig stelde wat betreft zijn hoogste levensdoel, is niet zo verrassend gezien het feit dat hij over Kṛṣṇa denkt als was Hij een kind [van hem, zijn zoon]. (31) Als iemand in de nabijheid verkeert vormt dat makkelijk een aanleiding tot verontachtzaming, net zoals dat bijvoorbeeld het geval is met iemand die aan de oever van de Ganges woont maar elders zijn heil zoekt om zuivering te vinden. (32-33) De kwaliteit van [de Heer] Zijn bewustzijn wordt nimmer verstoord door tijdafhankelijke zaken als de schepping, vernietiging en zo meer van dit universum, niet door zijn eigen werking en ook niet als gevolg van een invloed van buitenaf [zie B.G. 4: 14 en 10: 30]. Het bewustzijn van Hem, de Ene Heer die Zijn gelijke niet kent, wordt niet beïnvloed door hindernissen, materiële handelingen en hun terugslagen, en de basiskwaliteiten van de natuur met hun stroom van veranderingen

[*kleśa,* karma en *guṇa*]. Een [onwetende] buitenstaander kan Hem [echter] zien als zijnde overdekt door Zijn eigen expansies van *prāṇa* en andere elementen van de natuur, precies zoals de zon schuil gaat achter wolken, sneeuw of verduisteringen.'

(34) **T**erwijl al de koningen samen met Acyuta en Rāma toehoorden, o Koning, richtten de wijzen zich vervolgens tot Vasudeva en zeiden: (35) 'Vastgesteld als zijnde juist is dat het karma wordt tegengegaan door dit [soort] werk: het met geloof en met feestelijke offerplechtigheden vereren van Viṣṇu, de Heer van Alle Offers. (36) De geleerden toonden vanuit het gezichtspunt van de Śāstra's aan dat deze religiositeit van verbonden zijn [in de yoga] de makkelijkste manier is om de geest tot vrede te bewegen; het brengt het hart vreugde. (37) Het thuis gewetensvol te werk gaan terwille van de Persoonlijkheid van God middels offers uitgevoerd met onberispelijk [rechtschapen] verkregen bezittingen, vormt voor de tweemaal geboren ziel het pad dat naar succes leidt [**]. (38) Iemand die intelligent is behoort het verlangen naar rijkdom te verzaken door offers te brengen en liefdadig te zijn. Het verlangen naar een vrouw en kinderen behoort hij op te geven door zich bezig te houden met tempelzaken. Met behulp van de [*cakra*-orde van de] Tijd [de Tijd die eveneens de vernietiger van alle werelden is, zie ook 9.5 en B.G. 3: 16] moet hij afzien van het verlangen naar een wereld voor zichzelf, o Vasudeva. Alle wijzen verzaakten hun [drie soorten van] verlangens naar [de weelde van, het gezin van, en de zeggenschap over] een huiselijk bestaan en begaven zich voor boetedoeningen het bos in [zie ook B.G. 2: 13]. (39) Prabhu, een tweemaal geboren ziel wordt geboren met drie schulden: een schuld aan de goden, een schuld aan de wijzen en een schuld aan de voorvaderen. Als hij die niet inlost door [respectievelijk] offers te brengen, de geschriften te bestuderen en door kinderen te verwekken [of middels leerlingen dan wel geesteskinderen zoals boeken, zie ***] zal hij, bij het verlaten van het lichaam, ten val komen [terug in de materiële wereld]. (40) Momenteel bent u [Vasudeva] bevrijd van twee van die schulden, de schuld aan de wijzen en de schuld aan de voorvaderen, o grootmoedige ziel. Maak uzelf nu vrij van uw schuld aan de goden door huis en haard achter te laten. (41) O Vasudeva, uw goede zelf moet [in een voorgaand leven] wel veel van aanbidding zijn geweest met toewijding voor de Allerhoogste Heer van het Universum, aangezien Hij de rol van uw zoon op Zich heeft genomen [zie ook 3: 32-45 en 11.5: 41].'

(42) **Ś**rī Śuka zei: 'Toen de liefdadige Vasudeva gehoord had wat ze hadden te zeggen, koos hij voor de wijzen als zijn priesters en stemde hij ze gunstig door zijn hoofd te buigen. (43) De *ṛṣi's*, o

Koning, betrokken de vrome ziel desgevraagd toen in vuuroffers die strikt volgens de religieuze voorschriften met excellente voorzieningen werden uitgevoerd op het heilige veld [van Kurukṣetra]. (44-45) Toen hij zou worden ingewijd, kwamen de Vṛṣṇi's gebaad en goed gekleed, met lotusbloemenslingers om en rijkelijk opgesierd, verheugd naar de offertent. Ze kwamen samen met de andere koningen wiens koninginnen, met de artikelen voor de aanbidding in hun handen, in de fijnste kleren waren gestoken met gouden hangers om hun nekken, en die waren ingesmeerd met sandelhoutpasta, o Koning. (46) Tweezijdige kleitrommels, kleine trommeltjes, pauken en drums, schelphoorns en andere muziekinstrumenten weerklonken, dansers en danseressen dansten, en de hofzangers en lofprijzers zongen zoetgevooisd mee met de zangeressen uit de hemel en hun echtgenoten. (47) Door de priesters [voor zijn inwijding] besprenkeld met gewijd water zoals staat voorgeschreven, zag Vasudeva, met zijn ogen zwart opgemaakt en zijn lichaam gezalfd, er met zijn achttien vrouwen [zie 9.24: 21-23 & 45] uit als koning maan omringd door de sterren. (48) Met hen, allen allerfijnst opgesierd en met zijden *sārī's* aan, met armbanden om, halskettingen, enkelbelletjes en oorbellen, straalde hij, geïnitieerd en gehuld in een hertenvel, prachtig. (49) O grote Koning, zijn functionarissen en priesters schitterden, met hun juwelen en kledingstukken van zijde, als bevonden ze zich in het offerperk van de doder van Vṛtra [Indra, zie 6.11]. (50) Op dat moment traden ook de twee Heren Rāma en Kṛṣṇa naar voren. Met ieder van Hen begeleid door Hun vrouwen, zonen en familieleden als expansies van Hun glorie, straalden Ze net zo prachtig. (51) Vasudeva oefende, volgens de regels, respect voor de Heer van de Rituelen, Mantra's en Benodigdheden, door [alle twee de soorten] offers te brengen, en zo meer, die men verschillend omschrijft als 'oorspronkelijk' [of primair, verschillende prototypes zoals omschreven in de *śruti*] en 'veranderd' [of secundair, offers volgens aangepaste procedures, zie *4]. (52) Vervolgens compenseerde hij zoals voorgeschreven, op het juiste moment, de priesters, die reeds rijkelijk opgesierd waren, met giften uit dankbaarheid die hen er nog fraaier deden uitzien, alsook met huwbare meisjes, koeien en land van grote waarde. (53) Nadat de grote wijzen de plechtigheid hadden uitgevoerd met uitgietingen door de sponsor en zijn vrouw [*patnī-saṁyāja*], alsook die van het afsluitende ritueel [*avabhṛthya*], baadden de brahmanen, vooropgegaan door [Vasudeva] het hoofd van de *yajña*, in het meer van Heer Paraśurāma [9.16: 18-19]. (54) Volgend op dat bad schonk hij samen met de vrouwen hun sieraden en kleding weg aan de hofzangers en vereerde hij vervolgens, in zijn mooiste kleren, al de klassen van mensen, en zelfs de honden, met voedsel. (55-56) Zijn

verwanten, hun vrouwen en kinderen, de leiders van de Vidarbha's, Kośala's, Kuru's, Kāśī's, Kekaya's en Sṛñjaya's, de functionarissen, de priesters, de verschillende soorten van verlichte zielen, de gewone mensen, de paranormalen ['de geesten'], de voorvaderen en de achtenswaardigen, bedacht hij rijkelijk met giften. Toen namen ze afscheid van Kṛṣṇa, het Verblijf van Śrī, en vertrokken ze, vol van lof over het offer dat was gebracht. (57-58) De naaste familieleden Dhṛtarāṣṭra en zijn jongere broer [Vidura], Pṛthā en haar zoons [Arjuna, Bhīma en Yudhiṣṭhira], Bhīṣma, Droṇa, de tweelingen [Nakula en Sahadeva], Nārada, Bhagavān Vyāsadeva en andere verwanten, omhelsden hun vrienden en verwanten, de Yadu's, en keerden, in hun hart bewogen over de scheiding, met moeite terug naar hun respectievelijke woonplaatsen, zoals ook de rest van de gasten dat deed. (59) Uit genegenheid voor zijn verwanten bleef Nanda samen met de koeherders [nog wat langer]. Ze werden door Kṛṣṇa, Balarāma, Ugrasena en de rest vereerd met een extra rijke eredienst. (60) Vasudeva, die met gemak de oceaan van zijn grote ambitie had overgestoken [zie ook 10.3: 11-12], was er zeer voldaan over. Omringd door zijn weldoeners greep hij Nanda's hand vast en sprak hij tot hem.

(61) **Ś**rī Vasudeva zei: 'De door God gesmede band van de mens die genegenheid wordt genoemd is, zo meen ik, zelfs voor helden en yogi's moeilijk op te geven. (62) Ook al werd de vriendschap die jullie zo heilig boden door ons niet beantwoord in onze vergeetachtigheid over wat jullie deden, zal die nimmer ophouden daar ze alles overtreft. (63) Voorheen [toen we in Kaṁsa's gevangenis zaten] konden we ons niet om jullie bekommeren, en nu het ons goed gaat, o broeder, zien we zelfs met jullie recht voor ons, jullie niet werkelijk staan omdat onze ogen verblind zijn onder de invloed van de weelde. (64) Moge iemand die uit is op het ware voordeel in het leven nimmer de rijkdom van koningen ten deel vallen, o jullie vol van respect, want met zijn blik aldus verduisterd ziet hij zelfs zijn eigen familie en vrienden niet meer staan [vergelijk 10.10: 8].'

(65) **Ś**rī Śuka zei: 'Zich aldus met tranen in de ogen herinnerend wat hij [Nanda] allemaal gedaan had uit vriendschap, moest Ānakadundubhi, met zijn hart in beroering door de intimiteit, huilen. (66) Uit liefde voor zijn vriend die zijn genegenheid toonde en voor Kṛṣṇa en Rāma zei Nanda toen: 'Ik ga wel later, ik ga morgen wel', maar bleef nog drie maanden langer bij de Yadu's die hem eerden. (67-68) Tevredengesteld met begerenswaardige zaken, zoals de meest kostbare sieraden, het fijnste linnen en verschillende meubelstukken van onschatbare waarde, accepteerden ze de geschenken gegeven door

Vasudeva, Ugrasena, Kṛṣṇa, Uddhava en anderen. Uitgewuifd door de Yadu's vertrok hij toen samen met de bewoners van Vraja en zijn familie. (69) Toen Nanda, de *gopa's* en de *gopī's* naar Mathurā vertrokken, waren ze niet in staat Govinda's lotusvoeten uit hun hoofd te zetten en keken ze bijgevolg [heel wat keren] achterom. (70) Met hun verwanten vertrokken, merkten de Vṛṣṇi's, die Kṛṣṇa als hun godheid hadden, dat het regenseizoen zich aandiende en keerden daarom terug naar Dvārakā. (71) Aan de mensen [thuis] deden ze verslag van de grote festiviteit en van alles wat zich had afgespeeld in relatie tot de heer van de Yadu's [Vasudeva] en de weldoeners die ze tijdens hun bedevaart hadden ontmoet [zie 10.82].'

*: Deze uitspraak, zo brengt ons de *paramparā* in herinnering, wordt ondersteund in de gezaghebbende *śruti*mantra's, die verklaren *'yāvatīr vai devatās tāḥ sarvā veda-vidi brāhmaṇe vasanti'*: "Welke halfgoden er ook bestaan, ze houden zich allen in een *brāhmaṇa* op die de Veda kent."

**: De *paramparā* voegt toe: 'Zowel Śrīdhara Svāmī als Śrī Jīva Gosvāmī zijn het op dit punt eens dat het rituele karma van Vedische offers met name is bedoeld voor gehechte huishouders. Zij die reeds gelouterd zijn in Kṛṣṇabewustzijn, zoals Vasudeva zelf, hoeven alleen maar hun geloof te cultiveren in de Heer Zijn toegewijden, de beeltenis die men van Hem heeft, Zijn naam, de overblijfselen van Zijn maaltijd en Zijn leringen, zoals geboden in de Bhagavad Gītā en het Śrīmad Bhāgavatam.'

***: Het woord *putra* hier gebruikt heeft gewoonlijk betrekking op een kind, maar betekent ook een pop of enig kunstmatig iets om zorg voor te dragen, zoals een huis, of kunstwerken, een boek of een ander bijproduct, zoals Prabhupāda en zijn leerlingen het hebben genoemd in b.v. 3.28: 38 en 11.20: 27-28. Letterlijk betekent het: 'het redden uit de hel genaamd Put', de plaats waar zij die kinderloos zijn verblijven.'

*4: De *paramparā* verklaart: 'Het Brāhmaṇa gedeelte van de Vedische *śruti* specificeert de volledige stap-voor-stap procedure van enkel maar een paar prototypische offerplechtigheden, zoals het Jyotiṣṭoma en het Darśa-pūrṇamāsa. Dezen worden de *prākṛta*, of de oorspronkelijke, *yajña's* genoemd; de details van andere *yajña's* moeten worden afgeleid uit de patronen van deze *prākṛta* voorschriften overeenkomstig de strenge regels van de Mīmāṁsā-śāstra. Aangezien andere *yajña's* dus bekend staan door afleiding uit de prototypische offers worden ze *vaikṛta*, of "veranderd" genoemd.'

Hoofdstuk 85

Heer Kṛṣṇa Instrueert Vasudeva en Haalt Devakī's Zoons Terug

(1) **D**e zoon van Vyāsa zei: 'Op een dag bezochten Saṅkarṣaṇa en Acyuta, de twee zoons van Vasudeva, Hun vader die, nadat Ze zijn voeten hadden geëerd, Hen liefdevol begroette en Hen toesprak. (2) Nadat hij de woorden van de wijzen had gehoord met betrekking tot de bovenmenselijke kwaliteiten van zijn twee zoons, was hij overtuigd geraakt van Hun heldendaden. Hij sprak Ze aan bij Hun naam en zei: (3) 'Kṛṣṇa, o Kṛṣṇa, o grootste yogi, o eeuwige Saṅkarṣaṇa, ik weet dat Jullie twee de rechtstreekse [vertegenwoordigers] zijn van de primaire natuur [of *pradhāna*] en het allerhoogste principe [de *puruṣa* of persoon] van dit universum. (4) Jullie zijn rechtstreeks de Allerhoogste Heer, de meesters van de oorspronkelijke substantie en de persoon. Wat er ook, wanneer dan ook, zijn bestaan vindt om welke reden ook, is van Jullie afkomstig, werd door Jullie geschapen en bestaat in Jullie, is er ter wille van Jullie en behoort Jullie toe. (5) O Heer van het Voorbije, dit gevarieerde universum dat Je uit Jezelf schiep, ga Je binnen, o Ongeborene, en wordt tevens gehandhaafd door Jou, de Superziel [het Paramātma], als het levensbeginsel van vitaliteit [de *prāṇa*] en individualiteit [de *jīva*]. (6) Van beide [levende en niet-levende] bestaansvormen, die van elkaar verschillend allen behoren tot het Allerhoogste en dus afhankelijk zijn, ben Jij de Ene die het creatieve vermogen vormt, dat actief is in de levensadem en in de overige krachten van het universum [zie ook 2.5: 32-33]. (7) De gloed, de schittering, de helderheid en het afzonderlijke bestaan van de maan, het vuur, de zon, de sterren en de bliksem [B.G. 15: 12], het voortbestaan van de bergen, en de geur en ondersteunende kracht van de aarde, zijn allen Jou in feite. (8) Het dorstlessende en levengevende vermogen van water alsook het water zelf en haar smaak ben Jij, o Heer. O Meester, op basis van Jouw lucht [de zuurstof...] is er de lichaamswarmte, de levenskracht op lichamelijk en geestelijk gebied, de ondernemingszin en het zich bewegen [zie ook B.G. 11: 39]. (9) Jij bent de windrichtingen en de ruimten die ze beschrijven, de alomtegenwoordige ether en het elementaire geluid dat erbij hoort. Jij bent de [oer]klank die de lettergreep AUM vormt en de differentiatie ervan in afzonderlijke vormen [van taal, zie ook B.G. 7: 8]. (10) Jij bent de macht van de zinswaarneming, Je bent hun goden [zie ook 3.12: 26] en van hen ben Je de genade. Jij bent van de intelligentie de besluitvaardigheid en van het levend wezen ben Je het vermogen zich de dingen te herinneren zoals ze zijn [B.G. 7: 10 & 15: 15]. (11) Jij, de voorwereldlijke Oorzaak van alle Oorzaken [de niet-manifeste oersubstantie *pradhāna*], bent de bron van [het valse ego geassocieerd

met] de stoffelijke elementen [*tamas*], de hartstochten van de zinnen [*rajas*] en de stroom van bewustzijn van de scheppende halfgoden [*sattva*, zie ook B.G. 14]. (12) Onder de bestaansvormen onderworpen aan vernietiging in deze wereld, ben Jij het onvergankelijk wezen, net zoals de grondstof van iets wordt waargenomen [en niet verloren gaat] met haar transformaties. (13) De geaardheden van de goedheid, hartstocht en onwetendheid, en hun functies, worden op deze [onvergankelijke] manier geregeld in Jou, de Allerhoogste Absolute Waarheid, door Jouw inwendig vermogen [de *yogamāyā* van Je spel en vermaak]. (14) Op grond daarvan is er in Jou [Zelf] geen sprake van deze modificaties. Wanneer ze ook maar worden geconditioneerd door Jou [en in Jou] als voortbrengselen van de schepping, hebben ze Jou in zich aanwezig, Jij die anderszins niet materieel bent [eeuwig vrij of *nitya-mukta*, zie ook B.G. 2: 12, 9: 4-5 & 8: 19]. (15) In deze wereld zijn zij onwetend die, er door hun karma toe gedreven worden zich [eeuwig gebonden, *nitya-bandha*] rond te bewegen in het rad van wedergeboorte; ze falen ermee de bovenzinnelijke bestemming te doorgronden die de Ziel van het Geheel is. (16) Ik had het geluk met dit leven deze moeilijk te bereiken, hoogst geschikte menselijke bestaansvorm te verwerven, maar heb door Jouw begoochelende macht [*māyā*] mijn hele leven doorgebracht in verwarring over wat je eigen levensdoel is. (17) Met Jij, die allen in deze wereld samenbindt met de touwen van genegenheid, is er, met het lichaam en het nageslacht en andere relaties, het 'dit ben ik' en 'dezen zijn van mij' dat erbij komt kijken [zie ook b.v. 2.9: 2, 4.28: 17, 4.29: 5, 5.5: 8 en 6.16: 41]. (18) Jullie twee zijn niet onze zoons maar duidelijk de Heren van *pradhāna* en *puruṣa* die nederdaalden om de last aan heersers weg te nemen van de aarde, zoals Jullie dat zeiden [10.50: 7-10]. (19) Daarom zoek ik vandaag de toevlucht van Je lotusvoeten die, van hen die zich overgaven, van hen die te lijden hebben, de angst wegnemen van het verstrikt zijn [in de materiële wereld], o Vriend, en dat is alles. Genoeg, genoeg heb ik van het gesmacht naar zinsbevrediging dat me bindt aan mijn sterfelijkheid en me over Jou, de Allerhoogste, doet nadenken als zijnde mijn kind. (20) In de kraamkamer zei Je inderdaad [zie 3: 44] dat Jij de Ongeboren Ziel was die, tijdperk na tijdperk geboorte uit ons genomen hebbend, aldus optreedt om Je dharma te verdedigen en daarbij, net als een wolk [van vorm veranderend], verschillende lichamen aanneemt en weer opgeeft [zie B.G. 4: 8]. O, wie kan het mystiek vermogen en de machtige expansies doorgronden van Jou, de alles doordringende en alom gevierde Heer?'

(21) **Ś**rī Śuka zei: 'Nadat Hij de uitlatingen van Zijn vader had gehoord, boog de Allerhoogste Heer, de beste van de Sātvata's,

nederig en gaf Hij breed glimlachend op een vriendelijke toon antwoord. (22) De Opperheer zei: 'Ik beschouw deze betekenisvolle woorden van u als zeer toepasselijk vader, omdat met het verwijzen naar Ons, uw Zoons, u het volledige van de werkelijkheid onder woorden hebt gebracht. (23) Ik, u, Hij, Mijn broer, en deze bewoners van Dvārakā, moeten, allen tezamen met alles wat rondbeweegt en niet rondbeweegt, op dezelfde manier worden bekeken [als zijnde expansies van Mij], o beste van de Yadu's [B.G. 9: 5 & 15 en de *siddhānta*]. (24) De Allerhoogste Ziel, die waarlijk één, zelfverlicht, eeuwig en onderscheiden is van de rest, heeft vanuit Zichzelf, met behulp van de basiskwaliteiten, de materiële verschijningsvormen die bij die geaardheden horen geschapen. Terwijl Hij vrij is van de geaardheden ziet men Hem aldus als veelvormig. (25) Het is als met de ether, de lucht, het vuur, het water en de aarde die, als een enkel element, afhankelijk van hun posities, in hun manifeste en niet-manifeste, kleine en grote voortbrengselen, zich vertonen als een veelvoud [zie ook B.G. 13: 31].'

(26) **Ś**rī Śuka zei: 'Vasudeva, aldus toegesproken door de Allerhoogste Heer, o Koning, werd verlost van zijn denken in tegenstellingen en viel, innerlijk voldaan, stil. (27-28) Toen, op die plaats, o beste van de Kuru's, vroeg Devakī, de aanbiddelijke godin van een ieder die tot haar grote verbazing had vernomen van [het terughalen van] de zoon van Hun goeroe [45], aan Kṛṣṇa en Rāma duidelijk en helder of Ze haar eigen zoons terug wilden brengen die door Kaṁsa waren vermoord. Terugblikkend met dat in gedachten, sprak ze verdrietig en innerlijk verscheurd met tranen in haar ogen. (29) Śrī Devakī zei: 'Rāma, o Rāma, o Onpeilbare Ziel; o Kṛṣṇa, Leraar van de Yogaleraren, ik weet dat Jullie twee de Oorspronkelijke Persoonlijkheden zijn, de Meesters van de Scheppers van het Universum [zie ook *catur-vyūha*]. (30) Uit mij geboren, zijn Jullie nu nedergedaald vanwege de koningen die, levend in weerwil van de geschriften en met hun goede eigenschappen vernietigd door de tijd [van Kali-yuga], een overlast voor de wereld werden. (31) O Ziel van Alles Wat Er Is, vandaag kwam ik om mijn toevlucht te zoeken bij Jou, die, middels een gedeeltelijke expansie [de geaardheden] van een expansie [de materiële energie] van een expansie [Nārāyaṇa] van Jezelf, aanleiding geeft tot het voortbrengen, gedijen en weer teloorgaan van het universum [zie ook 2.5]. (32-33) Er word beweerd dat Jullie, die van Je goeroe de opdracht kregen om zijn reeds lang geleden gestorven zoon terug te halen, hem vanuit het bereik van de voorvaderen hebben gebracht als een gift uit dankbaarheid voor Jullie geestelijk leraar. AlsJeblieft, o Jullie twee Meesters van de

Yogameesters, vervul zo ook mijn verlangen. Ik zou graag mijn zoons teruggebracht zien die door Kaṁsa werden gedood [zie 10.4].'

(34) **D**e *ṛṣi* [Śuka] zei: 'Aldus ertoe verzocht door Hun moeder, o afstammeling van Bharata, gingen Rāma en Kṛṣṇa, met gebruik van Hun inwendig vermogen, de lagere wereld van Sutala binnen [zie 5.24: 18]. (35) De Daityakoning [Bali], die Ze binnen zag komen, stond meteen op om zich samen met zijn hofhouding voor Hen te verbuigen. Hij was overmand door vreugde Hen te zien, de Opperziel en Het Zelf van het Universum, die zijn favoriete goddelijkheid van aanbidding waren. (36) Hij haalde koninklijke zetels, waarop Ze tevreden aldaar plaats namen, en waste de voeten van de twee Grote Zielen. Vervolgens nam hij samen met zijn gevolg het water [op hun hoofden] dat [iedereen] zuivert, tot aan Brahmā toe. (37) Hij aanbad Ze met het presenteren van al de weelde die hij en zijn familie bezaten: de meest kostbare rijkdommen, kleding, sierselen, geurige smeersels, betelnoot, lampen, zalig voedsel en zo meer [*]. (38) Hij die Indra had overwonnen [zie 8.15], greep herhaaldelijk de voeten van de Opperheer vast. Met een hart smeltend van liefde, met tranen van geluk in zijn ogen en met zijn haren overeind, o Koning, sprak hij met een verstikte stem. (39) Bali zei: 'Mijn eerbetuigingen voor Ananta, het Grootste Wezen, en voor Kṛṣṇa, de Absolute Waarheid, de Superziel, de Verbreider en Schepper van de analytische kennis [*sāṅkhya*, zie 3.25-32] en de [wetenschap van bhakti-]yoga. (40) U voor ogen hebben is inderdaad iets dat zelden door de levende wezens wordt bereikt. Maar [als U zich inspant om ons] op Uw eigen initiatief [te bereiken], ligt het zelfs binnen het bereik van mensen als wij, die van nature in hartstocht en onwetendheid verkeren [zie B.G. 3: 21-23]. (41-43) De zonen van Diti en Dānu, de zangers van de hemel, de vervolmaakte zielen, de wetenschappers, de eerbiedwaardigen, de schatbewaarders, de wilden, de vleeseters en de paranormalen, de mystici, de politici, wij en anderen zoals zij, verbijten ons steeds in een zekere rancune tegen de fysieke aanwezigheid van Jou, de rechtstreekse belichaming van de geopenbaarde geschriften die van zuivere goedheid bent. Sommigen zijn opstandig met hatelijkheid, en sommigen zijn van toewijding met een zekere lust [nevenmotieven], terwijl de verlichte zielen die worden beheerst door de geaardheid goedheid, zich niet zo aangetrokken voelen [vergelijk: het *ātmārāma*-vers 1.7: 10]. (44) O Meester van de Yogameesters, als zelfs bedreven yogi's Uw begoochelende macht niet kennen die hoofdzakelijk wordt gekenmerkt door dit soort termen [van het *svarūpa* en *viśeṣa,* op eigenheid en op uiterlijke verschillen gebaseerde, identiteitsspel], wat betekent dat dan wel niet voor ons? (45) Heb daarom genade met me en leidt me weg vanuit de donkere put van een huishoudersbestaan

naar die andere toevlucht van Uw lotusvoeten, die wordt gezocht door de onzelfzuchtigen. Aldus kan ik me alleen overal naartoe begeven, of anders onder de bescherming van hen [de heiligen, toegewijden, Vaiṣṇava's, wensbomen] die iedereen in de wereld behulpzaam willen zijn, zij aan wiens voeten men vrede vindt en krijgt wat men in het leven nodig heeft [de '*vṛtti*']. (46) Geef ons alstUblieft leiding, o beheerser van hen die [zelf-]beheerst zijn, maak ons zondeloos, o Meester, maak van ons een persoon die met geloof te werk gaat en aldus bevrijd is van [schriftuurlijke, rituele] fixaties.'

(47) **D**e Opperheer zei: 'Eens, ten tijde van de eerste Manu, kwamen er van Marīci zes zonen ter wereld uit Ūrnā. Het waren halfgoden die lachten toen ze zagen dat de liefdevolle ['*kam*', of Brahmā in dit geval] wilde copuleren met zijn dochter [genaamd Vāk, zie 3.12: 28-35, vergelijk 3.20: 23]. (48-49) Vanwege die overtreding belandden ze prompt in een baarmoeder waarin ze door Hiraṇyakaśipu verwekt waren. Ze werden vervolgens door Yogamāyā overgebracht om geboorte te nemen uit de schoot van Devakī, o Koning. Ze werden door Kaṁsa vermoord. Zij weeklaagt over hen als zijnde haar zoons. Deze zelfde zoons leven hier nu bij u [zie ook ** en 10.2*]. (50) We willen ze graag hier weghalen om een einde te maken aan de treurnis van hun moeder. Als daarna de vloek is opgeheven zullen ze, bevrijd van de ellende, naar hun eigen [hemelse] wereld terugkomen. (51) Bij Mijn genade zullen deze zes, Smara [Kīrtimān, zie 1: 57], Udgītha, Pariṣvaṅga, Pataṅga, Kṣudrabhṛt en Ghṛnī, terugkeren naar de bestemming van de heilige zielen.'

(52) **N**a aldus te hebben gesproken, namen Ze, na beiden geëerd te zijn door Bali, de zoons mee terug naar Dvārakā en presenteerden Ze ze aan hun moeder. (53) Toen de godin de jongens weer terugzag, deed de liefde voor haar zoons haar borsten vloeien. Ze nam ze op haar schoot en omhelsde ze, waarbij ze keer op keer hun hoofden besnuffelde. (54) Verbijsterd door de begoochelende energie van Viṣṇu waardoor de schepping zijn bestaan vindt, liet ze liefdevol haar zoons van haar borsten drinken die nat waren toen ze ze aanraakten. (55-56) Nadat ze hadden gedronken van haar nectargelijke melk, die nog over was van de melk die de hanteerder van de Knots dronk [voordat Vasudeva Hem naar Gokula droeg], herkregen ze, omdat ze in aanraking kwamen met het lichaam van Nārāyaṇa, het bewustzijn van hun oorspronkelijke zelven. Buigend voor Govinda, Devakī, hun vader en Balarāma, gingen ze, voor ogen van iedereen, naar [de hemel] de plaats waar de goden zich ophouden. (57) Met het aanschouwen van dit terugkeren en weer vertrekken van de doden[, haar zonen], dacht de goddelijke Devakī in grote verwondering na

over de magie die door Kṛṣṇa was beschikt, o Koning. (58) O nazaat van Bharata, van Kṛṣṇa, de Opperziel van een onbegrensde heldenmoed, bestaan talloze heldendaden als deze.'

(59) **Ś**rī Sūta zei [te Naimiṣāranya, 1.1: 4]: "Wie ook die devoot luistert naar of vertelt over de manier waarop deze wederwaardigheid van Murāri, aan wiens glorie geen grenzen gesteld zijn, werd beschreven door Vyāsa's gerespecteerde zoon, zal, door aldus zijn geest te richten op de Allerhoogste Heer, naar Zijn aan alle zegeningen rijke hemelse verblijfplaats gaan, want deze ware verrukking voor de oren van Zijn toegewijden maakt volledig een einde aan de zonden van het levende wezen."

*: De *paramparā* voegt hieraan toe dat er negen standaardprocessen van toegewijde dienst zijn zoals Prahlāda dat aangeeft in 7.5: 23-24, en dat de laatste, *ātma-samarpanam*, het overdragen van je rijkdom zoals voorgeleefd door Bali Mahārāja ter wille van de *ātma-nivedanam* van zelfcommunicatie met de Heer, de culminatie is waar ieder ondernemen op uit zou moeten zijn. Als men poogt de Heer onder de indruk te brengen met rijkdom, macht, intelligentie enzovoorts, maar er niet in slaagt zichzelf nederig te begrijpen als zijnde Zijn dienaar, is iemands zogenaamde toewijding slechts een aanmatigende vertoning. De *paramparā* waarschuwt hier aldus tegen de valse religie van pompeuze ceremoniën zonder achting voor het zich terugtrekken in de yoga, als met Dakṣa in 4.2 (zie ook B.G. 2: 42-43).

: De *paramparā* legt met de *ācārya's* Śrīdhara Svāmī en Viśvanātha Cakravartī uit dat, na het van Hiraṇyakaśipu wegnemen van Marīci's zes zoons, Heer Kṛṣṇa's Yogamāyā ze eerst deed belanden in nog een extra leven als de kinderen van een andere grote demon, Kālanemi [de voorgaande incarnatie van Kaṁsa, zie 1: 68], en toen bracht ze ze tenslotte over naar de schoot van Devakī. Zie voor het volledige verhaal voetnoot 10.1*.

Hoofdstuk 86

Arjuna Ontvoert Subhadrā, en Kṛṣṇa Instrueert Bahulaśva en Śrutadeva

(1) **D**e achtenswaardige koning [Parīkṣit] zei: 'O brahmaan, we willen graag weten hoe zij die mijn grootmoeder is, de zuster van Kṛṣṇa en Rāma [Subhadrā, zie 9.24: 53-55], getrouwd raakte met Arjuna.'

(2-3) **Ś**rī Śuka zei: 'Arjuna, de grote heer, die op bedevaart rondtrok over de aarde, hoorde aankomend in Prabhāsa dat Balarāma van plan was Zijn nicht van moeders zijde weg te schenken aan Duryodhana en aan niemand anders. Haar begerend ging hij daarom naar Dvārakā vermomd als een asceet met een *tridaṇḍa* [*]. (4) Vastberaden zijn doel te bereiken, verbleef hij daar gedurende de maanden van het regenseizoen en werd hij door Balarāma en de burgers steeds geëerd [zoals de gebruiken dat voorschreven] zonder dat ze zich er bewust van waren wie hij was. (5) Op een dag werd hij uitgenodigd als gast en naar het huis van Balarāma gebracht, die hem gewetensvol een maaltijd voorzette die hij toen opat. (6) Met ogen oplichtend van geluk, zag hij daar vervolgens het wonderschone meisje dat helden het hoofd op hol bracht. Hevig verliefd zette hij zijn zinnen op haar. (7) Toen ze hem zag die iedere vrouw het hart stal, begeerde zij hem ook. Ze richtte haar hart en ogen op hem terwijl ze vol van verlangen hem een bedeesde glimlach en blikken toewierp. (8) Aan niets anders dan aan haar denkend, wachtte Arjuna het juiste ogenblik af. Zijn hart beefde van het hevigste verlangen en hij kon geen rust vinden. (9) Toen ze tijdens een belangrijke feestdag vanuit de vesting wegreed in een wagen, greep de machtige krijgsheer de kans het meisje te ontvoeren dat zijn hart had gestolen. Dat gebeurde met de instemming van haar ouders [zie 10.1: 56] en Kṛṣṇa. (10) Staand op zijn wagen met zijn boog geheven dreef hij, als de koning van de dieren die zijn deel opeist, de helden en wachters terug die hem probeerden tegen te houden terwijl haar verwanten woedende kreten slaakten. (11) Toen Balarāma hierover vernam, raakte Hij zo van streek als de oceaan tijdens volle maan. Hij moest door Heer Kṛṣṇa en Zijn familie respectvol bij Zijn voeten worden gegrepen om tot vrede te worden bewogen. (12) Met genoegen stuurde Hij toen cadeaus van grote waarde, olifanten, paarden en mannelijke en vrouwelijke bedienden, als huwelijkscadeau voor de bruid en bruidegom.

(13) **Ś**rī Śuka vervolgde: 'Onder Kṛṣṇa's brahmanen bevond er zich een die Śrutadeva heette. Uitsluitend Krishna toegewijd was hij een van de besten. Hij stond bekend om de volkomenheid van zijn realisatie - zijn sereniteit en geleerdheid, en was vrij van zinsbevrediging. (14) Als een huishouder woonachtig in Mithilā in het koninkrijk Videha, deed hij zijn plicht zonder zich te bekommeren om wat hij ontving voor zijn levensonderhoud. (15) Hij deed iedere dag wat hij moest doen, en was tevreden met slechts dat - en niets meer dan dat, wat hem bij lotsbeschikking werd toebedeeld voor zijn karige levensonderhoud. (16) De heerser van dat koninkrijk, stammend van de lijn van Koning Mithilā [Janaka], stond bekend als Bahulāśva. Hij was net zo onzelfzuchtig van aard als hij, mijn beste Koning. Ze waren Acyuta beiden even lief. (17) Tevreden als Hij was over hen twee, klom de Opperheer in Zijn wagen die door Dāruka werd voorgereden. De Meester ging samen met een groep wijzen op reis naar Videha. (18) Hij werd vergezeld door Nārada, Vāmadeva, Atri, Kṛṣṇa Dvaipāyana Vyāsa, Paraśurāma, Asita, Aruṇi, ikzelf [Śuka], Bṛhaspati, Kaṇva, Maitreya, Cyavana en anderen. (19) Overal waar Hij kwam naderden de burgers en dorpelingen met *arghya* [wateroffers] om Hem te begroeten, als was Hij de rijzende zon omringd door de planeten. (20) In Ānarta [waar zich Dvārakā bevind], Dhanva [het woestijngebied], Kuru-jāṅgala [Thaneswar en Kurukṣetra], Kaṅka, Matsya [Jaipur en Aloyar], Pañcāla [het gebied van de Ganges], Kunti, Madhu, Kekaya [noordoost Punjab], Kośala [van Kāśī tot aan de Himalaya's], Arṇa [ten oosten van Mithilā] en in vele andere koninkrijken, dronken de mannen en vrouwen, met hun ogen, de vriendelijke glimlachen en liefdevolle blikken van Zijn lotusgezicht, o Koning. (21) Door hen [zo] de onbevreesdheid van de spirituele visie te verlenen, maakte de Geestelijk Leraar van de Drie Werelden een einde aan de blindheid van hun ogen. Op deze manier geleidelijk aan Videha bereikend, hoorde Hij hoe Zijn heerlijkheden werden bezongen door de godsbewuste zielen en de gewone mensen, de heerlijkheden die alle ongeluk verdrijven en iedere uithoek van het universum zuiveren. (22) Zo gauw de dorpelingen en stadsbewoners hoorden dat Acyuta was gearriveerd, o Koning, kwamen ze verheugd op Hem af om Hem te begroeten met offergaven in hun handen. (23) Hem die Geprezen Wordt in de Verzen voor zich ziend bogen ze, met hun gezichten en hun harten bloeiend van de liefde en met hun handpalmen bijeen gehouden bij hun hoofden, zich voorover voor Hem en de wijzen die ze tot dusverre enkel kenden van horen zeggen. (24) De koning van Mithilā en Śrutadeva wierpen zich beiden ter aarde aan Zijn voeten met ieder van hen de gedachte in zijn hoofd dat de Geestelijk Leraar van het Universum speciaal voor hem was gekomen om van genade te zijn. (25) Bahulāśva en Śrutadeva

nodigden toen, beiden met hun handen samengebracht, tegelijkertijd de Nakomeling van Daśārha en de brahmanen uit hun gasten te zijn. (26) De Allerhoogste Heer wilde graag beiden een plezier doen, en aanvaardde hun aanbod door ieders huis [tegelijkertijd] binnen te gaan zonder dat dat [*vaibhava-prakāśa*wonder] voor hen te zien was. (27-29) De nazaat van Janaka [Bahulaśva] die ze later die dag, van verre, vermoeid naar zijn huis zag komen, droeg zorgzaam voor hen fijne zetels naar buiten, zodat ze comfortabel konden zitten. Met een hart vol vreugde, met intense toewijding en ogen wazig van de tranen, boog hij zich voorover om de voeten te wassen waarvan het water de hele wereld kan zuiveren. Samen met zijn familie nam hij het op zijn hoofd en vereerde hij de Heren [en de wijzen] met sandelhoutpasta, bloemenslingers, kleding, sieraden, wierook, lampen, *arghya*, koeien en stieren. (30) Toen ze klaar waren met eten zei hij, terwijl hij gelukkig de voeten van Viṣṇu op zijn schoot masseerde, om ze te behagen, langzaam op een vriendelijke toon het volgende.

(31) **Ś**rī Bahulāśva zei: 'U, o Almachtige, de Zelfverlichte Getuige en Ziel van Alle Geschapen Wezens, bent nu zichtbaar geworden voor ons, wij die Uw voeten in gedachten houden. (32) Om de uitspraak kracht bij te zetten die U deed: 'Niemand, zelfs niet Ananta, Śrī of de Ongeboren Brahmā is Mij zo dierbaar als de zuivere toegewijde', hebt U Zich voor onze ogen gemanifesteerd [zie ook 7.7: 51-52, 9: 20-21, 10.47: 58-63]. (33) Welke persoon die hiervan weet zou zich van Uw lotusvoeten afwenden, als U Zich geeft aan vreedzame wijzen vrij van bezitsdrang? (34) Nederdalend in de Yadudynastie ter wille van hen die verstrikt zijn in het rad van wedergeboorte [*samsāra*] hebt U, om dat een halt toe te roepen, Uw faam verbreid die een einde maakt aan de zonden van de drie werelden. (35) Alle eer aan U, o Kṛṣṇa, o Allerhoogste Heer van een onbegrensde intelligentie, o Nara-Nārāyaṇa die volmaakt vreedzaam in Uw verzaking bent. (36) AlstUblieft, o Alomtegenwoordige, verblijf samen met de brahmanen een paar dagen bij ons thuis en zegen deze dynastie van Nimi met het stof van Uw voeten.'

(37) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus door de koning uitgenodigd, bleef de Opperheer en Handhaver van de Ganse Wereld daar, en maakte er de mannen en vrouwen van Mithilā gelukkig mee. (38) Śrutadeva, die net als Bahulaśva Kṛṣṇa bij hem thuis ontving, boog zich voor de wijzen en danste [toen] hoogst verheugd met wapperende kleren. (39) Hij liet ze plaatsnemen op matten van darbhagras die hij bracht, hij begroette hen met woorden om ze te verwelkomen, en waste toen samen met zijn vrouw met plezier hun voeten. (40) Dolblij dat al zijn wensen in vervulling waren gegaan, besprenkelde hij allervroomst met het water

zichzelf, zijn huis en zijn familie. (41) Met offers van vruchten, geurige wortel [*uśīra*], zuiver hemels zoet water, aromatische klei, *tulsī*blaadjes, *kuśa*gras en lotusbloemen, vereerde hij hen met alle middelen van aanbidding die hem ter beschikking stonden, alsmede met voedsel bevorderlijk voor een geest van goedheid [zie B.G. 17: 8]. (42) Hij vroeg zich af: 'Hoe kon het gebeuren dat ik, die belandde in de overwoekerde put van het gezinsleven, nu de vreugde mag genieten omgang te hebben met Kṛṣṇa en deze goddelijke mensen waarin Hij zich ophoudt? Het is het stof van hun voeten dat de waardigheid vormt van alle heilige plaatsen.' (43) Na zijn gastvrijheid te hebben getoond ging Śrutadeva, met hen comfortabel gezeten, dicht bij hen zitten samen met zijn vrouw, verwanten en kinderen, en nam hij het woord terwijl hij [de Heer] Zijn voeten masseerde.

(44) **Ś**rutadeva zei: 'Het is niet alleen vandaag dat we de Allerhoogste Persoonlijkheid voor ons aanwezig zien. We genieten in feite Zijn aanwezigheid al sedert Hij dit universum middels Zijn energieën schiep en er [als een *avatāra*] in binnenging in Zijn eigen [bovenzinnelijke] staat. (45) Hij gaat deze wereld binnen en verschijnt er zoals een slapende persoon, alleen met zijn geest, een afzonderlijke wereld creëert in zijn eigen voorstellingsvermogen. (46) U verschijnt in het hart van die personen die, met een zuivere [door meditatie vreedzame] geest, steeds weer over U vernemen en over U spreken, U verheerlijken, U aanbidden en over U converseren. (47) Ook al bevindt U zich in het hart, U houdt zich verre van geesten die zich opwinden over materiële zaken. Hoewel men [aldus] op eigen kracht geen vat op U kan krijgen, staat U hen bij die waardering hebben voor Uw kwaliteiten [zie ook B.G. 7: 25]. (48) Mogen er mijn eerbetuigingen zijn voor U, die de Superziel bent voor de kenners van de Allerhoogste Geest, voor U die [in de vorm van de Tijd **] de dood van de geconditioneerde ziel teweeg brengt, voor U, degene die zowel de gedaanten van het gevolg als de gedaanten van de oorzaak aanneemt, voor U wiens visie niet wordt vertroebeld door Uw begoochelend vermogen maar die voor onze blikken wel bent verhuld. (49) U als die Superziel, gebiedt alstUblieft ons, Uw dienaren. Wat, o Heer, moeten we doen? O, het voor ogen hebben van Uw goede Zelf is wat een einde maakt aan de moeilijkheden van de mensheid!'

(50) **Ś**rī Śuka zei: 'Na gehoord te hebben wat hij aldus tot Hem zei, richtte de Opperheer, de vernietiger van het leed van de overgegeven zielen, Zich tot hem en nam Hij daarbij met een brede glimlach zijn hand in de Zijne. (51) De Opperheer zei: 'O brahmaan, u moet weten dat deze wijzen meekwamen met de bedoeling u te zegenen. Rondtrekkend samen met Mij, zuiveren ze alle werelden met

het stof van hun voeten. (52) De beeltenissen, bedevaartsoorden en heilige rivieren bezocht, aangeraakt en aanbeden, zuiveren geleidelijk aan, maar men bereikt datzelfde [in een keer] door de blik van hen [de wijzen] die het meest aanbiddelijk zijn [zie ook 4.30: 37, 7.9: 44, 9: 21, 10.84: 11]. (53) Een brahmaan is van geboorte de beste van alle levende wezens, en nog meer als hij, als een expansie van Mij, begiftigd is met verzaking, geleerdheid en tevredenheid. (54) [Zelfs] deze vierarmige persoonlijke gedaante is Me niet zo dierbaar als een brahmaan. Een [brahmaanse] geleerde omvat al de Veda's, zoals Ik al de goden omvat [zie ook 10.84: 12]. (55) Zij wiens intelligentie verdorven is en er niet in slagen het aldus te begrijpen, ontbreekt het aan achting en zijn afgunstig. Terwijl ze de zichtbare vorm van een godsbeeld wel het aanbidden waard vinden, blijven ze in gebreke jegens hun goeroe, de [brahmaanse] geleerde, die in feite Mij is, hun eigenlijke Zelf. (56) De geleerde met achting voor Mij, houdt het bewegende en niet-bewegende deel van dit universum, zowel als de elementaire categorieën die daaraan ten grondslag liggen, in gedachten als zijnde vormen van Mij [zie ook B.G. 5: 18]. (57) Aanbidt daarom, o brahmaan, enkel deze brahmaanse zieners met hetzelfde geloof als je in Mij stelt. Je zal aldus rechtstreeks voor Mij van aanbidding zijn, en niet op enige andere wijze zoals met [b.v. het opofferen van] grote rijkdom [en dergelijke].'

(58) **Ś**rī Śūka zei: 'Hij [Śrutadeva] zowel als de koning van Mithilā, die op deze manier instructie ontvingen van de Heer, bereikten door hun enkelvoudige toewijding tot Kṛṣṇa en Zijn gezelschap van hoogst verheven brahmanen, de bovenzinnelijke bestemming. (59) De Opperheer, die van toewijding is voor Zijn Eigen toegewijden, verbleef bij de twee toegewijden, onderrichtte het pad van de waarachtige ziel [***], o Koning, en keerde weer terug naar Dvārakā.'

*: De *tridaṇḍa* is een staf meegevoerd door de *Vaiṣṇava sannayāsī's* die het drievoudige symboliseert van de verzaking in gedachten, spraak en handelen. In al deze drie heeft de verzaker de gelofte afgelegd Viṣṇu te dienen. De staf bestaat uit drie stokken gewikkeld in saffraankleurige stof met een klein stokje extra erbij gewikkeld aan de bovenkant.

**: De Tijd is de Heer Zijn onpersoonlijke aspect. De *paramparā* zegt: 'Men begrijpt van de Vedische wetenschap van de epistemologie, de 'Nyāya-śāstra', dat kennis van een object (*prameya*) afhangt van een valide, ofwel geldige, methode van

kennen (*pramāṇa*)' (pp 86: 54). Zo zou het kennen van Kṛṣṇa in de vorm van de Tijd zoals-Hij-is (Ik ben de Tijd, het licht van de zon en de maan, zoals Hij in de Gītā zegt) - door middel van z.g. vereffeningsklokken valide lopend naar Zijn natuur, de zon, zoals met een zonnewijzer, en kalenders geldig ingesteld naar Zijn orde, de maan, zoals met de maanfasen - de juiste brahmaanse gedragswijze vormen. Met weken ingesteld op de maan en klokken ingesteld op de zon, zou de standaardtijd, met de doodsheid van de gemiddelde tijd, de willekeurige valse eenheid van de zonetijd en de instabiliteit van de zomertijd, dan de tijd van onwetendheid zijn in ontkenning van Kṛṣṇa, de vader van de Tijd, hoewel Kṛṣṇa de aanbidding van het pragmatische en dus karmische dictaat van de standaardtijd wel erkent, maar niettemin die halfgodenaanbidding verkeerd en minder aantrekkelijk noemt [in 1.2: 26]. [zie ook *cakra*, *kāla* en B.G. 9: 23, 10: 21, 30 & 33, 7: 8 en Bhāgavatam tijdcitaten]

***: Prabhupāda voegt hieraan toe: "De les die we leren uit dit verhaal is dat koning Bahulāśva en Śrutadeva de *brāhmaṇa,* door de Heer werden geaccepteerd op hetzelfde niveau omdat ze beiden zuivere toegewijden waren. Dit is de ware kwalificatie om erkend te worden door de Allerhoogste Persoonlijkheid van God."

Hoofdstuk 87

Het Onderliggende Mysterie: De Gebeden van de Veda's in Eigen Persoon

(1) **Ś**rī Parīkṣit zei: 'O brahmaan, hoe kunnen de heilige geschriften [de *śruti*, de Veda's], die de verschillende basiskwaliteiten van de natuur behandelen, zich nu uitspreken over de onuitsprekelijke [*] Absolute Waarheid die verheven is boven oorzaak [het subtiele] en gevolg [het grofstoffelijke]?'

(2) **Ś**rī Śuka zei: 'De intelligentie, de zinnen, de geest en de levenskracht van de levende wezens werden door hun Heer en Meester tot ontwikkeling gebracht ter wille van [het omgaan met, het bevrediging vinden met] de elementaire materie, voor het verwerven van een leven en voor het doel van [de emancipatie van] de ziel en haar uiteindelijke bevrijding. (3) De voorgangers [zoals de Kumāra's] van onze voorgangers [zoals Nārada] waren gefixeerd op ditzelfde onderliggende mysterie [*upaniṣad*] wat betreft de Absolute Waarheid. Een ieder die er met geloof aan vasthoudt, zal vrij zijn van materiële gehechtheid en vrede en geluk bereiken [zie ook 8.24: 38]. (4) Ik zal hier nu verslag doen van een relaas aangaande Heer Nārāyaṇa. Het betreft een gesprek tussen Nārāyaṇa Ṛṣi en Nārada Muni.

(5) **O**p een dag ging de Opperheer Zijn geliefde Nārada, die rondreisde door de werelden, naar de *āśrama* van de Eeuwige Ziener, Nārāyaṇa. (6) Vanaf het begin van de dag van Brahmā heeft Hij [Nārāyaṇa Ṛṣi], enkel voor het welzijn van de menselijke wezens het dharma handhavend in dit en het volgende leven, zich in Bhārata-varṣa beziggehouden met verzakingen, geestelijke kennis en vreedzaamheid [zie *kalpa*]. (7) Daar [aangekomen] boog hij [Nārada] voor Hem die daar zat omringd door wijzen van Kalāpa - het dorp waar Hij zich ophield - en stelde deze zelfde vraag, o beste van de Kuru's. (8) Terwijl de zieners luisterden, deed de Allerhoogste Heer verslag van het volgende klassieke gesprek over de Absolute Waarheid dat werd gevoerd door de bewoners van Janaloka [de wereld van de celibataire heiligen]. (9) De Allerhoogste Heer zei: 'O zoon van de Uit Zichzelf Geboren Heer [Brahmā], lang geleden vond er in Janaloka een offerplechtigheid plaats gehouden door de [*ūrdhva-retah*] celibataire wijzen daar die hun leven hadden gevonden in Brahmā. (10) U [Nārada] was vertrokken naar Śvetadvīpa om de Heer [Aniruddha] daar te treffen. Er volgde toen over Hem [Viṣṇu in de rol van Aniruddha] in wie de Veda's ten ruste liggen [na de vernietiging

van de materiële wereld], een levendige discussie [tussen de wijzen in Janaloka] die de vraag opwierp die u Mij nu weer stelt. (11) Hoewel ze gelijk gekwalificeerd waren wat betreft hun boetedoening en studie van de *śruti,* alsook gelijkgestemd waren jegens vrienden, vijanden en onpartijdigen, stelden ze één van hen aan als hun spreker terwijl de rest gretig luisterde.'

(12-13) **Ś**rī Sanandana zei: 'Toen Hij [Mahā-Viṣṇu], na dit universum geschapen te hebben, zich in verband met de beëindiging ervan terugtrok en lag te slapen, wekten de Veda's in eigen persoon de Allerhoogste met beschrijvingen van Zijn kenmerken, net zoals een slapende koning door zijn hofdichters wordt gewekt als ze hem als zijn dienaren bij het ochtendgloren benaderen met [het bezingen] van zijn heroïsche daden. (14) De Veda's zeiden: 'Alle eer, o alle eer aan U! AlstUblieft, Onoverwinnelijke, versla de eeuwige illusie die de vorm van de natuurlijke geaardheden aannam en de [menselijke] zwakheid vormt. Omdat U, die in Uw oorspronkelijke staat volkomen bent met alle weelde, bij tijden met de inzet van Uw spirituele en materiële energieën de krachten opwekt van de bewegende en niet-bewegende belichaamde wezens [ze tot bewustzijn wekt], kunnen wij, de Veda's, U ondersteunen [**]. (15) De wereld die wij waarnemen wordt door de zieners begrepen als een voortbrengsel van een groter geheel [van *brahman*], een groter geheel dat net zomin als klei [als grondstof] aan enige verandering onderhevig is als het wordt getransformeerd tot vormen die weer verloren gaan. Daarom hebben de zieners hun geesten, woorden en handelingen gewijd aan U. Waar kunnen de voetstappen van mensen nu anders worden gezet dan op de aarde die ze betreden [zie ook 6.16: 22, 11.24: 18 en B.G. 7: 20-25]? (16) Daarom duiken Uw verlichte zielen, o Meester van Al de Drie Werelden, in de nectaroceaan van de vertellingen [over U, de *kathā*], die de onzuiverheid verdrijven en een einde maken aan hun moeilijkheden. Het is dan ook niet zo verwonderlijk dat zij, die door de macht van hun eigen geesten de [ongewenste] kwaliteiten van het [geïdentificeerd zijn met het] tijdelijke verdreven, o Allerhoogste, het ononderbroken geluk van Uw beschutting ervaren in hun aanbidding. (17) Zij die als een blaasbalg maar wat lucht verplaatsen als ze ademen [zie B.G. 18: 61] zijn [enkel] vol vitaliteit als ze Uw trouwe volgelingen zijn, [want] U, die boven oorzaak en gevolg bent verheven, vormt de onderliggende werkelijkheid uit wiens genade het universele ei van het materiële geheel, het individuele bestaan [het ego] en de andere aspecten [van de schepping] werden voortgebracht [zie 3.26: 51-53]. Aangepast aan de specifieke gedaanten van het levend wezen, verschijnt U hier dan onder de uiteenlopende grof- en fijnstoffelijke omhulsels [de *kośa's* en B.G. 18: 54] als hun Ultieme

Gedaante [de *avatāra* ***]. (18) Onder hen die zich houden aan de leefregels van de zieners, zijn zij die er een grofstoffelijke zienswijze op nahouden van aanbidding voor de onderbuik [de lagere centra], maar de Āruni's [de superieure yogi's] richten allereerst hun aandacht op de *prāṇa*knoop van de subtiele energieën [zie *cakra*] van het hart. Daarna verleggen ze, o Onbegrensde, hun aandacht naar het hoofd, dat Uw verblijfplaats is, en gaan ze dan door naar de hoogste bestemming vanwaar ze, als ze hem bereikt hebben, nimmer weer terug zullen vallen in de mond van de dood [zie ook B.G. 8: 16]. (19) Op een bepaalde manier binnengaand in de, door U verschillend geschapen, levensvormen als hun motivatie, wordt U zichtbaar, afhankelijk van de hogere of lagere vorm van Uw eigen geschapen wezens, zoals vuur zich vertoont [afhankelijk van de vorm in vlammen gezet]. U die zich aldus onder hen bevindt als het 'ware' temidden van het 'onware', wordt begrepen als zijnde één onveranderlijke, zuivere, centrale toevlucht, door hen die, vrij van materiële verstriktheid, zuivere geesten hebben [zie ook B.G. 2: 12]. (20) De persoon, zich ophoudend in de lichamen die hij te danken heeft aan zijn karma, is, als een expansie van U die de eigenaar bent van alle energieën, zoals wordt gesteld [door de Veda's], in feite niet van het uiterlijke [het grofstoffelijke lichaam, de *deha*], noch van het innerlijke [het subtiele lichaam, de *linga*], maar wordt [door deze lichamen] omsloten. Als zij die geschoold zijn in de geschriften geloof ontwikkeld hebben met het zich verzekeren van de status van het levende wezen als zijnde van die manifestatie [als een expansie of deel en geheel van U, een persoon], aanbidden ze Uw voeten als de bron van bevrijding op aarde en het veld waarin alle offers worden gezaaid. (21) Door diep te duiken in de uitgestrekte nectaroceaan van de avonturen van de gedaanten die U aannam om het moeilijk te vatten principe van de ziel uit te dragen, wensen de weinige zielen die de vermoeienis [van een materieel leven] van zich af wisten te schudden, het zelfs niet om van deze wereld verlost te raken, o Heer. Dit is zo omdat ze na het achter zich laten van hun huizen omgang kregen met de gemeenschap van de zwanen [de bovenzinnelijke personen] aan Uw lotusvoeten [zie b.v. 4.24: 58, 4.30: 33, 5.12: 16, 5.13: 21, 7.6: 17-18, 7.14: 3-4]. (22) Dit lichaam dat nuttig is om U van dienst te zijn, fungeert als iemands zelf, iemands vriend en geliefde. Zij echter, die er helaas niet in slagen genoegen in U te scheppen, lopen daarentegen op tegen een verminderende waarde van het lichamelijk omhulsel [in opeenvolgende geboorten], ondanks dat U hen als hun eigenlijke Zelf welgezind, behulpzaam en toegenegen bent. Niet wetend waar ze het moeten zoeken in hun grote [existentiële] angst, houden ze [namelijk] vast aan materiële verlangens en zijn ze [zo] zelfdestructief ['zieldodend'] bezig in hun aanbidding van het onware [zie ook B.G.

16: 19]. (23) Dat wat door wijzen, met hun ademen, hun geest en zinnen onder controle gebracht, in standvastige yoga wordt aanbeden in het hart, wordt ook bereikt door hen die zich U herinneren in vijandschap [zie ook 3.2: 24 en 10.74: 46]. Zo ook zullen wij [de *śruti's*] U bereiken en, gelijk bezien door U, de nectar van de lotusvoeten genieten, gelijk de vrouwen die genieten [de *gopī's*, Uw echtgenotes] wiens geesten zijn aangetrokken tot Uw armen die zo sterk zijn als machtige slangenlijven. (24) Ach, wie alhier, die nog maar pas werd geboren en al spoedig weer zal sterven, heeft een idee van Degene Die Er Het Eerste Was, uit wie de [leidende] ziener zijn bestaan vond [Brahmā], op wie de twee groepen van halfgoden volgden [die de zinnen en de principes beheersen, zie B.G. 7: 26]? Als Hij neerligt om Zich terug te trekken blijft er op dat moment niets over van het grofstoffelijke en het subtiele, noch van dat wat uit hen is samengesteld [de lichamen], en zijn ook het verloop van de Tijd en de Śāstra's er niet meer [B.G. 9: 7]. (25) Zij die, met gezag onderricht gevend, verklaren dat leven uit dode materie voortkomt, dat het eeuwige vernietiging zou vinden [zie B.G. 2: 16], dat de ziel niet één zou zijn [zie 14: 9] en dat handel drijven de werkelijkheid uitmaakt [zie B.G. 7: 28]; zij die stellen dat het levende wezen aldus zou zijn voortgebracht door de drie geaardheden, houden vast aan een uit onwetendheid geboren dualistische opvatting [zie B.G. 14: 19 en 13: 28]. Zoiets kan er in Uw bovenzinnelijkheid niet bestaan, in U, die de essentie van de Volledige Waarneming bent [zie ook 5.6: 9-11]. (26) De drievoudigheid en haar verschijningsvormen tot aan die van de menselijke wezens, doet zich in de geest voor als iets echts, maar wordt in U als iets onechts gezien [als tijdelijk]. Het geheel van deze wereld met haar vormen wordt [echter] door de kenners van het Zelf niet verworpen als zijnde verschillend van het Zelf. Omdat de vormen [en ook personen] geschapen door Hem transformaties zijn die niet verschillen van Hem, zoals vormen van goud allemaal goud zijn, beschouwen ze deze schepping, welke Hij binnenging, als Hem in eigen persoon [zie ook 6.16: 22]. (27) Zij die U aanbidden als de toevlucht van alle geschapen wezens, zetten simpelweg hun voeten op het hoofd van de Dood en kijken van hem weg. U legt met Uw woorden zelfs de [zogenaamde] geleerden [onder de niet-toegewijden] aan banden, zoals men dieren vastbindt. Degenen [onder hen] die zich tot Uw vrienden rekenen komen [zo] tot zuivering maar niet zij die zich van U afwendden. (28) U bent de zelfverlichte Ene zonder een oorzaak [vrij van de zintuigen] die het vermogen van de zintuigelijke functies handhaaft van al de schepsels. De halfgoden nemen samen met de ongeboren Heer Brahmâ deel aan het respectbetoon voor U en eten mee van de gebrachte offers, net zoals de lokale autoriteiten in een koninkrijk, samen met de vorst die over het ganse land heerst,

[voor U] hun respect betonen en hun deel genieten. Dat is hoe zij, die de leiding werd vergund, in vrees voor U hun taken verrichten. (29) Door Uw materiële energie worden de levensvormen, die zich manifesteren als zijnde onbeweeglijk en bewegend, aangezet tot gemotiveerd handelen. Maar dat kan alleen maar gebeuren als U, die overal los van staat, o Eeuwig Bevrijdde, Uw blik daar kort ['afwachtend'] op werpt [met het aannemen van Uw gedaanten] voor Uw spel en vermaak in de materiële wereld. Voor [U] de Allerhoogste kan feitelijk niemand een vreemde of een vriend zijn, precies zoals de ether geen waarneembare kwaliteiten kan hebben. Wat dat betreft bent U als de lege ruimte. (30) Als de talloze belichamingen van de levende wezens eeuwig zouden zijn, zou de alomtegenwoordige [Tijd] niet zo'n soevereine macht vormen, o Onveranderlijke. Maar het is niet anders. Omdat men de substantie niet los kan zien van dat waaruit zij werd voortgebracht [- *pradhāna*, de oerether -] moet [U] de Regulator [die de Tijd bent, B.G. 10: 30] worden gekend als zijnde overal, in gelijke mate aanwezig [als de 'vierde dimensie']. Als men denkt dat men [U materieel] kent, heeft men het mis in de valsheid van een mening [over de lokale orde, zie 6.5: 19]. (31) De materiële natuur [*prakṛti*] en de persoon [de *puruṣa*] vinden hun bestaan niet op een bepaald tijdstip. Niet [uit de één of de ander] ontstaand als zodanig, is het te danken aan de combinatie van die twee [ongeboren elementen] dat levende lichamen in U hun bestaan vinden, zoals bubbels hun bestaan vinden als een combinatie van water en lucht. En net zoals rivieren in de zee uitmonden en alle smaken [van bloemennectar] zich samenvoegen in de honing, gaan de levende wezens met al hun verschillende namen en kwaliteiten [uiteindelijk ook weer] op in [U,] het Allerhoogste [zie ook B.G. 9: 7]. (32) Zij die wijs zijn, zijn ervan doordrongen hoezeer Uw *māyā* de menselijke wezens begoochelt, en zijn U regelmatig met traditionele toewijding van dienst, U die de bron van bevrijding vormt. Hoe kan er voor hen die U trouw aanhangen, ook maar iets van angst bestaan voor een materieel leven, een angst die door het driegerande [wiel van de Tijd - van verleden, heden en toekomst] - door Uw fronsende wenkbrauwen - steeds weer wordt opgeroepen in hen die niet bij U hun heil zoeken [zie ook B.G. 4: 10, 7: 14 & 14: 26]? (33) De geest, in de ban van de zinnen en de ademhaling, is als een paard dat men niet in bedwang heeft [B.G. 2: 60 en 5.11: 10]. Zij die in deze wereld naar regulatie streven maar van de voeten van de goeroe hebben afgezien, vinden, hoogst onstandvastig met de verschillende controlemethoden, vol leed honderden obstakels op hun weg, o Ongeborene. Ze zijn als kooplieden die [voor een bootreis] op zee geen stuurman in de arm genomen hebben [zie 10.51: 60 & B.G. 4: 34]. (34) Wat hebben dienaren, kinderen, een lichaam, een echtgenote, geld, een huis, land,

vitaliteit en voertuigen nu te betekenen voor mensen voor wie U het eigenlijke Zelf werd, de Belichaming van Alle Genoegen? En wat zou allemaal voor hen, die er niet in slagen de waarheid [van U] te waarderen en vasthouden aan hun verlustiging in seksuele zaken, nu geluk brengen in deze [materiële] wereld onderhevig aan vernietiging die, op zich, betekenisloos is [zie ook B.G. 13: 8-12]? (35) De zieners vrij van valse trots, die met de grootste vroomheid op deze aarde zich richten op de pelgrimsoorden en plaatsen van Zijn spel en vermaak, hebben Uw voeten in hun hart geïnstalleerd en maken met het water dat hun voeten wast een einde aan alle zonden. Zij die maar één keer hun geest richtten op U, de Oorspronkelijke Ziel van het Eeuwig Geluk, zullen zich nimmer meer wijden aan de huiselijke aangelegenheid [van een gezinsleven] die een persoon berooft van zijn essentiële kwaliteiten. (36) Als iemand zegt 'Vanuit het ware [van God] verscheen het ware [van de schepping]', kan dat zeker in twijfel worden getrokken en weerlegd [*4]. De combinatie is onsamenhangend, want het is waar in een aantal gevallen, terwijl het een illusie is niet waar zijnde in andere gevallen. Voor wereldse doeleinden willen reeksen mensen met een duistere opvatting het graag anders bezien en verbijsteren hen, die niet hun verstand gebruiken bij de rituele loftuitingen, met andere betekenissen en gevolgen van Uw talrijke woorden van wijsheid. (37) Omdat dit universum er in het begin niet was en na zijn vernietiging er ook niet meer zal zijn, kan worden geconcludeerd dat dat wat zich tussentijds in U, het enige voorwerp van de liefde, voordoet, een nutteloze vertoning is [een valse weergave]. We begrijpen dit universum aldus als een [illusoire, begoochelende] combinatie van verschillende categorieën van de [werkelijke] oersubstantie [zie tekst 26], terwijl de minder intelligenten die neigen tot het valse, voor waar houden wat de geest ervan maakt [zie B.G. 6: 8]. (38) Vanwege de [onoverkomelijke aanwezigheid van de] materiële natuur, legt hij [het levende wezen] zich neer bij die onontwikkelde staat en neemt, met het zich eigen maken van haar kwaliteiten [de *guṇa's*], dienovereenkomstig gedaanten aan. Aan die gedaanten gebonden is hij verstoken van spirituele kwaliteiten en wordt hij geconfronteerd met [de feiten van het geboren worden en] de dood. Uzelf, daarentegen, laat haar links liggen als een slang die zijn huid afwerpt en wordt in Uw achtvoudige grootsheid [zie *siddhi's*] verheerlijkt als Degene Onbegrensd in Zijn Heerlijkheid die uitgerust is met alle spirituele kwaliteiten. (39) Als zij die zich inperken niet de wortels van het verlangen uit hun hart bannen, kunnen ze, onzuiver als ze zijn, U niet bereiken die hun harten bent binnengegaan. Ze zijn als iemand die het juweel is vergeten dat hij om zijn nek heeft gehangen. Yogabeoefenaren die tevreden zijn met een dierlijk leven zullen in beide [werelden hier en

hierna] ongelukkig zijn: [hier met] de dood waar ze niet aan ontsnappen en hierna met U wiens koninkrijk ze niet bereiken [zie ook B.G. 6: 41-42]. (40) Iemand die U heeft begrepen, maakt zich geen zorgen over het gunstige of ongunstige, over het goede of kwade verbonden met het lichaam dat hij heeft aangenomen en ook niet over wat anderen zeggen. O U van Alle Kwaliteiten, dag na dag vult hij zijn oren met het lied dat er in ieder tijdperk is via de geestelijke erfopvolging. Om die reden beschouwen de kinderen van Manu [de mensen, zie 3.22: 34-39 en 5.13: 25], U als het uiteindelijke doel van de bevrijding. (41) Noch de meesters van de hemel, noch zelfs U kunnen het einde bekennen van Uw heerlijkheid, o Onbegrensde, o U in wie de vele universa door de Tijd voortgedreven, ieder in hun eigen omhulling, worden rondgeblazen in de hemel als waren het stofdeeltjes. De *śruti's* die vrucht dragen door [*neti neti*] dat te elimineren wat niet Uw Absolute Waarheid is, vinden in U hun uiteindelijke conclusie [zie *siddhānta*].'

(42) **D**e Allerhoogste Heer zei: 'Na deze instructie te hebben aangehoord over het Ware Zelf, begrepen de zoons van Brahmā wat hun eindbestemming was en aanbaden ze vervolgens, volmaakt tevreden, de wijze Sanandana. (43) Dit is hoe in het verleden de nectar van het onderliggende mysterie van al de Veda's en Purāṇa's [de filosofie van de Upaniṣads] werd gedestilleerd door de grote zielen [de klassieke wijzen] die in deze wereld verschenen om zich in hogere sferen te bewegen. (44) O erfgenaam van Brahmā [Nārada], trek rond door de wereld zoals u dat wenst, met geloof mediterend op deze instructie over de Ziel die de begeerten van de mens tot as verbrandt.'

(45) **Ś**rī Śuka zei: 'De *ṛṣi*, de kalmte zelve, die aldus van de wijze de opdracht had ontvangen, aanvaardde die trouw, o Koning. Nu volledig van succes dacht hij, die zo standvastig in zijn gelofte was als een *kṣatriya*, er even over na en nam het woord. (46) Śrī Nārada zei: 'Mijn eerbetuigingen voor Hem, de Allerhoogste Heer Kṛṣṇa onberispelijk in Zijn roep, die Zijn aantrekkelijke expansies manifesteert voor de bevrijding van alle levende wezens [1.3: 28].'

(47) **N**a aldus te hebben gesproken, boog Nārada voor de Oorspronkelijke Ṛṣi [Nārāyaṇa] en voor de grote zielen die Zijn leerlingen waren. Vervolgens begaf hij zich vandaar naar de hermitage van mijn fysieke vader, Dvaipāyana Vedavyāsa. (48) De grote toegewijde [Vyāsa] bewees hem de eer en bood hem een zitplaats, waarop Nārada ging zitten en hem beschreef wat hij vernomen had uit de mond van Śrī Nārāyaṇa. (49) Zo gaf ik antwoord op uw vraag, o Koning, over hoe de geest zich kan bezighouden met de Absolute

Waarheid [- de werkelijkheid] zonder materiële kwaliteiten die niet onder woorden te brengen is. (50) Hij die waakt over dit universum in den beginne, in het midden en op het eind, Hij die de Meester is van de ongemanifesteerde materie [*pradhāna*] en de individuele ziel [*jīva*], Hij die dit universum in het bestaan riep, erin binnenging samen met de individuele ziener en lichamen [met hem] producerend ze reguleert, Hij, dankzij wie men zich overgevend, de materiële energie die men omarmt achter zich laat zoals een slaper zijn lichaam achterlaat, Hij, bij de genade van wiens zaligheid men voor een materiële geboorte wordt behoed, is de Allerhoogste Heer op wie men zonder ophouden dient te mediteren om vrij van angst te zijn [zie B.G. 16: 11-12, 1.9: 39 en de bhajan Sarvasva Tomāra Carana].'

*: Śrīla Śrīdhara Svāmī analyseert dit probleem, van het beschrijven van de onuitsprekelijke waarheid in te definiëren termen, uitvoerig met behulp van de traditionele discipline van de Sanskriet poëtica die stelt dat woorden drie soorten van expressief vermogen hebben, genaamd *śabda-vṛtti's*. Dit zijn de verschillende manieren waarop een woord betrekking heeft op zijn betekenis, onderscheiden als *mukhya-vṛtti* - letterlijke betekenis (verdeeld in *rudhi*, conventioneel gebruik en yoga, het gebruik ontleend als in de etymologie), *lakṣanā-vṛtti* - metaforische betekenis, en de nauw verwante *gauna-vṛtti*, - een vergelijkende betekenis; bijvoorbeeld: het woord leeuw kent de drie expressieve vormen van: het is een leeuw - letterlijk, hij is een leeuw - metaforisch en hij is als een leeuw - vergelijkend qua betekenis. Dus is het in feite de vraag hoe de Absolute Waarheid kan worden gedekt in termen van letterlijke betekenis, in metaforen en in vergelijkingen.

**: Volgens Śrīla Jīva Gosvāmī, vertegenwoordigen de zevenentwintig verzen van de gebeden van de Veda's in eigen persoon (teksten 14 - 41) de meningen van ieder van de achtentwintig belangrijkste *śruti's*. Deze hoofd-Upaniṣads en andere *śruti's* handelen over de verschillende benaderingen van de Absolute Waarheid. Zie de betekenisverklaringen p.p. 10.87 van dit hoofdstuk van de *paramparā* voor specifieke citaten.

***: De *Kaṭha Upaniṣad* (2.2.13) stelt:

nityo nityānāṁ cetanaś cetanānām
eko bahūnāṁ yo vidadhāti kāmān
taṁ pīṭha-gaṁ ye 'nupaśyanti dhīrās
teṣāṁ śāntiḥ śāśvatī netareṣām

"Onder al de eeuwige, bewuste wezens is er één die in de behoeften voorziet van al de overigen. Wijze zielen die Hem aanbidden in Zijn hemelverblijf verwerven de eeuwige vrede. Anderen slagen daar niet in."

*4: De *paramparā* schrijft hier: "Volgens Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, leren de Upaniṣads dat deze geschapen wereld werkelijk is maar tijdelijk."

Heer Śiva Gered uit Handen van Vṛkāsura

(1) **K**oning [Parīkṣit] zei: 'De halfgoden, demonen en mensen die de ascetische Heer Śiva aanbidden, zijn gewoonlijk rijk en genieten van het leven, in tegenstelling tot degenen die Lakṣmī en haar Echtgenoot, de Heer Hari vereren. (2) We hebben daar grote twijfel over en zouden graag de kwestie doorgronden van de lotsbestemmingen van de aanbidders van de twee Heren, die zo tegengesteld zijn qua karakter.'

(3) **Ś**rī Śuka zei: 'Śiva, die altijd verenigd is met zijn *śakti*, omvat de basiskwaliteiten van de natuur met de drie kenmerken van zijn emotie [zijn *sattva*], zijn autoriteit [zijn *rajas*] en zijn duisternis [zijn *tamas*]. Aldus vormt hij [de belichaming van] het drievoudige principe van het [valse] ego. (4) Van hen hebben zich de zestien transformaties [*linga's*] gemanifesteerd [van de geest, de tien zinnen en de vijf elementen]. Als iemand op een van [de heersende manifestaties van Śiva over] hen een beroep doet, zal hij al de verschillende vormen van [overeenkomstige] materiële weelde genieten [zie onder Śiva]. (5) Heer Hari, de Oorspronkelijke Persoon, is echter ontstegen aan de materiële natuur en volkomen onberoerd door de geaardheden. Hij is de [innerlijke] getuige die alles ziet. Door Hem te aanbidden raakt men bevrijd van de [werking van de] *guṇa's*. (6) Dit is wat uw grootvader koning [Yudiṣṭhira] aan Acyuta vroeg toen hij, na het afronden van zijn paardoffers, van Hem vernam over het dharma. (7) De Opperheer, zijn Meester, die ter wille van het uiteindelijk heil van alle mensen was nedergedaald in de Yadufamilie, was er toen blij mee Zich tot hem te richten die gretig luisterde. (8) De Allerhoogste Heer zei: 'Van degene die Ik begunstig neem Ik geleidelijk de rijkdom weg. Armlastig, zal hij de ene na de andere tegenspoed ondergaan en in de steek gelaten worden door zijn vrienden en verwanten [zie ook 7.15: 15, 9.21: 12, 10.81: 14 & 20, 10.87: 40, B.G. 9: 22]. (9) Als hij, mislukkend in zijn pogingen zich in te spannen voor geld, gefrustreerd raakt en vriendschap sluit met Mijn toegewijden, zal Ik hem Mijn genade tonen. (10) Als men intelligent met de wijsheid begrijpt dat de subtiele, zuivere, eeuwige geest van het Opperste Oneindige Brahman iemands ware zelf vormt, raakt men bevrijd uit *samsāra*. (11) Mij buiten beschouwing latend omdat Ik degene ben die het moeilijkst te aanbidden ben, aanbidden mensen anderen, die snel tevreden zijn. Met het van hen verkrijgen van koninklijke rijkdom, worden ze arrogant en trots, en veronachtzamen en beledigen ze, verrassend genoeg, vervolgens hen aan wie ze de zegeningen te danken hebben [zie ook B.G. 2.42-44; 4: 12; 7: 20-25; 17: 22, 18: 28].'

(12) **Ś**rī Śuka zei: 'Brahmā, Viṣṇu, Śiva en anderen, zijn er toe in staat vloeken uit te spreken en gunsten te verlenen. Brahmā en Śiva zijn snel met hun veroordelingen en zegeningen, Mijn beste Koning, maar de Onfeilbare [Heer Viṣṇu] is niet zo. (13) In dit verband wordt als voorbeeld de volgende oude geschiedenis verteld van Giriśa [Śiva], die in gevaar kwam omdat hij de demon Vṛkāsura de keuze van een gunst bood. (14) De demon, genaamd Vṛka, was een zoon van Śakuni [zie 9.24: 5]. Hij kwam op een dag onderweg Nārada tegen en vroeg hem doortrapt welke van de drie Heren het snelst te behagen was. (15) Hij zei: 'Voor een snel resultaat kan je maar beter Śiva aanbidden. Die is net zo gauw tevreden over je kwaliteiten, als dat ie zich kwaad maakt over je fouten. (16) Tevreden over Tienkop [Rāvaṇa] en over Bāṇa, die als minstrelen zijn heerlijkheden bezongen, raakte hij [echter] in grote moeilijkheden toen hij hen een ongehoorde macht gaf.'

(17) **A**ldus op de hoogte gesteld, aanbad de Asura hem [Heer Śiva] te Kedāra [in de Himalaya's] door met het vlees van zijn eigen ledematen offers te brengen in het vuur dat de mond van Śiva is. (18-19) Gefrustreerd omdat hij de Heer niet te zien kreeg, maakte hij op de zevende dag, met zijn haar nat van het water van die heilige plaats, aanstalten om met een bijl zijn eigen hoofd eraf te hakken. Maar op dat moment rees Śiva allergenadigst op vanuit het vuur eruitziend als Agni. Hij hield hem tegen door zijn armen te grijpen precies zoals wij dat zouden doen. Door die aanraking herstelde zijn lichaam zich in zijn oorspronkelijke volkomen staat. (20) Hij zei hem: 'Genoeg, genoeg, beste kerel, luister alsjeblieft. Vraag me om een zegen, ik zal iedere gunst inwilligen die je verlangt. O, het door jou zo enorm kwellen van je lichaam heeft geen zin, want ik ben [al] tevreden met mensen die me voor hun beschutting met wat water benaderen [zie ook B.G. 17: 5-6]!'

(21) **D**e zondaar vroeg daarop aan de god om een gunst die alle levende wezens schrik aanjaagde: 'Moge een ieder sterven die ik mijn hand op het hoofd leg!'

(22) **O** zoon van Bharata, toen Rudra dit hoorde, liet hij misnoegd *om* weerklinken ter bevestiging en willigde hij het verzoek in met een gedwongen glimlach, alsof hij melk aan een slang gaf [zie ook 10.16: 37]. (23) Om de gunst uit te proberen, trachtte de demon toen zijn hand op het hoofd van Heer Śambu, Śiva te leggen, die toen bang werd voor wat hij zelf teweeg had gebracht. (24) Trillend van de angst achtervolgd door hem, vluchtte hij vanuit het noorden [van zijn verblijfplaats] weg in alle richtingen, tot aan de grenzen van de hemel

en de aarde. (25-26) De belangrijkste halfgoden wisten niet hoe ze er tegen op moesten treden en hielden zich stil. Hij [Śiva] ging toen naar Vaikuṇṭha, de plaats vol licht verheven boven alle duisternis, alwaar Nārāyaṇa, de Hoogste Bestemming, persoonlijk aanwezig is. Die plaats vormt de bestemming vanwaar de verzakers niet meer terugkeren die met het geweld [tegen andere levende wezens] stopten en vrede vonden [zie ook Śvetadvīpa]. (27-28) De Allerhoogste Heer, de Verdrijver van Alle Leed, die van een afstand het gevaar aan zag komen, veranderde Zich middels Zijn *yogamāyā* in een jonge brahmaanse student en kwam naar hem toe. Compleet met een gordel, een hertenvel, een staf en een bidsnoer, had Hij een uitstraling die gloeide als vuur. Respectvol begroette Hij hem nederig met *kuśa*gras in Zijn handen. (29) De Allerhoogste Heer zei: 'O beste zoon van Śakuni, u lijkt vermoeid te zijn. Waarom kwam u van zo verre? Alstublieft rust wat uit, moeten we geen gehoor geven aan al de verlangens van dit persoonlijke lichaam? (30) Als we erover mogen vernemen, o machtige, zeg Ons dan alstublieft wat u in gedachten hebt. Men bereikt doorgaans zijn doel met behulp van anderen, nietwaar?'

(31) **Ś**rī Śuka zei: 'Aldus ondervraagd door de Opperheer met woorden die neerregenden als nectar, verdween al zijn vermoeidheid en vertelde hij Hem wat hij gedaan had. (32) De Allerhoogste Heer zei [toen tot Vṛka]: 'Als dat het geval is, kunnen We geen geloof hechten aan zijn uitlatingen, want Śiva werd door Dakṣa vervloekt tot een demonische staat als de koning van geesten en demonen [zie 4.2: 9-16]. (33) Als u, o Koning van de Dānava's, vertrouwen stelt in hem als de 'geestelijk leraar van het universum', kijk dan meteen maar eens wat er gebeurt als u uw hand op uw eigen hoofd legt! (34) Als Śambhu's woorden aldus of anderszins onwaar blijken te zijn, o beste van de Dānava's, doodt dan hem alstublieft die u zo om de tuin leidt, opdat hij nooit meer zal liegen.'

(35) **H**ij raakte zodoende dermate verbijsterd door de zo heel slimme, uitstekende woorden van de Allerhoogste Heer, dat hij er verder niet meer over nadacht en dwaas zijn hand op zijn eigen hoofd legde. (36) Als door de bliksem getroffen spatte zijn hoofd terstond uiteen. Hij viel neer, waarna er vanuit de hemel de geluiden klonken van 'Gewonnen!', 'Heil!' en 'Goed gedaan!' (37) Nu dat, met de dood van de zondige Asura Vṛka, Śiva was bevrijd van het gevaar, lieten de goddelijke zieners, de voorvaderen en de zangers van de hemel een regen van bloemen neerdalen. (38-39) Bhagavān, de Allerhoogste Persoonlijkheid, richtte zich toen tot de verloste Giriśa: 'O beste Mahādeva, zie hoe deze zondaar werd gedood door zijn eigen

zondigheid! Wat voor geluk, o meester, bestaat er voor een levend wezen in overtreding met de verheven heiligen, om nog maar te zwijgen van het in overtreding verkeren met de Heer van het Universum, de Geestelijk Leraar van het levende Wezen [zie ook 1.18: 42, 7.4: 20 en B.G. 16: 23]? (40) Een ieder die verneemt of spreekt over deze redding van Śiva door de Heer van de Superziel, de Ondoorgrondelijke Persoonlijke Manifestatie van de Oceaan van Alle Energieën, zal bevrijd worden van zijn vijanden en van de herhaling van geboorte en dood.'

Hoofdstuk 89

Viṣṇu de Beste van de Goden en de Kṛṣṇa's Halen de Zoons van een Brahmaan Terug

(1) Śrī Śuka zei: 'Onder wijzen die een offerplechtigheid hielden aan de oever van de Sarasvatī, o Koning, ontstond een meningsverschil over wie van de drie [Heren] die er vanaf het begin waren, de grootste zou zijn. (2) Omdat ze dit wilden weten stuurden ze de zoon van Brahmā genaamd Bhṛgu eropuit om dit uit te zoeken, o Koning. Hij begaf zich naar het hof van Brahmā. (3) Om zijn goedheid op de proef te stellen boog hij niet voor hem en sprak hij ook geen gebed uit. Dat wekte de hartstocht van de grote Heer, die toen kwaad werd. (4) Ondanks de woede die opwelde in zijn hart jegens zijn zoon, slaagde de zelfgeborene erin zich in te tomen, net zoals een vuur wordt gedoofd door zijn eigen [evolutionaire] product [water, zie ook 3.12: 6-10]. (5) Vervolgens ging hij naar de berg Kailāsa alwaar Śiva, blij hem te zien, opstond om hem te omhelzen. (6-7) Toen Bhṛgu dit echter afwees en zei: 'Je bent iemand die van het pad afwijkt', werd hij boos en hief hij, bereid hem te doden, zijn drietand tegen hem op met ogen die vuur schoten. De godin [Pārvatī] viel hem ten voeten en bewoog hem met woorden tot vrede. Bhṛgu ging toen naar Vaikuṇṭha alwaar Heer Janārdana verblijft. (8-9) De Allerhoogste Heer, de Bestemming van de Toegewijden, lag met Zijn hoofd op de schoot van de godin van het geluk. Hij schopte Hem tegen de borst, waarop de Heer toen samen met Lakṣmī overeind kwam. Hij stond op van het bed, boog Zijn hoofd voor de wijze en zei: 'Wees welkom, o brahmaan, gaat u zitten, neem het Ons niet kwalijk alstublieft, o meester, We hadden even niet in de gaten dat u was gearriveerd! (10-11) Alstublieft zuiver Mij, Mijn wereld en de heersers van alle werelden die Mij toegewijd zijn, met het water, spoelend van de voeten van uw goede zelf, dat de heiligheid schept van de pelgrimsoorden. Vandaag, o Mijn heer, ben Ik de enig zaligmakende toevlucht geworden voor de godin van het geluk, omdat met het door uw voet bevrijden van Mijn borst van alle zonde, ze bereid zal zijn daar te verblijven!'

(12) Śrī Śuka zei: 'Bhṛgu, verrukt over en behaagd door de plechtstatige woorden die de Heer van Vaikuṇṭha aldus sprak, viel overweldigd door toewijding stil met tranen in zijn ogen. (13) O Koning, Bhṛgu keerde terug naar de offerplechtigheid van de wijzen die de Veda hooghouden, en beschreef uitvoerig wat hij persoonlijk had ervaren. (14-17) Toen ze dit hoorden stonden de wijzen versteld, want door geloof te hechten aan Heer Viṣṇu als zijnde de grootste die

vrede en onbevreesdheid brengt, waren ze van hun onzekerheden verlost. Het rechtstreekse bewijs van Zijn dharma, spirituele kennis, onthechting, realisatie [van *tat*], de acht mystieke vermogens [*siddhi's*] en faam, verdrijft de onzuiverheden van de geest. Men beschouwt Hem als de Allerhoogste Bestemming van de onzelfzuchtige en heilige wijzen die, met geesten die gelijkmoedig en vreedzaam zijn, het geweld hebben opgegeven [van het heersen met hartstocht]. Zijn favoriete belichaming is die van de geaardheid goedheid en de brahmanen zijn Zijn aanbiddelijke godheden, zij die vreedzame personen van een ontwikkeld intellect zijn die Hem vereren zonder nevenmotieven [zie 1.2: 7; 3.25: 37 en 10.81]. (18) Overeenkomstig de *guṇa's* zijn er de drie soorten van geconditioneerde wezens die door Zijn materiële energie hun bestaan vinden: de wilden [van *tamas*, de Rākṣasa's], de onverlichte zielen [van *rajas*, de Asura's] en de goddelijken [van *sattva*, de Sura's]. Van deze drie wezens zijn het degenen in de geaardheid goedheid [de Sura's] die de weg wijzen [zie B.G. 14: 6 & 14: 14].'

(19) Śrī Śuka zei: 'De geleerden [verzameld] aan de Sarasvatī met de bedoeling de twijfel van de gewone man weg te nemen, dienden aldus [met deze conclusie] de lotusvoeten van de Allerhoogste Persoonlijkheid [van Zuivere Goedheid] en bereikten Zijn bestemming.' "

(20) Śrī Sūta [te Naimiṣāraṇya] zei: "En zo stroomde deze nectar met de geur van een lotus voort uit de mond van de zoon van de wijze [Vyāsa]. Die nectar, handelend over de Allerhoogste Persoonlijkheid, vernietigt de angst voor een materieel bestaan en zorgt ervoor dat de reiziger op de [wereldse] weg, zich via de openingen van zijn oren voortdurend laaft aan de fijne verzen, en dat hij de vermoeidheid van zijn omzwervingen vergeet. (21) Śuka zei: 'Eens, in Dvārakā, gebeurde het dat het kind geboren uit de vrouw van een brahmaan kwam te overlijden op het moment dat het, zoals men dat zegt, de grond raakte, o nazaat van Bharata. (22) De brahmaan bracht het lijk naar de poort van de koning [Ugrasena] en zei, het presenterend, in zijn ellende van streek weeklagend toen het volgende: (23) 'Omdat deze ongekwalificeerde, inhalige *kṣatriya* die verslaafd is aan zingenot, met een misleidende geest en vijandig jegens de brahmanen, zijn werk niet goed deed, moest mijn zoon de dood vinden. (24) Burgers die een slechte volksheer van dienst zijn die, met zijn zinnen niet in bedwang, behagen schept in geweld, zullen steeds gebukt gaan onder armoede en ongelukkig zijn.'

(25) **E**n zo gebeurde het een tweede en een derde keer dat de wijze brahmaan op dezelfde manier [een dood kind] bij de poort neerlegde en dezelfde klaagzang aanhief. (26-27) Arjuna die op een dag vanwege Keśava in de buurt was, vernam er toevallig over toen de brahmaan een negende kind ontviel. Hij zei: 'O brahmaan, is er hier niet iemand die bij u thuis de boog kan hanteren? Waarlijk, deze leden van de adelstand gedragen zich alsof ze brahmanen zijn die een offerplechtigheid bijwonen! (28) Daar waar brahmanen moeten treuren over verloren echtgenotes, kinderen en weelde, zijn degenen die zich uitdossen als koningen enkel maar acteurs die zich om hun eigen hachje bekommeren. (29) O grote heer, ik zal de nakomelingen beschermen van jullie twee die er zo ellendig aan toe zijn in dezen. En als ik er niet in slaag mijn belofte waar te maken, zal ik het vuur ingaan om een einde te maken aan mijn zonden [vergelijk B.G. 2: 34].'

(30-31) **D**e brahmaan zei: 'Saṅkarṣaṇa, Vāsudeva, Pradyumna de grootste boogschutter en ook Aniruddha de onvergelijkelijke strijdwagenvechter, slaagden er niet in ze [mijn zoons] te redden. Waarom probeert u dan zo naïef dat te doen wat de [*catur-vyūha*] Heren van het Universum onmogelijk voor elkaar konden krijgen? Daarom geloven we er niet in.'

(32) **Ś**rī Arjuna zei: 'Ik ben Saṅkarṣaṇa niet, o brahmaan, noch Kṛṣṇa, noch een nazaat. Men noemt mij Arjuna, wiens boog de Gāṇḍīva is! (33) O brahmaan, onderschat mijn kunnen niet! De drie-ogige [Śiva] was er tevreden over. Ik zal in de strijd de Dood verslaan en uw kinderen terugbrengen, o meester!'

(34) **O** kweller van de vijand [koning Parīkṣit], de geleerde die aldus overtuigd was door Arjuna, ging naar huis, tevreden met wat hij gehoord had over de macht van de zoon van Pṛthā. (35) Toen zijn vrouw op het punt stond nogmaals te bevallen, zei de hoogst verheven brahmaan mismoedig tot Arjuna: 'Redt, alstublieft redt mijn kind van de dood!'

(36) **H**ij beroerde zuiver water, bracht de machtige Heer [Śiva] zijn eerbetuigingen, herinnerde zich [de mantra's voor] zijn wapens en spande de boogpees van de Gāṇḍīva. (37) Naar boven, naar beneden en opzij schiep hij met pijlen die waren geladen met de mantra's een kooi van pijlen en schermde hij aldus het barenshuis af. (38) Het kind van de brahmanenvrouw dat vervolgens geboren werd, huilde enige tijd maar verdween toen plotseling de lucht in met lichaam en al. (39) De brahmaan zei toen in het bijzijn van Kṛṣṇa vol minachting tot Arjuna: 'Kijk hoe dwaas ik ben, ik die vertrouwen stelde in de

opschepperij van een eunuch! (40) Als noch Arjuna, Aniruddha, Balarāma of Keśava hen kunnen redden, wie zou er dan bescherming kunnen bieden in een situatie als deze? (41) Weg met die Arjuna met zijn valse praatjes, weg met de boog van die snoever die zo dom en ingebeeld dacht dat hij hen kon terugbrengen die het lot heeft weggenomen!'

(42) **T**erwijl de wijze brahmaan hem aldus vervloekte, nam Arjuna zijn toevlucht tot een mystieke bezweringsformule en ging hij rechtstreeks naar de hemelstad Saṁyamanī alwaar de grote Yamarāja zich ophoudt. (43-44) Het brahmanenkind niet aantreffend ging hij, met zijn wapens gereed, van daar naar de steden van Indra, Agni, Nirṛti [de god van de dood ondergeschikt aan Yamarāja], Soma [de maangod], Vāyu en Varuṇa en toen naar andere gebieden van de onderwereld tot aan het hoogste punt van de hemel. Er niet in slagend om van hen de zoon van de tweemaal geborene terug te krijgen, vond hij, toen hij zoals beloofd op het punt stond het vuur in te gaan, Kṛṣṇa tegenover zich die hem probeerde tegen te houden. (45) 'Ik zal je de zoons van de brahmaan tonen, alsjeblieft veracht jezelf niet! Mannen als deze [zo kritisch met ons] zullen ons twee de onbetwiste roem brengen.'

(46) **N**a deze uitspraak klom de Allerhoogste Heer, de Goddelijke Meester, met Arjuna in Zijn wagen en vertrok Hij in westelijke richting. (47) Hij trok langs de zeven continenten met hun zeven zeeën en zeven bergketens, stak de [*lokāloka*]grens over die de werelden scheidt van de buitenruimte en ging de diepe duisternis in [zie ook 5.1: 31-33]. (48-49) Daar in de duisternis raakten de paarden Śaibya, Sugrīva, Meghapushpa en Balāhaka [zie ook 10.53*] de weg kwijt, o beste van de Bharata's. Gezien hun toestand zond de Opperheer, de Grote Meester van Alle Yogameesters, toen Zijn persoonlijke *cakra,* die straalt als een duizendtal zonnen, voor de wagen uit. (50) De Sudarśana-schijf, die met zijn extreem intense gloed zich zo snel als de geest vooruit spoedde, baande zich een weg door de immens diepe en angstwekkende duisternis van de manifestatie, als een pijl van Heer Rāmacandra's boog afgeschoten op een [demonen]leger. (51) Arjuna volgde het pad van de *cakra* tot voorbij die duisternis en aanschouwde het allesdoordringende, zich eindeloos uitbreidende, bovenzinnelijke licht [de *brahma-jyoti*], dat zo pijn deed aan zijn ogen dat hij ze ervoor sloot [zie ook 10.28: 14-15]. (52) Vandaar gingen ze een watermassa binnen die door een machtige wind werd bewogen tot een schittering van enorme golven. In het water bevond zich een wonderbaarlijke verblijfplaats die baadde in een goddelijke gloed, met zuilen die helder straalden met duizenden ingelegde edelstenen. (53)

Het enorme serpent Ananta hield zich daar op. Verbazingwekkend met Zijn duizenden koppen, die straalden van de juwelen op de kragen en Zijn dubbele aantal schrikwekkende ogen, zag Hij er, met Zijn donkerblauwe nekken en tongen, uit als de witte berg [Kailāsa]. (54-56) Op dat serpent zag hij de Almachtige, Hoogste Autoriteit van de Persoonlijkheid Verheven Boven Alle Persoonlijkheden van God, comfortabel zitten, eruitziend als een grijze wolk, met prachtige gele kleding, een aangenaam aantrekkelijk gezicht en grote ogen. Zijn duizenden loshangende haarlokken baadden in de schittering van Zijn oorhangers en de reeksen van grote juwelen in Zijn kroon. Omlijst door een bloemenslinger van woudbloemen, werd Hij met Zijn acht fraaie lange armen, Kaustubha-juweel en Śrīvatsa-teken, als de Belangrijkste van de Heersers van het Universum, bediend door Zijn persoonlijke metgezellen aangevoerd door Nanda en Sunanda, alsook door Zijn *cakra*, Zijn andere wapens, die zich manifesteerden in hun persoonlijke gedaanten, [zijn vrouwelijke metgezellen, te weten] Zijn energieën van de welvaart, schoonheid, roem en materiële schepping [resp. Puṣṭi, Śrī, Kīrti en Ajā], en Zijn complete mystieke vermogens [*siddhi's*]. (57) Acyuta bewees Zichzelf, in Zijn Onbegrensde Gedaante, de eer zoals ook Arjuna dat deed die hoogst verbaasd was bij de aanblik [van Mahā-Viṣṇu]. Daarop richtte de Almachtige Heer en Meester van Alle Heersers van het Universum, Zich met een glimlach en een inspirerende stem tot hen beiden die hun handen hadden samengebracht. (58) 'Ik bracht de zoons van de brahmaan naar hier met het verlangen jullie twee te zien die als Mijn expansies zijn nedergedaald om het dharma te verdedigen. Keer snel terug naar Mijn aanwezigheid nadat jullie hen hebben gedood die van de duisternis zijn en een overlast vormen voor de aarde [zie 2.2: 24-27 en 2.6: 26]. (59) Ofschoon van jullie beiden de verlangens in vervulling zijn gegaan, o besten van alle personen, moeten jullie, net zoals de wijzen Nara en Nārāyaṇa dat deden, je inzetten om het dharma te handhaven voor het heil van de gewone man.'

(60-61) **D**e twee Kṛṣṇa's [zie ook B.G. 10: 37] aldus geïnstrueerd door de Opperheer van het Hoogste Verblijf, zeiden '*om*' terwijl ze bogen voor de Almachtige. Ze namen de zonen van de tweemaal geborene met zich mee en keerden uitgelaten terug naar hun woonplaats [Dvārakā], op dezelfde manier als ze gekomen waren. Daar droegen ze de zoons, die nog dezelfde lichamen en dezelfde leeftijd hadden [als toen ze verloren waren gegaan], over aan de brahmaan. (62) Arjuna was diep onder de indruk van de verblijfplaats van Viṣṇu die hij had gezien. Hij concludeerde dat welke vermogens mensen ook mogen hebben, het allemaal manifestaties zijn van Kṛṣṇa's genade. (63) Hij [Kṛṣṇa] verrichtte vele heldendaden als deze

in de wereld, genoot de normale zinnelijke genoegens [zie ook 1.11: 35-39] en was van aanbidding met de meest belangrijke offerplechtigheden [b.v. in 10.24 en 10.74 & 75]. (64) Net zoals Indra op het juiste moment zijn regen laat vallen, liet de Allerhoogste Heer met de uitoefening van Zijn Heerschappij, alles neerregenen wat Zijn getrouwen maar wensten, te beginnen bij Zijn brahmanen. (65) Door al de koningen die zich tegen het dharma keerden te doden en daarbij Arjuna en anderen te betrekken, effende Hij voor de zoon van het Dharma [Yudhiṣṭhira] de weg om de principes van de religie in praktijk brengen [zie ook 1.14 & 15].'

Hoofdstuk 90

De Koninginnen Spelen en Spreken en Heer Kṛṣṇa's Heerlijkheid Samengevat

(1-7) **Ś**rī Śuka zei: 'De Meester van de godin van het geluk woonde gelukkig in Dvārakā. Zijn stad, die rijk was in alle opzichten, werd bevolkt door de meest vooraanstaande Vṛṣṇi's en hun excellent in het nieuw geklede vrouwen, die straalden als de bliksem als ze met hun jeugdige schoonheid met ballen en ander speelgoed op de daken speelden. De straten waren altijd druk bevolkt met fraai opgetuigde en vereerde olifanten die dropen van de bronst, met soldaten te voet en met paarden en wagens schitterend van het goud. De stad was rijkelijk voorzien van tuinen en parken met reeksen bloeiende bomen, waar van alle kanten de geluiden klonken van de bijen en de vogels die er af en aan vlogen. Hij [Kṛṣṇa] genoot er met Zijn zestienduizend vrouwen, voor wie Hij, die hun enige ware liefde was, Zich in hun weelderig ingerichte verblijven had uitgebreid in evenzovele gedaanten [zie ook 10.69: 41]. Er waren kristalheldere vijvers waaromheen het tjilpte van de zwermen vogels en het geurde van het stuifmeel van de 's nachts en overdag bloeiende lotussen en waterlelies. De Grote Verschijning vermaakte Zich er door in het water van de riviertjes te duiken, waarbij Zijn lichaam, omhelsd door Zijn vrouwen, besmeurd raakte door de *kuṅkuma* van hun borsten. (8-9) Bezongen door de zangers van de hemel die speelden op tweezijdige trommels, pauken en kleine trommeltjes, alsook door vrouwelijke en mannelijke lofzangers die speelden op *vīṇā's*, sproeiden Acyuta's vrouwen Hem lachend nat met waterspuiten. Hen weer natspuitend op Zijn beurt, vermaakte Hij Zich zoals de heer van de schatbewaarders [Kuvera] met zijn nimfen. (10) Met hun kleren nat hun dijen en borsten zien latend, zagen ze er prachtig uit terwijl ze, met de bloemen van hun grote haarwrongen overal rondgestrooid en met bloeiende gezichten die straalden met brede glimlachen, Zijn waterspuit probeerden te bemachtigen en in de ban van Cupido hun Echtgenoot omhelsden. (11) Gelijk de koning van de olifanten omringd door zijn wijfjesolifanten, genoot Kṛṣṇa van het natgespoten worden door en natspuiten van de vrouwen, terwijl de *kuṅkuma* van hun borsten aan Zijn bloemenslinger kleefde en de schikking van Zijn haardos in de war was geraakt door het spel. (12) Klaar met spelen schonk Kṛṣṇa de mannelijke en vrouwelijke artiesten, die de kost verdienden met zingen en muziek maken, de sieraden en kledingstukken van Hem en Zijn vrouwen. (13) Kṛṣṇa aldus sportief bezig, stal de harten van Zijn vrouwen met Zijn bewegingen,

woorden, blikken en glimlachen, met Zijn grappen, liefdeblijken en omhelzingen. (14) In hun enkel op Mukunda gericht zijn van hun geesten, spraken ze in trance alsof ze gek waren. Luister nu naar mijn verslag van de woorden die ze denkend aan de Lotusogige gebruikten.

(15) **D**e koninginnen zeiden [zie ook 10.47: 12-21, 10.83: 8-40]: 'O kurari je treurt! Verstoken van slaap kan je geen rust vinden terwijl de Meester ergens in de wereld vannacht op een onbekende plaats aan het slapen is. Kan het zijn dat jij, net als wij, o vriend, diep in je hart bent geraakt door de glimlachende, gulle, speelse blik van Zijn lotusogen? (16) O cakravākī, na het sluiten van je ogen voor de nacht, schreeuw je niettemin deerniswekkend om je vriend die je niet ziet. Of verlang je er misschien net als wij naar om, met het gerealiseerd hebben van de dienstbaarheid, in je gevlochten haar de bloemenslinger te dragen die het respect van Acyuta's voeten genoot? (17) O beste, beste oceaan, je maakt altijd zo'n lawaai en komt nooit aan slapen toe. Lijd je aan slapeloosheid? Of werd je misschien door Mukunda beroofd van je persoonlijke kwaliteiten, zodat ook jij in die zo moeilijk te helen [ziekelijke] toestand belandde? (18) O maan, ben jij, in de greep van de verwoestende ziekte van de tering, dermate uitgemergeld dat je de duisternis niet weet te verdrijven met je stralen? Of ben je misschien met stomheid geslagen, mijn beste, omdat je, net als wij, je niet meer kan herinneren wat Mukunda allemaal zei? (19) O wind uit de Malayabergen, wat hebben we gedaan dat je zo griefde dat onze harten zich door Cupido [Kāmadeva] laten leiden, harten die reeds verscheurd waren door Govinda's zijdelingse blikken? (20) Zeer vereerde wolk, je bent werkelijk een vriend die zeer geliefd is bij de Aanvoerder van de Yādava's met de Śrīvatsa op Zijn borst. Wij zijn in onze meditatie op de zuivere liefde net zo aan Hem gebonden als jouw goede zelf dat is. Je buitenmate gedreven hart is net zo verscheurd als het onze. Net als jij denken we keer op keer weer aan Hem. En dat heeft bij jou regen tot gevolg, zo goed als dat het bij ons telkens weer de tranen doet stromen. Met Hem omgaan kan zoveel pijn doen! (21) O zoetgevooisde koekoek, zeg me alsjeblieft wat ik moet doen om jou te behagen die Zijn zo zeer geliefde geluiden laat weerklinken, met dat stemgeluid van je dat in staat is om doden weer tot leven te wekken. (22) O berg zo breed van opvattingen, je beweegt je niet noch spreek je. Wordt je in beslag genomen door gewichtige zaken, of verlang je er net als wij misschien naar om de voeten van de beminde zoon van Vasudeva op je borsten te houden? (23) O [rivieren,] echtgenotes van de oceaan, jullie meren zijn helaas hun rijkdom aan lotussen kwijtgeraakt die verwelkten nu ze uitgedroogd zijn, net zoals wij sterk vermagerden vanwege het niet verwerven van onze geliefde echtgenoot, de Heer van Madhu, die zo vaak onze harten stal [zie ook

10.47: 41 en 10.48: 11]. (24) O zwaan, wees welkom en ga zitten, drink alsjeblieft wat melk. Vertel ons het nieuws, o beste, we weten immers dat je een boodschapper van Śauri bent. Is alles in orde met de Onoverwinnelijke? Herinnert Hij, die zo grillig is in Zijn vriendschap, het zich nog dat Hij lang geleden met ons sprak? Waarom zouden we [achter Hem aan moeten lopen om] van aanbidding te zijn, o dienaar van de campaka? Zeg Hem die de begeerte zo opwekt, dat Hij naar ons toe moet komen zonder de godin van het geluk. Waarom zou die vrouw het alleenrecht van toewijding hebben?'

(25) **Ś**rī Śuka zei: 'Sprekend en handelend met een dergelijke extatische liefde voor Kṛṣṇa, de Meester van Yogameesters, bereikten de vrouwen van Heer Mādhava het uiteindelijke doel. (26) Hij, die in talrijke liederen wordt bezongen op vele manieren, trekt met grote kracht de geest aan van welke vrouw ook die enkel maar over Hem vernam. En hoeveel temeer zou dat niet gelden voor hen die Hem rechtstreeks voor zich zien? (27) Hoe kunnen ooit de offers worden beschreven van de vrouwen die, met het idee de Geestelijk Leraar van het Universum als hun echtgenoot te hebben, met zuivere liefde Zijn voeten volmaakt dienden met massages en dergelijke? (28) Aldus te werk gaand volgens het dharma zoals uitgedragen door de Veda's, liet Hij, het Doel van alle Heilige Zielen, zien hoe iemand thuis tot regulatie kan komen van de religiositeit, de economische ontwikkeling en de zinsbevrediging [de *puruṣārtha's*]. (29) Met Kṛṣṇa beantwoordend aan de hoogste norm van het huishoudelijk bestaan waren er meer dan zestienduizend-één-honderd koninginnen [zie ook 10.59** en 7.14]. (30) Onder hen bevonden zich acht juwelen van vrouwen met Rukmiṇī voorop die ik, samen met hun zoons, voor u reeds de één na de ander heb beschreven, o Koning [zie 10.83 en 10.61: 8-19]. (31) Kṛṣṇa, de Allerhoogste Heer die Nimmer Zijn Doel Mist, verwekte bij ieder van Zijn vele vrouwen tien zonen [en één dochter]. (32) Onder dezen bevonden zich achttien *mahāratha's* van een onbegrensd kunnen, wiens faam zich wijd verspreidde. Verneem nu hun namen van mij. (33-34) Dat waren Pradyumna en [Zijn zoon] Aniruddha; Dīptimān en Bhānu; alsook Sāmba, Madhu en Bṛhadbhānu; Citrabhānu, Vṛka en Aruṇa; Puṣkara en Vedabāhu; Śrutadeva en Sunandana; Citrabāhu en Virūpa; Kavi en Nyagrodha. (35) O beste van de koningen, Pradyumna, de zoon van Rukmiṇī, was van deze zoons van Kṛṣṇa, de vijand van Madhu, de meest vooraanstaande. Hij was net als Zijn Vader. (36) Hij, de grote strijdwagenvechter, huwde de dochter van Rukmī [genaamd Rukmavatī], uit wie toen Aniruddha werd geboren die begiftigd was met de kracht van een tienduizend olifanten [zie 10.61]. (37) Zoals u weet, nam Hij, Aniruddha, Rukmī's kleindochter [Rocana] tot Zijn

vrouw, en uit haar werd toen Zijn zoon Vajra geboren, een van de weinigen die de veldslag met de stokken overleefde [zie 3.4: 1 & 2]. (38) Pratibāhu was zijn zoon, die vervolgens Subāhu op de wereld zette, wiens zoon Śāntasena, de zoon Śatasena verwekte. (39) Niemand in deze familie geboren ontbrak het aan weelde of had weinig kinderen, noch was er iemand van hen die maar kort leefde, tekortschoot in zijn kunnen of het geestelijk belang verwaarloosde.

(40) **D**e roemrijke daden van de mannen geboren in de Yadudynastie zijn niet op te sommen, o Koning, nog niet in tienduizend jaar. (41) Ik hoorde dat er voor de kinderen van de Yadufamilie wel achtendertig miljoen achthonderdduizend leraren waren. (42) Wie kan met de Yādava's de tel bijhouden, als onder haar grote persoonlijkheden alleen al Ugrasena zich liet bijstaan door tienduizend keer tienduizend, honderdduizenden mannen [*]? (43) De meest genadeloze Daitya's die [in het verleden] in oorlogen tussen de goden en demonen waren gedood, namen hun geboorte onder de menselijke wezens en bezorgden arrogant de bevolking moeilijkheden. (44) Om hen te onderwerpen kregen de *deva's* van de Heer de opdracht neer te dalen in de honderd-en-één clans van de familie, o Koning [zie 10.1: 62-63]. (45) Vanwege Zijn meesterschap vertegenwoordigde Kṛṣṇa, voor al de Yādava's die Zijn trouwe volgelingen waren, het gezag van Heer Hari en daarom ging het hun goed. (46) Omdat de Vṛṣṇi's Kṛṣṇa steeds in gedachten hadden, vergaten ze, in hun activiteiten van slapen, zitten, rondlopen, converseren, spelen, baden enzovoorts, de aanwezigheid van hun eigen lichamen [en waren ze onbevreesd, zie ook 10.89: 14-17]. (47) O Koning, toen Kṛṣṇa Zijn geboorte nam onder de Yadu's stelde Hij het pelgrimsoord van de hemelse rivier [de Ganges] die van Zijn voeten spoelt in de schaduw. Door Zijn belichaming bereikten vriend en vijand hun doel [7.1: 46-47]. De onovertroffen en hoogst volmaakte godin Śrī, voor wie alle anderen zich in bochten wringen, is de Zijne. Zijn naam, gehoord of gezongen, is wat het ongunstige vernietigt. Door Hem werd het dharma ingesteld voor de lijnen van de [geestelijke] erfopvolging [de leerscholen van de wijzen]. Met Heer Kṛṣṇa, die het wiel van de Tijd [Zijn *cakra*] als Zijn wapen hanteert, wekt het geen verbazing dat de last van de aarde werd weggenomen [zie ook 3.2: 7-12]. (48) Hij zegeviert als de Uiteindelijke Verblijfplaats en staat bekend als de zoon van Devakī. Hij is de toewijding van de Yadu-edelen die, met Zijn armen [of toegewijden], een einde maakt aan de onrechtvaardigen. Hij is de Vernietiger van het Leed van de bewegende en niet-bewegende levende wezens. Hij is de Ene die altijd glimlacht met Zijn prachtige gezicht en zo bij de dames van Vraja Cupido opwekt [zie 10.30-33, 10.35, 10.47]. (49) Aldus te

werk gaand met de wens Zijn bovenzinnelijk pad [van toegewijde dienst] veilig te stellen, nam Hij voor Zijn *līlā* verschillende persoonlijke gedaanten aan. Door met hen de [menselijke] manier van doen te imiteren, heeft Hij [de last van] het [daarbij behorende] karma vernietigd. Als men Zijn voeten wil volgen zal men moeten luisteren naar de verhalen over deze Beste onder de Yadu's. (50) Door bij iedere offerplechtigheid te vernemen over, te zingen over en te mediteren op de schitterende onderwerpen aangaande Mukunda, begeeft een sterveling zich van zijn huis op weg naar Zijn hemelverblijf, de plaats waar de onvermijdelijke gang van de dood een halt wordt toegeroepen. Zelfs zij die de scepter zwaaiden over de aarde [zoals Dhruva en Priyavrata] gingen voor dit doel het woud in.'

*: De *paramparā* voegt hieraan toe dat overeenkomstig de regels van de Mīmāṁsā interpretatie het getal drie wordt genomen als het uitgangsnummer als geen specifiek nummer is opgegeven. Zo zou letterlijk naar de regels hier dan gezegd zijn dat Ugrasena 30 trillioen mensen om zich heen verzameld zou hebben.

Aldus eindigt het tiende Canto van het Śrīmad Bhāgavatam genaamd: Het Summum Bonum.

Voor een **index** en **woordenlijst** kan u terecht op de site bij dit boek:
http://bhagavata.org/index.ned.html